

מפר" - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קיבוץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשע"ז

אגרות-קודש

•

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקלעה"ה נבג'ם זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

כרך כו

תשכ"ט - תש"ל הוצאת ויזשניץ לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלש לבריאה

מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

IGROIS KOIDESH

Volume XXVI

Copyright © 2003

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof,
in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. Kerekh 26. 729-730

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994—Correspondence. 2. Habad.
3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshelet ha-or'
hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5826-1

Manufactured in the United States of America

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הבהיר י"א ניסן, מוציאים אנו לאור כרך עשרים וששה מסדרת
אגרות-קודש* כ"ק אדמו"ר זי"ע, שבו אגרות השנים תשכ"ט-תשל"ל.

בראש הספר באים: (א) מבוא. (ב) צילום כתי"ק של כמה מהאגרות.
(ג) מפתח ותוכן האגרות.

(ובסופו: (א) מפתח ענינים. (ב) מפתח מוסדות וארגונים. (ג) מפתח אנשים.
(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

הציונים וההערות בשוה"ג נערכו על ידי הרה"ת ר' ישראל שמעון שי'
קלמנסון והרה"ת ר' צבי הירש שי' נאָטיק.

סייע בהגהה, הרה"ת ר' אליעזר יהושע שי' ואקליקובסקי.

מפתח הענינים, מוסדות וארגונים וכו' והגהת הגליונות נערכו על ידי
הרה"ת ר' פסח צבי שי' שמערלינג.

מערכת „אוצר החסידים"

מוצש"ק ב"ה אדרשני, התשס"ג

מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו: כרכים א-ג — בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד-ה — בשנת
ה'תשמ"ח. כרכים ט-יד — בשנת ה'תשמ"ט. כרכים טו-יח — בשנת ה'תש"נ. כרך יט —
בשנת ה'תשנ"א. כרכים כ"א-כ — בשנת ה'תשנ"ג. כרך כב — בשנת ה'תשנ"ד. כרך כג —
בשנת ה'תשנ"ה. כרך כד — בשנת ה'תשנ"ח. כרך כה — בשנת ה'תשנ"ט.
(**) כדי להכיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר זי"ע, באות הערות העורכים באותיות
קטנות יותר ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3		פתח דבר
5		מבוא
19		פאקסימיליות
27		מפתח ותוכן האגרות
א		אגרות קודש
תקג		מפתח ענינים
תקכב		מפתח מוסדות וארגונים
תקכו		מפתח אנשים
תקלז		מפתח מקומות

מ ב ו א

לפנינו הכרך העשרים וששה מסדרת אגרות-קודש — מאת כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שבו 419 אגרות שנכתבו במשך השנים תשכ"ט-תש"ל. באגרות של שנים אלה אנו מוצאים התייחסות לקשת רחבה של נושאים חשובים שעמדו אז על הפרק בעבודת הכלל של הרבי, חלקם בהמשך ישיר לעבודת השנים הקודמות, וחלקם מחידושי השנים הללו, מלבד האגרות הפרטיות שהמשיך בהם רבינו גם בשנים הללו כבקודמות. רובם של האגרות העוסקות בעבודת הכלל בשנים אלה מתייחס למצבם הגשמי והרוחני של תושבי ארץ הקודש, וחלק חשוב — לציון יובל שנת העשרים לנשיאתו של רבינו.

המשך וחיוזוק מבצע תפילין

בשנים הקודמות, כקשר למצב בארץ הקודש, הכריז רבינו על "מבצע תפילין" (ראה במבוא לאגרות-קודש כרך כד וכרך כה) וגם באגרות שבכרך זה המשיך רבינו בעידוד וחיוזוק ההתעסקות במבצע זה — ראה אגרת ט'תשכב, ועוד.

באגרתו לרש"י זיין (ט'תרמב) מעורר הרבי על יסוד ועד מיוחד למבצע תפילין.

בשלהי תשכ"ט (ועש"ק ואתחנן) מבהיר שוב במענה ל"אשר שאלוני דעתי בקשר עם מבצע תפילין" (ט'תשכא):

דעתי ברורה אשר ההתעוררות והבקשה והדרישה ע"ד "מבצע תפילין", שמדובר בהן זה שנתיים ימים ויותר — בתקפן עומדות גם עתה. ואדרבה ביתר שאת וביתר עז, כי המצב בהנה הוא שזקוקים בעת לא רק לזה אשר "כל עמי הארץ .. יראו ממך" — יראה הבאה ע"י מצות תפילין — אלא גם — לתוכן ההלכה הידועה — כמ"ש הרא"ש (הל' קטנות — הל' תפילין סט"ו) וז"ל:

... מפני קיום מצות תפילין ותיקונן יתקיים באנשי המלחמה וטרף

זרוע אף קדקד.

כמו כן מצינו מכתב ברכה "לכבוד המועצה הדתית רמלה", בקשר עם השתתפותם במבצע (ט'תרלה).

בכ"ג תמוז תשכ"ט הבריך רבינו מברק מיוחד אודות סגולת מצוה זו (ט'תשיז).

כל מי שבידו השפעה התבקש לעזור אודות המבצע. ובביטוי נדיר במכתב למר אליעזר שטיינמן כתב רבינו (ט'תרנז):

בטח ידוע למר אַז איך קאָך זיך במבצע תפלין .. אולי אפשר שיקדיש לזה מאמר מיוחד.

גם רבינו בעצמו פנה באופן ישיר לכמה אישים להתחזק בהנחת תפילין, ובפרט אנשי צבא, ראה לדוגמא אגרת ט'תרכא (שבצירוף עמה שלח תשורה זוג תפילין). ט'תתכב.

באגרות רבות פונה רבינו ישירות בעניין קבלת אישורים לפעילות "מבצע תפילין" של אנשי חב"ד בבסיסי הצבא, בהסבירו גודל וחשיבות העניין (ט'תתקלד – למר משה לוי; ט'תתקנז – למר רחבעם זאבי).

ובסגנון נדיר באגרת מג' תמוז תש"ל (ט'תתקנז), מודה למר אליעזר לבנה שיצא להגן על כבוד רבינו ממתקיפיו בעיתונות אודות "מבצע תפילין":

אשתמש בהזדמנות זו .. להביע תודתי על אשר הגיך עלי מהמאמר הראשי שנדפס ב"הארץ", ובפרט שכבודי אין נוגע בזה כל כך, שהרי הורגלתי "בתגובות" כאלו נגדי ובחריפות עוד יותר מנעורי, כשגרתי במדינת מועצות הברית והייתי בן הבכור להרב הראשי בעיר מחוזי, וכיון שהיו לי מכירים בין הסטודנטים וכו' הרי מוכן שבעת ויכוחים וכו' התקיפו "גם" אותי, ואדרבה כיון שהיו לי ידיעות גם בשטחים בהם למדו סטודנטים האמורים, ומהם יעווסקים קומוניסטים וכולי.

אלא מה שנוגע לי הוא ענין הפצת היהדות, ולכל לראש מבצע תפילין.

*

יחד עם ההתעוררות הגדולה לאחר מלחמת ששת-הימים, שהרבי ראה בה עת רצון לעזור את עם ישראל לשוב אל המקורות ולהתחזק בלימוד התורה וקיום המצוות, שלל הרבי את הטעות כאילו זה קשור ל"אתחלתא דגאולה" וכיו"ב – ראה בארוכה באגרת לרש"י זיין (ט'תריג), כיצד טעות זו גורמת לצרות צרורות (כמו משיחי השקר בעבר בתולדות עמינו), ובאגרות לרש"י פלדי (ט'תשצג, ט'תתלא).

המערכה על שלימות הארץ

תיכף לאחר מלחמת ששת-הימים החלו מגעים שונים בקשר לגורלם של השטחים ששוחררו במלחמה זו. הרבי ראה איסור חמור וסכנה גדולה להחזיר אף שעל משטחים אלו לידי הגויים, והחל את המערכה למען שלימות הארץ. באותו זמן לא הי' ידוע ע"כ לקהל הרחב, כי כל המגעים התנהלו בחשאין.

הגם שלא היה סוד מצבם הקשה של המתנחלים בשטחים אלה, ועמדת הממשלה נגד ההתיישבות שם; עם זאת לא התפרסם שמתנהל מו"מ ממשי להחזרת השטחים, והציבור לא היה מודע לרציניות המצב. אך הרבי ידע את כל אשר נעשה, ופעל בקרב מקבלי ההחלטות כדי להעמידם על חומרת העניין (באותה תקופה נמנע בדרך כלל מדבר על נושא זה בפומבי ובמפורש; ואף הביע חשש שדעת הציבור לא תשפיע על מקבלי ההחלטות).

לנקודות האמורות ראה באגרת לר' משה צבי הלוי סגל (ט'תקפ"ו):

בדאי ידועים לו הפקפוקים והשקו"ט בנוגע לחברון מצד אלה הקובעים מהלך העניינים בא"י וביניהם, אשר לצער הכי רב ולבשתנו לעת עתה עכ"פ רבו המשמאילים על המימינים ומאמינים וד"ל.

ובאגרת לר' משה לוינגר (ט'תרי"ח):

כוונתי בקשר להשקו"ט המתנהלת בחשאיין חדר לפני מחדר — אבל מפורסמת היא בין הגויים וכו' וד"ל — מה להחזיר מהשטחים המשוחררים ומה אין להחזיר וכו'. אף שזה כשנה ויותר שבנוגע לחברון מתנהלת שקו"ט חמורה בזה, וגם אז רבו הדיעות להחזרתה, הרי לאחרונה הולכת דעתם וגוברת, ואין להאריך בדבר המבהיל. ובכלל לא היה רצוני להעלות זה על הכתב, בפרט שהיד הו"י תקצר, וכמו שעד עתה לא בא הדבר הנ"ל לפועל — מפני הנס הגלוי שאין הגויים מסכימים להיכנס לשקו"ט ע"ד החזרת השטחים .. ואין מיאונם זה אלא כנ"ל נס גלוי מהשמים למעלה מדרך הטבע לגמרי [בכדי לעכב החזרת השטחים?].

ובאגרת מכסלו תשכ"ט לרש"י זיין (ט'תרי"ג) נראה היקף השתדלנות שהופעלה אז בקרב הדרגים הגבוהים באה"ק:

דברתי בזה עם הו"ח וכו' מהר"י שי' עלינסון. ואחת מכוונותי בזה היתה (וכפי שבקשתי) שימסור דברי לכת"ר, שמטעמים מובנים לא רציתי להעלותם על הכתב כל זמן שיש ברירה למנוע סכנה, ר"ל, לנפשות — בדרכים אחרים.

..ביקשתי למסור הדברים למר .. שי' כיון שעל פי ידיעות הוא מראשי האומרים והמארגנים את המצדדים להחזרת השטחים, עכ"פ בחלקם, שזה מסכן לא רק הבטחון על הגבול, כ"א הבטחון בכל אה"ק ת"ז בדרך הטבע. וד"ל.

.. "דרך אגב" קבלתי ידיעה במענה על הטענה שלי ע"ד הסכנה הנשקפת ע"י ויתור על איזה שטח כפי שהארכתי בזה, ונמסרו דברי על ידי מקור נאמן בשליחותו ע"ע — וכפי הידיעה הגיעו הדברים עד לדיבור בזה בין אנשי הממשלה; והמענה בזה היה שאין משגיחין

בטענה וראי' . . הבאה מאיש שאפילו פעם אחת לא ביקר באה"ק ת"ו, אף שכמובן טענתי היתה שזה מסכן מליונים מבני ישראל הנמצאים באה"ק ת"ו ואינו ענין שידונו אודותי וכולי כ"א בהיסמך על הכלל קבל את האמת ממני שאמר.

*

יש לציין כי באותה תקופה התעניין רבינו באופן מעשי, על חידוש הישוב החב"די בעיה"ק חברון ת"ו — ראה באגרת מר"ח אדר א' תש"ל (ט'תתמב) למר מ. סורקיס:

בודאי ידוע לכ' — שמלפני כשנתיים התחלתי לבקש ע"ד חידוש התנחלות חב"דית בחברון (למיעוטי ההצעה דבגבולותי דוקא — מעין הסכם והכשר השיטה ד"רצחת וגם ירשת" כפשוטו ממש) — כמובן, בלי תוצאות אבל לא אמרתי נואש.

בנוגע לתכנית זו — ראה גם באגרת מ"ב אלול תשכ"ח (אג"ק חכ"ה ע' רכו) למר אריאל שרון:

למרות האמור חזרו ודרשו ע"ד האפשרויות בנוגע ליסוד ישיבה וכו', וקבלתי מענה ברור, אשר "מוטב לי" להתענין ע"ד ישיבה בירושלים מאשר בחברון, מובן שבתוך המתנחלים . . נמצאים כמה חב"דניקים (מהם בגלוי ומהם בסתר).

*

הרכי גם שיגר אגרת למר שז"ר (ט'תקצו) בדבר חידוש היישוב החב"די ברחוב חב"ד שכירושלים העתיקה, שם מעחיק הרכי בארוכה משיחתו בש"פ חיי שרה תשכ"ט בענין קניית מערת המכפלה ע"י אברהם אבינו, שממנה הוראה ברורה לימינו אלה.

ובאגרת מיוחדת במינה לתלמידי כפר הנוער (ט'תרלח) מבאר רבינו בטוב טעם את מהות ה"שלום" שעלינו לצפות מהשכנים הערבים.

*

למצב באה"ק היו השלכות רבות, כמו הגברת פעילות המחבלים כדי להפעיל לחץ על המו"מ, ולמרבה הצער הרבה חללים הפילו, הי"ד. כרועה נאמן עמד רבינו לעודד ולחזק לבן של ישראל (ראה אגרת ט'תתקלג — אודות הפיגוע במושב אביבים, ט'תתקעז (להר"י הוטנר) — אודות חטיפת המטוס); וכן עודד את הפעילות עם יתומי ואלמנות המלחמות והחבלנות באה"ק (ט'תתעב, ט'תתקכט).

למוד אגרת התשובה

כנראה בהמשך להכרזת רבינו שהנסים הגדולים של שנת תשכ"ז הם

בבחינת שופר גדול מן השמים לעורר את עם ישראל לשוב בתשובה, התחיל רבינו בשלהי שנת ה'תשכ"ח בהתעוררות מיוחדת להתעסק בלימוד "אגרת התשובה" שבספר התניא לרבינו הזקן.

בהמשך לזה החל הרבי בשבת הראשונה (שבת תשובה) תשכ"ט לכאר בכל התועדות קטע א' מאגרת התשובה שבתניא.

[חלק משיחות אלו הוגה ונדפס באותה שנה בקונטרס "ביאורים לאגרת התשובה"; ואח"כ נלקטו שיחות אלה, כתוספת השיחות הכללי-מוגהות, בספר "לקוטי ביאורים" בספר התניא (להר"י קאָרף) ח"ב, וב"שיעורים בספר התניא". חלק הוגה אחר כך שוב על ידי רבינו ונדפס בלקוטי שיחות חלק י"ט, בספר "ביאורים לאגרת התשובה" (קה"ת, תשנ"ב), וכן בלקוטי שיחות חל"ט].

בי"ג מרחשון תשכ"ט כותב (ט'תקפה):

ברדאי ידוע לו כי הו"ל בהוצאה מיוחדת אגרת התשובה לרבנו הזקן בקשר עם התעמולה להפיץ לימוד חלק זה של התניא קדישא, וכן הו"ל התרגום האנגלית של אגרת ג"כ בהוצאה מיוחדת. ותקוטי חזקה שיכלול בפעולות ההפצה שלו גם הפצת לימוד זה, וכמובן לימוד המביא לידי מעשה כי מעשה עיקר.

ובבדד"ח אדר כותב בשולי אגרת לסופר אליעזר שטיינמן (ט'תרנז):

נוסף על מבצע תפלין קאָך איך זיך ג"כ בלימוד אגרת התשובה לרבנו הזקן ומה טוב אם גם לזה יקדיש מאמר וזכות הרבים מסייעתו. ובזאת חנוכה תש"ל (ט'תת) כותב רבינו אודות קבלת אגרת התשובה בתרגום איטלקי.

בכו"כ מכתבים "כלליים-פרטיים" בתקופה זו מעורר על ענין התשובה, תשובה עילאה וכו'.

התייסדות "נחלת הר"חב"ד"

בשנת תשכ"ט נפתחו מעט שערי מסך הברזל, ולאריך ישראל הגיע גל עלי גדול ממדינת גרוזי. הרבי רצה להקים עבורם שכונה שתסייע לקליטתם הגשמית והרוחנית. יושבי העולים בכפר חב"ד ובשיכון בלוד היו מלאים עד אפס מקום, והי' הכרחי ליסד מקום חדש.

הרבי שלח לאה"ק את בא"כחו, הרב בנימין אליהו גורודצקי, כדי לחפש מקום מתאים. השתדלותו עשתה פרי, ובכ"ג שבט נשלח אליו מברק (ט'תרנד):

בנונה ההצעה דקירת מלאכי בהתנאים שמסרם, וכן שחלק דאברכי הכולל דכפר חב"ד יתיישבו שם. בברכת הצלחה לגמר טוב בהנ"ל.

שמה של השכונה נקבע "נחלת הר חב"ד". מטרת השכונה היתה

שהעולים מגרוז' יתמוזגו עם קהילת אנ"ש, ולשם כך נשלחו לשם כמה מחברי הכולל דכפר חב"ד (מאוחר יותר, כשניתנה אפשרות לקבוצה גדולה מאנ"ש ברוסי' לעלות לאה"ק, התיישבו גם הם בנחלה). בהוראת הרבי, נתמנה לרב השכונה הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי.

שבת פרשת זכור תשכ"ט היתה השבת הראשונה של ה"נחלה". כעש"ק נמסרה ע"י הרב"א גורודצקי הוראת הרבי לארגן התועדות בשכונה בשבת. הרבי ביקש גם שהמשפיע הרה"ח ר' שלמה חיים קסלמן ועסקני ורבי חב"ד יסעו לשבת לשכונה החדשה.

בי"ב אדר שלח הרבי מברק (ט'תרס) למתיישבים בשכונה החדשה, לקראת חג הפורים:

לעולים החדשים ולחברי הכולל המתיישבים בנחלת הר חב"ד, שליט"א,

ימי הפורים שמחים, ועלי' בקדש בארץ הקדש, בתורתנו הקדושה ומצוותי' אשר הקב"ה קדשנו בהם, והסתדרות טובה בכל מתוך הרחבה, לחיים, לחיים ולברכה.

[מסיבות שונות התעכב המברק, והגיע לתושבי נחלת הר חב"ד זמן רב לאחר חג הפורים].

בהתועדות פורים אותה שנה ביאר הרבי את השם "נחלת הר חב"ד", וציין כי אלה המתיישבים עתה במקום זה הנהגתם ברוסי' היתה בדומה לאברהם אבינו שדבק בה' אחד באופן של "הר", בתקיפות ובמסירות נפש, עד שדבר זה נפעל גם בעולם, ולכן זכו להגיע ל"נחלת הר חב"ד" (עוד בנוגע לשם זה ראה באגרת ט"ו אלול (ט'תשלח)).

לפני חג הפסח, שלח הרבי שני ספרי תורה לנחלת הר חב"ד. לבוש בבגדי משי ירד הרבי מחדרו אל בית הכנסת ("הזאל הגדול"), יגש אל ארון הקודש, נטל משם את הספרים ומסרם לרב"א גורודצקי, ע"מ שיעבירם לשכונה החדשה. לספרי התורה צירף הרבי אגרת מיוחדת (ט'תערב), בה ציטט ממכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ בעת ששלח את הספר-תורה למתיישבים בכפר חב"ד. בחול המועד פטח התקיימה הכנסת ספרי התורה ב"נחלה" ברוב עם, והם שוכנו בבית הכנסת בו התפללו המתיישבים באותה תקופה.

בט"ו אלול כותב מכתב כללי (ט'תשלח) לתושבי נחלת הר חב"ד, בו מעורר ומעודד אודות גודל הזכות שהתיישבו בנחלה. במכתב מדגיש אשר "הדברים מופנים להמתיישבים בנחלת הר חב"ד, הן אלה שהתיישבו כבר והן שיתיישבו בעתיד". מאגרת המזכירות שצורפה למכתב, מובן כי ה' זה בעקבות רינונים ופירושים שונים שנתנו בדבריו אודות ההתיישבות ב"נחלה", וה' הכרח

לעודד את המתיישבים שם. באגרת המזכירות נתבקשו להקריא את מכתבו של הרבי בבית-הכנסת של הנהלה בפני כל העולים. באגרת ט'תשלט נתבקש הרב דכפ"ח, הרש"ז גורליק, לנצל את מעמדו כ"זקן רבני אנ"ש והתמימים אשר באה"ק" — לסייע בפעולות הנה"ל.

שנת העשרים

בתקופה זו מלאו עשרים שנה לנשיאותו של הרבי (י"ד שבט תשי"א-תשל"ל), כנזכר באגרת כללית-פרטית מר"ח שבט תשל"ל (ט'תתי). ובפירוט יותר באגרת מתאריך "ל' לחודש שבט, הוא ר"ח אדר ראשון" תשל"ל (ט'תתלא):

בהתחלת התקופה דעשרים שנה ומעלה מעת ההסתלקות-הילולא של כ"ק מר"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

...וכעבור עשרים שנה ומעלה — הרי אמחז"ל דמבן עשרים שנה מוכר בנכסי אביו (ואמחז"ל: התלמידים קרוים בנים והרב קרוי אב),

וע"פ ביאור רבנו הזקן במאחז"ל זה — מובן, אשר מאז מיתוסף בחיות וברצון ובתענוג ובמעשים טובים הבאים עי"ז,

ה"ז דרישת השעה ושעת הכושר לעשות חשבון צדק מכל הפעולות במשך העשרים שנה מעת ההסתלקות, פעולות בהתאם לדרישות בעל ההילולא בחיים חיותו בעלמא דין .. — על מנת — להשלים את החסר ולהעלות בהן מכאן ולהבא.

ואכן, החל משנה זו חלה התפתחות גדולה ביותר בעבודת הכלל של רבינו על כל ענפיה. על כמה מהם, הבאים לידי ביטוי במכתבים בכרך זה, נתעכב לקמן.

*

ביו"ד שבט תשל"ל נערך מעמד סיום "ספר תורה של משיח" [על הס"ת ועל מעמד הסיום ראה ב"סקירה" שבספר המאמרים מלוקט ח"א ע' צח (בהוצאה החדשה — ח"ב ע' רס)]. ובמבוא לאג"ק כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ו ע' 6 ואילך]. לקראת אירוע זה, שגרם להתעוררות והתרגשות עצומה בקרב אנ"ש, הגיעו אורחים מכל העולם לחצרות קדשנו. מכל מקום השתדלו לשלוח לפחות נציג שיסע לרבי לקראת "יו"ד שבט הגדול".

בי"ז חשון תשל"ל (ט'תשעא) כותב רבינו ל"תלמידות כתות יב"ג-יד מדרשה למורות "בית רבקה" כפר חב"ד", אודות המופיע במכתבן על "הגדולה ביניהן לנסיעה לכאן ליו"ד שבט בתור באת-כח של כולן", אשר "בכלל — נכון הדבר" באם לא יפריע ללימודן והיא בהסכמת ההנהלה. ביי"ג טבת כותב רבינו לזוכה בגורל, מרת שרה זלמנוב, ומברכה בקשר לזה (ט'תתג):

ובפרט אשר הנסיעה והביקור כאן קשורים במועד מלאות עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, והקביעות דיו"ד שבת בשנה זו היא כמו שהיתה בשנת ההסתלקות — בשבת קודש.

ובה' אדר א' במכתב למנהל "בית רבקה" בצרפת הרב חיים יעקב שלאממע — אודות הזוכה בגורל ממוסד זה (ט'תתנ):

תקותי אשר כבר קבלו פ"ש דו"ח מכאן מאלו שבקרו פה בהתועדויות דיו"ד שבת, לפני' ולאחרי', ובפרט מהזוכה בגורל לאלו שהשתתפו בהגרלה והיתה באתיכוחן. ות"ח מראש על כתבו בפרטיות המתאימה גם עד"ז.

באגרת מיוחדת מכ"ב שבת (ט'תתכז) מודה רבינו למר שז"ר אשר שלח למעמד הנ"ל כנציגו האישי את הרב עדין שטיינולץ (אבן ישראל):

תקותי חזקה שכבר קבל פ"ש אישית ממני על ידי האורחים שי' שבקרו כאן, ובמיוחד על ידי הרב עדין שי' שטיינולץ ובאירכח קבוצת האורחים שי'.

..ת"ח מיוחדת בעד הקורת רוח והנחת רוח והכבוד על ידי שלחו לכאן בא כח האישי של מר, הוא הרב מר עדין שי'.

באגרת הנ"ל מתייחס גם לכך ששלח השתתפות בחיזוק נחלת הר חב"ד המחאה על סך "עשרים מאה שקל (בקשר עם שנת העשרים)".

*

הרבה מקהילות אנ"ש והמוסדות, וכן אישי ציבור רבים מכל גוני הקשת (בעיקר מאה"ק — חברי-כנסת, מפקדים בצה"ל וכו'), שלחו לרבינו ברכות לרגל שנת העשרים, וככרך שלפנינו אגרות רבות, ליחידים ולמוסדות, בהן מאשר רבינו את קבלת הברכות (וכן קבלת הכספים שנתרמו ל"קרן העשרים") — ראה אגרות ט'תתט"ט-ט'תתכא, ט'תתלג-ט'תתמז.

המערכה לתיקון חוק "מיהו יהודי"

בשנת תש"ל החל מאבקו הגלוי של רבינו בנושא שלימות העם, כמצויין בראשי פרקים מתולדותיו בתחילת לוח "היום יום": "מתחיל (גם בגלוי) המאבק נגד הגזירה האיומה ד"מיהו יהודי".

פירוש הביטוי "גם בגלוי" — כי שלא בפומבי התעסק רבינו בענין זה כו"כ שנים לפני'ז. הפרשה החלה כבר בקיץ תשי"ח, כאשר סוגיית נישואי תערובת ומעמד ילדיהם החלה להסעיר את העם היהודי בעולם כולו, כאשר שר הפנים באה"ק הורה לרשום גם ילדי נשים נוכריות בשם "יהודי"; רישום המקנה זכויות שונות מכוח "חוק-השבות".

הכללית שלי כי שב ואל תעשה בענינים כאלה – יש אפשרויות לתוצאות בלתי רצויות לגמרי, והלואי שיהיו היראים לדבר ה' לוקחים עמדה גלויה לכל תופעה בחיים הדתיים של עמנו בני ישראל בכל מקום שהם, שאז היו נמנעים כמה ענינים בלתי רצויים בהחלט – הנה נוסף על זה עוד נקודה עקרית בקשר עם הענין הנ"ל, אשר עצם הפני' להיהודים בחו"ל שוללת מכאן ולהבא הטענה שנשמעה בכמה וכמה חוגים שאין ליהודי חו"ל לחוות דיעה בעניני ארצנו הק' ת"ו.

רבינו התנגד נחרצות לפשרה כלשהי בענין זה – כגון שיהי' כתוב תואר נוסף לאותם נרשמים וכיו"ב, כפי שהסביר במכתביו מאותה שנה לפרופסור אברהם יצחק הכהן כ"ץ (שם אגרת ר'תתו, וראה גם שם ר'תשלג):

ברעתי הנני עומד כי ההצעה לפתור שאלת רישום ילדים שאמנם אינה יהודיה ולא נתגיירה על ידי תואר נוסף, איזה שלא יהי', לתואר יהודי וכיו"ב, לרבות הצעת רישום בתואר "יהודי בלתי מזדהה" וכדומה, יש בזה סכנה הכי גדולה לגרום קרע בחוגים רחבים של עמנו, עם בני ישראל, נוסף על קיום שליליים אחרים, כגון ערובי' והטעה בנוגע לנשואין, אם לא באה"ק ת"ו על כל פנים בחו"ל, וכו' וכו'.

בהמשך מכתב הנ"ל מתייחס הרבי ל"מה שמעיר על הסתירה שבין חוק השבות" (המענין זכויות גם לילדים ונכדים של יהודי, גם אם אין הם יהודים) "לשאלת רישום בני תערוכת" (שבו ייקבע שיהודי הוא דווקא הנולד לאם יהודי' וכו') – אך הרבי טען כי למרות הבעי' שיש בכך, אסור שזה יטשטש את השאלה המרכזית: להגדיר בחוק את התואר יהודי דווקא בהתאם להלכה: אף שכמובן צודק במאה אחוז, הנה אני נתכוונתי ודייקתי שלא לנגוע בענין זה במכתבי-מענה על השאלה מיהו יהודי, כיון שאפילו אם לא היו הסתירות האמורות והשאלה מיהו יהודי היתה קודמת על סדר היום, אין זה משנה כלל בפשטות ותוקף המענה על שאלה זו.

*

בשנת תש"ל התעוררה הפרשה הידועה כ"פרשת שליט", ושינתה את המצב מקצה לקצה:

לבית המשפט בישראל הוגשה תביעה בקשר לאשה לא יהודי', אשר נישאה רח"ל ליהודי בשם בנימין שליט, ונולדו להם ב' ילדים, ודרשו להכיר בה ובשני ילדי' כיהודים. בית המשפט הסכים לתביעתם כרוך דחוק (חמשה נגד ארבעה) בתואנה שמדובר רק בשאלה פורמלית של רישום שאינה נוגעת לשאלת "מיהו יהודי", והמליץ להעביר את הענין לחקיקה ככנסת. ב"א אדר

נקבע בכנסת אשר לענין חוק השבות "יהודי הוא מי שנולד לאם יהודי" או שנתגייר", כאשר המילה "כהלכה" לענין גיור הושמטה במכוון.

מיד לאחר מכן, בהתוועדות פורים תש"ל, תיאר רבינו את הפרשה הנ"ל בהרחבה, וביאר את ההרס והחורבן הנורא שבחוק זה, הנותן גושפנקא לגיורים שאינם על פי ההלכה, והתוצאות החמורות העוללות להוצר מכך (השיחה נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 404 ואילך).

מני אז החל רבינו במאבק גלוי חסר פשרות לתיקונו של החוק, והקדיש בהתוועדותיו ברבים, שיחות ארוכות וכואבות להסכרת חומר הענין. ביטוי חריף ביותר מופיע באגרת רבינו מערב ראש השנה תשל"א (ט'תתקפ"ט):

הגזירה האיומה, גזרה שלא היתה כמוה בדברי עמנו בני ישראל הרייזים דם ואש ותמרות עשן, גזרות שונות ומשונות, ובכל זה לא העיז בכל עמי הארץ איש או אישה לבוא לבטל את עצם קיום עם ישראל על ידי הכרזה שכל המביא פסת נייר בו כתוב שיהודי הוא, הרי הוא יהודי.

רבינו הפעיל כל דרך השפעה אפשרית כדי לעורר רעש סביב בעי' זו ולפעול לתיקונה. במכתב "מהיר דחוף" מכ"ה ניסן תש"ל (ט'תתקפ"ט) כותב רבינו לסופר מר אורי צבי גרינברג:

רציניות המצב מחייבת את כל אחד ואחד, אפילו החלש יאמר גבור אני, ועל אחת כמה וכמה הגבור וביחוד הגבור בהשפעה על אחרים, לפרסם דעתו ובאותיות בולטות המתארות את הענין בכל החומרה והרציניות והחיוניות שלו.

...ניסוח החוק כמו שהוא עכשו פותח פתח פרץ רחב וללא כל הגבלות שמשמעו — ר"ל והי' לא תהי' — הכרזה פומבית בשם עמנו ישראל היושב בארץ ישראל, שמכאן ולהבא מפקירין ונותנין ח"ו את ארץ ישראל לכל עמי הארץ הרוצים לבא ולקחתה, היפך תורת ישראל!

ובמכתב נוסף אליו מראש חודש מנחם אב תש"ל (ט'תתקמ"ג), כופל רבינו את בקשתו בנימוק:

הגיעתני שמועה אשר יחמי הגזרה האמורה נפלו על המציאה להשתק דעת הקהל על ידי שתיקה כללית בבעי' זו, ז"א להשפיע על העתונים שיפסיקו הדיון בהאמור ושלא לענות על פניות ושאלות בזה וכולי... והגסיון בעבר הוכיח שהסרת ענין מסדר היום הצליח להשתק התגובה, והי' לא תהי' בענין איום זה ח"ו.

ובערב ראש השנה תשל"א (ט'תתקע"ט) כותב לו רבינו כי אין מקום

להמנעות "מלכתוב ולהתריע בקול צעקה גדולה בענין", וכי "יש לקוות להשפעה הכי צמוקה" אם יגיב על כך.

במיוחד מחה הרבי כנגד שתיקת הממסד הדתי — הרבנים וחברי הכנסת הדתיים. במברק לרב הראשי דאז, הרב אונטרמן, מער"ח סיון תש"ל (ט'תתקי):

ניסוח הקיים רחוקים אלה מתפרש ע"י רבים, ובפרט הנער לאמתתו דיינו כביטול, ר"ל, ולא רק במציאות אלא גם באופן רשמי וחוקי דהבדלת השם יתברך בתורתנו הקדושה בין ישראל לעמים, והיא סכנה היו לא תהי' לעצם קיום אומתנו בתפוצות ובארץ.

...ויהי רצון מאלקי הצבאות .. והצבא דעסקנים הדתיים שעליו לשמור על קדשי עמנו והרבנים בראשו יאמרו דעתם גלוי וברורה בחוקים הנ"ל עם כל המסקנות מזה.

וסוף סוף גם אלה שאינם מכירים לעת עתה בסכנה האיומה שבהחוקים, יצטרפו אליהם ויתקנו הפרצה.

*

בכרך שלפנינו, אגרות רבות על היבטים ופרטים שונים של בעי' זו. חוסר סמכותם של חברי-כנסת לא-יהודים להצביע ולהכריע בנושא זה (ט'תתקפ); האיסור החמור בשיבת חברי הכנסת הדתיים בקואליציה כל עוד לא תוקן החוק, הנותן גושפנקא לכך בשם תורת ישראל (ט'תתקי; ט'תתקפח).

לקוטי לוי יצחק

בשנת תש"ל החל רבינו להדפיס את ספרי אביו הרה"ח והרה"ג המקובל ר' לוי יצחק ז"ל. באגרת מערב שבת נחמו תש"ל כותב רבינו למר שז"ר (ט'תתקמח):

זכיתי להו"ל מכתבי אאמור"ר ז"ל, הנה זה יצא ראשונה — הערות שלו לספר התניא .. הנני מצרף בזה אחד הטופסים הראשונים, שבטוחני שיענין את כ' מכמה טעמים.

ובאגרת נוספת אליו מימי הסליחות תש"ל (ט'תתקעה):

מצו"ב ס' לקולוי"צ (לאאמור"ר) על זח"א שבטח גם בו ימצא כ' ענין. ובמיוחד אשר כפי שסיפרו לי הי' לכ' חלק רב ועיקרי בזה שלא עיכבו הס' בהספרי' בירושלים וס"ס הגיע לכאן ועתה מו"ל גם לזכות הרבים. ות"ח מקול"ע גם ע"ז. ועוד"פ.

במכתבים הכלליים וכן במכתבים "כלליים-פרטיים" נהג רבינו להזכיר ענין מכל אחד מרבותינו נשיאינו החל מהבעש"ט והה"מ, זוהר וכתבי האריז"ל. ומני הדפסת ספרי אביו — הי' מזכיר גם מספריו.

*

בעקבות כך, ערך ראש הממשלה דאז באה"ק, מר ד. בן גוריון משאל בקרב "חכמי ישראל" אודות האופן הרצוי להסדיר את רישומם של ילדים מנישואי תערובת וכיו"ב. אחד הנשאלים הי' רבינו, שהשיב לו במכתבו מח' אדר א' תשי"ט (אג"ק כך ח"י אגרת ר'תש"ד):

על פי התורה והמסורת של דורי דורות הקיימת וחי' עד היום הזה – יהודי, או – בסגנון שונה אבל בתוכן שווה – שייך לעם בני ישראל, הוא זה ורק זה שנוגד מאם יהודי' או גר שנתגייר באופן גירות מדויק, אשר פרטי סדר גירות זה מבוארים בספרי פסקי דינים של עמנו בית ישראל מדור לדור ועד להשולחן-ערוך.

האמור במלוא תוקפו לא רק בנוגע לילדים שהוריהם או מי שהוא אחר מצהיר על רצונו לרשום אותם בתור יהודי, אלא גם בנוגע לכל מי שיבוא להצהיר על עצמו שרוצה לשנות מעמדו כדי להכנס לכלל ישראל, שאין בהצהרה כזו ולא כלום אלא אם כן יקיים בפועל, או שכבר קיים בפועל, סדר הגירות מתאים להמסורה ובמפורט בספר השולחן ערוך, כנ"ל.

ב"הערה" למכתב הסביר רבינו בין השאר כי נושא הרישום "אינו ענין המוגבל לארץ ישראל בלבד", אלא "ענין משותף הוא לכל עם בני ישראל, בכל מקום שהם". כבר אז ראה רבינו את הנולד כי כל ויתור בנושא זה באה"ק, יוליד תוצאות חמורות ביותר בתפוצות, כפי שנוכחו הכל לדעת בשנים שלאחרי זה.

רבינו התעניין מהי תגובת מקבלי ההחלטות באה"ק על תשובתו, כמופיע באגרת מי"א אדר א' ה'תשי"ט למר שז"ר שהי' אז שר בממשלת בן-גוריון:

אתו הסליחה על איחור המענה, כי מיום ליום חשבתי שיהי' מוכן אצלי המענה על השאלה הידועה, כדי שאוכל לשלוח לכי' העתקה, ולא אסתניעא מילתא עד היום.

ואשמח לקבל מכי' תגובתו על המענה, תגובתו הוא כשלעצמו ותגובתו ג"כ אחרי שתהי' לו הזדמנות לשוחח בזה.

הנ"ל "שוחח בזה" עם מר ב. ג. והודיע לרבי את תגובתו, אשר את קבלתה אישר הרבי באגרת מי"ד תמוז אותה שנה.

*

עוד בטרם ענה רבינו בעצמו למשאל הנ"ל, עודד רבנים נוספים בתפוצות לשגר את תשובתם עליו בצורה חד-משמעית המתאמת להלכה. כך במכתב מדי' טבת תשי"ט (שם אגרת ר'תרכ"ד) "לכבוד הדר"ג דייני דבכא חברי בית דין צדק דק"ק לונדון והמדינה":

דעתי ברורה שצריכים לענות על השאלה. ומלבד הגישה

עוללות

כרך זה יש בו, כמו בכרכים הקודמים, אוצר רב של אגרות בנושאים פרטיים שונים, אך נצביע כאן על מספר אגרות שיש בהם לכאורה עניין מיוחד. באגרת ט'תרי מעודד רבינו את הנמען בהתעסקות בחינוך בני הנוער בארץ הקודש ובקירובם לתורה ומצוות. באגרת ט'תרכז פונה רבינו (באידיש) אל חתנו של הסופר "שלום עליכם" בהוראה מיוחדת מימי החנוכה. באגרת ט'תרלח (הנ"ל) עוסק רבינו בעניין עליית הנוער היהודי מאמריקה לארץ ישראל.

כמו כן יש לציין את האגרות בענין איסוף תולדות חב"ד בארץ הקודש (ט'תרנ), הדפסת אגרות רבותינו נשיאינו (ט'תתסט), ציור (ט'תרטט), איסור עזיבת שכונות יהודיות (ט'תרפ), זכות גבאי בית רבינו (ט'תתז), דעת בעלי בתים היפך דעת תורה (ט'תתסו), וחייב נשים בתלמוד תורה (ט'תתקז).

*

כאן המקום להודות לכל אלו שמסרו את האגרות של רבינו שבידם על מנת לפרסמן, ובמיוחד להרה"ת ר' מנחם מענדל שי' וואַלף, וזכות הרכים תלוי בהם.

*

ויהי רצון שנזכה להו"ל עוד אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר זי"ע, אשר גם עתה "משגיח בהנעשה את ילדיו, מתענג עונג רב בהנהגתם הטובה ושמח שמחה גדולה בראותו אשר הולכים הם מחיל אל חיל" (לשון רבינו באגרת מ' תמוז תש"ל (ט'תתקכט)), ותיכף ומיד ממש נזכה להתראות עמו בעיני בשד בגאולה האמיתית והשלימה.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
NYcath. 3-4250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקליין, נ.י.

ביה, י"ב טרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקליין, נ.י.

הור"ח אי"א ב"י
עוסק בציצ"ט
סו"ה פשת צבי ש"י הלוי

שלום וברכה

זה עתה נתקבל פכתבו/ על גליון פכתב פר כ"ר ש"י. ונמצא
הפסגה להכיל. ובדאי אם נצרך להסברה ימצא אותיות הפתגמות
לזה.

פכתבו בנוגע לחברון נתקבל סאז, ולחלא קצת שחרי בהסגא על
אתר בודאי ידועים לו הפקפוקים והשקופים בנוגע לחברון סגד אלה
הקובעים מחלף חצונים בא"י ושכונותם, אשר לצד חכ"י רב ולבשתנו-
לעת עתה עכ"א-רבו השטאילים על הסימנים והפסינים ור"ל.
רבדאי ידוע לו גיב עיד החובלות וכו' סאגא אלת שלו, שהעיון
להתנהל בחברון. ואין להאריך בדבר הפסגה ועד לאת.

סוכן שפסגה ביותר פירוד הלכות בעניני כיחסינ יצמח צדק
בעיר העתיקה, ותקופת שיעשה כל התלוי בו-לא רק להפגיש השירוד
כי אם גם לחסלו אחת ולתמיד, סיוסד על הנקודה שאין זה ביכני
ככל שאר בתי כניסיות, ואפילו לא, כאשר בתי כניסיות שבאחש תיו,
כי אם זהו, כמא-כח של בתי-כניסיות אנשי בכל מקום מושבותיהם, אלא
באחש תיו ותן כחא"ל. שפח מרבן וגם שפח שהנהלת סוכנות
שתי"ב ב"י באי-כח אנשי שכלל מקום, וכחיו"ג גם כנגלה בנוגע
לכ"י-כ ששירד ליוזמים המסגרים בכל מקום. שפח ת"י גם השפח
סוכנות לודז לא אנשים פושטים כי אם פוסדות אנשי אשר באחש תיו
וכן כמר אביד (פרש להרהיח וכו') חר"א פריז זיל, כיון שני אשר
לשורת באירות האגוד וצא"ח ונשי ובנות אביד, וכחתינ כקופים
לפי התשערה). ושפח גם כן-שלכל לראש על ההנהלת האגודה הנבחרת
מסודות האגודים לקבוע כחתינ כיחסינ, גכ"א כיחסינ גורל ערך ביחסינ
ולחלא גורל הספח בדבר, ולכלל הסברה לשלול גורל ערך ביחסינ
ולעשותו שייך ומסור למרותם של הבאים להתפלל בו כיום חשיק או
כירות החול או כפרעדים ורגלים.

שפח שכונותי שלחרי התכונות בהאסור הרי בודאי שגם התפללים
הנ"ל מהן כש השקח והפצה והיצרן אסתי ישתפו פעולה עם ההנהלה-א"י
זק"ת צ"ח א"ה ומהן ח"י בידם יצליח להרחיב את כיחסינ
בכסות ובאיכות גם יחד, וכפכתבי מזה בנוגע לכיחסינ זה.

ויהי רצון שיצליחו השיית ויברכו לבשר טוב ככל האסור ובאקדם,
טוב אפתי שחז טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד כשס חכמים ז"ל
(קרושין ס, א) ועד שבתזמנות הראשונה יערכו כולם יחד התועיות
הסירות מתאימה לשם זה, בקו"ים כח פתגם רבנו הזקן בנוגע
להתועיות אלו: ידעו ויאמרו אויפאן א חסידשער שארברענגען
קען מלאך מיכאל גיט אויפשאן, כשסל נפלאה (עין קובץ סכתבים
כסוף ס' תהלים אהל י"י השלם, ע' תכ"ג - תכ"ד).

בכרכה

ג.ב. לפלא כתבו שהמברק לא הגיע י"ח לינו שא"י ח"י כתוב על
הכתובת שלו: ירוש' העתיקה רחוב חב"ד.

אגרת ט'תקפו - נדפסה לקמן ס"ע יב ואילך

הנשכר דהקמקדו-הוא אינו כרטי עתה (א)
אם אכרתי (א) אכר דידו (א) - אחרי (א) אחרי (א)
 א' אכרתי - אכר (א) אכר (א) אכר (א) אכר (א) אכר (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
 א' אכרתי אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
 א' אכרתי אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
 א' אכרתי אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)

אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)

אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)

אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)
אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)

אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א) אכרתי (א)

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYadiah 3-9250

מוחזק מעורל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ח, ראש חודש אדר א', ת'תש"ל
ברוקלין, נ. י.

לכבוד

הד"ר הרצל ש"י רוזנבלום

שלום וברכה:

בנועם קבלתי מ"ש סמנו על ידי ידידנו הר
שלמה ש"י פידנצ'יק, יושב ראש כשר חב"ד.
שמסר לי גם מכתבו.

וחנני מודה לו מקרב לב בעד האיחולות
אשובים וצבריו חבלבבים.

וברכה אשיבנו, שיתברך פאת ח', פסור
הברכות, וכמו שנאמר ואברכה פברכיך - וחרו
ברכתו של מקדוש ברוך הוא היא ברכה עד בלי

די - בכל חמצטרך לו ולכל אשר לו. (ב"ח) *אולי*
ב"ח הגאון והנערות דין מוזן אומר על שם לזאת (אולי) *אולי*
אולי (אולי) *אולי* ובכבוד ובברכה לחצלה
ה"ח (אולי) *אולי* ולבשורת טובות

Handwritten signature

הואמן ארעה ב' צנוח אולי *אולי*
אולי *אולי* אולי *אולי* אולי *אולי*
אולי *אולי* אולי *אולי* אולי *אולי*
אולי *אולי* אולי *אולי* אולי *אולי*

אגרת ט'תתלו - נדפסה לקמן ע' שיא ואילך

יהי רצון אשר תמיד כל הימים כן תהי לנו אורה ושמחה וששון
ויקר כאשר הי' לאבותינו בימים ההם בזמן הזה -

כדרשת רבותינו: אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפלין (והוקשה כל
התורה כולה - המצות - לתפלין)

וכמשמעו - שהרי אמרו: אין מקרא יוצא מדי פשוטו - אורה
ושמחה וששון ויקר בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה (א"ת) (א"ת) (א"ת)

א"ת (א"ת) (א"ת) (א"ת)
א"ת (א"ת) (א"ת) (א"ת)
א"ת (א"ת) (א"ת) (א"ת)

אדר שני: להעיר מירושלמי מגילה (פ"א, ה"ה): אותה השנה (שנעשה בה חנוכה)
הייתה מעוברת, אלא שדעת הבבלי משמע לא כן (מדלא הביאו בסוגיא זו להכריע
הדין). ולהעיר מש' הפסוקים להאריך"ל ר"פ ואתחנן. תענית אסתר: צ"ע
שנקרא ע"ש אסתר, שהרי אין הוא לזכר "וצומו" שאמרה אסתר שהי' "שלשה
ימים לילה ויום" וביד' טז (או יג-טו) ניסן (וכמש"כ באבודרהם סדר תפלות
תעניות ומי'. וראה מס' סופרים רפכ"א. ב"י וב"ח לטאו"ח סחרפ"ו. וש"נ.
ב"ח לטאו"ח סתכ"ט ד"ה ה"ג וה"א. ומש"כ בב"ח שם "וכן תענית" - אולי צ"ל

אגרת ט'תתקמו - גרפסה לקמן ע' תמג

מפתח

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
חשכ"ט				
ט' עשי"ת	מוהש"מ שניאורסאהן	מנהגי יום הולדת. הערה באגה"ק	א	ט' עשי"ת
ה' עשי"ת		בדיקת תפילין ומזוזות	ב	ה' עשי"ת
בין כסא לעשור		טיפול רפואי לרכאון	ב	בין כסא לעשור
י"א תשרי		לא ליפול ביאוש	ד	י"א תשרי
תוהמ"ס	מוהמ"א יפה	מברק להקפות שניות בירושלים	ה	תוהמ"ס
כ"ה תשרי	ועד ביהכ"נ צ"צ	הועד הוא הקובע בכל עניני ביהכ"נ	ו	כ"ה תשרי
בר"ח חשוון	מוהש"ז שור	חנוכת בית שור	ז	בר"ח חשוון
ב' מרחשון		לא להמשיך הזמן בשידוכין	ח	ב' מרחשון
ה' מרחשון	מו"ה עדין שטינזלץ	כ"ל ט'תקפ. מס' שבת שהור"ל. קובץ	ט	ה' מרחשון
ז' מרחשון		המוקדש לרבנו הזקן	ט	ז' מרחשון
י"ג מרחשון		תשועה ברוב יועץ. סמכות המרא דאתרא	י	י"ג מרחשון
י"ג מרחשון	מוהמ"צ סגל	להמשיך במשרת פרופסור	יא	י"ג מרחשון
		גורל העיר חברון ותהתיישבות בה. הנהלת		
		ביהכ"נ צ"צ בידי באי"כ אנ"ש	יב	
י"ג מרחשון	מר אהרן ביר	הוספה בתומ"צ מוסיפה בברכת ה'	יד	י"ג מרחשון
י"ג מרחשון	מו"ה הלל מעדאליע	הור"ל "הסופר התמים". היות הגוף כר		י"ג מרחשון
ט"ו מרחשון	הרב שד"ב ליפשיץ	מדרכי עבודת ה' הוא	טו	ט"ו מרחשון
ט"ו מרחשון	מוהח"י שלאממע	חינוך דתי להעולים	טז	ט"ו מרחשון
ט"ו מרחשון		להעלות בקודש — ככל יום	יז	ט"ו מרחשון
כ' מרחשון	מר אריאל שרון	הנברא הוא מציאות	יח	כ' מרחשון
כ' מרחשון	הרב ברוך גרוזן	מאויבי תחכמי — בעניני בטחון הארץ	יט	כ' מרחשון
כ' מרחשון	מו"ה מרדכי הכהן	ביהכ"נ במרדכי	יט	כ' מרחשון
כ' מרחשון	מוהמ"א כי טוב	הערות לס' הכותל המערבי	כ	כ' מרחשון
מוצשק"מ כסלו	מוהש"ז שור	הפצת היהדות ע"י חיבוריו	כא	מוצשק"מ כסלו
		הצעה בקשר ליום הולדתו ולרגל ביקורו		
		ביום זה בביהכ"נ צ"צ — הוספת בנינים		
		ושטחים לחב"ד ברובע היהודי. הוראה		
כ"ו מרחשון	מוהרע"ז סלוניס	מהשק"ט דאברהם ובני חת	כב	כ"ו מרחשון
כ"ו מרחשון		התועדות חגיגת יום הולדת דמוהש"ז		כ"ו מרחשון
		שור. משקה מהתועדות רבינו	כו	
		ההכרה להתיעץ עם ידידים. הנהגת רב		
		אשי בזה	כז	

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תקצט	ר"ח כסלו	מוה"ר שאר ישוב הכהן	לשלוח לספרי' ממאמרי וחיבורי אביו	כח
ט'תר	ר"ח כסלו	אהלי"י ס. פאולא	גודל ענין החינוך בזמננו	כט
ט'תרא	ר"ח כסלו	מרה הלל מעדאליע	השלילה באסיפת רבנים עולמית	ל
ט'תרב	ר"ח כסלו	מר שני' מסחרי	עשרים שנה לכפר חב"ד	לב
ט'תרג	ד' כסלו		כל אחד שייך לעבודת התפלה	לב
ט'תרד	ד' כסלו	ביהכ"נ אטלאנטיק סיטי	חיווק הביהכ"נ	לג
ט'תרה	י"ג כסלו	מרת לאה רייטשיק	זכות מצות הצדקה	לד
ט'תרו	י"ד כסלו		לא לשנות משרה באמצע שנת הלימודים	לה
ט'תרו	ט"ו כסלו	מר צבי איצקוביץ	שיכון חב"ד בלוד	לה
ט'תרח	י"ז כסלו		לימוד ביגיעה	לו
ט'תרט	י"ז כסלו	מר משה מאדעס	ברכה בעסקיו	לו
ט'תרי	י"ז כסלו	מרה צבי נדיבי	קירוב הנוער באה"ק לערכי תורתנו. תורת הבעש"ט עה"פ "כי תהיו אתם ארץ חפץ" לו העלאת קרובים מרוסיא לאה"ק ארבעים שנה לנשואי רבינו. לצרף לברכות ענין של תומ"צ.	מא
ט'תריא	י"ז כסלו		החזרת השטחים באה"ק מסכן הבטחון. הסכנה להכריז שעתה אתחלתא דגאולה.	
ט'תריב	טו"ב כסלו	כללי פרטי	לפעמים ציבור נדחה לפסח שני	מד
ט'תריד	י"ט כסלו	אנ"ש — ירושלים	מברק	מה
ט'תרטו	י"ט כסלו	אנ"ש — ירושלים	מברק להתוועדויות	מה
ט'תרטז	י"ט כסלו	ועד כפר תב"ד	מברק להתוועדות	מט
ט'תריו	כ' כסלו	תגיגה השנתית דתו"ת	יהודי עושה מגשמיית — רוחניות	מט
ט'תריח	כ"א כסלו	הרב משה לוינגר	גודל עיה"ק חברון	נא
ט'תריט	כסלו		מקום הדירה לאחר התחונה	נג
ט'תרכ	כסלו		לימוד איסור והיתר בגיל 19-20	נג
ט'תרכא	א' חנוכה	מר יוסף בנטון	הרושם מביקור באה"ק. הסגולה ותפילין	נד
ט'תרכב	ג' ד' חנוכה	מוה"ר א וואגנער	נסיעת ביקור לאה"ק	נה
ט'תרכג	ימי חנוכה	מות דבורה גורון	לימוד הוראה מימי חנוכה	נו
ט'תרכד	ימי חנוכה	מוהש"מ שניאורסאהן	הר"ל תומש שהוא רק לתוקרים	נו
ט'תרכה	זאת חנוכה	מוה"ר פרץ	הציווי בתורה להעלות בקודש	נח
ט'תרכו	ה' טבת	הרב י. קלינג	גודל ההשפעה דחינוך בגיל צעיר	נט
ט'תרכז	ה' טבת	מר בנציון גאלרבערג	הוראה מימי חנוכה. הוראה מהותיות שנקטו טרם הטיסה ללכנה	ס
ט'תרכח	ה' טבת	הרב ד"ר משה מונק	התענינותו במוסדות חב"ד	סב
ט'תרכט	ה' טבת		לשמוע להוראות הרופא. בדיקת המזוזות.	
ט'תרל	ה' טבת	מרת ש.ו. משקובסקי	הפרשת צדקה קודם הדלקת נרות	סג
ט'תרלא	ה' טבת		הוראת ימי חנוכה. איתור מקום מנוחתם של אביו וא"י	סד
			כ"ל ט'תרכט. חיווק הבטחון והאמונה בה'	סה

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תרל"ב	ט"ז טבת	הרב ע"מ גוטליב	השלילה בכנס רבנים עולמי	סז
ט'תרל"ג	י"ח טבת		גודל מעלת החשובה. להוסיף בצד הטוב	סח
ט'תרל"ד	י"ח טבת	צא"ח באה"ק	מחיצה בעת שיעורי תורה	ע
ט'תרלה	כ"ב טבת	המועצה הדתית רמלה	מבצע תפילין	ע
ט'תרלו	כ"ד טבת	חגיגה השנתית דת"ת	מח שליש על הלב. מביא לידי אחדות ה'	עב
ט'תרלז	כ"ה טבת	מר מגחם בגין	בעולם	עב
ט'תרלח	כ"ה טבת	תלמידי באר יעקב	הוספה בעסקנות לטובת עמנו בני ישראל עד ניצול כוחות הנוער במדינה בה נמצאים. אין סיבה וטעם שירצו הערכים שלום אמיתי	עב
ט'תרלט	כ"ח טבת		לא לעשות דוקטורט על שמות הק'	עט
ט'תרמ	ר"ח שבט	חגיגה השנתית דב"ר	צניעות גם באמצעיקע — טעם ייסוד ב"ר	עט
ט'תרמא	ר"ח שבט	מר שני"ז מסחרי	לא להסתפק בהישגים	פא
ט'תרמב	עש"ק פ' בא	כללי פרטי	י"ד שבט — התחזקות בדרכיו. ועד מיוחד למבצע תפילין	פב
ט'תרמג	ח' שבט	מוהח"ש גורארי'	אינו ענין שיסע עתה. הצלחה באה"ק	פה
ט'תרמד	ט' שבט	מרת רחלה בבלי	חיי האדם שירה הם	פה
ט'תרמה	ערב י"ד שבט	כללי	מברק	פו
ט'תרמו	ט"ז כשבט		הכנות לחתונה	פז
ט'תרמז	ח"י שבט	מר ארי' אליאב	עזרתו לאנ"ש	פז
ט'תרמח	ח"י שבט	הנהלת "ישראל הצעיר"	חזית דתית טכנית	פח
ט'תרמט	ח"י שבט	מרה"ה קלמן כהנא	כנ"ל	פט
ט'תרנ	ח"י שבט	מר דב אטינגר	גילוי המצבה דרב"מ אטינגר. ספר על 200 שנות חב"ד באה"ק	צ
ט'תרנא	ח"י שבט	מוהש"י זיין	כנ"ל	צא
ט'תרנב	ח"י שבט	מוהמ"א יפה	עזרתו לעניני כפר חב"ד	צב
ט'תרנג	י"ט שבט	מוהש"ז שור	פטירת אחיו	צג
ט'תרנד	כ"ג שבט	מוהב"א גורודצקי	הקמת נחלת הר חב"ד	צד
ט'תרנה	ג' פ' משפטים	גמ"ח שומרי שבת	גדולה גמ"ח יותר מן הצדקה	צה
ט'תרנו	עש"מ חרש אדר		הוראה מימי הפורים. השפעה לקיום מצוות בין אנשי הצבא	צז
ט'תרנז	ב' דר"ח אדר	מר אליעזר שטיינמאן	הפצת ענין מבצע תפילין ולימוד אגה"ת	צט
ט'תרנח	ב' דר"ח אדר		נשי ישראל ופורים	ק
ט'תרנט	ט' אדר	את"ה כפר חב"ד	הלימוד כתניא. הדפסת קוני' בענין גילוח הזקן	קא
ט'תרס	י"ב אדר	לעולים החדשים בנה"ח	מברק לפורים	קב
ט'תרסא	ערב פורים	מר שני"ז מסחרי	מצב בריאותו	קב
ט'תרסב	ערב פורים	ד"ר יוסף יואל ריבלין	עובד ד"ר פסח חברוני. לדאוג גם לע"ג	קג
ט'תרסג	שושן-פורים	חגיגה השנתית דת"ת	ישנו עם אחד גו' ודתיים שונות — היסוד לקיום עם ישראל	קד
		מאנטרעאל		

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תרסד	ט"ו אדר	נשי חב"ד מאנטרעפאל	נשי ישראל ומעות חטים	קו
ט'תרסה	עשק"מ ניסן	מוהח"צ ליפסקר	ספר שמסר לרכינו	קז
ט'תרסו	ר"ח ניסן	הנחת אבן הפנה		
ט'תרסז	ב' ניסן	לכפ"ח ב'	שיהי' אחיד עם כפר חב"ד א'	קח
ט'תרסח	ב' ניסן	מרת איטא	ללמוד בישיבה	קי
ט'תרסט	ב' ניסן	מרת רות רטנר	מצב בריאותה	קי
ט'תרעו	י"א ניסן	כללי	כח הציויר	קיא
ט'תרעא	י"א ניסן	מוהש"ז שזר	קרבן פסח ומילה, צדיקים ובע"ח	קיב
			ברכה לחג כשר ושמח ולחירות אמתית.	
ט'תרעב	י"א ניסן	המתנחלים בנה"ח	השמועה שיבקר בארה"ב	קיו
ט'תרעג	י"א ניסן	הרב ש.י. פרנקל תאומים	ב' ספריתורה לנחלת הר חב"ד	קיח
ט'תרעד	עזה"פ	מוהש"ז שזר	מימון לתלמוד תורה שלו	קכ
ט'תרעה	עזה"פ	כללי	בואו לשלום לאה"ק	קכא
ט'תרעו	כ"ו ניסן	מר משה בן נחום	מברק	קכב
ט'תרעז	ימי הספירה		לחזק ענין שמירת שבת	קכג
ט'תרעח	ג' אייר	מוהש"ט שטערן	מקום הלימוד	קכד
ט'תרעט	ג' אייר	מתיישבים בנה"ח	הפירצה בעוביבת שכונות יהודיות	קכד
ט'תרפ	ה' אייר		הסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות	קכו
ט'תרפא	ט' אייר		הסתדרות אחר החתונה	קכז
ט'תרפב	ט' אייר	מרת שושנה מעטוף	התעסקות בהפצת היהדות	קכח
ט'תרפג	י' אייר	מרה' ניסן טלושקין	שידוך הצעירה לפני הבכירה	קכח
			מצב בריאותו. גוף בריא ושלם מררכי ה'	
			הוא	קכט
ט'תרפד	י' אייר		טוב אמיתי	קל
ט'תרפה	י"ג אייר	מרת זלצטע אלטהויז	נוסח נחום אכלים	קל
ט'תרפו	ט"ז אייר		מקום הלימוד	קלא
ט'תרפז	כ"ג אייר		שינוי קשר התפילין ונוסח התפלה	קלב
ט'תרפח	עשק"מ סיון	מר דוד צ. דוידוביץ	הבחירות למועצה עמק לוד	קלב
ט'תרפט	ימי הספירה	לכינוס נשי ובנות חב"ד	נשי ישראל ור"ח, ובפרט ר"ח סיון.	קלג
			הבוחות המיוחדים שניחנו בהם	קלד
ט'תרצ	ימי הספירה	כללי פרטי	כנ"ל	קלו
ט'תרצא	עשק"מ סיון	מסיימות בית רבקה	סיום לימודן בב"ד הייסקול. כנ"ל	קלו
			ט'תרפט	קלו
ט'תרצב	ר"ח סיון	ארגון למען מוס' כפ"ח	כנ"ל ט'תרפט. הנחיצות, ובפרט כיום,	קלו
			בחינוך הבנות	קלו
ט'תרצג	ב' סיון	חגיגה השנתית דאה"ח	ואתם תהיו לי ממלכת כהנים גר'. ההכנה	קלז
			להשגת מרדיגה זו מתחלת כבר עם הילדות	קלח
ט'תרצד	ג' סיון	מרה' יהושע מוגרשיין	ברכה לחג השבועות	קמ
	ה' סיון	מוהב"ש שניאורסאהן	אין לכתוב "אירוסין" עד שיהיו אירוסין	קמ
ט'תרצה	עזה"ש	כללי	מברק	קמ

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תרצו	עזה"ש	אנ"ש — ירושלים	מברק	קמ
ט'תרצו	י"ב סיון	מר שני"ז מסחרי	יצירת העסוקה	קמא
ט'תרצו	י"ט סיון	מרת גאולה כהן	שיעורי תורה לנשים. ארץ ישראל ומדינת ישראל. לעודד ריבוי הילודה	קמג
ט'תרצט	כ"ג סיון	מוהב"א גורודצקי	השקעות לביסוס נחלת הר חב"ד	קמז
ט'תש	כ"ד סיון	מרת ש.ג. מורחוב	להמשיך בעידוד לב אלמנות ויתומים. לכל אחד מעלות וחטרונות	קמז
ט'תשא	כ"ה סיון		בדיקת תו"מ. לרפאות ע"י דיאטא	קמט
ט'תשב	ער"ח תמוז	תו"ת מאנטרעאל	חגיגת הסיים. הימים — י"ב י"ג תמוז — נזכרים ונעשים	קנ
ט'תשג	א' תמוז	הר"ר זבולון גרז	שלום בית	קנב
ט'תדש	א' תמוז		כנ"ל	קנב
ט'תשה	א' תמוז	מוהש"ז גורליק	הרחבת ביהכ"נ הישן והחדש. שלום בית קנב	קנג
ט'תשו	ג' תמוז		התקרבות לתומ"צ בעזר האשה. לא להתבייש בפני המלעיגים. גידול הזקן	קנה
ט'תשו	ג' תמוז	ד"ר ש. שטרן-מירז	העברת דירה לעיר מרכזית — מציאת עבודה שם. האמונה מביאה לשלוח נפשית קנו	קנט
ט'תשח	ג' תמוז	מו"ה חיים יהודא פלרי	עבודתו כשטח הספרות	קנט
ט'תשט	ח' תמוז	מוה"ד הלוי גורעוויטש	נלכה באורחותיו ובעל ההילולא	קס
ט'תשי	י"ד תמוז	נשי חב"ד — כפ"ח	הוראה מבעל הגאולה לנשי ישראל	קסא
ט'תשיא	י' תמוז	משפ' שניאורסאהן	נחום אבליס	קסב
ט'תשיב	ערב י"ב י"ג"ת	כללי	מברק	קסב
ט'תשיג	ערב י"ב י"ג"ת	אנ"ש — ירושלים	מברק	קסב
ט'תשיר	ימי הגאולה	כללי פרטי	בכח בעל הגאולה — ללכת מחיל אל חיל	קסג
ט'תשטו	מחרת י"ב י"ג"ת	כללי פרטי	גאולה — אחרי ומתוך הגלות	קסד
ט'תשטז	מחרת י"ב י"ג"ת	מוהש"ז שזר	ארץ ישראל ומדינת ישראל. ימשיך לכתוב על בלנק תפקידו	קסז
ט'תשז	כ"ג תמוז		כח מצות תפילין. לפרסם בין אנשי הצבא	קע
ט'תשיח	כ"ג תמוז		אין מקום לנסיעת י"ב י"ג. די להם כהחובות	קע
ט'תשיט	ב' מנחם-אב		להמשיך בשטח החינוך הכשר	קעא
ט'תשכ	ה' מנחם-אב		מקום הירידה בכפר חב"ד	קעא
ט'תשכא	ועש"ק ואחחון	כללי פרטי	מבצע תפילין	קעב
ט'תשכב	ט"ו באב	מר ח"א גרינברג	הנחת תפילין בצבא. טגולה מיוחדת במצות תפילין. חכונת נפש הנוצר — לא להתפעל קעה	קעה
ט'תשכג	ט"ז באב	מר אורי צבי גרינברג	הערות לס' הקטרוג והאמונה	קעה
ט'תשכד	י"ט מנחם-אב		לא לעזוב את הנהלת ביה"ס	קפ
ט'תשכה	כ"ב מנחם-אב	הרב ש.ו. כהנא	לשמור על מקומות הקדושים בירושלים	קפא
ט'תשכו	עשק"מ אלול	מוהמ"א יפה	הכטחת סכומים לעניני חב"ד	קפב
ט'תשכז	עשק"מ אלול	הרב אליהו טואף	בחדש אלול המלך נמצא בשדה	קפג
ט'תשכח	כ"ז מנחם-אב	אגר' אלכסנדר כהן	איחסון אתרוגים	קפד

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
טיחשכט	כ"ז מנחם-אב		קייטנט 'נן ישראל' — להמשיך על כל השנה	קפה
טיחשל	ערי"ח אלול	מו"ה שלום ריבקיין	ואברה ואבדון, קרי וכתוב	קפה
טיחשלא	ר"ח אלול	הרב אביגדור	לימוד פנימיות התורה, ובפרט בחדש אלול	קפו
טיחשלב	ד' אלול		י"ג תיקוני הזקן	קפו
טיחשלג	ה' אלול	מוהש"ז יצחקי	מסיכת הילולא. הוספה בתומ"צ	קפח
טיחשלד	ה' אלול	הנהלת כולל יד שאול	פתיחת הכולל. עולה של תורה ותשובה	קפט
טיחשלה	ז' אלול	כנס נשי חב"ד באה"ק	ימי סגולה — המלך בשדה	קצ
טיחשלו	ז' אלול	מר מאיר אוולאי	בצבא רואים במוחש שכל ישראל ערבים זה לזה. עיי' קיום ציוני הקב"ה נוחלים נצחון גמור. למסור זאת לחבריו	קצא
טיחשלו	י"א אלול		יסוד אמיתי לחיים — הלימוד בשנות הנוער	קצג
טיחשלח	ט"ו אלול	המתיישבים בנה"ח	הרמו בשם "נחלת הר חב"ד"	קצה
טיחשלט	ט"ו אלול	מוהש"ז גרליק	למסור מכתב הנ"ל	קצו
טיחשמ	י"ו אלול	צא"ח אה"ק	בר מצוה ליתומי המלחמה	קצח
טיחשמא	כ"ה אלול	מר אורי צבי גרינברג	הנוטל פרוטה מקופת כ"ו מתברך. אין לך סגולה טובה מלימוד בספר התניא. מאורע	קצט
טיחשמב	כ"ה אלול	כית רבקה כפר חב"ד	הצחת אש בכותל המערבי	קצט
טיחשמג	כ"ה אלול	מר דוד דוידוביץ	הגדלת מספר התלמידות	רא
טיחשמד	כ"ה אלול		עזרתו לכפר חב"ד ועניניו	רב
טיחשמה	כ"ח אלול	מר חיים בר-לב	תיקון ההצהרה של שנת תש"ח	רג
טיחשמו	ק"ץ		הצלחה בתפקידו. ונתתי שלום בארץ וגו' רד הלימוד בע"פ — ידעת הענינים ע"פ הסדר	רה
טיחשמו	ימי הסליחות	מו"ה שמואל לויטין	ברכת שנה טובה	רה
טיחשמח	ימי הסליחות	מר דוד א. עבורי	עזרתם לנה"ח. הצלחה בתפקידם. ברכת שנה טובה	רו
טיחשמט	ימי הסליחות	ועד כנס נשי חב"ד כפ"ח	ברכת שנה טובה. קבלת נרות השעווה	רו
טיחשנ	ימי הסליחות	מר יוסף אלמוגי	ברכת שנה טובה. סיפור במדרש מאאע"ה	רח
טיחשנא	ימי הסליחות	מר משה קשתי	ברכת שנה טובה. ונתתי שלום בארץ וגו' רט	רט
טיחשנב	ימי הסליחות	מר גר יעקובי	ברכת שנה טובה. עזרתו לכפר חב"ד	רט
טיחשנג	ימי הסליחות	ועד כפר חב"ד	ברכת שנה טובה	רי
טיחשנד	ימי הסליחות	מרת אסתר יהודית דרורי	ברכת רפואה קרובה ושנה טובה	ריא
טיחשנה	ימי הסליחות	מו"ה מרדכי מייש	ברכת שנה טובה	ריא
טיחשנו	ימי הסליחות	מר אהרן יריב	ברכת שנה טובה	ריב
טיחשנז	ימי הסליחות	כללי	האדם, עיקר הבריאה — קטן הכמות ורוב האיכות	ריב

אגרת תאריך שם הנמען תוכן האגרת עמוד

תש"ל

ת'תשנח	בין כסא לעשור חברי מועצת קרית גת	עזרתם למוסדות חב"ד	ריח
ת'תשנט	ח' תשרי	ספה"ע בעובר קו התאריך	ריט
ת'תשס	חזהמ"ס	מברק להקפות שניות בירושלים	רכ
ת'תשסא	כ"ה תשרי	לא לדחות זמן החתונה. מקום החתונה.	
ת'תשסב	כ"ח תשרי	לימוד בכולל לאחר החתונה	רכא
ת'תשסג	עש"ק בראשית	שירידין עם בחורה מבוגרת	רכג
ת'תשסד	אדר"ח מרחשון	הכנסת ט"ז בתורת מאנטרעאל	רכד
ת'תשסה	ח' מרחשון	הצלחה בעסקנותו הציבורית	רכה
ת'תשסו	י"א מרחשון	מצב בריאותו ובריאות זוגתו	רכו
		כמה נקודות בדת ישראל. השפעתו מתוקף	
		חפיקיו בצבא. הוראה מעין הצנחנות	רכו
ת'תשסז	י"ב מרחשון	עמדת רבינו בנוגע לבחירות	רכח
ת'תשסח	א' וירא	קיום והנהגת עם ישראל — על-טבעית	רכט
ת'תשסט	י"ד מרחשון	לא לעזוב מקום הרבנות	רלא
ת'תשע	י"ד מרחשון	מנהגי חב"ד בחפלה	רלב
ת'תשעא	י"ז מרחשון	מילוי ההחלטות. הגרלה לנסיעה לכאן	רלכ
ת'תשעב	י"ז מרחשון	עבודתו בהחזקת היהדות	רלג
ת'תשעג	י"ז מרחשון	שיטת ואופן ההוראה של הא"ב	רלד
ת'תשעד	י"ח מרחשון	לעשות הכל בדרכי נועם ובדרכי שלום	רלו
ת'תשעה	י"ח מרחשון	עניני שכל ורגש — במקום ואיך שלבו	
		חפץ	רלו
ת'תשעז	י"ח מרחשון	לעשות ציון לנשמה בעניני תורה	רלז
ת'תשעז	כ"ב מרחשון	יום הולדתו — מזמור פא בתהלים. המעלך	
		מאמרי"צ הרחב פיך ואמלאהו. הדפסת	
		מאמרי ודרושי הצ"צ ואדמו"ר הזקן	רלח
ת'תשעח	ר"ח כסלו	אין זה מן הנוהג אצלי להשתתף בקובצים	רמב
ת'תשעט	ר"ח כסלו	חנוכה ביהכ"נ במיאמי. השמחה בדבר.	
		היותו ביהכ"נ וביהמ"ד — מקיפה את חיי	
		האדם ומביא שלום בכל תחומי החיים	רמג
ת'תשפ	ר"ח כסלו	חנוכה בית חיים שאל	רמה
ת'תשפא	ר"ח כסלו	זמן המתאים למציאת קונה לעסקו	רמו
ת'תשפב	ר"ח כסלו	לא לבזבז כספים ולחגוג הכר מצוה כאן	רמו
ת'תשפג	ב' כסלו	חשיבות תפקיד החינוך	רמו
ת'תשפד	ו' כסלו	מתאה ע"ד ההנהגה באה"ק	רמח
ת'תשפה	ז' כסלו	נה"ח עברו עולים חדשים. ניצול השפעתו	רמט
ת'תשפו	ט' כסלו	שינוי בסדר הימים בהעברת קו התאריך.	
		קיצור מדת המעל"ע ע"י הליכה ממזרח	
		למערכ	רג

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תשפז	עש"ק פ' רצא	חגיגה השנתית		
ט'תשפח	י"ד כסלו	דבית רבקה מאנטרעאל	חשיבות חינוך הבנות. עקרת הבית	רנא
ט'תשפח	ט"ו כסלו	מר צבי איצקוביץ	הנהגת עיר לוד	רנב
ט'תשפח	ט"ו כסלו	נשי ובנות חב"ד באה"ק	הגברת הפעילות של הנשים. כנ"ל	רנב
ט'תשפח	כ"א כסלו	מר יחיאל הכהן	ט'תשפז. הוראה מימי החנוכה	רנג
ט'תשפח	כ"א כסלו	מרת נחמה שיווער	פרסומי — לא לחשוד; לשלוח לכאן	רנה
ט'תשפח	כ"א כסלו	גמ"ח מאנטרעאל	י"ר חגיגה השנתית למוסדות בדיטרויט	רנו
ט'תשפח	כ"א כסלו	מ"ה חיים יהודא פלדי	הצלחה במפעלם	רנז
ט'תשפח	א' דחנוכה	מר אלי' עמיקם	ג' האהבות חד הם	רנח
ט'תשפח	א' דחנוכה		ניצול כל האפשרויות שלו בפעולותיו	רנט
ט'תשפח	ג' דחנוכה		עצה למרח הכנס	רס
ט'תשפח			נאומים בנושא אותו האיש. למנוע	
ט'תשפח	ימי החנוכה	מוהר"ל פורסט	ההשתתפות בדיאלוגן כ"ר	רסא
ט'תשפח	ימי החנוכה	כוגרי ב"ס למלאכה	גודל ענין הצדקה. הוראת ימי חנוכה	רסא
ט'תשפח	זאת חנוכה	כללי פרטי	מילוי החלטותיהם. להשפיע על אחרים	רסב
ט'תשפח	זאת חנוכה	האחים ציפפעל	המשך השפעת ימי חנוכה על כל השנה	רסג
ט'תשפח	זאת חנוכה	מ"ה יהונתן גרינשפאן	הצלחה בעסקנותם הציבורית	רסה
ט'תשפח	ח' טבת	מר יונה כסה	ת"ח על קטעי העיתונות שצירף	רסו
ט'תשפח	י"ג טבת		לנצל המרחק שהשתמשו לבחירות לטובה.	
ט'תשפח	י"ג טבת	מרת שרה זלמנוב	ינצל כשרונותיו ויכלתו בוידה הציבורית	רסז
ט'תשפח	י"ג טבת		זכתה בהגדרה לנסוע לכאן. לנצל את	
ט'תשפח	י"ד טבת	מרת שרה גנוכורג	הנטיעה	רסח
ט'תשפח	י"ד טבת		אין מרבין באבילות, אמנם ההכרח	
ט'תשפח	י"ד טבת	מ"ה צ"ה גנוכורג	להתאבל. הנשמה נצחית היא, אך לנו	
ט'תשפח	א' לסדר שמות	חגיגה השנתית דתו"ת	אבידה בהיפרדה מהנוף. להשפיע על משפ'	רסט
ט'תשפח	י"ד טבת		כנ"ל	רעב
ט'תשפח	י"ט טבת	גבאי ביהכ"נ 770	כדי שגם במצרים יכירו שהם בניי — זהו	
ט'תשפח	כ' טבת	תל' התמימים — 770	רק ע"י חינוך יסודי	רעג
ט'תשפח	טבת		מינוי גבאים	רעה
ט'תשפח	טבת		הכרח לימוד עיני יהדות	רעז
ט'תשפח	טבת		מה שקבלו ע"ע — שלא יגעו בסדרי	
ט'תשפח	טבת		הישיבה	רעז
ט'תשפח	טבת		יום ההילולא יום זכרון הוא. זכרון שיבוא	
ט'תשפח	טבת		לידי פועל	רעז
ט'תשפח	טבת		כנ"ל. גודל האחריות והזכות שניתן לגשי	
ט'תשפח	טבת		ישראל. מעלת העבודה בשמחה דוקא	רעט
ט'תשפח	טבת		לא מל אע"פ עד שנצטווה. פירש"י	
ט'תשפח	טבת		ענה"ת — לכן חמש למקרא	רפא
ט'תשפח	טבת		הדה"נ לפני הנישואין ובגיל רך ביותר	רפב
ט'תשפח	טבת		מברק	רפג

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתטו	מחרת יו"ד שבט חלמידות בית רבקה		מילי ההחלטות. רוגמא חי' לאחרות.	
ט'תתטז	י"ב שבט	אנ"ש — מעלבירן	שייכות מיוחדת לכל זה עם בעל ההילולא רפג כנ"ל ט'תח. להמשיך בפעולות בעל ההילולא רפד	
ט'תתז	י"ב שבט	משפחת פייגלין	קבלת מברק ברכותיהם. כנ"ל ט'תתטז רפז	
ט'תתח	י"ב שבט	הרב צבי שכטר	כנ"ל	
ט'תתיט	י"ג שבט	מר משה קצב	הנחתו תפילין — השואה לאחרים.	
			הצלחה בתפקידו רפח	
ט'תתכ	י"ג שבט	מרת ח. ש. אנדרוסיער	צדקה בקשר ל"י שבט	
ט'תתכא	י"ג שבט	חלמידות בית חנה	כנ"ל. ללכת בדרך אשר הורנו בעל ההיל' רפט	
ט'תתכב	י"ג שבט		הנחת תפילין בצבא רצ	
ט'תתכג	י"ג שבט	מו"ה משה מונק	האיכא-בינייהו דחיגר ונתפשט דוקא לענין	
			תשלומי חגיגה רצא	
ט'תתכד	ט"ו בשבט	אנ"ש — אנגלי	כנ"ל ט'תתטז רצב	
ט'תתכה	ט"ו בשבט	מר יוסף קלרמן	כנ"ל. התענינותו ועזרתו למסדרות כפ"ח רצג	
ט'תתכו	ד' לסדר יתרו	חגיגה השננית דתו"ת	חוקי המוסר צ"ל מיוסד על אמתה.	
			החנין לשניהם — כימי הילדות דוקא רצד	
ט'תתכז	כ"ב שבט	מוהש"ו שזר	ביטוס נה"ח. שילות בא-כחו לכאן. ניצול כשרונות מר ע.ש. על אף העיוות. ביכל דא"ת ששלח מעוכן רא"ח רחנבויס.	
			הערה על ספרו נשיא וסופר רצו	
ט'תתכח	כ"ב שבט	מר מנחם בגין	סיועו לנסיעת הקבוצה. התועלת בשביל אה"ק בלימודם כאן. מטבע בני הנוער —	
			אין להפריעם רצט	
ט'תתכט	כ"ו שבט	ד"ר מנשה רוקורגר	מזג האויר בברוקלין אינו מתאים לקצרת.	
			היציאה מאר"י לא דבר פשוט הוא ש	
ט'תחא	ג' פ' משפטים	גמ"ח שומרי שבת	עשרים שנה להילולא — מיתוסף חיות ורצון כו' שא	
ט'תחאב	ל' שבט	כללי פרטי	כנ"ל. עריכת חשבון צדק ע"מ להשלים כו'. שלילת הטועים שעתה הוא אתחלאת	
			רגאולה. התרחבות ביהכנ"ס צ"צ שג	
ט'תחאב	א' אדר א'	מלוה מלכה רבי"ר	ההוראה משנת העיבור — בשנת אחת משלימים כל העבר וגם מוסיפים אלהבא שו	
ט'תחאג	ר"ח אדר א'	מר רחבעם זאבי	שלימות הארץ שח	
ט'תחאד	ר"ח אדר א'	מר חיים לנדאו	חו' הכעש"ט עה"פ כי תהיו גר ארץ חפץ שט	
ט'תחאה	ר"ח אדר א'	מר יונה כסה	כנ"ל ט'תתטז שי	
ט'תחאו	ר"ח אדר א'	ד"ר הרצל רחנבלום	ברכת הקב"ה. ביקור בארץ הקודש שיא	
ט'תחאז	ר"ח אדר א'	מר ארי' אליאב	עזרתו לאנשי כפ"ח. ניצול כשרונותיו שיב	
ט'תחאח	ר"ח אדר א'	מר חיים כרילב	כרכת הקב"ה שיג	
ט'תחאט	ר"ח אדר א'	מר גר יעקבי	נצח ישראל לא ישקר, אבל החובה לעשות שיד	

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתמ	ר"ח אדר א'	מר יצחק גציל פרסקי	ברכת הקב"ה. ההיכרות עם בנו	שטו
ט'תתמא	ר"ח אדר א'	מרת חנה שרה פרס	הפגישה עם בעלה. ניצול כשרונותיו	שטז
ט'תתמב	ר"ח אדר א'	מר מ. סורקיס	ברכת הקב"ה. התנחלות חב"דית בחברון	שטז
ט'תתמג	ר"ח אדר א'	מר דוד אלעזר	ברכת הקב"ה. הצלחה בתפקידו החדש	שטז
ט'תתמד	ר"ח אדר א'	מר אהרן יריב	השקט בעורף. הצלחה בהגנת שלימות א"י	שיח
ט'תתמה	ר"ח אדר א'	ד"ר צ. דינשטיין	ברכת ה' להצלחה, בפרט בתפקידו האחראי	שיט
ט'תתמו	ר"ח אדר א'	מר צבי גרשוני	עזרתו לאנשי כפ"ח	שיט
ט'תתמז	ר"ח אדר א'	מר אברהם וילברכרג	זכות אבותיו יעמוד לו	שכ
ט'תתמח	ר"ח אדר א'	מר מאיר בסטומסקי	ברכת הצלחה	שכא
ט'תתמט	ה' אדר א'	מל"ח במילאן	פעולותיהם באופן דהוראת השם מל"ח	שכא
ט'תנז	ה' אדר א'	מוהח"י שלאממע	אין לסכן את הרכים בשביל הצלת יחיד	שכב
ט'תנחא	ה' אדר א'		לחדול לנדוד. למלא הוראות הרופא	שכג
ט'תנחב	ז' אדר א'	נשי ובנות חב"ד	חשיבות ענין הצניעות. לתועלת ולכבוד האשה ולא להיפך. להשפיע לחיזוק הצניעות בקרב ארגוני הנשים ובתי"ס וכו'	שכד
ט'תננג	ט' אדר א'		יריב במבצע תפילין. ישפיע על חבריו	שכו
ט'תננד	י"ד אדר א'	מרת נחמה ליפשיץ	בשמירת היהדות תלוי קיום העם היהודי וחזקו. גם במעשיו ניכר היותו יהודי. ע"י שמקשרים יהודי עם שמח"ת וביכני"ס — מבטיחים קיום העם היהודי. לדאוג לעצמה	שכח
ט'תננה	י"א אדר א'	מו"ה דוד חנוני	שליטת פעילות מפלגתית במסורות חב"ד של	של
ט'תננו	י"ב אדר א'	מו"ה מרדכי עובדי	לנצל כשרונו הספורות	שלא
ט'תננו	פורים קטן	מוהש"ט שטערן	כנ"ל ט'תתטז. ירושלים — שלימות היראה	שלב
ט'תננה	פורים קטן	מר יגאל אלון	הערכתו פעולות חב"ד. ניצול הכשרונות	שלג
ט'תננט	פורים קטן	מוהש"י טרדלר	לטובת עמנו	שלג
ט'תנט	י"ז אדר א'		כנ"ל ט'תתטז	שלד
			אינו מבקש אלא לפי כחו. דרכי ההשפעה	שלה
			על חבריו. סדר בלימוד	
ט'תנטא	ח"י אדר א'	מוה"ד שאומן;	כנ"ל ט'תתטז. עזרתו לעניני חב"ד במילאנו	שלו
ט'תנטב	כ"ד אדר א'	מר ח.ג. ביו	הנימוק לשלילת ההשתתפות בייכוחים	שלו
ט'תנטג	כ"ד אדר א'	הרב עדין שטינולץ	בנוגע לנצרות. לערוך הרצאות בעקרי דתנו	שלה
			ביקור פרופ' גרין באה"ק. לסדר לו פגישה עם מוהש"ז שור. השתתפותו בחוג למדע של הרב ע. שטינולץ	שמ
ט'תנטד	א' אדר שני	חגיגה השנתית דת"ת מאנטרעאל	ט' אדר"ש — אַמעריקע איז גיט אַנדערש	שמא
ט'תנטה	ר"ח אדר שני		משרת חינוך במוסד בו למדה	שמג
ט'תנטו	ג' אדר שני	הרב משה מונק	מכון למדע — ההכרח להדגיש שאין להם כח בפס"ד. ט"ס נכחו שא"א בלי ישיבות שכולן קודש. דעת בע"ב היפך דעת תורה שדמ	

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תחסז	ז' אדר שני	מו"ה ד"ר יוסף בורג	לפרסם עניני תורה על אף עיסוקיו בצ"צ. מוסד חינוך דתי לילדים מפגרים	שמו
ט'תחסח	ט' אדר שני		הוראות ליום הבר מצוה. מושלל: בחירת יום א' לדבר שבקדושה; איי כארץ חיירות שמו אורה ושמחה וששון ויקר — כמדרשו וכמשמעו. אג"ק בספר התולדות. קביעת השם "תענית אסתר"	שמח
ט'תתצ	י"א אדר שני	מו"ה שמואל אבידור	שנת העיבור — השמחה בכפלים. אורה ושמחה ג' כמדרשו ופשוטו. משלוח מנ"ע שנה יוכל השבעים שלו. "שיבה אל המקור"	שנא
ט'תתצא	י"א אדר שני	מר אברהם שליאנסקי	בחיוו הוא — נגד הורס... לשלוח פרסומי שנב אין זה רגיל באה"ק שאשה תנהג מכונת.	שנב
ט'תתעב	י"ז אדר שני	מרת ש. מרוזוב	הצלחה בעידוד רוח אלמנות רחומים	שנג
ט'תתעג	ח"י אדר שני	מו"ה יעקב קצין	מצב בריאותו. אורה ושמחה ג' כמדרשו ופשוטו	שנר
ט'תתעד	י"ט אדר שני	מר שנ"ז מסחרי	התפשטות חב"ד ועניני באה"ק	שנה
ט'תתעה	כ"ה אדר שני	מרת ליוכא רובינשטיין	מצב בריאותה	שנה
ט'תתעו	אדר שני	מו"ה שמואל גיטלין	ביסוס נחלת הר חב"ד	שנו
ט'תתעז	ב' ניסן	האברכים התלמידים	יגדיל תורה ויאריר — מן הקצה אל הקצה	שנו
ט'תתעח	י"א ניסן	כללי	הוראה מקרבן פסח (ומילה) על החשיבות העליונה שבענין החינוך. הימשכו ידיכם מע"ז של האב יחד עם חינוך הבן — מגן עליהם מה"משחית"	שנו
ט'תתעט	י"א ניסן	מוהש"ז שזר	תרומתו הזריזה להדפסת מאמרי אדה"ז	שסר
ט'תתפ	י"א ניסן	מר חיים לנדאו	חירות הפרט והכלל	שסו
ט'תתפא	י"א ניסן	מר יוסף גבע	עזרתו לאנשי חב"ד בכפ"ח, לוד ונה"ח	שסו
ט'תתפב	י"א ניסן	מר אהרן ידיב	כני"ל ט'תתפ. שיבת תועלת מהפגישה לאחרים. עומק התענינותו. ניצול המצב במצרים ואירק	שסו
ט'תתפג	י"א ניסן	מר ארי' אליאב	חירות הפרט והכלל	שסח
ט'תתפד	י"א ניסן	מר שלמה ארי' גוראל	חירות אמיתית	שסט
ט'תתפה	י"א ניסן	מו"ה יעקב לנדא	להשלים הר"ד מהתועדות פורים שנת פ"ח	שע
ט'תתפו	י"א ניסן	מר יוסף אלמוגי	חירות הפרט והכלל	שע
ט'תתפז	י"ד ניסן	אנ"ש — ירושלים	מברק	שעא
ט'תתפח	כ"ד ניסן	מרת זעלדא משקובסקי	נחום אבלים	שעא
ט'תתפט	כ"ה ניסן	מר אורי צבי גרינברג	רציניות המצב מחייב לפרסם חומרת החוק דמיהו יהודי. הוכח תוכיח עד מאה פעמים. סטטוס קוו של התורה	שעב
ט'תתצ	כ"ה ניסן	מר אלי' עמיקם	הטרדה מסכיב לפרשת מיהו יהודי	שעד

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתצא	ר"ח אייר	חגיגה השנתית ראה"ת	ספה"ע הכונה למ"ת. התשוקה בלימוד התורה. ושונחם לבניך — אלו התלמידים שעה	
ט'תתצב	ד' אייר	לתלמידים והתלמידות	בלבולי היצה"ר	שעו
ט'תתצג	י"ג אייר		הצלחה בפעולותיהם. הסיפור של תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זכ"ו, וההוראה הנלמדת מכך. לנהוג כבוד גם במי שלא הגיע לעבודת ה' כרביעי — הנהגת רשב"י שעה	
ט'תתצד	י"ג אייר	מוהש"ז שזר	ס' החקיה לשנת ה'ת"ק. זָכָר — זָכָר, אָבִי גוט אָפּמעקן	שפב
ט'תתצה	פסח שני	מר יוסף צ'חנובר	המשך טוב משיחתו עם רבינו	שפד
ט'תתצו	י"ד אייר		ת"ת על הרו"ח אודות הפאראד דל"ג בעומר. התקדמות בכהנ"ל	שפה
ט'תתצז	ט"ו אייר	כללי פרטי	המכתב לתל' (לעיל ט'תתצג) שיין לכאור"א שפה	
ט'תתצח	ל"ג בעומר	תו"ת המרכזית	חנוכת בנין החדש. קבלת התורה קשורה עם עבודת ה' — יראת־שמים וקב"ע שפו	
ט'תתצט	ל"ג בעומר	נשי ובנות חב"ד	הדגשת חשיבות הצניעות בברכות ה'. צניעות בכל הענינים. השפעת האשה בהנהגתה. להשפיע ב'חוצה' שפח	
ט'תחק	ל"ג בעומר	מרת נחמה שייוער	הצלחת נסיעתה לאה"ק. העברת המכתב לל"ג בעומר (לעיל ט'תתצג) לנוער באה"ק שצ	
ט'תתקא	ל"ג בעומר	מוהש"ז שזר	בקשת חנינה לאיש מסויים	שצב
ט'תתקב	ל"ג בעומר	מרת סאסא גאָרדאָן	הוספה בתומ"צ מוסיפה בברכת ה' שצג	
ט'תתקג	מחרת לג"ב	בנות כתה ח' כ"ד כפ"ח סיום שנת הלימודים	כנ"ל ט'תתצז	שצד
ט'תתקד	מחרת לג"ב	מור"ה אברהם פייגלין	חובת המחאה נגד הטעות שכעת אתחלתא דגאולה. רשב"י יחסו לחסד לאומים. שצה	
ט'תתקה	מחרת לג"ב	מור"ה חיים יהודא פלדי	לפטור כל העולם — גם הטועים בענין זה ספרו תוספות חכמי אנגליא. ביקור שצז	
ט'תתקו	ל"ז בעומר	התל' דבורה שטיינמעץ	באוניברסיטא בבולוניה	שצז
ט'תתקח	כ"ב אייר	התל' ביסל"מ כפ"ח	לימוד תורה לנשים בהלכות השייכות להן שצח	
ט'תתקט	כ"ח אייר	מור"ה יקותיאל גרין	מילוי החלטותיהם. מכתב דל"ג בעומר (לעיל ט'תתצג)	שצט
ט'תתקי	ער"ח סיון	מור"ה אונטרמן	להשתדל לקבלת סמיכה לרבנות ת	
ט'תתקיב	ר"ח סיון	ארגון למען מוסי' כפ"ח	הסכנה בחוק דמיהו יהודי. ישיבת באי־כח דחיים בכנסת מוסיף גושפנקא. עסקנים	תא
ט'תתקיג	ימי ההגבלה	מר שני"ז מסחרי	הדחיים עליהם להביע דעתם גלויי	תב
ט'תתקיד	ימי ההגבלה	מוהש"ז שזר	אחרות ישראל לקבלת התורה פעולותיו עם אנשי חב"ד. להתייעץ עמם תג	
		מוהש"ז שרגאי	ברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות. תד	
			החזרת חכרון ת"ו תה	

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתקטו	ימי ההגבלה	מר אהרן יריב	כנ"ל ט'תתקיג. הגבול בתעלת סואץ.	
ט'תתקטז	ד' סיון	מרה יוסף	מפנה בגישה לענין ההפגנות	חו
ט'תתקצו	ערב חה"ש	כללי	פירסום השיחות במכ"צ. כנ"ל ט'תתקיג	תז
ט'תתקצח	ערב חה"ש	אנ"ש — אה"ק	מברק	תח
ט'תתקצט	י"ט סיון		מברק	תח
ט'תתקכ	כ' סיון	מורות בית רבקה	יעשו כרעה אחידה דג' רופאים. בריקת תפילין ומזוזות. התחזקות בקיום תומ"צ	חט
ט'תתקכא	כ"ה סיון	מוהר"י גרונפלד	הוראות ליום סיום שנת הלימודים	חט
ט'תתקכב	כ"ה סיון	ד"ר מנחם זהרי	טשטוש הבעי' דחוק מיהו יהודי. ימשיך בפעולותיו לביטול החוק	חי
ט'תתקכג	כ"ה סיון	מר ירחמיאל בריקס	איני משתתף בסימפוזיונים, קובצים וכו' ספרו "עקה"ש". יתייעץ עם רב בענין	חיא
ט'תתקכד	ערש"ק תמוז	מר שני"ז מסחרי	הסכסוך עם שוחפר	חיא
ט'תתקכה	יום ג' פ' קרח	תו"ת מאנטרעאל	בר מצוה קולקטיבי	חיב
ט'תתקכו	ג' תמוז	כללי פרטי	טענת קרח ומענת משה — מקיף ופנימיות חגי שיחת ג' תמוז פרז"ח: רק הגופים נמסרו לגלות ולשיעבוד כר'. להוסיף בתומ"צ.	חג
ט'תתקכז	ג' תמוז	מר אליעזר לבנה	נכונה הצעתו להתיישב בנה"ח	חטז
ט'תתקכח	ט' תמוז		ההתנחלות בחברון. פרסום ההחלטה של ההתיישבות מסביב לחברון. ת"ח על הגנתו מהמאמר כ"הארץ" נגד מבצע תפלין	תיח
ט'תתקכט	י' תמוז	הנהלת צא"ח אה"ק	הפצת יהדות — הדרך להרבות בברכת ה' תכ	תכ
ט'תתקל	י"א תמוז	בוגרי ביסל"מ כפ"ח	מברק לבר מצוה דיתומים	תכא
ט'תתקלא	ערב י"ב יג"ת	מוהש"ו שור	תהא מסיבתם בהצלחה	תכג
ט'תתקלב	ערב י"ב יג"ת	כללי	איחולים לחג הגאולה	תכג
ט'תתקלג	ט"ז תמוז	מר שמעון מנחם	מברק	תכד
ט'תתקלד	ט"ז תמוז	מר משה לוי	הפיגוע החבלני במושב אביבים. לאחר מרת הדין מתעוררת מרת הרחמים. מזוזות ככל דלתות הבית. בדיקת התפילין	תכה
ט'תתקלה	ט"ז תמוז		מצב בריאותו. סגולת מצות תפילין, וכפרט ראנשי צבא. ניצול כל אפשרות לנצח במלחמה. יכולתו בחור מפקד לזכות אחרים	תכו
ט'תתקלו	כ' תמוז	מר פ. זומר	ברכה להצלחה בתפקידו	תכט
ט'תתקלז	כ"ה תמוז	מרה יצחק רפאל עציון	החקוה שמנצל כל האפשרויות לחנוך הנוער	תכט
ט'תתקלח	כ"ה תמוז	הרב אליהו קופציובסקי	קבלת החוכרות וכו' שהו"ל. רוב הטרדות ת"ח על הספרים ששלח. כנ"ל ט'תתטז	תל
ט'תתקלט	כ"ה תמוז	מוהש"ו שרגאי	קבלת ספריו. תורת אמת ללא פשרות.	תלא
ט'תתקמ	כ"ז תמוז	מוהא"מ הרשברג	ירושלים המשוחררת	תלב
			תועלת הרבים יחיד שישראל במקסימו. אין המנוחה מטרתו של רב. לשלוח חוברותיו תלג	

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתקמ"א	ר"ח מנחם אב	בוגרי ב"ס חב"ד באה"ק	זכרון החורבן וסיבתו כמעשים בפועל —	תלד
ט'תתקמ"ב	ר"ח מנחם אב	נשי ובנות חב"ד באה"ק	זכרון החורבן וסיבתו כמעשים בפועל — להדגיש חשיבות תפקיד האשה. בנות ירושלים	תלד
ט'תתקמ"ג	ר"ח מנחם אב	מר אורי צבי גרינברג	גדול המכוכה שמעורות שאלת מיהו יהודי. השתקת דעת הקהל ע"י שתיקה כללית	תלח
ט'תתקמ"ד	ר"ח מנחם אב	מר ש.י. גינסבורג	בואו לעזר המורים. דרישת הברכה — על החוק להסתגל לדרישת המצב ולא להיפך	תלט
ט'תתקמ"ה	ר"ח מנחם אב	מר אהרן יריב	לא להפסיד ההזדמנות לקבל תעלה סואץ. האויב מנצל הפסקת האש לביצור וביסוס. ניתוח גדול עושים כבת אחת ולא לסירוגין	תמג
ט'תתקמ"ו	י' מנחם אב	מנ"ה מרדכי מענטליק	לימוד מסכת פסחים בהשיבות	תמג
ט'תתקמ"ז	י"א מנחם אב	התלמידה ל.ר. לובה	עלי ברוחניות עם בואה לאה"ק. רשיון לאה"ק — הוספה בתומ"צ	תמד
ט'תתקמ"ח	ערב שבת נחמו	מוהש"ז שור	לקוטי לור"צ על התניא	תמה
ט'תתקמ"ט	ט"ו באב	ועד כפר חב"ד	היבחרם לועד. ברכה בדוגמת הגשם	תמו
ט'תתקנ'	ט"ו באב	מר שלמה זלמן גנדלר	מצב בריאותו. אנשי צה"ל בריאים	תמו
ט'תתקנ"א	ט"ו באב	ד"ר נחום רקובר	קבלת חובותיו. משפטי המדינה כהתאם למשפט התורה דוקא	תמח
ט'תתקנ"ב	ט"ו מנחם אב	ד"ר ישראל יהושע מזוז	הולדת נכדו	תמט
ט'תתקנ"ג	י"ח מנחם אב	מר אריאל שרון	תפקידו ומקומו כצה"ל דוקא. ביצור האויב מעבר לתעלה והתקפה שיעשו צעד שיכריח חידוש ההגנה. אין הדרך לשלום ע"י גילוי חלישות. בהנחתו תפלין — תועלת הכלל	תנ
ט'תתקנ"ד	י"ח מנחם אב	מר אברהם מאזעראווסקי	הביון של העם היהודי בחוק מיהו יהודי. מרמס את עצמם ושוכחים את העבר	תנג
ט'תתקנ"ה	כ"א מנחם אב	מרת ש.ז. משקובסקי	להמשיך במרץ בפעולות הנפטר. אין מקום לבדידות מאחר והנשמה אינה מוגבלת. קרבתה לרבינו	תנד
ט'תתקנ"ו	כ"ב מנחם אב	מרת פייגא שניאורסאהן	הרצון להכירה. ביכלעך דא"ת ששלחה	תנו
ט'תתקנ"ז	כ"ה מנחם אב	אלוף רחבעם זאבי	הרוח והתועלת בהסרת הקושיים במבצע תפלין ומסירת אחולים וברכה לחיילי צה"ל. הלואי והיו גם אחרים עוסקים בזה	תנו
ט'תתקנ"ח	ער"ח אלול	מר יורם חמי	עזרתו במסירת האחולים לחיילי צה"ל	תס
ט'תתקנ"ט	ער"ח אלול	מר אבשלום לנגר	כנ"ל. ינצל יכלתו כעניני אהבי ותפלין	תסא
ט'תתקס'	ער"ח אלול	מר אליעזר יערי	ברכה לרפואה	תסב
ט'תתקס"א	ב' אלול		אם הבחור יר"ש כדאי להתעניין בהצעת השידוך. לשלוח מפרסומי	תסב
ט'תתקס"ב	ח' אלול	מוהש"מ קלמנסון	אחריותם של אנ"ש בכל מקום בואם	תסג

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתקסג	ח' אלול	מר שני' מסחרי	מצב בריאותו, זכות פעולותיו. מלך בשדה חסד	חסד
ט'תתקסד	י"ג אלול	מר יוסף צ'חנובר	אין הומ"ג לפרוש ממשרתו בשטח הבטחון. מוכרחת נוכחות אלו התומכים בקו תקיף	חסה
ט'תתקסה	ט"ו אלול	כללי פרטי	חדש אלול — חדש החשבון. ג' התוארים: אורי, ישעי ומעוז חיי — כעבודת ה', רמז כל הנ"ל בחקיעת שופר	חסו
ט'תתקסו	ח"י אלול	תגיגה דאח"ת נוארק	כנ"ל	חטט
ט'תתקסז	מוצ"ש ח"י אלול כללי		ההודמנויות הרכות שניתנו לחשבון צדק. ג' התוארים וכו' — כנ"ל ט'תתקסה. בקשר לח"י אלול — לפעול בג' האהבות	תעא
ט'תתקסח	י"ט אלול		חשלוס עבור הספרים	חעז
ט'תתקסט	כ"א אלול	מ"ה שמחה קוק	מאמחז"ל שהובא בפרש"י יכול להתקבל גם אצל בן חמש. השיטה לכסות על האמת שבתורה בכדי שיתקבל הביאה להיזק רב. להבליט שהנהגת בני"ה הוא על-טבעית	חעז
ט'תתקע	כ"א אלול	חלמידות הרכ א.ב. מצנר	תרומתן למבצע תפלין וכו'. מלך בשדה חטט	חעט
ט'תתקעא	כ"ב אלול		הלימוד בכולל לאלו שנפגש חשקה בזה תפ	תפ
ט'תתקעב	כ"ז אלול	מר יהודא מקאגון	פעולותיו בשטח החינוך. גודל ענין החינוך חפ	חפ
ט'תתקעג	ימי הסליחות	מוהש"י זיין	לעזור בתק"ש דר"ה התק"ש דמ"ת — הכדלת בני"ה מכל אור"ה	חפא
ט'תתקעד	ימי הסליחות	מר אלי' עמיקם	ברכת שנה טובה. גידת מיהו יהודי. כנ"ל חפב	חפב
ט'תתקעה	ימי הסליחות	מוהש"י שזר	ברכת שנה טובה. לקוטי לר"צ על זח"א חפד	חפד
ט'תתקעז	ימי הסליחות	מ"ה יצחק הוטנר	כל ד' הענינים דצריכים להודות היו בזה. ברכת שנה טובה. ראה עולם חדש חפה	חפה
ט'תתקעז	ימי הסליחות	מ"ה יונה כהן	ברכת שנה טובה. קבלת ספריו חפו	חפו
ט'תתקעח	ערב ראש השנה	מר אהרן יריב	ברכת שנה טובה. בשטח הבטחוני רק מומחים יכולים להחליט. השפעה במצרים חפו	חפו
ט'תתקעט	ערב ראש השנה	מר אורי צבי גרינברג	ברכת שנה טובה. אין השפעה בשתיקתו בענין מיהו יהודי. רבים המצפים להשתכנע. הוכח תוכיח אפילו ק' פעמים. זקנו השרף היה נשרף בכל תפילה מחדש חפח	חפח
ט'תתקעפ	ערב ראש השנה	מר יעקב רחונטל	ברכת שנה טובה. הגזירה האיומה דמיהו יהודי. אין מקום לנוצרי ומוסלמי וכיו"ב לחוות דעה בזה. האירוני' שבטיעון לדמוקרטי. מרמים את עצמם חצ	חצ
ט'תתקעפא	ערב ראש השנה	מר ראובן ברקת	ברכת שנה טובה. לנצל האפשרויות שלו חצג	חצג
ט'תתקעפב	ה'תש"ל		עניני פורענות בזמן הספירה. ההתראה מגיהנם ע"ד ההתראה ממיתה. באיזה ספרים ללמוד. להישאר בקראון הייטס חצד	חצד

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
ט'תתקפג	ה'תש"ל		הדוגמא מקניית נשק למנהגנו באתרוגי	
ט'תתקפד	ה'תש"ל		קלאבריא דוקא	תצה
ט'תתקפה	ה'תש"ל		העדר המענה מפני הטרדות. פי' ותן שכר טוב; כביכול	תצו
ט'תתקפו	ה'תש"ל		כשם שיש צד השוה בין חולי הגוף והנפש — כן הוא בנשמה ותומ"צ	תצו
ט'תתקפז	ה'תש"ל		להתייעץ עם ג' רופאים	תצו
ט'תתקפח	ה'תש"ל		העזרה לבני"א מוסיף בשמחת החיים, בטחון העצמי וכו'	תצו
ט'תתקפט	ה'תש"ל		נוכחות באי"כ דחיים בכנסת ה"ז הסכם ברור לחוק דמיהו יהודי. ישחדל ככל יכלתו לבטל הגזירה האיומה	תצו
ט'תתקצ	ה'תש"ל		כיון שהיותו בחו"ל לא יוסיף לו ליר"ש — יחזור ויעלה לאה"ק ללמוד בתו"ת ובחיות	תצו
ט'תתקצא	ה'תש"ל		הפלגת חו"ל בשלום בית ושלילת ענין הגט ישחדל במרץ בנוגע לשידוך. התחזקות כללית בתומ"צ הנותן מנוח"נ. ביקור אצל רופא באם נחוצ. תהלים חדשי	תצו
ט'תתקצב	ה'תש"ל		יתייעץ עם ידידים טוחרים מה לעשות. בדיקת תפלין ומזוזות. צדקה. תהלים חדשי. בטחון בה'	תצו
ט'תתקצג	ה'תש"ל		הרה"ג לפני הנישואין מגיל שהגיעה לחינוך (והבנה)	תק

אגרות-קודש

כרך כו
תשכ"ט - תשל"א

אגרות קודש

אדמו"ר זי"ע

— כרך עשרים וששה —

ט'תקעה

ב"ה, ה' עשי"ת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו,

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת
שתהי שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד
התורה וקיום מצותי מתוך הרחבה.

בברכה גמר חתימה טובה לבשוי"ט,

מ. שניאורסאהן

התרומות (הצדקה) שכותבן — להרה"ח וכו' מהרד"ב שי חן
שבכתב"ד.

ט'תקעה

חלק מהאגרות הן מהעתק המזכירות וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא
אם מקורה אחר, או שכבר נדפסה במקום אחר, בלקו"ש וכיו"ב.
האגרת שלפנינו — מצילום האגרת.
מ"ה שמואל מנחם מענדל: שניאורסאהן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט אגרת
ז'תלד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תרכד.
שבכתב"ד: שבכפ"חב"ד.

להערותו באגה"ק ד"ה עוטה אור – יעויין רשימות הצ"צ עה"פ
(ביהל אור).

ט'תקעז

בי"ה, ה' עשי"ת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער שרייבן פון 9/19,
– מען וואלט געדארפט בודק זיין (איבערזען) אלע מזוזות ווי אויך
די תפילין באַ אייך אין שטוב אַז זיי זאָלן אלע זיין כשירות כדין. –
אַבער ניט די וועלכע מ'האָט בודק געווען אין די לעצטע צוועלף חדשים.
און בעת רצון וועט מען אייך דערמאָנען אויפן ציון הק' פון כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.
בברכת גמר חתימה טובה.

ט'תקעז

בי"ה, בין כסא לעשור, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ו' עש"ק, בו כותב על דבר בנו שיחי.
הנה בכלל, לצערנו הרב, מקרה כזה אינו נדיר בימינו אלה, ובטח
שמע גם מהרופאים המטפלים שיש כמה וכמה מקרים דומים לשלו.
וכותב אני את זה לא משום צרת רבים חצי נחמה, שאיני יודע אם זה
במקומו כאן, אלא כדי להדגיש שיש לרופאים נסיון רב במקצוע זה, וגם
מתנהל מחקר אינטנסיבי בנוגע אופני טיפול ורפוי בזה וכו'.
שלכן מובן שאין כל מקום להגיד עתידות שהסיכויים בזה בלתי

ביהל אור: לתהלים קד, ב (ע' שצד ואילך).

ט'תקעז

צרת רבים חצי נחמה: ראה ספר החינוך מצוה שלא.

טובים וכדומה, ועל כל פנים צריך להוסיף שוברו בצדו שהוא כך לפי מצב חכמת הרפואה בהוה, ובשטח האמור הרי כנ"ל המחקר הוא אינטנסיבי ביותר כיון שרבים זקוקים לזה.

וכונה שני בכתבי האמור: שלכן כדאי לעמוד בקישור עם אותם המתעסקים במחקר זה, או הקרובים אליהם, ולשאלם מזמן לזמן מה נתחדש בשטח זה. וההדגשה היא על אותם המתעסקים במחקר האמור, כי עד שמגיעות תוצאות המחקר לרופאים המטפלים עובר זמן רב ביותר, כיון שהרופאים המטפלים שומעים עד"ז ממכתבי עתים בשטח הרפואה, שהמאמרים מודפסים שם בדו"חים ארוכים, ובכלל מתפרסמים רק לאחר שהתרופה היא בדוקה ומנוסה משך זמן ארוך.

במקרים דומים ראו תוצאות טובות כשמוציאים את הזקוק לרפואה מדי אמות שלו על ידי בקשת השתתפותו בפעולה ובמוסד וכיו"ב, בתור בקשת טובה ממנו. כי ברובא דרובא, כשמבקשים אותם משיבים בשלילה כיון שהרושם אצלם שהכונה בזה לעשות להם טובה או לרפאותם וכו'. משא"כ כשהגישה היא שמוסד פלוני או פעולה פלונית זקוקים לעזרת המדובר והשתתפותו וכו' ואי אפשר בלאו הכי, שלפעמים קרובות נשמעים הם לתת עזרתם ובמילא לאט לאט נעשים מעורבים יותר עם הבריות. אלא כנ"ל שהדיבור צריך להיות באופן שלא לעורר חשד שיש כאן ערמה בשביל להוציאו ממסגרת שלו.

בע"ה ייקרא הפ"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בהתאם לכתבו.

בידיע את מר בודאי אין צריך להזכיר אשר הוספה בתורה ומצותי מוסיפה בברכת ה' רופא כל בשר ומפליא לעשות. ובענינים הקשורים באין סוף ב"ה, היינו עניני התורה ומצותי, הנה ככל שיהי המצב טוב יש מקום להוסיף כהנה וכהנה (שלכן נצטוו כל אחד להעלות בקודש). וכשהמדובר באיש ציבורי אשר השפעה לו בסביבתו ובחוג נרחב, הרי ניצול מלא של השפעתו להחדרת היהדות וערכי בלי כל פשרות הוא מעקרי תפקידו, ובלשון חכמינו ז"ל זהו בגדר של מצוה שצריך להזהר בה טפי.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

להעלות בקודש: ראה ברכות כח, א. וש"נ. זח"ג קסב, ב. וראה גם לקו"ש ח"ג ע' 250 הערה ד"ה להעלות בקודש. ח"כ ע' 210 הערה 23.
ובלשון חכמינו ז"ל: שבת קיח, ב.

ט'תקעח

ב"ה, י"א תשרי, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו (בלי תאריך), בו כותב על דבר מצב רוחו וכו'.

ולפלא גדול שיהודי יהי' במצב רוח כזה, שהרי על האדם בכלל ועל יהודי בפרט אסור להתיימש, וכמבואר ומודגש בתורתנו תורת חיים — תורה מלשון הוראה, הוראה בחיי היום יום. וגם מובן אשר מכיון שלכל יהודי נשמה שהיא חלק אלוה ממעל ממש, הרי אין מקום ליאוש, אלא שצריך להחזיק קישור וצנור פתוח עם השם יתברך, מקור החיים והברכה. וקישור זה הוא בהנהגה בחיי היום יום על פי הוראות ה' בתורתנו, התחל מהנחת תפילין בכל יום חול, כשרות חמזונות וכולי. ואם יתקשר עם לשכתנו אשר בפריז, יתנו לו בחפץ לב כל הידיעות הצריכות.

ויהי רצון שיבשר טוב, ובפרט שנכנסנו בשנה חדשה שנה טובה ומתוקה בגשמיית וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

במזכירות לא כותבים צרפתית, אבל מצדו יכול לכתוב גם להבא בצרפתית, אלא יודיע אם לענות לו בלשון הקודש או אידיש (או אנגלית).

ט'תקעח

אסור להתיימש: ראה ברכות י"ד, סע"א.
תורה מלשון הוראה: ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית. זח"ג נג, ב.
חלק אלוה ממעל ממש: תג"א רפ"ב.

ט'תקעט

בי"ה, חוהמ"ס, היתשכ"ט
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה משה אברהם שי

שלום וברכה!

מאשרים אנו בזה קבלת מכתבו מח' תשרי, ומועתק בזה נוסח המברק שהואיל
כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק לו היום:

כבוד המשתתפים בהקפות שמחת תורה בירושלים עיר
הקודש תובב"א ע"י משיח צדקנו, בתוככי כל אחינו בני
ישראל השמחים בשמחת תורה בכל מקום שהם –
שליט"א.

בשעה ששמחת תורה, שמחת ישראל בתורה ושמחת התורה בישראל,
מקפת ומאחדת את כל עמנו, הקרובים והרחוקים גם יחד, תוקף ותוכן
מיוחדים לשמחה זו בירושלים המאוחדת, שהודיעונו חכמינו ז"ל שלא
נתחלקה לשבטים כי היא נחלת עולם של כל ישראל שניתנה לו מאלקי
עולם ככתוב בתורתו.

ויהי רצון שתתאים ירושלים ליעודה – שממנה תצא תורה ודבר
השם וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עלי ועל עמינו גוי אחד
בארץ, ובקרוב ממש נזכה ונראה בגאולה האמיתית והשלימה כדבר
השם: הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ קהל גדול
ישו בו הננה אוליכם בדרך ישר ובאו ורגנו במרום ציון.

ט'תקעט

נרפסה בלקו"ש ח"י ע' 316. וב"בכרם חב"ד" גליין 20 (כסלו, תשכ"ט).
מו"ה משה אברהם: יפה, ירוח"י. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ה אגרת ט'תכו,
ובהנמנן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תרנב. ט'תשכו. ט'תשס.
שהודיעונו חכמינו ז"ל: מגילה כו, א. וש"נ.
ליעודה: ישע"י ב, ג.
וראו גו': ע"פ לשון הכתוב – תבוא כח, יר"ד.
גוי אחד בארץ: שמואל"ב ז, כג. ועוד.
הנני מביא אותם גו': ירמ' לא, ז ואילך.

המשתתף בשמחתם שמחתנו וחיותם בתפלה לשנת שמחה ותורה
לשנת גאולה.

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל בעתו. בכבוד ובברכת החג.

מזכיר

ט'תקפ

בי"ה, כ"ה תשרי, תשכ"ט
ברוקלין.

ועד בית הכנסת צמח צדק בירושלים העתיקה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק להם אתמול
לילה:

"כמכתב מאז — בכל עניני בית הכנסת הרוחנים והגשמיים;
הנוסח, מנהגים, גבאות, בני' וכולי, אך הועד הוא בא כח אנ"ש ובא כח
הוא ה'דן, קובע ומחליט כלפי פנים וכלפי חוץ, ולפלא גדול השאלה בזה.
והשם יצליחם בעבודה הקדושה לבסס ולהרחיב ולהגדיל בית
הכנסת בכמות ובאיכות, ובודאי כל אנ"ש יסייעו בידם, ויהי הבית גדול
בתפלה ובתורה הנגלית והפנימית גם יחד — כהוראת בעל השם אדמו"ר
הצמח צדק, עדי ביאת צמח הוא משיח צדקנו.

בברכת הצלחה, ולהתועדות פעילה בבית הכנסת בשבת בראשית
הבע"ל.

מנחם שניאורסאהן

בכבוד

ש.מ. סימפסון — מזכיר

ט'תקפ

נדפסה בלקו"ש תל"ו ע' 260, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
כמכתב מאז: ראה לעיל חכ"ה אגרת ט'תקפ, ובהנמקן בהערות שם. וראה גם לקמן
אגרת ט'תקפג. ט'תקפ. ט'תקלא (ע' שו).
הבית גדול כו': ראה מגילה כז, רע"א.
צמח הוא משיח צדקנו: ראה זכר"ו ו, יב (וכמפרשים שם).

ט'תקפא

ב"ה, ב' דר"ח מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הווי"ח אי"א נוי"נ בחור מעם ומורס מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

האורחים שי' ששבו לאה"ק ת"ו — בטח מסרו בעל פה ברכתי
בענייני דיומא, חנוכת הבית אשר על שמו בכפר חב"ד,

ומתוך לגימה המקרבת, ממשקה דהתועדות שמחת תורה וההמשך
שלה בשבת בראשית, ויהי רצון שיתאים הבית לשמו, שישמש מרכז
לנוער היהודי ברוח הני"ל, תורה בשמחה ושמחה בכל ענייני אדם מתוך
תורה, שהרי כל ענייני האדם והבריאה בכללותה מקורם בתורה, וכהודעת
חכמינו ז"ל (ב"ר בתחילתה) שהתורה היא דיפתאות ופנקסאות שעל
פיהן ברא הקב"ה את עולמו. שמזה גם מובן שכל ענייני הבריאה מקורם
בתורה ובאים לשלימותם כשמתאימים למקורם, על ידי האדם החי
וקיים בהתאם למקורו, וק"ל.

וכיון אשר ואחבת לרעך כמוך — כלל גדול הוא בתורה, אני תפלה
ובתקוה טובה וחזקה אשר נוער זה יגדל להיות כל אחד מהם מרכז לכמה
וכמה מנוער בני עמנו, אשר גם הם יגדלו ברוח התורה והמצוה, עד שתהיי

ט'תקפא

מצילום האגרת.

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט"ה, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן אגרת ט'תקצו. ט'תרנג. ט'תרעא. ט'תרעג. ט'תשטו. ט'תשעז. ט'תתכח.
ט'תתעט. ט'תתצד. ט'תתקא. ט'תתקיג. ט'תתקלא. ט'תתקמח. ט'תתקעה.
ברכתי: ב"יחידות" כללית לתושבי כפר חב"ד, אור לכ"ט חשוי (נדפסה ב"שיחות
קודש" ה'תשכ"ט, הוספות לח"א ע' 485 ואילך. וראה שם ע' 487).
חנוכת הבית אשר על שמו: "בית שזר", ביום ד', ר"ח מ"ח. וראה לעיל חכ"ג אגרת
ח'תתג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תקצח. ט'תרב.
לגימה המקרבת: ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך.
ממשקה דהתועדות: כב"יחידות" כללית הנ"ל שם.
ואחבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח.
כלל גדול הוא בתורה: תו"כ ופרש"י עה"פ.

השמחה כפולה, כפירוש רבותינו נשיאינו ענין דשמחת תורה: שמחת התורה בכל אחד ואחד מהם, ושמחתם הם בתורה.
בהוקרה ובכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

בהזדמנות זו מצוייב מה שהו"ל לאחרונה, ואף כי אפשר שנשלח בפ"ע, אבל אולי יקדים מכתבי זה לבוא, ויפה שעה אחת קודם.
כן מצוייב הקבלה על הסכום שנמסר מכי על ידי אנשי כפר חב"ד שיי לפני ראש השנה. ואם צדקת היחיד שקולה כו' ומקרבת את הגאולה (תניא פל"ז. עיי"ש) — עאכ"כ זו של איש — מרכז — לרבים, נחיר מרבים והשפעתו על רבים.

ט'תקפב

בי"ה, בי מ"ח, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ובו בקשת ברכה פ"נ מיום י"ג תשרי,
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ולכתבו ע"ד הצעת שידוך: כשאחד מהצדדים (או שניהם) מחליט שלהתענגן בשידוך יהי שייך רק כעבור שנה (או יותר) — אין כדאי ל"חייב" (בינדען) או אפילו להגביל את אחד הצדדים או ההורים שיי כלל וכלל. ומכמה טעמים. וק"ל. כ"א כאילו גם לא הותחל.

בטח שומר הוא השלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים.
בברכה.

כפירוש רבותינו נשיאינו: ראה שיחת שמע"צ ה'תש"ג ס"ו (סה"ש ה'תש"ג ע' 3).
וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 168. וש"נ.

לכתבו ע"ד בטחון — מובן שאין הענין יוצא מידי פשוטו וכדמוכח
בכ"מ בתושב"כ ובתושבע"פ. ועיין חוה"ל שי' הבטחון. ביאורו"ז
 (לאדהאמ"צ ולהצ"צ — הו"ל זה עתה) ר"פ וארא.

ט'תקפג

ב"ה, ה' מרחשון, ה'תשכ"ט
 ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"מ וכו' הרב עדין שי' שטינזלץ

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו ממוצאי שמיני עצרת, נוסף על המברק.
 ובדאי ידוע לו ג"כ התפתחות הענינים לאחר זה, מתאים להמברק
 ששלחתי להועד שהוא ב"כ מוסדות החבדי"ם באה"ק ת"י ואנ"ש שי'
 אשר באה"ק ת"י, הנבחר על ידיהם וכו'.

שעל ידי זה גם מבוארה עמדותי בדבר, שהם — הועד — המחליטים
 בכל עניני ביהכ"נ. אפילו באם הי' זה בית הכנסת סתם; על אחת כמה
 וכמה שניסד על ידי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ונקרא על שמו וכו', זאת
 אומרת שתורת הצמח צדק הנגלית, כולל פס"ד שלו ע"ד גידול הזקן
 בנוגע **לגבאים וכיו"ב**, והפנימית גם יחד צריכה להיות ניכרת בכל עניני
 בית הכנסת ובית המדרש זה, ולכל לראש במנהגי ביהכ"נ, השיעורים
 הנלמדים שם וכולי, וד"ל. וק"ל.

הפתעה נעימה היתה לי לקבל זה עתה מסכת שבת (חלק ראשון)
 שהו"ל על ידו בתוספת ביאוריו וכו'. ואשרי חלקו שרואה פרי טוב בעמלו.
 ויהי רצון שילך בזה הלוח ומוסיף ואור, כיון שבעניני קדושה הרי תמיד

ט'תקפב

ע"ד בסחון כר: ראה לקר"ש חכ"ו ע' 97, חל"ו ע' 3 ואילך, ובהנסמן שם.
 ביאורו"ז .. ולהצ"צ: י"ל ר"ח אלול ה'תשכ"ח.

ט'תקפג

מצילום האגרת.

הרב עדין שטינזלץ: אגרות נוספות אלי — לעיל חכ"ה אגרת ט"שצה, ובהנסמן
 בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתסב.
 להמברק: לעיל אגרת ט'תקפ.
 פס"ד שלו ע"ד גידול הזקן: שו"ת צמח צדק יו"ד סצ"ג. וראה לעיל ח"א אגרת ג.

מקום להוסיף — וגם נצטוו להוסיף — הואיל וקשורים הם בהקב"ה שהוא אין סופי, והשי"ת יצליחו לשפר ולהוסיף בהנ"ל והרי זכות הרבים מסייעתו.

ומענין לענין, כאן המקום להביע צערי ותמהוני רב אשר עד עתה לא יצא לאור הקובץ המוקדש לרבנו הזקן. ואף שאין צועקין על העבר, אביע תקותי שלחג גאולת רבנו הזקן, הוא גם גאולתנו ופדות נפשנו, יופיע כבר קובץ האמור כרוך וכו' באופן שביום זה ומה טוב עוד קודם לו יוסיף בדיעת שיטת רבנו הזקן ותורתו ובאופן המביא לידי מעשה, "הליכה בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"י" (אגרת הקודש סי' זד). והרי על פי הידיעות שקבלתי מכמה וכמה — אך ורק בידו הדבר תלוי.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל ענייני ולבשו"ט בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

בודאי גם משאר העניינים שהנ"ל ישלח לכאן ות"ח מראש.

ט'תקפד

ב"ה, ז' מרחשון, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו עם המצורף אליו, בנוגע להצעת המשרה ב...

הנה בנוגע למשרה עצמה יתיעץ עם ידידים על אתר היודעים פרטי משרתו עתה ופרטי ההצעה ד... וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ. ומובן ששייך לדון בההצעה באם על ידי כך לא יוגרם נזק להמוסד ב...

(ב) בנוגע לסמכות דבית הספר ב... וכו', לפלא השאלה והספק,

נצטוו להוסיף: ראה ברכות כח, א. וש"נ. וראה גם לעיל אגרת ט'תקעז, ובהנסמן שם הערה ד"ה להעלות בקודש.

הקובץ: ספר הק"ן, נדפס בשנת תשכ"ט. ראה אודותיו לעיל חכ"ב אגרת ח'תקסד. ח'תרכז.

המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

ט'תקפד

נדפסה ב"היכל מנחם" ח"ב ע' קלד.

וכבר נאמר: משלי יא, יד. כד, ו.

יא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שהרי מובן ופשוט שבקהילה הראוי' לשם קהילה בישראל – קהילא קדישא – הפוסק האחרון בכל עניני הקהילה הוא הרב מרא דאתרא, על אחת כמה וכמה בשטח החינוך ותקופתנו זו, כי בחינוך תלוי עתידם של התלמידים ועל ידם גם של ההורים וק"ל.

התקוה שגם הוא משתתף בהפצת לימוד אגרת התשובה לרבנו הזקן שהו"ל זה עתה בחוברת בפני עצמה וכו' בכדי להגדיל ההפצה, וזכות הרבים מסייעת.

בנוגע ל... – כפי המענה להועד.

בברכה לבשורות טובות בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ט'תקפה

ב"ה, י"ג מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ב' פ' נח עם המצורף אליו, שמוחזר כאן,

לדעתי צריך להשתדל ככל האפשר שיוכל להמשיך במשרת פרופסור ... שנוסף על הסכויים הטובים במשרה עצמה עוד זאת ועיקר שנותנת לו יכולת ואפשרויות גדולות להפצת היהדות המסורתית ב... , וכן גם לזוגתו תח"י.

ואפילו אם תמצא לומר שגם במקום אחר יוכלו לעשות בזה, אבל

בהפצת לימוד אגרת התשובה: בסיום שנת ה'תשכ"ח הורה כ"ק אדמו"ר ללמוד אגרת התשובה. ובעת ההתוועדויות במשך השנה הי' מבאר איזה שורות מאגרת התשובה. חלק מביאורים אלו (הוגהו על ידו ו) נדפסו בקונטרס "ביאורים לאגרת התשובה" (קה"ת, תשכ"ט). לאח"ז נדפסו כל הביאורים (גם הבלתי מוגהים) בספר "לקוטי ביאורים בספר התניא" (להר"י קאָרף) ח"ב (ברוקלין, תשל"ג), ובספר שיעורים בספר התניא (להר"י וויינברג). בהמשך לזה נדפס בשלהי שנת תש"ל "לקוטי לוי יצחק הערות לספר התניא" ומאז התחיל כ"ק בביאורים כלקו"צ על אגרת התשובה. בקיץ תשל"ט ואילך הוגה חלק גדול מהביאורים הנ"ל ונדפסו לאח"ז בלקו"ש ח"ט; בספר "ביאורים באגרת התשובה" (קה"ת, תשנ"ב) ובלקו"ש חל"ט.

וראה גם לקמן אגרת שלאח"ז. ט'תרמו. ט'תרנו.

הרי אי אפשר לשער מראש ההכרח וההצלחה במקום החדש, ועוד וגם זה עיקר שפסק־דין חכמינו ז"ל הוא עניי עירך קודמים.

לפלא שלא מזכיר כלום על דבר זוגתו וילידיהם שיחיו, סימן שהכל בסדר, וסדר החיים של איש ואשה הישראלית, הריהו הליכה מחיל אל חיל בעניי תורה ומצותי ולהעלות בקודש.

בודאי ידוע לו כי הו"ל בהוצאה מיוחדת אגרת התשובה לרבנו הזקן בקשר עם התעמולה להפיץ לימוד חלק זה של התניא קדישא, וכן הו"ל התרגום האנגלי של אגה"ת ג"כ בהוצאה מיוחדת. ותקותי חזקה שיכלול בפעולות ההפצה שלו גם הפצת לימוד זה, וכמובן לימוד המביא לידי מעשה כי מעשה עיקר.

בברכה לבשורות טובות.

ט'תקפו

בי"ה, י"ג מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה משה צבי שי' הלוי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו הוספה על גליון מכתב מר ביר שי'. ומצו"ב

ט'תקפה

עניי עירך קודמים: כ"מ עא, רע"א. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז הי"ג. טושר"ע חו"מ רסצ"ז. שו"ע אדה"ז ריש הל' הלוואה.
מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומ"ק בסופן. שו"ע אדה"ז אור"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.
ולהעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. וראה גם לעיל אגרת ט'תקעז, ובהנמקן שם הערה ד"ה להעלות בקודש.
אגרת התשובה: ראה גם אגרת שלפנ"ז, ובהנמקן בהערות שם.
לימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.
מעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

ט'תקפו

מצילום האגרת.
מו"ה משה צבי: סגל. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקמח, ובהנמקן בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

יג

המענה להנ"ל. ובודאי אם נצרך להסברה ימצא אותיות המתאימות לזה.

מכתבו בנוגע לחברון נתקבל מאז, ולפלא קצת שהרי בהמצאו על אתר בודאי ידועים לו הפקפוקים והשקוי"ט בנוגע לחברון מצד אלה הקובעים מהלך הענינים בא"י ושבניהם, לצער הכי רב ולבשתנו – לעת עתה עכ"פ – רבו המשמאילים על המימינים ומאמינים וד"ל. ובודאי ידוע לו ג"כ ע"ד ההגבלות וכו' שהגבילו את אלו "שהעיו" להתנחל בחברון. ואין להאריך בדבר המצער ועד לאחת.

מובן שמצער ביותר פירוד הלבבות בעיני ביהכ"נ "צמח צדק" בעיר העתיקה, ותקוה שיעשה כל התלוי בו – לא רק להמעיט הפירוד כי אם גם לחסלו אחת ולתמיד, מיוסד על הנקודה שאין זה ביהכ"נ ככל שאר בתי כניסיות, ואפלו לא כשאר בתי כניסיות שבאה"ק ת"ו, כי אם זהו "בא"כ של בתי-כניסיות" אני"ש בכל מקום מושבותיהם, הן באה"ק ת"ו והן בחו"ל. שמה מובן וגם פשוט שההנהלה מוכרחת שתה"י בידי בא"כח אני"ש שבכל מקום, וכהדין גם בנגלה בנוגע לביכ"נ ששייך ליהודים הנמצאים בכל מקום. שזה ה"י גם הטעם שמנתי לועד לא אנשים פרטים כי אם מוסדות אני"ש אשר באה"ק ת"ו וכן כפר חב"ד (פרט להרה"ח וכו' הר"א פריז ז"ל, כיון שאי אפשר לעשות בחירות מאגו"ח וצא"ח ונשי ובנות חב"ד, ובחרתי במקומם לפי ההשערה). ופשוט גם כן – שלכל ראש על ההנהלה האמורה הנבחרת ממוסדות האמורים לקבוע מנהגי ביהכ"נ, גבאי ביהכ"נ וכו' וכו'. ולפלא גדול הספק בדבר, ולפלא הסברה לשלול גודל ערך ביהכ"נ ולעשותו שייך ומסור למרותם של הבאים להתפלל בו ביום הש"ק או בימות החול או במועדים ורגלים.

פשוט שכוונתי שלאחרי התבוננות בהאמור הרי בודאי שגם המתפללים הנ"ל מתוך נפש חשקה וחפצה ומרצון אמתי ישתפו פעולה עם ההנהלה – מתוך קבלת בעלות ומרות שלה ומתוך שמחה וטוב לבב, וחפץ הו"י בידם יצליח להרחיב את ביהכ"נ בכמות ובאיכות גם יחד, וכמכתבי מאז בנוגע לביהכ"נ זה.

המענה להנ"ל: היא אגרת שלאח"ד.

בנוגע לחברון: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקמט. לקמן אגרת ט'תריח. ביהכ"נ "צמח צדק": ראה גם לעיל אגרת ט'תקפ, ובהנמסן בהערות שם.

וכהדין גם בנגלה: ראה שו"ע אר"ח סקנ"ג ס"ז. ולהעיר משו"ת צמח צדק חזר"ח סכ"ד. אגרות קודש אדמו"ר מהר"ש אגרת מב. אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ה אגרת א'קט. וכמכתבי מאז: ראה בהנמסן באגרת הנ"ל.

ויהי רצון שיצליחו השי"ת ויברכו לבשר טוב בכל האמור ובהקדם,
 טוב אמתי שהוא טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד כפסק חכמינו ז"ל
 (קדושין מ, א) ועד שבהזדמנות הראשונה יערכו כולם יחד התועדות
 חסידותיות מתאימה לשם זה, ויקויים בה פתגם רבנו הזקן בנוגע
 להתועדויות אלו: "דאָס וואָס עס קען אויפֿטאָן אַ חסידישער פאַרברענגען
 קען מלאך מיכאל ניט אויפֿטאָן, במשל נפלא" (עיין קובץ מכתבים בסוף
 סי' תהלים אהל י"י השלם, ע' תשכ"ג — 723).

בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. לפלא כתבו שהמברק לא הגיע ישר לידו שהרי ה"י כתוב על
 הכתובת שלו: ירושי העתיקה רחוב חב"ד.

ט'תקפז

ב"ה, י"ג מרחשון, ה'תשכ"ט
 ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ
 מר אהרן שי ביר

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל פ"י כתוב עברו ועבור זוגי שתחי', ואזכירם על ציון
 כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם
 לטובה ולברכה.

ועל פי מה ששמעתי אודותיו למותר להדגיש שהוספה בעניני תורה
 ומצוות מוסיפה בברכת השי"ת, ובפרט כשזקוקים לברכה מיוחדת, והלא
 בעניני תורה ומצוותי תמיד יש מקום להוספה, כיון שאין סופים הם כי
 מקורם באין סוף ב"ה.

ע' תשכ"ג — 723: בהוצאת תשי"ג. ובהוצאת תשד"מ הוא כע' תשפו, ובאג"ק
 אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תיג.
 שהמברק: דלעיל אגרת הנ"ל.

ט'תקפז

מצילום האגרת.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

תקותי חזקה שיש לו קביעת עתים בכל יום לתלמוד תורה, הן
בנגלה והן בפנימיות התורה היא תורת החסידות, שהכרח לימוד שניהם
מבואר בכמה מקומות. ובדאי דיבר אתו כבר בענינים אלה ידידנו הו"ח
אי"א נוי"מ עוסק בצי"צ מו"ה משה צבי שי' הלוי סגל.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תקפח

ב"ה, י"ג מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצי"צ וכו' מוהר"ר
הלל שי' מעדאליע, הרב הראשי ואב"ד הקהילה היהודית
באנטווערפן

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת מכתבו מח' מ"ח והקודמיו.

ובעת רצון אזכיר את כל שמזכיר עה"צ, ויהי רצון כשם שהביא
הבקשה כן יודיע בשורות טובות בנוגע לכאו"א וכמובן ע"ד אחיו הרה"ח
וכו' הרדי"ב שי', לכל לראש.

בנוגע כתבו על דבר "הסופר התמים" לא ברור למי כוונתו, ובכל
אופן אם הספרים שעומדים להו"ל הם ברוח המתאים ז"א ברוח התורה
וכו' בדאי שנכון הדבר ובפרט שלצערנו הרב רבה הספרות המאירה (יותר
נכון המחשיכה) את תקופת השואה בתיאור חלקם של היהודים שומרי
תורה ומצוות היפך האמת, וכו' וד"ל.

ובדאי דיבר .. סגל: ראה אגרת שלפנ"ז בחחלתה.

ט'תקפח

מוהר"ר הלל מעדאליע: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ד אגרת ט'רלה, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן אגרת ט'תרא.
רבה הספרות .. תקופת השואה: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תכה, ובהנסמן בהערות
שם.

נכונה סברתו לפנות לוועידת השילומים והפיצויים בקשר להדפסת ספר המזכרת, אף שאינני יודע המצב בשנה זו אם יש להם קרן מיוחדת לתכנית זו או יש לצרפה לתכנית אחרת.

ולכתבו אודות יום הולדתו, יהי רצון שתהי' שנת הצלחה בעניינים הפרטיים והכלליים גם יחד, לעלי מחיל אל חיל בכל ג' הקוים תורה עבודה וגמילות חסדים שעליהם עומד העולם הגדול והעולם הקטן זה האדם.

כיון שלא מזכיר כלום על דבר בריאותו, רצוני להעמיד כאו"א בחזקת כשרות שכולל בריאות הגוף, שהרי פס"ד המורה הגדול — הרמב"ם — היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא (הלי' דיעות רפ"ד). [מכבר העירוני במקום אחר שלפי עניות דעתי השמיט המעתיק הראשון תיבה אחת ונשתרבה ההשמטה בהעתיקות שלאחר זה, וצריך להיות מדרכי **עבודת** ה' (עיי' שם ספ"ג)].

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל הני"ל.

ט'תקפט

ב"ה, ט"ו מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב שלום דובער שי' ליפשיץ

שלום וברכה!

ימים אלו בקרני מר יוסף שי' קלארמאן ושוחח ארוכות בנוגע למשרתו החדשה, תכנית העלי' וכולי.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שר"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א, וש"נ.

ג' הקוים... שעליהם עומד כו': אבות פ"א מ"ב.
והעולם הקטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. תקנ"ז תס"ט (ק, ב. קא, א).
מכבר העירוני: ראה לעיל חט"ז אגרת ה'תתלט, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תקפט

בריש האגרת נרשם סורי.
הרב שלום דובער ליפשיץ: יו"ד י"ד לאחים" באה"ק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א אגרת ג'תרצג, ובהנסמן בהערות שם.

וכמובן בעיקר נסבה השיחה בנוגע להמשך החינוך הדתי לכל אלו מהעולים שקבלו חינוך זה ע"י וכו'. והבטיח בהחלט שייעשה הכל בסדר הכי טוב. והוסיף ג"כ שכבר נפגש עמו ועם חבריו שי' שפרשם בשם ואמר להם כני"ל, ובהוספה שמבקש באם תהיי איזה תביעה וטענה וכו' להודיע לו בהקדם ויעשה חקירה ודרישה המתאימה על מנת לתקן הצריך תיקון וכו' ואשר דלתו פתוחה לפניהם בכל עת ומוכן למסור גם שמות העולים וכו'. אף שבנקודה אחרונה לא נדבר ברורות, כיון שלא נודע כאן המצב בזה.

בדרכו חזרה לאח"ק ת"ו מנסיעותיו יהי עוה"פ בניו יאָרק וכפי המדובר ניפגש עוה"פ. ולכן כדאי שעד אז יודיע לכאן בפרטיות על דבר כל הנ"ל והשייך לזה, וק"ל.

זה מזמן רב שאין ממנו כל מכתבים וידיעות, ויהי רצון שזהו סימן שהכל בסדר בענינים הכלליים והפרטיים גם יחד.
בברכה להצלחה בכהנ"ל ולבשורות טובות.

ט'תקצ

בי"ה, ט"ו מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר חיים יעקב שי' שלאמע

שלום וברכה!

בודאי באו לשלום הביתה ומצאו בי"ב שי' בסדר, כולל גם תלמידות בית-רבקה תחינה. ובודאי נכנסו הענינים לסדר ומסלול, והסדר בעניני תורה וקדושה הרי הוא שאין יום דומה לחברו, שהרי הציווי הוא להעלות בקודש והוא בתקפו בכל יום וק"ל.

ט'תקצ

מוה"ר .. שלאמע: מנהל בי"ס למורות "בית רבקה" ביצ'רעס, צרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקנ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתנ. הציווי להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ד"ה להעלות בקודש.

בברכה להצלחה בכל האמור, כולל נחת אמתי מכל יוצאי חלציו
שי.

נ. ב.

מצוי"ב העתק המכתב למר לובצקי שי, ובאם נצרך ליתר הסברה
וכו' בודאי ימצא הזדמנות לזה באופן המתאים.

ט'תקצא

[ט"ו מרחשון, ה'תשכ"ט]

פשוט שמציאות הנברא היא במציאותו, ומקרא מלא בתורת **אמת**:
בראשית ברא א' את השוה"א, ואדרבא בזה "כחו ויכולתו" (של זה
"שמציאותו הוא מעצמותו") "לברוא **יש** כו" (אגה"ק ס"כ קל, ע"ב.
עיי"ש). ועיי"כ שער היחודה"א פ"ג "והנה זה **פשוט** שאור וזיו הזה **ישנו**
ג"כ בגוף כו" אלא ש"אין נופל עליו **שם** כו". אלא (בלי הרמב"ם
בתחלתו) מציאות זו היא (מתהווה בכל רגע) מאמיתת מציאותו, ועיין
ד"ה מי כמוכה, תרכ"ט.

בנוגע להשגח"פ ובחירה — הרי אפ"ל שזהו בהשגח"פ שבמלי
דשמיא (אגה"ק סכ"ה קמ, סע"ב) יהי תלוי בבחירה ואכ"מ.

בוקע ים לאדהאמ"צ

ט'תקצא

נכתב על גליון המכתב דט"ו מרחשון תשכ"ט.

ומקרא מלא: בראשית א, א.

ד"ה מי כמוכה, תרכ"ס: סה"מ תרכ"ט (קה"ת, תשנ"ב) ע' קנה ואילך.

בנוגע להשגח"פ ובחירה: ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט"דלו, ובהנמקן בהערות שם.

בוקע ים לאדהאמ"צ: תיבות אלו ניתוספו בצד הגליון. — ד"ה בוקע ים, שם נתבאר

בענין מציאות הנבראים כו'. נדפס בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשכ"ז), ולאח"ז במאמרי

אדהאמ"צ וקרא ח"א ע' שסז ואילך. וראה תו"מ סה"מ י"א ניסן ת"א ע' קיז ואילך.

ט'תקצב

בי"ה, כ' מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אריאל שי, אלוף שרון

שלום וברכה!

בטח נתקבל מכתבי מ"יב אלול בזמנו, ובודאי יענה עליו בזמן המתאים.

ובפרט אשר במשך השבועות מאז הרי היו כמה התפתחויות ומאורעות אשר לדעתי מחזקים עוד יותר ההנחות שבמכתבי האמור.

כמדובר בשיחתנו, בולט בתקופתנו זו רבת המבוכות וחילוקי הדעות מאמר הכתוב בתורתנו תורת חיים: **מאויבי תחכמני**, כוונתי, כמדובר בשיחתנו, אשר דברי האויב ששולל סברה או פעולה וכ"י הרי זה מדגיש שהיא היתה צריכה להיות השיטה והפעולה מאז ומקדם. ומצוי"ב קטע ממכתב עתי הראשי דכאן, שגם על נקודה זו שאלתי את מר בביקורו כאן ובודאי זוכר המענה שלו.

בכבוד ובברכת הצלחה בפעולות ההגנה על ארצנו ארץ הקודש ועמנו היושב בה אשר גוי קדוש הוא בארץ, ולבשורות טובות גם בענייני הפרטיים.

ט'תקצג

בי"ה, כ' מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב ברוך שי גרזון, מאדריד

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש מכי על ידי הרב אליהו שי קווינט. ובעיקר

ט'תקצב

מר .. שרון: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט"שפא, ובהנמך בהערות שם. לקמן אגרת ט'תקצג.
מכתבי: דלעיל שם אגרת ט'תקמט.
מאמר הכתוב: תהלים קיט, צח.
גוי קדוש: יתרו יט, ו.

שמחתי לשמוע על דבר התקדמות עניני הקהילה, ובית הכנסת החדש שנערכו בו התפילות בחודש תשרי ואשר חנוכת ביהכ"נ תהי' ביום א' דחנוכה, בשעה טובה ומוצלחת.

ובודאי כל אחד מבני הקהילה, ובפרט חברי הנהלת הקהילה, משתדלים בכל יכולתם לבסס היהדות המסורתית במחנם, והשם יתברך יברך חילם ופועל ידיהם ירצה ויצליח אותם בגשמיות וברוחניות גם יחד. והרי זכות הרבים מסייעתם.

בברכה לבשורות טובות.

ט'תקצד

ב"ה, כ' מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים כו'
הרב מרדכי הכהן שי'

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש מכת"ר על ידי בנו הרב מנחם שי' הכהן ביחד עם ספרו "הכוחות המערביים". ות"ח על שימת לבו לשלחו לי. ובודאי אם הופיעו בינתים עוד עניני דפוס ישלח פרסומיו לכאן לתועלת הרבים, ואפילו אם הפרסומים אינם מעניינים שהזמן גרמא, ועל אחת כמה וכמה כספרו הנ"ל — שהוא מענינא דיומא והתקופה.

כמנחה בני ישראל לא להסתפק בשבח ותהילה, כי אם להוסיף הערה וכו' ובפרט בעניינים שבדפוס שהם מגיעים לרבים, ולא עוד אלא גם לרבים שבעתיד ולא רק בהווה, מחובתי להעיר הערה כללית, והיא, אשר בספרו האמור באו כמה דברים בחדא מחתא מבלי כל הבדל ומחיצה ביניהם, שזו היא הוכחה לגבי רוב הקוראים אשר סמכותם שזה היא, או עכ"פ בערך זה לזה, אף שלאמתו של דבר רחוקים הם זה מזה, ולפעמים עד — להיפך. ולא עוד אלא שמזה דן הקורא אשר סמכותם האמורה גם בשאר העניינים אחת היא, על כל פנים דומה. ורציניות הדבר בודאי לדכוותי דמר אינה צריכה ביאור.

ט'תקצד

נדפסה ב"היכל מנחם" ח"א ע' צז ואילך.

אף כי בטח כונתי ברורה, בכל זה ליתר בירור אצטט על כל פנים שתי דוגמאות. בפרק "באגדה" נתערבו ביחד ובסגנון שוה ("האגדה מספרת") הן מאגדה שבתורה עלי פסקו חכמינו ז"ל רצונך לידע מי שאמר והי' העולם למד אגדה, ובאותה כותרת עצמה מספרי כו' (ע' 71 וכו').

על דרך זה בפרק "קינה ושיר", שבהתחלתו קינה לרבי אלעזר הקליר ועוד — ה"מיוסדת על האגדה שבאיכ"ר", ובאותו פרק עצמו צירף ממחברים אשר עליהם צריך לעורר קינה, וק"ל.

בודאי לא יקפיד כת"ר על הערה האמורה כיון שלדעתי תועלת הרבים בה, שהרי אין בזה ענין של אין צועקין על העבר, אלא לעת"ל — כיון שתקוית חזקה אשר רבות בשנים ינצל כת"ר כשרונותיו שחונן בהם להפצת היהדות המסורתית בכל מקום שידו מגעת, יהדות האמתית, שהאמת הרי שוללת כל עניני פשרה.

בודאי ידוע לכת"ר הערכת רבי אלעזר הקליר וחשיבות פיוטיו על פי האר"י ז"ל החי (פרי עץ חיים, שער א' בתחלתו).

בכבוד ובברכה.

ט'תקצה

בי"ה, כ' מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב מו"ה אברהם אלי ש"י כי טוב

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב,
ויהי רצון שחפץ הוי' בידו יצליח להפיץ היהדות המסורתית בלי

רצונך לידע כו': ספרי עה"פ עקב יא, כב. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב.
שבאיכ"ר: שבמדרש איכה רכה.
רבי אלעזר הקליר וחשיבות פיוטיו: ראה גם שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס סח.

ט'תקצה

נדפסה בלקו"ש חי"ב ע' 205, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מדיה אברהם אלי' כי טוב: אגרת נוספת אליו — לעיל חט"ו אגרת ה'שסא.

פשרות וכו', בכל האופנים ובפרט על ידי חיבוריו, ויעשה זה מתוך בריאות ושמחה וטוב לבב.

והרי הבאת דבר ה' לאחינו בני ישראל הוא הביטוי הכי נעלה דאהבת ישראל, קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, אשר כלל גדול הוא בתורה, ובפרט על פי פתגם רבנו הזקן בעל התניא והשלחן ערוך, שואהבת לרעך כמוך ואהבת את ה' אלקיך קשורים ותלויים זה בזה, וכמבואר כל זה בדרושו ובמאמריו ובשיחות רבותינו נשיאנו בכלל, אשר כמה מהם כבר נדפסו, ובודאי לדכוותי האריכות אך למותר.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תקצו

ב"ה, מוצאי שבת-קודש מברכים חודש כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

בקשר עם יום הולדתו הבע"ל, הנני מאחל למר שנת הצלחה וברכה
הן בעניינים הכלליים והן בעניינים הפרטיים —

שהא בהא תליא ואין להפריד בין הדבקים בנוגע ליהודי בכלל ועל
אחת כמה וכמה אצל מר ותפקידו —

ושיהי' מתוך בריאות הנכונה ושמחה וטוב לבב.

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח.

כלל גדול הוא בתורה: תו"כ ופרש"י עה"פ.

פתגם רבנו הזקן: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תשא, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תקצו

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

כיון שתקותי אשר כמנהגו בעבר יהי' ביום ההוא בביהכ"נ וביהמ"ד צמח צדק אשר בירושלים השלמה עיר שחברה לה יחדו, מצורף בזה מה שהו"ל ימים אלו מתורת אדמו"ר הצ"צ, דא"ח — נגלה ונסתר דתורה גם יחד —

אשר במאמרי הצ"צ רואים איחוד זה בגלוי יותר מאשר במאמרי רבותינו נשיאינו לפניו ולאחריו.

לצערי לא נגמרה הכריכה ולכן נשלחו הגליונות כמו שהם.

בכבוד ובברכה לאריכות ימים ושנים טובות ולבשרות טובות בגשמיות וברוחניות גם יחד.

כיון שזכה מר ונפל בחלקו ובגורלו יסוד כפר חב"ד — ויהי רצון אשר בקרוב ממש גם יסוד כפר חב"ד שני ולאחריו שלישי וכולי — עלה בדעתי להציע למר בקשר ליום הולדתו ובקשר לביהכ"נ הצ"צ, בהקדמה אשר הגיעתי שמועה טובה אשר ישנם ברחוב ההוא עוד שטחים, קרקעות או גם בנינים השייכים לחב"ד ולמוסדות חב"ד, על כל פנים הרי הרחוב נקרא "רחוב חב"ד", ובקשר עם זה הרי מהראוי והנכון והכשר והטוב אשר עוד כמה בנינים ברחוב ההוא וכן השטחים יצטרפו ויתוספו לביהכ"נ וביהמ"ד האמור, דירות לאנשי חב"ד וכן מוסדות, ולכל לראש ישיבה או ישיבה קטנה (בכמות) עכ"פ, ואולי גם בצירוף פנימי וכולי. ומתאים לקצב המאורעות והעניינים בשנים האחרונות הרי אפשר שיהי' הדבר בקרוב, ולא עוד אלא אפילו בעגלא **דין**, באם כל הגורמים היכולים לסיע בזה ולהחליט בזה ירצו באמת בהעניינים האמורים.

מובן שלא נעלמו ממני כמה קישויים בזה, הן בהקו דפינוי וסילוק העניינים הנמצאים במקום האמור והן בנוגע לבנין וביסוס העניינים

כמנהגו בעבר: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט"ת (ע' כח).

עיר שחברה לה יחדו: תהלים קכב, ג. וראה ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ו.

מה שהו"ל ימים אלו: כפה"צ הוא ספר ביאור"ז כרך א, שתאריך ה"פתיח דבר" שלו הוא ר"ח אלול ה'תשכ"ח. וראה גם לעיל אגרת ט"ת קפב.

במאמרי הצ"צ כו': ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 250. ובכ"מ.

יסוד כפר חב"ד: ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תנא. ע' תצח.

כפר חב"ד שני כו': ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט"פז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט"תרסו. ט"תערב.

הרצויים. אבל בודאי ובודאי שברצון המתאים יתגברו על כל הקישויים האמורים בקלות לפי ערך. ובשינוי קצת בסגנון חכמינו ז"ל לבא לפומא גליא — לא רק הרחוב כי אם גם כל הרובע בשם "רובע חב"ד" ייקרא.

בהמשך להכתוב לעיל אעתיק בזה נקודה ממה שנדבר היום בהתועדות דש"ק מברכים כסלו, פ' חיי שרה.

ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר הזקן אשר שמענו אותו כמה פעמים מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר: "מידאָרף לעבן מיט דער צייט" ופירושו ללמוד מפרשת השבוע למאורעות חיי שבוע זה, עכ"ל.

יש אשר צריך להתבונן בהסדרה והפרשה של השבוע עד שימצאו בה הוראות בקשר למאורעות השבוע, ויש הוראות אשר בקל יותר להבינם מפרשת השבוע. ובחמלת ה' הרי מובן אשר באם יש מקום לספקות ולשוחד אשר יטה את שכל המעיין בפרשת השבוע מלמצוא בה הוראה המתאימה מבלי לעותה ושלא לפרשה היפך האמת, באה לפעמים ההוראה באופן ברור כל כך עד שאי אפשר לפרשה אחרת. והוא הדין בפרשת שבוע זה ותיכף בתחילתה, אשר על פי המבואר לקמן יש גם להבין אריכות הסיפור והשקו"ט דאברהם ובני חת, אשר לכאורה מאי נ"מ.

הי' שטח אדמה ומערה בעיר חברון ובה היו קבורים אדם וחווה, אשר המערה והשדה סביבותה והעיר סביבותם היו תחת יד בני חת, שהם לכאורה ג"כ יוצאי חלציו של אדם וחווה, ורבים במספר וכולי.

ומספרת הפרשה אשר בא אברהם — אשר אחד הי' אברהם — ומבקש שיתנו לו את מערת המכפלה, ולא בדרך ארעי כי אם לאחזרה, ז"א לצמיתות; דרישה, לכאורה, נגד הצדק והיושר, שהרי הם הנמצאים במקום והם הרבים וחלק להם באדם ובחווה כמו לאברהם. וממי באה דרישה זו? דוקא מזה אשר כל חייו הקדיש להכנסת אורחים ולגמילות חסדים עד אשר מעיד עליו בורא העולם והאדם: "ידעתינו אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". הוי אומר אשר בודאי ובודאי הדרישה צודקת. ולא עוד אלא אפילו בני חת

בסגנון חכמינו ז"ל: ראה הנסמן לעיל ח"ח אגרת ר'תרג.

שנדבר היום בהתועדות כו': ראה שיחות-קודש תשכ"ט ח"א ע' 121 ואילך. פתגם כ"ק אדמו"ר הזקן: סה"ש ה'תש"ב ע' 29. נעתק ב"היום יום" ב חשון.

אחד הי' אברהם: יחזקאל לג, כד.
ידעתינו אשר יצוה גו': וירא יח, יט.

מסכימים על זה סוף סוף, ובדרכי נועם ושלוש, מבלי כל קטטה על אכז"כ מלחמות. אלא שתחילת הדיבור עם בני חת צריך להיות "גר ותושב אנכי עמכם" וכפירוש רש"י (זאת אומרת שזהו מובן גם לבן חמש למקרא, שהוא הלומד חומש עם פרש"י) "אם תרצו הריני גר ואם לאו אחי תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקב"ה לזרעך נתתי את הארץ הזאת". וראה זה פלא, אשר בני חת לא רק מסכימים למלאות דרישה האמורה אלא שעפרון בעל המערה והשדה המדבר בשם בני חת נותן לו לא רק המערה כי אם גם השדה, ובסופו של דבר גם "כל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב". בנוגע לכסף – הרי אדרבה ואדרבה "בכסף מלא יתננה לי", וגם בזה כטבע בני חת "אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים", ודורשים ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר.

ומאז הרי מערת המכפלה וכל השייך לה קמו לאברהם לאחוזתו כולי, זאת אומרת לבניו אחריו עד סוף כל הדורות בהסכם בני חת וכל האומות הבאים מכוחם ובמקומם, – הוראה פשוטה וברורה בכל כיוצא בזה ועל אחת כמה וכמה בענין זה עצמו, ברור, כאמור לעיל, אפילו לבן חמש למקרא. אלא שבאופן הדיבור הרי בן חמש, ואפילו בן עשר וכולי יכול לטעות ולומר אשר האופן צריך להיות "וישתחו לעם הארץ" ועל פי הפשט בכתוב (עיין אבן עזרא). ובאו חכמינו ז"ל (לימוד של זה שכבר הגיע לחמש עשרה לגמרא ולתלמוד) ופרשו ובררו ההנהגה "וישתחו – מכאן שמודים על בשורה טובה", זאת אומרת – להקב"ה, אלא שהי' "לפני עם הארץ", היינו אשר הסביר לפנינו והבינו שהשבח וההודי' הם להשם יתברך.

ומעניי מערת המכפלה הרי על דרך זה גם בנוגע לרחוב חב"ד בירושלים עיר העתיקה וכולי כנ"ל.

גר ותושב אנכי עמכם: חיי שרה כג, ד.

כל העץ גר סביב: שם, יז.

בכסף מלא יתננה לי: שם, ט.

אומרים הרבה כו': ב"מ פז, רע"א. פרש"י שם, טז.

וישתחו לעם הארץ: שם, ז.

אבן עזרא: עה"פ. ועיין ג"כ בפירושו עה"פ (שם, יב) וישתחו אברהם לפני עם

הארץ.

חכמינו ז"ל: ב"ר פרשתנו (פנ"ח, ו. ועיין ג"כ שם פ"ס, ו).

ט'תקצז

ב"ה, כ"ו מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
ש"ב מהרע"ז שי סלוניס

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו ובודאי יכתוב בפרטיות יותר בנוגע
להמאורעות אשר כותב אודותם בקיצור נמרץ.

ועל של עתה באתי בקשר להבשורה טובה אשר ידידנו שליט"א
יתפלל בביהכ"נ ובביהמ"ד הצ"צ אשר בירושלים השלימה בראש חודש
כסלו הבע"ל — נשלח על ידי אחד התלמידים התמימים שי שנסע
במוצש"ק זה לאה"ק ת"ו — משקה לכת"ר מההתועדות דש"ק זה, שבת
מברכים ראש חודש כסלו, שיגיע, כפי המדובר, ליד כת"ר ערב ראש
חודש, ובטח יהי כת"ר שליח טוב להביא המשקה בשמי להתועדות
לאחרי התפלה בביהכ"נ ובביהמ"ד הנ"ל, ברי"ח, וכנ"ל בהדגשה שזהו
משבת קודש מברכים כל החודש, ובפרט — ראש חודש כסלו וענינו.

וימלא השי"ת כל הברכות אשר ברכו את ידידנו שליט"א במילואן,
ובסגנון דברכת החודש, יחדשהו הקב"ה עלינו ועל כל עמו בית ישראל
לחיים ולשלום לששון ולשמחה לישועה ולנחמה, ועד לנחמה המיועדת
נחמו נחמו עמי, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות, ש"ב

מ. שניאורסאהן

ט'תקצז

מהרע"ז סלוניס: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תכד, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן אגרת ט'תשסו.
ידידנו שליט"א: מו"ה שניאור זלמן שור. וראה גם באגרת שלפנ"ז.
נחמו נחמו עמי: ישע"י מ, א.

ט'תקצח

ב"ה, כ"ו מרחשון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו ובסיומו אשר רוצה לבוא לכאן לקבל
הוראות בקשר עם הסכסוך עם החברה כו'.

התמי' מובנת וגם פשוטה, שאפילו באם לא היו בזה כל הוצאות
וכל טרחה וכולי חבל על הזמן וכו', שהרי איך להתנהג ומה לעשות וכו'
צריך להחליט על אתר בהתיעצות עם ידידים על אתר כולל עו"ד וכו',
ובפרט שבודאי יהי' בזה כמה שנויים מזמן לזמן כמו שהי' גם בעבר,
וק"ל. ולגודל התמי' נשלח המכתב מהיר דחוף.

אלא שכאן המקום להוסיף, ואתו הסליחה, שכנראה הנהגתו עתה
כהנהגתו מאז — שלא לצרף אליו עוד מישוהו להתייעץ עמו ובמילא גם
לספר לו את כל הנעשה ולא רק לאחר מעשה כי אם גם באמצע התהליך
ולא עוד אלא גם עובר לעשיתו, היפך הוראת חכמינו ז"ל, וכמסופר אשר
אפילו רב אשי, שהוא הי' החותם את כל התלמוד בבלי, ועל אחת כו"כ
אשר בעירו הי' הוא המרא דאתרא בכל הפרטים, על אחת כו"כ בנוגע
לפס"ד שאלה בבהמה, ובכל זה הנהגתו **ותמידית** היתה "מכניף ומיייתי
להו לכולהו טבחי דמתא מחתיא אמר כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא"
(סנה' ז, ב). וסיפור האמור לא בא בסוגית הש"ס המבארת מידת הענוה,
כ"א בסוגית הש"ס המבארת הנהגה דמנהיגה של עיר וכו'. מובן ופשוט
ג"כ שאין ענין התורה לספר סיפורים יפים בשביל היופי שבהם, אלא שכל
ענין ופרט שבתורה הרי זה הוראה, וכיון שהתורה נצחית ההוראה ג"כ
נצחית לכל המקומות ולכל הזמנים.

התאפקתי עד עתה מלהעיר עד"ז, כי קויתי וציפיתי אשר סו"ס
מעצמו יבוא למסקנא האמורה ובפרט שזה מזמן ספרו לי שהתלוננו לפניו
על זה ותבעו ממנו שינוי. וכנראה ממכתבו זה ומכללות הענין עם החברה,
עדין הענין צריך תיקון, והתיקון — לא שיסע מעבר לים באופן חד פעמי

ט'תקצח

רב אשי .. התלמוד בבלי: ראה הקדמת הרמב"ם לס' היד.

וכו', אשר כנ"ל אין בזה ענין, כי אם התייעצות על אתר כנ"ל וללמוד ממאורע זה על לעתיד לבוא, כנ"ל, וק"ל.

נהניתי מהדו"ח שהגיעני איך שניהל את חנוכת בית המרכז לנוער בכפר תב"ד והרושם שהי' מזה אצל המסובים. תקותי שיראה איך שאין סתירה בין שורות אלו להאמור לפני זה, כי אם **אדרבה** — כיון שחונן בכשרונות הרי אם ינצלן כדבעי ועוד יותר מכדבעי, סיכויים להצלחה רבה. ובנידון כזה מוכרח עוד יותר הנהגה בדוגמת רב אשי, שהרי ההפסד ח"ו הוא לא הפסד של ענין פעוט וקטן, כי אם גדול ורב.

ויהי רצון שיתקבלו הדברים כפי שהם, כונתי לא כ"טענה", כי אם הוראת ענין הצריך שינוי, ועוד ועיקר — שיפעלו פעולתם.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

הפ"נ שבמכתב זה והקודמיו ייקראו עה"צ.

ט'תקצט

ב"ה, ראש חודש כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שאר ישוב הכהן שי

שלום וברכה!

קבלתי המברק למען אביו הרה"ג והרה"ח וכו' שליט"א, והזכרתיו על הציון, ובודאי לא ימנע הטוב לבשר טוב בזה.

בהזדמנות זו אביע תקותי אשר באם הופיעו לאור ממאמרי וחיבורי אביו שליט"א בטח יורה מר לעושי רצונו לשלחם לספריי אשר על ידי,

חנוכת .. בכפר חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תקצט

מוה"ר שאר ישוב הכהן: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תמה, ובהנסמן בהערות שם.
אביו: הרב דוד הכהן (הנזיר).

כט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ואת"ל הרי זה שייך לתוכן המברק כיון שהספרי' היא לתועלת הרכים
וזכות הרבים בזה. ותודה מראש.

בהוקרה בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ט'תר

בי"ה, ראש חודש כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אַנטיילנעמער אין חנוכת הבית פון מוסד אהל
יוסף יצחק ליובאוויטש ובראשם העסקנים החשובים
ב. גאָלדפאַרב, יואל גאסקא בנימין צוקער
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מיט פאַרגעניגען האָב איך באַקומען די ידיעה וועגן דער
פאַרשטייענדער חנוכת הבית פון צוויי בנינים פון מחנה קיץ, וואָס דאָרף
פאַרקומען יו"ד כסלו, בשעה טובה ומוצלחת.

זיכער איז אַלעמען באַקאַנט, אַז י' כסלו איז דער יום הגאולה פון
דעם מיטעלן רבי'ן, דער זון און ממלא מקום פון דעם אַלטן רבי'ן דער
גרינדער פון דער חב"ד שיטה פון חסידות.

וואָס חסידות בכלל, און חב"ד בפרט, שענקען ספּעציעלע
אויפּמערקזאַמקייט און וואָגיגקייט אויף דעם געביט פון קינדער דערציאונג.

און אויב נאָך אין דער ערשטער תקופה פון חסידות איז דער ענין
פון חינוך אַזוי שטאַרק אונטערשטראַכן געוואָרן, איז דאָך קלאַר ווי
וויכטיק עס זיינען די מוסדות חינוך על טהרת הקודש אין אונזער צייט,
ווען דער מוסד חינוך דאָרף געבן דעם קינד אויך דאָס וואָס אַ קינד האָט
אַמאָל באַקומען אינדערהיים און אין דער סביבה.

עס איז דעריבער צו האָפּן, אַז די געלעגנהייט פון חנוכת הבית

ט'תר

מוסד .. ליובאוויטש: כס. פאָלא, ברזיל.

י' כסלו .. יום הגאולה: ראה בארוכה "התמים" חוברת כ' ע' צו [פז, א]. שם ע' פא
[פז, א] ואילך. מבוא לקונטרס "בד קודש". "בית רבי" ח"ב פרקים ד"ה.

וועט אויסגענוצט ווערן אין דער פולסטער מאָס צו פאַרשטאַרקן און אויסברייטערן דעם מוסד, סיי אין גשמיות און סיי אין רוחניות, לויט די אידעאַלן און אָנווייזונגען פון דעם אַלטן רביין, מיטעלן רביין און די נשיאי חב"ד נאָך זיי, ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר, וועמענס נאָמען דער מוסד טראָגט.

בפרט אַז די מוסדות אהל"י זיינען דורכגעדרונגען מיט דעם גייסט פון דעם פסוק וואָס איז פאַרבונדן מיט דער גאולה פון אַלטן רביין און מיט דער גאולה פון זיין זון: **פדה בשלום נפשי** גוי וואָס אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן (ברכות ח, א), אַז דער פסוק גייט אויף די וועלכע "עוסקים בתורה ובגמילות חסדים ומתפללים עם הציבור". אַזוי ווערן די תלמידים און תלמידות פון אהל"י ליובאַוויטש דורכגעדרונגען מיט תורה פאַרשטאַנד און באַגריף, מיט אינערלעכן געפיל און כוונה אין תפילה, אַזוי אַז די תורה און עבודה נעמט דורך אַלע איברים און באַלעבט זיי צו טאָן גמילות חסדים און מעשים טובים.

גרויס איז דער זכות פון די אַלע וועלכע נעמען אַן אַנטייל אין שטיצן און אויסברייטערן דעם מוסד אהל"י יוסף יצחק ליובאַוויטש. השם יתברך זאָל אַלעמען מיט זייערע בני בית שיחיו באַגליקן אין אַלץ וואָס מען נויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תרא

בי"ה, ראש חודש כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כוי
מוה"ר הלל שיי המכונה ד"ר מעדאליע

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מיום כ"ו מרחשון (והקודמו), ות"ח על

דעם פסוק וכו': תהלים נה, יט. וראה תר"מ סה"מ כסלו ע' קמב. וש"נ.

ט'תרא

מוה"ר הלל .. מעדאליע: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפח, ובהנמקן בהערות שם.

הבשורה טובה אשר בו. ויהי רצון שיבשר טוב גם בימים יבואו. והרי נצטוו להעלות בקודש בעניי תורה ומצותי, כולל בשורות טובות וגרימת נחת רוח לאיש מישראל, וביותר שהרי ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה.

להזכירו במכתבו מאז אודות שלילת ההשתתפות באסיפת הרבנים באירופה וכו', ימים אלו בקרני הרב הראשי למדינת בריטניי הרב ד"ר יעקבוביץ ש"י, וכמובן שנסבה השיחה גם על נושא האמור. והסברתי גם לו עמדתי, והיא: שאף שנחוצה אסיפת רבנים של מחוז או מדינה או כמה מדינות קרובות בקונטיננט כאירופה, שיש לקוות לתועלת באם תהיי מאורגנת על ידי המתאימים לזה ובאופן המתאים, הנה באם ישתתפו באסיפה כזו גם באי-כח מדינות אחרות וקונטיננטים אחרים הרי מעולם חששו גדולי ישראל לענין כזה, ובחשש גדול ביותר. ויש אומרים אשר ענין זה עתה כבר יצא מגדר חשש – לאחר כנס בתי הכנסיות שעשו אשתקד בירושלים ת"ו והסברות המשוונות והמסוכנות שבאו בעקבותי (בנוגע ל"תיקונים" וכנוסים וכיו"ב) כיון שרוב רבני ישראל משתתפים וכולי וכולי, וד"ל. ומה שמסבירים שפלוגי השתתף בתור משקיף והשני בא בתור אורח ומרצה וכו', הרי זה אחיזת עינים בלבד, וכמו שראו **במוחש** בכנס האמור בירושלים.

ובודאי לדכוותי אין כל צורך באריכות, ובפרט שבעניינים כיוצא בזה אין כדאית האריכות והפירסום, ואדרבה כל הממעט הרי זה משובח, וק"ל.

ז"ע נתי המכ"י שלאחרי הנ"ל והפ"נ יקרא עה"צ.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל העניינים.

נצטוו להעלות בקודש: ברכות כח, א. ושי"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט"תקעז הערה ר"ה להעלות בקודש.

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח.

כלל גדול בתורה: תו"כ ופרש"י עה"פ.

שלילת ההשתתפות כו': ראה גם לעיל חכ"ד אגרות ט"רצב"ג. לקמן אגרת ט"תרלב.

כנס בתי הכנסיות: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט"תטז, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרב

בי"ה, ראש חודש כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר שניאור זלמן ש"י מסחרי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מיום כ' חשוון, ואזכיר את שכותבן על
הציון מתאים לתוכן מכתבו.

כיון שנכנסנו לחודש כסלו, ובפרט אחרי קבלי בשורות טובות על
דבר חנוכת בית מרכז לנוער ע"ש ידידנו מר שזר שליט"א בכפר חב"ד,
ועל פי הציווי שבעניני קדושה צריך להיות מוסיף והולך, תקותי שבי"ט
כסלו הבע"ל יצויין יום מלאות עשרים שנה ליסוד כפר חב"ד בתוספות
חגיגות והתעוררות באיכות ובכמות.

והיות ומר מהנה אותי תמיד בבשורות טובות בכל השייך לכפר
חב"ד ומוסדותיו וכולי, בודאי גם הפעם לא ימנע הטוב ויבשרני טוב בזה.
בכבוד ובברכה לבריאות ולבשו"ט.

ט'תרג

בי"ה, ד' כסלו, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במענה לשאלותיו: כל אחד שייך לעבודת התפלה אלא שהחילוק
בכמות ואיכות — ויעשה בזה כהוראת המשפיע ש"י.

ט'תרב

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תיג, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן אגרת ט'תרמא. ט'תרסא. ט'תרצו. ט'תשסד. ט'תתעד. ט'תתקיב.
ט'תתקכד. ט'תתקסג.

חנוכת בית מרכז לנוער כ"ו: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן בהערות שם.
הציווי... מוסיף והולך: ראה ברכות כה, א. ושי"ג. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעו
הערה ד"ה להעלות בקודש.

ט'תרג

נרפסה ב"היכל מנחם" ח"ג ע' מ.

באם הנהלת הישיבה מסכימה נכונה הסברא שילמוד (במסגרת תווית דכחב"ד) ע"מ לקבל סמיכה.

ט'תרד

בי"ה, ד' כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מתפללי בית הכנסת "עטרת צבי", אטלאנטיק סיטי
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען, זיינערצייט, די ידיעה וועגן דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג פון די חברים און מתפללים שלי"א און די החלטה ווייטער אויפצוהאַלטן — און זיכער אויך פאַרשטאַרקן — די שול; און וועגן דער דערוויילונג פון אַ נייער הנהלה אונטער דער אַנפירערשאַפט פון הווי"ח אי"א נ"נ עוסק בצרכי ציבור מו"ה לוי יצחק שי' אייזנער צוזאַמען מיט די אַנדערע מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע.

זיכער איז איבעריק צו אונטערשטרייכן, אַז דאָס איז די ריכטיגע החלטה און גוטע החלטה. וואָרום עס איז דאָך שטענדיג די פליכט צו שטאַרקן און אויסברייטערן אַ כשר'ע שול, בפרט אין אונזער צייט.

עס איז דעריבער צו האָפן, אַז די הנהלה און די מתפללים שי' וועלן זיך ניט באַגונגען מיט אויפהאַלטן די שול, נאָר וועלן אָנווענדן אַלע באַמאָנגען אויסצוברייטערן די שול, סיי בכמות — פאַרגרעסערן די צאָל מיטגלידער און מתפללים, און סיי באיכות — דורך פאַסנדע שיעורי-לימוד ברבים וכו'. און דער זכות הרבים וועט זיכער ביישטיין.

השם יתברך זאָל העלפן אַז די שול זאָל זיך אָנטוויקלען און אויפבליען בגשמיות וברוחניות גם יחד, און עס זאָל באַרעכטיגן דעם נאָמען "קהילה קדישא", און זאָל זיין אַ צנור ממשיך צו זיין ברכת ה' צו יעדן איינעם פון די בויער, שטיצער און מתפללים, מיט זייערע בני בית שיחיו.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ט'תרה

ב"ה, י"ג כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרבנית מרת לאה תחי'

ברכה ושלום!

דורך אייער מאן, הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכי' מוה"ר
מנחם שמואל דוד שי' הלוי איז אָנגעקומען אייער טשעק אויף צדקה אין
צוזאַמענהאַנג מיט אייער באַשלוס, וואָס דאָס באַטרעפט מער ווי מעשר.
זיכער איז אייך באַקאַנט וועגן דער גרויסקייט פון דעם זכות פון
מצות הצדקה בכלל, און בפרט אַז עס איז אָנגעקומען אין די דאָזיגע
סגולה-טעג צווישן יו"ד און י"ט כסלו, די טעג פון גאולה פון אַלטן רבי'ן
און זיין זון דער מיטעלער רבי. דערמאָנענדיג די זכותים צוליב וועלכע זיי
זיינען אויסגעלייזט געוואָרן – וואָס דאָס איז געווען אַ גאולה אויך פאַר
יעדן איינעם פון אונז אויף אַלע דורות – אונטערשטרייכן זיי אַז
ספעציעל איז זיי בייגעשטאַנען דער זכות פון מצות הצדקה.

דערפון איז פאַרשטאַנדיג אַז די מצוה פון צדקה איז איינע פון די
וועגן דורך וועלכע יעדער איינער און איינע קען אויסגעלייזט ווערן פון
אַלע אומגעוואונשענע ענינים, און זיין שטענדיג בשמחה ובטוב לבב. און
דאָס ברענגט אַ צוגאַב ברכה והצלחה אין אַלע גוטע ענינים, בפרט צו
האַבן אמת'ן נחת, וואָס דאָס איז אידישער-חסידישער נחת פון יעדן פון
די קינדער שי' און פון אַלע צוזאַמען, מתוך בריאות והרחבה בגשמיות
וברוחניות.

בברכת חג הגאולה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט'תרה

מצילום האגרת.

הרבנית מרת לאה תחי': רייטשיק.

אונטערשטרייכן זיי: ראה אגרות-קודש אדמו"ר הזקן ח"א אגרת לחי'לט. תניא

אנה"ק סוס"ד.

לה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תרו

בי"ה, י"ד כסלו, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במענה [לשאלתו:] אין נכון לשנות מורה או מדריך באמצע שנת
הלימודים — ולכן ימשיך במשרתו בעבוה"ק כמו ע"ע.

ט'תרז

בי"ה, ט"ו כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר צבי ש"י איצקוביץ, לוד

שלום וברכה!

מקבל אני פ"ש מכי לעתים תכופות, ולאחרונה גם תמונה בקשר עם
הכנס בלוד שכי נוכח שם וחשמיע דברי ברכה.

ומחובתי הנעימה להביע גודל הנחת־רוח שקבלתי מזה, ולראות
יחסו הטוב לענייני מוסדות חב"ד, שהוא בהמשך לביקורו כאן.

ומגלגלין זכות ליום זכאי שמסרו לי שביום זה מניחים אבן פינה
ליסוד בנין רביעי דשיכון חב"ד בלוד, שבדאי לכו חלק חשוב בהקמתו
כמו בהבנינים הקודמים, ואדרבה, בטח עוד בחוספה, על פי הוראת
חכמינו ז"ל מעלין בקודש ובכל דבר טוב,

והרי בנין בית בכלל דבר טוב הוא, כי ה' מקוה שיוכל לומר על כל
בית בישראל "ושכנתי בתוכם" — בתוך כל אחד ואחד מהם; על אחת

ט'תרו

מר צבי איצקוביץ: ראש עיריית לוד. אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תסג.
לקמן אגרת ט'תשפח.

ומגלגלין זכות ליום זכאי: תענית כט, א. ושי"נ.

מניחים אבן פנה כו': ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט'שלט, ובהנסמן בהערות שם.
הוראת חכמינו ז"ל: ברכות כח, א. ושי"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה
ד"ה להעלות בקודש.

ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ח.

בתוך כל אחד ואחד: ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

כמה וכמה בית חדש בארצנו הקדושה, ארץ אשר עיני ה'א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ויהי רצון אשר בקרוב יוגמר בלוק זה ויתמלא דיירים וכן הבלוקים שכבר נגמרו, דיירים מאחינו בני ישראל בכלל ועולים ממדינה ההיא בפרט ובמיוחד, ויבוא כל אחד ואחת מהם אל המנוחה ואל הנחלה ועדי קיום היעוד שיביא השם ית' את כל אחד ואחת מבניי אל המנוחה ואל הנחלה, נחלת עולמים, בביאת גואל צדק בב"א.

בכבוד ובברכה לחנוכה מאיר ושמו.

ט'תרח

ב"ה, י"ז כסלו, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וכיון שהובטחנו יגיעת ומצאת, הנה ילמוד בהתמדה ושקידה נגלה וחסידות ועד לאופן שהתורה קוראה לזה יגיעה והלימוד יביא לידי מעשה קיום המצות בהידור. ואז תקוים ההבטחה — ומצאת. ותורה ה"ה גם תבלין לביטול היצה"ר (והספקות שמטיל בהאדם).
בברכה.

ארץ אשר גו': עקב יא, יב.

אל המנוחה ואל הנחלה: פ' ראה יב, ט.

ט'תרח

וכיון שהובטחנו: מגילה ו, ב.

והלימוד יביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

ותורה .. תבלין: שם ל, ב. וש"נ.

ט'תרט

ב"ה, י"ז כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר משה שי מאזעס

שלום וברכה!

מ'האָט מיר איבערגעגעבן וועגן דעם נייעם עסק וואָס איר האָט
געעפנט און אייער בקשת ברכה.

השם יתברך זאָל געבן אַז די דערעפונג פון דעם געשעפט זאָל זיין
בשעה טובה ומוצלחת און עס זאָל מקוים ווערן אין דעם דער וואָרט פון
דעם אַלטן רבין: דער אויבערשטער גיט אידן גשמיות און אידן מאַכן פון
גשמיות — רוחניות.

בפרט אַז מיר געפינען זיך אין די סגולה טעג פון חודש כסלו, ערב
י"ט כסלו — דער חג הגאולה פון אַלטן רבין, וואָס די פרשה איז איין
זיכער באַקאַנט.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ובברכת חג הגאולה.

ט'תרי

ב"ה, י"ז כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה צבי שי נדיבי

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיום ג' כסלו, בו כותב ראשי-פרקים
מהמצב בתוככי הנוער באה"ק ת"ו והרקע המבאר הקושיים המיוחדים

ט'תרט

דער וואָרט: "היום יום" כז טבת. וראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן אגרת ט'תריז.

ט'תרי

מו"ה צבי נדיבי: אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקסה.

בקירוב לבבם לערכינו הנצחיים והאמתיים, ערכי תורתנו תורת אמת הנתונה מאלקינו אמת אלקים חיים, ומצותי עליהן נאמר וחי בהם.

ובעמדנו ימים ספורים לפני חג הגאולה של כ"ק רבנו הזקן, י"ט כסלו, שענינו גם כן גאולת תורת הבעש"ט, היא תורת החסידות, מצמצום והגבלה בין יחידי סגולה והבאתה לכל שכבות עמנו בני ישראל — כאן המקום לצטט אחת מהתורות שלו (כפי שמסרה כ"ק אדמו"ר הצמח־צדק כרשום ברשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר), שתוכנה שייך לתוכן מכתבו ועלי מיוסד המענה שלי, והוא גם ביאור על שיטתי ודברי ומכתבי הקודמים למר. וזוהי התורה האמורה של הבעש"ט:

עס שטעהט כי תהיו אתם ארץ חפץ אמר ה' צבאות. אַט אַזוי ווי די גרעסטע חכמים וועלען אייביג ניט דערגיין די גרויסע טבעיות'דיגע אוצרות, וועלכע השי"ת האָט טובע געווען בארץ, אַז הכל הי' מן העפר, אַט אַזוי קען קיינער ניט דערגיין די גרויסע אוצרות וואָס ליגען אין אידען, וואָס זיי זיינען דעם אויבערשטענס ב"ה ארץ חפץ. וסיים הבעש"ט: איך וויל מאַכען פון אידען, אַז זיי זאָלען געבען דעם יבול, וואָס דעם אויבערשטענס ב"ה אַ ארץ חפץ קען געבען.

נמצאנו למדים, אשר תורת אמת שהיא גם כן תורת חיים — זאת אומרת אשר האמת היא אמת בחיינו בעולם הזה — מעידה כי בכל אחד ואחת מעמנו בני ישראל נמצאים אוצרות גדולים ונעלמים וכו' אלא שכמו בנוגע לאוצרות הטמונים בארץ שצריך להסיר את העפר והליכלוך וכו' המכסים עליהם, כן הוא בנוגע לאדם, שכל אדם הרי הוא עולם לעצמו, שלכן אינה דומה איכות השכבות המכסות וכמותן מאחד לחברו.

עוד מובן מהנ"ל, שבאם לא גילו את האוצרות הרי זוהי הוכחה שלא חפרו די עמוק עד שיגיעו אליהם.

ומובן גם כן שכשהחופר יגיע סוף סוף להאוצר ויגלה אותו, הרי

עליהן נאמר: אחרי יח, ה.

תורת הבעש"ט: נעתקה ב"היום יום" יז אייר. וראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות

סג"ז. רש"י.

כי תהיו... צבאות: מלאכי ג, יב.

הכל הי' מן העפר: קהלת ג, כ.

לט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בעל האוצר עצמו ירחש לו תודה עמוקה נפשית ואמתית על שהעמידו על האוצר שלו, שהיא הפנימיות שלו בעצמותו.

ואם תמצא לומר אשר הדוגמא לאוצרות הטמונים בארץ מתאימה לכל פרטי, הרי רואים בנוגע להטמון והספון במעמקי ארץ שכל הנמצא עמוק יותר יקר הוא יותר וחשוב יותר, וק"ל.

ובודאי לדכותי דמר ביאור מפורט יותר בהאמור אין בו צורך.

ונקודה וסיכום מהאמור, אשר המשתדל לקרב לב בן ובת ישראל לאבינו שבשמים מובטח הוא אשר סוף סוף יבוא על שִׁכְרו ויצליח בפעולתו, ולא עוד אלא שזה שעבד עליו והעמידו בקרן אורה, אורה האמתית דנר מצוה ותורה אור, יהי אוהבו אמת ועוזרו הכי גדול לגלות את האוצר בכל יקרתו וחשיבותו, כולל גם כן אשר יעזרהו בהעבודה להפיץ היהדות וערכי גם בסביבתו, ובאופן דמוסיף והולך ואור. ובסגנון חכמינו ז"ל: אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

תקותי אשר ישתתף מר בהתועדות דייט כסלו, חג הגאולה, ואסיים בקשר עם זה

בברכת חג הגאולה ולבשורות טובות בכל האמור.

ט' תרי"א

בי"ה, י"ז כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

В ответ на В. письмо относительно родственников там, стоит ли послать им требование (документы) для выезда в И"А, то конечно мое мнение что стоит. Но как обычно в таких случаях нужно раньше знать что они не боятся получить такое требование, т.е. запросить у них об этом – сам собою разумеется в скрытой форме. Те

דנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
ובסגנון חכמינו ד"ל: יומא לט, רע"א.

которые пишут туда уже имеют опыт в этом, в частности
כפר חב"ד ת"ד.

Надеюсь, как писал В. давно и несколько раз, что В.
участвовали в התועדות которые бывают в כפר חב"ד и
будете это продолжать в будущем, особенно в כסלו וי"ט
и т.д.

С пожеланием хороших вестей во всем выше
писанном, и в конце концов о подходящим שידוך, хотя вы
несколько раз писали что это не так легко, но ведь много
раз в жизни у В. были хорошие происшествия которых
трудно было ожидать בדרך הטבע.

בברכת חג הגאולה.

[תרגום חפשי]

במענה למכתבו אודות קרובים הנמצאים "שם", האם כדאי לשלוח להם
מסמכי-בקשה ליציאה לארץ ישראל, ודאי דעתי שהדבר כדאי. אך כרגיל בכגון
דא יש לדעת מקודם שאין הם פוחדים לקבל את המסמכים, דהיינו לשאול
אותם על כך קודם למעשה — כמובן בצורה חשאית. הכותבים לשם יש להם
נסיון בדבר, חלקם ידידינו בכפר חב"ד.

אני מקוה, כפי שכתבתי כבר פעמים רבות, שהוא נוטל חלק בהתועדויות
הנערכות בכפר חב"ד, וימשיך לעשות כך בעתיד, במיוחד בי"ט כסלו וכיו"ב.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור לעיל, וסוף סוף בשידוך מתאים,
למרות שכתב כמה פעמים שאין הדבר כל כך קל, אך הרי בחייו היו פעמים
רבות מאורעות שקשה הי' להסביר אותם ע"פ דרך הטבע.

בברכת חג הגאולה.

ט'תריא

"שם": מאחורי מסך הברזל.

מא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תריב

ב"ה, טו"ב כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכאו"א מהמברכים — כפי רשימת הנחלת
צעירי אגודת חב"ד המרכזית שי' — ברוקלין, נ.י.
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום י"ד כסלו והמצו"ב.
ותי"ח על הברכות — בקשר לתקופת הארבעים שנה.
ובלשון חז"ל: מלתך כבר אמורה, פירוש כו' שברכתך כתובה,
מואברכה (הקב"ה) מברכך.
ויה"ר שתהא באופן של **תוספת**, שתוספתו של הקב"ה מרובה על
העיקר.

נעמה ביותר והביאה שמחה רבה הידיעה אשר רבים מהמברכים
צרפו להברכה וחזקו ואישרו אותה עיי' ענין של תומ"צ — תרומה
לצדקה, לימוד ענין בתורה וכו'.

ושלש מעלות בזה, זו למעלה מזו: עשיית מצוה — מוסיפה (בזה
ובבא) לא רק באדם העושה, כ"א בכל העולם כולו. יתרה מזה — באדם

ובלשון חז"ל: ירושלמי הובא בתוד"ה ואברכה (חולין מט, א). ועיין ד"ה אריב"ל
כל כחן שמברך (תרכ"ט) על השינוי מירוש' שלפנינו (ברכות ספ"ח).
שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד. וי"ל שזוהי דרגא נעלית ביותר על
המד"א (דב"ר פ"א, יג) יתרה מן העיקר. ואכ"מ.
בכל העולם כולו: כגירסת הרמב"ם ח"ל תשובה פ"ג ה"ד.

ט'תריב

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ה ע' 429. לתוכנה ראה גם שיחת י"ד כסלו שנה זו
(לקו"ש שם ע' 422 ואילך).
לתקופת הארבעים שנה: לנשואי כ"ק אדמו"ר עם הרכנית הצדקנית זי"ע — י"ד
כסלו תרפ"ט-תשכ"ט.
תרכ"ט: סה"מ תרכ"ט בתחלתו.
מואברכה... מברכך: לך לך יב, ג.
וי"ל שזוהי דרגא נעלית כו': ראה גם לקו"ש שם ע' 423 (428) הערה 10 (13).

הגורם לעשייתה (ואפילו בלא הודע). והעולה על כולנה — באם העשי' לזכותו ובעדו.

ובאתי בהצעת־בקשתי אשר כל אחד מציבור המברכים יעשה שניהם, תלמוד ומעשה, גם יחד — שהרי יש בזה מה שאין בזה. ולא עוד אלא שמעשה הצדקה מוסיף עליו "בכל מעשה המצות ותי"ת כנגד כולן", ותי"ת שהיא חיי בניי ובדוגמת דגים במים — מובן שעיי' הוספה בה, בחיות האדם — נתוסף חיות עיי' בכל מעשיו.

ובפרט שהימים — בין ימי הגאולה של אדמו"ר האמצעי — יו"ד כסלו — ושל אדמו"ר הזקן — י"ט כסלו — שגאולת שניהם הייתה (ושייכת) לקריאת (ותוכן) הכתוב: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, וביארו חז"ל פירושו: אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין או"ה.

בברכת חג הגאולה,

מ. שניאורסאהן

* * *

אין לדייק כ"כ בהפיסוק שבהגש"פ עם חלקו"ט הנדפסת.

ואפילו בלא הודע: במכש"כ ממדה הפכית (משנה סנה' נד, א).
לזכותו ובעדו: וכתפלה מי שברך כו' הוא יברך כו' בעבור כו' לצדקה בעדו. וגם בתי"ת שייך זה במתנה קודם תלמוד (עיי' שו"ע יו"ד סרמ"ו סוס"א).
יש בזה .. בזה: ראה קדושין (מ, ב. ושי"ט). נתבאר בארוכה בדרושי חצ"צ ד"ה ושנתם (אוה"ת ואתחנן).
בכל .. כולן: אנה"ק לרבנו הזקן סוס"ד. ועייגי"כ שם סוס"ג.
דגים במים: ראה ברכות (סא, ב). וראה זבחים כב, א. ושי"ט. ובשו"ע אדה"ז חאו"ח סק"ס סי"ד.
נתוסף חיות: עיי' תניא ספ"ח.
הייתה .. פדה: כידוע באגרות ושיחות רבותינו נשיאי חב"ד (די"ט כסלו. ובכ"מ).
וביאר חז"ל: ברכות (ח, א). וראה ד"ה פדה בשלום (לאדמו"ר האמצעי — בסי' שערי תשובה ח"א. ולהנשיאים אחריו בכל דור ודור).

אוה"ת ואתחנן: ע' רלה ואילך.
כידוע כו': ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קמב. ושי"ט.
הכתוב: תהלים נה, יט.
ד"ה פדה בשלום: ראה סה"מ כסלו שם ע' קמג, ובהנסמן שם הערות 7: 18.
אין לדייק .. על אחר: קטעים אלו למר"ה עזרא בנימין שוחט. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ד אגרת ט"קכג, ובהנסמן בהערות שם.
בהפיסוק שבהגש"פ כו': הכותב רצה לדייק במקום שיש פסיק או נקודה כו'.

בירור נוסף בפסקי אדה"ז (ודלא כהמשנה ברורה) — מובן שנכון הוא (ונפשוט — בהדגשה "שאפ"ל כן", כי מאד עמקו מחשבותיו וכקדה"ק כו' — כדברי הצ"צ בשו"ת שלו (היינו שכן הוא גם ע"פ נגלה)).
איך יחלק זמנו כו' — בהתייעצות עם זקני החסידים על אתר.

* * *

מאשר הנני קבלת המכתב מיום כ"ז מ"ח, ומובן שבעניני הרשת צ"ל התייעצות על אתר (הנהלת הרשת) ולא מעבר לים ובפרט כשתיאור המצב שנתקבל מא' — **סותר** זה דהשני.

ות"ח על הברכות...

בברכת חג הגאולה ולהצלחה רבה בעבוה"ק ברשת אהלי"י, שעל הציון של בעל השם יזכירם.

נ.ב. ז"ע נתקבל מכתבו שלאחרי הנ"ל.

* * *

מאשר הנני קבלת המכתב והמברק מי"ד כסלו.

ות"ח על הברכות...

בברכת מז"ט לבר מצוה דנכדו שי' ובברכת חג הגאולה.

נ.ב. הזהירות במעות רמבעה"ן — הרי ידועים מכי רבותינו נשיאינו בזה.

הפ"נ יקראו, בל"נ, עה"צ.

בירור נוסף: הכותב רצה ללבן ולבאר ולהעלות על הכתב החילוקים שבין שו"ע אדה"ז והמשנה ברורה כו'. נלאח"ז כתב אליו כ"ק אדמו"ר שהעיקר הוא בירור בפסקי אדה"ז ולא "ודלא כהמשנה ברורה".

כדברי הצ"צ בשו"ת: חיו"ד ס"ב אות ח. ועוד.

מאשר... שלאחרי הנ"ל: קטעים אלו למו"ה יהושפט אלפרט. נעחק מצילום האגרת שנרפסה ב"כפר חב"ד" גליון 814 (א' תמוז ה'תשנ"ח) ע' 37. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ג אגרת ח'תתק, ובהנסמן בהערות שם.

מאשר... עה"צ: קטע זה למו"ה יצחק דובאור. נעחק מצילום האגרת. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט"תמ (ע' עה), ובהנסמן בהערות שם. מכי רבותינו: ראה אגרות קודש אדה"ז ח"א בתחלתו. ועוד.

ט'תריג

[טו"ב כסלו, ה'תשכ"ט]

נ.ב. נתקבל מכתבו כנ"ל ומצו"ב העתק המענה שלי להרב לוינגר שי
שפנה (גם) אל כתי"ר בזה.

וככתוב במכתבי, ספק גדול הי' אצלי האם לכתוב את הנ"ל, וגם
לאחרי פתרון הספק — בא הכתוב בקיצור נמרץ.

באריכות קצת יותר — דברתי בזה עם הו"ח וכו' מהר"י שי
עלינסון. ואחת מכוונותי בזה היתה (וכפי שבקשתיו), שימסור דברי
לכתי"ר, שמתעמים מובנים לא רציתי להעלותם על הכתב כל זמן שיש
ברירה למנוע סכנה, ר"ל, לנפשות — בדרכים אחרים.

אל בית כתי"ר אשען, כפי שאמרתי גם למר עלינסון, האם למסור
תוכן מכתבי לאלו שפנו לכתי"ר בנוגע לחברון וכיו"ב, וכן גם על דבר תוכן
שיחתי עם מר עלינסון, אף שבכל אופן ביקשתי למסור הדברים למר ח.מ.
שפירא שי, כיון שעל פי הידיעות הוא מראשי האומרים והמארגנים את
המצדדים להחזרת שטחים, עכ"פ בחלקם, שזה מסכן לא רק הבטחון על
הגבול, כ"א הבטחון בכל אה"ק ת"ו בדרך הטבע, וד"ל. [ו]החכמה
דהלחץ על אנשי הצבא והבטחון שלא לומר דעתם גלוי בזה ובכל התוקף
— איני מבינה כלל. ובפרט שאין כל תועלת וריוח בהחזרת שטחים,
שהרי פיהם דיבר שוא, כפי שראו בעבר בנוגע לכל הבטחות של שלום
וכו'. ובלי רש"י מספרי בהעלותך (ט, י) בשבוע שעבר: **הלכה** היא בידוע
שעשו שונא ליעקב, והאריכו חכמינו ז"ל בכל הגוונים דחסד לאומים

ט'תריג

חלקה נרפסה בלקו"ש חט"ו ע' 491 וחלקה כתי"ב ע' 223, והושלמה ע"פ צילום
האגרת.
האגרת היא למר"ה שלמה יוסף זרין בהמשך להמכתב כללי פרטי שלפנ"ו. אגרות
נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט"ח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תרמב (ע'
פד). ט'תרנא. ט'תתסג. ט'תתקעג.

העתק המענה .. לוינגר: דלקמן אגרת ט'תריח.
ח.מ. שפירא: חיים משה שפירא — שר הפנים, וח"כ מטעם תנועת ה"מזרחי".
פיהם דיבר שוא: תהלים קמד, ח. יא.
ובל' רש"י: עה"פ וישלח לג, ד.
והאריכו חכמינו ז"ל: ראה ב"ב יו"ד, ב.
דחסד לאומים חסאת: משלי יד, לד.

חטאת. וברור הוא שלא ירויחו מאומה על ידי החזרת שטחים, וכפי שראו בעבר ואפילו בעבר "הקרוב" כשחזרו לפני י"ב שנה מתעלת סואץ וכולי וכולי וד"ל. ובפרט בשנה אחרונה שבכל פעם שמתגבר פרסום הדעת ע"ד החזרת שטחים וצדקה לעכו"ם וכולי – מתגבר גל החבלנות ועד להוספת חלל בפיו"מ וקרבן באה"ק ת"ו, הי"ד, וכפי שראו במוחש.

על דרך כתיבי בהעתק מכתבי המצורף, גם בזה יש להאריך כו"כ – אלא אלו הם העניינים שהשתיקה יפה להם. ואין כדאי שהכתב יכתוב בגנותן של ישראל – מכ"ש וק"ו שאין לדבר בגנותן של ישראל.

ונפלא הדבר עד כמה צודקין דברי חכמינו ז"ל על כל צעד ושעל, שאמרו כל המוסיף גורע, שעפ"י מובן הקשר דשני הציוויים לא תוסיפו ולא תגרעו בכתוב אחד ובחדא מחתא (ואתחנן ד, ב; ראה יג, א), שדוקא אלו וואָס קאָכן זיך שבתקופתנו זו נתוספה מצוה (עלי לאה"ק ת"ו, ודוקא במנין תרי"ג, דלא כדעת הרמב"ם), ויש מוסיפין דאך ורק בה תלוי קיום כל התומ"צ וקיום עם ישראל וקיום אה"ק ת"ו, ובמילא [מותר לנסוע בספינות בחילול שבת בפרהסיא וכו'] ש[הכל נדחה מפני מצוה זו, [על אחת כו"כ איסורים קלים יותר], והוסיפו ענין על ענין להכריז בפומבי דעתה הוא באמצע דאתחלתא דגאולה, היפך פס"ד מפורש ברמב"ם [שבדאי ידע ע"ד הירושלמי ומהיסוד להרמב"ן שיה"ש והסוגיות בסנהדרין ובכ"מ וכולן] – הרי דוקא ביניהם רבו אלו הרוצים להחזיר השטחים, או חלקם, וכו' וכו'.

אין לדבר בגנותן כו': ראה ב"ב קכג, א.

כל המוסיף גורע: סנהדרין כט, א.

הקשר דשני הציוויים: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תשכ. לקו"ש חכ"ב ע' 288. חכ"ד ע' 601 ואילך. וראה בהנסמן בלקו"ש ח"ד ע' 179 הערה 6.

דלא כדעת הרמב"ם: ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 399 ואילך. וש"נ. אנציק' תלמודית ערך ארץ ישראל (ע' רכג ואילך. וש"נ).

לנסוע בספינות כו': ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט"קנו, ובהנסמן בהערות שם.

להכריז... דאתחלתא דגאולה: ראה לקו"ש ח"ה ע' 149, ובהערות שם. חט"ו ע' 488 ואילך. ובארוכה בס' "דעת תורה – בעניני המצב בארץ הקודש" פרק א. וש"נ. לקמן אגרת ט'תשצג. ט'תתלא.

ברמב"ם: הלי' מלכים ספ"א.

הירושלמי: ברכות פ"א ה"א.

בסנהדרין: צח, א.

ואין רצוני להאריך בזה, כיון שיראתי לנגוע במהלך מחשבת כתי"ר
[וכפי ששמעתי פעם מידידנו שליט"א – שבפגישותינו עם אנשים משתדל
למצוא את המחבר וצד השוה שביניהם והמאחד אותם – ולא להדגיש
ולחטט אחר המפריד והמבדיל ועכ"פ המחלק ביניהם. ופשיטא שכן הוא
בנוגע ליחסינו – שלי ושל כתי"ר, ותקותי שזהו כמים הפנים לפנים]. וגם
עתה לא הייתי כותב את כל הנ"ל באם לא ראיתי בזה – הכרזת
"אתחלתא דגאולה" – ענין של סכנה. כי זהו הביאור היחידי (שלע"ע)
מצאתי על ענין הקרבנות והחללים באה"ק ת"ו וביניהם אפילו כאלו
שניצלו מהשואה וראו נסים גלויים בזה, ובכל זה נפלו באה"ק ת"ו וג"כ
באופן בלתי טבעי כנ"ל, הי"ד.

והביאור הוא על דרך שראו בכל פעם שקם משיח שקר והסית ומשך
את משיחו אחריו – נסתיים הדבר בקרבנות ר"ל. על דרך זה הוא גם
בנוגע להרעיון שהגאולה כבר התחילה. [ואף שהמצב נסי והצלה וגדולה
של מליונים מישראל, אבל – אין זה הגאולה מהגלות הרביעי, ואדרבה
– על פי כל הסימנים זהו – ירידה למטה יותר בחושך הכפול ומכופל
דגלות זה, דאומרים לחושך אור וכו']. ועונש המר הוא – דנפל עוד חלל
בישראל ועוד קרבן באה"ק ת"ו ועוד, הי"ד.

"דרך אגב" קבלתי ידיעה במענה על הטענה שלי ע"ד הסכנה
הנשקפת ע"י ויתור על איזה שטח כפי שהארכתי בזה, ונמסרו דברי על
ידי מקור נאמן בשליחותו ע"ע – וכפי הידיעה הגיעו עד לדיבור בזה בין
אנשי הממשלה; והמענה בזה הי' שאין משגיחין בטענה וראי... הבאה
מאיש שאפילו פעם אחת לא ביקר באה"ק ת"ו. אף שכמובן טענתי היתה
שזה מסכן מליונים מבני ישראל הנמצאים באה"ק ת"ו ואינו ענין שידונו
אודותי וכולי כ"א בהיסמך על הכלל קבל את האמת ממי שאמרו.

ועד"ז בנוגע לאתחלתא דגאולה. על טענתי שהרי פס"ד גלוי הוא
ברמב"ם, והרמב"ם בודאי ידוע הי' לו הכתוב בכל מקומות הנ"ל – הי'
המענה שהעתיקו פירוש מעוד איש אחד וביאור מעוד איש אחד, מבלי
להגיב ולהזכיר כלל את הרמב"ם. ומענה זה בא גם מאלו שיודעים
שפס"ד הלכה למעשה הוא בספרי הפוסקים – ולא במדרשי חכמינו ז"ל

מידידנו שליט"א: מו"ה שניאור זלמן שזר.

כמים הפנים לפנים: משלי כז, יט.

דאומרים לחושך אור: ע"פ ישעי' ה, כ.

הכלל: פיה"מ להרמב"ם הקדמה לאבות. רמ"א בהקדמתו למחזיר יין. ועוד.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מז

ואפילו לא בסוגיות חמורות שבש"ס – לאחר שפסק הדין ברור
בבתראי ובפוסקים אשר לאורם נלך עד ביאת משיח צדקנו.

דרך אגב, טענה וראי' מוזרה קבלתי – שיש כמה מקומות שכתוב
שם או שמובן שם שזהו אתחלתא דגאולה וכו' – אף שהפירוש שם אינו
שייך כלל לעניננו! והוא על דרך הסיפור באיכה רבה (א, נא) שבעת חורבן
ביהמ"ק, געתה פרתו של יהודי ואמר ערבי שעתה חרב ביהמ"ק, ותיכף
ומיד געתה פרתו פעם שנית ואמר עתה נולד מושיען וגואלן של ישראל,
ז"א אתחלתא דגאולה. ופשיטא שלא עד"ז השקו"ט דידן.

ויותר מזה, ידוע מאמרו הנפלא של רבנו הזקן שלפני נשמות
הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל (פלא הרמון, ר"פ שמות ע' ז),
ובודאי ידע אדה"ז שרשב"י נסתתר במערה י"ג שנה מפני גזרות מלכות
רומי. – ובחנה אריאל תולדות (מז, ב) כותב: תנאים ואמוראים
וצדיקים הגדולים.

ולחשיבות הענין הנני חוזר עוה"פ: לכאורה וואס ארט (מיר) אָז
אידן ריידן זיך איין, אָז די גאולה האָט זיך שוין אָנגעהויבן, עס ווערט
דאָך פריילעכער אויפן האַרצן; וגודל ענין שמחת בני"י מבואר הוא, ובפרט
על פי תורת החסידות, אלא שכנ"ל – עונשו חמור וכו' וד"ל.

נצטערתי רבות על העדר מכתבים מכת"ר זה זמן רב – היפך
רגילותו וטבעו לכתוב בזריזות ע"ד מאורעות והתועדויות וכו' [ע"ד גילוי
המצבה של הרה"ג והרה"ח וכו' הרב"מ ז"ל, ההתועדות בביהמ"ק צ"צ
בר"ח כסלו וכו' וכו'] והרגיעה קצת רוחי קבלת מכתבו ז"ע וכן הפ"ש
מהבאים מהתם להכא שראוהו ודברו אתו פא"פ.

בהמשך להשקו"ט מאז – בנוגע פסח ראשון ופסח שני וכו' נודמן
לידי ספר יוסף אומץ – שו"ת להחיד"א, בו מובא שו"ת מחתנו וכותב
בפשיטות – ובכמה ראיות – שלפעמים הי' צבור נדחה ועושה פסח שני,
ולתוסי' – בא גם בטומאה וכו', אבל לא להרמב"ם, עייניש (סימן וא"ו).

נסתתר במערה כו': שבת לג, ב.

גילוי המצבה .. הרב"מ ז"ל: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקנא, ובהנמקן כהערות
שם. לקמן אגרת ט'תרג.

ההתועדות .. בר"ח כסלו: ראה גם לעיל אגרת ט'תקצו.

להשקו"ט מאז: ראה לעיל חכ"ה אגרת ט'תקטו.

ט'תריד

[י"ט כסלו, ה'תשכ"ט]

ב"ה

כולל, תורת אמת, צמח צדק, צעירי, נשי, אנ"ש,
שיכון חב"ד ירושלים

לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי ה' תכתבו ותחתמו.

מנחם שניאורסאהן

ט'תרסו

[י"ט כסלו, ה'תשכ"ט]

הרב סלונים
שיכון חב"ד ירושלים

לכל המשתתפים בהפארבריינגען הגדול שבבית הכנסת — **הצמח צדק** ושבשיכון חב"ד בעיר שחבורה לה יחדיו שליט"א.

יהי רצון מהשי"ת שיקויים בכל אחד הפדה בשלום וגו', במילואו, ושיצליחו בעשיית הכלים לזה, כביאור חז"ל בהכתוב, שזהו העסק בתורת הנגלה והחסידות בגמ"ח ובתפלה, ותמהר פד"י — זו הגאולה האמיתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו.

מנחם שניאורסאהן

ט'תריד

אגרת זו וב' האגרות שלאח"ז נדפסו ב"מקדש מלך" ח"ג ס"ע רלח ואילך.

ט'תרסו

בעיר שחבורה: ע"פ תהלים קכב, ג.
הפדה בשלום וגו': תהלים נה, יט.
כביאור חז"ל: ברכות ת, רע"א.

מט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תרטז

[נייט כסלו תשכ"ט]

ועד כפר חב"ד

לכל המשתתפים בהפארבריינגען הגדול בכפר חב"ד שליט"א,
לחיים לחיים ולברכה.

יהי רצון מה' יתברך ויהי בכל אחד ואחת הפדה בשלום וגו',
במילואו, ויצליחו בעשיית הכלים לזה כביאור חז"ל בהכתוב שזהו
העוסק בתורת הגלה והחסידות ובגמילות-חסדים ובתפלה.

ותמחר פדי' זו פדיית כל ישראל בכל מקום שהם ובמיוחד —
הנתונים בצרה ובשבי'.

ותיכף לזה הגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו.

בברכת ופרצת,

מנחם שניאורסאהן

ט'תריז

ב"ה, כי כסלו ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער רבי, דער שווער, וואָס איז געווען דער מנהל-פועל פון דער
ישיבה תומכי-תמימים אין ליובאַוויטש זינט איר גרינדונג, און שפעטער
איר נשיא, און וואָס האָט איבערגעפלאַנצט די ישיבה אין אַמעריקא מיט

ט'תרטז

הפדה בשלום וגו': תהלים נה, יט.
כביאור חז"ל: ברכות ח, רע"א.

ט'תריז

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 262, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

29 יאָר צוריק, וואו זי האָט זיך בעזר השי"ת צעבליט און פאַרצווייגט גאָר אויסערגעוויינלעך,

האָט איבערגעגעבן אַ וואָרט פון אַלטן רבי'ן בעל התניא והשולחן-ערוך, וועמענס חג הגאולה מיר האָבן ערשט געפֿייערט —

אַ וואָרט וואָס איז פון ספּעציעלער באַדייטונג ניט נאָר אין צוזאַמענהאַנג מיט י"ט כסלו, נאָר אויך אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעפֿאַרשטייענדער יערלעכער פייערונג פון דער ליובאַוויטשער ישיבה (כ"ט טבת הבע"ל):

אידישע גשמיות איז רוחניות. דער אויבערשטער גיט אונז גשמיות, מיר זאָלן דערפון מאַכן רוחניות.

אין די דאָזיגע געציילטע ווערטער ליגט אַ טיפּער לימוד און צייטיגע אָנווייזונג, ווי אַזוי עס דאָרף זיין דער צוגאַנג פון אַ אידן צו עניני צדקה בכלל, און צו ישיבות און מוסדות חינוך על טהרת הקודש, בפרט:

די גאַנצע שייכות פון אידן — עס קדוש לה' — צו גשמיות איז, ווייל **אידישע** גשמיות — גשמיות ווי אַ תורה-איד פאַרשטייט און דערגרייכט — איז בעצם רוחניות, און צו רוחניות האָט דאָך אַ איד גאָר אַ גרויסע שייכות. במילא גיט דער אויבערשטער אַ אידן וואָס מער גשמיות, כדי דער איד זאָל דערפון מאַכן וואָס מער רוחניות.

דער העכסטער ענין רוחניות איז דאָך לימוד התורה וקיום המצוות, ביז צו דערגרייכן די מדריגה פון **דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה** — פאַרשטיין גיטלעכקייט און דינען דעם אויבערשטען מיט'ן גאַנצן האַרצן און גוטן ווילן, ווי דאָס ווערט אָנגעוויזען און אויפגעקלערט אין חסידות — ביז צום דינען השם דורך אַלע ענינים פון טאָג-טעגלעכן לעבן.

דער שטאַרקסטער ענין אין גשמיות איז דאָך געלט — די פרוכט פון דעם מענטשנס האַרעוואָניע מיט אַלע זיינע כוחות.

האָט איבערגעגעבן: "היום יום" כז טבת. וראה גם לעיל אגרת ט'תרט, ובהנמקן בהערות שם.

עס קדוש לה': חבוא כו, יט.

דע את אלקי אביך גו': דברי הימים-א כח, ט.

דעם מענטשנס האַרעוואָניע: ראה תניא פל"ז (מב, ב).

דאָרף אַ איד פאַרוואַנדלען דעם שטאַרקסטן גשמיות ענין — אין דעם העכסטן ענין אין רוחניות.

אין ליובאַוויטשער ישיבה תומכיתמימים באַקומט די דערמאָנטע לערע פון דעם אַלטן רביין איר פולסטן אויסדרוק בפועל. צו שטיצן דעם דאָזיגען מוסד — אַ פעסטונג פון תורה און חסידות — איז דעריבער איינע פון די בעסטע וועגן צו דערפילן די דערמאָנטע אָנווייזונג פון דעם אַלטן רביין.

איצט אַז די ישיבה תומכיתמימים מאַכט צוגרייטונגען צו איר יערלעכע פייערונג, איז צו האָפֿן, אַז אַלע חובבי תורה, און בפרט די עסקנים און פריינד פון דער ישיבה, וועלן מאַכן אַ ספּעציעלע אָנטערענונג צו פאַרזיכערן דעם דערפאַלג פון דער אונטערנעמונג. און וואָס מער יעדער איינער און איינע וועלן געבן פון זייערע גשמיות — געלט, ווי אויך פון זייער מי און צייט — און פאַרוואַנדלן דאָס אין רוחניות — תורה, עבודה און גמילות חסדים — אַלץ מער גשמיות וועט דער אויבערשטער זיי געבן, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, און וועט יעדן איינעם און איינע ובני ביתם שיחיו מצליח זיין בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תריך

בי"ה, כ"א כסלו, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
הרב מ. לוינגר שי"

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ז' בכסלו, שבו מוזכר גם על דבר מכתבו הקודם,

יערלעכע פייערונג: ראה גם לקמן אגרת ט'תתלו.
מידו המלאה כו': נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

ט'תריך

נרפסה בלקו"ש חל"ה ע' 261, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

והנה מה שלא עניתי עליו — הקודמו — הוא מתאים להוראת חכמינו ז"ל אין משיבין על כו', כוונתי שגורל עיה"ק חברון לצערנו הכי גדול וגם לבשתנו — עדין מוטל בספק.

פשוט שאין כוונתי לגורלה האמתי, שהרי היא עיר האבות והיא מקום מערת המכפלה, מארבע ערי הקודש אשר באה"ק ת"ו וכו' וכו', ובפרט על פי המבואר ומודגש על ידי נשיאי חב"ד לדורותם, ומהם הנדפס באגרת הקודש של אדמו"ר האמצעי, ממלא מקומו של אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשלחן ערוך), בעת שיסד הישוב בחברון עיה"ק תובב"א בשנת תקפ"ג (נדפס לאחרונה בספר **מאה שערים**, דף ט"ו). ועיין הסיום שם: "ובעצמו קנה בעיה"ק הנ"ל את הבהכ"נ הקטנה על שמו כדי שיהי לו אחוזת נחלתו שם". וכן עשו גם נשיאי חב"ד לאחריו,

כי אם כוונתי בקשר להשקו"ט המתנהלת בחשאיין חדר לפניס מחדר — אבל מפורסמת היא בין הגויים וכו' וד"ל — מה להחזיר מהשטחים המשותפים ומה אין להחזיר וכו'. ואף שזה כשנה ויותר שבנוגע לחברון מתנהלת שקו"ט חמורה בזה, וגם אז רבו הדיעות להחזרתה, הרי לאחרונה הולכת דעתם וגוברת, ואין להאריך בדבר המבהיל. ובכלל לא ה"י רצוני להעלות זה על הכתב, בפרט שהיד הו"י תקצר, וכמו שעד עתה לא בא הדבר הנ"ל לפועל — מפני הנס הגלוי שאין **הגויים** מסכימים להיכנס לשקו"ט ע"ד החזרת השטחים אף שהתנאי היחידי שדורשים מהם הוא שישכימו בדיבור לעשות שלום, [וכולא עלמא ידעי שאין לדיבור זה כל תוקף בנוגע להנהגתם להבא]. ואין מיאונם זה אלא כנ"ל, נס גלוי מהשמים למעלה מדרך הטבע **לגמרי**, [בכדי לעכב החזרת השטחים?]

אבל הרי אמרו חכמינו ז"ל שאין סומכין על הנס (אף שהלואי ויארץ וכו' וכו'), לכן אין בידי למלאות בקשות כת"ר בעניינים שכותב.

להוראת חכמינו ז"ל: ראה יומא עז, א. וש"נ. וראה גם ר"ה כט, ב.
שגורל .. חברון: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפו, ובהנמנן בהערות שם.
בספר מאה שערים: נדפס לאח"י באגרות-קודש אדהאמ"צ ח"א אגרת לב.
הסיום שם: נעתק ב"מקורות והערות" לאגרות-קודש שם (ע' תק).
שהיד הו"י תקצר: בהעלותך יא, כג.
אמרו חכמינו ז"ל: פסחים סד, ב.

נג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכנ"ל לא מן הגויים אני מפחד חייו, שהרי הם אינם בעלי בחירה, כי אם מדעת הטועים (והרי אפילו אם הטעות הוא בשוגג ואונס וכי אין נפ"מ בהנוגע להתוצאות ומעשה בפועל) מאחינו בניי שבעלי בחירה הם. ויש מהם שהלבישו הענין באיצטלא דמצוה וכי וד"ל.

כנ"ל יש להאריך כהנה וכהנה בכל הענין, אלא שאין כוונתי כלל וכלל להחליש את כת"ר והנלוים אליו בשיטתם ועניניהם. וכל הכתוב לעיל הוא אך ורק על פי הציווי דוהייתם נקיים מהוי ומישראל, במענה על תוכן מכתבו.

בכבוד ובברכה.

ט'תריט

[כסלו, ה'תשכ"ט]

... במענה למי מיום ... מובן שמקום הדירה לאחרי החתונה בשעתומו"צ – תלוי בהחלטת הזוג הצעיר שיחיו.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרכ

[כסלו תשכ"ט]

בי"ה

באם סיכום טובים שיהיו בחורים שיהיו מעוניינים בדבר – מובן שכדאי הנ"ל וטוב.

הגויים .. אינם בעלי בחירה .. בניי שבעלי בחירה הם: ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. לקרית אמור לח, ב. וראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תתע"א. וש"נ. הציווי דוהייתם נקיים גו': מטות לב, כב.

ט'תרכ

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' קלט.
באם סיכום טובים כו': במענה על שאלה ע"ד לימוד איסור והיתר לבחורים בגיל 19-20.

ט'תרכא

בי"ה, אי חנוכה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף שי' בנטון

שלום וברכה!

באיחור נתקבל מכתבו עם המצורף אליו, ונהניתי לקרוא על דבר
רושמי מביקורו בארצנו הקדושה, אשר אפילו כל עמי הארץ קוראים
אותה ארץ הקודש, וככתוב בתורתנו הק' היא ארץ אשר עיני ה' אלקיך
בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ויהי רצון אשר יתוסף רוח קדושה וטהרה בכל אחד המבקר בארצנו
הקדושה, באופן אשר הרושם יהי ניכר לכל משך ימי חייו, וכחוראת
חכמינו ז"ל עד לענינים של מעשה בפועל בחיי היום-יום, כי המעשה הוא
העיקר.

ארשה לעצמי להביע תקותי אשר הנחתו תפילין באה"ק היתה
התחלה טובה להמשך בזה גם לימים יבואו, בכל יום חול בוקר, על כל
פנים לרגעים אחדים. ואף על פי שכל מצוה צריך לקיים אותה מפני
שהיא מצוה, זאת אומרת ציווי הבורא, הרי לכמה מצוות יש סגולות
מיוחדות. ואחת הסגולות והסגולה המיוחדת למצוות תפילין, שהנחתה על
היד כנגד הלב ועל הראש, היא להביא שלום והאַרמוניא בין השכל
והרגש, ההבנה שבראש והרגש והתאוות שבלב, שכל כך דרוש זה ובפרט
בתקופתנו זו.

תקותי חזקה אשר לא יקפיד מר על שמתערב אני בחייו והנהגתו

ט'תרכא

ארץ אשר גו': עקב יא, יב.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

ואחת הסגולות: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תשא, ובהנסמן בהערות שם.

שהנחתה .. כנגד כו': שו"ע (ואדה"ז) אורח חיים הלכות תפילין סימן כה ס"ה

(ס"א).

שלום והאַרמוניא בין השכל והרגש: ראה גם בארוכה לקמן אגרת ט'תרלו.

שלו, ומיוסדה התערבות זו על סגנון מכתבו ועל הודעת חכמינו ז"ל אשר כל ישראל חברים.

תודה על שלחו לי על פי בקשת אמו תח"י ספר תהלים, וכמנהג היהודי למצוא בכל דבר רמז ואחיזה, הרי זה נותן לי מקום לבקשו לקבל גם כן ממני תשורה, מידה כנגד מידה, והיא — זוג תפילין ביחד עם סידור קטן אשר נדפס גם כן בארץ הקודש, בבית הדפוס של כפר חב"ד.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב, ואיחולים לימי החנוכה מלאי אור הולך ומוסיף.

נ. ב. מטובו להעביר את המכתב הרצי"ב לאמו תח"י.

ט' תרכב

ב"ה, נר חמישי דחנוכה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה יצחק אייזיק שי וואַגנער

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מיום הרביעי, בו כותב ע"ד ביקורו ביחד עם זוג' תח"י באה"ק ת"י. וכיון שכותב שבנסיעתם דרך ניר-יורק לא תהי' הזדמנות להפגש אתי פנים אל פנים, הרי מחשבה טובה מצטרפת למעשה אביע בכתב איחולי שיהי' ביקורם באה"ק ת"י — ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה — בהצלחה בכל המובנים וכן גם נסיעתם חזרה שתהי' בהצלחה, בעתו ובזמנו יפה.

בטח כדרכו בעבר יבקר בכפר חב"ד ובמוסדות חב"ד.

כל ישראל חברים: ראה סי' שופטים כ, יא. חגיגה כו, א. תניא אגה"ק סו"ס כב (קלה, ב).

מידה כנגד מידה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

ט' תרכב

מו"ה יצחק אייזיק וואַגנער: אגרת נוספת אליי — לעיל חכ"ה אגרת ט'תל. מחשבה טובה מצטרפת למעשה: ראה קידושין מ, א. ארץ אשר גו': עקב יא, יב.

ובברכה מענינא דיומא, יהי רצון שיהיו כל הענינים אצל כאו"א מאתנו בתוככי כלל ישראל באופן דמוסיף והולך באור נר מצוה ותורה אור, כהוראת נרות חנוכה הללו, ויבשרו בני"א אך טוב איש לרעהו. בברכת חנוכה שמח וחודש טוב ונסיעה מוצלחת.

ט'תרכג

ב"ה, ימי חנוכה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מרת דבורה תחי'

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבי, ויהי רצון שתבשר טוב בתוכן, והרי הימים ימי חנוכה, זמן נסים וישועות בגשמיות וברוחניות, ימים טובים בהלל והודאה.

ובסגנון חז"ל: אף הן היו באותו הנס, נשי ובנות ישראל.

והרי בודאי אשר הציווי לזכור פרשת ימים אלו הוא כדי שכל אחד ואחת, מתאים למעמדו ומצבו ומתאים להענינים דימי זכרון אלו, יתעורר ויתחזק בפעולות מסוג אלו שהיו בימים ההם בזמן הזה, ולהוסיף בהן — הלוך והוסיף ואור.

בברכה לבשו"ט מתוך שמחה וט"ל,

מ. שניאורסאהן

מוסיף והולך... כהוראת נרות חנוכה: ראה שבת כא, ב. שו"ע או"ח הל' חנוכה ר"ס תרעא.

נר מצוה וחווה אור: משלי ו, כג. וראה פרש"י ד"ה בנים — שבת כג, ב.

ט'תרכג

כללי פרטי.

מרת דבורה: גרונר. אגרת נוספת אלי' — לעיל חכ"ד אגרת ט"שעג.

ימים טובים בהלל והודאה: שבת כא, ב.

ובסגנון חז"ל: שם כג, א. וראה טור או"ח הל' חנוכה סתרע"ה.

ט'תרכד

ב"ה, ימי חנוכה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ש"יב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הגאולה יו"ד כסלו והמצוי"ב,

ויהי רצון שיבשר טוב בתוכנו,

והרי הימים, ימים זכאין, ימי חנוכה, זמן נסים וישועות בגשמיות
וברוחניות, ימים טובים בהלל והודאה.

בברכה להרחבת הפרנסה ולבשוי"ט,

מ. שניאורסאהן

החומש שכותב ע"ד הו"ל — לכאורה הוא (בזמנו שנתפרסמו כו"כ
פ"י) רק ללומדים-חוקרים וכיו"ב שלא רבים הם במספר והוצאות הדפוס
והכריכה גדולות הן כו'.

ט'תרכד

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' עג.

מו"ה שמואל מנחם מענדל: שניאורסאהן. אגרות נוספות אליו לעיל אגרת ט'תקעה,

ובהנמקן בהערות שם.

ימים טובים בהלל והודאה: שבת כא, ב.

החומש: "ארבעה ועשרים" מאוסף כת"י.

ט'תרכה

בי"ה, זאת חנוכה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בלימוד תורה ברבים ע"י הרה"ח
ווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים וכו'
מוה"ר פרץ שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הידיעה על דבר שיעורי הלימודים שלהם, הן בנגלה
ותורה והן בתורת החסידות, אשר בטח מקיימים בזה הציווי להעלות
בקודש. כוונתי בהוספה בלימוד הן בכמות והן באיכות, כולל גם כן
הוספה במספר המשתתפים.

והרי ציווי התורה הוא גם כן נתינת כח. ולא עוד אלא שמקבלים
סיוע מלמעלה, כהודעת חכמינו ז"ל הבא לטהר מסייעין אותו. וידוע דיוק
רבנו הזקן לטהר תרתי משמע — לטהר עצמו ולטהר אחרים.

והכל עשה יפה בעתו, שנמצאים אנו בימי חנוכה והלכה כבית הלל,
דמוסיף והולך בנרות ואור, ואין אור אלא תורה ומצותי, שהרי מקרא
מלא דיבר הכתוב כי נר מצוה ותורה אור.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור, ולחנוכה מאיר ועד
שיאיר בכל השנה כולה,

ט'תרכה

הציווי להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"י. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז
הערה ד"ה להעלות בקודש.

כהודעת חכמינו ז"ל: יומא לת, סע"ב. וש"י.

וידוע דיוק רבנו הזקן: לקו"ת דרושי שמע"צ פה, ב. ובכ"מ.

והכל עשה יפה בעתו: קהלת ג, יא.

דמוסיף והולך: שבת כא, ב.

ואין אור אלא תורה: תענית ז, ב.

כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

ט'תרכו

בי"ה, ה' טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מדות כו'
הרב י. קלינג שי

שלום וברכה!

מפני כמה סיבות נתעכב מכתבי זה ואתו רב הסליחה.

ובהמשך לשיחתנו בעת ביקורו כאן ובהתאם להמדובר אז, מצו"ב
המחאה לקרן הבנין של מוסד החינוך על טהרת הקודש אשר בעירו ותחת
ידו.

ויהי רצון אשר יצליחו השי"ת ויברכו להוסיף כח ואומץ בהפצת
היהדות המסורתית, יהדות תורתנו תורת אמת (אשר אמת הרי ענינה
שאין בה מקום לפשרות ולויתורים וכולל) ומצותי עליהן נאמר וחי בהם,
זאת אומרת אשר כל אחד ואחת בישראל בכל מקום ובכל זמן התורה
ומצותי הם חיי האמתיים גם עלי אדמות בעולם הגשמי והחומרי.
והנהגתם בדרך זו הרי תלוי בהחינוך אשר מקבלים, ועוד יותר אשר כל
השפעה טובה בגיל הצעיר והחינוך מוגדלת פי כמה לכשיגדל המוחנוך
והמחונכת,

וכידוע בזה הדוגמא אשר הטבה קטנה בכמות בגרעין ובשתיל עץ,
חשיבותה גדולה ביותר לכשיגדל הגרעין והשתיל והיו לאילן נושא פירות.
ובודאי לדכוותי דכת"ר אין צורך בביאור בכל זה.

והשם יתברך יצליח את כל אחד מאתנו בתוככי כלל ישראל
להעלות בקודש בעיני תורה ומצוות הלוח ומוסיף ואור, כהוראת ימי

ט'תרכו

עליהן נאמר: אחרי ית, ה.
וכידוע בזה הדוגמא: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תתכא. ח'תתקלא. ח'תתקלו. לקמן
אגרת ט'תתמט. ט'תתקעב. ובכ"מ.
להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ד"ה
להעלות בקודש.
כהוראת ימי חנוכה שמוסיפין: ראה שבת כא, ב. שו"ע או"ח הל' חנוכה ר"ס תרעא.

חנוכה דאזלין מנייהו, שמוסיפין בנרות — נר מצוה ותורה אור — מיום ליום.

בכבוד ובברכה.

ט'תרכז

ב"ה, ה' טבת, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

מר בנציון ש"י גאלדבערג

שלום וברכה!

איך האָב מיט פאַרגעניגן באַקומען אייער בריוו פון 12/5, אַ באַשטעטיקונג אויף מיינעם אַ פריערדיקן בריוו. און רעכענענדיק, אַז אפשר וועלן מיר זיך זען באַ דער התוועדות פון י"ט כסלו, ווי איר האָט זיך נוהג געווען צו זיין אָנוועזנד עטלעכע מאָל פריער, האָב איך געוואָלט באַשטעטיקן דעם בריוו פרעזענטלעך, אין איינקלאַנג מיט דעם מאמר חכמינו ז"ל מצוה בו יותר מבשלוחו, וואָס אַ פרעזענטלעכער בריוו איז דאָך אויך ניט מער ווי אַ שליח. אָננעמענדיק, אַז איר זייט אַוועקגעפאַרן, באַשטעטיק איך דעם בריוו שריפטלעך.

גלייכצייטיק וויל איך אויסדריקן אַ וואונש אויפן יסוד פון איינעם פון די רמזים פון די חנוכה־טעג פון וועלכע מיר קומען איצט:

כאָטש מען האָט אָפּגעטאָן די מצוה פון נר חנוכה די ערשטע נאָכט, אין דער פולסטער מאָס, דורך אָנצינדן איין ליכטל, ווערט אָנגעוויזן יעדן אידן, אַז מ'דאַרף זיך ניט באַגנוגען מיט דעם זעלבן צושטאַנד אויך אויף מאָרגן; נאָר וויבאַלד אַז עס קומט צו נאָך אַ טאָג אין קערפער־לעבן וואוקס, דאַרף צוקומען אַ דערהויבונג אויך אין דער נשמה און אין אַלע זאַכן וואָס זיינען פאַרבונדן מיט דער נשמה, צו אַלעם ערשטן אין תורה

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה פרש"י ד"ה בנים — שבת כג, ב.

ט'תרכז

בנציון גאלדבערג: בעל טור בעיתון "טאָג מאָרגן זשורנאַל". אגרת נוספת אליי — לעיל חכ"ב אגרת חתקסט.

מאמר חכמינו ז"ל: קידושין מא, א.

ווערט אָנגעוויזן: כהפס"ד ד"מוסיף והולך" — שבת כא, ב. שו"ע אור"ח הל' תנוכה

סתרע"א ס"ב.

ומצוותי, וואָס זיינען דאָך אויך ווי ליכטלעך און ליכטיקייט כי נר מצוה ותורה אור. און ווי גוט דער מצב זאָל ניט זיין אין אַ געוויסן טאָג אין גייסטיקן זין, איז ער אָבער ניט גוט גענוג פאַר דעם קומענדיקן טאָג; פונקט ווי איינער צינדט אַן מערניט ווי איין ליכטל די צווייטע נאָכט דחנוכה, וואָס דאָן פעלט עס אין דעם קיום המצוה ווי עס באַדאַרף צו זיין.

איך גלויב ניט אַז מײן ענין איז צו זיין אַ מגיד, און רעכן אויך ניט אַז אייער ענין איז צו הערן מגידות. נאָר דאָס אויבגעשריבענע איז — אין צוגאָב צום וואונש, אַז עס זאָל מקויים ווערן באַ אייך און באַ אונז אַלעמען דער דערמאָנטער רמז פון חנוכה — אַן ענטפער אויף איינעם פון די אָנגעווייטיקסטע פראָבלעמען פון אונזער צייט, און דאָס איז די איינרעדעניש, אַז בשעת מײנערט מער פאַרגעשריטן און אַלץ מער געבילדעט, דאַרף מען ניט האָבן די צוימען און באַשרענקונגען, אָדער אין אַן אַנדער סגנון — די מצוות לא־תעשה מיט די חומרות וואָס מײַהאַט געדאַרפט צו זיי אָנקומען ווען דער מענטש איז געווען ווילד, ניט געבילדעט, ניט קולטורעל, אא"וו, אא"וו.

דער ענטפער אין דעם אויבנדערמאָנטן רמז פון נרות חנוכה איז, אדרבה: אַ פאַרשריט און וואָקסן אין אירגנד וועלכן געביט פון מענטשלעכן לעבן, מוז זיין באַגלייט מיט אַ פאַרשריט און וואָקסן אין זיין רוחניות'דיקן לעבן, אָדער אין אַן אַנדער אויסדרוק — אין זיין נשמה-לעבן, אָדער איינפאַכער געזאָגט — אין מוסר, חסידות, אד"ג.

ואדרבה: אויב דער גשמיות'דיקער פאַרשריט ווערט ניט באַגלייט מיט אַ פאַרשריט אין דעם נשמה-געביט, ווערט ער אויסגעניצט אין גאָר פילע פאַלן, און ליידער גאָר אַפט, היפּך פון פאַרשריט אין נשמה-לעבן; ווארום עס איז דאָך געשטערט געוואָרן דער באַלאַנס צווישן זיי ביידען, און די שטערונג אין רוחניות'דיקן פאַרשריט, אין אַנדערע ווערטער — דער צוריקטריט אין דעם, מוז דאָך ברענגען סוף-סוף אויך צו אַ צוריקטריט און הירוס אין דעם גשמיות'דיקן לעבן.

ליידער אין אונזער דור האָט מען געזען אַ סך ביישפילן אין דעם, ובלשון הכתוב **חכמים המה להרע**, אַז דאָס צוגעבן אין פרייהייט

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה פרש"י ד"ה בנים — שבת כג, ב.
ובלשון הכתוב: ירמ' ד, כב.

כפשוטה, וואָס מ'האָט דאָס אויסגענוצט אויף צו באַפרייען זיך פון אַלערליי סייגים און באַגרענצונגען, האָט געבראַכט אויך צו גשמיות'דיקער דעקאָדענץ.

מערקוירדיק איז — ווי איר האָט עס אויך מסתם געהערט — טראַכטנדיק פון פליען צו דער לבנה, זוכט מען באַוואַרענישן אַז די באַקטעריען און ווירוסן צו וועלכע מ'איז צוגעוואוינט אויף דער ערד, זאָל מען זיי ניט מיטנעמען אַהינצו, וואָרום מ'ווייס ניט אויב אונטער די דאָרטיקע אומשטענדן וועט מען קענען ביישטיין קעגן זיי; און אַזוי אויך פאַרקערט. פאַנטאַזירנדיק אַז מ'וועט שפּאַצירן אויף דער לבנה, זוכט מען זיך באַוואַרענישן קעגן מעגלעכע אַרטיקע ווירוסן. מיט אַנדערע ווערטער: אַ פאַרשריט ביז צו פליען אויף דער לבנה, מוז באַגלייט ווערן מיט צוגאָב־פּאַרויכטס מיטלען און באַגרענצונגען, און מ'רעכנט דאָס ניט בלויז אַלס אַ פּראָגע פון באַקוועמלעכקייט, נאָר דאָס ווערט אַ לעבנספּראָגע. דאָס איז דאָך דער זעלבער געדאַנק בנוגע צו פאַרשריט אין יעדן טעכנאָלאָגישן געביט.

בכבוד ובברכה.

ט'תרכח

ב"ה, ה' טבת, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור
רב פעלים כו' הרב משה שי'
המכונה ד"ר מונק

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הרב נעם לי לקבל מכתבו מר"ח כסלו, שהגיעני
באיחור זמן רב.

ונוסף על ההפתעה הנעימה בקבלת מכתבו בכלל, קורת רוח גם

ט'תרכח

הרב משה .. מונק: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ אגרת ד'תקצז, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתכג. ט'תתסו.

בתכנו, המראה אשר התענינותו בבתי ספר החב"דיים באה"ק ת"ו בתקפה עומדת.

בפרט שתקוטי שלא רק נשארה בתקפה אלא ניתוסף בתוקף ההתענינות, כציווי חכמינו ז"ל להעלות בקודש.

והרי זה גם כן מהוראות ימי חנוכה דאזלינן מנייהו — להוסיף בנרות (נר מצוה ותורה אור) מיום ליום.

כותב הנני בתוכן מכתבו להנהלת המוסדות אודותם כותב, אף כי במיוחד להרב צ.ג. שי, הנה כיון שכתבו לי שאין ברצונו לקבל התפקיד, הרי אם יקבלו מתוך גזירה, או עכ"פ משמעת ציווי הבא מעבר לים, הרי צ"ע אם לא ישפיע זה על פנימיות מילוי תפקידו, אף שבודאי ישתדל לקיימו באמונה, אבל הרי לא תמיד המח שליט על הלב, ונוגע זה במיוחד בעיני חינוך, כי לפעמים הכי תכופות המחונך רגיש לשינויים כגון אלו וכו' ובודאי לדכותי אין צורך בביאור נוסף.

כאמור לעיל, תקוטי חזקה שאין התענינותו של מר מכוונת רק למוסדות חב"ד אודותם כותב, כי אם גם לשאר מוסדות חב"ד, ופשוט אשר גם בזה בעין יפה ובאופן דמוסיף והולך. והרי הובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו, סיוע מלמעלה שאין בזה כל הגבלות.

בכבוד ובברכה.

ט'תרכט

ב"ה, ה' טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

מען האָט מיר איבערגעגעבן וועגן אייער געזונט־צושטאַנד, און איך וועל אייך מזכיר זיין לרפואה אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

כציווי חכמינו ז"ל: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהגסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ד"ה להעלות בקודש.

להוסיף בנרות .. מיום ליום: שבת כא, ב. שו"ע אר"ח ה' חנוכה סתרי"א ס"ב.
נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה פרש"י ד"ה בנים — שבת כג, ב.
המוסדות: "רשת אהלי יוסף יצחק לויבאוויטש".
להרב צ.ג.: צבי גרינוולד.
הובטחנו: יומא לח, סע"ב. וש"נ.

אָזוי ווי אונזער הייליגע תורה זאָגט אָן, אַז מ'דאַרף אויספאַלגן די אָנווייזונגען פון אַ רופא (מומחה), און ווי עס שטייט אין פסוק ורפא ירפא, דאָס הייסט אַז דער [רופא] באַקומט מלמעלה אַ רשות און כוח צו היילן, איז זיכער וועט איר אויך אויספאַלגן די אויבנדערמאָנטע תורה-אָנווייזונג, און טאָן לויט דער עצה און ראַט פון די דאָקטוירים וואָס באַהאַנדלען אייך, און דער אויבערשטער זאָל אייך בענטשן און מצליח זיין אַז עס זאָל זיין מיט הצלחה.

בפרט אַז מיר קומען איצט פון די חנוכה-טעג, וואָס ברענגען ליכטיקייט און מזל צו אידן, מענער און פרויען, און ווי אונזערע חכמים ז"ל זאָגן, אַף הן היו באותו הנס.

מיט וואונש צו גוטע בשורות אין אַלעס אויבנדערמאָנטע.

עס איז כדאי בודק זיין (אָפּצוטשעקן) די מזוזות אויב מ'האָט עס ניט געטאָן אין די לעצטע צוועלף חדשים. מסתם זייט איר זיך אויך נוהג צו מפריש זיין אַ מטבע אויף צדקה פאַר ליכט-צינדן.

ט'תרל

ב"ה, ה' טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ב"ד מרת שיינא זלדה תחי'

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבי, והתקוה שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב בריאות כאו"א מהם. ויהי רצון שתבשר טוב בזה בקרוב ובאופן דמוסיף והולך וטוב, ומטוב לטוב יותר.

ט'תרכט

אין 980: משפטים כא, יט. וראה ברכות ס, סע"א. וש"נ.
אונזערע חכמים ז"ל: שבת כג, א. וראה טור או"ח הל' חנוכה סתרע"ה.
צדקה פאַר ליכט-צינדן: ראה ג"כ לעיל חכ"ה אגרת ט'תפז, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן אגרת ט'תרלא.

ט'תרל

ב"ד: = בת דודי.
מרת שיינא זלדה: משקובסקי-שניאורסאהן. אגרות נוספות אלי' — לעיל חכ"ד
אגרת ט"צג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתפח. ט'תתקנה.

ובפרט שהגנו באים זה עתה מימי חנוכה, שהמצוה היא להוסיף בנרות ואור מיום ליום. והרי כל מצוה ומצוה הוראה היא בחיי איש ואשה הישראלים [ב]כמה וכמה מעניניהם. ואחת ההוראות דנרות חנוכה בפרט — שבלשון חכמינו ז"ל אין בטלן לעולם, כולל גם כן הענין אשר ההוראות שלהן נצחיות הן בחיי כל אחד ואחת מבני ישראל בכל המקומות ובכל הזמנים — היא להוסיף בנר מצוה ותורה אור והשי"ת מוסיף בברכותיו מוסיף והולך בכל המצטרך.

ת"ח על הבשורה טובה אשר איתרו המקום בו נטמנו אבי דודי זצ"ל וכן גם אבי זקנה מחו" הרד"צ זצ"ל. ובודאי יעשו ככל הדרוש בחקמת המצבות, ובל"ג עלי לסלק ההוצאות לכשתודיעני הסכום. וכמובן כל ההקדם בזה ישובח. ות"ח מראש על הבשורה טובה גם בזה.

ברכה לבריאות הנכונה לה ולבעלה שי ובאופן דמוסיף והולך.

בי"ד המאחל כ"ט.

ט'תרלא

ב"ה, ה' טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

В ответ на В. письмо, которое получилось с опозданием, Вас упомянут на (מצבה) ציון моего тестя כ"ק זצ"ל моего тестя к исполнению В. желаний к лучшему, специально улучшение здоровья.

Само собой разумеется, что ежедневная жизнь согласно указаниям Б-а, как указано в Шульхон Орух, открывает путь к получению ברכות (благословения) Б-а,

להוסיף .. מיום ליום: שבת כא, ב. שר"ע אר"ח הלי חנוכה סתרע"א ס"ב.
שבלשון חכמינו ז"ל: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תשלד, ובהנסמן בהערות שם.
בנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה פרש"י ד"ה בנים — שבת כג, ב.
איתרו המקום: בחר הויתם.
אבי דודי זצ"ל: הרב שלום שלמה שניאורסאהן.
הרד"צ זצ"ל: חן.

во всем в чем нуждаются. И также укрепление בטוח (веру) в Б. Что Он охраняет каждого и каждую, и поэтому нет причин к боязни и огорчениям, даже когда случается чтонибудь что кажется несчастьем חס ושלום и т. п., то вера в силе превратит все нежелаемое, чтобы оно привело к лучшему, согласно известному изречению наших חכמים – גם זו לטובה.

Если в течение последнего года не проверили שררות Мезузос и Тфилин В. мужа то стоит проверить их теперь. Так же в связи с зажиганием свечей перед субботы и праздников, было бы хорошо специально для В. как хозяйка дома, дать денег которые в В. распоряжением – на פרט. Согласно Шулхан Орух, что еврей должен делать то что зависит от него בדרך הטבע (естественном порядке вещей), т.е. в В. случае надо следовать указаниям врача специалиста. Какому врачу обратиться в В. случае, то хорошо посоветоваться об этом с врачом в котором В. имеете доверие и который знает В. семью (в Милане).

Так как мы недавно праздновали חנוכה, дай Б. Чтобы у В. тоже было прибавление в светлых вещах со дня на день, улучшение в физическом как и в моральном отношении.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ניסן מינדל – מזכיר

[תרגום חפשי]

במענה למכתבה, שנתקבל באיחור, אזכיר אותה על הציון (מצָבָה) של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע למילוי משאלות לבבה, ובמיוחד בענין שיפור הבריאות.

מובן מעצמו, שניהול החיים בהתאם לציווי השם, כמפורש בשולחן ערוך, נותן את הדרך לקבלת ברכות השם בכל המצטרך. וכך גם חיזוק הבטחון (האמונה) בהשם, שהוא שומר את כל אחד ואחת, ולכן אין סיבה לפחד וצער,

גם כשקורה משהו שנראה כצרה חס ושלום וכו', הרי האמונה עצמה בכוחה להפך את כל הבלתי־רצוי שיביא לתוצאות טובות כפתגם הידוע של חכמינו — גם זו לטובה.

אם במשך השנה האחרונה לא נבדקה כשרות המזוזות והתפילין של הבעל, יש לבדוקם עכשיו. כך גם בקשר להדלקת נרות לפני כניסת השבת והחגים, הי טוב עבורה כבעלת הבית, לתת אז מכספה לצדקה.

ע"פ שולחן־ערוך, צריך יהודי לעשות את התלוי בו בדרך הטבע. זאת אומרת במקרה שלה, להשמע להוראות רופא מומחה. לאיזה רופא לפנות במקרה שלה, טוב להתייעץ עם רופא שהיא סומכת עליו, ומכיר את המשפחה (במילאנו).

היות שלא מזמן חגגנו את חנוכה, יתן השי"ת שגם אצלה תהי' תוספת בענייני קדושה מיום ליום, הן בגשמיות והן ברוחניות.

ט'תרלב

בי"ה, ט"ז טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב עקיבא משה שי גוטליב
ועדה המארגנת כנס רבנים —
ירושלים עיה"ק תובבי"א

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר קבלת המכתב מיי"א בטבת, בקשר לכנס רבני.
ולפלא קצת שנשלח המכתב זמן כה קצר, לפי ערך, לפני מועד הכנס, וגם שאין בו כל פרטים ע"ד הקף הכנס ומי המוזמנים וכו'.

ט'תרלא

גם זו לטובה: תענית כא, א. וש"נ.
בקשר להדלקת נרות .. לצדקה: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תפז, ובהנמקן בהערות שם.
חנוכה .. תוספת .. מיוט ליום: כהוראת ימי חנוכה ד"מוסיף והולך" — שבת כא, ב. שו"ע אור"ח ה' חנוכה סתרע"א ס"ב.

ט'תרלב

בכותרת המכתב נכתב: "מהיר דחוף". ובהעתק שתח"י נכתב בכתי"ק רבינו: "העתקה".

אבל כיון שלפי השמועה והידיעות – מוזמנים רבנים ממדינות שונות ומאירגונים שונים וכו', הרי ידועה התנגדות גדולי ישראל בדור שלפנינו לכנס רבנים מסוג זה, וידועים ומפורסמים גם הטעמים שלהם, אשר בדורנו זה לא רק בתקפם עומדים אלא אדרבא החששות הן גדולות יותר וקרובות לפועל יותר. ולכן דעתי, מיוסדה על דעתם ברורה ותקיפה של גדולי ישראל הנ"ל, אשר אין לעשות כנס זה כלל.

מובן גם כן אשר גם מה שיקראו לזה כנס חרום וכיו"ב, אין זה משנה כלום, כי העיקר הוא איך שזה יוצא לפועל, ובפרט שהזהירו גדולי ישראל הנ"ל שעל החכמים עיני העדה להביא בחשבון את העתיד לבוא לאחר כנס כזה, הפנים חדשות שיהיו אז וכו'. וד"ל.

התקוה חזקה אשר יעמדו בפרץ ולא יבוא לפועל כנס רבנים האמור ויבשרו טוב.

בכבוד ובברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרלג

ב"ה, י"ח טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מ-1/5,

כיון שמתארת את המאורע שקרה בשם "רעה", הרי בטח אין צורך בביאור המאורע עצמו, ואיך שהוא פוגע לא רק בשלושה אישים המעורבים בזה, כפי כתבה, כי אם גם בבני הזוג, שהרי בטבע בנים ובנות להרגיש זיעזוע היחסים שחל בין התורים שלהם. ועוד זאת, אשר הרשמים של המאורע יש להם המשך ואי אפשר לדעת אם לשבועות או לחדשים או לזמן ארוך יותר, מה שאין כן "ההנאה" שלא היתה אלא בין רגע ורק של שני אישים.

הרי ידועה כ"י: ראה גם לעיל אגרת ט'תרא, ובהנסמן בהערות שם.
החכמים עיני העדה: שלח טו, כד. וראה שהש"ר פ"א, טו (ב).

ומצד השני, הרי נצטוו כל אחד ואחת מבני ישראל לשלול רגש היאוש, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה, שענינה של תשובה הרי היא חרטה גמורה מעומק הנפש על העבר ובמילא קבלה טובה על להבא, כולל גם כן להיזהר ולשלול כל ענין שעלול חס ושלום להעמיד את האיש בנסיון עוד הפעם, וכל זהירות נוספת בזה תשובה. וה' הוראה ללבב אשר התשובה בפרטי האמורים אמתית היא ונפשית היא – הרי הוא רב לסלוח, ועד לסליחה שלמה כפי יכולת ה', כולל גם כן מיעוט הצער והבושה שנגרם לכל המעורבים במאורע ובפרשה זו, ובסגנון הכתוב "היד ה' תקצר?" והרי זהו ממשאלות לבבה לטובה, לשלול הצער וכולי.

על פי המבואר בספרי הרמב"ם – שהוא ה"י רופא הגוף ורופא הנפש גם יחד – מובן אשר כל מאורע הדורש תשובה, צריך לנצלו **להוספה** בצד הטוב, על ידי הוספה בעשית הטוב והישר בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו, וכפי שהתווה יוצר האדם ומנהיגו בתורתו הנקראת תורת חיים – הוראה בחיים. כוונתי כפשוטה, הנהגה יום-יומית על פי התורה ודיוק עוד יותר ממה שהאדם ה"י זקוק לזה קודם, וכנ"ל אין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכת הצלחה בכל האמור, ולבשורות טובות בזה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרל"ג

לשלול רגש היאוש: ראה ברכות יו"ד, סע"א.
אין לך דבר העומד בפני התשובה: ירושלמי פאה פ"א ה"א (ד, ב). רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. זח"ב ק', א. מדרש הנעלם בז"ח ס"פ בראשית (יט, ד). ועוד.
שענינה של תשובה כו': ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב.
וה' הוראה ללבב: ע"פ שמואל-א טז, ז.
רב לסלוח: ראה תניא ספכ"ו, ובהגמטן כ"מ"מ, הגהות והערות קצרות לסש"ב שם (ע' קסד).

ובסגנון הכתוב: בהעלותך יא, כג.
על פי... הרמב"ם: ראה רמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ב, שם רפ"ה.
אין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, רע"ב.

ט'תרלד

[י"ח טבת, ה'תשכ"ט]

הרי כותבים להנ"ל בפירוש שלדעתם שמקור הענין בהלכה ושאיפילו מה"שומר הצעיר" דרשו זה וכו'. ועפ"ז תמ"י הכי גדולה לשאלתם: לאחר כ"ז איך אפשר שפתאום יתחרטו מהלכה וכו'.

ט'תרלה

ב"ה, כ"ב טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד המועצה הדתית רמלה יצ"ו,
ובראשה הרב ד"ר מ. פרנקל יו"ר
ומר דוב אוסטרמן מזכיר כללי
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם ובקורת רוח מיוחדת קבלתי מכתבם מיום ה' לחודש זה
מבשר טוב בנוגע מבצע תפילין והצלחתו בעירם אשר בארצנו הק' תבנה
ותוכן ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

ובדאי לא יסתפקו בהישגים עד עתה ויוסיפו במבצע האמור
ובדומה לו בהחזקת מצוות תורתנו הק' תורת חיים (כולל הפירוש הוראה
בחיים, חיי היום־יום בעולמנו זה).

ט'תרלד

נרפסה ב"התקשרות" גליון סו ע' 14. והוא מענה לצא"ח באה"ק שכתבו שעורכים
שיעורי תורה באתר הקיבוצים ומתחילה היתה הסכמה שתהי' מחיצה בין האנשים לנשים,
ועתה התחרטו, ושאלו כיצד לנהוג.

ט'תרלה

נרפסה בלקו"ש חט"ז ע' 500. ב"בכרם חב"ד" גליון 22 (אלול, תשכ"ט).
מבצע תפילין: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט"שצה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת
ט'תרנז. ט'תשיז. ט'תשכא. ט'תשכב. ט'תתנג. ט'תתקכז. ט'תתקלג. ט'תתקלד. ט'תתקנז.
ט'תתקנט.

הפירוש: ראה רד"ק לתהלים יט, ח. זח"ג נג, ב.

ויהי רצון שמהם יראו וגם יעשו ערי ומושבות בני ישראל בכל מקום שהם, ועל אחת כמה וכמה ערי ארצנו הקדושה, ובפרט אשר בני ישראל בכל מקום שהם הרי הם – כסגנון חכמינו ז"ל – כבשה אחת בין שבעים זאבים, אלא שהוי' צלך על יד ימינך מגן ומחסה, ועוד יתרה מזה אשר בסגנון הכתוב – נפל פחד היהודים עליהם, עד אשר וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד גוי' וחרב לא תעבור בארצכם, שפרשו חכמינו ז"ל אפילו חרב של שלום.

והרי זוהי סגולה מיוחדת דמצות תפילין, וככתוב (והועתק גם בסיום מכתבם) וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא – אלו תפילין שבראש.

ויהי רצון שיקויים גם הדיוק בלשון חכמינו ז"ל האמור, שפרשו אדמו"ר הזקן בעל התניא והשלחן ערוך מייסד שיטת חב"ד – שיום ההילולא יאָרצייט שלו הוא בימים אלו, כ"ד בטבת – שתכלית ענין התפילין ושלמותו הוא שיהי' הכתוב בתפילין **שעל הראש (ועל היד)** – גם **בראש**.

והשם יתברך יצליחם לנהל העיר ועינינו כפי הוראות התורה ומצותי, תורת חיים וחי בהם, ולזכות גם אחרים, עיירות ומושבות, בזה, ואין לך השפעה גדולה יותר מאשר דוגמא חי'.

בכבוד ובברכה.

מנחם שניאורסאהן

כסגנון חכמינו ז"ל: ראה תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא.

הוי' צלך גוי': תהלים קכא, ה.

בסגנון הכתוב: אסתר ח, יז.

וישבתם לבטח בארצכם גוי': בחוקתי כו, ה ואילך.

שפרשו חכמינו ז"ל: תענית כב, א.

וככתוב: תבוא כח, יו"ד.

ותניא: ברכות ו, א. וש"נ.

שפרשו אדמו"ר הזקן: ראה תורת מנחם – התועדויות ח"ה ע' 54. וש"נ.

וחי בהם: אחרי יח, ה.

ט'תרלו

ב"ה, כ"ד טבת, הילולא דרבנו הזקן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו די אַלע אָנטיילנעמער אין דעם 29סטן יערלעכען
דינער פון מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאַוויטש
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין דעם דאָזיגען גייסטיגען טאָג פון הילולא־יאָרצייט פון דעם
אַלטן רבי'ן, בעל התניא והשלח־ערוך און גרינדער פון שיטת חב"ד, שיק
איך מיין באַגריסונג און ברכה צו אַלע אָנטיילנעמער אין דער יערלעכער
פייערונג פון מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאַוויטש.

איינער פון די גרונט־פרינציפן פון שיטת חב"ד איז, אַז קאַפּ און
האַרץ (שכל און געפיל) זאָלן באַהערשן און באַלעבן דעם טעגלעכן לעבן
פונם מענטשן אין פולשטענדיגער האַרמאָניע צווישן זיך, און אין אַן אופן
פון **מח שליט על הלב**, אַז דער קאַפּ זאָל קאָנטראָלירן די האַרץ.

ווען עס איז דאָ די דאָזיגע אינערלעכע האַרמאָניע צווישן שכל און
געפיל, דאָן ווערן אַלע פאַרשידנאַרטיקע טעטיקייטן פונם מענטשן אין אַלע
פּרטים פון טאַג־טעגלעכן לעבן, סיי די "וואָכעדיגע" און סיי די "שבת־און־
יום־טוב־דיגע", סיי די מאַטעריעלע און סיי די גייסטיגע, דורכגעפירט ווי
עס באַדאַרף צו זיין, אַן קאָנפּליקטן, אַן ווידערשפּרוכן און אַן וואָקלענישן.

עס איז קלאָר, אַז די מורא־דיגע צעטומלעניש און אומרואיקייט
וואָס באַהערשט היינט־צו־טאָג די אַלגעמיינע יוגנט, און וואָס דריקט זיך
אויס אין ווידערשפעניקונג און רעוואָלטירונג קעגן די סאַמע עלעמאַנטאַרע
געזעצן פון דער מענטשלעכער געזעלשאַפט, איז אַ פּוּל־יוצא פון דער
אינערלעכער צעשפּליטערונג און דיסהאַרמאָניע צווישן שכל און געפיל,
וואָס לאָזט אין גאַנג ניט־געצוימטע עמאַציעס. עס איז ליידער אויך אַ

ט'תרלו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 263, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מח שליט על הלב: ראה תניא פי"ב. פי"ז.

טרויעריגער פאָקט, אַז די דאָזיגע סימפּטאָמען האָבן זיך אָפּגערוּפּן אויך אויף באַדייטענדע שיכטן פון דער אידישער יוגנט.

אין דער דאָזיגער קריטישער צייט איז ספּעציעל אַ לעבנס־נויטווענדיקייט צו פאַרשטאַרקן צווישן דער אידישער יוגנט עס גייסטיגען גלייכעוויכט, וואָס דער איינציגער וועג דערצו איז דורך תורה און מצוות, מיט אחדות און האַרמאָניע צווישן שכל און געפיל און — **מח שליט על הלב**.

פאַר אַ אידן איז די דערמאָנטע אינערלעכע אחדות מער ווי דער סוד און יסוד פון אַ צופרידנשטעלענדן פערזענלעכן לעבן. לויט ווי דער ענין ווערט ברייט און טיף אויפגעקלערט אין חב"ד, איז די דאָזיגע אחדות דער שליסל צו אחדות אין וועלט, און איז אינערלעך פאַרבונדן מיט דעם ענין פון אחדות הבורא, וואָס די פאַרווירקלעכונג דערפון אין לעבן איז די ספּעציעלע אויפגאַבע פון דעם אידן און אידישן פאָלק. דאָס איז אָנגעדייטעט אין די ווערטער **גוי אחד בארץ**, ווי דער אַלטער רבי דערקלערט (אגה"ק ט), אַז דער אידישער פאָלק וואָס איז **גוי אחד**, פאַרווירקלעכט **ה' אחד**, אַז עס זאָל זיין **אחד בארץ**.

די ליובאַוויטשער ישיבה דערציט אירע תלמידים אין תורה און יראת־שמים דורכגעדרונגען מיט דעם דאָזיגען גייסט פון אחדות פון קאָפּ מיט האַרץ און **מח שליט על הלב**, ניט נאָר צו דערגרייכן דאָס באַ זיך, נאָר אויך שפּעטער, אַרויסגייענדיג אין וועלט, זאָלן זיי העלפן אָנדערע צו דערגרייכן און דורכפירן דאָס זעלבע אין זייער טאַג־טעגלעכן לעבן.

דער יערלעכער באַנקעט פון דער צענטראַלע ישיבה תומכי־תמימים ליובאַוויטש גיט אַ ספּעציעלע געלעגנהייט צו די עסקנים און פריינט פון דער ישיבה צו ווערן אמתיע שותפים אין דער דאָזיגער אחדות. דאָס געלט, ווי אויך מי און צייט, וואָס מ'גיט פאַר דער ישיבה, ווערט פאַרוואַנדלט אין תורה, עבודה און גמילות־חסדים — די דריי עמודים אויף וועלכע עס שטייט די וועלט, די גרויסע וועלט, ווי אויך די "קליינע וועלט" פון יעדן אידן, וואָס יעדער איד, מאַן און פרוי, איז אַ וועלט פאַר זיך. און דורכדעם ווערט פאַרשטאַרקט און פאַרטיפּט דער פאַרבונד פון אידן מיטן

גוי אחד בארץ: שמואל-ב ז, כג. ועוד.

יערלעכער באַנקעט: ראה גם לעיל אגרת ט'תריז.

די דריי עמודים: אבות פ"א מ"ב.

די "קליינע וועלט": תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב, קא, א).

אויבערשטן ית', און דער אויבערשטער פון זיין זייט גיט אַלץ וואָס מ'דאַרף אין בני חיי ומזוני רויח, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תרלז

בי"ה, כ"ה טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מנחם ש"י בגין

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מיום ד' בטבת, אישור קבלת מכתבי שלי.
חזקה על ידידנו הנכבד ד"ר יוסף ש"י קלארמאן שבדאי מסר למר
תוכן שיחתנו, וכבדשתי — בדברים היוצאים מן הלב, ובתוספת תקוה
אשר גם מר הוא תמים דיעה עם החו"ד שאמרת.

היות ובשבועות האחרונים חל שנוי בכיוון הרצוי, לדעת, בנוגע
העניינים שנגענו בהם בשיחתנו האמורה, הנה באם וכפי התקוה הי' למר
חלק בשנוי האמור, תבוא עליו ברכה ועל כל אלו ששיתפו פעולה עמו
בכיוון זה, ואוסיף איחולי אשר בודאי לא יסתפקו בשנוי האמור, שאינו
אלא בגדר התחלה בכיוון הרצוי, כי אם יוסיפו בהלחץ שלהם וכולי, ויהי
רצון שיהי' בהצלחה רבה, שהרי זהו לטובת עמנו בני ישראל בארץ
הקדושה ת"ו [ומובן במילא — שזה גם טובתם של בני ישראל בכל
מקומות מושבותיהם].

בכבוד ובברכת הצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

מידו המלאה כו': נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

ט'תרלז

מר מנחם בגין: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב אגרת ח'שצט, וכהנסמן בהערות
שם.

תוכן שיחתנו: ברשימתו של ד"ר קלארמאן (נרפסה באלבום "הרבי שלושים שנות
נשיאות" ח"ב ע' 37) מספר שרבינו ביקש אותו לשאול את מר בגין — שהי' אז שותף
בממשלה — מדוע הרשו קיום הפגנה של תלמידים ערביים נגד עם ישראל בארה"ק.

עה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תרלח

בי"ה, כ"ה טבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

תלמידי כפר הנוער — באר יעקב
בארצנו הקדושה תוב"ב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פרישת שלום מהם על ידי מורם ומחנכם ומנהלם מר חיים יצחק שיי גלאזער, ונהניתי במיוחד להוודע על דבר ההתקדמות שלהם הן בלימוד והן בהנהגה. והרי זהו מתפקידם של כל אחד ואחת מבני ישראל הבוגרים, ועל אחת כמה וכמה של הנוער והצעירים — ללכת מחיל אל חיל לא רק בגידול והתפתחות הגוף והחומר כי אם ובעיקר התקדמות ועלי בחיי הרוח והנשמה.

מסר לי מר גלאזער שאלותיהם, והן:

חוות דעתי (א) בקשר לעלית הנוער היהודי מאמריקה לישראל,
(ב) בקשר להשלום הצפוי עם השכנים הערביים.

ועל שאלה (א) דעתי בזה לאחר הקדמה:

תקופת חיי האדם נחלקת בכלל לשתי תקופות. תקופה הראשונה, שבה האדם בבחינת מקבל באופן פסיבי בעיקר, ותקופה השנייה אשר אז התקוה שבעיקר על כל פנים יהי משפיע ופעיל בחיי סביבתו ומשפחתו, וסביבתו במובן הרחב ביותר — פעיל בכיוון הרצוי.

מובן מעצמו שלכל לראש מצפים מן האדם שיהי פעיל להחזקת הטוב ולביסוסו והגדלתו, ולגרש את הרע, שהרי זהו מעין פריעת חוב, כיון שרכש לו כוחות וידיעות להבחין את הטוב ורוצה לפעול בזה, והרי קבל כל זה מאנשי סביבתו משך תקופתו הראשונה. לכן לכל לראש שומה עליו להיות מכיר טובה ולשלם חובתו המוטלת עליו להוציא לפועל טוב בכל הענינים שהשפיעו עליו, וגם בנקודה שישפיעו על אחרים שימשיכו בכיוון זה ביחד עמו וגם לאחר זי.

ט'תרלח

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה
ס"א. וש"נ.

ומשל למה הדבר דומה, לאחד שרוצה לתת צדקה למי שלא מחוייב — הרי זה דבר גדול, אבל פרעון חוב קודם לנתינת צדקה.

מובן גם כן שאם ביחד עם פרעון החוב יש בזה נקודה נוספת שהמלוה שלו זקוק לעזר ועד לפיקוח נפש, הרי בפרעון החוב יש גם כן ענין שמחיי נפש המלוה ובני ביתו.

על האמור מבוססת דעתי בנוגע שאלתם:

הנוער שיש לו מרץ שעדין לא נגע בו ושצריך עוד להכנס בחיים ולהיות חלק פעיל בחברה וסביבה שלו, דין קדימה שינצל כל העניינים לטובת הסביבה בה נולד וממנה קבל כוחותיו, ובכל עניינים אלו יהי פעיל בכיוון הרצוי, אפילו אם החברה לא זקוקה כל כך בעזר שלו דוקא, ובדור רק להוסיף ולבסס; על אחת כמה וכמה כשהחברה נמצאת במצב רעוע וכולי בה בשעה שהמתעסקים בביסוסה מעטים בכמות, הרי מובן שהוא הכרח הכי גדול, ורק לאחר שפרע חובו יכול לחשוב על דבר פעילות במקום אחר, או מדינה אחרת.

מזה מובן הלכה למעשה ממש, שהנוער בכל מדינה ועיר, בשעה שצריכים להכנס לימי הבגרות, מחוייבים לכל לראש לנצל כוחותיהם במדינה שנמצאים בה, ובפרט במדינות אלו, אשר לצערנו המצב הרוחני שבהן וכן המצב המוסרי והקשר לערכי היהדות הנצחיים לא במצב חזק ומבוסס, וכל אחד ואחת שיכולים לעשות בזה, הרי זו עבודה של פיקוח-נפש ממש והצללת נפשות מטמיעה ח"ו וכולי. ורק לאחר ששילם הנוער חובו במקום שנתגדל ונתחנך יכול לחשוב מה יכול לעשות בעד אחיו היהודים במקום אחר.

מובן גם כן שאין בהאמור כל סתירה שלפעמים, ואולי לפעמים רבות, זקוק הנוער לבקר בסביבה אחרת או מקום אחר, או בנידון דידן להיות תקופה מסויימת בארצנו הקדושה, בתור הכנה והשתלמות לפעילות מוגברת ומוצלחת יותר בסביבתו ומדינתו בה צריך לפעול לכל לראש לשלם חובו המוסרי והרוחני וכולי, כנ"ל.

כן מובן אשר גם זה יכול להיות לפעמים רבות, אשר הסביבה עצמה בוחרת משהו מהנוער לשלוח למדינה אחרת, או בנידון שלנו לארצנו הקדושה להיות פעיל שם תקופה מסויימת או גם להשתקע, שאז גם זה נכנס בחלק הפעילות לטובת הסביבה והמדינה בה נתחנך וגדל.

לסיכום הדבר: דעתי אשר על הנוער והצעירים לנצל כוחותיהם והאפשרויות שלהם לכל לראש במקומות מושבותיהם, לנצלם ולהגדיל

כ"ק אדמו"ר זי"ע

עז

הטוב, יותר מדויק להפיץ היהדות וערכי בתוככי הנוער, אשר חלק גדול ממנו זקוק להשפעה בזה וחינוך מתמיד, לא אחת בשנה או מזמן לזמן, ואשר הסיכויים להצלחת חינוך זה גדולים יותר כשהמחנך הוא יליד המדינה של המחונכים הזקוקים להדרכה והשפעה, ויודע תכונת נפשם וכולי כיון שגדל ונתחנך ביניהם. מה שאין כל זה במחנך שליח ממדינה אחרת ומסביבה אחרת.

בודאי אין צורך להדגיש שדעתי האמורה היא בנוגע לבעי בכללותה, מעין השאלה, שהרי בנוגע לאישים פרטיים מובן שצריך להביא בחשבון התנאים המיוחדים של האיש, בני המשפחה, תנאי בריאות וכלכלה וכולי.

יש להאריך עוד כמה בבעי האמורה, אבל תקוטי שגם שורות אלו מעטות בכמות בערך חשיבות הדבר תספקנה להבהיר דעתי.

ועל השאלה השני שלםם בנוגע השלום :

שלום אמתי יכול להיות רק אז אם הוא מבוסס על הרצון הטוב של שני הצדדים. ואיני רואה סיבה וטעם שירצו השכנים הערבים של ארצנו הק' לעשות שלום אמתי, שכולל בתוכו יאוש בהחלט מצדם מכמה וכמה שטחים שנכבשו לאחרונה ועל אחת כמה וכמה שטחים שכבשום לפני עשרים שנה, וכן הודי אשר עם ישראל בארץ ישראל יש לו כל הזכויות לדור שם מבלי כל היתלות במשהו אחר וכולי. ולאידך, המצב של אי-שלום ומלחמה יש בו בשביל הערבים כל הרווחים, ולא עוד אלא שזה נותן להם האפשרות לבוא בתביעות עזר מכמה מעצמות שמחוץ לאזור זה, ועל ידי שיעוררו התחרות בין מעצמה אחת להשני למי חשיבות יותר גדולה אצל השליטים במדינה ערבית פלונית, יגדילו העזר והסיוע והמתנות וכולי, מה שאין כל זה כשתבטל המתחוות בהאזור והענינים יסודרו והחיים יכנסו למסלול רגיל וכולי.

עוד להוסיף בזה, ואולי זה עוד עיקר יותר גדול, שכמה מעצמות שמחוץ לאזור, ובפרט הגדולות שבהן, כנראה מעונינות שתהי' מתיחות באזור ויהי' מפוצל בין כמה עמים ומשטרים וממלכות וכולי, שמצב זה פותח דלת להשפעה ועד כדי שלטון של מעצמה פלונית או אחרת באזור, על ידי שתעזור לאחד מהצדדים באזור, מה שאין כן כשיתשלט השלום בין העמים הנמצאים באזור וישתפו פעולה זו עם זו, הרי נתמעטה האפשרות של שלטון מצד מעצמה זרה ואפילו ההשפעה שלה תתמעט.

לאחרי כל זה, פשוט שאין על איש ואשה הישראלים להתיאש ח"ו מהשלום, שהרי כל מציאות עם ישראל במשך הדורות, כולל גם המציאות עתה בארצנו הקדושה, היא למעלה מדרך הטבע לגמרי. כי בהתאם לכל השיטות הכלכליות והפוליטיות וכולי אין זכות הקיום לעם קטן ודל בכמות. ובפרט להחזיק מעמד באופן כמו שהוא עתה, בנקודת המוקד בה מתנגשים האינטרסים של ממלכות עצומות ונמצאת על פרשת דרכים של כמה קונטיננטים וגושים הכי חזקים בזירה הבין-לאומית.

ונפלא הדבר שבמשך כל ההיסטוריה ועד לתקופות הכי עתיקות הי' שטח ארץ ישראל מקום של תסיסה ומריבה בין כל העמים והממלכות שמלכו בכיפה בזמניהם, מצרים ואשור ובבל ויוון ורומי וכולי, ולא נחנה מהשלום והשלוה כי אם בשנים ספורות ותקופות קצרות לפי ערך בהן הי' עם בני ישראל נאמן לה' והלכו בדרך ה', דרך התורה והמצוה, כמו בימי דוד ושלמה וכו'.

וכיון אשר ארץ ישראל היא ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, הרי בודאי שלא ינום ולא יישן שומר ישראל, וכמו עד עתה כן גם להבא יגן על עמו ישראל מכל צרה וצוקה. וככל שיתבסס יותר **היסוד** של קיום עם ישראל – גוי אחד בארץ – הוא דרך חיים בחיי היום יום על פי הוראת התורה, אשר תורה אחת היא לכולנו, נתונה מה' אחד, כן יגדל הבטחון בארצנו הק' ועד לקיום ההבטחה וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד.

וגם בזה תפקיד מיוחד לנוער, שאינו מתפחד מהאמת כמו שהיא, ולא מחפש פשרות, וכוחו עמו, ואינו מתביש מפני המלעיגים ומה יאמרו הגויים וכולי, שעליהם התפקיד להיות החלוץ היוצא לפני עם בני ישראל בכל מקום שהם, בארץ וגם בחוץ לארץ, ללכת בדרך ה' כפי שהורנו ה' בתורתו, ללכת לבטח בדרכו.

בברכה להצלחה ללכת מחיל אל חיל בדרך התורה, תורת חיים, והמצוות עליהן נאמר וחי בהם.

ארץ אשר עיני גוי: עקב יא, יב.
שלא ינום ולא יישן שומר ישראל: תהלים קכא, ד.
גוי אחד בארץ: ש"ב ז, כג. ועוד.
וישבתם... ואין מחריד: בחוקתי כו, ה ואילך.
עליהן נאמר: אחרי יח, ה.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

עט

ט'תרלט

[כ"ח טבת, ה'תשכ"ט]

לדעתי פשוט, אשר בשום אופן אין לעשות (אחד מ) שמות הקדושים
נושא לעבודת דוקטורט — מטעמים שברגש, שבהלכה "יבשה", פריצת
גדר לכל הבאים אחריו לבקש היתר לכתוב paper ע"ד נושא זה וכיו"ב
ועוד ועוד.

— ובלשון חז"ל: שכרו של מר גדול יהי על הפרישה מנושא זה
לדוקטורט שלו ויבחר בנושא מסוג אחר לגמרי.

ט'תרמ

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו די עסקנים און פריינט פון די בית רבקה שולעס —
אין אַלגעמיין, און צו די אַנטיילנעמער אין דער
יערלעכער מלוה מלכה — בפרט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אַזוי ווי די יערלעכע מלוה מלכה פאַר בית רבקה קומט הייַאָר פאַר
געציילטע טעג נאָך דעם טאָג פון הסתלקות (יאָרצייט) פון דעם גרינדער
פון בית רבקה, כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, איז ספעציעל
צייטלעך צו דערמאָנען זיינעם אַ וואָרט, וואָס האָט בשעתו — און ביז
היינט — געשאַפן אַ ווענדפונקט אין דעם מצב פון אידישקייט אין דעם
לאַנד.

גלייך ביים אָנקומען אין אַמעריקע אין שנת ה'ת"ש, ווען דער רבי
דער שווער האָט אַנטפלעקט זיין גרעלעכע שליחות אין דעם לאַנד — צו

ט'תרלט

נרשמה על גליין המכתב בתאריך מוצש"ק פ' וארא.
ובלשון חז"ל: פסחים כב, ב. וש"נ.

ט'תרמ

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 364, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מאכן אַמעריקע פאַר אַ מקום תורה ויראת שמים, האָט מען עס געפרעגט:
 "דאָ איז דאָך אַמעריקע, נישט ווי אינדערהיים?" האָט דער רבי דער
 שווער געענטפערט:

"אַמעריקע איז נישט אַנדערש; בנוגע תורה און מצוות איז אַמעריקע
 נישט קיין אויסנאָם!"

דער דאָזיגער וואָרט איז פון ספעציעלער באַדייטונג פאַר אידישע
 פרויען, און אין געוויסע הינזיכטן נאָך מער ווי פאַר מענער. פרויען אין
 אַלגעמיין האָבן אַ נייגונג נאָכגיין די לעצטע "מאָדעס", און נישט זעלטן
 רירט די מאָדע אָן דעם ענין פון צניעות. דאָרפן אידישע פרויען וויסן, אַז
 די זעלבע תורה און מצוות, און דער זעלבער פרינציפ פון **כל כבודה בת
 מלך פנימה** (דער גאנצער כבוד פון אַ אידישער טאָכטער איז אָן
 אינערלעכער), וואָס זיינען געווען גילטיג אינדערהיים זיינען אויך גילטיג
 אין אַמעריקע. די זעלבע טראַדיציע פון האַרציגע אידישע פרויען, וועלכע
 זיינען געווען די ערשטע צו העלפן בויען דעם משכן (מקדש) פאַר דעם גאנצן
 פאָלק ישראל, און דעם משכן און מקדש באַ זיך אינדערהיים, אַז עס זאָל
 זיין אַ היים וואָס דער אויבערשטער ית' קען זאָגן אויף דעם **ושכנתי
 בתוכם**, אַז דאָס איז אַ היים פאַר דער גיטלעכער שכינה כביכול – איז
 אויך גילטיג דאָ אין אַמעריקע, ווי אַמאָל אינדערהיים אויף יענער זייט ים.

און צו העלפן פאַרווירקלעכן אָט די טראַדיציעס און אָנהאַלטן דעם
 המשך פון תורה און מצוות, צניעות וכו' צווישן די אידישע פרויען, וואָס
 די פרוי איז די **עקרת הבית**, דער פונדאָמענט פון דער אידישער היים –
 האָט דער רבי דער שווער בשעתו געגרינדעט די "בית רבקה" שולעס על
 טהרת הקודש.

איז דאָך איבעריג מאַריך צו זיין וועגן דער וויכטיקייט און
 נויטווענדיקייט פון די בית רבקה מוסדות פאַר אידישע טעכטער, און וועגן

האָט מען עס געפרעגט: ראה סה"ש ה'תש"ה ע' 75.
 האָט דער רבי .. געענטפערט: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'תקצג, ובהנסמן בהערות
 שם.

דעם ענין פון צניעות: ראה גם לקמן אגרת ט'תתנב. ט'תתצט. ט'תתקמב.
 כל כבודה בת מלך פנימה: תהלים מה, יד.
 אידישע פרויען .. די ערשטע .. דעם משכן: ראה ויקהל לה, כב. רמב"ן עה"פ. ועוד.
 לקרי' ח"ג תקצא, ב ואילך.
 ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ח. וראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.
 עקרת הבית: ראה כ"ר פע"א, א. זח"א קנד, א.

דעם גרויסן זכות וואָס יעדער איינער פון אייך, עסקנים און פריינט פון בית רבקה, האָט אין שטיצן די דאָזיגע מוסדות און העלפן פאַרשטאַרקן און אויסברייטערן זיי. וואָס דאָס איז אויך אַ "כלי" צו באַקומען דעם אויבערשטנס ברכות אין אַלץ וואָס מ'דאַרף, אידישע נחת פון קינדער, געזונד און פרנסה בהרחבה, בגשמיות וברוחניות. בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תרמא

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

הנני מאשר בתודה רבה קבלת מכתבו ובפרט המכ' עם הפרטי-כל, ות"ח עבור כתבו בנוגע התקדמות העבודה והקשרים.

ובהכירי את מר ואת אלו שכותב אודותם, בודאי שלא יסתפקו בהשגים, ובפרט בשים לב לדרישת הענין והשעה. ויהי רצון שיעשו בזה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, מנוחה אמיתית, כי יתן ה' "שלום בארץ וישבתם לבטח ואין מחריד", עדי קיום היעוד ואולך אתכם קוממיות בגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו.

והרי היום יום סגולה, ראש חודש בו היאַרצייט-הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שמסר עצמו על טובת בני ישראל בכל מקום שהם, טובה בגשם וטובה ברוח, מסירת נפש בפועל. וידועים דברי חכמינו ז"ל, אשר רועי ישראל ומנהיגיהם האמתיים הנה מה בחיים חיותם בעולם הזה עומדים ומשמשים, אף לאחר ה'הסתלקות שלהם עומדים ומשמשים

ט'תרמא

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרב, ובהנסמן בהערות שם.

שלום בארץ גו': בחוקתי כו, ו.

היעוד: שם, יג.

דברי חכמינו ז"ל: ראה לעיל חכ"ה אגרת ט'תמח. וש"נ.

ומעוררים רחמים על צאן מרעיתם עם ישראל להתברך מה' בשפע ברכה ישועה והצלחה.

בכבוד ובברכה לבריאות ולבשוי"ט.

ט'תרמב

בי"ה, ערב ש"ק פי בא אל פרעה, היתשכ"ט ברוקלין, נ"י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב...

ובעמדנו ימים ספורים לפני יום העשירי בשבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר ונשען על מחז"ל אין מזרזין אלא המזורזין, הנני לעורר ע"ד התחזקות והוספה בהליכה בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו במעשה בפועל בשלשת הדברים (הקווין) שעליהם העולם עומד — כולל העולם קטן זה האדם — תורה ועבודה (תפלה) וגמ"ח,

ערב ש"ק: שייך לתשובה (ראה אגה"ת ספ"י).
ש"ק פ' בא: שנת היתשיי — נסתלק כ"ק מו"ח אדמו"ר.
אין מזרזין: במדב"ר פ"ז, ז. (עדי"ז מכות כג, א).
בדרך .. באורחותיו: אגה"ק סי' זך. ולהעיר מזח"ב רטו, רע"א. זח"ג ס"פ קדושים. לקו"ת שה"ש (יב, ב).
בשלשת הדברים (הקווין): וי"ל שאלו הן ג' הדברים "אמונה ויראה ואהבה" שבאגה"ק הנ"ל (והביאור). ועפ"ז מובן סדרן שבאגה"ק.
שעליהם .. וגמ"ח: אבות פ"א מ"ב. וראה לקו"ת שלח מט, ב. ד"ה על גיד היש"ת.
כולל .. האדם: לפירוש הראשון בפרישה (ריש טח"מ) אדרבא עיקר כוונת המשנה להאדם.
העולם קטן זה האדם: תנחומא פקודי ג.
ועבודה (תפלה): שבמקום קרבן תיקונה (נברכות כו, ב). וצ"ק מתענית (כו, ב)

ט'תרמב

כללי פרטי. מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 237. כ"בכרם חב"ד" גלין 23 (שבט, תש"ל).
במדב"ר .. מכות: ראה לעיל ח"א אגרת מג.
ד"ה על גיד היש"ת: סה"מ היש"ת ע' 160 ואילך.

ביחד עם התשובה — שאז המעשים טובים ומאירים,

ובלשון הרמב"ם שאז מקבלין אותן (המצות שעושה) בנחת ושמחה
כו' ולא עוד אלא שמתאווים להם,

שגם התשובה צ"ל בכא"א וכמחז"ל להיות כל ימיו בתשובה
(עילאה), להוציא ולהעלות נפשו האלקית מגלותה להשיבה אל בית אבי
(כל ימיו בחיים חיתו בעוה"ז) שתהא כלולה ומיוחדת בו יתי ע"י שישים
כל מגמתו וחפצו בתורה ומצות,

כי המעש"ט שעושה משיבין (נפשו שהיא) חלק ה' למקורא ושרשא
דכל עלמין,

זאת בעבודת ה' במילי דשמיא ובמילי דעלמא ידועים דברי נשיאנו
בעל ההילולא אשר מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים כו'
להושע בבני חיי ומזוני רויחי.

סדר קרבנות דוקא) ונקראת עבודה (תענית ב, א. רמב"ם הלי תפלה בתחלתן. סחמ"צ
מי"ע ה. רבנו יונה באבות שם).

שאו .. ומאירים: לקו"ת (שמע"צ פה, א. שה"ש יז, ג).

ובלשון הרמב"ם: הלי תשובה פ"ז ה"ז.

וכמחז"ל: שבת קנ"ג, א.

בתשובה (עילאה): ראה אגה"ת ספ"א. תניא פלי"א (מ, סע"א). וברמב"ם הלי
תשובה (פ"ז ה"ב) מדבר בתשובה על חטא. ועפ"ז מובן מה שמביא הכתוב בכל עת יהיו
בגדיך לבנים ולא מחז"ל כל ימיו בתשובה. כן מבואר דיוק הלי בשבת (שם) ואף שלמה
אמר (ולא כלי הרמב"ם הוא ששלמה אמר) ומה שהובא גם סיום הכתוב ושמן על ראשך
לא יחסר (והרמב"ם השמיטו) — עיין תניא פלי"א וספ"ג.

להוציא .. עלמין: ראה תניא פלי"א.

זאת בעבודת כו': ראה אגה"ת סו"ס זך.

דברי נשיאנו: במכתבו ליום ההילולא של אביו כ"ק אדני"ע (קונטרס ג).

להתקשר בעץ החיים כו' רויחי: י"ל דשייך בפרט לתשובה — המשיבה למקורא
כו' ומוציאה מגלות והגבלות כו'.

בבני חיי ומזוני: בגי הקווין — דעת חכמה בינה (מאוי"א ב' סז. הובא ונתבאר
בביאורתי"ז להצ"צ פ' וירא). וכ"מ בתקו"ז בהקדמה (טו, ב). וראה ביאור נתיב (למאוי"א
שם) שצ"ע מלי"ת להאריז"ל פ' תולדות (ולקוטי השי"ס ברכות).

הכתוב: קהלת ט, ח.

במכתבו .. קונטרס ג': בסה"מ קונטרסים ח"א (לח, ב). אגרות קודש כ"ק אדמו"ר

מהר"י"צ נ"צ ח"ב אגרת חלב.

ביאורתי"ז להצ"צ פ' וירא: ח"א ע' מד.

בברכת הצלחה ולהתעודיות פעילות בתורה ועבודה וגמ"ח ובאופן
דגדל והולך,

מ. שניאורסאהן

* * *

נ.ב. ז"ע נתקבל המכתב מז' שבט והרשימות המצו"ב והפ"נ, ויקראו
בעת רצון עה"צ הק'.

* * *

מאשר הנני הפ"ש שע"י הנוסעים שי...

בברכה לבריאות ולבשו"ט בתוכן מכתבי.

* * *

מאשר הנני קבלת המכתב מיום י"ב טבת והפרי"כ והקודמיו
והמצו"ב...

ז"ע נתקבלו המכ"ש שלאחרי הנ"ל.

האזירון (דפורים) — אין כדאי בשנה זו...

נ.ב. ועד מיוחד למבצע תפילין וכן טופס (בלאנק) למכתבים מיוחד
לועד זה יש לעשות. על הבלאנק להזכיר שם צאנו"ח, לא להזכיר שמות
אישים (והטעם מובן).

* * *

מאשר הנני קבלת המכתבים והתמונות (ות"ח) והמצו"ב...

הפ"נ יקראו עה"צ.

דגדל והולך: עיין אנה"ק טו"ס זך.

נ.ב.: קטע זה למר"ה ניסן נעמאנאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת
ט'תז (ע' לט), ובהנשמך בהערות שם.

מאשר... מכתבי: קטעים אלו למר"ה רש"י זרין. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת
ט'תריג, ובהנשמך בהערות שם.

מאשר... והטעם מובן: קטעים אלו להנהלת צעירי אגודת חב"ד אשר באה"ק ת"ד.
האזירון (דפורים): שה"י נהוג בשנים חשכ"ד-חשכ"ח להפיץ באה"ק כרוזים ע"י
מטוסים קלים. וראה "התקשרות" גלין שצה ע' 11. גלין תג ע' 13.

מאשר... וה' הוא הידוע: קטעים אלו למר"ה אפרים וואלף. אגרות נוספות אליו —
לעיל חכ"ד אגרת ט"פ (ע' סו), ובהנשמך בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

פה

בנוגע לשידוך לבנם שי' – אינם מוגבלים לאהקתיו או לחו"ל. והי
הוא היודע.

ט'תרמג

בי"ה, ח' שבט תשכ"ט
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים שמרי' שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ב' שבט,
– אינו ענין שישע עתה. והי יצליחו באה"ק ת"ו.
בטח שומר הוא השלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים
ותניא הידועים.
הפ"י יקרא בעת רצון על הציון הקי'.
בברכה לבריאות ולבשוי"ט,

מ. שניאורסאהן

ט'תרמד

בי"ה, ט' שבט, תשכ"ט
ברוקלין.

מרת רחלה תי' בבלי

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מיום ג' טבת בו כותבת אודות יום הולדת שלה,

ט'תרמג

מצילים האגרת.
מו"ה חיים שמרי': גורארי', אגרות נוספות אליו – לעיל חי"ב אגרת ג'תתקח,
ובהנסמן בהערות שם.

בודאי מוסיפה בעניני יהדות ומצות כציווי תורתנו הק' תורת חיים להעלות בקודש,

ונוסף על העיקר מילוי הציווי — הרי זה גם הצנור והכלי לקבלת ברכות השיית בהמצטרך.

ויהי רצון מהשם יתברך שתהיי שנה הבאה עלי' לטובה שנת הצלחה בגשמיות וברוחניות ותבשר טוב בכל האמור.

בברכת הצלחה וגם (ואולי — ובעיקר) בשירתה — בשירה שבכתב ובפרט — בשירת־החיים, שהרי ע"פ תורתנו תורת חיים (כמבואר בתורת החסידות) חיי האדם שירה (בכח) הם ועל האדם להביאה מן הכח אל הפועל ושתהיי שירת קודש

וכרמו נעים זמירות ישראל: אשירה להשם בחיי (כולל גם הפירוש — ביית השימוש).

ובכבוד.

תודה על התשורה — שני השירים שצירפה למכתבה. ואולי תהיי הזדמנות מתאימה לכתוב גם בזה.

ט'תרמה

[נוסח המברק לקראת יו"ד שבט, ה'תשכ"ט]

התועודיות פעילות וכן בשבת וכפרשתנו ביד רמה ובשירה ובשיר ובתשובה בשמחה ומיד נגאלין.

בברכה,

מנחם שניאורסאהן

ט'תרמד

כציווי תורתנו הק': ראה ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ד"ה להעלות בקודש.
אשירה להשם בחיי: תהלים קד, לג.

ט'תרמה

נדפסה בסה"מ באחי לגני ח"א ע' שעג.
וכפרשתנו: בשלח יד, ח.
ובשירה ובשיר: ראה גם לעיל חכ"ד אגרות ט'פד"ה, ובהנסמן בהערות שם.
ובתשובה בשמחה: ראה תניא פל"א (מ, סע"א). אגה"ת ספי"א.
ומיד נגאלין: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. אגה"ת שם.

ט'תרמו

בי"ה, ט"ו בשבט, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במענה לשאלתו — מהנכון שילמוד פעמים אחדות הפרקים טז
יו בשער הקדושה בספר ראשית חכמה — באופן שיגמור הני"ל קודם
החתונה בשטומו"צ.

כן מה טוב: ב"ג' פעמים (עכ"פ) אגרת התשובה לאדמו"ר הזקן.

ט'תרמז

בי"ה, ח"י שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ"י.

לכבוד מר ארי' שי' אליאב

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו, עם המצורף אליו, וכן קבלתי פ"ש ממנו על
ידי אי"ש שנפגשו ונפגשים אתו ומדגישים תמיד שמסביר להם פנים יפות
ועוזר להם במסגרת תפקידו החדש, וכולי. ואף על פי שאין תימה ביחסו
זה ובפרט לאחר פגישתנו לפני שנים אחדות, כשדברנו ע"ד עבודתו בערד,
ודובר אז ג"כ על דבר ערכי היהדות הנצחיים וכו' והבטחתו בזה, אבל
אינו דומה דבר שבצפי' לדבר שבפועל. ותקותי על פי הידיעות מאנ"ש
שעושה בזה באופן דמוסיף והולך שכן צריך להיות בכל דבר שיש בו רוח
חיים, וביחוד אצל יהודי שנצטוו להעלות בקודש. ומובן שכשרואים

ט'תרמו

מהנכון שילמוד כו': ראה גם לעיל ח"ה אגרת א'שלט. ח"ז ב"רכב. ח"א ג'שד.
ח"ד ד'תתלח. ח"ה ו'תתפד.
אגרת התשובה: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפד, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרמז

מר ארי' אליאב: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב אגרת ח'תקכב, ובהנסמן
בהערות שם.
עבודתו בערד: ראה גם לעיל שם.
שנצטוו להעלות בקודש: ראה ברכות כח, א. ושו"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת
ט'תקעז הערה ד"ה להעלות בקודש.

שהאפשריות לעשות טוב הולכת וגדלה הרי זה הוראת אצבע מלמעלה שיש לנצל אותה במילואה ובפרט שחלקו הטוב הוא לעשות בזה בארץ אשר עיני ה' בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

תקותי שלעת קבלת מכתבי הוטב מצב בריאותו ועושה בכיון האמור באופן דמוסיף והולך, ובמיוחד בנוגע לאחינו שזה עתה באו ממדינה ההיא, שבודאי תינתן להם האפשרות להמשיך ביחד בסביבה הכי קרובה להם ולא יתפזרו ויפרדו וכו'.

בברכה לבשורות טובות מתוך בריאות הנכונה בכל האמור.

נ.ב. אתו הסליחה שעד עתה לא נענה על דבר ההשתייכות, שלעת עתה עוד לא מצא[נ] שייכות, ועדיין מחפשים, ואז כמובן יושלח מענה.

ט'תרמח

ב"ה, ח"י שבט, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

לכבוד הנהלת "ישראל הצעיר"

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבם בו כותבים על דבר השאלה דהקמת חזית דתית טכנית באה"ק ת"ו. ואתם רב הסליחה על העיכוב במענה שלי. והסיבה לזה היא שרציתי לקבל ידיעות עד כמה שאפשר על דבר הסכויים בזה, וממקורות שונים, ואחר עד עתה.

ועל פי הידיעות האחרונות שהגיעו אלי ואשר קבלתי עליהן אישור גם מן הצדדין, המצב בזה באה"ק ת"ו הוא על דרך שהי' קודם הבחירות האחרונות שם, והלואי שהתוצאות תהיינה אחרות משהיו אז כשלא נתקיימה החזית. ובאמת אין פלא שלא חל שינוי בהמצב, כי אותם האנשים שהחליטו אז נגד החזית הם גם הקובעים עתה את מהלך העניינים בזה, וכן הסיבות שהניעו אותם למנוע חזית אז קיימות גם עתה.

בארץ אשר ג': עקב יא, יב.

ט'תרמח

על דבר השאלה: ראה גם לקמן אגרת ט'תרמט, ובהנסמן בהערות שם. ואחר עד עתה: וישלח ל, ה.

וחבל חבל שלא רוצים ללמוד לקח מהכשלוך בבחירות האחרונות, וגם
שלא רוצים ללמוד מן השנויים שחלו מאז ועד הנה.

וכמו שכתבתי בשעת הבחירות ההן — אם לא יהי לחץ ציבורי הכי
גדול וחד-משמעי שיראו שמתכוונים ברציניות, הרי לדאבונו הכי גדול
הסכויים בזה כמו שהיו אז.

מובן שאיני מתיאש חי"י, שהרי זהו היפך גישת היהדות לכל דבר
טוב שנתקל בקושיים, ובפרט בדבר כה רציני כהקמת חזית דתית **טכנית**
[ואני מדגיש "טכנית", היינו אך ורק לשם הבחירות, כי דעתי ברורה
שכמו שהוא מוכרח בעד הבחירות כן מוכרח הוא שלא יהי איחוד
המפלגות לאחר הבחירות, ומכמה וכמה טעמים]. ובלי נדר — מצדי
אשתדל לעשות כל האפשר למען הקמת חזית דתית טכנית האמורה,
ובודאי גם "ישראל הצעיר" ינצלו כל השפעתם להגשמת הרעיון כאמור
במכתבם. אבל הזמן ללחוץ — הוא סמוך להבחירות.
בכבוד ובברכה.

ט'תרמט

בי"ה, חי"י שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור
מוה"ר קלמן המכונה ד"ר כהנא שי

שלום וברכה!

הנני לאשר בתודה רבה קבלת מכתבו מיום ט' בשבט, בו נוגע
בשאלת הקמת חזית דתית מאוחדת.

והנה השקפתי בענין חזית דתית טכנית היא כמו שהיתה מאז ועוד

וכמו שכתבתי: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ט"ח בסופה (ע' תמב).

ט'תרמט

מוה"ר קלמן .. כהנא: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ד אגרת ט"ז, וכהנסמן
בהערות שם.
השקפתי בענין חזית דתית טכנית: ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט"לב, וכהנסמן בהערות
שם.

יותר אם אפשר יותר. ומצו"ב העתק מכתב שכתבתי בנידון זה, שאולי יבהיר עמדתי קצת. ות"ח מראש אם יודיעני על דבר התפתחות העניינים בשטח זה ובכלל.

בהזדמנות זו אביע גודל הנח"ר שגרם לי ביקורו בכפר חב"ד והשתתפותו בהנחת אבן פינה לביה"ס בכפר והדברים הנלבבים שנשא באותו מעמד. ובפרט שכמו בכל דבר טוב בטח יהי גם בזה המשך ואדרבה בהוספה ובעלי, וכסגנון חכמינו ז"ל מעלין בקודש. בכבוד ובברכת הצלחה.

ט'תרנ

ב"ה, ח"י שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר דב שי אטינגר

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר קבלת מכתבו מט"ו בטבת עם המצ"ב ות"ח.

ובהזדמנות זו אביע גודל הקורת רוחי בקשר להפעולות וטכס גילוי המצבה של הרה"ג והרה"ח וכו' הר"ר ברוך מרדכי זצ"ל אטינגר, מגדולי תלמידיו של רבינו הזקן.

וככל ענייני טוב האמתיים, תקותי חזקה שיהי המשך לזה בפירות ופירי פירות, ולכל לראש באותה השיטה והכיוון עליהם מסר נפשו הרב"מ ז"ל, היא שיטת חב"ד ותורת חב"ד שאחת הנקודות בזה היא שאינו ענין לזמנים מיוחדים ולאנשי סגולה וכו' כי אם להאיר ולהחדיר חיי היום-יום של כל אחד ואחת בתור נחלת כל העם כולו. ובודאי לדכוותי דמר אין צורך בביאור נוסף בזה.

בהתענינות מיוחדת קראתי השורות שכותב על דבר הרעיון לסדר

העתק מכתב שכתבתי: אגרת שלפנ"ז.

וכסגנון חכמינו ז"ל: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ד"ה להעלות בקודש.

ט'תרנ

גילוי המצבה: ראה גם לעיל אגרת ט'תריג, ובהנסמן בהערות שם.
נחלת כל העם כולו: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תשכד, ובהנסמן בהערות שם.

צא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ספר על 200 שנות חב"ד באה"ק ת"ו. ולדעתי כי בכל ענינים אחראיים כגון זה, יש בזה אחריות גדולה מכמה וכמה טעמים, ולכאורה טוב יותר שבתחילה יפרסמו חוברת או קובצים שאין תוכנם מקיף כל כך ואחראי כל כך, ואפשר להתחיל בנוגע לחב"ד בחברון וחב"ד בירושלים וכיו"ב, או עכ"פ לא ספר על מאתים שנות חב"ד וכו' כי אם סקירה מקיפה ובהוספה והדגשה שיהו מעין מבוא והקדמה, ובמשך הזמן כשיאספו כל החומר וכו' יגשו לפרסום ספר מקיף בתוכנו וכולי.

מובן שהני"ל אינו שולל כלל אסיפת החומר על נושא האמור ועיבודו במדה מסויימת, שהרי עיבוד סופי בודאי יהי' תלוי באיכות ובכמות הספר, זאת אומרת יוחלט עליו בשלבים האחרונים. ובודאי שבנוגע דיון מעשי על כל הכתוב לעיל יתייעצו ביניהם כל אלו שמזכיר אודותם במכתבו. ובטח יודיע על דבר ההתפתחות בהאמור, ות"ח מראש.

בכבוד ובברכה.

נב. בנוגע השתתפות כספית בהוצאת הספר, מובן שתלוי קצת בכמות, זאת אומרת סכום הכסף, ועוד יותר באיכות, כוונתי שכל הספר כולו יהי' מתאים להשקפת עולמו של הרה"ג והרה"ח וכו' הרבי"מ ז"ל אטיגור, וקי"ל.

ט'תרנא

בי"ה, ח"י שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צמ"ס וכו' רש"י שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתב ממר דב שי אטיגור, נשען על השורות מכת"ר בשולי המכתב המעיד על ח"ל ותומך בתוכן מכתבו וכו', בא המענה, אעפ"כ שולח אני המענה על יד כת"ר כיון שאיני מכיר אישית את הנידון, ואל

ט'תרנא

מצילום האגרת.

רש"י: זרין. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תריג, ובהנסמן בהערות שם.
בא המענה... המכתב: דלעיל אגרת שלפנ"ז.

בינתו אשען האם למסור לו המכתב כמו שהוא או שיכתוב כתייר הצעות
לכאן על דבר שנויים מתאימים.

בהזדמנות זו, תי"ח על הפייש על ידי מזכירי הר"י ש"י מינדעל,
ואחתום בברכת רפואה שלימה כיון שמסר לי הרנ"י שזקוק לזה, ואצפה
לבשורות בענייני הכלל והפרט.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מכתבי מו' עש"ק בא והקודמו מטו"ב כסלו בודאי נתקבלו
בעתם. אך ז"ע נודעתי מן הצד... חזר מאמר דא"ח ביום חתונתו. ולפלא
שמגעו הטוב — להודיע עד"ז. ומי יתן — ויבשי"ט שיש לו קבי"ע בדא"ח
גם עתה. ובעיקר — קביעות בנפש.

ז"ע נתקבל המכ' מועש"ק ות"ח.

ט'תרנב

ב"ה, ח"י שבת, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ"י.

הו"ח אי"א נו"י עוסק בצ"צ
מר משה א. יפה ש"י

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו ומבני ביתו ש"י על ידי מזכירי הר"י ש"י
מינדל שזה עתה שב מביקורו.

בהזדמנות זו אאשר קבלת מכתבו מדי טבת, וגם מאנ"ש בכפר

הר"י מינדעל: שביקר אז באה"ק, כדלהלן אגרת שלאח"ז.
מכתבי מו' עש"ק בא והקודמו מטו"ב כסלו: הם המכתבים כללים-פרטיים דלעיל אגרת
ט'תרי"ב. ט'תרל"ח.

קבי"ע: קביעות עיתים.

קביעות בנפש: ראה סה"מ תר"פ ע' יב. לקו"ד ח"א ז, א. וראה גם אוה"ת נ"ך ח"א
ע' לו. המשך תער"ב ח"א פ"ד (ע' ז).

ט'תרנב

מר משה א. יפה: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקעט, ובהנסמן בהערות שם.

חבי"ד קבלתי פ"ש על דבר עזרתו להם בכל עניניהם, אשר בודאי ימשיך
בזה ובהוספה, ובסגנון חכמינו ז"ל מעלין בקודש. ות"ח ת"ח מראש.
בכבוד ובברכת הצלחה.

ט'תרנג

בי"ה, י"ט שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"י בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

בצער נודעתי על דבר פטירת בן אחיו יהודא ליב ע"ה, וגם כתבו לי
שאנשי הכפר השתתפו בהלוויתו. ויהי רצון שמכאן ולהבא אך טוב וחסד,
בטוב הנראה והנגלה, יהי במשפחתו בתוככי כלל ישראל.

וכיון שמתקרבם אנו לחודש אדר, יהי רצון שירבו ענינים של שמחה
כדי לקיים הציווי אשר משנכנס אדר מרבין בשמחה, שמחה אמתית
ופנימית, בעניני הפרט והכלל גם יחד.

בהוקרה ובכבוד ובברכה.

נ.ב. בהמשך לסיום מכתבי זה, נשלח לך בפ"ע מה שהדפסנו בפעם
הראשונה מכתב"ד מתורת אדמו"ר הצמח צדק על מגילת אסתר. ודבר
בעתו מה טוב, דבר בעתו גם סיום המגילה וישלטו היהודים כו' נפל פחד
היהודים עליהם.

ובסגנון חכמינו ז"ל: ברכות כח, א. וש"נ. וראה כהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה
ד"ה להעלות בקודש.

ט'תרנג

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

יהודא ליב: רובשוב.

הציווי: תענית כט, סע"א. מג"א או"ח סו"ס תרפו.

מתורות אדמו"ר הצ"צ: אוה"ת מגילת אסתר, יצא לאור י"ט כסלו ה'תשכ"ט.

ודבר בעתו מה טוב: משלי טו, כג.

סיום המגילה: אסתר ת, יד. ט, א.

בהמשך למכ"כ — בקשתי את הרב גורודצקי שי' לבקר באה"ק
ת"ו וכו'.

ט'תרנ"ד

בי"ה, כ"ג שבט, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה בנימין אליהו שי'

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק לו אתמול
(לאה"ק):

נכונה ההצעה דקריית מלאכי בהתנאים שמסרם, וכן שחלק דאברכי
הכולל דכפר חב"ד יתיישבו שם. בברכת הצלחה לגמר טוב בהנ"ל.

ש.מ. סימפסאן

מזכיר

הרב גורודצקי: ראה גם באגרת שלאח"ז.

ט'תרנ"ד

מור"ה בנימין אליהו: גורודצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקכח,
ובהנ"מ בהערות שם. לקמן אגרת ט'תרחצ.
ההצעה: להקמת שכונת נחלת הר חב"ד בקריית מלאכי. ראה גם לקמן אגרת ט'תרס.
ט'תרעב"ג. ט'תרפ"א. ט'תשלח"ט. ט'תשמו. ט'תתעו. ט'תשפ"ה. ט'תתקכ"ו (ע' תיז).

ט'תרנה

בי"ה, יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב
 פי אם כסף תלוה את עמי, היתשכ"ט.
 ברוקלין, נ.י.

הנהלת חברה גמילות חסדים שומרי שבת
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה להודעה אשר במוצש"ק פרשת אם כסף תלוה את עמי
 תתקיים האסיפה השנתית של החברה והמלוה מלכה, כמנהגם הטוב מדי
 שנה בשנה —

יהי רצון שתהי' בשעה טובה ומוצלחת ובהוספה ועלי' על אלו
 דשנים שעברו — וכפי הציווי (שהוא גם נתינת כח): מעלין בקודש.
 והנה גדולה גמ"ח דהלוואת ממון (יותר מן הצדקה) — שהיא בין
 לענים בין לעשירים,

יום .. טוב: ראה אור התורה בראשית (לג, א ואילך).
שהוכפל .. טוב: ראה קדושין מ, א. פי"ח להרמב"ם פאה פ"א מ"א. מכתב כ"ק
 אדני"ע (בסי' המאמרים תשי"ט ע' יח).
אם כסף: שיעור חומש (בשיעורי חת"ת) דיום זה.
גמילות חסדים: בלשון תורה — עשיית חסד הן בגופו הן בממונו (ראה מפרשי
 המשנה פאה בתחלתה. סוכה מט, ב ועוד) והלוואת ממון — גמ"ח בל בני אדם — בכלל
 זה.
בין לענים בין לעשירים: סוכה מט, ב. וראה שו"ע אדה"ז ריש הל' תלואה.

ט'תרנה

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 344, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
 נוסח דומה נשלח להנהלת חברה גמילות חסדים ע"י ביהכנ"ס מרכז חב"ד בת"א
 — נדפס ב"בכרם חב"ד" גליון 23 (שכט, תש"ל):
 "מאשר הנני קבלת המכתב דו"ח שנתי בזמנו. ויהי רצון שיוסיפו בפעולתם בהקו
 דגמילות חסדים, הוספה ועלי' על השנים שעברו — וכפי הציווי כו"י".
 בס' המאמרים תש"ט ע' יח: השני. — ולאת"ז באג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א אגרת
 מח.
 שיעור חומש .. דיום זה: משפטים כב, כד.
 הציווי: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ר"ה להעלות
 בקודש.
 נתינת כח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, א. תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.

ולא עוד אלא שאפילו בנוגע לענים — היא "מעלה הגדולה (בצדקה) שאין למעלה ממנה" ו"פחות מזה הנותן צדקה".

ולכאורה יש בצדקה מה שאין בגמ"ח דהלוואה — כי בצדקה הנה במעות אלו היי יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו להי — תנינת ממון שלא על מנת להחזיר.

וי"ל — ובלי הכתוב — דכל איש אשר ידבנו לבו ויתרום זהב וכסף גוי לקרן גמ"ח הרי כל המעלות האמורות ישנן בתרומה זו.

ועוד בזה — וג"כ עיקר — ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר הזקן אשר מעניני התשובה (עילאה) הוא לדבקה בו ית' — המדות במדותיו ית' מה הוא רחום וכו' והמעשה הוא מעשה הצדקה להחיות רוח שפלים כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' וכו' כנודע במ"א.

וראה ד"ה אם כסף תלוה — לכ"ק אדמו"ר מהר"ש — דשנת **תרכ"ט** איך שבעשיית ששת ימים כו' ישנו ענין הלוואה. עיי"ש.

מעלה .. צדקה: טושי"ע יו"ד סרמ"ט — מרמב"ם הלי מתי"ע פ"י הי"דח. **(בצדקה):** כ"מ ברמב"ם וטושי"ע שם. ודברי הפרישה (טור שם סק"ז) דהלוואה (וכו"כ) אין זה בכלל (מעלות) הצדקה — לא זכיתי להבין.

במעות .. לה': ובפרט אם נהנה מיגיע כפיו — ראה בכ"ז תניא פל"ז (מח, ב).

זהב וכסף: עין שמו"ר (פל"ג, ד): ואומר לי הכסף ולי הזהב. תניא ר"פ וישב.

ע"פ .. הזקן: אגרת התשובה פ"ט.

התשובה (עילאה): עלי נאמר להיות כל ימיו בתשובה (אגה"ת ספ"א). תניא פל"א (מ, סע"א).

לדבקה .. רחום: ראה ג"כ לקו"ת סי"פ פנחס (פ, ג). רש"י עה"ת ראה (ג, ה) **הדבק** כו'. אבל בסוטה (יד, א) **אחרי הי"א תלכו**. ועד"ז ברמב"ם הלי דעות פ"א, ה"ה ובסחמ"צ שלו מ"ע ח. וראה כתובות (ק"א, ב) וכי אפשר לדבקה כו' אלא כו' **כאילו** כו'. וכ"ה בספרי עקב (יא, כב) הובא בפרש"י עה"ת שם. ובאגה"ת שוהו — **בתכלית הדביקות**. וצ"ע. ואכ"מ.

כנודע במ"א: אולי הכוונה לאגה"ק סי"ז דמצות הצדקה היא מצות ה' ממש מה שמחיי העולמות כו'. וראה ג"כ אגה"ק סי"י, תו"א בשלח סג, ב. ובכ"מ.

ובלי הכתוב: תרומה כה, ב.

ואומר: חגי ב, ח.

על"י נאמר: **שבת קנג, א.** וראה לעיל אגרת ט'תרמב ובהערה ד"ה בתשובה (עילאה).

ובאגה"ת: פ"ט שם.

ואכ"מ: וראה גם תורת מנחם — מנחם ציון ח"א בתחילתו (פתיחה) — בגדר מצות ניהום אבלים. וד"ב.

כמ"ש: יתרו כ, יא.

ד"ה אם כסף תלוה .. תרכ"ט: סה"מ תרכ"ט (קה"ת, תשנ"ב) ע' עד.

ויהי רצון שיעשו כהני"ל בשמחה וטוב לבב.
בכבוד ובברכת הצלחה בטוב הנראה והנגלה ולבשורות טובות,
מ. שניאורסאהן

מצוי"ב תרומתי לקרן הגמ"ח.

ט'תרנו

ב"ה, ערב שבת מברכים חודש אדר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעמדנו ערב שבת קודש מברכים חודש אדר, שנקודתו ימי הפורים
הבע"ל, הנה ידוע תוכן ימים אלו הנזכרים ונעשים מדי שנה בשנה –

בין בהנוגע בשטח שבין אדם למקום – חוזק הבטחון שעניינים
הנעשים בדרך הטבע (השתדלות אסתר אצל אחשוורוש וכולי) מצליחים
רק אז באם קשורים הם בתפלה ובקשה להקב"ה, אשר לה' הישועה,
שלכן גם עכשו מקדימים בתענית אסתר לפני חגיגת פורים,

ובין בהנוגע בשטח שבין אדם לחבירו, שממצוות פורים היא מצות
משלוח מנות איש לרעהו, שהטעם בזה להראות קירוב הלבבות וידידות
איש לרעהו, ועוד ועיקר, מצות מתנות לאביונים, לעזור לנצרכים, שזה
עולה גם על משלוח מנות וסעודת פורים שלו, ובלשונו הזהב של

בשמחה וטוב לבב: ראה שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ג. ועיין ד"ה עבדו בס' המאמרים,
תרצ"ט.

בס' המאמרים, תרצ"ט: ע' 94 ואילך.

ט'תרנו

מהעתקת המזכירות שבראשה נרשם: העתק מכתב לאחד בצה"ל.
הנזכרים ונעשים: אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבי"ם, הובא ונתבאר
בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
שעניינים הנעשים בדרך הטבע... מצליחים רק אז באם קשורים הם כו': ראה גם לקו"ש
חל"א ס"ע 174 ואילך. וש"נ.
שהטעם בזה: ראה מנות הלוי (לר"ש אלקבץ) למג"א ט, כז. שם, כ (ואילך). של"ה
שכט, ב. מגילת סתרים עה"פ אסתר ט, יט.

הרמב"ם שפסק להלכה: "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו כו' שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה" (סוף הלכות מגילה).

* * *

שמחתי לשמוע מהנעשה אתו בעבודת הצבא ומהנהגתו הטובה, התחל מהנחת תפילין בכל יום חול ומצוה גוררת מצוה קיום שאר מצוות התורה, תורת חיים, שפירשו כפשוטו הוראה בחיים, חיי עולם הזה, כדי שיהיו חיים ראויים לשמם, ובפרט ששמירת ציווי הבורא ית' הרי זה מגין ומציל מכל דבר בלתי רצוי. ומוכן, שבאם שמירת התורה והמצוות מחוייבת בכל עת ובכל מקום, על אחת כמה וכמה בארצנו הקדושה ובפרט במצב שבו זקוקים ביחוד לברכות ה' נותן התורה ומצוה המצוות.

ותקותי שמנצל ג"כ השפעתו בכיוון האמור לטובת זולתו, שהרי ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה. ויהי רצון שיהיו דבריו יוצאים מן הלב שאז בודאי נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, ובפרט כשהדברים מלווים בדוגמא חי'.

ונקודה יתרה בזה, שאם דברים היוצאים מן הלב פועלים פעולתם בכל עת ובכל מצב, כי לב ישראל ער הוא לתורה ולמצוות, על אחת כמה וכמה כשנמצאים במסגרת של הצבא, שיסודו במשמעת וקבלת עול, בחינת נעשה קודם לנשמע. ואם ביחס לפקודות בני אדם כך, על אחת כמה וכמה לפקודות "מפקד הראשי" הוא הקב"ה בורא העולם ומנהיגו.

ולחוסיקי, אשר כמו שהוא בצבא, שאין היחיד יכול לטעון כי הנהגתו הוא ענין שלו ואין לאחרים לומר דבר בזה, שהרי רואים שבהנהגת

הרמב"ם... סוף הלכות מגילה: וראה לקר"ש חט"ז ע' 367 ואילך.

ומצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.

הרי זה מגין ומציל: ראה סוטה כא, א.

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח.

כלל גדול בתורה: תו"כ ופרש"י עה"פ.

יוצאים מן הלב... נכנסים אל הלב: ספר הישר לר"ת שער יג, הובא בשל"ה שער

הארתיות ארת לי (סט, א).

לב ישראל ער הוא לתורה ולמצוות: ראה שהש"ר פ"ה, ב (א).

שיסודו במשמעת וקבלת עול: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תמט, ובהנסמן בהערות

שם. לקמן אגרת ט'תשכב. ט'תשסו.

נעשה קודם לנשמע: ראה שבת פח, א.

היחיד, אפילו הוא חיל פשוט, לפעמים תלוי הצלחת כל התפקיד ונצחון הפלוגה ולפעמים כל החזית וגורל כל המדינה, ולעומת זה הנהגה בלתי רצויה ח"ו. כן הוא וביתר תוקף בהנוגע להנהגתו הפרטית בחיי היום יום של כל אחד ואחת מבני ישראל צבאות ה'.

ועוד זאת, שכשנמצאים במסגרת האמורה הנה לעתים קרובות רואים השגחה פרטית בעיני בשר, שאף שכמובן אותה השגחה פרטית פועלת בכל עת ובכל מקום אבל על פי רוב מכוסה היא בדרך הטבע וצריך התבוננות וכולי, משא"כ במסגרת צבאית ובמצב שנמצא שם, שאז רואים השגחה פרטית באופן גלוי. ובדאי האריכות בכל האמור לעיל אך למותר. בברכה לימי פורים שמחים ובלשון הכתוב ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

ט'תרנז

ב"ה, ב' דר"ח אדר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר אליעזר שיי שטיינמאן

שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שלא שמעתי מכם באופן ישיר, אבל מקבל אני פ"ש ממנו על ידי הרה"ח וכו' הרא"ח שיי גליצנשטיין. ולאחרונה שמחתי לקבל הידיעה שמרגיש ב"ה בטוב וממשיך בעבודתו במרץ. ובפרט, כמו שמסר לי הרב גליצנשטיין, שמכין סידרה נוספת של ספרים בתורת החסידות.

ועתה שנכנסנו לחודש אדר שמרבין בו בשמחה, שלזה צריך בריאות

ובלשון הכתוב: אסתר ח, טז.

ט'תרנז

מצילים האגרת.

מר אליעזר שטיינמאן: מו"ל סידרת הספרים "באר החסידות" ועוד. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב אגרת חילת, ובהנמקן בהערות שם.
שמרבין בו בשמחה: תענית כט, סע"א. מג"א או"ח סו"ס תרפו.

הגוף שלא יכלבל, ובלשון הרמב"ם היות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא, הריני מאחל לו רפואה שלימה ורפואה קרובה.

בהזדמנות זו בקשתי לשלוח לך דבר בעתו מה שהדפסנו לראשונה מכת"י מתורת אדמו"ר הצמח צדק על מגילת אסתר, שתקוטי שיקבל עוד לפני ימי הפורים הבע"ל.

בטח ידוע למר אז איך קאָך זיך במבצע תפילין, שרואני זכות גדול שהצליחו בזה אני"ש ש"י באופן נעלה ביותר, ומצוה גוררת מצוה. ומענין לענין, אע"פ שסיפרו לי ע"י הבר מצוה, שאפשר לקשר עם הענין, אבל אולי אפשר שיקדיש לזה מאמר מיוחד.

בכבוד ובברכה לפורים שמח ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

נוסף על מבצע תפילין קאָך איך זיך ג"כ בלימוד אגרת התשובה לרבנו הזקן ומה טוב אם גם לזה יקדיש מאמר וזכות הרבים מסייעתו.

ט'תרנח

ב"ה, ב' דר"ח אדר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבה, וכיון שנכנסנו לחודש אדר, חודש מוצלח לכל ישראל, יהי רצון שישתדרו כל הענינים בטוב ותוכל לבשר טוב בתוכן מכתבה ולקיים הציווי משנכנס אדר מרבין בשמחה.

והרי חשיבות מיוחדת לנשי ובנות ישראל בקשר עם ימי הפורים

ובלשון הרמב"ם: הלי דיעות רפ"ד.
מתורת אדמו"ר הצ"צ: אוה"ת על מגילת אסתר, ש"ל אז.
במבצע תפילין: ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות שם.
ומצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.
בלימוד אגרת התשובה: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפד, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרנח

חודש מוצלח לכל ישראל: ראה תענית כט, ריש ע"ב. מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה.
הציווי: תענית שם, סע"א. מג"א או"ח שם סק"ו.

קא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

הבע"ל, כמו שמוכח מזה שהמגילה לא נקראת על שם מרדכי, אף שהי' מראשי וגדולי ישראל בימים ההם, וגם לא על שם מרדכי ואסתר ביחד, כי אם על שם אסתר בלבד – מגילת אסתר.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ולשמחת פורים,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
מזכיר

ט'תרנט

בי"ח, ט' אדר, תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לאגוד תלמידי הישיבות, כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מח' טבת, חתום ע"י אברהם איזנבך ומרדכי מנדלסון שיחיו,
הואיל כ"ק אדמו"ר שליטי"א להורות:

א) לשאלתם (סעי' א' דמכתב הנ"ל) מה ללמוד – "תלוי ע"פ
מחז"ל במקום שלבו (דמשתתפי השיעור) חפץ".

ב) בשאלתם (סעי' ג') בנוגע להדפסת הקונטרס וכו' – "שייך
ל(החלטת) זקני עסקני אנ"ש שי' על אתר".

בברכת כט"ס,

הרב ח.מ.א. חדקוב

שהמגילה .. על שם אסתר בלבד: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תנז, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן אגרת ט'תרסד.

ט'תרנט

לשאלתם: מה ללמוד בשיעורי תניא.

מחז"ל: ע"ז יט, א.

בשאלתם: האם להדפיס קונטרס מיוחד עם פס"ד הצ"צ בנוגע לגילוח הזקן, כדי
להפיצו בין תלמידי הישיבות.

ט'תרס

[נוסח המברק, י"ב אדר, תשכ"ט]

לעולים החדשים ולחברי הכולל
המתיישבים בנחלת הר חב"ד, שליט"א,

ימי הפורים שמחים, ועלי' בקודש בארץ הקודש, בתורתנו הקדושה
ומצוותי אשר הקב"ה קדשנו בהם,
וחסתדרות טובה בכל מתוך הרחבה.
לחיים, לחיים ולברכה.

מ. שניאורסאהן

ט'תרסא

בי"ה, ערב פורים, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

הגיעני מכתבו מיום ב' אדר, בו כותב שלא הי' בקו חבריאות ועכשו
כבר בביתו.

ויהי רצון שתהי' רפואתו שלמה וגם קרובה, וכן בנוגע בתו תחי'
שכותב, ויבשר טוב גם משאר בני המשפחה שי'.

והרי הימים ימי חודש אדר שנצטוינו להרבות בו בשמחה, וצווי

ט'תרס

נדפסה ב"התקשרות" גליון צב ע' 11 ואילך, וב"מקדש מלך" ח"ג ע' רפ.
בנחלת הר חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ט'תרנ"ד, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרסא

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרנ"ב, ובהנסמן
בהערות שם.

שנצטוינו: תענית כט, סע"א. מג"א אר"ח סר"ס תרפ"ו.

וצויר ה' .. נתינת כוח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא.

במדב"ר פ"י"ב, ג.

ה' המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, כולל נתינת כח ואפשרות למלאותו במילואו.

בברכה לפורים שמח ולבשורות טובות ומשמחות בעניניו הפרטיים וכן מפעילותו בעניני חב"ד מתוך בריאות וטוב לב.

ט'תרסב

ב"ה, ערב פורים, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף יואל שי' המכונה פרופ' ד"ר ריבלין

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך, הפתעה נעימה היתה לי לקבל מכתבו בצירוף הספר **כתבים מתימטיים** לד"ר פסח חברוני. ומטובו למסור לכל חברי הועד ת"יח בעד עותק ב' של הספר. ובפרט, ככתבו, הרי המחבר ע"יה הי' מגזע חב"ד.

רואני רשום בספר שזהו חלק מעזבונו של המחבר המנוח, ואתענין לדעת עכ"פ בתוכן שאר העזבון, בפרט שיש בין הכתבים כנראה רשימות מדברי ימי המשפחה וכולי.

הנני מוצא בהזדמנות זו אפשריות מיוחדת להזכיר למר את הבטחתו בהיותו כאן לשלוח אלי גם פרי עטו הוא במשך כל השנים, אשר רק ספר אחד שהו"ל בשנים האחרונות נמצא בספריי שלי. ותודה מראש.

בהזדמנות זו אביע גם תקותי ואיחולי אשר הכל שלום אצל בני ביתו שי, כולל ראש המשפחה היינו מר, ושלום אמת, בנוסח הידוע, בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובאופן פנימי יותר — בגוף ובנפש גם יחד, ובנקודה פנימית עוד יותר — שלום בין שתי הנשמות שיש לכל איש מישראל, בלשון רבנו הזקן, נפש האלקית ונפש הבהמית, וכמובן ופשוט באופן דהגברת הצורה על החומר והרוח על הגשם.

בכבוד ובברכה ובברכת פורים שמח.

ארשה לעצמי לבוא בהצעה, ואף שבאה לאחרי החתימה עקרית היא וגם נפשית, אשר כיון שהועד לקח על עצמו ההוצאה לאור של כתיבי המחבר המנוח, בודאי ידאג ג"כ שיהי' בסדר כל הקשור לעילוי נשמתו,

שמירת היא"צ, לימוד משניות, נתינה לצדקה וכולי. ובודאי לדכוותי דמר אין צורך באריכות בדבר.

ועיין ג"כ בהמבוא שכתבו מר, תיכף בפרק א' שלו, אשר לאחרי ההבנה וההשגה וההעמקה בחכמת המתימטיקה, שהיא היסוד לשאר החכמות, אומרים שעתה "מתחיל הנעלם הידוע רק לנעלם על כל נעלם". שהכוונה בזה מובנת וגם פשוטה ובאופן חד משמעותי, בסגנון המורה הגדול, גם המורה לנבוכים שבכל הדורות: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו' ואין אמתתו כאמתת אחד מהם (שאר הנמצאים) כו' כי אין כח בדעת האדם החי כו' להשיג אמתתו" נעלם מכל נעלם.

ט'תרסג

בי"ה, שושן־פורים, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו דער 27טער יערלעכער מסיבה פון די "נציבי
הישיבה" תומכ־תמימים ליובאוויטש אין מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער יערלעכער באַנקעט פון ישיבת תומכ־תמימים, וואָס קומט
פאַר געציילטע טעג נאָך פורים, וועט זיכער אויך אָפּשפּיגלען דעם גייסט
פון פורים, וואָס אייגנטלעך איז פאַראַן אַ ספּעציעלע שייכות צווישן זיי.

המקום גזירה איז געווען פאַרבונדן מיט דער טענה: **ישנו עם אחד
מפּוֹר ומפּוֹרֵד בֵּין העמים .. ודתייהם שונות מכל עם** — "פאַראַן איין
פּאָלק צעשפּרייט און צעטיילט צווישן די פעלקער .. און זייערע געזעצן

ט'תרסב

בסגנון המורה הגדול: רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

ט'תרסג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 633.
ישנו עם אחד גו': אסתר ג, ח.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קה

זיינען אנדערש פון יעדן פאלק". המן האָט געטענה'ט, אַז דאָס וואָס אידן זיינען אָפגעזונדערט, מישן זיך ניט אויס אין דער אַרומיגער געזעלשאַפט, און האַלטן זייערע אייגענע געזעצן, איז ניט גוט פאַר דער מדינה און אויך ניט פאַר די אידן.

אַרויסגעוויזן האָט זיך פונקט פאַרקערט: די ישועה איז געקומען ניט דורך ענדערן דעם כאַראַקטער און וועזן פון אידן און אידישן פאלק, נאָר אדרבה, דוקא דורך פאַרשטאַרקן די אידישע איינזיקייט און אַנדערשקייט – דעם ישנו עם אחד און דתיהם שונות. און דאָס האָט ניט נאָר אויסגעהיט דעם אידישן פאלק, נאָר האָט אויך געבראַכט אַ דערהויבונג צו אַלע מדינות פון אחשוורוש, ווען די אַנפירערשאַפט פון דער מדינה איז איבערגעגעבן געוואָרן אין די הענט פון מרדכי היהודי – דער איד וואָס בויגט זיך ניט און בוקט זיך ניט (לא יכרע ולא ישתחוה).

די קלאַרע אָפּלערונג דערפון איז, אַז בשעת אידן זיינען אין גלות, צעשפּרייט און צעזיט צווישן די פעלקער, טאָר מען ח"ו ניט טראַכטן, אַז דורכדעם וואָס מיוועט חלילה אויפגעבן די אידישע אַנדערשקייט און דעם אידישן לעבנס־וועג און נאָכטאָן די סביבה אַרום, וועט מען פאַרזיכערן דעם אייגענעם מצב און העלפן די געזעלשאַפט אין וועלכע מען לעבט. דער אמת איז פונקט פאַרקערט: אָפהיטן די אידישע איינזיקייט און אַנדערשקייט און דוקא דורך דתיהם שונות, פירן דעם טאָג־טעגלעכן לעבן אין איינקלאַנג מיט די אייביקע געזעצן און ווערטן פון דער תורה הקדושה – דאָס איז דער איינציקער וועג צו פאַרזיכערן דעם אידישן קיום, און אגב אויך צו געווינען דעם צוטרוי און אָפּשיי מצד די פעלקער.

עס איז פאַרשטענדלעך, אַז כדי אַנצוהאַלטן די דערמאָנטע פולשטענדיגע אידישע זעלבסטשטענדיקייט בשעת מ'איז אַ קליינער מיעוט אין אַן איבערוויגענדער און אָפט אומפריינטלעכער סביבה, פאָדערט זיך אַ שטאַרקייט פון כאַראַקטער ביז צו מסירת־נפש, ווי דאָס איז געווען אין דער צייט פון פורים אַמאָל. דעריבער איז עס אַ לעבנס־נויטווענדיקייט אַנצוהויבן אַנטוויקלען דעם אמת אידישן גייסט פון דער פריסטער יוגנט

המן האָט געטענה'ט: ראה תרגום ותרגום שני עה"פ שם.

לא יכרע ולא ישתחוה: שם, ב.

מסירת־נפש .. פורים: ראה תו"מ סה"מ אדר ע' נה ואילך. וש"נ.

אָן. און דאָס איז אויך די אויפגאָבע פון ישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש אין מאָנטרעאַל – צו דערציען די תלמידים אין דעם גייסט ביז צו מסירת-נפש, זיי זאָלן זיין "תמימים" – גאַנצע אידן אין זייער קערפערלעכן, גייסטיקן און נשמה-לעבן, וואָס אין דעם ליגט זייער אמת'ער גליק, במילא אויך דער גליק פאַר זייערע עלטערן, פאַר כלל ישראל און פאַר דער גאַנצער סביבה.

השם יתברך זאָל מצליח זיין די יערלעכע אונטערנעמונג בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תרסד

בי"ה, ט"ו אדר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

נשי חב"ד אין מאָנטרעאַל
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען אַ גרוס פון אייער אַרבעט דורך הרבנית מרת גאלדא תחי' שוויי, צוזאַמען מיט די געשאַפֿענע "מעות חטים", לויט דער בייגעלעגטער קבלה.

די הצלחה אין דעם געביט פון מעות חטים איז זיכער אַ באַווייז אויף הצלחה אויך אין די אַנדערע טעטיקייטן פון די נשי חב"ד, און השם יתברך זאָל העלפֿן אַז אַלע טעטיקייטן זאָלן אָנגיין אין אַ גרעסערע און ברייטערע מאָס. און כאטש מיר אַלע האָבן דעם אינערלעכן וואונש, אַז אידן זאָלן זיך אַליין מפרנס זיין און זאָלן ניט דאַרפֿן אָנקומען צו מעות חטים אד"ג, אָבער ביז דאָס וועט זיין אזוי איז דאָך נויטיג צו שאַפֿן די גרעסטע מעגלעכע הילף פאַר די נויטבאַדערפיגע, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

און ווי וויכטיג עס איז דער אָנטייל פון אידישע פרויען ווערט אונטערשטראַכן אין די טעג פון פורים, און ספעציעל אין דער מגילה, ווי

עס איז אויך דערמאָנט געוואָרן ביים פאַרברענגען, אַז כאָטש אַסתר האָט
אַלעס געטאָן לויט די אָנווייזונגען פון מרדכי (ואת מאמר מרדכי אסתר
עושה), און טאָקע אויך דערפאַר, ווערט די מגילה ניט אָנגערופן אויף
מרדכיים נאָמען, אויך ניט אויף ביידענס נעמען, נאָר דוקא אויף אַסתר'ס
נאָמען אַליין — מגילת אַסתר.

בברכה להצלחה באופן דהולך ומוסיף ולבשורות טובות.

ט'תרסה

ב"ה, עשקי"מ ניסן תשכ"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נ"נ וכו' מוה' חיים צבי שי'

... תי"ח על הידיעה כללית בקשר עם הצילום ובודאי אם יודע
נוספות יכתוב עד"ז ותודה מראש.

ט'תרסד

דערמאָנט .. פאַרבריינגען: שיחת פורים (שיחות קודש תשכ"ט ח"א ע' 445 ואלף).
ואת מאמר מרדכי אסתר עושה: אסתר ב, כ.
דוקא אויף אַסתר'ס נאָמען: ראה גם לעיל אגרת ט'תרנח, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרסה

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' רלד.
חיים צבי: ליפסקר — פ"ת.
הידיעה כללית: ע"ד ספר שמסר לכ"ק אדמו"ר בעת "יחידות", שנמסר לו ע"י א'
מגזע חסידי חב"ד שקיבלו בירושה.

ט'תרסו

בי"ה, ראש חודש ניסן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בחגיגת הנחת אבן הפנה לכפר חב"ד ב'
— בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו ע"י
משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בשמחה רבה קבלתי הידיעה על דבר הנחת אבן הפנה לכפר חב"ד
ב' — ביום י"א ניסן, הבא עלינו ועל כל ישראל לחיים ולטובה ולשלום.

ותקותי אשר בעתיד הקרוב יהי שני רק בזמן, אבל אחיד יהי עם
כפר חב"ד הקיים זה עשרים שנה. ויתרה מזו, שבמשך הזמן יקום עוד
כפר ג', ד' כו' ובאופן — שכולם יחד יהיו חטיבה אחת ברוח אחד.

וכמדובר כמה פעמים, שאף על פי שסגנון חכמינו ז"ל, מגדולתו
של הקב"ה שאין פרצופי בני אדם שוים ואין דיעותיהם שוות — דורש
השם יתברך יוצר האדם קירוב הלבבות של כל עמנו בני ישראל, ועד
לאיתודם — איין גרויסע אידישע הארץ —

ראש חודש: ולא תחלת, כי הוא כמו ראש לאיברי הגוף — כולל וגם ממשיך חיות
לכל ימי החודש (ראה לקו"ת תבוא מא, ג. עטרת ראש בתחלתו).

ראש חודש ניסן: בו הוקם המשכן (פקודי מ, ב"ז. וראה שבת פז, ב).

אבן הפנה: ראה רד"ק לירמ" נא, כו.

י"א ניסן: ראה במדב"ר (נשא פ"י, ד) עה"פ ביום יא'. להעיר מסדר עולם פ"א
(רש"י יבמות עא, ב).

חטיבה אחת: ראה מפרשי הש"ס חגיגה ג, סע"א.

מגדולתו .. שוות: סנהדרין לה, א. ועוד.

דורש השם: עיין תניא פ' לב.

איין .. הארץ: להעיר מאנה"ק סל"א.

ט'תרסו

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 451, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
לכפר חב"ד ב': ראה לעיל אגרת ט'תקצו, ובהנסמן בהערות שם.
עה"פ: נשא ז, עב.

קט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ואפשרי איחוד האמתי ובר קיימא של השונים ונפרדים — אך על ידי חיים אחידים מיוסדים בתורת חיים, תורת אלקים חיים,

כי **תורה** אחת היא לכולנו, שניתנה **מהשם** אחד, שעל ידי זה נעשה **ישראל** גוי אחד בארץ.

ויחי רצון אשר כשם שזכינו להנחת אבן פינה לכפר חב"ד ב' כן בקרוב נזכה לגמר בנין כפר חב"ד זה ושכלולו ואיכלוסו המלא בגו"ר גם יחד, ולאחרי זה — ובתכיפות — לכפר חב"ד ג', ד' כו' — כולם מבוססים

כרצון מייסד כפר חב"ד הראשון, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר,

על האהבה המשולשת: אהבת **השם** ו**התורה** ו**ישראל**,

והרי אהבה האמתית היא המקרבת ומאחדת — אהבה בגימטריא אחד,

ומכפרי חב"ד יפוצו מעינות דברי אלקים חיים חוצה ועמהם יוליכו רוח אהבה האמורה, ונגלה בכל מקום הפצתם,

כי ישראל אורייתא וקוב"ה — סתים וגליא — כולי חד.

ומבנין כפר חב"ד זה — לקיום היעוד ע"י דוד מלך ישראל (וקיום בקרוב ממש):

יקום אלקים יפוצו אויביו וינוסו משנאיו מפניו —

וכי יש שונאים לפני מי שאמר והי' העולם, אלא אלו שונאי ישראל —

ואפשרי כו' אך כו': ראה תניא שם.

גוי אחד בארץ: ראה אגה"ק סי"ט.

אהבה בגימטריא אחד: תקו"ז בהקדמה (י, ב).

ישראל כו' חד: מובא בכ"מ בדא"ת. וראה זח"ג עג, א.

דוד מלך ישראל: השייכות לר"ח — ראה ר"ה כח, א. זח"א קצב, ב.

יקום .. מפניו: תהלים סח (בגימט' חיים), ב.

וכי .. ישראל: ספרי בהעלותך (הובא בפרש"י שם) י, לו.

גוי אחד בארץ: שמאל"ב ז, כג. ועוד.

האהבה המשולשת: ראה סה"ש קין ה'ש"ת ע' 2 ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 499. וראה

ספר הערכים — חב"ד ערך אהבת ישראל ס"ו. וש"נ.

ויושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשנה.
בכבוד ובברכת הצלחה רבה במעשה ידיהם ובברכת חג הפסח כשר
ושמח,
מנחם שניאורסאהן

ט'תרסז

ב"ה, בי' ניסן, תשכ"ט
ברוקלין.
שלום וברכה!
במענה למכתבו מיום כ"א אדר,
מובן שעליו סוף סוף ללמוד בישיבה בה לומדים אך ורק לימודי
קודש. וחשיבות הדבר וההכרח בזה מובן.
בברכה,
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרסח

ב"ה, בי' ניסן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ"י.
מרת איטא תחי'
ברכה ושלום!
על ידי ידידינו מר שלמה ש"י מיידנצייק נודעתי על דבר מצב
בריאותה וטיפול רפואי שהי' לה.

ויושיע ציון .. וירשנה: תהלים סט (ראה פנ"ח שכי"ט פ"א: **הדס** גימט' חיים
כו'), לו.

וירשנה: להעיר מבי"ב (קכט, ב) ירשנה אין לה הפסק. ולרמבי"ם ושני"ע חו"מ ר"ס
רמ"ח נוכ"פ באוה"ת להצ"צ בראשית יז, א) בראוי ליורשו כ"ת אפילו אמר בלשון מתנה
(לזרעך **נתתי** — לך טו, יח — וראה ב"ב קיט, א. ובכ"מ. ואכ"מ). וראה בשו"ע שם
שזהו רק בדיני ישראל.

ט'תרסז

ללמוד בישיבה כז': ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקצו. לקמן אגרת ט'תרפח.

כ"ק אדמו"ר זי"ע קיא

ויהי רצון שתהי' רפואתה שלמה וגם קרובה, ומתוך בריאות הנכונה
תוכל לחוג את חג המצות באופן שיהי' באמת זמן חירותנו, חירות מכל
ענינים המבלבלים, ויהי' הכל בשמחה ובטוב לבב.

בברכה לרפואה ולחג הפסח כשר ושמח.

ט'תרס"ט

בי"ח, ב' ניסן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מרת רות תח"י רטנר

ברכה ושלוש!

באיחור רב נתקבל מכתבה, בו שואלת איך להבין הפסוק "לא
תעשה לך פסל וכל תמונה" וגו'. ושואלת גם כן היש הבדל מהותי בין
הציור והמוסיקה.

והנה בנוגע להדין הלכה למעשה הנכלל בפסוק האמור תוכל להוודע
מרב בסביבתה, עם כל הפרטים המענינים אותה.

ורק אוסיף נקודה עקרית שצייר או ציירת יש להם שטח הכי גדול
לנצל כשרונותיהם במילואם בלי לנגוע בדיני התורה, שהיא **תורת חיים**,
פירוש — הוראה בחיים פשוט בעולם הזה, שיהיו חיים ראויים לשמם
בכל המובנים. ואדרבה, בכח הציור אפשר להוסיף חיות והבנה והשגה
בעומק יותר בעניני העולם בכלל, ובמיוחד הבנה פנימית בדברי נעים
זמירות ישראל, "מה גדלו מעשיך ה'", "מה רבו מעשיך ה'", ועל ידי כך
לקבל הערצה וכבוד ויראת הרוממות לבורא יתברך באופן נפלא.

יש כמה שיחות מכ"ק מו"ח אדמו"ר על דבר ההתרשמות וההעמקה
שהיו אצל כ"ק אביו כשראה ציורים מעשה ידי אמן, ועד כדי כך שלמרות
שכידוע עד כמה הי' יקר לו כל רגע, בכל זה בהיותו בפאריס הקדיש כמה

ט'תרס"ט

הפסוק: יתרו כ, ד.

מה גדלו ג' מה רבו ג': תהלים צב, ו, קד, כד.

כמה שיחות: סה"ש תרצ"ו ע' 46 ואילך. תרח"ץ ס"ע 270 ואילך. ובארכה — ראה
מכתבו מג' תמוז רצ"ה — נדפס בסה"מ ה'תשי"א ע' 125 ואילך (ראה שם ע' 129 ואילך).
אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ג אגרת תשפ (ראה שם ע' שצד ואילך).

שעות לביקור בלואוור, ביחוד במחלקת הציורים, ואח"כ סיפר לבנו ומלא מקומו, הוא כ"ק מו"ח [אדמו"ר], ענינים בחסידות שניצנצו ברעיונו בהסתכלו בציורים.

תקותי שזה שמצטטת הפסוק האמור שהוא בתחילת עשרת הדברות, שהם יסוד כל התורה כולה ועד לפסקי ההלכה שבתורה שבעל פה הכי אחרונות, מראה שהיא מסדרת חיי שיתאימו להוראות הלכות אלו, ועושה זה בפנימיות ואמתיות. ובפרט שזה מתפקידו של הצייר לקלוט ולמסור פנימיות הענין שמצייר, ועד לאופן שאפילו זה שאינו צייר גם כן ירגיש הפנימיות שבדבר.

ויהי רצון שתשפיע בסביבתה בכיוון האמור, השפעה באופן המתאים ועל ידי דברים המתאימים, ובעיקר על ידי היותה דוגמא חי. בברכה לחג הפסח כשר ושמת.

ט'עתר

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער יום-טוב פסח, ראש השנה לרגלים, דער ערשטער פון אלע
ימים-טובים, און זיין אינהאלט — יציאת מצרים (דער אַרויסגיין פון
מצרים), ווען אידן זיינען געוואָרן אַ פֿאָלק, האָבן אַ ספּעציעלע באַדייטונג
אַלס אַ כללות'דיגע (אומפּאַסנדע) געשעהניש, ביז אַז אַלע זיינע
איינצעלהייטן זיינען כללות'דיגע הוראות (אָנווייזונגן) און, פֿאַרשטייט

ראש השנה לרגלים: ר"ה ד, א.

יציאת מצרים... געוואָרן אַ פֿאָלק: ראה מפרשים ליחזקאל טז.

אַ כללות'דיגע (אומפּאַסנדע) געשעהניש: כי הוא (יצי"מ) יסוד גדול ועמוד חזק
בתורתנו ובאמונתנו כו' (חינוך מצוה כא).

ט'עתר

נדפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (קה"ת, תנש"א) ח"ב ע' תרכב.
תרגום האגרת בלה"ק נדפסה ב"תורת מנחם — אגרות מלך" ח"ב ע' סז ואילך.

זיך, נצחיות'דיגע, אזוי ווי אלע ענינים פון תורה וואָס איז אַ נצחיות'דיגע און איז ניט באַשרענקט פון צייט און אָרט.

מיר וועלן זיך דאָ אָפּשטעלן אויף איין ענין פון קרבן פסח און יציאת מצרים.

דער קרבן פסח פאָדערט און איז פאַרבונדן מיט מצות מילה און ווי געזאָגט: **המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו גוי וכל ערל לא יאכל בו** (עס זאָל גע'מילט ווערן יעדער זכר און דאָן זאָל ער צוטרעטן מאַכן עס (דעם קרבן פסח). און קיין ערל זאָל ניט עסן פון עס). אויך דער גאַנצער ענין פון יציאת מצרים איז געווען, ווי אונזערע חכמים ערקלערן, אין זכות פון די צוויי מצות: פסח און מילה.

עס איז פאַראַן אויך אַן אינערלעכער צוזאַמענבונד צווישן ביידע ענינים*.

ברית מילה, אויף דעם אַכטן טאָג באַלד נאָכן געבורט, שטעלט מיט זיך פאַר דעם בונד (ברית) צווישן אַן אידן מיטן אויבערשטן באַלד ביים אָנהויב פון לעבן, אַז דאָס גאַנצע לעבן וועט זיין לויט דעם רצון פון דעם אויבערשטן.

קרבן פסח — איז צום אַלעם ערשטן — אָנגעזאָגט געוואָרן צו דעם

אַ נצחיות'דיגע: בכל פרטי' (ולא רק הציונים שבה), שהרי צ"ל ברכת התורה — "נותן התורה" לי הוזה (לקו"ת ויקרא כג, א) — גם בנוגע לכתוב ואחות לוטן תמנע וכי"ב (ראה סנהי צט, ב). פיה"מ להרמב"ם ר"פ חלק יסוד השמיני: ואין הפרש כו'.

המול .. בו: שמות יב, מח.

לא יאכל בו: ופסח לא בא מתחלתו אלא לאכילה (משנה פסחים עו, ב).

חכמים ערקלערן: פדרי"א פכ"ט.

אינערלעכער צוזאַמענבונד: להעיר ג"כ אשר פסח ומילה שניהם מי"ע שיש בה כרת (כריתות בתחלתה).

באלד נאָכן געבורט: ועד יום השמיני כאלו הוא עדיין בבטן (האם) — מו"נ ח"ג פמ"ט. וראה דב"ר רפ"ו. נדה לא, ב. ויק"ר פכ"ז, י. ס' הבהיר [ס'] קסח.

מילה .. דאָס גאַנצע לעבן: יומתק ע"פ המבואר במ"א אשר מילה היא פעולה נמשכת, וכדמוכח במנחות מג, ב.

(*) הכוונה: ששניהם הוראות הקשורות בחילוק מצב האדם בקשר לגילו.

לכתוב: וישלח לו, כב.

הכוונה: מענה רבינו — ניסן תשכ"ט.

המבואר במ"א: ראה לק"ש ח"ג ע' 759 ואילך. מפענח צפונות פ"ה סי"ח. וש"נ.

הויפט פון אַ משפּחה (**איש שה לבית אבות שה לבית. למשפחותיכם**).
עס קומט פאַר אין **מיטלפונקט** פון לעבן, ווען דער איד איז שוין אַ
פאַמיליען מענטש און אַ בעל-הבית פאַר זיך.

ביים ערשטן קרבן פסח אין מצרים שטייט אויך **משכו וקחו לכם** —
ציט זיך צוריק (פון עבודה-זרה) און נעמט מאַכן דעם קרבן פסח. דאָס
לאָזט אונז הערן, אַז אין דער דאָזיגער תקופה פון לעבן איז דאָ אַן עבר
(פאַרגאַנגענהייט) וואָס עס קען זיין אַז דער עבר איז געווען ניט אינגאַנצן
ווי עס באַדאַרף צו זיין, און מיַדאַרף אים פאַריכטן.

אַנווענדענדיק דעם אינהאַלט פון די אויבנדערמאָנטע ענינים אין
טאָג-טעגלעכן לעבן, איז די אַפּלערנונג דערפון:

יעדער רגע פון לעבן איז אַן **אַנהויב** פון שעות און טעג וואָס קומען
אַן נאָך עס. ער איז אויך אַ **המשך** (פאַרטזעצונג) פון דעם עבר. מער
בכללות:

עס זיינען פאַראַן טעג און צייטן ווען דער מענטש הויבט אַן **נייע**
ענינים, און עס זיינען פאַראַן טעג און צייטן ווען דער מענטש זעצט פאַר
און טוט אין זיינע **פריערדיגע** ענינים.

עס איז דאָך אני נבראתי לשמש את קוני (איד בין באַשאַפֿן געוואָרן
כדי צו דינען דעם אויבערשטן) און נאָכמער — מ'איז **משועבד**
(פאַרקנעכט) צו "אנכי ה' אלקיך (אויבערשטן, ווייל ער איז דער) אשר
הוצאתיך מארץ מצרים (אַרויסגענומען פון מצרים)", איז

די צוויי דערמאָנטע אייגנשאַפטן פון ברית מילה און קרבן פסח,
ווערן אויך אַפּגעשפּיגלט אין צוויי כללות'דיגע סוגים פון עבודת השם: די
עבודה פון אַ **צדיק** — וואָס ער האָט צו טאָן בעיקר מיט **נייע** ענינים און
נייע דערגרייכונגען; און די עבודה פון אַ **בעל-תשובה** — וואָס האָט צו

משכו .. זרה: שמות יב, כא. מכילתא שם.

יעדער רגע: לחד הראשון — שאין שם עבר והאחרון — שאין שם עתיד. ואכ"מ.

אני .. קוני: משנה סוף קידושין.

משועבד .. מצרים: רש"י שמות כ, ב. וראה מכילתא שם. שמו"ר פכ"ט, ג.

איש שה לבית גר: בא יב, ה.

למשפחותיכם: שם, כא.

אנכי ה'א גר: יתרו כ, ב. וראה פרש"י עה"פ.

טאָן בעיקר מיט פאַריכטן און פאַרבעסערן דעם עבר. אויך אין העכערן זין פון **תשובה** – אומקערן זיך צום מקור – מיינט דאָך אויך, אַז ער איז פריער געווען נאָענט צום מקור און האָט זיך דערווייטערט. וואָרום די נשמה, איידער זי איז אַראָפּגעקומען, צו באַלעבן דעם גוף, איז געווען לויטער רוחניות, און מ'דאַרף זען אַז אויך בשעת די נשמה איז אין גוף זאָל זי זיין רוחניות'דיג, און נאָך מער – זי דאַרף אויך דעם גוף און נפש הבהמית מאַכן רוחניות'דיג.

אַזוי אויך **בפרטיות** יעדן טאָג באַ יעדער אידן: גלייך באַם אויפשטיין פון שלאָף איז ער דאָך אַ ברי' **חדשה** (אַ ניי באַשאַפֿענער) און הויבט אָן אַ נייעם לעבן מיט מודה אני כו'. און דער צווייטער קצה (עקסטערעם) פאַר'ן איינשלאָפֿן ווערן – דער חשבון הנפש פון דעם פאַרגאַנגענעם טאָג אין קריאת שמע שעל המטה איידער ער גיט דעם אויבערשטן דעם פקדון: בידך אפקיד רוחי.

* * *

דאָס איז אויך דער ענין פון זמן חרותנו און יציאת מצרים אין טאָג-טעגלעכן לעבן: זיין פריי און אַרויסגיין פון די באַשרענקונגען (**מצרים וגבולים**) פון דער אייגענער נאָטור און פון פאַרשקלאָפונג צו דער פרעמדער סביבה. און דאָס פאַדערט עבודה אין אַ צוויי-פאַכיגען אופן:

תשובה .. צום מקור: ראה תניא פלי"א (ומבאר שם: היא בחי' יצי"מ כו'). ובלקו"ת ר"פ האזינו: הנה עיקר התשובה הוא כו'.
נאך מער: ראה תניא פלי"ז (מח, סעי"א) וכל ניצוץ כו'.
אַ ברי' חדשה: ראה שו"ע אדה"ז תאו"ח (מהדו"ק) ר"ס ד.
מודה אני: וסיומו רבה אמונתך – ע"פ משי"כ **חדשים** לבקרים רבה אמונתך (מדרש תהלים כה).
חשבון הנפש: ראה ד"ה אין עומדין היתשי"ב (בקונט' ביקור שיקאגא) ובכ"מ.
אין טאָג-טעגלעכן לעבן: כי בכל יום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים (תניא רפמ"ז).
צוויי-פאַכיגען אופן: ראה ד"ה שה תמים (בסי' המאמרים תרכ"ט) בביאור הענין

מש"כ: איכה ג, כג.
 בקונט' ביקור שיקאגא: ולאת"ז בטה"מ היתש"ב ע' 89.
 בידך אפקיד רוחי: תהלים לא, ו.
 בסי' המאמרים תרכ"ט: בהוצאת קה"ת תשנ"ב – ע' קה ואילך.

ווי עבודה פון א צדיק — כסדר אָנצוהויבן נייע גוטע זאכן, **עשה טוב**; און עבודה פון א בעל־תשובה, **סור מרע ועשה טוב** — צו פאַריכטן וואָס עס איז נויטיג פון עבר און גרייכן אַלץ העכער און נענטער צום אורשפרינגלעכן מקור אין גיטלעכקייט.

און אפילו ווען מ'געפינט זיך, ר"ל, אין אומשטענדן, ווי אַמאָל אין מצרים, ווען עס האָבן זיך צוגעקלעפט גאָר פיל ניט־געוואונשענע פרעמדע זאכן — איז אויב נאָר ער באַשליסט מיט אַן אמת זיין דעם אויבערשטן, ער זאָגט **ה' אלקינו** (אונזער כח און אונזער חיות) ה' אחד — ווערט גלייך אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים — איצט אַזוי ווי דאַמאָלס. עס ווערט בטל זיין פאַרשקלאָפונג צו פרעה און צו מצרים ערות הארץ, ער קריכט אַרויס פון זומפ, פאַריכט דעם עבר און הויבט אַן ניי לעבן, אַן אמת אידישן לעבן — אמת'ע פרייהייט דורך תורה און מצוות.

* * *

ויהי רצון אַז דאָס אַלץ זאָל זיין ווי באַ יציאת מצרים דעם ערשטן מאָל — **ביד רמה**, מיט שטאַלץ און מיט געזאַנג און שמחה, און דורך דעם אַלעס מקרב זיין און ממחר זיין די פאַרווירקלעכונג

שקרבן פסח ה' מן הכבשים ומן העזים. וכן במילה — הסרת הערלה (שאינו ערל. סור מרע), שהוא מהול (מ"ט). ואכ"מ.

ער באַשליסט כו' : ראה תניא פמ"ז.

אלקינו .. חיות : ראה טושני'ע או"ח ס"ה. לקו"ת במדבר עג, ב.

דורך דעם אַלעס מקרב כו' : ראה שם בפדר"א (פכ"ט) שבזכות מילה ופסח נגאלו ממצרים "ובזכותם אתם עתידין ליגאל בסוף".

(ז' הכוונה: סור מרע — כלי עזיבת החטא — ועשה טוב — אח"כ צ"ל עבודה מסודרת כמשנ"ת בעולת תמיד וכו'. וכן ועי'ט באופן נעלה יותר כיתרון האור מתוך החושך.

סור .. טוב: תהלים לד, טו.

ה' .. אחד: ואתחנן ו, ד.

מצרים ערות הארץ: מקץ מב, ט. ועוד.

ביד רמה: בשלח יד, ח. וראה ת"א עה"פ.

הכוונה: מענה רבינו — ניסן תשכ"ט.

קיז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

פון דער נבואה־הבטחה: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות —
בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ט'תרעא

בי"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

לכבוד הווי"ח אי"א נוי"נ בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותינו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,
הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות
בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא
בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך
דעהו.

בהוקרה ובכבוד ובברכת החג,

מ. שניאורסאהן

נבואה־הבטחה: מיכה ז, טו.

ט'תרעא

כללי פרטי. מצילום האגרת.

מח"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב: תבוא כח, מז. תהלים ק, ב. וראה רמב"ם סוף הל'
לולב. תו"מ סה"מ חשון ע' רעט ואילך. וש"נ.

וכמו שנאמר: משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א.

זה עתה נתקבל המברק ות"ח מקול"ע. — כן השמועה שאולי יבקר
כ' בארצה"ב ימים אלה.

ט'תערב

ב"ה, מחרת שבת הגדול, י"א ניסן, ה'תשכ"ט.
ברוקלין, נ"י.

כבוד אחינו בני ישראל המתנחלים ב"נחלת הר חב"ד"
— בתוככי כללות העולים המתדיישים בארצנו
הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בודאי הגיעו כבר ונתקבלו שני ה"ספרי-תורה" שנשלחו מכאן.
וכבר מלתי ומלתייהו אמורה — במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר
כתבו

ב"יום הששי ערב שבת קודש אחר חצות, לסדר כי תבואו אל הארץ
וגו' ושבתה הארץ שבת לחוי' — תשי"ט",

בעת שלחו ספר תורה "אל ידידינו אנ"ש ותלמידי התמימים
המתדיישים כעת בארץ הקדושה תבנה ותכונן". וז"ל:

"בראשית התישבותכם בארץ הקדושה תבנה ותכונן. עליכם
להתבונן היטב ולדעת, בהכרה הרגשה והתקשרות פנימית, כי ההשגחה
העליונה הביאה אתכם ואת בני ביתכם יחיו, לארץ אשר עיני ה' אלקינו
שמה מראשית שנה ועד אחרית שנה. ובפלטין של מלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא, אתם נמצאים בכל עת ובכל שעה.

יבקר כ' בארצה"ב: ביום י"ב ניסן הגיע מר שזר ע"מ להשתתף בהלוי' של נשיא
ארצה"ב — מר אייזנהאור, וראה לקמן אגרת ט'תרעג.

ט'תערב

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 389, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
ב"נחלת הר חב"ד": ראה גם לעיל אגרת ט'תרנד, ובהנסמן בהערות שם.
במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר: צילומי נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 179. ולאח"ז באגרות-
קודש שלו ח"י אגרת ג'תעט.
לארץ אשר גו': עקב יא, יב.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קיט

והיתה קבלת ספר התורה אשר אני שולח לכם, לאות זכרון תמיד
במוחכם ובלבבכם, לסדר את כל חייכם הפרטיים והכלליים, על פי
התורה, וכפי שהורונו אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע, לחנך את בניכם ובנותיכם יחיו בדרכה, בלי כל פשרות, ולהאציל
מרוחה, רוח ישראל סבא, על שאר אחינו בני ישראל יחיו, הקרובים
והרחוקים לעת עתה, בהשפיעכם עליהם לנחותם הדרך העולה בית אל,
היא דרך לימוד התורה ביראת שמים וקיום המצוות בהידור, מתוך קירוב
אמיתי, הנובע מאהבת ישראל ומדות חסידות אשר על פי תורת דברי
אלקים חיים.

והי' כל אחד ואחת מכם, נר להאיר את חושך הגלות, אשר אתם
ואנו נמצאים בו, באור הוי', עדי יקיים ה' את יעודו, על ידי נביאיו
הקדושים, להשמיענו קול מבושר משמיע ישועה, כי נחם הוי' עמו, והולך
לפנינו הוי' לקבץ גליותנו ולגאלנו גאולת עולם.

השם יתברך יהי' בעזרכם ויברך אתכם ואת בני ביתכם יחיו בכל
הצריך לכם בבני חיי ומזוני רוויחי בגשמיות וברוחניות, ויגאלנו כולנו על
ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו, אמן.

נא ונא למסור תוכן מכתבי זה, לנשיכם ובנותיכם יחיו לכל
אחד ואחת בפרט"ו.

ויהי רצון אשר יקיימו ככל הכתוב למעלה בשמחה וטוב לבב ומתוך
הרחבה ובאופן דמוסיף וחולך ואור,

עדי קיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות —
בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממשי.

בכבוד ובברכה להסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות,

ובברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

עדי יקיים ה' את יעודו: ע"פ ישע"י נב, ז ואילך.

עדי קיום היעוד: מיכה ז, טו.

ט'תרעג

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ וכו'
הרב ש.י. פרנקל תאומים שי'
קרית אונו

שלום וברכה!

במענה למכתבו מר"ח ניסן, בו כותב על דבר המשך בנין התלמוד
תורה וכו' אשר כאילו הסכמתי בזמנו לממן את הגמר בתנאים מסויימים
וכולי.

לאחר בקשת הסליחה מוכרחני לומר שאף שזוכר אני בכללות
הפגישה עם חבר המועצה דקרית אונו בחיותו כאן, אבל מפני אריכות
הזמן איני זוכר על דבר הבטחה כזו וכן התנאים, אף שלאידך גיסא מפני
אריכות הזמן אין בידי וודאות גמורה בענין. ולכאורה תמוה הענין, כיון
שבכלל אין תחת ידי קרנות לתכלית האמורה. בכל אופן אין לי ודאות
גמורה לשלילה.

אבל מאז השיחה, שארץ הזמן ביותר, ותפוסים האמצעים אשר
ברשותי בתכניות שכבר התחילו בהם ואי אפשר לעכבן עתה, ולא עוד
אלא שהאמצעים אינם מספיקים כלל ומשתדלים בגיוס כספים נוספים
לכסות הגרעון — הנה לעת עתה אין נראית כל אפשריות להכנס
להתחייבויות אחרות.

ובפרט שבזמן הכי אחרון יסדו ישוב חב"די נחלת הר חב"ד על יד
קרית מלאכי, והתחילו בבנין כפר חב"ד שני על יד כפר חב"ד ראשון,
אשר בניי האמורה תמשך כמה זמן וידרוש אמצעים גדולים, אף על פי
שבחלקם הגדול בודאי [ו]בודאי יהיו מתקציבים שונים מהמוסדות
המתאימים באה"ק ת"ו.

ט'תרעג

הפגישה עם חבר המועצה: מר יעקב כהן הנזכר להלן בסוף האגרת. וראה בהערה

שם.

נחלת הר חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ט'תרנא, ובהנסמן בהערות שם.
כפר חב"ד שני: ראה גם לעיל אגרת ט'תקצו, ובהנסמן בהערות שם.

קכא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ואת כתי"ר הסליחה על אשר מתאים להאמור אין ביכלתי למלאות
רצוני להתחייב במימון וכו'. ותקותי חזקה אשר ילמד זכות עלי גם בפני
חבריו שיחיו, והרי הוראת חכמינו ז"ל לדון לכף זכות, הרי זה גם נתינת
כח. ובמיוחד בודאי ילמד זכות עלי בעיני מר יעקב שי' כחן. ותודה לבבית
מראש.

בכבוד ובפ"ש חבריו שיחיו ובברכת חג הפסח כשר ושמח.

ט'עדרת

[ערב חג הפסח, היתשכ"ט]

פרזידנט שניאור זלמן שזר

רח' בלפור 20

ירושלים, ישראל

בואו לשלום ולהצלחה מרובה לארצנו הקדושה אשר ירחיב השם
גבולה כהברית אשר כרת את אברהם ולזרעו אחריו.

ולחג הפסח כשר ושמח עם כל הנלוים עליו בתוככי כל בני ישראל.
ולזכות בקרוב ממש לקיום ההבטחה וקיום במילואו כימי צאתך מארץ
מצרים אראנו נפלאות.

בהוקרה ובכבוד ובברכת החג,

מנחם שניאורסאהן

הוראת חכמינו ז"ל: אבות פ"א מ"ו.

נתינת כח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב,

ג.

מד יעקב כהן: הוא חבר המועצה הנזכר לעיל בריש המכתב. וראה לעיל חכ"ג אגרת
ח'תתיד (בתאריך ט' אייר תשכ"ד) אגרת אליו בקשר עם "הנחת אבן הפינה לבנין התלמוד
תורה" (נזכר שם גם "בהמשך לשיחתנו").

ט'עדרת

שניאור זלמן שזר: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן בהערות
שם.

בואו לשלום: מנסיעתו לארצות הברית — ראה לעיל אגרת ט'תדע. וש"נ.

ירחיב השם גבולה: פ' ראה יב, כ. פ' שופטים יט, ח.

כהברית: לך לך טו, יח.

ההבטחה: מיכה ז, טו.

ט'תרעה

[נוסח המברק לקראת חג הפסח, ה'תשכ"ט]

חג הפסח כשר ושמח ויקוים בקרוב ממש ההבטחה כימי צאתך
מארץ מצרים אראנו נפלאות.

/מקום החתימה/

ט'תרעו

ב"ה, כ"ו ניסן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

כבוד מר משה בן נחום שי,
מרכז הועידה למען השבת, ת.ד. 9, תל אביב

שלום וברכה!

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו לאשר קבלת מכתבו בקשר לועידה
הארצית השני למען השבת העתידה להתקיים בימי כ"ג כ"ד אייר
הב"ל.

ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א שלוחה למארגנים ולכל המשתתפים
אשר חפץ ה' בידם יצליח לחזק שמירת השבת, שהוא הכרחי וחיוני בכל
מקום וביתר שאת וביתר עז בארצנו הקדושה, אשר תמיד עיני ה"א בה
מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ובדאי למותר להאריך בגודל חשיבות שמירת שבת ששקולה כנגד
כל המצוות, כמאמר חכמינו ז"ל. ורואים גם במוחש אשר גדול כוחה של

ט'תרעה

נרפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (קה"ת, תנש"א) ח"ב ע' תתנא.
ההבטחה: מיכה ז, טו.

ט'תרעו

אגרת המזכירות.
אשר תמיד גו': עקב יא, יב.
כמאמר חכמינו ז"ל: ירושלמי נדרים ספ"ג. שמו"ר פכ"ה, יב. וראה בהנסמן בשערי
זהר לשמו"ר שם.

קכג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שבת קודש להמשיך מקדושתה בחיי איש ואשה הישראליים במשך ימות
החול שלאחריי והיי גם חול זה לקודש.

ואם האמור בתקפו המלא בכל התקופות, על אחת כמה וכמה
בימינו אלה אשר כל בני ישראל בכל מקום שהם זקוקים לתוספת ברכה
מהשי"ת שומר ישראל, שהרי סגולה מיוחדת למצות שבת, וכפירוש
חכמינו ז"ל שבת שמשבית מזיקין מן העולם, ואף שנאמר זה בנוגע ליום
השבת הכללי בביאת משיח צדקנו, אבל מובן מזה ג"כ שמעין ודוגמא
לזה הוא בכל שבת ושבת.

ומכאן תשובה ג"כ לאותם הטועים, או עכ"פ מטעים אחרים, לומר
אשר שמירת שבת הוא אך ורק ענין פרטי של כל אחד ואחת ואין
להתערב להשתדל ולהתעסק בזה וכולי. וכידוע הדוגמא בנוגע לכל ענין
של תורה ומצות, שמעשה בלתי רצוי של איש ואשה היהודים, אף כי
בחייהם הפרטיים, הרי זה בדוגמת אנשים רבים השטים בספינה
המטולטלת בים של מים זדוניים והים הולך וגועש, שכל הנוקב חור בתאו
ובד"א "שלו" בהספינה מסכן את הרבים, והנמשל מובן.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש נראה ונוכה, בסגנון חכמינו ז"ל, אשר
ישמרו ישראל שבת כהלכתה ומיד הם נגאלים.

בכבוד ובברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

וכפירוש חכמינו ז"ל: תר"כ עה"פ בחוקתי כו, ו.
בסגנון חכמינו ז"ל: שבת קיח, ב. ירושלמי תענית פ"א סה"א. שמור"ר שם. וראה
לקו"ת בהר מא, א.

ט'תרעז

ב"ה, בימי הספירה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו, אשר בנועם קראתי בו שנפשו חשקה
בתורה ואינו חס מפני הקושיים וכו'.

ולשאלתו איפה להמשיך לימודו בעתיד הקרוב, מבין האפשרויות
שיש לו, הנה צריך לבחור במוסד אשר בו תהיי האפשרויות ללמוד תורתנו
תורת חיים לכל היותר, היינו המאקסימום.

מובן שאם יכול להיות באופן שיחזק לימוד התורה במדינתנו עתה,
יש לזה קדימה משאר אופני הסתדרות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרעח

ב"ה, ג' אייר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים וכו'
הרב שמואל טובי שי שטערן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום י"ד למב"י, ואף כי תקותי שיופיע
קיצור רשימת הדברים דאחרון של פסח בנוגע לעזיבת שכוונת היהודיות
ב"הפרדס", לעשות רצונו חפצתי ומצורף בזה העתק (דרך אגב, בו הובאו
ג"כ המקומות בשו"ע אודותם כותב בסיום מכתבו).

ט'תרעח

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 357, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרב שמואל טובי שטערן: אגרת נוספת אליו — לקמן אגרת ט'תתנו.
רשימת הדברים דאחרון של פסח: נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 350 ואילך.
ב"הפרדס": אייר, תשכ"ט.

מטעמים מובנים לא הוכנסו ברשימה בטויים ההולמים את ההנהגה המוזרה ומצערה ומבהילה דמכירת הבתים בשכונות אלו כדי לעבור לשכונות אחרות. ועוד טעם בזה, אשר תקותי חזקה אשר רבני ארצות הברית, **מו"ר הוראה** בישראל, אשר עליהם לעמוד בפרץ בכל ענייני אחב"י, על אחת כמה וכמה בענין הכי חשוב זה האמור, יצאו בקול גדול מתאים לגודל הענין ובפירסום גדול מיוסד על מה שנאמר לא תגורו מפני איש, וזכות הרבים מסייעתם.

עוד נקודה שהזכרתי בעת ההתועדות בקצרה והשמטתי אותה מהרשימה מטעמים מובנים, אשר הבורחים מהשכונות לשכונות אחרות – בריחה היפך הדין – מביאים ר"ל אתם אותם "התנאים" מהם בורחים, היינו סכנה לשכונה החדשה בשעת ההעתקה וגם לאחר זי, שהרי הם דוגמא חי' מזכרת כו' כל איש ישראלי שנמצא במקום ההוא היפך הוראות תורתנו תורת אמת כו' וד"ל. וכפי שהערותי זה כמה פעמים, בחמלת ה' על דור יתום עקבתא דמשיחא, הרי כמה מענייני תורה רואים גם בגלוי בדרכי הטבע. והוא הדין בנידון דידן, אשר גם בדרך הטבע, כשהולך אינו-יהודי ברחוב ופוגש ביהודי הנ"ל, פנים חדשות בשכונה זו, ושואל מאין בא ולמה העתיק מדירתו הקודמת וכו' ומספרים לו פרשת העניינים, הרי זה מלמדו לנסות לעשות ר"ל כשונאיהם של ישראל שגרשו יהודי זה ממקומו הקודם וכו' וכו'.

נפלא הדבר שדוקא במדינות הרווחה שלכאורה צריכים היו להיות בני ישראל תקיפים יותר בעמדתם ולא להתרשם מפני כו', אף כי אתם המעט מכל העמים, הרי גדול רגש הנפילת-רוח בפני גוי קטן ועל אחת כמה וכמה שאינו קטן, ועד לביטול, שאחד מביטויי רגש נחיתות מבהיל זה היא תופעת הבריחה הנ"ל, נוסף על ההשתדלות (כסגנון הכתוב) נהי' ככל הגויים, ועד לתופעה המבהילה שהובלטה בסגנון חכמינו ז"ל במלים ספורות – **נהנו** מסעודתו של אותו **רשע** (הנאה **רשע** מזמין אותם לסעודתו). ומכאן ג"כ לתופעה המוזרה בארה"ב שכל מסיבה שאין מסב על שלחן הראשי מישוהו שאינו-יהודי אינה מסיבה הראוי' לשמה, על אחת כמה וכמה באם זו היא מסיבה לחלוקת תוארי כבוד, הרי מובן ופשוט מיהו המקבל תואר כבוד הראשון וכו'. ואין להאריך בדבר המצער.

מה שנאמר: דברים א, יז.

כי אתם העם מכל העמים: ואחתנו ז, ז.

כסגנון הכתוב: ע"פ ש"א ת, כ.

בסגנון חכמינו ז"ל: מגילה יב, א. וראה לקריש חל"א ע' 170 ואילך.

ויהי רצון שבהמצאו בימים שבין זמן חירותנו לקבלת התורה, יצליח כל אחד מאתנו בתוככי כלל ישראל להשתחרר מגלות ועול גלות בחייו הפנימיים [דפשוט שאין כוונתי ח"ו נגד מאמר רבותינו ז"ל שלא לעלות בחומה, ואף גם לא בהתגרות בגוי קטן, אבל אין זה שייך כלל וכלל לכל תופעות האמורות]; ולהוסיף בכל יום ויום בתשוקה לקבלת התורה ומצותי כמסופר באגדה (ר"ן סוף פסחים) בקשר עם מצות ספירת העומר. בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכלל וכן בנוגע להנ"ל שמנצל כל השפעתו בכל מקום שידו מגעת בהגדרת פרצה האמורה ועד לביטולה ומצליח.

ט'תרעט

ב"ה, ג' אייר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ
משפחת .. שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו,

יהי רצון אשר עליתם לארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, והתישבותם בנחלת הר חב"ד, תהיי בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים,

כולל, כמובן, הסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד, הליכה מחיל אל חיל בלימוד התורה (נגלה וחסידות) ובקיום מצותי, עליהן נאמר וחי בהם,

מאמר רבותינו ז"ל: כתובות ק"א, א.
בהתגרות בגוי קטן: ראה פסחים ק"ג, א.

ט'תרעט

אגרת דומה נשלחה לכו"כ מהמתיישבים בנחלת הר חב"ד.
בנחלת הר חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ט'תרנ"ד, ובהנמקן בהערות שם.
מחיל אל חיל: תהלים פ"ד, ה. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז אור"ח סקנ"ה ס"א. ושי"נ.
עליהן נאמר: אחרי ית, ה.

קכז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

והרי זה גם הדרך והכלי לקבלת ברכת השם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית בכל המצטרך לאדם ולבני ביתו.

ומקרא מלא דבר הכתוב: בחוקותי תלכו (שתהיו עמלים בתורה) ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם — וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ גוי והתחלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם, ועל ידי זה מקרבים וממחרים את גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, וכהסיוס בפרשה האמורה: ואולך אתכם קוממיות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תרפ

בי"ח, ה' אייר, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ג' אייר ע"ד הצעת הנכבדות וכו',
בודאי החליטו שניהם הוא וכן המדוברת ת"י לייסד ביתם בישראל
על יסודי התורה והמצוה בחיי היום יומים,
ויהי רצון שתהא בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל בנין
עדי עד.

בברכה.

בנוגע להסתדרות אחרי החתונה בשעה טובה ומוצלחת — כשיודיע
סברות-הצעות בזה (כמובן, בהסכם שניהם יחד) — מקום לחו"ד שלי.
וידועה דעתי כללית שבתקופה ראשונה עכ"פ — נכון שיהיו באה"ק ת"י.

ומקרא מלא דבר הכתוב: בחוקותי כו, ג ואילך.
שתהיו עמלים בתורה: תו"כ ופרש"י עה"פ.
וכהסיוס: שם, יג.

ט'תרפ"א

ב"ה, ט' אייר, תשכ"ט
ברוקלין.

...במענה לשאלתו — מובן שבימינו אלה בפרט **כא"א** צריך
להתעסק בהפצת היהדות וקיום מצותי בפועל — במיוחד.
אופני ההתעסקות בזה, וכמות הזמן שיוקדש לזה — הי"ז צ"ל
בהתייעצות עם ידידים שומרי תומ"צ כדבעי.

ט'תרפ"ב

ב"ה, ט' אייר תשכ"ט
ברוקלין.

מרת שושנה ת"י

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום ג' אייר בו כותבת ע"ד הצעת הנכבדות וכו',
בודאי החליטו שניהם, היא וכן המדובר ת"י, לייסד ביתם בישראל
על יסודי התורה והמצוה בחיי היום יומים,
ויהי רצון שתהא בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל בנין
עדי עד.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

במענה לשאלותי: בנוגע: א) להחלטה — כשיחליטו באמת
ובשמחה בזה — יעזרם השי"ת ויקיימו ההחלטה. ואין מקום כלל לדאגה
בזה. ב) לאחרונה ת"י — יבקשו (ההורים ש"י וכיו"ב) שתמחול מחילה

ט'תרפ"ב

נרפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' נא.

מרת שושנה: מעטוף.

לאחרונה ת"י: הבכירה ממנה.

מחילה גמורה... סגולה: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ד'תרמ"ב, ובהנמקן בהערות שם.

קכט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

גמורה (וזהו ג"כ סגולה טובה בשביל אחותה – למצוא שידוך טוב) ולאחרי שתמחול בשעה טובה – וקודם שיפרסמו עוד ע"ד השידוך שלהם, יכניסו (היא וכן ב"ג שי') לבנק וכיו"ב ע"ש אחותה – כל אחד מהם סג' לירה (לפחות) בתור מתנת-שידוך לכשתחתן אחותה בשעה טובה ומוצלחת.

ט'תרפג

ב"ה, י' אייר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח מו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ
בעל מדות וכו' מוה"ר ניסן שליט"א

שלום וברכה!

הרה"ח וכו' וכו' הרחמ"א שי' חדקוב מסר לי תוכן הדברים שנידברו בטלפון בנוגע לבריאותו והטיפול הרפואי. ויהי רצון שאיך שיחליטו יהי' בטוב, בטוב הנראה והנגלה, ותהא רפואתו קרובה וגם שלמה, ורבות בשנים ירבה חילו להפצת התורה והיהדות, הפצה מוארה באור וחיות חסידותיים, והרי גם לזה צריך להיות (בל' רופא הגוף והנפש גם יחד, הוא הרמב"ם) – היות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא (הלי' דיעות ר"פ ד').

וידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר פעם קרא לו אביו כ"ק אדמו"ר – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – האָט פאַרוקט דעם אַרבעל און אָנגעוויזן אויף דער האַנט און האָט געזאָגט: זע דעם ענין פון גוף, אַז צוליב דעם האָט מען געגאָסן אַזויפיל תורה ומצוות.

מכ' נתקבל.

בברכה לרפואה לאורך ימים ושנים טובות ולהפצת המעינות מתוך שמחה.

סג' לירה: כנראה גימטריא של שם האחות "חנה".

ט'תרפג

מוה"ר ניסן: טלושקין. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ג אגרת ח'תשסא, ובהנסמן בהערות שם.
סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'קסו, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרפ"ז

בי"ח, י' אייר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

אף על פי שמאז מכתבה בסמיכות לימי הפורים לא שמעתי ממנה
ישר, אבל על פי כתבו של מר... שיי כנראה הראה לה מכתבי אליו, אשר
אמנם התוכן שייך גם לה.

ויהי רצון שתבשר טוב בכל העניינים הכתובים בו, טוב אמת, שהוא
טוב על פי התורה הק' הנקראת לקח טוב, כמו שכתוב לקח טוב נתתי
לכם.

בברכה לבשורות טובות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרפ"ה

בי"ח, י"ג אייר, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מרת זלצטע תחי' אלטהויז

ברכה ושלוש!

די טעג האָב איך זיך דערוואוסט דורך אייער זון בנציון בנימין שיי
וועגן פאַרלוסט (להבדיל בין חיים לחיים) פון אייער אייניקל האברך יורם
הי"ד.

ט'תרפ"ד

כמו שכתוב: משלי ד, ב. אבות פ"ו, ג.

ט'תרפ"ה

מרת זלצטע אלטהויז: אגרות נוספות אלי' — לעיל חכ"ג אגרת ח'תשל, ובהנסמן
בהערות שם.
האברך יורם: ביאלר, נהרג ביום ד' אייר שנה זו, בעת שירותו בצה"ל.

כ"ק אדמו"ר זי"ע קלא

דער אויבערשטער זאָל העלפן, אַז פון איצט אָן און ווייטער זאָל זיין נאָר שמחות באַ יעדן אידן און באַ אַלע אידן צוזאַמען, שמחות בטוב הנראה והנגלה, און ווי דער נוסח פון דורי-דורות: אַך טוב וחסד ימצאם תמיד כל הימים.

און די נחמה אין דעם איז דאָך אויסגעדריקט געוואָרן אין דעם קורצן נוסח, איין זאָץ וואָס אַנטהאַלט אָבער דעם גאַנצן עיקר, אַז די פאַסירונג איז פאַרבונדן – און דערפאַר איז אויך די נחמה פאַרבונדן – מיט נחמת ציון וירושלים, וואָס זי קומט דאָך פון מנחם ציון ובונה ירושלים, פון אויבערשטן אַליין; וואָס ער ווייסט דאָך דאָס באַהאַלטענע אין פאַסירונגען וועלכע זיינען ניט פאַרשטענדלעך פאַרן מענטשלעכן שכל, און ער האָט דאָך בכוח צו טרייסטן מיט אַן אמת'ע נחמה, אַז אפילו דער מענטש באַנעמט דאָס אויך און ווערט געטרייסט.

מיט אַ וואונש צו אריכות ימים ושנים טובות און, ווי געשריבן אויבן, זאָל פון איצט אָן און ווייטער זיין דער אינהאַלט פון ידיעות נאָר בשורות טובות בטוב הנראה והנגלה.

ובברכת הצלחה בעבודתה לטובת בנות ישראל תחי'.

ט'תרפ"ו

ב"ה, ט"ז אייר, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ובו בקשת ברכה פֿי"נ מיום י"א אייר, ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וכיון שהובטחנו יגעת ומצאת, הנה ילמוד בהתמדה ושקידה נגלה

אין דעם קורצן נוסח: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט"שפא, ובהנמנן בהערות שם.
מנחם... ירושלים: חתימת ברכת "נחם" דט' באב.

ט'תרפ"ו

וכיון שהובטחנו: מגילה ו, ב.

וחסידות ועד לאופן שהתורה קוראה לזה יגיעה והלימוד יביא לידי מעשה
קיום המצות בהידור. ואז תקוים ההבטחה — ומצאת.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

בנוגע למקום לימודו בעתיד — כמובן צ"ל בישיבה בה לומדים רק
לימודי קודש וייתיעץ בזה עם הנהלת הישיבה החב"דית — תורת אמת
— אשר בירושלים.

ט'תרפ"ז

ב"ה, כ"ג אייר, תשכ"ט

ברוקלין.

... לכתבו אודות שינוי קשר התפילין והנוסח — באם מחליט שזהו

לתמיד, טוב הדבר.

ט'תרפ"ח

ב"ה, ערב שבת קודש מברכים סיון, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

מר דוד צבי שי' דוידוביץ

ת.ד. 15, כפר חב"ד

שלום וברכה!

ימים אלה נתקבל מכתבו מיום ו' באייר, בו כותב על דבר הבחירות

למועצה של עמק לוד העתידות לבוא וכו'.

והלימוד יביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

בנוגע למקום לימודו בעתיד: ראה גם לעיל אגרת ט'תרס"ז, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרפ"ז

שינוי קשר התפילין והנוסח: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תח, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תרפ"ח

מר דוד צבי דוידוביץ: אגרת נוספת אליו — לקמן אגרת ט'תשמ"ג.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קלג

ויהי רצון אשר חפץ ה' יצליח ביד כ' וכל אחד המסייע בידו לכוון עבודת המועצה ברוחה של התורה והמסורה, היא תורתנו תורת אמת ותורת חיים, הוראה בחיי היום-יום גם בעולמנו זה. ובהתאם להציווי מעלין בקודש – שציווי ה' בורא האדם הוא גם נתינת כח – בטח יוסיפו אומץ לביסוס עניי התורה והמצוה בארצנו הקדושה, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ועד שיהיו דוגמא בכל האמור לשאר המועצות אשר בארץ **הקדוש**, שמהם יראו וכן יעשו, ללכת בדרך **הקדוש**, כמצווה עלינו בתורתנו **הקדושה** ומצוותי, עליהן אנו מברכים אשר **קדשנו** במצותיו. וזכות פעולותיהן בזה בעבר תעמוד להם להצלחה בפעולות להבא מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובפרישת שלום כל המשתתפים עמו פעולה בכיון האמור, ובסגנון המסורתי – לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ.ב. בעת רצון יעלה זכרוננו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר למילוי משאלותיו לטובה ולברכה בתוכן מכתבו, וכמובן ופשוט בסיום מכתבו – נחת אמת, נחת יהודי מסורתי, מכל או"א מילידיו שיחיו ביחד עם זוגי שתיחיו. ועזרתו והשתדלותו בביסוס והתפתחות כפר חב"ד, שהוא מייסודו והנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר על ציון שלו יזכירוהו, בודאי תעמוד להם, ובטח עוד יוסיפו בזה כהנה וכהנה מתאים לדרישת השעה להתפתחות הכפר ובפרט בקשר עם העולים החדשים, וכל המוסיף מוסיף לו. ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל.

להציווי: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט' תקצ"ו הערה ד"ה להעלות בקודש.
שציווי... נתינת כח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא. במדבר"ר פ"ב, ג.
ארץ אשר גר': עקב יא, יב.

ט'תרפט

ב"ה, אין די טעג פון ספירה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו דער פערצענטער יערלעכער קאָנווענשאָן
פון נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

אַזוי ווי די יערלעכע קאָנווענשאָן קומט הייַנאָר פאַר אין די טעג
פון ערב ראש-חודש און ראש-חודש סיון, איז כדאי אַרייַנצוטראַכטן זיך
אין דער באַדייטונג פון ראש-חודש בכלל, און ראש-חודש סיון בפרט, אין
באַצוג צו דער אידישער פרוי. אין געוויסע הינזיכטן האָט ראש-חודש אַ
ספעציעלע באַדייטונג פאַר פרויען נאָך מער ווי פאַר מענער, וואָס דערפאַר
זיינען פאַראַן ספעציעלע ראש-חודש מנהגים פאַר פרויען אַליין.

ראש-חודש סיון, דער טאָג ווען די אידן זיינען געקומען צו באַרג
סיני, דערמאָנט און באַטאָנט אין אַ בולטין אופן די ספעציעלע גייסטיגע
אייגנשאַפטן פון אידישע פרויען, ווי אויך זייער ספעציעלן זכות, אין
צוזאַמענהאַנג מיט קבלת-התורה, און באַלד דערנאָך אויך אין
צוזאַמענהאַנג מיט דעם ערשטן נסיון נאָך מתן-תורה.

ווי חכמינו ז"ל אונטערשרייבן, האָט דער אויבערשטער געהייסן
משה רבנו ריידן וועגן קבלת התורה צוערשט מיט די פרויען און דערנאָך
צו די מענער. דאָס האָט באַטאָנט, אַז פרויען האָבן אַ ספעציעלע
פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער אויפהאַלטונג פון תורה ומצוות, און
דער דאָזיגער אחריות-געפיל האָט זיך בולט אויסגעדיקט ביים ערשטן
נסיון נאָך מתן תורה, ווען די פרויען זיינען עם פולשטענדיק בייגעשטאַנען
און קאָטעגאָריש אָפּגעזאָגט יעדע שייכות מיט דעם, אפילו אומדירעקט
דורך געבן עטוואָס פון זייער גאָלד צירונגען. דעריבער האָבן די פרויען

ט'תרפט

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 240, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
ראש-חודש מנהגים פאַר פרויען: ראה טישו"ע או"ח הלכות ר"ח סתי"ז, וכנ"כ שם.
ראש-חודש סיון .. סיני: יתרו יט, א ובמכילתא ופרש"י עה"פ.
ווי חכמינו ז"ל אונטערשרייבן: מכילתא ובפרש"י עה"פ יתרו יט, ג. וראה לקו"ד
כך ג תקעא, ב ואילך.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קלה

זוכה געווען, אַז ראש־חודש ברענגט זיי אַ ספעציעלן שכר אין דער וועלט און אַ ספעציעלן שכר אויך אין עולם הבא, ווי עס ווערט דערציילט אין פרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ה). דאָגעגן, ווען עס האָט זיך שפּעטער געהאַנדלט וועגן בויען דעם משכן, זיינען די פרויען ווידער געווען די ערשטע צו געבן פון זייערע טייערסטע צירונגען פאַר דעם משכן.

אַזוי אַרום, סיי אין דעם געביט פון **סור מרע** – אָפקערן זיך פון שלעכטס, און סיי אין דעם געביט פון **עשה טוב** – טאָן גוטס, האָבן זיך אידישע פרויען אויסגעצייכנט מיט זייער גרייטקייט און אָפּערוויליקייט. אַזוי אויך אין אַלע צייטן ווערט פון פרויען ערוואָרטעט אַז זיי זאָלן זיין די ערשטע און ווייזן אַ מוסטער פאַר די מענער, וואָס דאָס מיינט אויך, אַז דער אויבערשטער האָט זיי באַשאַנקען מיט ספּעציעלע כוחות און אייגנשאַפטן צו דערפילן די דאָזיגע ערוואָרטונגען.

די טרעפלעכע צייט פון דער קאָנווענשאַן וואָס איז פאַרבונדן מיט ראש־חודש פון קבלת התורה, וועט דעריבער זיכער אַרויסרופן און פאַרשטאַרקן די פאַסנדע שטימונג. וואָרום די גאַנצע תורה איז איינגעטיילט אין די צוויי דערמאָנטע שטריכן: **סור מרע** און **עשה טוב**, וואָס דאָס איז אויך דער אינהאַלט פון די ערשטע פון די עשרת הדברות – **אנכי און לא יהי' לך** – וואָס אידן האָבן געהערט מפי הגבורה (דירעקט פון ג"ט).

דעריבער איז צו האָפּן, אַז יעדע און אַלע באַטייליגטע וועלן דורך דער קאָנווענשאַן דערמוטיקט ווערן צו פאַרשטאַרקן זייער טעטיקייט צו פאַרשפּרייטן אידישקייט מיט חסידישער לעבעדיקייט און וואַרעמקייט, אין די ראַמען פון דער פּראָגראַם פון נשי ובנות חב"ד, אין אַ שטייגענדן אופן.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

פרקי דרבי אליעזר: הובא בטור ובנ"כ השו"ע שם. הובא ונתבאר באוה"ת תשא ע' א'תתקפה ואילך.

בויען דעם משכן .. פרויען .. די ערשטע: ראה ויקהל לה, כב. רמב"ן עה"פ. ועוד. וראה ג"כ לעיל אגרת ט'תרמ.

סור מרע .. עשה טוב: תהלים לד, טו. לו, כז.

אנכי .. לא יהי' לך: יתרו כ, כ"ג. ואתחנן ה, רז. וראה תניא פ"כ. תו"ש יתרו כרך

טז מילואים אות א. וש"נ.

מפי הגבורה: מכות כד, רע"א. וש"נ.

ט'תרצ

ב"ה, ימי הספירה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

מאשר אני קבלת מכתבה,

ויהי רצון מהשי"ת שימלאו משאלות לבבה לטובה בכל העניינים
עליהם כותבת.

מצו"ב העתק מכתבי לנשי ובנות חב"ד, שאף שנכתב בקשר עם
הזדמנות מיוחדת ולחוג מיוחד, הרי תוכנו מתאים לכל אחת ואחת מבנות
ישראל וכל השנה כולה זמנו הוא.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תרצא

ב"ה, ערב שבת קודש מברכים סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

תלמידות המסיימות "בית רבקה"
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען אייער בריוו, אין וועלכן איר
שרייבט אויך וועגן אייער גראַדואירונג פון "בית רבקה" הייסקול ענדע
לערן-יאָר.

השם יתברך זאָל העלפן, אַז דער סיום זאָל זיין בשעה טובה
ומוצלחת און זאָל דינען אַלס צוגרייטונג צו אַ פאַרגעזעצטע און העכערע
אויסבילדונג, סיי אין ידיעות, און בעיקר, אין לימוד המביא לידי מעשה,
אין טאַג־טעגלעכן לעבן בדרך התורה והמצוה.

ט'תרצ

כללי פרטי.
מכתבי: דלעיל אגרת שלפנ"ז.

קלז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

דער מכתב כללי צו נשי ובנות חב"ד – וואָס איז דאָ בייגעלייגט – האָט אַ ספעציעלע שייכות צו יעדער איינער פון אייד, וואָס איר האָט זוכה געווען צו באַקומען אייער דערציאונג אין דעם גייסט, אין בית-רבקה. עס איז צו האַפן, אַז יעדע איינע פון אייד וועט זיכער טאָן און ווירקען לויט דעם אינהאַלט פון דעם בריוו, און דער אויבערשטער זאָל אייד באַגליקען אין דעם, ווי אויך אין אַלץ וואָס מינויטיגט זיך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

דער זכות פון צדקה וואָס איר האָט זיך בייגעשטייערט – און די קבלה איז בייגעלייגט – זאָל אייד אַלעמען, בכלל און בפרט, ביישטיין למילוי משאלות לבבך לטובה.

בברכה לחג שבועות שמח ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תרצב

ב"ה, ראש חודש סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו די באַטייליגטע אין דער יערלעכער אונטערנעמונג פון
נ.י. קאָמיטע פאַר דעם סעמינאַר למורות ובתי ספר
לנערות אין כפר חב"ד בארצנו הקדושה ת"ו
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

עס איז אונטערשטראַכן געוואָרן אין דעם כללותידיגען בריוו צום
היינטיגען כינוס פון נשי ובנות חב"ד, אַז אידישע פרויען זיינען באַשאַנקען
געוואָרן מיט אַ ספעציעלע אחריות, און גלייכצייטיג אויך מיט ספעציעלע
כוחות, סיי אין קו פון **סור מרע** און סיי אין קו פון **עשה טוב**.

ט'תרצא

דער מכתב כללי: דלעיל אגרת ט'עתר.

ט'תרצב

דעם כללותידיגען בריוו: דלעיל אגרת ט'עתר.
סור מרע .. ועשה טוב: תהלים לז, טו, לז, כז.

דעריבער איז פֿארשטענדלעך, אַז כדי צו קענען דערפֿילן די ספּעציעלע אויפגאַבע, דאָרף די דערציאונג פון אידישע טעכטער זיך אָנהויבן גאָר פון דער פֿריסטער יוגנד. אויב דאָס איז געווען נויטווענדיג אין אַלע צייטן, איז די דאָזיגע נויטווענדיקייט נאָך ערנסטער און דרינגדער אין אונזער צייט, ווען אין דרויסן בושעווען שעדלעכע ווינטן און אומגעוואונשענע השפּעות.

דאָס אונטערשטרייכט נאָך מער די וויכטיקייט פון דער אַרבעט פון דער נ.י. קאָמיטי פֿאַר דעם סעמינאַר למורות און די מיידל שולן אין כפר חב"ד, באַרצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו; און די אַרבעט דאָרף פֿאַרגעזעצט ווערן מיט פֿאַרגרעסערטע און פֿאַרשטאַרקטע כוחות, כדי צו דערמעגלעכן די דאָזיגע מוסדות חינוך על טהרת הקודש אָנצוגיין מיט זייער ערציאונגס אַרבעט אין שטייגענדער מאָס.

השם יתברך זאָל באַגליקן אייער אַרבעט, און דאָס וועט אויך ברענגען דעם אויבערשטנס ברכות אין אַ פֿאַרגרעסערטע מאָס צו אַלע באַטייליגטע און אָנטיילנעמער אין דער אַרבעט פון דער קאָמיטי בכלל און אין דער איצטיגער אונטערנעמונג בפרט, פֿאַר זיי און זייערע בני־בית שיחיו אין אַלץ וואָס מינויטיגט זיך בגשמיות וברוחניות.

בברכה לחצלה און אַ פֿריילעכן יום־טוב פון קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ט'תרצג

ב"ה, ב' סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אָנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער
פֿאַר דעם מוסד חינוך "אהלי תורה",
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האָט מיר געפֿרייט צו באַקומען די ידיעה וועגן דער
בעפֿאַרשטייענדער יערלעכער אונטערנעמונג פון דעם מוסד חינוך "אהלי

ט'תרצג

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 245, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

תורה" אין דעם דאָזיגען חודש פון קבלת התורה. השם יתברך זאָל געבן, אַז די אונטערנעמונג זאָל זיין מיט גרויס הצלחה אין אַלע הינזיכטן.

אַזוי ווי אַלץ איז בהשגחה פרטית, איז אויך פון ספּעציעלער באַדייטונג וואָס דער דאָזיגער בריוו ווערט געשריבן אין דעם צווייטן טאָג פון חודש סיון. דער אַלטער רבי, בעל התניא והשלחן־ערוך, דערמאָנט אונז אין זיין שו"ע (או"ח, סוף סי' תצ"ד), אַז אין דעם טאָג האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו די אידן, דורך משה רבינו: **ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו'** – "איר וועט זיין פאַר מיר אַ קעניגטום פון כהנים (און אַ הייליג פּאָלק)". דאָס מיינט, אַז כאָטש אידן ווערן איינגעטיילט אין כהנים, לויים און ישראלים, וואָס דאָס איז נוגע אין געוויסע דינים און מצוות וכו', איז אָבער בכלל דער גאַנצער אידישער פּאָלק אין אַ מדריגה פון כהנים, וואָס יעדער איד האָט אַ פליכט און זכות צו פאַרשפּרייטן קדושה, תורה און מצוות, אין זיין סביבה.

פאַרשטייט זיך, אַז די צוגרייטונג צו דערגרייכן די מדריגה פון ממלכת כהנים וגוי קדוש מוז זיך אָנהויבן פון דער פריסטער יוגנד. און דאָס ברענגט אונז צו דער וויכטיקייט פון חינוך על טהרת הקודש, ווי דאָס ווערט אָנגעפירט בפועל אין דעם מוסד חינוך "אהלי תורה".

אין די דאָזיגע טעג פון צוגרייטונג צום יום־טוב פון קבלת התורה, און אין דעם גייסט פון זמן מתן תורתנו, איז צו האָפּן, אַז יעדער איינער וועט מיט אַ ספּעציעלע התעוררות קומען צו הילף דעם מוסד "אהלי תורה" מיט אַ באַדייטנדע שטיצע, צו העלפן אויפהאַלטן און אויסברייטערן דעם דאָזיגן מוסד חינוך על טהרת הקודש. דערמיט וועט מען אויך אויסברייטערן די צוורות צו באַקומען דעם אויבערשטן ברכות בהרחבה, יעדן איינעם ובני ביתו שיי בהמצטרך להם, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

מ. שניאורסאהן

ט'תרצד

ב"ה, ג' סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח איינא נוי"נ עוסק בצייצ כו' מו"ה יהושע שי
וזוגי תי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם. ותי"ח על הבשוי"ט מעניני נה"ח.
ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח הרב הוא, כ"ק מו"ה אדמו"ר
זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת הצלחה רבה בפעולותיהם בנה"ח ובברכת החג,

מ. שניאורסאהן

* * *

... ובברכת מזי"ט לשידוך בנו .. שליט"א.

לפענ"ד אין לומר או לכתוב "אירוסין" — עד שיהיו אירוסין, ואת
כת"ר הסליחה.

* * *

... בברכה בקשר ליום ההולדת — לשנת הצלחה בגו"ר — כולל
כמובן הצלחה בפרי עטו לזכות הרבים ובברכת החג.

נ.ב.

החבורת ילקוט המועדים חו' ג' נתקבלה, ותי"ח.

ט'תרצד

מצילום האגרת.

מרה יהושע: מונרשיין. אגרת נוספות אליו — לקמן אגרת ט'תתיג.
ובברכת מזי"ט .. הסליחה: קטעים אלו להרה"ג מו"ה ברוך שמעון שניאורסאהן
(מתאריך ה' סיון). נרפסה ב"גדיל תורה", ירושלים, חוברת ב (כב).
אין לומר או לכתוב "אירוסין" כו': ראה גם שיחת ש"פ תשא ה'תשמ"א ("שיחות
קודש" ה'תשמ"א ח"ב ס"ע 512 ואילך).
בברכה .. ותי"ח: קטעים אלו למו"ה מנחם טייכטל.

קמא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תרצה

[נוסח המברק לקראת חג השבועות, ה'תשכ"ט]

שבתא ויומא טבא ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

/מקום החתימה/

ט'תרצו

[נוסח המברק לירושלים לקראת חג השבועות, ה'תשכ"ט]

כולל, תורת אמת, צעירי, נשי, אני"ש,
שכון חבי"ד — ירושלים

יום טוב וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ולקבל תיכף שכר קבלתה
שלא תהי' אומה ולשון שולטת בהן וכנאמר למען ייטב להם ולבניהם
לעולם.

ט'תרצז

ב"ה, י"ב סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

הנני מאשר בתודה רבה קבלת מכתבו מיום כ"ה באייר, עם המצ"ב.

ט'תרצה

נרפס בלקו"ש חכ"ג ע' 347.

ט'תרצו

שלא תהי' אומה ולשון שולטת בהן: ע"ז ה, סע"א. וראה גם לעיל חכ"ד בהערות
לאגרת ט"שכז בסופה (ע' שמז).
וכנאמר: ואתחנן ה, כו.

ט'תרצז

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרב, ובהנסמן
בהערות שם. לתוכן האגרת — ראה גם באגרת המזכירות שלאח"ז.

מובן שהרעיון על דבר יצירת תעסוקה הוא נכון מאד, רעיון מופלג. וכמובן שצדק שהדבר תלוי באם ימצאו אנשי חב"ד שהם פנויים, על כל פנים במידה חשובה, מעסקנות ציבורית אחרת וכו'.

ולכן לכל לראש יש לברר המצב בנוגע לבעי' זו, אשר בכלל קשה הוא, שהרי מחסור גדול מורגש בכח אדם, ובפרט בתקופה הכי אחרונה שדרושה שימת לב מיוחדת מאנשי חב"ד בקשר עם צרכי העולים (הכי חדשים ודי לחכימא ברמיזא).

בכל זה מובן שבהתאם לגודל חשיבות הרעיון יש להתעניין ולהתבונן בו, ותקוותי חזקה אשר כי ימשיך לגלות פעילות בכיוון זה וכיוצא בזה ועוד ביתר שאת, ות"ח ת"ח על העבר ועל להבא.

ובמענה על שאלת כי בזה, הצעתי, וכן כותב אני לאנ"ש שיחיו בזה, שיתעצו כולם יחד, מובן באופן חשאי ולכן במספר מצומצם של משתתפים, מטעמים מובנים, ואז ידונו בבעי' האמורה לפרטי, וזכות הרבים מסייעתם לדיון ולבירור טוב.

בכבוד ובברכת הצלחה מתוך בריאות הנכונה ולבשו"ט — וגם בעניינים הפרטים.

[מכתב המזכירות — בהמשך לאגרת שלפניו]

בי"ה, י"ב סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מהעתק מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א למר שי"ז שי' מסחרי המצו"ב, יבינו מה היתה פניתו והצעתו, אף כי בטח כבר בא בדברים עמהם עוד קודם קבלת מכתב זה. ובודאי למותר לכתוב אשר לאור הקישורים והסתבכויות בסידור העולים החדשים בנחלת הר חב"ד וכו' וכו' ידונו קודם להתייעצות עם מר מסחרי ביניהם לבין עצמם על דבר האפשרויות בזה, אפשרויות מתאימה להוציאה בפועל. וכן להתייעץ ביניהם על דבר אופן הדיבור עם מר מסחרי, וד"ל.

כן כמובן דרוש שבפגישה עם הנ"ל לא יהי' ניכר פירוד הלבבות שבין אנ"ש, ודי מה שכבר ראה והבחין וכו' וד"ל.

כותב אני: כפה"נ היא אגרת המזכירות שלאח"י.

קמג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

כנהוג במכתבים סודיים, בבקשה להחזיר מכתב זה להמוזכרות לאחר הקריאה והעיון בו.

בכבוד ובברכה,

מוזכיר

ט'תרחצ

ב"ה, י"ט סיון, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מרת גאולה תח"י כהן

ברכה ושלוש:

לפני זמן מה קבלתי מכתבה, ומפני סיבות בלתי תלויות כי נתעכב המענה עד עתה.

ופותחין בדבר טוב, שהי' לי קורת רוח מיוחדת מהדיעות על דבר השיעור בלימוד המתנהל על ידי הרב חפר ש"י וכולי. ותקותי שמתקיים גם עתה, למרות המאורעות האחרונים, ואולי יש לומר – אדרבה, שדוקא מפני המאורעות האחרונים יש להרבות בשיעור זה ובכיוצא בזה, שיעור בתורתנו (לשון הוראה) שהיא תורת אמת וגם תורת חיים – הוראה בחיים, וכמדובר כמה פעמים בענין זה.

והרי גם בזה תפקיד מיוחד לאשה הישראלית, וכמודגש בחודש זה של מתן תורה על פי המסופר מחכמינו ז"ל, אשר לפני מתן תורה וקבלת התורה אמר הקב"ה למשה שידבר תחילה אל הנשים על דבר קבלת התורה ולאחרי זה אל האנשים. וככל סיפורי חכמינו ז"ל הרי גם בזה הוראה לכל אחד ואחת מישראל בכל מקום ובכל זמן, הוראת תורתנו הנצחית לעם ישראל הנצחי.

לפלא (קצת) על הפליאה שלה בזה שכמה חוגים, וביניהם גם אני, לא קבלו ואינם מקבלים גם לא משתמשים בתואר "מדינת ישראל". והרי הטעם מובן ופשוט: ארץ כנען ניתנה לנחלה לעם ישראל מתחיל מברית

ט'תרחצ

מרת גאולה כהן: אגרות נוספות אלי' – לעיל חכ"ה אגרת ט'תחקט, ובהנסמן בהערות שם.

לתוכנה ראה גם לקמן אגרת ט'תשטו.

לשון הוראה: רד"ק לתהלים יט, ח. ראה זח"ג נג, ב.

המסופר מחכמינו ז"ל: מכילתא ופרש"י עה"פ יתרו יט, ג.

בין הבתרים עם אברהם אבינו, ותמורת השם ארץ כנען **נקבע** השם **ארץ ישראל**, קביעות במשך כמה אלפי שנה, קביעות בתורה ועד לקביעות בפי העם מקטן ועד גדול. ואין עניינים כאלה ניתנים להצבעה ולהכרעת הרוב, הכרעה שעלולה להשתנות מפעם לפעם, שינוי אשר על פי טבע אי אפשר לדעת צורתו. ולאחרי כל המאורעות השונים ומשונים שקרו לאחרונה – משונים לטוב, אבל לצערנו יש גם משונים לצד ההפכי – גם בנוגע לשינוי שם זה אי אפשר להיות בטוח כלל. אבל באמת אין זקוקים לחשש זה שלא לקבל את התואר המחודש, כיון שכאמור – לדעתי אין זה ענין הניתן להצבעה, כמו שלא ניתן להצבעה איך ייקרא עם ישראל, אם כפי שנקרא בתורה – עם ישראל, או כנען וכולי. והוא הדבר גם בנוגע לארץ ישראל.

ואם תמצא לומר הרי עוד נקודה בזה, **באם** היו זקוקים להוספה, אשר שינוי שם זה מחליש תביעת ובעלות עם ישראל על ארץ ישראל, כולל אפילו גם השטח המוגבל שנשתחרר בשנת תש"ח, כיון א) שם חדש נותן לכל הענין אופי של חידוש שנתחדש בתש"ח, ובמילא גם התביעה והבעלות על ארץ ישראל מתחילה אז, על כל פנים יש בה מעין איזה חידוש שהוא, היפך עמדת התורה וכדברי רש"י בתחילת פירושו על התורה –

ומדגיש אני את זה, שהרי מנהג עמנו מדורי דורות אשר בן חמש למקרא, זאת אומרת שדברי רש"י מופנים הם לבני ישראל מתחיל מהגיל של חמש שנים –

אשר אם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, יענו בני ישראל: כל הארץ של הקב"ה היא, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

ובודאי ידוע לה שזו היתה אמנם טענת כמה וכמה מאומות העולם גם בתקופתנו, ולא מצאתי מענה אחד כי אם המענה הכי עתיק המסורתי שבדברי חכמינו האמורים.

ב) יש מפרשים תואר האמור "מדינת ישראל" שזהו חלק מגישה הכללית ותכנית הכללית של נה"י כגויים כמשפחות הארצות, תכנית אשר בלשון הכתוב הרבה חללים הפילה, חללים בגוף וגם בנפש במובן הרוחני, ולצערנו ובעונותינו עדין עושה שמות בתוככי בני ובנות ישראל.

נקבע השם ארץ ישראל: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תתקצב. לקמן אגרת ה"ל.

בן חמש למקרא: אבות ספ"ה.

נה"י.. הארצות: יחזקאל כ, לב.

בלשון הכתוב: משלי ז, כז.

תמי' נוספת כאשר קושיא כהאמורה באה ממנה, שהרי עד עתה אמרתי ברור שהיא נמנית על אלו האומרים אשר ארץ ישראל היא של עם ישראל, ואשר גבולותי מצויינים בתורה בפרטיות (בפרשת מסעי) ככתוב: **זאת תהי לכם הארץ לגבולותי** סביב גוי'. אלא שמפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, אבל גם בזמן הגלות היא ארצנו ואדמתנו. ותואר האמור (מדינת ישראל) הרי הוא נותן מקום לומר בנוגע לחלקי ארץ ישראל שאינם אלא שטחים **כבושים** על ידי צה"ל במלחמת ששת הימים, והרי כל ענין של כיבוש משמעותו לקיחה בחזקה מיד הבעלים על ידי כוחי ועוצם ידי.

אין רצוני להאריך בפרשה כאובה זו ובעיקר בהסיבה הכללית לכל האמור, כונתי הגישה של נהי' ככל הגויים, ובודאי גם אין צורך לאריכות משלי, כיון שבטח קוראת עד"י בעתונות ובספרים המופיעים בארץ-כנען (לשיטת מחברי המאמרים והספרים האמורים, אלא שחלק מהם אומרים זה גם בגלוי ואחרים — מרמזים שזוהי כונתם).

ואחרון חביב, נתינת תודה על הקורת רוח שנגרמה לי על ידי שהעלתה הנידון דרבי הילודה בארצנו הקדושה (ובכל תפוצות ישראל), ותקותי שלא תסתפק בהדיון עד"י פעם ושתים מעל דפי העתונות, כי אם ממשיכה בזה באופנים המתאימים וביתר שאת.

ויהי רצון שתבשר טוב בכל הכתוב וגם בעניני' הפרטיים אודותם דובר בעת ביקורה כאן.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מצו"ב העתק מכתבי כללי לאסיפה השנתית של ארגון הנשים כאן, שגם בו שייכות להכתוב לעיל.

* * *

בפרשת חסעי: לד, יב.

שמפני חטאינו: נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

כוחי ועוצם ידי: לשון הכתוב — עקב ח, יז.

נהי' ככל הגויים: שמואל"א ח, כ.

הנידון דרבי הילודה: ראה גם לעיל חכ"ה שנסמן בתחלת האגרת.

מכתבי כללי: דלעיל אגרת טיעתר.

אינה ברורה אצלי תגובת מר ש"י על הבא לקמן, אבל אמרתי שבכל
אופן טוב יותר שיקבל ישר ממני העתקת מכתבי, מאשר תגיע אליו
בעקיפין, ואולי גם בסילופין.

בהוקרה ובכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תרצט

בי"ה, כ"ג סיון, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
בעל מרץ וכ"י הרב"א ש"י

שלום וברכה!

בהמשך למה שדברנו כאן קודם נסיעתו ביום חמישי בקרני מר ה'ר
ש"י ודיבר בפרטיות אודות ההצעה שלו, שמהפריטים נראה שהחששות
דכת"ר שאולי העסק אינו בר הכנסה וכולי אין להן מקום, כיון שהבאנאק
בארקלי באנגלי השקיע בו סכום גדול וכולי.

כן הוסיף שהשתתפות המשרדים באה"ק ת"ו שייכת וצריכה לשלם
הוצאות העתקת הסניפים האחרים ג"כ לקרית מלאכי, זאת אומרת שאין
בזה ענין של הכנסה בשבילו. כן לאו דוקא שיעתיקו כל הסניפים בבת
אחת, אם מאיזה טעם שיהי' רוצים לעשות זה צעד אחר צעד.

כן הוסיף שאמת שכמה וכמה בתי חרושת מסוג זה ישנם באה"ק
ת"ו אבל הם קטנים שלא בערך מבית חרושת שלהם המספק לערך
כששים אחוז ויותר מכל הנצרך באה"ק ת"ו.

עוד האריך בזה וניכרים דברי אמת, אבל אין צורך להעתיקם כאן

אינה... בסילופין: קטע זה ניתוסף, בכת"ק, בריש העתקת האגרת שנשלחה למר"ה
שניאור זלמן שזר.

ט'תרצט

הרב"א: הרב בנימין אלי גורודצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרנ"ד,
ובהנמנן בהערות שם.

כיון שאצל הרה"ח וכו' הר"א שי וואלף נמצאת העתקת השקו"ט שלו עם המשרדים השונים שמהם יראה נכונות כל הני"ל.

כוונת מכתבי היא בשתיים: הא', שכנאה יש כאן איזה סכסוך בין משרד אחד לחברו ובמילא סובל כל הענין, וד"ל. שלכן כדאי לחקור עוה"פ בכל זה ובפרט שבאם ימשיכו את מר הלר לעניני חב"ד יש לקוות לתועלת בעוד שטחים. ועוד וגם זה עיקר, שלשבת קודש העבר כבר חזר הני"ל ללונדון, אבל אמר שבאם יש איזו תועלת שיבקר באה"ק ת"ו יטלפנו אליו מאה"ק ותיכף ומיד יבוא. הטלפון שלו וכו' נמצא אצל הרא"ו.

מובן מהני"ל הטעם שאני שולח מכתב זה מהיר דחוף, ובפרט שכפי הידיעה כאן נמצא כעת באה"ק גם מר נתן שי וואָגעל ידידו של הני"ל.

ז"ע נתקבל החדשי מהדז'וינט.

בברכת הצלחה ולבשורות טובות בהאמור בתוככי שאר הענינים.

ט'תש

ב"ה, כ"ד סיון, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

מרת שפרה יהודית תחי' מורוזוב

[ברכה ושלוס]!

בתמהון רב וגם בצער קראתי מכתבה, בו כותבת ע"ד אי-התיאום בין המשתתפים בפעולות הק' של צא"ח בכלל ובפרט בהנוגע למבצע דהאלמנות והיתומים שליט"א, אשר לכן יש לה סברה שתמעית השתתפותה בפעולות האמורות וכולי, או בלשונה — להפסיק פעילות שלה.

פשוט שאין לזה מקום כלל וכלל, שהרי כשענין עומד באיסדר צריך להשתדל לתקנו בתכלית, על כל פנים כפי האפשרי, אבל לא ח"ו להרסו. ואם בכל ענין הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בענין הנוגע לרבים, ובמיוחד כשהרבים הם אלמנות ויתומים וכו'. והאריכות בדבר הכי פשוט אך למותר.

החדשי: התמיכה הכספית החדשית.

ט'תש

מרת שפרה יהודית מורוזוב: אגרות נוספות אלי' — לעיל חכ"ה אגרת ט'תיד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ט'תתעב.

המסקנה ממצב הנ"ל הוא אדרבה שצריכה להוסיף פעילות מבלי להתחשב עם הקישוים, אלא להשתדל למצוא אופנים להתגבר עליהם, וגם כן בדרכי נועם ובדרכי שלום, וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ.

לכתבה שיש אנשים שנעים לעבוד עמהם, ויש אנשים שאין נעים לעבוד עמהם, הרי אינני חושדה כלל שאי-הנעימות ביחסים תביא להפסד פעולות מצדה, אבל מה שחושד אני הוא שמישהו אחר מסית אותה ומנצלה בשביל המחלוקת שיש לו עם פלוני ופלוני. ובאם יש יסוד לחשש זה, הרי גם זו הוכחה שעלי להמשיך בפעילות ולהוסיף בזה, כיון שכל המשתדל להרבות מחלוקת בישראל ולגרום פירוד הלבבות וכולי, הרי זה היפך שיטת חב"ד בפרט, ושיטת תורתנו – אשר דרכי דרכי נועם ושלום – בכלל.

לכתבה על דבר אי-הסדר בשילוח הזמנות וכולי, הרי זה ענין טכני, ולכל היותר קשור בהוצאות בלתי גדולות, שבדאי יוכלו להתדבר ביניהם, ובאם ישאר איזה פרט שלא יתברר, אולי כדאי שתכתוב זה באופן רשמי ובהוספה שהעתקה נשלחת אלי.

עוד להוסיף, אף שאינני יודע אם נוגע כל כך לענינו, והוא שלכל אחד ואחד מבני ישראל יש מעלות וחסרונות, שהרי אין שלם אלא הקב"ה. שלכן לכל אחד ישנו תפקיד שהוא מסוגל אליו במיוחד ותפקיד שאינו ראוי לו כלל, והשני להיפך אינו מסוגל לתפקיד הראשון ומסוגל במיוחד לתפקיד השני. ולכן כשצריכים השנים לעבוד ביחד, מובן שההשתתפות מצליחה כשהראשון עוסק בתפקיד הא' והשני בתפקיד הב', ולא כשאחד נכנס לתחומו של חברו. בפרט בנוגע לניהול עבודה רבת גוונים כמו הנהלת צא"ח, הרי אפשר שמישהו מסוגל ליזמה רחבה ולמעוף גדול והוא בעל מרץ גדול, אזי צריך לנצל בעניינים הזקוקים לתכונות האמורות, ומי שהוא מסודר ועקבי ובעל חשבון וההשערה שלו בנוגע להכנסה והוצאה ולתגובת הציבור היא מציאותית ומעשית יותר, הרי הוא שייך לניהול כללות העניינים, והרי מובנות התוצאות כשההוצאה היא שלא בערך ההכנסה והחובות הולכים וגדלים, שעלול להזיק לכל הענין ולכללות העניינים ועד לכללות עניני חב"ד.

וכבר נאמר: משלי יא, יד, כד, ו.

דרכי דרכי נועם: משלי ג, יז.

בשילוח הזמנות: לברי-מצוה ליתומי המלחמות.

קמט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אין ברצוני להאריך בהאמור, כיון שככתוב לעיל אינו נוגע לענין זה כלל, כי בכל אופן עלי' להמשיך בתפקיד הקדוש שלקחה על עצמה לעודד לב אלמנות ויתומים בחיות ואור חסידותיים, ולהמשיך באופן דלהוסיף מפעם לפעם, והרי הצליחה בזה. וכשתוסיף בפעילות יוסיף ה' בהצלחה. ואשר לקושיים ואי־נעימות וכולי, הרי בחלקם הגדול באים מהסתה ומכאלו שרוצים להרבות במחלוקת, ובנוגע לחלק הנשאר בודאי יש להתגבר על כולו או על כל פנים על רובו, ובאם ישאר משהו בלתי מסודר הרי כבר הורגלו שכל ענין טוב וקדוש קשור בקושיים ובאי־נעימות וכולי.

שולח אני מכתב זה מהיר דחוף בכדי שתקדים בהוספה בפעולות שלה ומתוך שמחה וחיות, והשם ית' יצליחה.

בברכה.

ט'תשא

ב"ה, כ"ה סיון, תשכ"ט
ברוקלין.

ברכה ושלום!

מאשר הגני קבלת מכתבה ובו בקשת ברכה פ"נ מיום 5/6,

ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובטח למותר להדגיש על הכרח התחזקות בהנהגה בחיי היום יומים שתהא מתאימה להוראת תורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם, שנוסף על העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה, הרי גם זה הדרך לקבלת הברכה בהמצטרך להאדם.

מהנכון לבדוק התפילין של בעלה וכן של בנה שיחיו וכן המזוזות

ט'תשא

עליהם נאמר: אחרי יח, ה.

בדירתם — באם לא נבדקו בייב חודש האחרונים — שתהיינה כולם כשירות כדין.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בנוגע לבנה ש"י — כמובן צודקים הרופאים שמתנגדים לניתוח. ויש לרפאות על ידי דיאטא מתאימה.

באם העתקתם למקום אחר תאפשר ותקל שמירת הדיאטא וכו' — כדאי להעתיק וה' יצליח.

ט'תשב

ב"ה, ערב ראש חודש תמוז, חודש הגאולה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש לחג הסיוס,
מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר חגיגת הסיוס שתקיים ביום ד' אור ליום ג' תמוז, בשעה טובה ומוצלחת.

ובטח ידוע לכם כי זה היום הוא התחלת השחרור והגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ממאסרו כשנתפס בעת פעילותו במסירת נפש ממש — להפצת לימוד התורה וקיום המצוות באותה ארץ גזירה, ובחסדי השי"ת יצא לחירות בנצחון גמור והיו תוצאותיו עד היום הזה.

ולקראת ימי סגולה אלה, ימי הגאולה הבע"ל, הנזכרים ונעשים מדי שנה בשנה —

ט'תשב

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 243.
התחלת השחרור והגאולה: ראה סה"מ קונטרסים ח"א קצה, א. לקו"ש ח"ד ס"ע 1314 ואילך. ובכ"מ.

וידוע פירוש האריז"ל על "והימים האלה נזכרים ונעשים",
שלתקופת השנה מתחדשים כל עניי קדושה וסגולה דאזותם הימים אם
רק נזכרים ונעשים כדבעי —

אביע ברכתי לכל התלמידים המסיימים שיחיו, שמתוך **הרחבה**
ומתוך שמחה וטוב לבב תזכו למדה מרובה של **פנימיות** מסירת נפש,
שהיא **מסירת הרצון**, כמבואר בכמה מקומות בדברי אלקים חיים,
ותקויים בכם ברכתו של בעל הגאולה,

דער אויבערשטער "זאָל ברענגען אַ פרישע קראַפט אין דעם אייביגן
חיוזק היהדות, און עס וועט מקוים ווערן אַז יהי ה' אלקינו עמנו כאשר
הי' עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו ולכל בני ישראל יהי' אור ברוחניות
ובגשמיות",

וכל אחד ואחד מהמסיימים, בתוככי כל תלמידי הישיבה שיחיו,
ימלא תפקידו כתקנות בעל הגאולה, מייסד הישיבה, מילוי תפקידו
במילואו, הלוח ומוסיף באור תורה ונר מצוה בהידור וחיות חסידותיים,
לתפארת ההורים והר"מים והמנהלים והמחנכים שיחיו.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות — בכל האמור בגשמיות
וברוחניות גם יחד,

מ. שניאורסאהן

פירוש האריז"ל: ראה רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונתבאר בספר לב דוד
(להחיד"א) פכ"ט.

והימים .. ונעשים: אסתר ט, כח.

כמבואר בכמה מקומות: ראה תו"א מקץ לו, ב. לקו"ח שלח מח, סע"ד. ובכ"מ.
ברכתו של בעל הגאולה: שנאמרה בג' תמוז תרפ"ז — נדפסה בסה"מ קונטרסים
ח"א קצה, ב ואילך. לקו"ד כרך ד תרצא, ב ואילך. סה"מ תרפ"ז ס"ע קצה ואילך. ספר
השיחות תרפ"ז ע' 170.

יהי ה' .. ואל יטשנו: מלכים"א ח, נז.

ולכל בני ישראל יהי' אור: ע"פ לשון הכתוב — בא יו"ד, כג.

באור תורה ונר מצוה: ע"פ משלי ו, כג.

ט'תשג

ב"ה, א' תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נ"נ רב פעלים וכו'
הר"ר זבולון שליט"א,
ראב"ד בית הדין האזורי דרחובות

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה בסיון אודות...

ורואה אני מתוך המכתב אי-התאמה עיקרית, כיון שתיאור
הסכסוך שבין הזוג במכתב כת"ר הוא כאילו החלוקי דעות שביניהם הוא
בנוגע למנהגי חב"ד והמסתעף מזה, בה בשעה שתיאור המצב שמקבל אני
זה כמה שנים הוא שהחילוק הוא בנוגע לדיני שו"ע.

בכל זה כתבתי כמה פעמים שישתדלו להתדבר ביניהם, ולאחרי זה
שידברו עם הרב מרא דאתרא במקום מגורם וכולי, ורק לאחר זה יפנו
לבי"ד.

בכל אופן, כיון שגדול השלום בכלל ובפרט בהבאת שלום שבין איש
לאשתו, כותב הנני עוה"פ להבעל ש"י ומצו"ב העתקה כפי בקשת כת"ר.

בכבוד ובברכה.

ט'תדש

ב"ה, א' תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתביו, בס כותב ג"כ אודות החילוקי דעות

ט'תשג

הר"ר זבולון: גרז.
שגדול השלום בכלל ובפרט בהבאת שלום כר: ראה חולין קמא, א. ושי"ג. רמב"ם סוף
הל' חנוכה.
כותב הנני: היא האגרת שלאח"ז.

קנג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שבינו לבין זוגי שתחי' זה מזמן, ואשר נמצא הענין בדיון בבי"ד רבני וכולי, לאחר שלפני זה הביא הדברים לפני הרב מרא דאתרא וכו', כפי שכתבתי לו עדי"ז זה מזמן.

ובהמשך למה שכתבתי לו מאז, כיון שגדול השלום בכלל ובפרט בין איש לאשתו, וכמאמר חכמינו ז"ל איש ואשתו זכו שכינה שרוי ביניהם, וכיון שהגעתי שמועה שהחילוקי דעות שביניהם אינם אלא במנהגי חב"ד וכיו"ב — בטח יעשה כל התלוי בו להשפיע על זוגי תחי' בדרכי נועם ובדרכי שלום, ויהי רצון שיקויים בה מאמר חכמינו ז"ל הנ"ל שיזכו שתהי' השכינה שרוי ביניהם.

בברכה.

ט'תשה

בי"ה, א' תמוז, חודש הגאולה, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א נר"נ וכו'
מוהר"ר שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם בו כותבים אודות שאלת בתי הכנסיות הישן והחדש וכו' בכפר חב"ד, וחילוקי הדעות בנוגע הרחבתם וכו'.
ובכללות ידועה דעתי אשר כל עניני כפר חב"ד צריך להרחיב אותם, וכמובן ופשוט מבלי לגרום עי"ז גרעון בענין קדושה וטוב. ובודאי שאפשר לקיים תנאי זה.

מובן גם כן שהרחבת הנ"ל קשורה בהוצאות כספיות, שזה מכריח

ט'תרש

שגדול השלום כו': נסמן באגרת שלפנ"ז.
וכמאמר חכמינו ז"ל: סוטה יז, א.

ט'תשה

מצילום האגרת.
מוה"ר שניאור זלמן: גרליק, אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תצ,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תשלט.

להתחשב באפשרויות הכספיים שישנם במזומן, ועכ"פ — הבטחות קרובות למזומן.

ועוד להוסיף שבאם האמצעים הכספיים העומדים לרשותם לא ירשו להרחיב הבנינים דעתה ככל הרצוי, צריכה להיות ההרחבה והבנינה עתה באופן כזה אשר לכשירחיב הוי' גבולם וירצו להרחיב יותר ויותר יעלה זה בהוצאות מועטות, זאת אומרת אשר ההרחבה דעתה תהי' באופן להבטיח הרחבה נוספת ובתוספת מרובה על העיקר — בקלות האפשרית.

פרטים בכל הנ"ל צריכים לברר על אתר, כמובן ופשוט.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש יצאו מן המצרים והגבולים והצמצומים אשר אף כי בחלקם הם מבחוץ, הנה כנראה שעכ"פ חלק מהם הוא פשוט וואס עס פעלט אין דעם דער אפלייג שלהם, אפלייג אמתי אשר כפר חב"ד, אף שנקרא בשם "כפר" הרי הוא מרכז שממנו יוצאת הפצת המעינות בכל אה"ק ת"ו ועד לאופן דהפצת. שנקודה זו צריכה להחזיר כל עיני כפר חב"ד ובדרך ממילא יבטלו עי"ז גם הסיבות לפירוד הלבבות וכו', ויקיימו מקרא מלא שדבר הכתוב הרחב פיד — ואז יקויים — ואמלאהו. (ולהעיר ג"כ מרשימת אדמו"ר הצ"צ על הכתוב).

ומגלגלין זכות ליום זכאי שנכתב המכתב בראש חודש תמוז חודש הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. זה עתה קבלתי מכתב מבי"ד הרבני האזורי דרחובות בנידון ... שתמהתי ביותר לתכנון, שכאילו הסכסוך שביניהם הוא אך ורק בנוגע למנהגי חב"ד, בה בשעה שבמשך הזמן לא זה ה"י הנוסח שכתבו אלי. וכיון שהי' דיון אצל כתר"ר מאז וכמה פעמים, ובטח גם עתה

מקרא מלא: תהלים פא, יא.

רשימת אדמו"ר הצ"צ: אוה"ת (יהל אור) לתהלים שם (ע' רצד"ה).

ומגלגלין זכות ליום זכאי: תענית כט, א. וש"נ.

קנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

יתיעץ ... עמו, מצוי"ב העתק מכתבי להבי"ד הרבני הנ"ל ... ובטח יודיעני מפתרון והמשך הדברים.

ט'תשו

ב"ה, ג' תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

אף שאיני מכירה אישית, אבל כיון ששמעתי רבות אודותיה מבעלה
מר .. ש"י מרשה אני לעצמי לפנות אליי בשורות הבאות ותקותי שלא
תקפיד.

לאחרי ההתקשרות על ידי מכתבים נעם לי להכיר את בעלה אישית
בביקורו כאן במשך זמן ארוך לפי ערך. ועל יסוד שיחותינו פעמים
אחדות, שסיפר לי ראשי פרקים מדברי ימי חייו, שמחתי לראות אשר
מצא שלווה נפשית על ידי התקשרותו – עוד יותר – להשקפת עולם
הנובעת מתורתנו תורת חיים תורת אמת, שלווה אשר גובלת היא ומביאה
גם לאושר פנימי, אושר נפשי.

ובודאי אשר התקרבות האמורה, אשר תוצאותי שלווה והרמוני
ואושר, אפשריים הם בעזר ה"עזר" כלשון הכתוב, היינו האשה, דיעה
אשר נתאמתה אצלי על ידי סיפור בעלה אודות העזר אשר מצא בה
והסיוע בכלל, ובפרט בהאמור.

ולמותר להאריך על דבר ההכרח בשלווה פנימית והרמוני בשביל
שיהיו חיי האדם ראויים לשמם, ובפרט בתקופתנו זו רבת המהפכות
בחיי הצבור והכלל וגם בחיי הפרט והיחיד.

ולכן תקותי חזקה אשר כמו בעבר כן גם בעתיד – תעמוד ליד
ימינו של בעלה ש"י גם בהתקרבות האמורה והתקדמות בזה, שהרי ככל
דבר חי בטח תגדל גם ההתקרבות ותתקדם. כונתי ששניהם יחד ילכו
ויעלו בחיים על פי תורתנו תורת חיים.

בכל זה אמרתי אשר יש מקום לכתוב על דבר זה בפירוש, כתיבה

העתק מכתבי: דלעיל אגרת ט'תשג.

ט'תשו

כלשון הכתוב: בראשית ב, כ.

שכונתה הבעת תקוה ביחד עם עידוד וחיזוק, כיון שלפעמים האדם פוגע בדרכו בהתקדמות האמורה בקישוים וכולי, ובפרט (על פי מה שהורו חכמינו ז"ל) כשפוגע בבני אדם שעדין לא הגיעו למצב האמור ומשתדלים לחזק את עצמם בעיני עצמם ובעיני הבריות על ידי לעג והשפלת אלו שהתקדמו יותר מהם והגיעו לשלב יותר גבוה בהשקפת עולם – תורתנו ואמונתנו. והרי כמה הזהירו חכמינו ז"ל שלא להתבייש מפני המלעיגים, בידיעם טבע האדם אשר נסיון לא קל הוא.

— כונתי גם לפרט מיוחד בדבר, והוא בנוגע גידול הזקן, אשר נראה בבעלה ש"י במשך שהותו כאן – שהתחיל לגדל הזקן, שהוא בלשון חכמינו ז"ל "לבושו של הקב"ה" ומשרה על איש היהודי צלם אלקים, כמסופר בכמה מדרשים, דבר אשר עלה לבעלה ש"י בהיותו כאן לא בקל (בעיקר מטעם האמור, מפני המלעיגים), ובכל זה ומבלי כל השפעה מבחוץ התחיל בזה וכנראה שגם זה הוסיף אצלו בביסוס שלוה הפנימית וההכרה שעומד על בסיס חזק של התורה והמצוה. וזהו מעקרי מטרת מכתבי זה, לבקשה ולהביע תקותי אשר גם בזה תסייע אותו ותעודדו להמשיך גם להבא ומתוך שמחה ושלווה.

מובן שידוע לי שישנם כמה מבני ישראל מקיימי התורה והמצוה ואין מגדלים זקן, וכמבואר חילוקי הדעות בזה והשיטות בפוסקים. הרי המדובר בנידון זה הוא לא רק מנקודת הפסק דין, כי אם בעיקר מהתוצאות בחיי היחיד אודותו מדובר – שהן לא רק משביעי רצון כי אם **הרבה** יותר מזה, ונצטרף ענין גידול הזקן לשאר התופעות הטובות בחייו במשך שנים האחרונות, כולל גם היחס שלה וכולי – להוסיף אור וחיים בחייו, אשר בודאי ובודאי ניתוסף על ידי זה גם בחייו היא.

ומובן שאין ערוך להישג זה ולעלי זו בחיים – לעומת הלעג מאחדים בהסביבה, אשר כאמור תוכנו הוא הצדקת עצמו של המלעיג

הזהירו חכמינו ז"ל: רמ"א או"ח בתחילתו. שו"ע אדה"ז שם מהדו"ק ס"ג. מהדו"ח ס"א.

גידול הזקן: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפג. חכ"ג אגרת ח'תתקער, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תשלכ.

בלשון חכמינו ז"ל: ראה ב"ר ספני"ח. שו"ת צ"צ חלק יו"ד סצ"ג סי"ד [טן]. וראה תו"מ סה"מ חשון ע' שא ואילך. וש"נ.

צלם אלקים: ראה אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' תשעו. ספר הדרת פנים – זקן (נ"י. תשל"ח), ח"ב פי"ט (ע' תקנא ואילך). וש"נ.

חילוקי הדעות בזה והשיטות בפוסקים: נלקטו ונסמנו בספר הדרת פנים – זקן הנ"ל.

קנז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בענין שמצפוננו מבלבל אותו מזמן לזמן, והדרך הקלה היא השפלת אותם שגם בהערכתו נעלים הם ממנו. ובודאי אין צורך באריכות בהאמור.

ורק להוסיף עוד נקודה, ובנידון האמור גם היא עקרית, ציטוט דברי רבנו ה"צמח צדק" אשר גידול הזקן סגולה מיוחדת לו להמשיך ברכת ה' ברבוי הן בכמות והן באיכות. שמה מובן אשר כל הזקוק לתוספת ברכה מה' אם בעיני בריאות או בעיני ממונות ועל אחת כמה ברוחניות, עליו לאחוז בהתקדמות זו ביותר וביותר. ובפרט דבכל כגון זה הובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו מלמעלה סיוע רב.

ויהי רצון שישתדרו גם עניי הנכסים שלהם – הבית וכולי – באופן משביע רצון ויתברכו מהשם ית' בכל המצטרך להם ברוח ובגשם, ותבשר טוב בכל העניינים אודותם מדובר.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תשז

ב"ה, ג' תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ד"ר ש. שטרן-מירז שתחי'
התשבי 91
חיפה-כרמל

ברכה ושלוש!

מאשר אני קבלת מכתבה מה"צ ליוני, בו כותבת על דבר מרת ... ואשר לדעתה יהי' זה לטובתה ולטובת כל משפחתה באם יעברו לדור ממקומה עתה לקרית גת או לירושלים.

בודאי ידוע לה הקושיים הגדולים באישור העברת מורים ומורות למקום מרכזי, כולל האמורים לעיל, אשר בהם יתרון גדול במורים

דברי רבנו ה"צמח צדק": ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור), מילואים ע' תרכו. הנעתק בס' הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך תקוני דיקנא יגת"ד (ס"ע שכר ואילך).
הובטחנו הבא לטהר כו': יומא לח, סע"ב. וש"נ.

ומורות לגבי הדרוש. ואפילו אם יצליחו בקבלת האישור לאחד מהם, היינו להבעל, הסכויים הם קטנים ביותר שבאותה שעה יאשרו עבודה בשטח ההוראה גם לאשה. שהרי בכלל משרד החינוך אינו שבע רצון כשהבעל ואשתו עובדים ביחד באותו השטח והמוסד כולו, וכפי הרושם שלן ממכתבי ... וגם על יסוד שיחתי אתה בביקורה כאן, העובדה שמביאה תועלת על ידי פעולתה בשדה החינוך וההדרכה מעודדת אותה בהרבה ומוסיפה בבטחון עצמי ובשלוה נפשית, זאת אומרת בבריאותה.

עוד להוסיף, ואולי גם זה חשוב, אשר פעילותה הצבורית של ... במקומה עתה קלה היא יותר, כיון שאך מתחרים מועטים בזה ב... וכיו"ב, ומצד השני הדרישה רבה יותר מאשר בקרית גת ועל אחת כמה בירושלים. והרי גם פעילות זו חלק חשוב לה במצבה הנפשי של ... ושלותה.

בכל זה, כיון שהיא רואה אותה עתה הרי באם גם לאחר קבלת מכתב זה תבוא לידי החלטה שכדאי להשתדל בהעברה האמורה, אפנה לעסקנים ברשת בתי הספר שלנו ואבקשם לברר האפשרויות דהעברה האמורה ולפעול בהתאם.

משתמש אני בהזדמנות זו להוסיף עוד נקודה, אף שזה במקצוע שלה, והוא שמהלך העניינים במצב בריאות ... מוכיח (אם זקוקים להוכחה בזה) גודל כח האמונה, ובפרט הקשורה ומתבטאת במעשה בפועל, פעילות צבורית, קיום המצות וכולי, לביסוס שלווה הנפשית של האדם, להמעט ולפעמים גם לביטול של הקונפליקטים הפנימיים וכן ה"טענות" שישנן לסביבה וכולי, למרות השיטה שאמונה ודת דורשים מן האדם קבלת עול לרסן ולדכא האינסטינקטים והיצרים שלכן אינה רצוי בכלל ובפרט במקרה של אישיות הזקוקה לטיפול עצבים וכיו"ב.

התענייתי במיוחד במאמרי ד"ר פרנקל (וינה) בזה, אבל לתמהוני כנראה לא נתפשטה ונתקבלה השיטה שלו כפי הדרוש. ואף שכמה סיבות יש למצוא לתופעה זו שאין השיטה שלו מתקבלת כל כך, כולל גם כן שהרי זה קשור עם הדוגמא החי של הרופא המטפל, בכל זה הקושי עדין במקומה עומדת.

בכבוד ובברכה אשר תצליח במקצוע שלה לרפא חולים ולהביאם לחיים בריאים, חיים ראויים לשמם.

קנט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשא

ב"ה, ג' תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ מו"ה חיים יהודא שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מבשר טוב מביאתו בשעה טובה לאה"ק ת"ו
ואשר כבר התחיל בעבודתו בשטח הספרות והכתיבה, ובפרט שתשמש גם
להפצת היהדות וענייני, כולל הפצת המעיינות. ויהי רצון שיהי כל האמור
בהצלחה רבה ויבשר טוב.

ואשר לשאלה שכותב, הרי אפשר שבכלל תרד מסדר היום, ובכל
אופן ככל שאלה וכיו"ב על העומד בספק לפנות לרב מורה הוראה
בסביבתו שישמע טענת שני הצדדים ויורם דעת תורה.

ת"ח על הפ"ש שמסר מכאן לאנ"ש שי, פ"ש בעבר וגם זו שבעתיד
לפי כתבו.

בברכה לבריאות ולפרנסה ולבשורות טובות בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

ט'תשא

מצילום האגרת.

מו"ה חיים יהודא: פלד. אגרות נוספות אליו — לקמן אגרת ט'תשצג. ט'תתלא (ע')
שה ואילך. ט'תתקה.

ט'תשט

בי"ה, ח' תמוז תשכ"ט
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה ישכר דוב שי' הלוי

שלום וברכה!

מצוי"ב רשימת הדברים שנאמרו לתלמידות מסיימות ומדריכות.
ובטח ינצלו זה באופן הכי המתאים והכי מועיל.

וכיון שמתקרבים אנו לימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, יב"ג תמוז, יצליח השי"ת את כאו"א אשר
מכאן ולהבא יתמעטו ויבטלו המניעות בעבודת הפצת היהדות בכלל,
ובהחזקת והרחבת הענינים והמוסדות שבהם עמל ויגע כ"ק מו"ח
אדמו"ר בפרט, ונלכה באורחותיו נס"ו.

בררכת חג הגאולה לכאו"א מהתלמידות תי' והמורים וההנהלה
שי',

מ. שניאורסאהן

ט'תשט

מצילום האגרת.

מו"ה ישכר דוב הלוי: גורעוויטש, מנהל בית רבקה בי"ערעס, צרפת. אגרות נוספות
אליו — לעיל חי"ד אגרת ד'תתעב, ובהנסמן בהערות שם.
רשימת הדברים: נרפסה בלקו"ש ח"ת ע' 304 ואילך.

קסא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשי

ב"ה, יו"ד תמוז, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

ארגון נשי חב"ד, כפר חב"ד

ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

הנני לאשר בזה קבלת הפ"נ מז' תמוז, חודש הגאולה, גאולת כ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

שידוע עד כמה מסר נפשו להפצת היהדות והחדרתה בכל אחד
ואחת מבני ישראל מקטן ועד גדול וכו', ובשימת לב מיוחדת בנוגע לנשי
ובנות ישראל, עד שציווה להוציא לאור כמה משיחותיו הק' בהעתקה
מובנת להן נוסף על שיחות קודש מופנות במיוחד לנשי ישראל,

שדברי צדיקים קיימים לעד, בפרט הקשורים בפנימיות ובמרץ רב
ובהשתדלות רבה וכולי,

ולכן תקותי שכל אחת ואחת מהן תתבונן בנתינת כח הניתנת
להצליח בדרך האמורה לבסס ולהפיץ היהדות המסורתית בתוך ביתן
פנימה ובהסביבה ובכל מקום שידן מגעת, ובאופן דמוסיף והולך, מתוך
אור וחיות חסידותיים. וגדול שכרן להקים בתים בישראל, בתים מיוסדים
על יסודי התורה והמצוה, שאז הבית והבנין הוא בנין עדי-עד, ולהקים
צבאות ה' בנים ובנות זרע ברך הוי', ועמהם יחד תצאנה בתוככי כלל
ישראל, לקבל פני משיח צדקנו בגאולה השלימה והאמתית בקרוב ממש.

בברכה להצלחה בכל עניינהן הכלליים והפרטיים גם יחד ובברכת
חג הגאולה,

מ. שניאורסאהן

ט'תשי

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 375.

שציווה להוציא לאור... בהעתקה: ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע
ת"ד ע' יג. ועוד.

שיחות קודש מופנות במיוחד לנשי ישראל: ראה לדוגמא לקו"ד כרך ג בסופו (חקצא.
ב ואילך).

זרע ברך הוי': ישעי' סא, ט.

ט'תשי"א

ב"ה, י' תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

משפחת שניאורסאהן שי'
פריז

זה עתה נשלח המברק מכ"ק אדמו"ר שליט"א, וליתר שאת מובא כאן נוסח המברק:

נבהלתי להידיעה מפטירת יצחק בן שניאור זלמן זכרונו לברכה. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים ותהא לה עליי עלידי הליכת בניו וילידיהם שיחי בדרך החיים תורתנו תורת חיים מתאים למסורת המשפחה והרי זה הנצחת שמו וזכרון הכי מתאימה. בכבוד.

מ. שניאורסאהן

בכבוד ובברכה שלא יוסיפה לדאבה עוד ואך טוב וחסד יהי מנת חלקם להבא. מוזכר

ט'תשי"ב

[נוסח המברק לקראת חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז, ה'תשכ"ט]

התועדויות פעילות ולהמשיכן בכל השנה ובברכת הצלחה.

/מקום החתימה/

ט'תשי"ג

[נוסח המברק לירושלים לקראת חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז]

כולל, תורת-אמת, צמח-צדק, נשי, אני"ש, שיכון תב"ד ירושלים
התועדויות פעילות ולהמשיכן בכל השנה ובברכת שבתא טבא דחג הגאולה.

ט'תשי"ב

נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 390.

קסג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשיד

ב"ה, ימי הגאולה דחודש תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו,

ובעמדנו בימי הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר
מסר נפשו בעד אחינו בני ישראל במדינה ההיא ופעל רבות בנוגע
לענייניהם הגשמיים וענייניהם הרוחניים, עניני פרנסה כפשוטה ועניני
התורה, תורת חיים, ומצוותי עליהן נאמר וחי בהם,
וכיון שדברי צדיקים ועל אחת כמה וכמה פעולות צדיקים קיימים
לעד,

הרי זה נותן כח לכל אחד ואחת בכל מקום שהם, ועל אחת כמה
וכמה בארצנו הקדושה, ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה
ועד אחרית שנה, ללכת מחיל אל חיל בדרך חיים של תורת חיים ומצוות
אלקים חיים, ולהתברך בברכת ה' בהסתדרות טובה ופרנסה טובה
והצלחה בכל ענייניהם הרוחניים וגאולה מכל ענינים המבלבלים,

ומגאולה הפרטית לגאולה הכללית, שיזכו בתוככי כלל ישראל
לגאולה השלימה והאמתית בקרוב ממש על ידי משיח צדקנו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור, ובברכת חג הגאולה.

ט'תשיד

כללי פרטי. והיא אגרת שנשלחה לאנ"ש שיחיו שעלו לאחרונה מאחורי מסך הברזל
והתיישבו בארה"ק.

עליהן נאמר: אחרי ית, ה.

ארץ אשר גו': עקב יא, יב.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה

ס"א. רש"י.

ט'תשטו

בי"ה, מחרת ימי הגאולה,
יב"ג תמוז, היתשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ... .

ובבואנו מימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר היא גם
גאולת כאו"א מאתנו, בתוככי כלל ישראל,

הנה — כל גאולה ענינה ותוכנה שבאה היא אחרי מאסר וגלות. עוד
יתרה מזה — באה מתוך מאסר וגלות וכלשון חז"ל בזה ובכיוצא בזה:
מתוך אפילה אורה. ואחז"ל כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. ועוד בה
שלישי והיא העולה על כולנה — שהחשך עצמו נהפך לאור ובסגנון
חז"ל: גם זו לטובה.

היא גם .. ישראל: וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה
(נדפס בסה"מ תשי"ח ע' 263): לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל
מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה.
מתוך אפילה אורה: מדרש תהלים כב, ז. יליש עקב רמז תתנב. יליש ירמי רמז
שיא.

ואחז"ל .. עביד: ברכות ס, ב. טושי"ע או"ח סו"ס רל.
לטב עביד .. זו לטובה: החילוק נתי בארוכה במ"א (לקו"ש כרך ב' ע' 393 ואילך).
שהחשך עצמו נהפך לאור: ע"ד הצחות אולי אפ"ל שלכן ברשימות הצ"צ לתהלים
(יהל אור) כז, א בהביאו מרז"ל מתוך אפילה אורה — לא ציינו למדרש תהלים (שמשים
נלקט לילי"ש) וגם לא לילי"ש הקודמו (פי עקב), כי"א לירמי' — דכולי חורבנא (בי"ב יד,
ב) ולכן נקרא שמו ירמי' (קה"ר בתחלתו) ויהי ירמי' ירום יי (ילי"ש ירמי' רמז רנז)
ולמעליותא.
ובסגנון — לטובה: תענית כא, א.

ט'תשטו

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 340.
בסה"מ תשי"ח: נדפס לאח"ז גם באגרות-קודש שלו ח"ב אגרת שפר.
נתי בארוכה במ"א: ראה גם תורת מנחם — התועדויות ח"ו ע' 125 ואילך. ושי"נ.

ופירשו רבותינו נשיאינו אשר כך הוא סדר ההנהגה חסד דין רחמים, ולזאת אחר ענין ומאורע של דין מתעוררת מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שבתחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים.

ויהי רצון אשר מתוך הרחבה בגשם וברוח גם יחד יתבונן כאו"א איך אשר כל נברא מוגבל הוא ונשמתו, אשר היא חלק אלוהי ממעל ממש, נמצאת במאסר גוף בשר ודם ובבחי' גלות בו וכו', אשר לכן ישים כל מגמתו וחפצו להוציאה ולהעלותה מגלות זה – ע"י תשובה ומעשים טובים,

ולא ישמע ליצרו כלל ואדרבא ירגיז יצ"ט על יצה"ר ויכוף את יצרו ועד אשר יגיע לעבודת הוי' ולאחבתו בכל לבבך בשני יצריך.

וכד אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא – מסמך גאולה לגאולה, גאולת נפשו לגאולת הכלל,

ופירשו רבותינו נשיאינו: אדה"ו (ס' המצות להצ"צ קיד, ב), אדהאמ"צ (ס' מאה שערים די, ב) ואדמו"ר הצ"צ (שם יח, ב. רשימותיו לתהלים ע' צז).

– ויש להעיר ממדרש תהלים (שם. בהמשך להנ"ל): **מתוך** צרה רווחה ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע. וידועה תורת הבעש"ט ע"י **שהצרה** עצמה נעשה **צרה** (נ"ד"ה הוי' כי גדול. ס' המאמרים אידיש).

רחמים .. מדתו של יעקב: רחמים דא יעקב (ז"ח חוקת נ, ד). וראה ב"ר (פעי"ח, ח) רחמן שבאבות.

יעקב .. מצרים: שבת קיח, סע"א.

חלק .. ממש: תניא רפ"ב. ולהעיר מהנהגות הצ"צ (בס' קיצורים והערות (ע"ע"ג)): ממעל ע"ק כו'.

נמצאת .. יצרו: ראה תניא פלי"א, פכ"ט.

ירגיז יצ"ט: ברכות ה, רע"א. ולהעיר ממאמר אדמו"ר הזקן בזה (לקו"ד ח"ג ע' תקכד).

בכל .. יצריך: ברכות נד, א. נתי' בלקו"ת חוקת נח, ד.

בשני יצריך: תכלית השלימות בזה ראה ירושי' סוף ברכות: אברהם אבינו כו'.

וכד אתכפיא .. הכלל: תניא פלי"ו. אגה"ק ס"ד.

ופירשו רבותינו נשיאינו: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'רסב.

ס' המצות: בהוצאות החדשות (תנש"א ושלח"ו) קצח, סע"ב. נדפס לאח"ז גם באגרות קודש שלו ח"א אגרת צב.

מאה שערים יד, ב: נדפס לאח"ז גם באגרות קודש שלו אגרת מ.

יח, ב: נדפס לאח"ז גם באגרות קודש שלו אגרת יט"כ.

ס' המאמרים אידיש: ע' 55. וראה גם כש"ט (קה"ת, חשנ"ט) הוספות ס"ט. רש"נ.

מסמך גאולה לגאולה: מגילה ו, סע"ב.

שמקריבים את הגאולה הכללית האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אשר אז לילה כיום יאיר והוי' יהי' לך לאור עולם.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

* * *

כפי שראיתי — הדיבור **כאן** עם פי וכיו"ב בעניני אהקת"ו (כולל — דבני־ברק) לא רק זה שחסר ה"דערהערן", כ"א גם שמיעה כפשוטה אין אצלם, ואידי דטריד למיפלט לא בלע ואפילו לא נגע בו.

ט'תשטז

ב"ה, מחרת ימי הגאולה,
יביג תמוז, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ בחור מעם ומורם מעם
דורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ
אבות מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

הפעם אפתח בהעיקר דגעד־כטע:

בתמהון הכי גדול (מהול בצער רב) קראתי מכי כ'. ונוסף על עצם התוכן — הרי הם הן טענות **וכו'** סטמאר עלי: וואָס האָט איר (הכוונה

לילה כיום יאיר: תהלים קלט, יב.

והוי' .. עולם: ישעי' ס, יט. וראה יליש תצוה רמז שעת. תניא פליו. רשימות הצ"צ לישעי' שם משלי"ה מס' פסחים (מצה עשירה ד"ב. קנו, א) ועוד. ובשלי"ה שם: יתרון האור מתוך החושך כו' וענין עוה"ז עשיית התשובה מכח הגליות כו' ואח"כ משיח כו' תכלית בראשית ברא ויאמר אלקים יהי אור.

כפי .. נגע בו: קטע זה להגה"ח כו' מו"ה יעקב לנדא, אב"ד ב"ב. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקיד (ע' קעה), ובהנסמן בהערות שם. לקמן ט'תתפה.

ט'תשטז

נדפסה בלקר"ש חל"ה ע' 259, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

לתוכנה ראה לעיל אגרת ט'תרצח.

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן בהערות שם.

— אלו זיך צוגעטשעפעט צו ארץ ישראל און צו ארץ הקודש און צו ברית בין הבתרים וכו' און מישט אריין דעם אויבערשטן וכו' וכו' — הרי כל אלה שהשתדלו בזה וכל אלה שעמדו ועומדים עתה בראשה וכל אלה המדברים בשמה אומרים ומדגישים ומכריזים שזהו — **מדינת שנתייסדה** בשנת תש"ח באותם השטחים שהבריטים עזבו אותם ו"ההגנה" גרשה משם את הערביים (או שנכנסה לשם בלי התנגדות) ובי"כ אומות העולם (והקמוניסטים דמועה"ב — בין אלו שבראשם) התדברו ביניהם אשר יאשרו את זה ובשטח שחלקו בארץ ישראל **וחלקו מחו"ל ישראל**.

פשוט שהמענה שלי הוא — להד"ס. אין הנ"ל ענין חדש וכו' כ"א אשר בשנת תש"ח **שחררו** חלק חשוב מארץ ישראל (ודרך אגב — **כנשו** שטח פלוגי מחו"ל שצירפו אותו כהוספה וטפל להעיקר — אר"י).

שוללים דברי אלה בטענה שזהו חידוש שלי והראי' — שבכל שנה ושנה מכריזים — שנת פ' (לא) — לשחרור כו' או ליסוד ממשלה וכו', כ"א) ליסוד "מדינת ישראל". ופשוט שאין זה "דינגעניש אין ווערטער" — כ"א עיקר ויסוד כל הגישה: דבר שנתייסד בתש"ח ברצון או באישור או"ה — אין בו כל תוקף ותוכן לענות על טענות הערביים, הוואטיקן, האו"ם וכו' והכנעניים (הגלויים ושבתר) שמבני ישראל: לסטים אתם שכבשתם ארצות כו'.

איני משלה א"ע שבטענות צדק ויושר ינצחו באו"ם, הוואטיקן וכו' — אבל גורם הכי חשוב הוא בהמונח של הנוער (כולל — דהצה"ל), הסטודנטים דארצה"ב (ובטח גם שאר ארצות) וכו'.

ועוד ועיקר: הגישה שהמזכיר ע"ד "מדינת ישראל שנתייסדה באישור האו"ם בשנת תש"ח"

(ולא ע"ד — בני ישראל **שחזרו** לארץ ישראל, ארץ **ירושתם מזמן יהושע בן נון** — ירושה **שאין לה הפסק**, ואף אם גולה בחזק יד)

גישה שנעשתה יסוד ועיקר בהשקפת עולמם של הקובעים העמדה והדיבור והפעילות והיחסים עם או"ה בכלל ובפרט —

הרסה ומהרסת, הזיקה ומוקת האינטרסים החיוניים של — אפילו מדינת ישראל (כידוע כאן בנוגע לארצה"ב ולאוי"ם, ובטח כן הוא גם

דמועה"ב: = דמועצות הברית.

לסטים אתם כו': פרש"י בראשית א, א.

ירושלם שאין לה הפסק: ראה ב"ב קכט, ב. קלג, א. וראה לקו"ש חט"ו ע' 100 ואילך.

בשאר המדינות), ועד שהביאה סו"ס לקרבנות **ממש** – וזהו שהכריח אותי לצאת ממסגרת שלי ולדבר בעניינים אלה – שאחרים היו צריכים **להתריע** עליהם. וד"ל.

מרוב צערי כתבתי את הנ"ל ועדיין לא נגעתי רק "בקצה המטה", ומבלי לצטט עובדות – גם לא "מחדשים לבקרים" מה שקרה אתמול (**ממש**), ולפני השבת וכו'. ולמה אצער גם את כ'.

מראש לא שערתי שתהי' אריכות הנ"ל, אבל כיון שכבר נכתב – איני רוצה לקצץ בה. ואת כ' הסליחה.

ועל סדר מכתבו: "לתת לי להיות חב"די" – כ' הי' חב"די עוד קודם שנולדתי. וכן יקום בעז"ה לאווי"ש טובות.

המושג מדינה – באם המדובר באילת וסביבותי (שהם **מחוץ** לכיבוש יהושע ועזרא) ויעניקו להם עצמאות ביחס לירושלים ולאר"י בכלל – אזי מדינת ישראל יקרא להם.

בנוגע לירושלים וכו' – כבר הוקבע השם ע"י בורא העולם ומנהיגו: עד לכיבוש יהושע – ארץ כנען ולאחר זה – ארץ ישראל. ותו לא ניתן הענין להצבעה ולמשאל עם וכו'.

פשוט שאין לי כל התנגדות להשם מדינה גם בנוגע לרוב שטח זה. ואדברא ע"פ **תורה** – ארץ ישראל **כוללת** מקדש ומדינה (כלשון חכמים במשנתם), כמו שכוללת יהודה וגליל וכו' – אבל המדובר במכתבי הוא ע"ד **המחלוקת** שהייתה בין שני השמות (**וההשקפות** – כנ"ל) "ארץ ישראל" ו"מדינת ישראל" ונצח האחרון (והנני מוסיף) לע"ע (כי תקוטי ובטחוני כי סו"ס ינצח גאון ישראל **שבכא"א** מבנ"י – ויכריזו ולעיני כל העמים אשר טעות היתה מעיקרא וארץ ישראל נקראת בשם ובתוכן וכו').

לא אמרתי לו זאת ע"ע כו' – למה אצערו וללא כל תועלת (כי אינני רואה מה יכול לעשות בזה)?

כתבתי עדיין – לא לעתונאית, כ"א לזו שארגנה לימוד התורה בחוגים שבדרך הטבע לא היו כל סיכויים לזה (שגם ע"ז וכיו"ב – חרון אף סטמר על), שניחלה (ותקוטי שתמשיך לנחל) תעמולה נגד מגפת

ארץ ישראל... שכולל יהודה וגליל: ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך אי"י ס"ח (שלש ארצות) ע' ריא ואילך.

כלשון חכמים במשנתם: ראה שקלים פ"א מ"ג. ר"ה רפ"ד. ועוד.
כתבתי עדיין: לעיל אגרת ט'תרצח הנ"ל למרת גאולה כהן.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קסט

ההפלות וכו' – ומהמנגדים לפעולות אלו חשדו שאני מהגורמים לפעילותה זו ונפלו על ההמצאה להסבירה שאני מנגד למדינת ישראל והראוי שסגוני תמיד אר"י ולכן – אין לה להשתדל... בנוגע ללימוד התורה וכו'. וחששתי לחלישות בפעילותה ולכן כתבתי לה הנ"ל.

נשבעתי אמונים למדינת ישראל – פשוט שידוע אני עד"ז. ולפלא שלא שם כ' לבו שזמן **רב** לפני השבועה בקשתיו שלא יסרב למינוי זה ויותר מבקשה סתם – ובודאי יודע שגם אז ידעתי ע"ד טקס ההשבעה וכו'. אבל **בטוחני** שבעת שנשבע ואמר "אמונים למדינת ישראל" נתכוון ברור לארץ ישראל ויתרה מזו – לארץ הקודש ויתרה גם מזו – לארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

שיחת חב"ד צ"ל גלוית לב ומחוייב ורשאי להגיד את אשר בלבבו – ויתרה מזו שהנני מעריך את זה כאחד מעיקרי הידידות בינינו, ובסגנון הידוע חדוא תקיעא בליבאי מסטרא דא ע"ז, וצערי הוא על אשר **בלבבו** חושדני במה שאין בי. **ואדרבה** – אני אומר וכופל ומשלש שהעם היושב בציון – יושב **בארץ ישראל**, ארץ מיוחדת **שאר דוגמתה** – ואין המדובר **כלל** במדינה בין מדינות סוריא ולבנון וירדן ומצרים – **ותובע** ולא "במעט התרגשות" ככתבו, כ"א בהתרגשות רבה – שהב"כ בואשינגטון ובאוי"מ יכריזו ע"ז ובדפיקה על השולחן – **והנכרים** שבואשינגטון דעתם ג"כ כן, אבל ב"כ ישראל עונים שנצטוו לא לדבר בסגנון כזה ופשיטא לא לדפוק על השולחן – כי הם ב"כ מדינה אשר קיבלה רשות ואישור שבין מדינות תחשב ולכן יתנהגו בנימוס מדיני. וכשפעמיים פקע כח סבלנותו של הב"כ באוי"מ ואמר **מקצת** "שבחם" בפומבי – אזי **במשך כד שעה** יצאה והגיעתו נזיפה חמורה מירושלים: היתכן כו', והכריחו לחזור בו בפומבי. ובדרך הטבע – זה וכו"ב הוא המעודד את התגרות ואת החבלנים וכו' – ועד לקרבות ממש, הי"ד.

ולסיום המכתב אודות הבלנק והגליון – בודאי ימשיך לכתוב על הגליון דע"ע ולא ימנע הטוב ממני והנח"ר בראותי עוה"פ "שחור ע"ג לבן" שהוא הוא המכהן בתפקיד זה, וכשרוחי "טובה עליי" הנני מוסיף – ושבת אחת עם זה הוא מצטער **עמוקות** לא פחות ממני על בחירת השם (וההשקפה) הנ"ל ו**מצפה** ליום אשר גם בניי (כי הנכרים מעולם לא עלתה אחרת על רוחם) יכתבו ויקבעו תיבת **ארץ** – במקום תיבת **מדינת**.

לארץ אשר גר: עקב יא, יב.

ובסגנון הידוע: זח"ג עה, א.

נימוק זה בא כהוספה לעיקר – שכיון שאני הייתי בין אלה שהשתדלו ובקשו ועשו וכו' שיבחרו בו לתפקיד זה ופעם ופעמיים, והשקיעו בו אימון וכו' – מן הדין (והזכות) שמכ' אלי ואליהם יכתבם על גליון תפקיד זה.

וכפתיחת מכתבי – כיון שהוא בחור מעם ומורס מעם – ימשיך בכהונתו זו בדיבור ובכתיבה ובמעשה וזכות הרבים מסייעתו.

בחוקרה ובכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תשיז

[מברק, כ"ג תמוז, ה'תשכ"ט]

בהלכות קטנות בהרא"ש הלכות תפילין סימן ט"ו; שמפני **קיום מצות תפילין** "שמניחין על הזרוע והקדקוד" ותיקון, יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקוד.

ומצוה וזכות לפרסם הלכה זו בין אנשי המלחמה וכל קרוביהם וידידיהם [ו]כל בני ישראל שליט"א בכל מקום שהם.

ט'תשיח

[כ"ג תמוז, ה'תשכ"ט]

נ.ב. מובן שאין מקום לנסיעת-ביקור לכאן. ודי להם בהחובות שיש להם כבר. וק"ל.

ט'תשיז

ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנמנן בהערות שם. וראה לקו"ש ח"ט ע' 55 ואילך. בהלכות קטנות: כהגירסא שהובאה במעדני יו"ט שם. וטרף .. קדקוד: ברכה לג, כ. וראה לקו"ש שם ע' 11 ואילך. בין אנשי המלחמה: בסיום אגרת למו"ה ב"צ ליפסקר (שעסק במבצע תפילין בעת מלחמת ההתשה) מאסרו חה"פ שנה זו הוסיף בכתי"ק: "בפ"ש כל חבריו במחנה – שליט"א, וזכות מצות תפילין תגן עליהם בכל מקום ובברכה לבשו"ט".

ט'תשיח

מצילום האגרת.

קעא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשיט

בי"ה, ב' מני"א, תשכ"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום כ"ח תמוז:

אין כדאי לנסוע מאהקת"ו לחו"ל.

כדאי להשתדל ביותר להמשיך בשטח החינוך הכשר: ברשת חב"ד,
באם אי אפשר — ברשת "בית יעקב", חינוך עצמאי וכיו"ב. והי יצליחה.

תקותי שמתעניית (באופן המתאים) בנוגע לשידוך.

הפני יקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תשכ

בי"ה, ה' מני"א, תשכ"ט
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום כ' תמוז,

א) בנוגע לחילוף הבית כו' — כפי שתתדבר עם בעלה שי, אבל ודאי
שצריך להיות בכפר חב"ד דוקא ושם ציוה השי"ת את הברכה.

ט'תשיט

נרפסה ב"היכל מנחם" ח"ב ע' קכט.

ט'תשכ

ושם ציוה .. הברכה: ע"פ לשון הכתוב — תהלים קלג, ג. וראה גם לעיל חכ"ה
אגרת ט"ז, ובהנמקן בהערות שם.

קעב

אגרות־קודש (ט'תשכא)

ב) בנוגע לנסיעה מאהקת'יו לחוץ לארץ כו' – אין כדאית (עכ"פ לעי"ע) נסיעתה.

בטח משתתפת בפעולות נשי חב"ד בכפר חב"ד והי' יצליח.
הפ"נ יקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.
בברכה.

ט'תשכא

בי"ה, ועשי"ק ואתחנן, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב והפ"נ שבו יקרא עה"צ הקי' ותי"ח על הבשוי"ט.

ועל של עתה באתי, אשר שאלוני חוות דעתי בקשר עם "מבצע תפילין",

האם גם עתה צ"ל השתדלות מיוחדת בזה ובכל התוקף ובכל החוגים,

השתדלות – ובכל הדרכים המתאימות – לחזק קיום מצות תפילין והפצתה בכל מקום שיד אדם, אתם קרוים אדם, מגעת,

של עתה: ומשיעור היום בפי השבוע: וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך.

לחזק: ראה שבת (קל, א): מוחזקת כו' מרופה כו'. ודתענית (יז, סעי"ב) ד"ת אי"צ חיזוק (שלא יקילו בהם), היינו עיי' ד"א. ובאבות (רפ"א) ועשו סייג לתורה, היינו הרחקה (כפיה"מ שם. ראה אדרי"ג רפ"ב. שבת יג, סעי"א. וברמב"ם הל' ממרים פ"ב הי"ד "לחזק הדת ולעשות סייגי". וראה שם פ"א הי"ב. ואכ"מ). ודברכות (לב, ב), היינו שיהי' תמיד

ט'תשכא

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 277, והושלמה ע"פ צילום האגרת. בפי' השבוע: ואתחנן ו, ח.

אשר שאלוני .. מבצע תפילין: ראה גם שיחת ש"פ מטו"מ שנה זו ("שיחות־קודש" תשכ"ט ח"ב ע' 337). לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קעג

אף כי, כמובן, בכל חוג וחוג ע"פ דרכו הוא, אבל כל הדרכים והגישות יסודותן בהררי קודש, הוא צד השווה שבכל החוגים, בלשון חכמינו ז"ל "אני ישנה (אבל) **לבי** ער לעשותם (המצות) כו' להקב"ה שיגאלני (מן הגלות)", ובפרט מצות תפילין שהוקשה כל התורה כולה לתפילין,

וכאשר ידבר המשתדל בדברים היוצאים מן הלב הנה הובטח י"כ כל דבר שיצא מן הלב יכנס בלב", וכיון שכל האברים תלוין בלב, הרי סוף סוף יפעול פעולתו —

ודעתי ברורה אשר ההתעוררות והבקשה והדרישה ע"ד "מבצע תפילין", שמדובר בהן זה שנים ימים ויותר — בתקפן עומדות גם עתה. ואדרבה ביתר שאת וביתר עז, כי המצב בהוה הוא שזקוקים כעת לא רק לזה אשר "כל עמי הארץ .. יראו ממך" — יראה הבאה ע"י מצות תפילין — אלא גם — לתוכן ההלכה הידועה — כמ"ש הרא"ש (הל' קטנות — הלי תפילין סט"ו) וז"ל:

בכל כחו (פרש"י שם), או שאף שלא הצליח יחזור עוה"פ (כ"מ באגה"ק דאדה"י (בית רבי ע' ק), וי"ל דהוכחתו ממאמר הסמוך לו: אם ראה כו' שנאמר קוה כו').

אתם קדוים אדם: יבמות סא, רע"א.

בהרי קודש: היא בחי' חכמה שבנפש האלקית שבה מלובש אור א"ס ב"ה (תניא ספ"ט). ולהעיר מהתרגום (תהלים פז, א).

אני ישנה .. הגלות: ילקוט שמעוני שה"ש רמז תתקפח. וראה ד"ה אני ישנה תר"ץ וביאורו (סי' הקונטרסים ח"א).

שהוקשה .. לתפילין: קדושין לה, א. — דהכוונה לכל המצות. — ועפ"י יומתק מה שאמר אלישע על תפילין כנפי יונה (שבת מט, א), אף דדרז"ל עה"פ (תהלים סח, יד) היא "מצות" סתם. ועפ"י יל"פ דברי רש"י שם ד"ה כנפי יונה "**מפני שהם מצות**" (אף דפשוטי' — "הם" קאי אכנפי יונה).

הובטח: ספר הישר לר"ת שייג. של"ה ש' האותיות אות ל'.

שכל .. לב: ירוש' תרומות ספ"ח. וראה זחי"ג קסא, ב. וראה של"ה שם.

כל עמי .. תפילין: ברכות (ו, א) ושם "אלו תפילין שבראש". אבל הרי צ"ל כל זמן שבין עיניך יהו שנים (מנחות לו, א). וראה צפעי"ג (להגאון הרגובי) על הרמב"ם הלי תפילין (פ"ד הי"ד) דתשיי מוסיפה בתשייר. ולכאורה פשוט אשר גם תשייר בפ"ע דיים לפעול "ויראו" (ראה תוס'). וצעי"ג רש"י מנחות לה, ב).

הרא"ש: וראה ג"כ בחיי מטות לב, לב.

באגה"ק דאדה"י: נדפסה לאח"י גם באגרות קודש שלו ח"א אגרת צג.

ס' הקונטרסים ח"א: צא, א ואילך.

וראה צפעי"ג: לכללות ההערה ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 56. ח"ט ע' 47 ואילך. חל"ט ע' 42 ואילך.

כל .. ממוך: תבוא כח, יו"ד.

.. מפני קיום מצות תפילין ותיקון יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקד.

וע"פ האמור מובן גודל המצוה והזכות לפרסם הלכה זו בין כל אנשי המלחמה וקרוביהם וידידיהם וכל בניי — שליטיא — בכל מקום שהם.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש נזכה — בתוככי כל אחביי — לאמר אשר מצב זה הי' ביום אתמול, כי ישלח השלום בעולם ובפרט בארץ הקודש עליי נאמר: ונתתי שלום בארץ,

ויוסיפו כאו"א מבניי בתורה ומצותי מתוך שלום השקט ובטח.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

* * *

נ.ב. ז"ע נתקבל מבי מכיו מניא והפני שבו יקרא בעת רצון על הציון הקי. ביטוי ההודי בנדו"ז — עיי פעולות ד"אהבת ישראל".

מפני .. ותיקון: ניא: ע"ש קיום מצות תפילין שתקנו.

וטרף זרוע: תשיי גם בפ"ע — (לא רק שמוסיפה בתשיי כדלעיל (ובפרט לפרשיי הנ"ל) — כי שם הפעולה "ויראוי" היא באחרים — ותשיי לא לאחרים לאות (מנחות לו, ב), משא"כ) "וטרף".

ונתתי שלום בארץ: להעיר ממרז"ל כל הנותן בעין יפה נותן, ובפרשיי — ביב עא, א ד"ה אבל — מוסיף: יותר מדאי. ולהעיר מפרשיי ר"פ השבוע: ואתחנן כו' מתנת חנם אעפ"י כו'.

שלום השקט ובטח: להעיר מאגה"ק סי"ב. ד"ה אתה אחד לאדמו"ר האמצעי. אוה"ת לאדמו"ר הצ"צ (וכן מפי ואתחנן עי שכו — ושם מביא משלי"ה מסי' חולין ר"פ תוי"א, קטו, א) עה"פ ונתתי שלום.

וטרף .. קדקד: ברכה לג, כ, וראה לקו"ש ח"ט ע' 11 ואילך.

עליי נאמר: בחוקותי כו, ו.

ד"ה אתה אחד לאדמו"ר האמצעי: מאמרי אדהאמ"צ — קונטרסים בתחלתו.

אוה"ת .. עה"פ ונתתי שלום: אוה"ת ויקרא כרך א ס"ע קצח ואילך.

שלום השקט ובטח: נוסח "אתה אחד" בתפלת העמידה דמנחת שבת.

נ.ב. .. ישראל: נרפס ב"מקדש מלך" ח"ג ע' רס.

ביטוי ההודי: על השאלה כיצד להודות לה' על רפואת בנו שחלה במחלה קשה

והתרפא ב"ה לגמרי.

ט'תשכב

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

חיים אליעזר שי גרינברג

שלום וברכה!

אף על פי שאיני מכירך אישית, הנני לוקח לי הרשות לכתוב לך על יסוד ההכרות שלי עם אביך ואמך שיחיו בעת ביקורם בניו־יארק זה לא כבר, ובפרט בקשר עם זה שהנך הולך לצה"ל כפי שמסרו לי. וקודם כל אאחל לך שתכנס לשלום ותחזור לשלום ושירותך בצה"ל יהי גם כן בהצלחה ובשלום.

ויהי רצון שימים אלו יהיו הכנה לתקופה של שלום במדה כזו אשר, כלשון חכמינו ז"ל, אפילו חרב של שלום לא תעבור בארץ וכל אחד יוכל להקדיש כל זמנו וכוחו ומרצו לעניינים של שלום, ויקויים היעוד וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה (ישע"י ב:ד).

כיון שכבר לקחתי לי רשות לכתוב לך, ארשה לעצמי להוסיף עוד נקודה, אשר קשורה היא בהאמור:

בודאי שמעת על דבר פניתי ובקשתי עוד לפני מלחמת ששת הימים, אשר כל אחד ואחד מבני ישראל יתחזק ויהדר בקיום מצות תפילין, ועל אחת כמה וכמה אלה אשר זכו ודרים הם בארץ ישראל, היא ארץ הקודש, ובמיוחד אלה אשר מגינים הם על הארץ ועל הדרים בה, בצה"ל בכלל ושומרי הגבולות וכו' בפרט,

והדגשתי אשר אף שאת המצוות צריך לקיים משום שהן מצוות הבורא, בורא האדם ובורא העולם, הרי בכל זאת יש לכמה מצוות סגולות מיוחדות, וסגולה מיוחדת למצוות תפילין שהיא מטילה אימה ומתישה כוחם של שונאי ישראל שלא יהינו להתגרות בנו מלחמה, ובלשון

ט'תשכב

מצילום האגרת. נדפסה ב"התקשרות" גליין רמט.
אביד: אורי צבי גרינברג — כדלהלן אגרת שלאח"ז.
כלשון חכמינו ז"ל: תענית כב, ב.
מצות תפילין: ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות שם.

הכתוב: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך (ופירשו חכמינו ז"ל שהכונה לתפילין) ויראו ממך.

ויתרה מזו, אשר גם כאשר המצב מתדרדר עד כדי מלחמה בפועל, אז גם כן באה מצות תפילין שמניחים על הזרוע ועל הראש ומנחילה נצחון מוחלט לצבאות ישראל, כדרשת חכמינו ז"ל על הפסוק וטרף זרוע אף קדקד.

יש כמה השואלים ומקשים, איזו שייכות אפשרית להיות בין הנחת תפילין בבוקרי ימות החול פעם ביום — למחלף הענינים בחזית במשך כל היום והלילה, וכולי. וכיון שאי אפשר לבאר זה בשכל — הרי אינם רואים למה ועל מה יקבלו על עצמם לקיים המצוה. ועוד קושיות מעין זו.

והתשובה על זה מהצבא, שכללות מעמד ומצב הצבא מיוסד על קבלת עול ומילוי צו ופקודה של מפקד הפלוגה, אשר הוא מקבל עליו עולו של המפקד שעל גביו, וגבוה מעל גבוה — עד למפקד הראשי. ורק לאחר מילוי הפקודה, ובזמן הפנוי ממילוי איזה תפקיד שיהי, אז באם רוצה החייל מתענין לחקור וללמוד הענין ולהבינו וכולי, ואפילו אם אינו יכול להבינו הרי סומך הוא על המפקד ועד למפקד הראשי.

ועוד, וגם זה עיקר, הרי בעניני סכנה ופיקוח נפשות — עושים כמה דברים שהם בגדר ספק וכמה ספקות אם יועילו, ואפילו דברים הקשורים בטרחה רבה ובהשקעת מרץ רב וכולי, ועל אחת כמה וכמה כשזוהי סכנת רבים ולא רק סכנת יחיד. והרי בענינו — לדעת המאמינים בתורתנו תורת חיים — אין בזה ספק, אלא ודאי וודאי אשר זכות קיום מצות תפילין מגינה ומצילה מענין של סכנה, וכאמור — סכנת רבים. ובצד השני, מה שצריך "להשקיע" בזה הרי זה רק רגעים ספורים וטרחה אפסית.

ועוד להוסיף, אשר בנוגע אליך הרי מכמה סיבות — הנהגתך שלך

ובלשון הכתוב: תבוא כח, יו"ד.

ופירשו חכמינו ז"ל: ברכות ו, א.

כדרשת חכמינו ז"ל: ה' קטנות להרא"ש ה' תפילין סט"ו — נעתק לעיל אגרת

שלפניו.

על הפסוק: ברכה לג, כ.

הצבא מיוסד על קבלת עול: ראה לעיל אגרת ט'תרנו, ובהנסמן בהערות שם.

וגבוה מעל גבוה: לשון הכתוב — קהלת ו, ז.

בעניני סכנה ופיקוח נפשות כו': ראה יומא פג, א ואילך.

בזה בודאי תשפיע לטובה על אחרים, זאת אומרת, אשר גם אם תעשה האמור בדרך קבלת עול ובכל יום ויום, הרי נכפלת פעולתך בכל חבריך שיעשו כמוך, וזכות הרבים תלוי' בך.

בודאי אפשר שיהי' מישחו שישאל אותך (ועליך) כמה קושיות, קושיות שונות ומשונות, אבל הרי זה דוקא מתכוונות נפש הנוער של תקופתנו שלא להתרשם מקושי' ואפילו לא מלעג של הסביבה, ואדרבה – מביטים על זה כאתגר וזה ממריץ אותם לעשות הדבר דוקא בפירסום, גלוי לעין כל.

סיכום מהאמור: אמונתי ודעתי ברורה אשר עתה ניתנה לך אפשריות יוצאת מן הכלל להוסיף בבטחוננו של עם ישראל בארץ ישראל ובעצמת צבא ההגנה לישראל, הן על ידי פעולתך והנהגתך האישית, והן על ידי פעולה האמורה של הפצת ענין האמור של הנחת תפילין בין חבריך שליטי"א, ואין נוגע כל כך אם אפילו חלק מהם לא קיימו מצוה זו עד עתה. והרי במדה מסויימת המתגייס לצבא משנה כל אורח חייו בנקודות עקריות.

אכפול ברכתי אשר השם ית' שומר ישראל ישמרך בכל מקום שתהי', ובעת ובזמן המתאים יחזירך בריא ושלם בגופך ובנשמתך לביתך, ובהוספה עוד הפעם, אשר מה שכתבתי את האמור הוא כי אמונתי מוצקה שזהו ענין של הוספה בבטחון של עם ישראל ושל צה"ל בפרט ושלב בפרטי פרטיות, ועל פי תורתנו תורת חיים – אין לי רשות מבלי לכתוב לך האמור ועל כל פנים בקיצור, שהרי לפי גודל ערך הדבר – השורות הכתובות מעטות הן בכמות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט'תשכג

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

כבוד הו"ח אי"א נו"נ כו'
אורי צבי שי גרינברג

שלום וברכה!

ידידנו ד"ר הלל שי זיידמן מסר לי פ"ש שבמכתב כ' אליו, וכן גם הידיעה אשר בנו שי מתגייס לצה"ל ימים אלו. ובעת רצון הזכרתו על הציון שילך לשלום ויחזור לשלום, שלם בגופו ובנשמתו.

כיון שהכל בהשגחה פרטית, ראיתי (גם) בזה השגחה פרטית לכתוב לבנו ישר, אף שאולי אין זה מן הנוהג ומן הנימוס וכולי, אבל הרי נמצאים אנו בתקופה שרוב ענייני אינם שגורתיים וכאשתקד ואולי גם לא מן הנימוס, ובסגנון חכמינו ז"ל למה יגרע ענין של "תורה שלמה שלנו משיחה בטלה שלהם".

ואף אשר אולי יהסס מר באמרו איזה רושם יעשה על בנו תוכן מכתבי, ובפרט שאיני מכירי אישית, בכל זה בקשתי וגם תקותי שבכל אופן ימסור לו המכתב, ותודה מראש על הטרחה בזה. ותקותי גם כן, אשר בהזדמנות המתאימה יוסיף כ' ביאור ומלים משלו בדברו עמו או בכתבו אליו, והעיקר שיבוא הדבר בפועל, כוונתי להפצת קיום המצוות בכלל וקיום מצות תפילין בפרט, ועד שלא יזדקקו לסגולה המיוחדת של מצוה זו, כשיקיים ה' הבטחתו "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד גוי וחרב לא תעבור בארצכם גוי והיית לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם".

ט'תשכג

אורי צבי גרינברג: אגרות נוספות אליו — לקמן אגרת ט'תשמא. ט'תתפט.
ט'תתקמג. ט'תתקעט.

בנו: חיים אליעזר — כדלעיל אגרת שלפנ"ז.
שהכל בהשגחה פרטית: ראה דוספות לכתר שם טוב (קה"ת, תשנ"ט) סקע"ט ואילך.
וש"נ.

לכתוב לבנו: היא אגרת שלפנ"ז.
ובסגנון חכמינו ז"ל: ב"ב קטו, רע"א. מנחות סה, רע"ב.
ונתתי שלום בארץ גוי: בחוקותי כו', ו ואילך.

בכבוד ובסגנון חכמינו דורשים בשלום אשה ע"י בעלה, שלום זוגי תחי',

ובברכה שיראו רב נחת אמתי נחת יהודי מסורתי, ובנידון שלו – מסורת בית אבות שלו, שלשלת הזהב, כפי שסיפר לי בזה, לאורך ימים ושנים טובות מכל ילדיהם שיחיו ויבש"ט.

בהזדמנות זו אביע תודתי עוה"פ בעד ספריו אשר נתן לי, וארשה לעצמי גם לצרף לזה המחאה שכר טרחה ובטלה אשר דבר המותר הוא בכל אחד ואחד, ובודאי גם שאר הספרים יצוה לעושי רצונו לשלחם לכאן ותודה מראש.

כרגיל ומנהג בני ישראל הרי אי אפשר לאיש יהודי בלי הערות, ואעיר גם אני על כל פנים בקצרה, והוא אשר לכאורה יש מקום לומר ששם הספר של מר שנתפרסם ביותר, ספר הקטרוג והאמונה, ה"י צריך להיות "ספר האמונה והקטרוג". ואם תמצא לומר אין זה רק "תואנה" בעלמא, כי אם נקודה עקרית: האדם בכלל ובני"י בפרט מאמינים הם בטבע ורק לאחר זמן מתעוררת קושי וכולי המביאה לפעמים גם לקטרוג. במלים אחרות: האמונה הוא ענין טבעי יסודי ועצמי, והקטרוג הוא יצירת השכל בצירוף מאורעות שמחוץ לאדם. ועוד וגם זה עיקר, שעצם מציאות הקטרוג אפשרית היא רק באדם מאמין, שאז מקום לקושי וקטרוג ועד לטענת המאמין הראשון, אחד ה"י אברהם, השופט כל הארץ לא יעשה משפט? שהרי בבירה שאין לה מנהיג אין מקום לקושי וטענה, וק"ל.

הכתוב לעיל הוא לא רק בנוגע לאמונה באלוקי ישראל כי אם גם לאמונה בבני ישראל אשר לא ידח ממנו נידח, והרי אלה הם דברי הנביא: רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם עונותיכם (עמוס ג, ב), ובפרט שכל אחד אחד מישראל הוא חלק אל-ה ממעל ממש,

ובסגנון חכמינו: קידושין ע, רע"ב. וש"נ.

לצרף לזה המחאה: ראה גם לקמן אגרת ט'תשמא.

לסענת .. אברהם: וירא יח, כה.

מאמינים הם: ראה שבת צז, א.

אחד ה"י אברהם: יחזקאל לג, כד.

השופט כל הארץ: וירא יח, כה.

לא ידח ממנו נידח: ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד

סה"ג.

חלק אל-ה ממעל ממש: תניא רפ"ב.

שכלן נצטוו, ואפשרי הדבר, להידבק בדרכיו, ובלשון רבנו הזקן בספרו תניא פ' לב, אשר נפשות בני ישראל "מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים, בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה".

ט'תשכד

ב"ת, י"ט מניא, תשכ"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמוהן גדול קראתי מכי בנוגע לביה"ס,

מונה שם כו"כ ענינים אשר אנ"ש שי' הבטיחו ולא קיימו וכו' וכו' והמסובב עי"ז וכו' וכתוצאה מכ"ז עוזב את ביה"ס וכו' —

והנה מובן ופשוט — שכל הענין הי"ה בינו ובין הת' שיחיו וכן ועיקר — כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ע"ש נקרא ביה"ס ושמה מילתא הוא, וזכה אשר הנהלת ביה"ס נמסרה בהשגח"פ לו דוקא, והצליח בעז"ה ובהתעוררות ר"ר של כ"ק מו"ח אדמו"ר יותר מהמשוער, אלא שכמו [ב]כל דבר שבקדושה מתעוררים מנגדים וכו' וכו' — וכמש"נ מנסה הי"א אתכם לדעת גוי'.

מבלי להכנס להערכת אשמת אחדים מאנ"ש, שהבטיחו — לפי כתבו — עזר כספי ועוד וחזרו בהם (ובאם כן הוא — יכול למסור להם בשמי, שעל כיו"ב נאמר אמירתו **לגבוה** כו' ובנדו"ד הי"ז הבטחה **לכ"ק מו"ח אדמו"ר** נשיא ישראל. ומאין למי שהוא עזות ושטות וכו' כזו שלא לקיים הבטחה לכ"ק מו"ח אדמו"ר?) — אין זה נוגע לתפקידו הקי' הוא בביה"ס **אהלי"י**, וכן — לגורל הת' בשנה"ל הבע"ל. ובטח יתייעץ בכ"ז

להידבק בדרכיו: כתובות ק"א, ב. ספרי עה"פ עקב יא, כב. וראה גם לעיל אגרת ט'תרנא הערה ד"ה לדבקה.

ט'תשכד

לביה"ס: אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש.
ושמא מילתא הוא: ראה גם לעיל ח"א אגרת קנד. וש"נ.
וכמש"נ: פ' ראה יג, ד.
אמירתו לגבוה כו': קידושין כח, ב (במשנה). וש"נ.
בשנה"ל הבע"ל: בשנת הלימודים הבאה עלינו לטובה.

קפא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

עוה"פ עם ידידים הרואים המצב על אתר. ויה"ר מהשי"ת שיחליט בטוב
בכהנ"ל ויצליח.

בברכה.

ט'תשכה

ב"ה, כ"ב מנחם אב, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"י עוסק בצרכי ציבור
הרב ש.ז. כהנא שי

שלום וברכה!

בודאי ידוע לך מכבר עמדתי בנוגע לכמה ענינים באה"ק ת"ו,
ובפרט בנוגע לירושלים עיה"ק תותב"ב ומקומות הקדושים אשר בה, כן
ירושלים העתיקה וכן ירושלים הנקראת "חדשה" כולל הר ציון.

בקשר עם זה גרמה לי קורת רוח רבה הידיעה בשיחתי עם הרב זרח
שי' ורהפטיג, שסיפר לי על דבר ההרפתקאות הרבות שהיו בנוגע לכמה
חלקים מהר ציון ובצירוף טענות ליגליות שונות ומשונות ממשפחות
ערביות וכולי. ואשר הודות לך והשתדלותו בזה ובעקשנות עלה לדחות
הדרישות והלחץ וכולי.

מטרת מכתבי זה לא כל כך להודיע על דבר הקורת רוח, שהרי דבר
פשוט הוא, גם לא נתינת תודה, שהרי קיום מצוה אינו זקוק לנתינת
תודה מבשר ודם, ואדרבה זה ממעט גודל הענין של קיום המצוה, ובפרט
ענין כהאמור בהר ציון וכו',

כי אם ובעיקר — כיון שעל פי השמועה יש כאלו שרוצים להגביר
הלחץ בנוגע למקומות הקדושים בירושלים עיה"ק, הן מצד החילוניים
והן מצד אוהדי הערבים, ואף שלא לשמה כמובן, אבל הרי התוצאות
מאדהה זו פסולות הן וגם גורמות במצב הבטחוני — להוסיף גם אני
עידוד מרחוק במקום אבל קרוב לעצם הענין, אשר בודאי ובודאי יעמוד

ט'תשכה

הרב ש.ז. כהנא: אגרת נוספת אליו — לעיל חט"ו אגרת ה'תרמא.

כי על עמדתו האמורה, ואדרבה עוד יוסיף בזה. ויהי רצון שיצליח יותר מהמשוער.

ומובן אשר ינעם לי להתבשר טוב בכל הנ"ל.

בכבוד ובברכה.

ט'תשכו

ב"ה, ערב שבת קודש מברכים אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נ"ינ עוסק בצי"צ
מו"ה משה א. יפה שי

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מט"י מנ"א וממהר לענות עליו, כי צר לי שכנראה נפלה אי"הבנה שגורמת ביחסינו ההדדיים, שתקותי חזקה שכמו שהיו ידידותיים בעבר כמו כן יהיו להבא, ואדרבה ביתר שאת.

ולנושא מכתבו שכותב בענין מר וולנסקי שי, הנה מעשה שהי' כך הי', שמר וולנסקי ביקר אותי לפני חדשים אחדים וסיפר לי שזה מכבר הבטיח סכומים מסויימים לעניני חב"ד, וכיון שמעונין במיוחד בעניני גמ"ח והכנסת כלה, הרי רוצה להקדיש חלק מהתחייבות שלו האמורה לקרן גמ"ח וקרן הכנסת כלה בארצנו הקדושה אלא — וכאמור, כל דיבור שלו הי' בחדרי ומדעת עצמו דיבר אלי — כיון שכספו המוקדש לתרומות וענינים ציבוריים באה"ק ת"י נמצא בקופת היכל שלמה בהנהלתו של מר, לכן לא ישלח הכסף מכאן (מקנדה) כי אם יודיע להנהלת היכל שלמה שימסרו משם הסכום לאנשי חב"ד באה"ק. כן הוסיף שסכום הראשון ההוא חשבון ההתחייבות שלו. אגב, באותה הזדמנות סיפר לי גם על דבר פעולותיו האחרות הנעשות באה"ק ת"י באמצעות מר, וכמובן שנצלתי את ההזדמנות לעודדו בזה וכולי.

ולכן כאשר סיפר לי גיסי הרב שליט"א אשר מדובר על דבר הקמת

ט'תשכו

מו"ה משה א. יפה: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקעט, ובהנסמן בהערות

שם.

ועדה מיוחדת בזה וכולי, אמרתי לו שכל ענין זה חידוש הוא בעיני, שלא הוזכר דבר זה כלל וכלל, כי אם כנ"ל על דבר ענין טכני של העברת הסכום שהתחייב לא מקנדה כי אם באה"ק ת"ו עצמה.

וצר לי ביותר שכנראה משהו פירש את הדברים באופן אחר, אף שלכאורה אי אפשר כלל, כיון שהמדובר הי' בחדרי.

פשוט שאין בזה כל ענין של אי-אימון ח"ו במר ומסייעיו, אלא שכנ"ל המדובר הי' בהתחייבותו של מר וולינסקי לחב"ד בחו"ל ובאה"ק, ובדרכים איך שיביא זה לפועל.

בנוגע להתחייבות האמורה, הרי אפשר למסור כל הסכום להרב אפרים שי' וואלף, שבבוא הזמן יקבל הוראות מכאן ע"ד החלוקה וכולי.

כיון שלא מזכיר מר דבר בנוגע לבני ביתו שיחיו, ובפרט בניו שי', התקוה שהוא סימן מובהק שהכל בסדר.

בכבוד ובברכה.

ט'תשכז

בי"ה, ערב שבת קודש מברכים אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב החכם נכבד ונעלה איש המעלה משכיל על
דבר טוב וכו'
הרב אליהו המכונה ד"ר טואף
רב ראשי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש מכת"ר על ידי הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ
עוסק בצ"צ וכו' הרב גרשון מענדל שי' גרליק, ותי"ח גם כן בעד תשורתו
ספר שו"ת זכות אבות.

ובעמדנו ערב שבת קודש מברכים אלול, חודש הרחמים והסליחות,
ידוע ביאור כ"ק רבנו הזקן בעל התניא והשלחן ערוך בענין סגולת חודש

ט'תשכז

הרב אליהו .. טואף: אגרת נוספת אליו — לעיל הכ"ב אגרת ה'תע"א.

זה על פי משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאים כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם וכו' (לקוטי תורה, פי' ראה, ע' לב).

ויהי רצון שכאמ"א מאתנו ינצל חודש זה במילואו, ותולה ארץ על בלימה ייטיב לכת"ר ולכל אשר לו הכתיבה והחתימה לשנה טובה מתוקה ונעימה.

בכבוד ובברכה.

ט'תשכח

ב"ה, כ"ז מנחם אב, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד אגרי אלכסנדר שי' כהן
המחלקה לאיחסון פירות וירקות
מכון וולקני לחקר החקלאות
ת.ד. 15 רחובות

שלום וברכה:

הנני לאשר בזה קבלת מכתבו מכ"ז בתמוז (13 ביולי) שנתקבל באיחור, בו שואל חוות דעתי בנדון איחסון אתרוגים אשר הקדימו או אחרו להבשיל למועד החג.

רואני ממכתבו שמכיר שיש בזה שאלה סבוכה בהלכה.

וארשה לי לומר, שאף על פי שאינני מומחה בפרוצדורה שמתאר במכתבו, אבל על פי תיאורו נראה לי שיהי' קשה ביותר למצוא היתר על פי הלכה להשתמש באתרוגים כאלה לשם מצוה. ומוכן שבזה גופא יש חילוק יסודי בין טיפולים הנעשים בעודם על העץ ובין טיפולים הנעשים לאחר שנתלשו כבר.

אבל בכלל אין מענייני לפסוק שאלות, וגם אין צורך, שהרי יכול לפנות ישר לגדולי הפוסקים באה"ק ת"י, שיוכלו גם כן לראות אישית את הפרוצדורה, ועל אתר, ולחוות דעת תורה בזה.

בכבוד ובברכה.

ט'תשכט

ב"ה, כ"ז מנחם אב, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בזה הנני לאשר קבלת מכתבכם, בקשת ברכה פ"נ, שייקרא על ציון
כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון.

וכיון שזכיתם להיות בגן ישראל ובארץ ישראל, ארץ אשר עיני ה"א
בה מראשית השנה ועד אחרית שנה,

יהי רצון שתתאימו לשם זה, שכל רואיכם יאמרו: אלה הם פירות
גן ישראל; אלה הם בני ישראל שקבלו תורת ישראל מאלקי ישראל,
השוקדים בלימודה ובקיום מצוותי, ישראל אשר בך אתפאר.

ובודאי ביארו לכם שאחת המטרות של קיטנת גן ישראל היא
להמשיך ההשפעה בכל ימות השנה, וזה יהי צנור להמשכת וקבלת ברכות
ה' בתוספת ברכה והצלחה בכל עניינים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ברבכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תשל

[ערי"ח אלול, ה'תשכ"ט]

עפמשי"כ במפרשי התנ"ך המקובלים — עה"פ — וכן ע"פ: תמיד
(לב, ב), זח"ג (רפה, סעי"ב) מובן שצ"ל "ואבדון" —

ט'תשכט

ארץ אשר ג': עקב יא, יב.
ישראל אשר בך אתפאר: ישעי' מט, ג.

ט'תשל

נרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 344.
האגרת היא למו"ה שלום ריבקיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ אגרת ז'תקפב,
ובהנשמך בהערות שם.
עפמשי"כ: נכתב כמענה לשאלה שעה"פ (משלי כז, כ) שאול ואבדה לא תשבענה
גר, מצויין בספרי התנ"ך שהקרי של תיבת "ואבדה" הוא "ואבדון" — אמנם בס' משלי
הוצאת "קורן" לא מצויין זה.

אלא שע"פ מש"כ במנחת שי (המובא בכ"מ לפס"ד) — עה"פ — יש כאן גם כתיב.

י"א שיש כאן רק "ואבדה" (גם בקרי) — אבל, כנ"ל, הוא היפך מכהנ"ל (ש"ס, זהר וכו').

וראה ג"כ עירובין י"ט, א: ז' שמות כו' — אך בדוחק י"ל דאבדה ואבדון היינו חד.

עוד יש להביא רא"י דעכ"פ קרי צ"ל "אבדון" ממה (1) דלא נמצא חבר ל"אבדה". (2) ממשלי גופא (טו, יא) דלכל הדעות נכתב "שאול ואבדון".

בהוצאת קורן — כנראה נגרר אחרי הוצאת Kittel (נוצרי) — שבעיקר הביא הגירסא ההפכית מחז"ל, ובהערה — שייג דהקרי ואבדון (ב"קורן" — בשינויי נוסחאות שבסופו).

ט'תשלא

ב"ה, ראש חודש אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ"י.

האברך הרב אביגדור שי

שלום וברכה!

בשמחה ובתענוג מיוחד קבלתי מכתבו מעש"ק פ' ראה, בצירוף העתק הסמיכה והורמנא דרבנן שקבל בארץ הקודש. ובפרט שנוסח הסמיכה הוא בכמה הוספות על נוסח הרגיל של סמיכה, זאת אומרת שהסמיכים מצאו בהמוסמך מעלות וענינים יותר על הרגיל בין מקבלי סמיכה.

ויהי רצון אשר כפי שעזרו השי"ת לעלות בידיעת התורה ועד לפסק הלכה למעשה, יקויים בו מאמר חכמינו ז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתים, מאתים רוצה ד' מאות. כמובן כוונתי בזה בנוגע לידיעת התורה וכולי, וכפי שדברנו בהיותו כאן.

ט'תשלא

מאמר חכמינו ז"ל: ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

ובודאי ידועה לו השקפתי בזה, וגם בלעדי זאת, אשר מוכרחת גם כן ידיעה בפנימיות התורה, אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות; ועוד יותר בדורנו דור יתום של חשך כפול ומכופל. ובפרט מוכרחת ידיעה האמורה בכל אלו שחוננו בכשרון השפעה בסביבתם, שהשפעה אמיתית הרי היא כשוכבים את המוח וגם את הלב של הזקוק להשפעה, שלזה מוכרחת הגישה אל הלב מתוך חיות והתלהבות וכולי, שכל אלו באים בעיקר מלימוד תורת החסידות ומחיים על פי דרכה. ויהי רצון שגם בזה יצליח ויבשר טוב.

וסגולה מיוחדת לימים אלו גם בהאמור, כמבואר באחרונים שחודש אלול ועשרת ימי תשובה המה הימים שיש להרבות בהם בעניני עבודה שבלב היא תפילה, אפילו לאלו שעיקרם בכל השנה הוא לימוד התורה. והרי ענין התפילה כפס"ד מפורש בשו"ע (או"ח סי' צ"ח) תנאי והקדמה בעבודת התפילה כדרוש היא התבוננות בגדלות הבורא ושפלות האדם, שכל זה הוא מתוכן תורת החסידות.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ובברכת כתיבה וחתומה טובה.

ט'תשלב

בי"ה, ד' אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מכתבו מבלי תאריך הגיעני ות"ח על הבשוי"ט.

ויהי רצון שיקויים בו ובבני ביתו שיחיו דבר אדמו"ר ה"צמח צדק" (פוסק בנגלה דתורה ופוסק בפנימיות התורה) על הכתוב והוא רחום (נדפס במילואים לרשימותיו על ס' תהלים), אשר על ידי י"ג תיקוני הזקן ממשיכים י"ג תיקוני דיקנא דעתיקא, הם רחמים גדולים, וכסיום דבריו במקום אחר (בספר המצוות, דף קי"ד סע"ב) בנוגע למדת הרחמים בכלל

כמבואר באחרונים: אלף למטה במטה אפרים סתקפ"א סקט"ו.

ט'תשלב

במילואים .. תהלים: יהל אור ע' תרכו. וראה גם לעיל אגרת ט'תשו, ובהנסמן בהערות שם.
דף קי"ד סע"ב: בהוצאת קה"ת תנש"א הוא בדף קצח, סע"ב. וראה גם שם קפד, ב.

ורחמים רבים במיוחד, שאז הברכה נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה כו'.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

ט'תשלג

ב"ה, ה' אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מט"ז באב, בו כותב על דבר מסיבת ההילולא ויום הזכרון של הוריו ושל דודו ז"ל.

ויהי רצון שתהי' המסיבה בהצלחה, ובמסיבה כגון זו הצלחה כמובן פירוש המשכת ההשפעה גם בימים הבאים לאחר זה, להוספה בלימוד התורה ובהידור קיום מצותי, אשר זה בא על ידי לימוד התורה בהקדמת יראת שמים ומתוך יראת שמים, כמבואר בדברי חכמינו ז"ל.

והרי זה גם כן מעניא דיומייא אילין, וכידוע אשר מ' ימים האחרונים, שהתחלתם ורובם בחודש אלול, ה' ענינם תורה ותפלה (תשובה) גם יחד, משא"כ מ' ימים הראשונים שענינם תורה ומ' ימים האמצעיים שענינם תפלה (תשובה).

ויברכהו השי"ת נותן התורה ומצוה המצוה באריכות ימים ושנים טובות, וירבה חילו בענינים האמורים, הן לעצמו ועוד ועיקר ברבים,

נחלה בלי מצרים: ראה שבת קיח, סע"א.

ט'תשלג

מו"ה שניאור זלמן: יצחקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד אגרת ד'תתקכו, ובהנסמן בהערות שם.

לימוד התורה בהקדמת יראת שמים: ראה שבת לא, סע"א. לקו"ת ויקרא ו, א. קונטרס עץ החיים פי"א ואילך.

וכידוע: וראה גם אגרת שלאח"ז.

וזכות הרבים מסייעתו, לעשות בכל זה מתוך בריאות הנכונה בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לכל המשתתפים במסיבה האמורה, ומובן ופשוט לכל בני ביתו שי, ולבשורות טובות בכל האמור.

ג.ב. מצורף במכתבו העתק מכתבו מאז בקשר עם יום ההולדת. וכמדומה שעניתי בשעתו. ובכל אופן טובים השנים גוי ויתברך בשנה טובה ומוצלחת בגשמיית וברוחניות גם יחד, ובנקודה הפנימית – לשבוע נחת אמתי, הוא נחת יהודי תורתי חסידותי מכל יוצאי חלציו שיחיו.

ט'תשלד

ב"ה, ה' אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

כבוד הנהלת הכולל "יד שאול" ובראשם הרה"ג וו"ח
איי"א נו"נ רב פעלים וכו' מוה"ר יעקב הכהן, נשיא
והרב וו"ח איי"א נו"נ וכו' מוה"ר חיים צבי שי, מנהל

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר פתיחת הכולל ע"ש הווי"ח איי"א נו"נ
עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' הרחשי"ז הלוי ע"ה, אשר תתקיים ביי"ב אלול
הבע"ל.

ויהי רצון אשר תהיי הפתיחה בשעה טובה ומוצלחת, הצלחה
בלימוד התורה מתוך יראת שמים ובהקדמת היראה לחכמה שאז
החכמה מתקיימת, כדברי חכמינו במשנתם. וחפץ הווי" בידם יצלח,
כסיום מכתב כתי"ר, להקים עול – וכשתי דרשות חכמינו ז"ל בזה, עולה
של תורה ועולה של תשובה גם יחד, שהרי שתי דרשות רז"ל זה באות
כאחד באותו הכתוב,

טובים השנים גוי: קהלת ד, ט.

ט'תשלד

בלימוד התורה מתוך יראת שמים: ראה לעיל אגרת ט'תשלג, ובהנסמן בהערות שם.
כדברי חכמינו במשנתם: אבות פ"ג מ"ט.

וכשתי דרשות חכמינו ז"ל בזה: עה"פ (שמואל"ב כג, א) הוקם על – מו"ק טז, ב.
ע"ז ה, א. במדב"ר פי"ח, כא. תנחומא קרח יב. תדא"ר רפ"ב. מדרש שמואל פכ"ט. ועוד.
שהרי .. באות כאחד: ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

והרי זה גם מענינא דיומייא אילין, וכידוע אשר מי ימים האחרונים, שהתחלתם ורובם בחודש אלול, הי' ענינם תורה ותפלה (תשובה) גם יחד, משא"כ מי ימים הראשונים שענינם תורה ומי ימים האמצעיים שענינם תפלה (תשובה).

ובפרט אשר הרחש"ז ז"ל הלוי במשך חייו עלי אדמות הקדיש ונתן מממונו ומגופו ומנשמתו לענינים אלו, ונתינה בעין יפה.

ובודאי יהי' הלימוד באופן שיביא לידי מעשה, כוונתי לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, הוראה בפועל, אשר בפרט בתקופתנו זו הרי לימוד זה הכרח השעה הוא, בכל מקום ובפרט במדינתם ועירם. וזכות הרבים מסייעתם.

בכבוד ובברכת הצלחה ובשורות טובות בכל האמור ולכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מ. שניאורסאהן

ט'תשלה

ב"ה, ז' אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפות בכנס הארצי הששי של ארגון נשי
ובנות חב"ד בארצנו הקדושה תבנה ותכונן ע"י משיח
צדקנו במהרה בימינו
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

הנני לאשר קבלת המכתב וההזמנה לכנס שיתקיים ביום השלישי
י"ב אלול הבע"ל.

וכידוע: ראה גם לעיל אגרת שלפנ"ז.
ונתינה בעין יפה: ראה ב"ב נג, א. ועוד.
שיביא לידי מעשה: ראה קירושין מ, ב. וש"ג.
לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא: יומא כז, א.

ט'תשלה

בכנס הארצי הששי: ראה גם לקמן אגרת ט'תשמט.

קצא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת, בהצלחה מופלגה בכל הפרטים, ובפרט שיהי' לו המשך בהתחזקות ועידוד-רוח ומרץ גדול בכל הפעולות והעניינים במסגרת התכנית של נשי ובנות חב"ד שיתפשטו ויתרחבו משך כל השנה.

והרי הימים ימי סגולה וכביאור רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך על פי משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם (לקוטי תורה, פי' ראה ע' לב).

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה — לכאו"א וב"ב שליט"א.

ט'תשלו

ב"ה, ז' אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מר מאיר שי' אזולאי
מעברת בתיים
צריף 50 א/ב

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו שנתאחר מסיבות בלתי ידועות.

ואזכירו למילוי משאלות לבבו לטובה בעניינים שכותב, בנוגע עצמו ואמו תחי'.

על פי סגנון מכתבו רואני שלמותר להדגיש לו שהנהגה יום-יומית בהתאם לדרך התורה והמצוות, נוסף על העיקר הוא מילוי צווי השם יתברך, הרי זהו הצנור לקבלת ברכות ה' בכל המצטרך.

בהזדמנות זו אוסיף, אשר כיון שנמצא בצה"ל בודאי רואה במוחש אפילו בעניינים גשמיים כפשוטם איך שישאל ערבים זה לזה, ושהנהגת כל אחד ואחד ומילוי הציוויים, ומבלי להרהר עליהם, הרי זה לא רק

ט'תשלו

שישראל ערבים זה לזה: שבועות לט, סע"א. וש"נ.

לטובת העושה והמקיים, אלא בזה תלוי הצלחת כל הפלוגה שנמצא בה, שמפלוגה זו תלוי המצב בכל השטח, וכן הלאה עד למצב כל החזית והארץ.

ומכאן אתה למד איך הוא גם ברוחניות העניינים והאחריות הגדולה של כל אחד בפרט, ובלשון הרמב"ם בספרו היד החזקה (הלכות תשובה, פרק ג' הלכה ד'): צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה; עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה.

וזוהי הנקודה שברצוני להדגיש בנוגע להזכות הגדולה שיש לו כעת, שהתחזקותו למלא ציווי של הקדוש ברוך הוא, הנקרא אלקי צבאות, יש בה כדי להנחיל נצחון גמור על האויב ובלי אבידות וכולי. ובפרט על פי הכתוב בפרשה דשבוע זה: כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך והי' מחנך קדוש. וכבר בישר בראשית הפרשה: כי תצא למלחמה על אויבך — יציאה כדבעי אז — ונתנו ה' אלקיך בידך. ויציאה למלחמה כדבעי היינו כמו שהקדים לזה בפרשה הקודמת (שופטים כ, א): כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם, כי ה' אלקיך עמך המעלך מארץ מצרים. ופירש רש"י — בעיניך הוא רב, אבל בעיני ה' כולם כסוס אחד.

הכתוב לעיל הוא בנוגע לכל מצוות ה'. וביתר שאת הוא בנוגע למצות תפילין שסגולה מיוחדת לה על פי הכתוב: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, זאת אומרת שלכתחילה ייראו מלבוא עלינו במלחמה. ואפילו אם המצב בא לידי מלחמה, אז בזכות מצוות תפילין שמניחים על הזרוע ועל הראש זוכים לקיום ההבטחה וטרף זרוע אף קדקוד.

ויהי רצון שנוסף על זה שבעצמו יעשה על פי הנ"ל יהי גם כן שליח טוב למסור הכתוב לעיל לחבריו שי, להתחזק ללכת בדרך התורה,

בפרשה דשבוע זה: תצא כג, טו.

בראשית הפרשה: תצא.

וראו כל .. ויראו מעט: תבוא כח, יו"ד.

וסרף זרוע אף קדקוד: ברכה לג, כ.

הנקראת תורת חיים, היינו הוראה בחיי היום-יום שיהיו חיים ראויים לשמש, ונקראת גם כן תורת אמת, כי נצחיית היא. ובהסברה מתאימה בדברים היוצאים מן הלב, ובפרט על ידי שיהי' דוגמא חי' הנהגה האמורה, בודאי שיוכל לזכות את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

והרי הימים האלו ימי סגולה הם, ימי התעוררות וימי רחמים, הוא חודש אלול, חודש ההכנה לקבלת ברכת ה' בכל המצטרך, ובפרט לכתיבה וחתומה טובה, לשנה טובה ומתוקה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תשלז

ב"ה, י"א אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריוו פון ד' אלול,

איז דאָך באַוואוסט דער מאמר חכמינו ז"ל, וואָס איז אויך אַ פסק-דין — "אם לא עכשיו אימתי?" וואָס דערמיט איז געמיינט די יונגע יאָרן, ווען מען קען שטייגן אין לערנען תורה. און אין דעם זיינען פאַראַן צוויי טעמים: ערשטנס, איז דער מוח מסוגל צו אַבזאָרבירן בעסער און טיפער די הייליגע און איידעלע ענינים פון תורה, ווי שפעטער בשעת דער מוח איז אַ געוויסע צייט געווען פאַרטאָן אין אַנדערע זאַכן, אפילו ענינים פון היתר, אָבער דאָך ענינים של רשות, וואָס דאָס איז גאָר אַן אַנדער מציאות ווי די מציאות פון תורה. און געוויס פאַר איינעם וואָס לערנט אין אַ ישיבה איז ניט נויטיג קיין אריכות אין דעם.

צווייטנס, איז אין דעם פאַראַן נאָך אַן ענין, על דרך ווי די גמרא זאָגט, און אזוי איז אויך דער דין, אַז פאַרן דאָוונען טאָר מען קיין זאָך ניט טאָן. וואָס איינער פון די טעמים אין דעם איז, אַז אַ זאָך וואָס

ט'תשלז

מאמר חכמינו ז"ל: אבות פ"א מי"ד.

די גמרא... דער דין: ראה ברכות יד, א. טרשו"ע (ואדה"ז) או"ח ספ"ט ס"ג (ס"ד).
וראה לקו"ת פנחס עט, ד. המשך תער"ב ח"ב פש"ס. סה"מ קונטרסים ח"א כא, סע"א
ואילך. תו"מ סה"מ אלול ע' רלז.

ווערט געטאָן נאָך דעם דאָוונען איז גאָר אויף אַן אַנדער אופן. צוליב דעם, איז אפילו לערנען תורה אויך בעסער נאָך דעם דאָוונען ווי פאַר דעם. דאָס גלייכן אין דיין פאַל, וועלן אַלע ענינים וואָס דאָרפן געטאָן ווערן אַרויסקומען מיט אַ גאָנץ באַזונדערע הצלחה ווען זיי וועלן געטאָן ווערן נאָך דעם לערנען. ספּעציעל אין דיין פאַל, ווען דו דאָרפסט זיך צוגרייטן צום לעבן און איינאַרדנען זיך מיט דער צייט מיט אַ פאַסנדן שידוך, אא"וו. איז דער אמת'ער יסוד אַז אַלץ זאָל זיין אמת גוט, טוב לשמים וטוב לבריות, ווען דאָס קומט נאָך דער תורה-צוגרייטונג אין די יאָרן וואָס דאָרפן זיין געווידמעט צום לערנען.

וויסנדיג וועגן דיין משפחה בכלל, און האַבנדיג געטראָפן זיך מיט דיין פאָטער ש"י עטלעכע מאָל, ווי אויך מיט דיין מוטער תחי', בין איך זיכער, אַז ניט נאָר וועלן זיי גאָר ניט זיין דאָגעגן אַז דו זאָלסט יעצט פאַרזעצן דיין לערנען אין דער ישיבה און אויף אַ מאַקסימאַלסטע צייט, נאָר וועלן אויך דערמוטיגן דיך אין דעם און וועלן זיין צופרידן פון דעם. און דער אויבערשטער זאָל מצליח זיין, אַז דער פאָרן אין ישיבה לערנען מיט דער דערמוטיקונג פון דינע עלטערן ש"י, וועט צוגעבן ברכה והצלחה אויך צו דינע עלטערן ש"י, און איך מיינ דערמיט אויך פשוט אין עניני פרנסה און געזונד וכו'.

בברכה לבשרות טובות בכל הנ"ל, און ספּעציעלן גרוס און ברכה לרפואה שלימה לאבין וכתובה וחתימה טובה לכל בני המשפחה ש"י בטוב בגו"ר.

לערנען תורה .. בעסער נאָך דעם דאָוונען: ראה סוף מס' ברכות. טושו"ע (וראדה"ז)
ארי"ח ר"ס קנה. לקו"ת ברכה צו, ב. תו"מ סה"מ כסלו ע' קנב ואילך. וש"נ.
טוב .. לבריות: ראה קידושין מ, א.

ט'תשלח

בי"ה, ט"ו אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח איינא אשר עלו בשנה זו לארץ הקדושה תבנה
ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו, המתיישבים
בנחלת הר חב"ד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בחוספה למה שכתבתי לכמה מהם באופן פרטי, הנני בא בזה בפני
כללית לכולם יחד, אשר גדול זכות הרבים בכלל, ובפרט בהתאחד רבים
יחדו בענין טוב וקדושה, ובמיוחד — בארץ הקודש והתנחלותה,

והנני שולח לכאוי"א מהם וכולם יחד איחולי ותפלותי וברכתי אשר
תהי' ההתיישבות וההתנחלות שלהם בנחלת הר חב"ד בשעה טובה
ומוצלחת בכל הפרטים, בגשמיות וברוחניות גם יחד, ואשר הסתדרותם
בנחלת הר חב"ד תתאים לשמו, אשר שמא מלתא הוא, באופן שיבואו
אל המנוחה ואל ה**נחלה**, בביטול כל הענינים המבלבלים במנוחת הנפש
ומנוחת הגוף, ומתוך שמחה וטוב לבב ילכו מחיל אל חיל **בהר הקודש**,
בתורתנו הקדושה והבנתה והשגתה **בחב"ד** שבנפש ובאופן דלימוד
המביא לידי מעשה, קיום מצותי' בהידור.

ט'תשלח

נרפסה בלקו"ש חי"ד ע' 219. ב"בכרם חב"ד" גליון 23 (שכט, תשי"ל).
המתיישבים בנחלת הר חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ט'תרנ"ד, ובהנמקן בהערות שם.
שכתבתי .. באופן פרטי: ראה גם לעיל אגרת ט'תשי"ד.
גדול זכות הרבים: ראה ברכות ח, רע"א; שו"ע אדה"ז אר"ח הל' תפלה ס"צ ס"י
— בנוגע לתפלה. אבות פ"ג מ"ו; הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"י — בנוגע לתורה. וראה
אגה"ק סכ"ג. ד"ה עשרה שיושכין, תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קמח ואילך. ה'תש"ח ע' 265
ואילך), ה'תשמ"ב (תר"מ סה"מ תמוז ע' עג ואילך). וראה קונטרס החלצו, תרנ"ט פ"י
(סה"מ תרנ"ט ע' טא). וראה גם שם פ"ז (סה"מ שם ע' נט).
שמא מלתא הוא: ראה גם לעיל ח"א אגרת קנד. וש"נ.
אל המנוחה ואל הנחלה: ראה פ' ראה יב, ט.
ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז אר"ח
סקנ"ה ס"א. וש"נ.
דלימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

וכאמור — הדברים מופנים להמתניישים בנחלת הר חב"ד, הן אלה שהתיישבו כבר והן שיתיישבו בעתיד.

והרי הימים ימי סגולה, כדברי רבנו הזקן, אשר בחודש אלול מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא הוא בדוגמת מלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם כו' (לקוטי תורה, פ' ראה, דף לב).

בברכה להצלחה בכל האמור, הצלחה רבה, ולכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה ולבשורות טובות בכל,

מנחם שניאורסאהן

ט'תשלט

ב"ה, ט"ו אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ
מוהר"ר שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

מצוייב מכתבי לעולים החדשים שי' אשר עלו בשנה זו לאה"ק ת"ו עי"י מ"צ ב"ב — שהתיישבו כבר והעתידים להתיישב בע"ה בנחלת הר חב"ד.

ובקשתי אשר בתור זקן רבני אנ"ש והתמימים אשר באה"ק ת"ו שי' ימסרו באופן המתאים לעולים החדשים דשם ומה טוב במעמד הרבים בנחלת הר חב"ד ובזמן המתאים, והרי בכלל ימי כל חודש זה ימי סגולה הם כמובא במכתב הנ"ל.

ובודאי אשר יסייעו בידו לסדר האסיפה בהתאם להנ"ל בכדי

ט'תשלט

מצילים האגרת.

מוהר"ר שניאור זלמן: גרליק. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשה, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבי לעולים החדשים: דלעיל אגרת שלפנ"ז.

קצו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שיתקבלו הדברים כפי הדרוש ויפעלו פעולתם, ויבשר טוב בזה מתוך בריאות שמחה וטוב לבב, ות"ח מראש.

בבכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר,

מ. שניאורסאהן

[מכתב המזכירות בקשר לבי האגרות שלפניו]

בי"ה, ט"ו אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח ווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים שי וואלף

שלום וברכה!

בהוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מצו"ב העתק מכתב כללי מכ"ק אדמו"ר שליט"א לעולים החדשים בנחלת הר חב"ד, וכן העתק המכתב להרב דכפר חב"ד שליט"א, ובדאי בצותא עם מר שלמה שי"מ. יקחו על עצמם הטרחה שבדבר והסידור וכו', ויתייעצו ביניהם בנוגע להפריטים בזה.

ואולי גם כן מהנכון שייקרא המכתב בבית הכנסת דנחלת הר חב"ד בשבת שלאחרי האסיפה. וכן לעשות פאטץ מהמכתב להעולים ולתנו לכל משפחה מהמתניישים. וכן פעולות כיוצא בזה כפי ראותם המצב על אתר.

ובדאי יודיע מקבלת המכתבים ובעיקר מהנעשה בזה, ובהקדם, וכל המפרט הרי זה משובח, ות"ח מראש.

וכאן המקום לעורר על השמועה התמוה ביותר שכאילו מיהו לומד "פשעטלעך" בדברי כ"ק אדמו"ר ודעתו וכוונתו בנוגע התיישבות אניש בנחלת הר חב"ד, למרות בקשת כ"ק אד"ש כמה פעמים שלא יעקמו דבריו בשביל כוונות פרטיות של פלוני ופלוני, כי למה להם אריינשלעפן דעם רבין שליט"א אין זייערע געשעפטלעך און פאליטיקע. ודי לחכימא ברמיזא. ובפרט שאין זה רמז גרידא, כי אם דברים שנאמרו כמה פעמים, ותמי' גדולה שלאחרי כל זה שוב כנראה יש כאלו הממשיכים בפוליטיקה זו הבזוי וד"ל.

ובדאי לאחר פרסום מכתב זה ייבטלו כל הלעז וכו' בנוגע להתיישבות בנחלת הר חב"ד, ויהי רצון שגם בזה יבשרו טוב.

בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

ניסן מינדל – מזכיר

שלמה מ.: מיידיצ"ק.

קצח

אגרות-קודש (ט'תשמ)

ט'תשמ

ב"ה, י"ז אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

להנהלת צעירי אגודת חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח הטלפונגרם שנשלח אליהם היום:

ב"ה.

לכל אחד ואחד מהברי מצוה
יתומי המלחמות והחבלנות בארצנו הקדושה שליט"א

שלום וברכת שנה טובה ומתוקה!

ביום זה הבהיר, יום הולדת אדמו"ר הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, שני
המאורות הגדולים אשר האירו ומאירים גם עתה את חיי עם ישראל
באהבת ישראל ובאהבת התורה ובאהבת השם,

אביע השתתפותי הנפשית בשמחתך לרגל הגיעך לעונת בר מצוה.
ויהי רצון שתקבל עליך עול תורתנו תורת חיים ומצוותי בשמחה
ותקיימם מתוך בריאות ומנוחה כי יתן ה' שלום בארץ, וגדול זכות
התורה והמצוות להגן על הארץ ועמנו בכל מקום שהם ולהפיל אימתה
ופחד על כל אויב וצר, וסגולה מיוחדת במצוות תפילין אשר כהודעת חז"ל
כל עמי הארץ יראו ממך ומביאה נצחון לאנשי המלחמה, ובכל זה תגרום
נחת רוח אמיתי לאביך ה' יקום דמו, אשר מעולם האמת בו הוא נמצא
משגיח בהנעשה את ילדיו, מתענג עונג רב בהנהגתם הטובה ושמח שמחה

ט'תשמ

נדפסה בלקר"ש ח"י"ט ע' 530.

ביום זה הבהיר: ראה בהנסמן בלקר"ש חכ"ט ע' 527 הערה ד"ה סגולה-טאג.
יום הולדת .. שני המאורות הגדולים: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות
ה'תש"ג ע' 141 ואילך). וראה לקר"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם.
יתן ה' שלום בארץ: ע"פ בחוקותי כו, ו.
וגדול זכות התורה והמצוות להגן: ראה סוטה כא, א.
ולהפיל אימתה ופחד: ע"פ בשלח טו, טז.
כהודעת חז"ל: ברכות ו, א. הלכות קטנות להרא"ש הל' תפילין סט"ו.

קצט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

גדולה בראותו את אשר הולכים הם מחיל אל חיל בתורתנו תורת אמת ומצוותי.

בברכת מזל טוב להבר מצוה ולשנה טובה תכתב ותחתם וכל המשפחה שליט"א,

מנחם שניאורסאהן

בברכת כוח"ט

מזכיר

ט'תשמא

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"נ וכו'
מר אורי צבי ש"י גרינברג

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר קבלת מכתבו בתודה.

וכמובן צר לי שכנראה הבאתי את מר במבוכה על ידי המצורף במכתבי, שבדאי לא התכוונתי לזה כלל וכלל, ואדרבה כל כוונתי לטובה, וכפי שכתבתי במכתבי אשר הרי זה על כל פנים שכר בטלה, שאפילו בימי קדם ואפילו הגדולים בישראל היו מקבלים אותו ובסבר פנים יפות.

ועוד להוסיף, ועיקר הוא בעיני, שמעורבת בזה כוונה לאיחולי הצלחה, כיון שבהסכום גם מקופת כ"ק מו"ח אדמו"ר שתחת ידי, שאמונתי חזקה שמתקיימת בזה הבטחת חכמינו ז"ל (בבא בתרא טו,

מחזיק אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומ"ק בסופן. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

ט'תשמא

מצילום האגרת.

מר אורי צבי גרינברג: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשכג, ובהנסמן בהערות שם.

המצורף במכתבי: המחאה שכר טרחה ובטלה כעד ספריו ששלח אל רבינו, כדלעיל אגרת הנ"ל.

שכר בטלה: ראה הלכות תלמוד תורה לאדה"ז פ"א ס"ב. וש"נ.

סוף עמוד ב') הנוטל פרוטה מקופת איש תם וישר ירא אלקים וסר מרע מתברך. וגם אני בנוגע לעצמי נוהג כיוצא בזה מזמן לזמן. ותקותי חזקה אשר מר ידיני לכף זכות, וההוכחה בזה שישתמש בהאמור לצרכיו וצרכי ביתו שיחיו בשמחה ובטוב לבב.

כיון שהכל בהשגחה פרטית, והזכיר כי במכתבו ענין של סגולה, הנני קופץ על ה"מציאה" להשתמש בזה בתור עילה לשלוח לו (בפ"ט) ספר התניא לרבנו הזקן בעל התניא והשלחן ערוך, אשר לכל אלו שטעמו מתורת הבעל שם טוב, תלמידיו ותלמידי תלמידיו, ועל אחת כמה וכמה אשר חולי' הם בשרשרת הזהב של תלמידיו, אין לך סגולה טובה מאשר הלימוד בתורתו. והרי תורת הבעש"ט נתבארה באופן המובן ומושג גם בשכל האנושי בתורת חב"ד, אשר התניא הוא ספר היסוד שלו.

מובן אשר אתאפק לא אוכל מלהגיב על כל פנים במילים ספורות על המתרחש לאחרונה בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, אשר לפעמים, ובפרט בתקופה האחרונה, מעלימים עין מפירוש הבלעדי של המאורעות המתרחשים. כוונתי בזה להרעש שהקימו עתה עם הצתת השריפה על ידי אינוריהודי במקום שאינם-יהודים מחשבים אותו מן המקודשים שלהם. שלכאורה אינו מובן כלל — למה קרה זה דוקא בשבועות שקרה, ובכלל מהו "התכלית" כיון שתיכף ומיד נמצא מצית האש והוברר שאינו יהודי וכולי.

אבל מי שאינו מתעלם מכיוון הזמנים תיכף ומיד יסכים שיש בזה אות ומופת, שהרי כשהתחיל הרעש בנוגע למקום המקודש ליהודים, להבדיל הוא כותל המערבי שריד בית תפארתנו ומקדשנו, לרגלי השקלא-וטרין בזה אם זהו מקום קדוש או... אתר הסתורי, ועד כדי כך שמנעו בעד יהודים להתפלל בחלק ממנו וכו' ודעת הטועים להחליט עליו כאתר היסטורי התחילה מתפשטת וגוברת, באינוריהודי והצית אש במקום הנ"ל המקודש אצל האינם-יהודים, וראה זה פלא — תיכף ומיד הוחלט שאין זה אתר היסטורי, וביתר שאת אלה שהרעישו לקפח קדושת הכותל המערבי — קפצו בראש להגן על הנ"ל, לגנות מעשה ההצתה ולהכריז שבדאי ובפשטות — ליהודים אי אפשר שיהי' להם חלק בחילול קדשים שכזה וכו' וכו'.

והרי במאורע האמור, ובלשון הכתוב "קול דודי דופק", פתחי לי

רא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אחותי רעייתי יונתי תמתיי, דופק על הלב של כל אחד ואחת מישראל,
ובודאי ובודאי גם לב הטועים, תינוקות שנישבו בין העכו"ם ואינם
יודעים וכו'.

ובימים אלו ימי הסגולה והרצון, יהי רצון שיפתחו בתחילה, ובסגנון
חכמינו ז"ל, פתח כפתחו של מחט, ותיכף ומיד ימלא ה' הבטחתו: פתחו
לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, תשובה
עילאה.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכ',
ולכל ב"ב שיחיו.

מ. שניאורסאהן

ת"ח על קטעי המכ"ע ומצו"ב.

ט'תשמב

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הנהלת המדרשה למורות "בית רבקה" בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבם מיום הבהיר ח"י אלול.

ומובן שגרמה לי שמחה רבה הידיעה שנתקבלו תלמידות חדשות
במספר חשוב, ובודאי ישתדלו להגדיל מספר התלמידות כהנה וכהנה,
וגודל חשיבות הענין אין צריך ביאור.

ויש עוד להוסיף בזה על פי משל הידוע של אדמו"ר הזקן בנוגע

תינוקות שנישבו: ראה שבת סח, ב. רמב"ם הל' ממרים פ"ג ה"ג.
ימי הסגולה והרצון: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקנ. וש"נ.
ובסגנון חכמינו ז"ל: ראה שהש"ר פ"ה, ב.

ט'תשמב

מיום הבהיר ח"י אלול: ראה בהגמ"ן בלקו"ש חכ"ט ע' 527 הערה ד"ה סגולה-ט"א.
משל .. אדמו"ר הזקן: לקו"ת ראה לב, ב.

לחודש אלול, אשר על ידי שמקבלים עוד תלמידה ועוד תלמידה מתרבה מספר המקבלים פני המלך בשדה באופן נעלה ביותר. שהרי מובן שאף שנמצאים בשדה, כמה אופני קבלת פנים אפשריים וכו', ואצל מלך מלכי המלכים הקב"ה חשוב כל אחד ואחת חשיבה נעלית ביותר. ואשרי זכותם של כל המשתדלים בזה. ומזה מובן גם כן שכל השתדלות ויגיעה כדאיות הן.

בברכת הצלחה רבה בעבודתם בקודש חינוך על טהרת הקודש של בנות עם קדוש, ובפרט ובמיוחד בארץ הקודש ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

ט'תשמג

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מר דוד שי' דוידוביץ

שלום וברכה!

באיחור זמן נתקבל מכתב ד"ר ... שנשלח אלי על ידי כ'. ומפני רבוי הטרדות נתעכב המענה עד עתה, ומצו"ב ההעתק.

כאן ההזדמנות להודות לך עוד הפעם בעד עזרתו לכפר חב"ד ולעניניו, שבדאי גם בעתיד ימשיך בזה, ואדרבה יוסיף בזה כהוראת תורתנו, תורת חיים, הוראה בחיים, מעלין בקודש. ויהי רצון שיעשה בזה מתוך בריאות שמחה וטוב לבב, ובנקודה פנימית — מתוך נחת אמת, נחת יהודי מסורתי, מכל בני ביתו שיחיו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגו"ר ולבשו"ט בענינים הכללים ובענינים הפרטים.

ארץ אשר גר: עקב יא, יב.

ט'תשמג

מר דוד דוידוביץ: אגרת נוספת אליו — לעיל אגרת ט'תרחצ.
מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תקעז הערה ד"ה להעלות בקודש.

ט'תשדמ

בי"ה, כ"ה אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעתו הודיעו לי על דבר פניתו לאישים ומוסדות שונים בארץ ישראל בקשר עם ההצהרה שניתנה באייר ה'תש"ח לאחר מלחמת השיחרור, ואשר כי ראה שעת כושר אחר מלחמת ששת הימים לתקן את המעוות, ובלשונו במכתבו – שלא נכנסו בה אי-אילו ביטויים של יהדות וכו'.

ומאז לא שמעתי דבר בזה, לא באופן ישיר ואף לא באופן אחר. ברם מוכרחני להודות שאין לי תימה על חוסר תגובה מתאימה בזה, שהרי לכאורה הסיבות שגרמו אז שלא נכנסו הביטויים כו' גם עתה בתוקפם ואולי עוד יותר.

אין הזמן מתאים כלל וכלל לדבר בענייני בני ישראל כהנ"ל כי אם בטובת בני ישראל ובזכות בני ישראל. בכל זה, באם נתחדש משהו בזה וכי ימצא פנאי להודיעני, תודתי נתונה לו מראש.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

ט'תשדמ

אין הזמן מתאים כו': ראה שיחת ש"פ נצו"י, כ"ה אלול ה'תשמ"ג סכ"ח-כ"ט: כ"ף מנחם-אב ה'תשמ"ו ס"ט ואילך (תורת מנחם – התועדויות ה'תשמ"ג ח"ד ע' 2042-3; ה'תשמ"ו ח"ד ע' 259 ואילך).

ט'תשמה

ב"ה, כ"ח אלול, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים ש"י בר־לב

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

וה' אלקי צבאות יברכו בהצלחה בתפקידו הכי אחראי בכלל, ובפרט בימים אלו, ובמו עיניו יראה, בסגנון הכתוב, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך וה' מחנך קדוש (דברים כג, טו) ומכאן שלב אחר שלב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כח, י) ולאחרי זה השלב של ונתתי שלום בארץ גוי וחרב לא תעבור בארצכם (ויקרא כו, ו) — "אפילו חרב של שלום", ובימיו ובימינו יקויים היעוד לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה (ישע"י ב, ד) בגאולה האמתית והשלמה בבוא משיח צדקנו, אשר גם בזה יהי עמנו ישראל אור לכל העמים, וכהקדמת המבואר שם — והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב (שם, שם ג') אשר ילכו באור ה'.

בכבוד ובברכת הצלחה רבה.

נ.ב. מטעמים מובנים — נשלח מכתבי באותו הדרך בו קבלתי מכתב כ"י.

ט'תשמה

מר חיים בר־לב: רמטכ"ל בצה"ל. אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקסג.
לקמן אגרת ט'תתלה.
אפילו חרב של שלום: תענית כב, ב.

ט'תשמו

[קיצוץ, ה'תשכ"ט]

ידעת הענינים עפ"י הסדר שבגמרא ובמאמרים, מלבד יחידים
שבקלות אצלם בע"פ עם התיבות.

[כמאה דפים] ואחד וכמשנ"ת לקו"ת ראה (כב, ג) דגם עתה מעלה
דק"א.

[ענינים בנגלה ובחסידות להנוסעים בשליחות המל"ח] ומוכרח הוא.

ויה"ר שיבוא כהנ"ל בפו"מ.

אזכיר עה"צ.

ט'תשמז

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ מזקני רבנים
התמימים הר"ש שליט"א הלוי, משפיע ישיבת תומכי
תמימים

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתומה טובה

ט'תשמו

חלקה נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 440.

נכתב בקשר לההוראה בהתוועדות ש"פ שלח שנה זו שהתלמידים יחזרו כע"פ מאה
דפי גמרא ועשרה מאמרי דא"ח, והשאלה היתה אם הכוונה לחזרה עם התיבות, או רק
הענינים.

כמאה .. ענינים .. המל"ח: המובא בחצ"ר נעתק ממכתב השואל.

כמאה דפים: בהמשך להנ"ל, הודיעו ע"ד ההתחלה בחזרת "כמאה דפים" וע"ז בא
המענה דלקמן.

ט'תשמז

מצילום האגרת שנדפסה ב"ספר זכרון" להרב"א גורודצקי ע"ה ע' 345.

הר"ש: הר"ר שמואל לויטין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תעו.

לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות ולרוב נחת אמתי מכל יו"ח ש' ומתלמידיו ש' – שקרויים בנים – לאורך ימים ושנים טובות.

בברכה לבריאות ולהצלחה ולבשוי"ט,

מ. שניאורסאהן

ט'תשמח

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד חברי המועצה המקומית קרית מלאכי,
ובראשם מר דוד אלבג עבדי
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מכ"א באלול.

וכאן המקום אתי לכל לראש להביע תודתי הלבבית על עזרתם בהקמת "נחלת הר חב"ד". ובודאי ככל דבר טוב שדורש המשך ובהוספה, לא רק שימשיכו גם להבא בשיתוף פעולה ועזרה אלא עוד יוסיפו בזה כהנה וכהנה. ואף על פי שלא צריכים זירוז בכגון זה, ועצם הדבר לא נצרך לנתינת תודה, שהרי שכר מצוה מצוה, אבל הרי אמרו חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזורזין ואף אני רצוני להביע שמחתי בראותי כי לב ישראל ער הוא להקל לאחינו בני ישראל הקליטה וההתיישבות וההתנחלות בארצנו הקדושה תבנה ותכונן.

ויהי רצון אשר כל אחד מהם בתור חבר המועצה המקומית של קרית מלאכי וכולם יחד יצליחו בתפקידם שתהי' קרית מלאכי קרי'

שקרויים בנים: ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו, ז.

ט'תשמח

נדפסה ב"התקשרות" גליון צב ע' 12, וב"מקדש מלך" ח"ג ע' רעט.
בהקמת "נחלת הר חב"ד": ראה לעיל אגרת ט'תרנ"ד.
שכר מצוה מצוה: אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא רפ"ז.
אמרו חכמינו ז"ל: ראה מכות כג, א. ספרי נשא ה, ב. במדב"ר פ"ז, ו.

נאמנה ועיר ואם בישראל בארץ ישראל, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתך, לכל אחד ואחד מהם עם בני ביתם שיחיו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד. בכבוד ובברכה.

ט'תשמט

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

ועד הכנס הששי של נשי ובנות חב"ד — כפר חב"ד,
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

מכ' — דו"ח מיום ט' אלול נתקבל, ותי"ח ת"ח.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי להן ולב"ב ש"י, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת הצלחה רבה בעבוה"ק — בבתיהן ובסביבתן הקרובה והרחוקה ומתוך שמחה וט"ל,

מ. שניאורסאהן

בטח תודיענה מהתחלת הקיום בפועל דהחלטות הכנס. ולאח"כ — מההמשך. ותי"ח מראש.

ארץ אשר גר': עקב יא, יב.

ט'תשמט

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"א ע' 332 ואילך.
הכנס הששי: ראה גם לעיל אגרת ט'תשלה.

זה עתה נתקבלו נרות השעוה — ע"י הזוֹכָה בגורל — שהיא
באת־כח של כולן — שתליט"א, ותי"ח תי"ח ויאיר גורלן בתוככי גורל כל
נשי ובנות ישראל שתליט"א, לאורך ימים ושנים טובות.

ט'תשנ

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי אלמוגי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מכ"ד באלול.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות, ולמילוי משאלות לבבו לטובה
בכל הענינים שמזכיר במכתבו.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. נפלא הסיפור של חכמינו זכרונם לברכה בנוגע להיהודי הראשון,
הוא אברהם אבינו, וזה לשונו: "אמר רבי לוי, בשעה שהי' אברהם מהלך
בארם נהרים ובארם נחור ראה אותן אוכלים ושותים ופוחזים. אמר
הלואי לא יהא לי חלק בארץ הזאת. כיון שהגיע לסולמה של צור, ראה
אותם עסוקין בניכוש בשעת הניכוש, בעידור בשעת העידור (עוסקים
בעבודה), אמר הלואי יהא חלקי בארץ הזאת. אמר לו הקדוש ברוך הוא,
לזרעך אתן את הארץ הזאת" (בראשית רבה לט, ח).

וככל עניני התורה, תורת חיים ותורה נצחית, כן הסיפורים במדרשי
רבותינו ז"ל הוראה בכל הזמנים בכל המקומות. וההוראה מובנת.

נרות השעוה: ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט"רכ.

ט'תשנ

מר יוסף אלמוגי: שר העבודה. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקסב.
לקמן אגרת ט'תתפז.
הסיפור: הובא ונתבאר בלקו"ש חט"ו שיחה ד' לפ' לך לך (ע' 93 ואילך).
לזרעך .. הזאת: לך לך יב, ז.

רט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשנא

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה ש"י קשתי

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת מכתבו.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי למר ולכל בני ביתו שיחיו, ברכת כתיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ויחי רצון שבקרוב ממש יקויים היעוד ונתתי שלום בארץ ושכבתם
ואין מחריד גוי וחרב לא תעבור בארצכם (ויקרא כו, ו) — וכדרשת רבותינו
זכרונם לברכה — אפילו חרב של שלום — ואולך אתכם קוממיות.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ט'תשנב

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר גד ש"י יעקובי

רמת השרון, רח' שבטי ישראל 13

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מכ"יד באלול ולהודות לו עבור ברכת
השנה.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

ט'תשנא

וכדרשת רבותינו: תענית כב, ב.
ואולך אתכם קוממיות: שם, יג.

ט'תשנב

מר גד יעקובי: אגרת נוספת אליו — לקמן ט'תחלט.

הנני בזה להביע ברכתי, לו ולבני ביתו שיחיו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

וכאן מקום אתי להביע גם תודתי למר בעד עזרתו לכפר חב"ד ועניינו ובטח גם להבא ימשיך בזה ועוד יוסיף כהנה וכהנה.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ט'תשנ"ג

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

ועד כפר חב"ד

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכתביהם נתקבלו וכן הדו"ח והפ"נ.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני בזה להביע ברכתי, להם ולכל אשר להם, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת הצלחה בעבוה"ק בכחב"ד ובאופן דמוסיף והולך ואור — וגם בסביבתם הקרובה והרחוקה ומתוך שמחה וט"ל,

מ. שניאורסאהן

ט'תשנ"ג

מצילום האגרת. נרפסה ב"התקשרות" גליון תכא.

ריא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשנז

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

מרת אסתר יהודית תחי' דרורי

ברכה ושלום!

על ידי ידידינו בארצנו הקדושה, תבנה ותכונן, קבלתי בקשת ברכה
עבורה, והזכרתי על ציון כ"ק מו"ת אדמו"ר לרפואה קרובה.

ויהי רצון שתוכל לבשר טוב בזה, וזכות תפקידה לטובת נוער אחינו
בני ישראל יעמוד לה, ובודאי כשתחלים עוד תוסיף בזה, מתוך שמחה
וטוב לבב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

ט'תשנה

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ומרא דעובדין
טבין עוסק בצרכי ציבור וכו'
מוהר"ר מרדכי מייש שליט"א
הרב הראשי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

והשם יתברך ויתעלה יזכהו לנהל עדתו על מי מנוחות ויסגי חילו
באורייתא מתוך הרחבה שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ט'תשנז

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אהרן שי' יריב

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת מכתבו.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולבני ביתו שיחיו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ומילוי משאלות לבבו לטובה, ובפרט שיצליח בתפקידו האחראי, וזכות הרבים מסייעתו.

בכבוד ובברכה.

ט'תשנז

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס איז שוין מערערע מאָל אונטערשטראַכן געוואָרן, אַז אַלע ענינים אין תורה — וואָס תורה איז פון לשון הוראה, אַפּלערנונג — דינען אַלס אָנווייזונג אין טאָג טעגלעכן לעבן. די ימים טובים האָבן, פאַרשטייט זיך, גאָר וויכטיגע און כללות'דיגע אָנווייזונגען, יעדער יום טוב לויט זיין

ט'תשנז

מר אהרן יריב: ראש אגף המודיעין. אגרות נוספות אליו — לקמן אגרת ט'תתמד. ט'תתפכ. ט'תתקטו. ט'תתקמה. ט'תתקעח.

ט'תשנז

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 453. תרגום האגרת בלה"ק נדפסה ב"חורת מנחם — אגרות מלך" ח"א ע' סה ואילך.
תורה .. לשון הוראה: ראה זח"ג נג, ב. רד"ק לתהלים יט, ח.

אינהאלט: פסח – זמן חירותנו – גיט אַ הוראה וואָס אמת'ע חירות (פרייהייט) איז; שבועות – זמן מתן תורתנו – לערנט אונז, הויפטזעכלעך, צו פאַרשטיין וואָס תורה איז; סוכות – זמן שמחתנו – גיט אונז אַ טיפערן געפיל און פאַרשטאַנד וואָס שמחה איז.

ראש השנה – וואָס באַצייכנט די צייט פון וועלט־באַשאַף: **זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון** (דאָס איז דער טאָג פון דעם אָנהויב פון דייןע טואונגען, אָן אָנדענק צום ערשטן טאָג) – גיט אָן אַלגעמיינע אָנווייזונג וועגן דער בריאה און וועגן תכלית פון דעם גאַנצן וועלט־באַשאַף.

* * *

מען שטעלט זיך אויף דעם וואָס ראש השנה ווערט באַצייכנט אַלס "זה היום תחלת מעשיך", אין דער צייט וואָס אייגענטלעך איז ראש השנה אין דעם **זעקסטן** טאָג פון מעשה בראשית.

די ערקלערונג איז געגעבן געוואָרן פון אונזערע חכמים זכרונם לברכה: וויבאלד אַז דער מענטש איז דער תכלית און אינערלעכע כוונה פון **אלע טיילן** פון דער בריאה, וויבאלד אַז מיט דעם מענטשן איז דער **גאַנצער** באַשאַף דערגענצט און פאַרפאַלקאָמט געוואָרן – איז גלייך ווי דער מענטש שטעלט מיט זיך פאַר די גאַנצע בריאה און איידער ער איז באַשאַפן געוואָרן איז, אַזוי צו זאָגן, קיין בריאה ניט געווען.

עס שטעלט זיך אָבער די פראַגע, ווי קען מען אַזוי זאָגן – בשעת עס איז דאָ אַזאַ גרויסע וועלט אַ חוץ דעם מענטשן – ווי געזאָגט: מה רבו מעשיך ה' (ווי פילע זיינען דייןע מעשים), מה גדלו מעשיך ה' (ווי גרויס זיינען דייןע מעשים)? ואדרבא, באַטראַכטענדיג די גאַנצע בריאה, שוין מיט די מענטשן, איז דאָך דער **מין המדבר** (דער מענטש) פיל

זה היום .. ראשון: תפלת ר"ה (ר"ה כז, א).

די ערקלערונג: ראה בחיי בראשית א, יג. ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם כז, א. ד"ה זה היום תשי"ד, תשי"ט ועוד.

דער גאַנצער באַשאַף דערגענצט: ראה ב"ר (פ"א, ו): **כל** מה שנברא כו' צריכין עשי'.

מה רבו .. מה גדלו: תהלים קד, כד. שם צב, ו. וראה תו"א נ, ב.

חנן שטעלט זיך: ראה גם תו"מ סה"מ תשרי ע' מא. וש"נ.

די ערקלערונג: בהבא להלן ראה גם מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג (לקו"ש חכ"ד ע' 627). ה'תשמ"ז (לקו"ש חל"ד ע' 323). וש"נ.

ווייניקער פון די **בעלי חיים** (לעבעדיקע באַשעפענישן), און נאָך ווייניקער — פון **צומח** (פלאַנצן), און נאָך ווייניקער — פון **דומם** (אומבאַוועגליכע זאַכן, ווי ערד, שטיינער, אד"ג)?

איז דער ענטפער אויף דעם

— און אין דעם באַשטייט איינע פון די הויפט הוראות פון ראש השנה וועגן דער **גאַנצער בריאה**:

דער סדר אַז מער פון אַלעמען איז דאָ — **דומם**, און דאָן קומט — **צומח**, נאָכדעם — **חי** און ערשט דערנאָך — **מדבר** — איז דאָס ווען מ'רעכנט זיך מיט **כמות** (קוואַנטיטעט); אָבער ווען מ'קוקט אויף **איכות** (קוואַליטעט) איז דער סדר אַ פאַרקערטער: **דומם**, וואָס האָט ניט קיין סימנים פון לעבן און וואַקסן, פאַרנעמט דעם נידעריגסטן אָרט; העכער פון דעם שטייט — **צומח**, וואָס וואַקסט, אָבער האָט ניט די אייגנשאַפטן פון לעבעדיקייט און באַוועגלעכקייט פון בעלי חיים; נאָך העכער איז די וועלט פון **בעלי חיים**, וועלכע זיינען אָבער נידעריגער פון דעם **מענטשן**, ווייל זיי האָבן ניט דעם שכל פון אַ מענטשן, דער העכסטער פון אַלע נבראים. וואָרום כאָטש אַ בעל-חי האָט שכל, איז אָבער דער שכל ביים בעל-חי ניט אַן ענין פאַר זיך, נאָר ער איז אַ משרת, און דינט די נאטירלעכע באַדערפענישן פון דעם בעל-חי. אָבער דער מענטשלעכער שכל — אויב דער מענטש פירט זיך ווי אַ מענטש און ניט ווי אַ בעל-חי — איז ניט כדי צו זיין אַ משרת באַ זיינע נאטירלעכע באַדערפענישן, ווי עסן, טרינקען אד"ג. נאָר — דער שכל איז אַ תכלית פאַר זיך. און נאָכמער: דער ציל און שלימות פון שכל האדם איז, אַז ניט נאָר ווערט דער שכל ניט באַנוצט בלויז אַלס אינסטרומענט צו באַפרידיגן די פיזישע באַדערפענישן, נאָר, פאַרקערט ווי באַ בעלי חיים, ווערן באַם מענטשן אַלע ענינים פון עסן און טרינקען אד"ג — משרתים פונם שכל, כדי אַז דער מענטש זאָל קענען שטייגן אין שכל'דיגע און גייסטיגע ענינים העכער און העכער.

איינע פון די הויפט הוראות: עוד הוראות בזה — ראה מכתב דימי הסליחות דשנת תשי"ג, תשט"ו, תשכ"ד.

ווען מ'קוקט אויף איכות: להעיר מהענין דמצד האור כל מה שלמעלה יותר הוא בבחי' ריבוי יותר והיפכו מצד הכלים (ביום השמעי' תרע"ג. וראה תו"ח ואוה"ת ר"פ ח"ש ובכ"מ).

אַ בעל חי האָט שכל: ראה ברכות סא, ב. ובכ"מ.

ביום השמעי' תרע"ג: המשך תער"ב ח"א ע' קנח ואילך.

דאָס איז אָבער נאָך ניט די אמת'ע שלימות פון דעם מענטשן. די אמת'ע שלימות ווערט דערגרייכט ווען דער שכל ברענגט דעם מענטשן צו דער אָנערקענונג, אַז עס איז דאָ דער וואָס איז העכער פון שכל, ביז אַז דער שכל ווערט בטל צו דעם וואָס איז העכער פון שכל.

קלאָרער געזאָגט: די שלימות פון מענטשן איז ווען דער שכל אָנערקענט, אַז דער מענטש, און צוזאמען מיט עס די גאַנצע וועלט, דאָרף שטרעבן צו ווערן בטל און זיי ווערן בטל צום אויבערשטן, דער באַשעפער פון דער גאַנצער וועלט און דער אָנפירער פון אַלץ און אַלעס אין דער וועלט.

דעם ערשטן ראש השנה, איז די דאָזיגע שלימות דערגרייכט געוואָרן דורך דעם ערשטן מענטשן, דורך אדם הראשון. אדם הראשון האָט גערופן (און אויסגעפירט) אין דער גאַנצער וועלט אַרום: **בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושהו** ("קומט, מיר וועלן זיך בוקן, נויגן און קניען פאַר גיט אונזער באַשעפער").

די דאָזיגע אויפפאַסונג איז אַקטועל און דאָרף דורכדרינגען אונזער טאָג טעגלעכן לעבן ווי מען זעט עס פון דער באַשטימונג פון "שיר של יום" פון **יעדער וואָך** אַ גאַנץ יאָר: דעם זעקסטן טאָג אין וואָך (דער טאָג פון אדם הראשון'ס באַשאַפונג) איז דער שיר: **ה' מלך גאות לבש** — דער אויבערשטער טוט קיניגן, ער האָט זיך מיט גרויסקייט באַקליידט — ווייל דאָס איז געווען דער אויפטו פון אדם הראשון, וואָס ער האָט באַלד אָנערקענט די גיטלעכע הערשאַפט און האָט זיך און די גאַנצע בריאה אויפגעהויבן צו בטל זיין פאַר ה' עושהו, צו מלך כל הארץ.

* * *

די אַלגעמיינע אָפּלערנונג פון דאָס אויבנגעזאָגטע אין קורצן:

אמת'ע שלימות: ראה שיחת יט"כ דשנת פרי"ת. סי' העיקרים מ"ג פ"א (בסי' תורת שלום ע' 243).

האָט גערופן: זח"ג ס"פ אמור. וראה ג"כ פדר"א פ"א.

איז דער שיר: סוף מסי' תמיד ובפיה"מ שם.

בואו .. עושהו: תהלים צה, ו.

ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א. וראה פרקי דר"א פ"א.

ווען א מענטש באַטראַכט זיך, זעט ער אַז ס'רוב פון זיין לעבן און ס'רוב פון זיינע ענינים גייען אַוועק אויף זאַכן וועלכע זיינען, אויפ'ן ערשטן קוק, גשמיות'דיקע און וועלטלעכע, ווי עסן, טרינקען, שלאָפן אד"ג, מיט אַלע צוגרייטונגען דערצו. מען זעט אויך, אַז צווישן דעם מין המדבר איז די צאָל פון וועלטלעכע מענטשן פיל מער פון די "גייסטיגע", און בכלל זעט מען אַרום זיך אַ גרויסע מאַטעריעלע און פיזישע וועלט אַריינגעטאָן אין גשמיות'דיקע ענינים. קען דאָס אַמאָל פירן צו אַ ספק און אַ פאַלשן געדאַנק, אַז אפשר זיינען די מאַטעריעלע און פיזישע ענינים דער עיקר אין דער וועלט.

קומט ראש השנה און לערנט אונז, אַז דער אמת איז פונקט פאַרקערט: עס זיינען טאַקע דורך פינף טעג און אַ טייל פון דעם זעקסטן טאָג פון מעשה בראשית אויף אַלערליי באַשעפֿענישן. פונדעסטוועגן איז דוקא דער מענטש — וואָס אין כמות, אין צייט און אַרט, איז ער גאָר אַ קליינע טייל פון דער בריאה — דער עיקר און תכלית פון דעם גאַנצן באַשאַף. און אין מענטשן גופא, איז ניט דער גוף וואָס איז **עפר מן האדמה** (שטויב פון דער ערד) דער עיקר, נאָר די נשמה וואָס דער אויבערשטער האָט אין עס איינגעאַטעמט אין איין רגע (**ויפח באפיו נשמת חיים**), אַ נשמה וועלכע איז — חלק אלקה ממעל ממש. און ערשט נאָכדעם ווי עס איז באַשאַפן געוואָרן דער מענטש מיט דעם ג'טלעכן ניצוץ האָט די גאַנצע בריאה באַקומען אַ ווערט און אַ שלימות, אַזוי אַז דער מענטש ווערט מיט רעכט באַצייכנט אַלס דער "אָנהויב" פון דער בריאה, פון אַלע טיילן פון דער בריאה — **זה היום תחלת מעשיך**.

דערפון קומט נאָך אַ נענטערע הוראה: אַז מ'רעדט מיט אַ אידן אַז מ'מוז לערנען תורה און מקיים זיין מצוות אין טאַג'טעגלעכן לעבן, לויט דעם אָנזאָג פון דעם אויבערשטן, דעם באַשעפֿער פון דער וועלט, וואָס פאַסט אויף אויף יעדן איינעם און איינע אומעטום און אין יעדע רגע — זיינען פאַראַן אייניגע וועלכע פרעגן: אויב דאָס איז באמת דער תכלית

ווען אַ מענטש באַטראַכט: ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש (קרבן לסופה): ד"ה דע כי הקדמונים חקרו.

אַ טייל: ראה רמב"ן בראשית ב, ג. חדא"ג מהרשי"א לסנה' (לה, ב) ד"ה שעה.

ניט דער גוף: שיצירתו ארכה כמה שעות (סנה' שם).

עפר .. חיים: בראשית ב, ז.

חלק אלקה ממעל ממש: תניא רפ"ב. וראה איוב לא, ב.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ר"ז

פון דער בריאה, ווי קומט עס אַז די שומרי תורה און מצוות מיט אַלע דקדוקים זיינען דערווייל נאָך ניט אין אַן איבערוועגענדער צאָל! און ווי קומט עס וואָס אידן זיינען בכלל אַ קליינע מינדערהייט צווישן די פעלקער? קומט ראש השנה און לערנט און אונטערשטרייכט: **זה היום תחלת מעשיך** – דער עיקר איז ניט כמות נאָר איכות, יעדער מענטש קען אויפטאָן אין זיין חלק אין וועלט, ביז – אַז איין מענטש קען אויפהויבן די גאַנצע וועלט. אַז ניט נאָר ער נאָר אַלץ אַרום עס זאָל דערפילן דעם ה' **מלך גאות לבש**, צו קרוינען דעם אויבערשטן אַלס מלך כל העולם כולו.

וואָס דאָס איז אויך דער ערשטער ענין פון תקיעת שופר – אַלס אַן אויסדרוק פון דער "קרוינונג" פון דעם באַשעפער און קעניג פון דער גאַנצער וועלט.

* * *

ויהי רצון, אַז יעדער איינער און איינע, בתוככי כלל ישראל, זאָל אויפטאָן דאָס אויבנדערמאָנטע אין זיין חלק אין וועלט, אַזוי אַז דורך דער פאַראייניקונג פון אַלע חלקים, וועט די גאַנצע וועלט אָנערקענען די גיטלעכע מלוכה און עס וועט פאַרווירקלעכט ווערן און מקויים ווערן בקרוב ממש די תפלה, צוזאַמען מיט אַלע אונזערע תפלות: **מלך על העולם כולו כו' וידע כל מעול כי אתה פעלתו כו' ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה** – "קיניג אויף דער גאַנצער וועלט .. און זאָל יעדע באַשעפעניש וויסן אַז דו האָסט עס

איין מענטש קען: ראה משנה סנה' ספ"ד דמאדח"ר למדים כמה ענינים לכאור"א, ואזרוב – מדויק ה' **לפיכך** כו' ללמדך – משמע דבשביל **ללמדך** – ה' כן. **דער ערשטער ענין:** ר' סעדי' גאון הובא באבודרהם. – ומש"כ הרמב"ם בהל' תשובה (פ"ג הי"ד) תק"ש כו' רמז יש בו כלומר עורו ישנים כו' – הביא כענין שני. ופשוט שיש לחלק בין "ענין" ל"רמז". והרי ברמב"ם הובא זה בהל' תשובה ולא בהל' שופר. וראה בהל' שופר פ"א הי"ב. ובכל אופן – הרמב"ם חולק על הרס"ג, שהרי כתב בהל' תשובה (שם) דתק"ש גזה"כ הוא. ואכ"מ.

פאַראייניקונג פון אַלע חלקים: להעיר מתניא פל"ז.

כל מעול: בעולם העשיי (ס"י האריז"ל).

אלקי ישראל: ואח"כ ועיי' שישאל ממליכים אותו עליהם (ר"ה טז, סע"א) **מלך ומלכותו בכל משלה** (עיי' תו"א ו, ב).

ואכ"מ: ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1146. ח"ד ע' 124.

ריח

אגרות קודש (ט'תשנח)

באַשאַפֿן .. און זאָל יעדער וואָס האָט אַ נשמה אין זיך זאָגן: גיט דער
גיט פון אידן, קייניגט, און זיין מלוכה הערשט אומעטום".

בברכה לכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

ט'תשנח

בי"ה, בין כסא לעשור, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד חברי המועצה של קרית-גת,
ובראשם מר ארי' מאיר ומר אברהם לחיאני
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מיום ד' בתשרי וברכתם לשנה החדשה.

וכאן המקום אתי, לכל לראש, להביע תודתי הלבבית על עזרתם
למוסדות תב"ד במחנם הטוב.

ובודאי ככל דבר טוב שדורש המשך ובהוספה, לא רק שימשיכו גם
להבא בשיתוף פעולה ועזרה להרחבת המוסדות אלא עוד יוסיפו בזה
כהנה וכהנה.

ואף על פי שלא צריכים זירוז בכגון זה, ועצם הדבר לא נצרך תודה,
שהרי שכן מצוה מצוה, אבל הרי אמרו חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא
למזרזין, ואף אני רצוני להביע שמחתי בראותי כי לב ישראל ער הוא.

ויהי רצון אשר כל אחד מהם בתור חבר המועצה של קרית-גת

ט'תשנח

וכאן המקום כו': ראה גם לעיל אגרת ט'תשמח.
שכן מצוה מצוה: אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא רפ"ז.
אמרו חכמינו ז"ל: ראה מכות כג, א. ספרי נשא ה, ב. במדב"ר פ"ז, ו.
לב ישראל ער הוא: ראה שהש"ר פ"ה, ב.

וכולם יחד יצליחו בתפקידם שתהיי קרית-גת קרי' נאמנה ועיר ואם בישראל בארץ ישראל, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ובימי סגולה אלה שבין ראש השנה — יום הכתיבה טובה — ויום הכיפורים — יום החתימה טובה, הנני בזה להביע ברכתי לכל אחד ואחד מהם, ועל ידם לכל בני עירם, עם בני ביתם שיחיו, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד. בכבוד ובברכה.

ט'תשנ"ט

[ח' תשרי, ה'תשנ"ט]

לפלא הכי גדול — שכנראה הר"י לא "תפס הענין": זוהי שאלה שא"א לומר בה נלך לחומרא, נצא לכל הדעות וכיו"ב.

והצעתו שלא יהי פס"ד "מוזר" — היינו שלא יספור לעצמו (היפך השי"ס) — צריכה בירור במוסקים: איך זה ידלג לילה אחד ולא יספור כלל (או יספור ב' פעמים), שזהו לא רק "מוזר", כ"א היפך המושג "תמימות" (לא חסר ולא יתיר).

ולחוסיק: ההסברה שלי יש לאומרה גם בסגנון אחר (לא ספירה לעצמו — אף שזהו היסוד — כ"א) שעושה כמקום שיצא משם, בנוגע לספה"ע ובמילא גם בנוגע לחה"ש.

קרי' נאמנה: ישע"י א, כו.

ועיר ואם בישראל: ראה שמואל"ב כ, יט.

ארץ .. שנה: עקב יא, יב.

יום הכתיבה .. יום החתימה: ראה ר"ה טז, א. הנסמן בהערות למכתב ח"י אלול

ה'תשמ"ז בסופו (לקו"ש חכ"ט ע' 533). וש"נ.

ט'תשנ"ט

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 295 והוגהה ע"פ כתי"ק.

הר"י: הראש ישיבה.

לא "תפס הענין": השקו"ט בדין ספה"ע ותג השבועות בעוכר קו התאריך, שנתבאר

בלקו"ש ח"ג ע' 995 ואילך. ח"ז ע' 288 ואילך. וראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תשד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תשפז.

היפך השי"ס: מנחות סה, ב. ראה לקו"ש שם.

ט'תשס

בי"ה, חוהמ"ס, תשי"ל
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כ"י
מו"ה משה אברהם שי

שלום וברכה!

מאשרים אנו בזה קבלת מכתבו מכ"י אלול, ומועתק בזה נוסח המברק
שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק לו היום:

כבוד המשתתפים בהקפות שמחת־תורה בירושלים עיר
קדשנו תובב"א ע"י משיח צדקנו, בתוככי כל אחינו בני
ישראל השמחים בשמחת תורה בכל מקום שהם —
שליט"א.

בשעה ששמחה הכפולה, שמחת ישראל בתורה ושמחת התורה
בישראל, מקפת ומאחדת את כל עמנו, הקרובים והרחוקים גם יחד,
תוקף ותוכן מיוחדים לשמחה זו בירושלים השלימה, שהודיעונו חכמינו
ז"ל שלא נתחלקה לשבטים, כי היא נחלת עולם של כל ישראל, שניתנה
לו מאלקי עולם, ככתוב בתורתו.

ויהי רצון שתתאים ירושלים ליעודה — שממנה תצא תורת השם
ודבר השם, וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עלי ועל עמינו גוי
אחד בארץ,

ובקרב ממש נזכה ונראה בגאולה האמתית והשלימה כדבר השם:
הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ קהל גדול ישובו הנה
ובאו ורננו במרום ציון.

ט'תשס

מו"ה משה אברהם: יפה, ירות"ו. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקעט,
ובהנסמן בהערות שם.

שהודיעונו חכמינו ז"ל: מגילה כז, א. ור"ג.

ליעודה: ישע"י ב, ג.

וראו גו': ע"פ לשון הכתוב — תבוא כח, יו"ד.

גוי אחד בארץ: שמואל"ב ז, כג. ועוד.

הנני מביא אותם גו': ירמ"י לא, ז ואילך.

רכא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

המשתתף בשמחתם שמחתנו וחיותם בתפלה לשנת שמחה ותורה
ולשנת קיום היעוד וישבתם לבטח בארצכם ואין מחריד ואתם תהיו לי
לעם ואולך אתכם קוממיות.

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל בעתו.

בכבוד ובברכת החג.

מזכיר

ט'תשסא

בי"ה, כ"ה תשרי, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת המברק חתום על ידה בקשר עם השידוך של בנם
שי' והמחותנים שי', וכו'.

ואמש דיברו איתי גם המחותנים בענין זה, ואמרתי להם דעתי בזה
שכיון שהי' המדובר לעשות החתונה בחודש אדר בשעה טובה ומוצלחת
לא נהיגי כלל לדחות זמן החתונה.

ב) על פי הנוהג ברובא דרובא, החתונה היא במקום הכלה, וגם
בנידון זה לדעתי כן צריך להיות, ובפרט שכזכור לי כבר הוסכם על זה
שתהי' החתונה בארצות הברית, אלא שאם יוותרו המחותנים וסכמו
להחליף מ... לניו-יארק, הרי גם זה נכלל בנוהג האמור.

ג) אף שכמדומה גם על דבר זה נדבר, חזרתי עוד הפעם שלאחר
החתונה משך זמן ילמד החתן בכולל כאן בארה"ב בניו-יארק, וכיון

היעוד: בחוקתי כו, ה ואילך.

ט'תשסא

לא נהיגי כלל לדחות זמן החתונה: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'רנה, ובהנסמן
בהערות שם.

החתונה היא במקום הכלה: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תרנב. וראה גם מאמרי
אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ע' קמז, ובהערות שם ד"ה ועכשיו.

שהנוהג שהלימוד בכולל הוא לערך שנתים ימים, דעתי בנידון זה שוודאי כן צריך להיות, היינו שילמד בכולל כאן לאחר שתסיים הכלה תי משרתה בחינוך ב... שנת תשי"ל ושנת תשל"א, ולאחרי זה ידונו הזוג הצעיר בינם ובין עצמם על דבר מקום דירתם לאחר זה.

ד) בתימהון וגדול נודעתי אשר השקו"ט על דבר פרטים האמורים וכיוצא בהם מתנהל על ידי החתן והכלה, שאין זה ענינם כלל וכלל, כי אם שייך זה אך ורק להמחותנים, והטעמים מובנים, וכבר פרסמתי דעתי בזה כמה וכמה פעמים. והנה הנעשה בזה כבר עבר, אבל אמרתי להמחותנים, וכן אמרתי שאכתוב גם להם, שעל כל פנים מכאן ולהבא לא ינהלו המו"מ בזה לא החתן ולא הכלה כלל וכלל.

ה) כן נודעתי שכמה וכמה ענינים מתנהלים על ידי ממוצעים ושליחים וכו' וכו', ובמילא גרמו לאי-הבנה, ובמילא גם לעג"נ וכולי. ואמרתי להם שעל כל פנים מכאן ולהבא אין כל מקום להתערבות ממוצעים ושליחים וכולי, והדואר יביא המכתבים כתובים ישר מהמחותנים זה לזה, ואין צורך בממוצעים, ואדרבה, וק"ל.

מפני תוכן הנ"ל וכדי למנוע ענינים בלתי רצויים, נשלח המכתב מבלי לחכות לתור, ומהיר דחוף. ות"ח מראש על אישור קבלתו גם כן באופן האמור.

בכבוד ובברכה.

ט'תשסב

בי"ה, כ"ח תשרי, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

В ответ на В. письмо в котором В. пишете о знакомстве с девушкой תי ברכה о которой В. получили хорошие информации и спрашиваете мое мнение относительно шидух с ней –

Если – как я понимаю по В. письму, она набожная и поведение ее согласно шулхон-оруху, то нужно только выяснить (в связи с ее возрастом, о чем вы упоминаете) почему она до сих пор не вышла замуж. Если причина до Вас не касается то дай Б. чтобы шидух был בשעה טובה ומוצלחת.

Надеюсь что В. соблюдает חת"ת в дополнение רבותינו נשיאנו в Торе согласно указаниям שיעורים קבועים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשורות טובות.

[תרגום חפשי]

במענה למכתבך שבו אתה כותב על היכרותך עם הבחורה ... תי שאודותי
קיבלת ידיעות טובות ואתה שואל את דעתי בקשר לשידוך אתה –

אם – כפי שאני מבין ממכתבך, היא יראת שמים ומתנחלת בהתאם לשולחן ערוך, הרי יש רק לברר (בקשר עם גילה שהזכרת) מדוע היא לא נישאה עד כה. אם הסיבה אינה נוגעת לך, יתן השי"ת שיהי' השידוך בשעה טובה ומוצלחת.

אני מקווה שאתה שומר שיעורי חת"ת בנוסף על שיעורים קבועים בתורה בהתאם להוראות רבותינו נשיאנו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשורות טובות

ט'תשסג

ב"ה, עש"ק פ' בראשית, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

אינהאלט פון ענטפער פון כ"ק אדמו"ר שליט"א אויף בריוו פון
ר' אהרן גרשון ש"י קאהען פון כ"ז תשרי, תש"ל. איבערגעגעבן
טעלעפאניש*

שלום וברכה!

ערשט ערהאלטן אייער בריוו וועגן אריינגעבן אַ ספר תורה אין
ישיבת תומכי תמימים אין מאַנטרעאַל, ביום א', הבע"ל, אין צוזאַמענהאַנג
מיט אייער 50־יאָריגען חתונה־טאָג, לאורך ימים ושנים טובות.

דער אויבערשטער זאָל אייך בענטשן צוזאַמען מיט אייער פרוי
שתחי' — פילע יאָרן צו טאָן אין ענינים פון אידישקייט תורה ומצוות
בכלל, ובמיוחד — דורכגענומען מיט חסידישע וואַרעמקייט, מיטן גייסט
פון אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל, וואָס דאָס ווערט דאָך
דורכגעפירט אין חינוך וואָס ווערט געגעבן אין ישיבת תומכי־תמימים,
און אויך מזכה זיין את הרבים אין דעם, אַז גאָר פילע זאָלן טאָן לויט
אייער אויבנדערמאָנטן ביישפּיל, וזכות הרבים תלוי בו.

מיט וואונש צו גוטע בשורות אין דאָס אַלעס אויבנדערמאָנטע און
אין גוטן געזונד.

מנחם שניאורסאהן

ט'תשסג

(*) צוליב דער קורצער צייט.

רכה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשסד

ב"ה, אי דר"ח מרחשון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ו בתשרי מבשר טוב, כמנהגו הטוב להודיע
בשורות משמחות המביאות עידוד וקורת רוח, ותשואות חן חן לו עבור
שימת לבו בזה, ובקשה גם להבא לעשות כן, ואך טוב יבשר תמיד כל
הימים.

ובהמשך להפ"ש על ידי המזכירה שלו כמו שכותב, עוד הפעם אחל
למר שנת שמחה ובריאות נכונה והצלחה מרובה בעסקנות ציבורית שלו,
וכשם שזכה לראות פרי טוב בעמלו כן וביתר שאת ינצל כשרונותיו שחונן
בהם לזכות את הרבים, וזכות הרבים מסייעתו.

כיון שבאים אנו מחודש תשרי, חודש השביעי המושבע וממולא כל
טוב, וסיימו זמן שמחתנו בכלל ושמחת התורה בפרט, יהי רצון שתומשך
השמחה בכל ימות השנה, שמחה של תורה ומצוות ומעשים טובים,
המביאה שמחה בכל הענינים, הכלליים והפרטיים, בגשם וברוח גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ט'תשסד

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרב, ובהנסמן
בהערות שם.
חודש השביעי המושבע וממולא כל טוב: ראה ויק"ר פכ"ט, ח.

ט'תשס"ח

בי"ה, ח' חשוון, ה'תשס"ח
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' ר' אהרן שי
רב הראשי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת המברק, ואזכיר את זוג' תחי' על הציון לרפואה,
ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

כיון שלא שמעתי מכת"ר שי' לאחרונה על דבר בריאותו הוא,
משמע שזה בסדר.

ויהי רצון שמתוך בריאות הנכונה יעשה ויפעל בביסוס היהדות
והפצתה בכל המדינה באופן דמוסיף והולך, ובפרט שזכות הרבים מסייעתו.

ועתה שבאים אנו מחודש השביעי המושבע בכל טוב, ושסיומו בזמן
שמחתנו בכלל ובשמחת התורה בפרט, יתן השם יתברך שכל עניני כת"ר
הכלליים והפרטיים יהיו חדורים בשמחה של תורה ושמחה של מצוה,
וינהל עדתו על מי מנוחות מתוך שמחה וטוב לב תמיד כל הימים.

בכבוד ובברכה.

ט'תשס"ו

בי"ה, י"א חשוון, ה'תשס"ו
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דניאל שי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מיום ל' בתשרי, שהגיעני באיחור.

ט'תשס"ו

מחודש השביעי המושבע בכל טוב: ראה ויק"ר פכ"ט, ח.

ט'תשס"ו

מר דניאל: מפקד חטיבת צנחנים בצבא הגנה לישראל.

נעם לי במאד לקרוא בו דעתו בנוגע לדת ישראל אשר היא "הגורם הבלעדי המלכד את עם ישראל בכל פזוריו". ומפרש אני את הבטוי "בכל פזוריו" שזה כולל גם את אחינו בני ישראל אשר בארץ ישראל, וכחהמשך ממכתבו אשר בדת ישראל "טמון כוחו המוסרי של עם ישראל לעמוד על נפשו ולהגן על הארץ".

ובודאי ידוע למר אשר דת ישראל שתי נקודות מיוחדות ומקושרות

בה:

הא' – שהיא מקפת את חיי האדם מרגע הראשון להוולדו ועד רגע האחרון עלי אדמות, ובלשון הכתוב: "בכל דרכיך דעהו (את ה')", וכפירוש חכמינו ז"ל בזה, שהכוונה גם באכילתו ובשתיתו ובמשא ומתן שלו וכולי.

ועוד זאת – שהיא דת מעשיית, ובנוסח המשנה: המעשה הוא העיקר. שלכן, כשמתבוננים בחמשה חומשי התורה וכן בששה סדרי משנה וכו' רואים אנו שרובם ככולם הוראות מעשיות, ובנוגע לדיעות – ובפרט דיעות אבסטרקטיות – מעט מזער לפי ערך בכמות ובקיצור וברמז, אף כי רב האיכות הוא ומועט המחזיק את המרובה.

ובהתאם להקדמה האמורה, תקותי חזקה שרגש שלו בנוגע לדת מתורגם למעשה בפועל בחיי יום-יום, וזכות כפולה ומכופלת למר בזה שהרי בודאי משמש דוגמא לכמה וכמה, ובפרט אשר גם תפקידו כמפקד חטיבת בצה"ל מוסיף עוצם בזה, שהרי מטבע בני אדם שהוא מושפע במיוחד מהעומד על גביו, ומושפע ממנו לא רק בשטח זה שהוא מפקד שלו, אלא גם מהנהגתו בשאר עניניו ובחיי הפרטיים.

ועוד נקודה בדבר, שהרי מטבע איש צבאי, ובפרט מפקד בצבא, להיות רגיל בקבלת עול במילוי פקודה מבלי לשאול טעם והסברה, ואפילו באם יש אצלו איזו קושי על הפקודה. ובסגנון המסורתי – הקדמת נעשה לנשמע. זאת אומרת, שהנהגתו של מר וכל בני ביתו, מיוסדת על דת ישראל במעשה בפועל, נכפלת פי כמה על ידי רבים שילכו אחרי בזה.

ובלשון הכתוב: משלי ג, ו.

וכפירוש חכמינו ז"ל בזה: רמב"ם הל' דיעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע

אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

ובנוסח המשנה: אבות פ"א מ"ז.

צבא .. בקבלת עול: ראה גם לעיל אגרת ט'תרנו, ובהנסמן בהערות שם.

הקדמת נעשה לנשמע: ראה שבת פה, א. ועוד.

רכח

אגרות־קודש (ט'תשסז)

ולכן אפילו אם קשור הדבר ביגיעה והשתדלות, בודאי שכדאיות הן כיון שמזכה את הרבים בזה.

ובודאי לדכוותי דמר אין צורך להדגיש שאין להתרשם מקושיים ועיכובים באם אפילו פוגשים בהם. ורק להוסיף נקודה על פי תורת הבעל שם טוב, שמכל דבר יש ללמוד הוראה בעבודת האדם לבוראו וקונו: כי הנה כל ענין הצנחנות מיוסד על זה שמנצלים את כוח המעצור של האויר להאיט הירידה בצנחנות, ואדרבה מנצלים אותו להיות כוח מסייע שנהי הצנחנות בהצלחה. והנמשל מובן.

כנהוג בבקשת ברכה, אזכירו ואת בני ביתו שיחיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור, ובתוכן מכתבו בכלל, ויצליח בתפקידו בהגנה על עם ישראל ועל ארץ ישראל, ובסגנון הכתוב: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

בכבוד ובברכה.

ט'תשסז

בי"ה, י"ב מ"ח, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה עזריאל זעליג שי

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבדיל לו היום, וגם נמסר טלפונית:

במענה לשואלים אודות עמדתי בנוגע לבחירות לכנסת והאם יש שינוי מדעתי בזה בעת הבחירות הקודמות,

תורת הבעל שם טוב: ראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרי"ג ואילך. וש"נ.
ובסגנון הכתוב: תבוא כח, יו"ד.

ט'תשסז

מורה עזריאל זעליג: סלונים. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקצו, ובהנמקן בהערות שם.

רכט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

דעתי בבחירות הקודמות שבמכתבי ממחרת יום הכפורים תשכ"ו
מבוארת שם בטעמי אשר בתוקפם הם במצב ההוה ועוד ביתר שאת, וכן
עמדתי בתקפה.

בברכה,

מנחם שניאורסאהן

בכבוד ובברכה,

מזכיר

ט'תשסח

ב"ה, א' וירא, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אַנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער
פון ישיבת אחי"תמימים אין נוֹאָרק,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ווי דער שטייגער באַ אידן צו פאַרבינדן די פאַסירונגען פון דער וואָך
מיט דער סדרה פון דער וואָך און אַפּלערנען דערפון די אמת'ע הוראות
פון אונזער תורה (פון לשון "הוראה"), תורת אמת.

דערציילט אונז די היינטיגע סדרה ווי אַזוי עס איז פאַרגעקומען
דער געבורט און די דערציאונג פון דעם ערשטן אידישן קינד וואָס איז
געבאָרן געוואָרן פון אידישע עלטערן — יצחק, דער זון פון אברהם ושרה,
די ערשטע עלטערן פון אידישן פאָלק.

לבחירות לכנסת: ראה גם לקמן אגרת ט'תתב.
שבמכתבי .. תשכ"ו: לעיל חכ"ד אגרת ט"לב. וראה גם לעיל אגרת ט'תרמח"ט.

ט'תשסח

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 204 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
פאַרבינדן .. מיט דער סדרה פון דער וואָך: ראה "היום יום" ב' חשון. ספר השיחות
ה'תש"ב ע' 29 ואילך.
תורה .. "הוראה": ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים שלו ערך ירה. גו"א
ר"פ בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, ב.

יצחק'ס געבורט איז געווען איבערנאטירלעך און ניסים'דיג. זיין ברית איז פאָרגעקומען ווען ער איז אַלט געווען אַכט טעג, און זיין דערציאונג איז דורכגעפירט געוואָרן מיט שוועריקייטן און נסיונות.

גאָנץ אַנדערש איז געווען מיט אברהם'ס זון ישמעאל, וועמענס געבורט איז געווען אַ נאָטירלעכער, און וועלכער איז גע'מליט געוואָרן ווען ער איז געווען 13 יאָר אַלט, דאָס הייסט, ווען ער איז שוין געווען אַ בר'דעת.

און דער אויבערשטער האָט פאַרזיכערט אברהם'ען, אַז דוקא יצחק וועט זיין אמת'ער יורש (**כי ביצחק יקרא לך זרע**) און דורך אים וועט אויפגעבויט ווערן דאָס אידישע פאָלק.

דערמיט לערנט אונז די תורה, אַז בשעת מען גייט אויפשטעלן אידישע דורות און אַ אידישע צוקונפט, קען מען ניט צוגיין דערצו מיט אַ "נאָטירלעכן" צוגאָנג און מיטן מענטשלעכן שכל און חשבונות.

אידישע עקזיסטענץ איז ניט אַפהענגיק פון נאָטירלעכע געזעצן, נאָר פון דער גיטלעכער אָנפירונג.

דאָס גלייכן איז דער יסוד פון אידישן חינוך ניט באַזירט אויף נאָטור-חשבונות, ווי דאָס איז באַ אַנדערע פעלקער. מען וואָרט ניט ביז אַ אידיש קינד וועט ווערן אַ בר'דעת און וועט אַליין פאַרשטיין ווי אויפצופירן זיך און צוקומען צו אידישקייט. נאָר מיגט אים אַ אידישן חינוך אין דער פולסטער און שטאַרקסטער מאָס פון גאָר דער פריסטער יוגנט אָן. און דערמיט פאַרזיכערט מען אַז דער פאַרבונד מיט דעם אויבערשטן זאָל זיין אַ שטאַרקער און אייביגער (**ברית עולם**), און מיוועט איבערקומען אַלע שוועריקייטן און נסיונות, און געניסן פון אַלע גיטלעכע ברכות בגשמיות וברוחניות.

דאָס איז אויך דער צוגאָנג און די שיטה פון ישיבת אחי'תמימים אין נואַרק, וואָס האָט הייַנאָר דערגרייכט איר "בר'מצוה". דאָס מיינט,

יצחק'ס געבורט כו' : בהבא להלן — ראה גם לקו"ש ח"א ע' 18 ואילך. תורת מנחם — התוועדות חכ"א ע' 155 ואילך.

זיין ברית .. אַכט טעג : וידא כא, ד.

ישמעאל .. גע'מליט געוואָרן .. 13 יאָר אַלט : לך לך יז, כה.

כי ביצחק .. זרע : פרשתנו שם, יב. וראה נדרים לא, א. פרש"י עה"פ ויצא כח, טו.

ברית עולם : לך לך יז, ז. שם, יג. יט.

רלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אז דער מוסד איז שוין רייף געוואָרן און דאָרף ערשט איצט אָנהויבן שטייגען אין דער פולסטער מאָס, פונקט ווי דאָס דערגרייכן דעם עלטער פון בר־מצוה מיינט ניט אַ סיום ח"ו, נאָר אדרבה, אַן אָנהויב צו שטייגען אַלץ העכער און העכער.

איך באַגריס די הנהלה פון דער ישיבה, די חשוב'ע געסט און אַנטיילנעמער און אַלע פריינד, וועלכע האָבן דעם גרויסן זכות צו שטיצן און אויסברייטערן די ישיבה. זיכער וועלן אַלע נאָך פאַרגרעסערן זייער אַנטייל, און דער אויבערשטער וועט פאַרגרעסערן זיינע ברכות צו יעדן איינעם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

כבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תשס"ט

ב"ה, י"ד מ"ח, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... להקס"ד לנסוע ממחנו ה' — בוודאי אין זה אלא בגדר קס"ד בעלמא, שהרי ראינו ורואים במוחש שבתקופתנו ובפרט ביבשת אמריקא (הצפונית וביתר שאת — הדרומית) — כל רב ומדריך רוחני המעתיק מקהלתו — ה"ז מפקיר (במובן רוחני ונפשי) כו"כ משפחות מקהלתו שהושפעו ממנו באופן ישר או עקיף בעקיפין (ע"י ששומעים משָׁכָן וכיו"ב, אודות פעולתו ודיבוריו וכיו"ב).

וה"ז בדוגמת רב החובל של ספינה הנמצאת בלב ים זועף וגועש ונוטש אותה ובורח לנפשו, וכשמוסר כליותיו מתעורר — מנסה להרגיע את עצמו באמתלא שאין בידו לעשות רבות, שיניח מי שהוא במקומו, שנפשו חשקה בתורה דוקא במק"א וכיו"ב! והמקובל בכל עמי הארץ ועאכ"כ שהוא הוראת תורתנו הק' שרב החובל הוא האחרון לעזיבת

ט'תשס"ט

להקס"ד לנסוע ממחנו ה' כר': ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'שצח. וראה גם לקמן אגרת ט'תחקמ. ועוד.

הספינה. וג"ז רואים במוחש שהידיעה שכן צ"ל – מעוררת כחות פנימים ונעלמים של רב החובל ובכו"כ מקרים מציל את הספינה על כל הנמצאים בה ומביאים לחוף בטוח. והנמשל פשוט. ואת כת"ר הסליחה.

ט'תשע

בי"ה, י"ד מ"ח, תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... לכתבו ע"ד מנהגי חב"ד בתפלה וכו' – יש לברר אצל זקני
אנ"ש שי שבירות"ו שבטח מסורת אבותיהם בידיהם איך התנהגו בפועל.
ומעשה רב.

ט'תשע"א

בי"ה, י"ז חשוון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

תלמידות כתות יב"ג"ד מדרשה למורות "בית רבקה"
כפר חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

נעם לי לקבל מכתבן מיום י' חשוון ע"ד הקבלת פנים לבנות ת"י
שחזרו מביקורן כאן, ובעיקר על דבר החלטותיהן הטובות.

ועל פי מה ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכשיהודי מחליט בתוקף
לעשות דבר טוב, נותנים לו כוחות מיוחדים מלמעלה להוציא ההחלטה
לפועל, בודאי בנקל תוכלנה להוציא החלטותיהן לפועל, ובפרט שהן

ט'תשע

ומעשה רב: ראה שכת כא, ב. ב"ב קל, ב. ועוד.

ט'תשע"א

ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'רכב, ובהנסמן בהערות
שם.

קשורות במוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר. ויהי רצון שמהן יראו וכן יעשו, וגם אצלן יהי באופן דמוסיף והולך.

כיון שזכו ללמוד בסמינריון בית רבקה, שענינו השתלמות בשטח החינוך, מצורף בזה העתק מכתב כללי שבדאי יענין אותן. ואף-על-פי שכתוב הוא לבעל-בתיים, אבל יש בו נקודה — החילוק שבין חינוך אצל היהודים לבין חינוך אצל עמים אחרים — שנוגע לכל אחד ואחת, ובפרט השייכים לחינוך.

בברכה שבצדק ובגאון ישאו שמן הניתן לכל אחת ואחת מבנות ישראל — בנות שרה רבקה רחל ולאה, ולהצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

נ.ב. לסיום מכתבן אודות הגרלה ביניהן לנסיעה לכאן ליו"ד שבט בתור באת-כח של כולן, בכלל נכון הדבר, אבל במה דברים אמורים שלא יפריע ללימודים ולבחינות וכולי. וכמובן אך ורק בהסכמת ההנהלה.

ט'תשעב

ב"ה, י"ז חשוון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה ברוך מרדכי שי

שלום וברכה!

זינט מיר האָבן זיך געזען דאָ, האָב איך ניט געהערט פון אייך, וואָס איך וויל אָנגעמען אַלס אַ סימן, אַז אַלעס איז בסדר באַ אייך און אייערע בני בית שיחיו. וואָס באַ אידן "בסדר" מיינט סיי אין גשמיות און סיי אין רוחניות. און אויב דאָס איז אַזוי באַ יעדן אידן, על אחת כמה וכמה אין אייער פּאַל, וואָס השם יתברך האָט אייך מצליח געווען צו טאָן

מצורף .. כללי: דלעיל אגרת ט'תשסח.
אודות הגרלה כו': ראה גם לקמן אגרת ט'תתג.

ט'תשעב

מו"ה ברוך מרדכי: מעהל, בענגאס איירעס.

אַזויפיל פאַר אידישקייט, בפרט אין אייער קהילה, ווי עס האָט מיר געפרייט צו הערן פון אייך.

אַזוי ווי מיר קומען פון חודש תשרי, וואָס זיין אָפּשלוס איז מיט זמן שמחתנו בכלל און שמחת־תורה בפרט, וויל איך האַפן, אַז אַלע אייערע ענינים, בפרט תורה־ענינים, ווערן געטאָן מיט שמחה.

און אַזוי ווי צו גוטעס איז קיין שיעור ניטאָ, זאָל דער אויבערשטער העלפן אַז דאָס אלעס אויבענגעשריבענע זאָל זיין אין אַן אופן פון אויפשטייג, און אין מסורה־דיגען לשון: באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, אין גוטן געזונד און פרייד, צוזאַמען מיט אייער פרוי און קינדער שיחיו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תשעג

ב"ה, י"ז חשוון, תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר חיים שי צורי
נתני, עמק חפר 4

שלום וברכה!

בהוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א הנני לאשר בזה קבלת מכתבו מיום ד' בתשרי, ואתו הסליחה בעד העיכוב מרוב הטרדות ובפרט ימי החגים שבינתיים.

ובמענה למה שכותב בנוגע ללימוד הא"ב בשיטה המסורתית, ובלשונו "שיטה שהיתה מקובלת בחדר", הנה ראשית כל יש לחלק בזה שני ענינים:

הא' השיטה עצמה, היינו ללמד את הילדים את הא"ב בקריאת שם האותיות, אלף בית, וכו' לפי הסדר, מוקדם ומאוחר, וגם לימוד התנועות כך, בשמותיהן ובצירופן עם האותיות בסדר מסודר.

הב' אופן ההוראה בשיטה זו, זאת אומרת המתודיקה, שזוהי חכמה מיוחדת. שהרי צריך לדעת איך להשתמש בשיטה אפילו הטובה ביותר. שהרי שנים משתמשים בשיטה מסויימת ואחד מצליח והשני לא, או פחות. וכשרואים שאין

ט'תשעג

מר חיים צורי: מדרך מטעם משרד החינוך בבתי ספר ממלכתיים דתיים.

מצליח בשיטה מסויימת אין לדון מזה על עצם השיטה, כי צריך לקבוע אם יודע הוא כיצד להשתמש בשיטה זו ועושה כן.

והנה בנוגע לסעיף א' – יסוד הדבר ללמד על פי סדר הא"ב וכו' יסודותו בהררי קודש כידוע ומפורסם, ואין כאן המקום להאריך בזה, ובודאי יוכל למצוא כל המקורות לזה. ולא רק שאין רשאים לוותר על שיטה זו, אלא כל הפוגע בזה פוגע הרבה בהשרשת רגש הקדושה בנפש הילד.

ולכן אפילו אם תמצא לומר (שבאמת אין המציאות כן) שהלימוד באופן האמור לא כל כך מעניין וכו' לגבי שיטות חדישות, אין זה מצדיק את הנסיגה מהשיטה המקודשת ולנקוט בשיטה חדישה ששכרה יוצא בהפסדה.

אבל באמת, אם מתבוננים בדברי חכמינו ז"ל אסתכל באורייתא וברא עלמא ודרכי דרכי נועם, ברור הדבר שבאם רק ישתמשו כראוי באופן ההוראה של הא"ב מתאים להוראות תורתנו הק' יצליחו לא רק בעניי הקדושה הקשורים בשיטה האמורה אלא גם פשוט בעצם הלימוד והתקדמות הילד. וראינו גם מן הנסיון, אשר המורים שהתמחו בידיעת דרכי ואופני הלימוד של התחלת הקריאה, נוכחו לדעת שדוקא הלימוד בשיטה זו הוא הכי מוצלח. ולדוגמא, ידועים לי כמה מוסדות להכשרת מורים באירופה ובארצות הברית, אשר בלימוד המתודיקה להתחלת קריאה ביכרו את לימוד הא"ב כפי המסורה על כל שיטות אחרות, אלא שכמובן השיטה עצמה צריכה לימוד כיצד להשתמש בה.

ולאור הנ"ל, לא רק שאין להחליף את השיטה, אלא שיש לעודד את המורים המשתמשים בה, ואלה שמשום מה מתקשים בה, יש להפנותם למומחים אשר נוסף ליראת שמים שלהם בקיאים הם בהדרכת מורים אלו כיצד ללמד את תלמידיהם באופן הכי טוב על פי שיטה הנ"ל.

ובטוחים אנו בכ"מ, בתור מדריך פדגוגי מטעם משרד החינוך בבתי ספר דתיים, שיתבונן ויתוודע יותר בכל הנ"ל, ויעזור גם בעצמו ככל האפשר בזה, ויהי מן המזכים את הרבים, אשר זכותו גדולה מאד וקיימת לנצח.

תשואות חן על התעניינותו במוסדות חב"ד.

בתקוה להתבשר טוב ובברכת כט"ס,

הרב ח.מ.א. חדקוב

כל המקורות לזה: ראה לעיל חי"א ע' ט, חכ"ב ס"ע כד. וש"נ.
אסתכל באורייתא וברא עלמא: זח"ב קסא, ריש ע"ב.
ודרכי דרכי נועם: משלי ג, יז.

ט'תשעד

בי"ה, י"ח חשוון, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת עלקא תחי' רוזנפלד

ברכה ושלוש!

מכתבה מאור ליום ט' חשוון נתקבל, ותי"ח על הבשורות טובות שבו.
ובמענה על שאלתה, מובן שכל הענינים שרוצים לעשות צריכים
להיות בדרכי נועם ושלוש, שזהו כמו שנאמר דרכי' דרכי נועם וכל
נתיבותי' שלום. ובפרט בענינים שכותבת, שכשיראו בזה גישה של דרכי
נועם הרי זה גופא יעזור בענין. נוסף על נקודה כללית, שהמדובר ראוי
לכבוד והוקרה בעד התמסרותו לחינוך ופעילותו בזה.
בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תשעה

בי"ה, י"ח חשוון, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת יהודית חי' תחי' שטרנבוך

ברכה ושלוש!

במענה למכתבי' שהגיעו באיחור,
בכלל ידוע שבענינים הקשורים בשכל ורגש שבלב, כעניני יראת
שמים ולימוד התורה וקיום המצוות, הנה בכדי להצליח בהם באופן
מסויים צריך לעשות בסגנון חכמינו ז"ל — במקום שלנו חפץ. ומאותו

ט'תשעד

דרכי' .. שלום: משלי ג, יז.

ט'תשעה

בסגנון חכמינו ז"ל: ע"ז יט, א.

רלז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

טעם נכלל בזה גם איך שלבו חפץ. והובא גם כן בתור פסק דין בשו"ע יורה דעה, סוף סימן ר"מ.

וכבר הדגשתי פעם שמובא בשו"ע לא בהלכות תלמוד-תורה, אלא בהלכות כבוד אב ואם, שסדר בתורה ג"כ תורה, שעל ידי זה מודגש שאינו נוגע כיבוד האב, וגם צריך להיעשות בדברים וארגומנטים של דרכי נועם באופן שלא לנגוע, ורואים במוחש שהכי טוב הוא למנוע כל מיני ויכוחים, ורק יהי המינימום שאי אפשר בלאו הכי בשום אופן.

ואדרבה, התקוה חזקה שכשיראו שבשאר המצוות מדייקת יותר, כולל מצות כיבוד אב ואם, זה גופא יקטין התרעומות.

ויהי רצון שמתוך מנוחת הנפש בכל הפרטים תלך מחיל אל חיל בענייני יראת שמים ויהדות בכלל, ובגאון ובצדק תשא השם שהתורה נותנת לכל בת ישראל — בת שרה רבקה רחל ולאה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תשעו

ב"ה, י"ח חשוון, ה'תשס"ל
ברוקלין, נ.י.

הנכבד והנעלה עוסק בצ"צ וכו'
מורי"ה אלי' משה שי'

שלום וברכה!

רק ימים אלו נתקבל ספר המשניות צילום אמשטרדם תכ"ד, והנני מודה לו על שימת לבו לשלחו לי, וגם בעד הקורת רוח שגרם לי בראותי שעושים מזכרת ונחת רוח לנשמה. ובפרט שנעשה בהידור. שאם בכל הזמנים הוראת התורה — התנאה לפניו במצוות, ספר תורה נאה כולי,

וכבר הדגשתי פעם: ראה לעיל חכ"ב ע' תעח. וראה גם לקו"ש חכ"ב ע' 214 הערה 42. ועוד.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

ט'תשעו

מורי"ה אלי' משה: בהעתק המזכירות: גניחובסקי, אצל זוסיא וילימובסקי.
התנאה לפניו במצוות: שבת קלג, ב. וראה לעיל חכ"ה ע' סא. וש"נ.

רלח

אגרות־קודש (ט'תשעז)

על אחת כמה וכמה בתקופתנו דרגילים לדרוש שיהי הכלי מפואר ועל ידי זה באים להנמצא בתוכו חכמה מפוארה.

ויהי רצון שממנו יראו הרבה וכן יעשו, בהזדמנויות של שמחה וטוב, בטוב הנראה והנגלה, לעשות להם ציון בעניני תורתנו הק', תורת חיים, ולימודה באור וחיות, וכהוראת חכמינו ז"ל לימוד המביא לידי מעשה, וגדול זכות המזכה את הרבים.

בכבוד ובברכה.

ט'תשעז

ב"ה, כ"ב חשון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ בחור מעם ומורס מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה:

בהוספה לדברים שבע"פ שמסרתי על ידי שלוחי שי, ברכתי לבבית
ליום ההולדת, רצוני לכפול גם בכתב — שיאריך ימים ושנים טובות
ביחד עם בני ביתו שיחיו, ובבריאות הנכונה ובשמחה וטוב לבב ימלא
תפקידו עתה ובעתיד במילואו ובשלימותו, ובסגנון חכמינו ז"ל שלם וטוב
לשמים ולבריות, שלם בגופו ובנפשו ובתורתו, ומתוך שלום בארצו
הקדושה כמו שנאמר ונתתי שלום בארץ גוי וחרב לא תעבור בארצכם,

הכלי מפואר .. חכמה מפוארה: להעיר מתענית ז, סע"א. פרש"י ד"ה פתיא אוכמא
— ע"ז טז, ב.

ובהוראת חכמינו ז"ל: קידושין מ, ב. וש"נ.
וגדול זכות המזכה את הרבים: ראה אבות פ"ה מ"ח.

ט'תשעז

מצילום האגרת.

מור"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.
ובסגנון חכמינו ז"ל: ראה קידושין מ, א. שבת לג, סע"ב. פרש"י עה"פ וישלח לג,
ח (ע"פ כ"ד פס"ט, ה).
כמו שנאמר: בחוקתי כו, ו ואילך.

אני הו"י אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים גוי' ואולך אתכם קוממיות.

כבר נדפסו דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: "ידוע המנהג שקבל אדמו"ר הזקן .. מרבו בשם רבו מורנו הבעש"ט, לאמר הקאפיטל תהלים המתאים למספר שנותיו אחר תפלת שחרית קודם אמירת השיעור תהלים בכל יום כנהוג". אשר על פי זה, מזמור תהלים שמתחיל מר לאמרו בראש חודש כסלו הבע"ל הריחו מזמור פ"א.

ויהי רצון שיקויים בו הנאמר במזמורו: אנכי ה"א המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו — בתוככי שאר הברכות אשר במזמור האמור.

וכבר נדבר בהזדמנויות שונות דיוק הכתוב **המעלך** מארץ מצרים, שלא כרגיל ברוב המקומות, כולל גם הכתוב דריש פ' בחוקתי הני"ל **הוצאתי** מארץ מצרים. כי הדיוק וההדגשה כאן הוא **המעלך**, רוצה לומר עלי' מכל ענינים של ארץ מצרים, וכמובן ולכל לראש מענין העקרי דמצרים — מיצר וגבול מדידה והגבלה, שזהו הקדמה וביאור להבטחה שלאחרי זה: הרחב פיך ואמלאהו. כי הרחבה זו אין בה כל תנאים והגבלות, כי אם תלוי' באדם, והובטח שכל כמה שתהי' ההרחבה — יקויים ואמלאהו.

והביאור הוא כאמור, שכיון שמקדים **אנכי** (מי שאנכי, דלא איתרמיז בשום אות וקוצא כלל) **הו"י** (המהוה כל הבריאה והעולמות

כבר נדפסו: אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהר"צ ח"י אגרת ג'שנה. קובץ מכתבים לתהלים. וראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1. וש"נ.

במזמורו: פא, יא.

וכבר נדבר: ראה גם שיחת ש"פ חיי שרה שנה זו (שיחות קודש ה'תשל"ח ח"א ע' 201 ואילך). לקו"ש ח"י ע' 75 ואילך.

דמצרים — מיצר וגבול: ראה תניא פמ"ז. תו"א וארא נז, ב ואילך. ועוד. בהנסמן בהגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים ח"ב ע' תשנו, הערה ד"ה יציאת מצרים.

הרחב פיך .. אין בה .. והגבלות: ראה גם לקו"ש חכ"ב ע' 241 הערה 4. שיחת י"ג ניסן ה'תשמ"ב (התועדויות ח"ג ע' 1261 ואילך).

אנכי (מי שאנכי .. וקוצא כלל): ראה לקו"ת פנחס פ, ב. ובכ"מ.

דלא איתרמיז כו': ראה זח"ג רנז, ב (ברע"מ).

הו"י (המהוה): דהו"י הוא לשון מהוה — תניא שעהויה"א רפ"ד. וראה זח"ג שם.

פרדס שער א (שער עשר ולא חשע) פ"ט.

כולם) **אלקיד** (כוחך וחיותך; אשר אף שברא את האדם נשמה בגוף מוגבל ברמ"ח אברים ושס"ה גידים וכו', הגבלה בכל הפרטים והעניינים, הנה על ידי שאנכי הו"י הוא כוחך וחיותך, הריני) **המעלך מארץ מצרים** (מיצרים וגבולים; שעל פי זה מובן ואפילו פשוט שאם רק) **הרחב פיך** (הרי תיכף ומיד) **ואמלאהו**.

וכדי לשלול דעת כל הספקנים והמפקפקים וכו', מעתיק הצ"צ ברשימותיו לתהלים על הכתוב הרחב פיך ואמלאהו: ופירש רש"י הרחב פיך לשאול ממני כל תאוות ליבך ואמלאהו ככל אשר תשאל אמלא. וגם פירוש הראב"ע: כאשר תאמין כי אנכי ה' העומד לנצח, התענג עלי שתבקש בפיך כל רצונך ומשאל לבך ואמלאהו.

בהוקרה ובכבוד ובברכה, ובפ"ש כל המשתתפים ש"י בחגיגת יום ההולדת בכל מקום שהם, וביחוד בארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, בביהכ"נ וביהמ"ד "צמח צדק" אשר בירושלים עיר קדשנו תובב"א, ובכפר חב"ד — מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר זכה מר והצליח להיות מראשי בוניו ומבססיו ומרחיביו, כן יוסיף גם בעתיד מוסיף והולך ואור.

ובאיחולי למר שיבש"ט בקרוב אשר מילא ה' דברו: כמעט (בשעה מועטת) אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב יד. ויאכילהו (לישראל) מחלב חטה ומצור דבש אשביעך,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

בקשתי וזרזתי לגמור ולהוציא לאור מדרושי ורשימות אדמו"ר הצ"צ מכתבי יד על ספר בראשית, בהוספה על הנדפסים מכבר. וזה יצא ראשונה על פ' בראשית ונח. זירזו למען יגיע ליד מר ליום הולדתו ותהי זה תשורה ושי מתושבי כפר חב"ד הם בניהם ובנותיהם שליט"א, וגם שי

אלקיד (כוחך וחיותך): ראה טור או"ח סוס"ה. שו"ע אדה"ז שם ס"ב"ג. וראה לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א. ובכ"מ.
ברשימותיו לתהלים: יהל אור ע' רצד.
בארץ .. שנה: עקב יא, יב.
כמעט .. אשביעך: תהלים פא, טז; יז (ובפרש"י).
פ' בראשית ונח: אוה"ת בראשית כרך ג, שבפחת דבר שלו התאריך הוא: עש"ק כ"ף מ"ח, ה'תש"ל.

משלי. ובמיוחד אשר אחד הדרושים הוא ד"ה להבין ענין הברכות, [דרוש ארוך מאדמו"ר הזקן, בתוספת הערות הגהות ומ"מ וקיצורים מאדמו"ר הצמח צדק]. ותקותי שגם הספר יגיע למר בעתו ובזמנו.

זה עתה קבלתי המכ"מ מטי"ז חשוון. ותי"ח תי"ח על גודל הנחת רוח וקורת רוח מתוכנו, מתחיל מהבשורה טובה שנתקיימה החזקה שליח עושה שליחותו, השלוחים שעלו מהכא להתם ומסרו הברכה ליום ההולדת, בתוספת ענינים אודות ארצנו הק' תובב"א וכו', ומסיים בבשורה הטובה, אישור הידיעה שקבלתי מאנ"ש שיחיו, אשר אור לראש חודש כסלו יתפלל מר בביהכ"נ צמח צדק ובערב אותו יום יהי בכפר חב"ד.

ויהי רצון אשר כבכל דבר טוב, ובפרט טוב לשמים וטוב לבריות, יומשך מזה – פירות טובים וגם כן – לשמים ולבריות וכו'.

לכתבו אודות הדפסת כרך מאמרי אדמו"ר הזקן שהי' מוכן לדפוס וכו', מצטער אני – שכנראה בעתו לא קיבל מר כרך האמור, כרך השלישי של מאמרי אדמו"ר הזקן, והוא ספר מאמרי אדמו"ר הזקן – תקס"ב, אשר נדפס לפני שנים אחדות. והרי גם נזכר בקובץ הקי"ן במאמרו של הרב עדין שיי שטינזלץ, בהערה לבסוף, כי נדפס לאחר כתיבת מאמרו בהקובץ. ובקשתי אז אשר ישלחו למר תיכף את הספר הנ"ל.

באוצר הכתיב"ד אשר כאן ישנם עוד שני ביכלעך בפורמאט קטן, אשר רובם הם מאמרי אדמו"ר הזקן (חלק חשוב מהם – מאמרים קצרים) וחלק מהם, כנראה, נדפס בס' בונה ירושלים ובס' מאה שערים. אבל כפי הרשום בזכרוני ישנם ביניהם כמה מאמרים שעדין לא נדפסו. ומקום לומר אשר גם במאמרים שנדפסו כבר – יש כמה שינויים בביכלעך אלו. כמה תהי' כמות מאמרים הנ"ל, האם כדי ספר כספרים שהו"ל עד עתה או יותר מזה וכו', אפשר יהי' לדעת רק לאחר הליקוט

אחד הדרושים: באוה"ת הנ"ל תקנא, א ואילך.

החזקה שליח עושה שליחותו: עירובין לא, ב. ושי"נ.

שכנראה בעתו כו': להעיר מלעיל חכ"ג אגרת חתתצו.

נדפס לפני שנים אחדות: תאריך הפתח דבר הוא: כ"ף מנחם אב, ה'תשכ"ד.

בקובץ הקי"ן: י"ל לקראת כ"ד טבת ה'תשכ"ט – ראה שם ס"ע 94.

מאמרי אדמו"ר הזקן .. קצרים: רובם נדפסו לאח"כ בספר מאמרי אדמו"ר הקצרים (קה"ת, תשמ"א).

והעיבוד וההשוואה עם שאר המאמרים הנדפסים ואלה אשר בעוד כתבי יד שבכאן. כמה זמן יארך הליקוט והעיבוד ג"כ קשה לשער. אף על פי כן מצאתי לנכון להודיע למר עד"ז, שהרי בודאי הכל בהשגחה פרטית ובפרט בנוגע לתורה ופנימיות התורה אשר בימינו נתגלתה בתורת החסידות. ועל מר להחליט האם זהו מתאים למה שעלה בדעתו ומחשבתו שכותבה. וחילוק העקרי שבזה הוא — שבה בשעה אשר "ספר תקס"ב" הרי נעתק בגוף כתי"ק אדמו"ר האמצעי, הנה המאמרים אודותם כותב אני בזה — הם כתי"י מעתיקים [אף שכנראה העתיקו מגוף כתי"ק או מכתב יד מוגה].

ט'תשעה

בי"ה, ראש חודש כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ישעי' שי' אברך
רח' ברנדייס 20, תל אביב

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב אודות הספר שמתכוננים להו"ל ומציע שאשתתף בקובץ זה בדברים או אגרת וכולי.

הנה, כידוע, אין זה מן הנוהג אצלי כלל להשתתף בקובצים וכדומה, ואתו הסליחה.

לאידך, בודאי ידוע למר שיש כמה מכתבים ממני שיצאו בהזדמנויות שונות ישר — כביטוי במכתבו — לאחד מגדולי היהודים בדורנו, אלא שבזה, כמוכן, עליו לפנות ישר אל מקבל המכתב.

אף כי מאז נפגשנו אישית לא שמעתי מכ' באופן ישר, תקותי אשר

ועל מר להחליט כ': ראה גם לקמן אגרת ט'תשעט, ובהנסמן בהערות שם.
ספר תקס"ב .. אדמו"ר האמצעי: ראה לעיל שם.

ט'תשעה

כידוע: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תרל"ג (ע' שטו). חכ"ב אגרת ח'תרמו. לקמן אגרת ט'תשכב.

רמג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

הכל בסדר אצל מר, וסדרו של איש היהודי הריחו מתאים להוראת תורתנו, תורת חיים, להיות מוסיף והולך בטוב וישר ובקודש מזמן לזמן. בכבוד ובברכה.

ט'תשעט

ב"ה, ראש חודש כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו די מתפללים פון קהילת "אוהב שלום"
ובראשם הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר פנחס אהרן ש"י,
מייאמי ביטש
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען די ידיעה וועגן דער בעפאַרשטייענדער חנוכת־הבית פון דעם נייען בנין פון אייער שול, ג' חנוכה הבע"ל.

אַז עס קומט צו אַ **בית־כנסת** און **בית־מדרש**, מיינט עס דאָך, אַז עס איז צוגעקומען אַ **בית־מקדש מעט**, און עס קומט צו קדושה באַ אידן. דאָס איז אַזוי אפילו אויב עס זיינען שוין דאָ אַנדערע שולן פון זעלבן נוסח אין דעם געגנט; על אחת כמה וכמה אין אַ אָרט וואו דאָס האָט טאַקע געפעלט.

נאָך אַ נקודה אין דער שמחה איז, אַז דאָס גופא וואָס אידן קומען זיך צוזאַמען צו שאַפן די שול און דערנאָך צו פייערן די חנוכת־הבית, ווייזט דאָס אויף דער אינערלעכע באַציאונג צו דער זאך מיט **ליבשאַפט** און איבערגעבענקייט.

להוראת תורתנו: ראה ברכות כח, א. וש"נ. תנחומא חיי שרה ה.

ט'תשעט

מוה"ר פנחס אהרן: וועבערמאַן. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ד אגרת ט'קצא (ע' קצג), ובהנסמן בהערות שם.
בית מקדש מעט: ראה מגילה כט, א.

דאָס גיט אויך די זיכערע האַפנונג, אַז די שול וועט באַרעכטיגען דעם נאָמען **בית־כנסת** — וואו אידן פאַרזאַמלען זיך און פאַראייניגן זיך אין אַ מקום תפילה צום אויבערשטן, ווי אַזאַ הייליגער אָרט באַדאַרף צו זיין.

דערצו, ווען צוזאַמען מיט אַ בית־כנסת איז דאָס אויך אַ **בית־מדרש** פאַר שיעורים קבועים אין תורת ה', האָט די השפעה אַן אָנהאַלט אין טאַג־טעגלעכן לעבן אויך אויסערהאַלב די פיר ווענט פון דער שול, אַז דאָס לעבן זאָל זיין על פי תורת ה', **תורת אמת** און **תורת חיים** — תורה מלשון "הוראה", אָנווייזונג — וואָס דאָן ברענגט דאָס אמת'ע האַרמאָניע און **שלום** אין אַלע געביטן פון לעבן: שלום צווישן איד און איד, שלום צווישן איד און אבינו שבשמים, און שלום באַ יעדן אידן פערזענלעך, דורך באַפרייען זיך פון יצר־הרע און אינערלעכע צעשפּליטערקייט. אַזאַ שלום איז דאָך זיכער די כלי צו אַלע גיטלעכע ברכות.

אַזוי ווי די חנוכת־הבית קומט פאַר חנוכה, זאָל דער אויבערשטער העלפן אַז אַלע ענינים פון דער שול זאָלן זיין דורכגעדרונגען מיט דעם גייסט פון חנוכה, אין אַן אופן פון מוסיף והולך מוסיף ואור — אין אַ שטייגענדער מאָס פון ליכטיקייט, די ליכטיקייט פון **נר מצוה ותורה אור**.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

תורה מלשון "הוראה": ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים שלו ערך ירה. גר"א ר"פ בראשית כשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, ב.
שלום .. כלי .. ברכות: סיום מס' עוקצין (וסיום ששה סדרי משנה).
חנוכה .. מוסיף והולך: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע או"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ב.
נר מצוה ותורה אור: משלי ה, כג. ושייך במיוחד לנרות חנוכה — ראה פרש"י ד"ה בנים — שבת כג, ב (וראה לקו"ש ח"י"ז ע' 143). הגסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 511 הערה ד"ה בלשון הכתוב.

ט'תשפ

בי"ה, ראש חודש כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בחנוכת הבית – "בית חיים שאול"
– דישיבת אחי תמימים בראשון לציון בארצנו הק'
תוביב ע"י משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר חנוכת הבית בט"ו לחודש זה, חודש
שסיומו וחותמו בימי החנוכה, שבזה גם כן ענין של חנוכת הבהמ"ק. והרי
כל בית כנסת ובית מדרש (ישיבה) נקרא "מקדש מעט". ובפרט שמלאכת
המשכן נגמרה בכסלו, בכ"ה בו.

ויהי רצון שהבית ימלא תפקידו שיהי' בית גדול, וכפירוש חכמינו
ז"ל, שמגדלין בו תורה ומגדלין בו תפלה, שזוהי נקודת ישיבות אחי
תמימים ותומכי תמימים, שלומדים בהן תורה חדורה יראת שמים
ותפילה.

ובפרט שהבית נקרא על שם מייסד ישיבה האמורה – שמסר נפשו
על לימוד תורה ביראת שמים.

התקוה חזקה שרוח המסירת נפש של המייסד תשפיע על הלומדים
שי' בבית הזה, וכן יהי רצון שרוח המסירת נפש תשפיע גם על התומכים
שי' בהישיבה ומשתתפים בבנינה, בתוככי כל עניני הישיבה בראשון

ט'תשפ

נדפסה ב"ספר זכרון לר"ש ברוק" (ראשל"צ, תשל"א) ע' 132. "בכרם חב"ד" גליון
13 (שבט תש"ל) ע' 2.

בימי החנוכה .. חנוכת ביהמ"ק: ראה לקר"ש ח"י ע' 279. ח"כ ע' 633 בהערה. חכ"ה
ע' 379, ובהערות שם.

בית כנסת ובית מדרש .. מקדש מעט: ראה מגילה כט, א.

שמלאכת המשכן נגמרה בכסלו, בכ"ה בו: ילקוט שמעוני מלכים רמז קפד.

בית גדול: מלכים כה, ט.

וכפירוש חכמינו ז"ל: מגילה כז, רע"א.

מייסד ישיבה האמורה: הרה"ת וכר' ר' חיים שאול ע"ה ברוק.

לציון, שגם התמיכה תהי' חדורה במסירת נפש ורצון מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תשפא

ב"ה, ראש חודש כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם גד שי' מאחערקאווסקי

שלום וברכה!

איך האָב ערהאַלטן אייער בריוו פון כ"ב חשוון און דעם פריערדיגען.

דאָס וואָס איר שרייבט וועגן די לעצטע געשעענישן וכו', זייט איר גערעכט, אַז איצט איז נישט די פאַסנדע צייט צו זוכן אַ קונה אויף דעם געשעפט. עס איז אָבער צו האָפּן, אַז דאָס איז נאָר צייטווייליג, און אַז די לאַגע וועט זיך מיט דער צייט פאַרבעסערן, אַזוי אַז עס וועט זיין מעגלעך צו פאַרקויפן אויף גינסטיגע באַדינגונגען.

אַזוי ווי מיר זיינען אַריין אין דעם חודש פון גאולה, נסים און ליכטיקייט, זאָל דער אויבערשטער געבן, אַז דאָס זאָל זיין אַזוי אין אַלע אייערע ענינים, פריוואַטע און אַלגעמיינע, זיי זאָלן זיין פריי פון שוועריקייטן און דורכגעדרונגען מיט ליכטיקייט, בנר מצוה ותורה אור, לויט די הוראות פון די חנוכה ליכט, מוסיף והולך מוסיף ואור.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

במסירת נפש ורצון: ראה תורה אור מקץ לו, ב. ובכ"מ.

ט'תשפא

מו"ה אברהם גד מאחערקאווסקי: אגרת נוספת אליי — לעיל חכ"ה אגרת ט'תט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתקנר.
בנר מצוה: משלי ו, כג. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה נר מצוה.
חנוכה... מוסיף והולך: שבת כא, ב. רמב"ם הלי' חנוכה פ"ד ה"א. שר"ע א"ת הלי' חנוכה סתרי"א ס"ב.

רמז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשפב

[ר"ח כסלו, ה'תשי"ל]

נסיעתם לאהקתיו — רצו"ש — (אפילו אם רק הם והבר מצוה שיי יסעו) — היא (לכה"פ) הוצאה של — 1500 דולר. ובודאי יהי זכות גדול של הבר מצוה, באם בשום אופן לא ירשה לבזבז סכום זה על הני"ל. ויעשה הבר מצוה דוקא כאן ויוכלו להשתתף בשמחתו כל חבריו ש' בלימוד התורה, ובאותו יום יבקר עה"צ של כ"ק מו"ח אדמו"ר וכו' וכו'. ויהא בשטומ"צ בכל.

ט'תשפג

ב"ה, ב' כסלו, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת רוממי ת"י

ברכה ושלוש!

... מובן שהוראה וחינוך בני"י ש' באופן המקרבם לאבינו שבשמים ולתומ"צ חשובים הם במאד, ובתקופתנו — גם חיונים, ואשרי חלקו של כל העוסק בזה. וזכות הרבים מסייעתו.

ט'תשפב

נכתבה על גליון המכתב מיום ר"ח כסלו ה'תש"ל.
נסיעתם לאהקתיו: ע"מ לחגוג את חגיגת הבר מצוה של הבן.

ט'תשפג

מרת רוממי ת"י: גימבורג, ירוש"י.

ט'תשפד

ב"ה, יום א' ו' כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ועד הרבנים דק"ק דיטרויט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבם מיום הרביעי ותוכנו בשאלה, שאלת
חוות דעתי האם כדאי בזמן הזה שהמצב בישראל הוא כו' לצאת במחאה
נגד הנהגת פ' כו'.

והנה כבר נעשה מעשה, שהמחאות נגד כמה ענינים שם הולכות
ומתרבות ודוקא בשבועות וימים הכי אחרונים, ובמדינה זו בפרט, ולא
רק מארגוני רבנים כי אם גם מארגוני בעלי־בתים, בקשר עם פרשת
ניתוחי מתים, טלביזי בשבת וכולי.

ויהי רצון אשר בעגלא דידן נזכה שכל אחד ואחד מישראל יכיר
וידע, ככתוב בפרשת שבוע זה, אשר הו'י נצב עליו גו' (ואשר) הארץ גו'
לך אתננה (שניתנה מהקב"ה, וכן גם) ולזרעך, ויתבונן בזה כראוי, שאז
הרי המסקנא היא מידית וודאית, אשר כל הענינים השייכים לה, הן
בארץ והן מחוצה לה, צריכים להיות באופן אשר כל הרואה יכיר שהיא
"ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה".

בכבוד ובברכה.

ט'תשפד

בפרשת שבוע זה: ויצא כח, יג.
ארץ .. שנה: עקב יא, יב.

רמט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשפה

בי"ה, ז' כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר דוד שי גרינברג

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום כ"ח חשוון, בו כותב אודות משפחה שמוצאה מחב"ד ועלתה לארץ ישראל לאחרונה ממדינה ההיא, ויש לה בעיית דירה וכולי.

הנה ידוע אשר אין דעתי נוחה כלל ממה שמבזבזים סכומים עצומים לפי ערך בשביל לדור דוקא במקומות מסויימים באה"ק ת"ו, אף שקל יותר להשיג דירה במחירים ותנאים מתאימים לפי ערך בשכונה של יראי-שמים מחוץ למקומות המסויימים.

בנידון זה הרי יסדנו לא כבר ישוב לעולים ממדינה ההיא, ושמנו "נחלת הר חב"ד" בסמיכות לקרית מלאכי, בשביל עולים ובתנאים הכי נוחים שלא בערך לשאר המקומות באה"ק ת"ו.

ומהנכון אשר המדובר אודותיו כותב יתקשר בענין זה עם הרב אפרים שי וואלף (ת.ד. 46, לוד), באם מעונין להתיישב שם ורוצה לקבל פרטים בזה.

בכבוד ובברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב. כיון שכל ענין בהשגחה פרטית, וכותב בסוף מכתבו שהוא מורה בבני"ס תיכון בירושלים עיה"ק ת"ו, תקותי שמנצל השפעתו להחדיר בהתלמידים יראת שמים ואהבת ה' והליכה בדרכיו בלי פשרות. ואם מוכרח זה בכל מקום, על אחת כמה וכמה בארץ אשר עיני ה"א בה

ט'תשפה

יסדנו .. "נחלת הר חב"ד": ראה גם לעיל אגרת ט'תרנ"ד, ובהנמקן בהערות שם.
בארץ .. שנה: עקב יא, יב.

מראשית השנה ועד אחרית שנה. ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך למותר.

ט'תשפו

[ט' כסלו, ה'תשי"ל]

הערתו אינו ברורה כל צרכה. וכנראה שצירף שני אופנים שונים **בהחלט** — בנוגע להשינוי במנין הימים שאפ"ל בין (1) הנמצא מצד אחד של קו התאריך (2) העובר ממזרח למערב (ג) העובר ממערב למזרח.

המדובר בהשיחה הוא רק בהשינוי — ע"י העברת הקו — **בהסדר** דהימים בספה"ע, בשבוע וכו'.

אפשרי עוד שינוי נוסף — ע"י הליכתו ממזרח למערב או להיפך שע"ז מקצר או מאריך **מדת** המעל"ע, שזה דורש שקו"ט מיוחדת וקשה — למצוא יסודות בשי"ס וכו' — ע"ד שבת (ק"ח, ב) ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בציפורי, אבל לא זהו ממש. וק"ל —

ועד שבימינו — הרי אפשר שיסובב כדור הארץ כמה פעמים במעל"ע **אחד** ותזרח לו השמש כ"פ במעל"ע זה **ופשיטא** שלא יספור ספה"ע ע"פ שקה"ח אלו (או — ימות השבוע). וראה סי' שצויינו בקצש"ע — שערים המצוינים בהלכה ריש ה' שבת. ועוד.

אזכיר עה"צ.

ט'תשפו

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 295 והוגהה ע"פ צילום כתי"ק. והיא למו"ה עזרא שוחט. הערתו: ראה גם לעיל אגרת ט'תשנ"ט, ובהנסמן בהערות שם. המדובר בהשיחה: ראה שם.

ט'תשפז

בי"ח, ערב שבת קודש פי ויצא, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אַנטיילנעמער אין דעם 14טן יערלעכן באַנקעט
פון דער בית רבקה שולע פאַר מיידלעך אין מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דערמיט שיק איך מיין באַגריסונג און ברכה צו אַלע אַנטיילנעמער,
געערטע געסט און פריינד פון דער בית רבקה שולע צו דער געלעגנהייט
פון דעם יערלעכן באַנקעט. השם יתברך זאָל העלפן, אַז די אונטערנעמונג
זאָל זיין מיט גרויס הצלחה.

די פייערונג, וואָס קומט פאַר אויף מאָרגן נאָך י"ט כסלו, דער חג
הגאולה פון דעם אַלטן רבי'ן, בעל התניא והשולחן-ערוך און גרינדער פון
חב"ד, וועט זיכער צוגעבן אַ ספעציעלע באַדייטונג צו דער אונטערנעמונג.
וואָרום, ווי באַקאנט, האָט דער אַלטער רבי געשטעלט די גרעסטע הדגשה
אויף דעם ענין פון חינוך בכלל, אַריינגערעכנט אויך די דערציאונג פון
אידישע טעכטער. אויך אין דער משפחה פון דעם אַלטן רבי'ן איז געווען
אַ טראַדיציע פון געלערנטע פרויען, כאָטש אין יענע יאָרן איז דאָס געווען
בכלל אַן אויסנאָם, אַזוי ווי די אומשטענדן דאָן האָבן דאָס ניט שטאַרק
געפאָדערט, ווי דאָס ווערט דערציילט אין די **זכרונות** פון כ"ק מו"ח, דער
רבי דער שווער זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

און וויבאַלד מען האָט דאָס אונז דערציילט און באַשריבן מיט פיל
איינצלהייטן, איז אַ סימן אַז דאָס איז אַן אַנווייזונג, אַז אַזוי דאָרף דאָס
זיין, בפרט אין אונזערע צייטן, ווען די גאַנצע הנהגה פון דער אידישער
היים איז אין אַ גאָר גרויסער מאָס אָפהענגיק פון דער פרוי און מוטער,

ט'תשפז

ווי באַקאנט: ראה גם לקמן אגרת ט'תשצא.
דערציילט אין די זכרונות: ראה ספר הזכרונות ח"ב פרק פ. צב"צ. צד. קו. סי'
השיחות ה'תש"ד ע' 64 ואילך.

וואָס איז טיטולירט אַלס "עקרת הבית" — דער יסוד פון דער אידישער הויז. דעריבער איז עס אַ ספעציעל לעבנסוויכטיגע נויטווענדיקייט, אַז אידישע טעכטער זאָלן [זיין] גוט צוגעגרייט פאַר זייער העכסט־וויכטיגע לעבנס־אויפגאַבע.

דאָס איז דאָך דער צוועק פון דער בית רבקה שולע פאַר מיידלעך, און דערפאַר איז דאָס אַן ערשטע פליכט, ווי אויך אַ גרויסער זכות, צו העלפן שטיצן און אויסברייטערן די בית רבקה שולע. און די וועלכע האָבן א חלק אין דעם וועלן זיכער געבענטשט ווערן מיט כל טוב, און ספעציעל מיט אידישע נחת פון די אייגענע קינדער און קינדס־קינדער שיי, אין גוטן געזונד און מיט הצלחה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה.

ט'תשפח

בי"ה, י"ד כסלו, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר צבי שיי איצקוביץ

ראש עיריית לוד

שלום וברכה!

מזמן לזמן אני דורש לשלומו מאנ"ש שיי תושבי לוד ומקבל גם אישית פ"ש ממנו על ידי המבקרים משם. ועתה התענגתי במיוחד לקבל פ"ש ממנו על ידי הרב אפרים שיי וואַלף שמסר לי גם כן מכתבו מיום ט' בכסלו.

ויהי רצון שרבות בשנים יבשר טוב בענייני הפרטיים, וגם כן — וגם זה עיקר — בשורות טובות בענייני העיר, ובמיוחד בנוגע לשיכוני ומוסדות חב"ד, כיון שזכה שההשגחה העליונה נתנה לו הזכות והאחריות למלא תפקיד ראש עיריית לוד.

"עקרת הבית": ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנר, א. אוה"ת נ"ך ח"כ ע' תתצא ושם ע' תתנח ואילך.

ט'תשפח

מר צבי איצקוביץ: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרי, ובהנסמן בהערות שם.

ואף על פי שאחריות גדולה היא, אבל הרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה שאין הקדוש ברוך הוא דורש לפי כוחו, אלא לפי כוחם של בריותיו, וביחד עם התפקיד נתן לכו"ח הכוחות למלא תפקידו במילואו ועל הצד הכי טוב, ובנקודה הפנימית שהעיר תתאים למשימתה להיות עיר ואם בישראל, בארץ הקודש, אשר עיני ה"א בה — תמיד — מראשית השנה ועד אחרית שנה, ולשמש דוגמא לשאר הערים בישראל.

ואחרון אחרון חביב, ברכת מזל טוב להיכנס בנו משה שי' לעול מצוות, ויהי רצון שיקבל עליו עולה של תורה ועול מצוות בלבב שלם ובטוב לבב, ויצליחו הוא עם זוגי תחי' לגדלו עם כל ילדיהם שיחיו, בנוסח המסורתי, לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה בשובה ובנחת.

בכבוד ובברכה.

ט'תשפט

בי"ה, טו"ב כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

נשי ובנות חב"ד בארצנו הקדושה תוב"ב
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

בנועם קראתי מכתבן מיום ט' בכסלו עם דו"ח מפעולותיהן וההחלטות הטובות להגברת הפעולות בכמה שטחים מתכניתן. ויהי רצון שחפץ ה' בידן יצליח, ויהי נועם ה' עליהן ומעשה ידיהן, ללכת מחיל אל חיל בהפצת היהדות וענייני, חדורים ברוח וחיות ואור החסידות.

אמרו רבותינו זכרונם לברכה: ראה במדב"ר פ"ב, ג. תנחומא נשא יא.
עיר ואם בישראל: ראה שמואל"ב כ, יט.
אשר... שנה: עקב יא, יב.
ואחרון אחרון חביב: פרש"י עה"פ וישלח לג, ב (מב"ר פ"ח, ח). ועוד.

ט'תשפט

שחפץ ה' בידן יצליח: ע"פ לשון הכתוב — ישעי' נג, יו"ד.
ויהי נועם... ידיהן: ע"פ לשון הכתוב — תהלים צ, יז.
מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק כסופן. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ה
ס"א. וש"נ.

ובודאי ינצלו במיוחד ימי סגולה אלה, גאולת רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, אשר הדגיש תפקידה הגדול של האשה הישראלית בתור "עקרת הבית", שהיא הקובעת במדה הכי חשובה כל ענייני הבית והנהגת הבית. וידוע אשר במשפחת אדמו"ר הזקן הי' נוהג שהנשים היו יודעות ספר ומתן גם מלומדות – אף שזה הי' נדיר באותם הימים, כיון שלא הי' הכרח כל כך בתנאי החיים אז – כמסופר וגם מפורסם בספר הזכרונות של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וכיון שהודיעו אותנו את כל זאת, ובכמה פרטים, מוכח שהוא הוראה לכל אחד ואחת מאתנו. ואדרבה עוד ביתר שאת וביתר עוז בדורנו זה, שחינוך הבנות הוא צורך חיוני ממש, כמובן ופשוט.

וכן בטח ינצלו ימי החנוכה הבאים לאחר ההכנה דחג הגאולה, ומענין לענין באותו ענין, וכמאמר חכמינו ז"ל "אף הן (הנשים) היו באותו הנס" – להתחזק בפעולות הפצת נר מצוה ותורה אור, מוארים באור וחיות חסידותיים, באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, כהוראת נרות חנוכה, שמוסיפים באורם מיום ליום, אף שבכל יום מספיק מספר הנרות כמו שהוא על פי הסדר, אבל צריך שיתוסף עוד נר למחרת וכן למחרתים וכולי, ומה שהי' מספיק תמול לא מספיק היום, ומה שמספיק היום אינו מן המדה ליום מחר. וקל להבין, שהרי נצטוינו להעלות בקודש. וכאמור כמה פעמים, שציווי התורה הוא גם נתינת כח מלמעלה למלא הציווי במילואו, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

ברכה לחג הגאולה בהיר ולימי חנוכה מאירים ולהצלחה מופלגה בכל הפעולות, שהן גם הצינורות להמשיך ולקבל ברכות ה' בכל המצטרף

"עקרת הבית": ראה ב"ר פ"א, ב. זח"א קנר, א. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתנא ושם ע' תתנח ואילך.

וידוע .. בספר הזכרונות: ראה גם לעיל אגרת ט'תשפ"ט, ובהנשמן בהערות שם.

וכמאמר חכמינו ז"ל: שבת כג, א.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה בהנשמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה נר

מצוה.

כהוראת נרות חנוכה: ראה שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע או"ח הל' חנוכה סתרי"א ס"ב.

נצטוינו להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. וראה בהנשמן לעיל אגרת ט'תקצ"ו הערה ד"ה להעלות בקודש.

שציווי התורה .. נתינת כח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא. במדב"ר פ"ב, ג.

רנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

להן ולבני ביתן שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובאופן דמוסיף וחולד.

ט'תשצ

בי"ה, כ"א כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יחיאל הכהן שי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו ממוצאי שבת־קודש דחג הגאולה. ותקותי שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב בריאותו.

ויהי רצון שההטבה בזה ובכל עניניו בגשמיות וברוחניות גם יחד תהי' הלך וטוב מוסיף וחולד, כהוראת ימי חנוכה המתקרבים ובאים.

ובפרט שמזרע אהרן הכהן הוא, שענינם ותפקידם הוא, ככתוב בתורת משה, יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל.

לפלא שזה זמן רב לא ראיתי מפרסומיו, פרט למה שכתב על דבר ספרו של ידידנו הד"ר ניסן שי מינדל. וממני"פ קשי: שאם לא פירסם דבר, הרי מאחר שחננו ה' בכשרונות עט סופר מהיר ויכול לכתוב בשפת המדינה, ולאידך מצב היהדות בכלל, ובתוככי הנוער בפרט, הוא כל כך מבולבל, הרי איך יכול לחשות? ואם פירסם, אלא שלא שלח לכאן, אע"פ שיש ליישב בדוחק, מכל מקום פלא, שהרי תכלית הנדפס שיגיע לחוגים הכי רחבים.

פשוט שאין כונתי לעורר קשיות ולהתאונן על העבר, כי אם הצד המעשי שבוה בהנוגע להוה ולעתיד.

ט'תשצ

כהוראת ימי חנוכה: ראה שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע אר"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ב.
ככתוב: ברכה לג, יו"ד.
עט סופר מהיר: ע"פ תהלים מה, ב.

בכבוד ובברכה לבריאות טובה ולבשורות טובות ולימי חנוכה מאירים בנר מצוה ותורה אור.

נ.ב. כיון שכנראה אין לו מי שידפיס על מכוונת כתיבה בלה"ק, יכול לכתוב ג"כ באנגלית, אף על פי שמעריך אני במיוחד שמכתב הקשור בחג הגאולה דייט כסלו כתבו דוקא בלשוננו היא לשון הקודש.

ט'תשצא

בי"ה, כ"א כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי' שייווער

ברכה ושלום!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען אייער בריוו פון ט"ו כסלו, מיט דער מיטטיילונג וועגן דעם בעפאַרשטייענדן יערלעכן אָוונט לטובת חב"ד־ליובאוויטש טעטיקייט אין דעטרױט.

אַ ספעציעלן פאַרגעניגען האָט מיר פאַרשאַפט דאָס וואָס עס איז אייך צוגעטיילט געוואָרן דער פאַרדינטער כבוד און זכות צו זיין די פאַרזיצערין פון דעם אָוונט.

איך האָב און איך בין זיכער, אַז די אונטערנעמונג וועט דורכגעפירט ווערן מיט גרויס הצלחה אין אַלע הינזיכטן, אין גשמיות און אין רוחניות, אין איינקלאַנג מיט די סגולה טעג פון חג הגאולה און חנוכה, ווי עס איז אויסגעדרוקט געוואָרן אין דעם בייגעלעגטן בריוו פון באַגריסונג און ברכה.

דערביי שיק איך מיינע באַזונדערע און פערזענלעכע גוטע וואונשן

בנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה נר מצוה.

ט'תשצא

מרת נחמה תחי' שייווער: אגרות נוספות אלי' — לעיל חכ"ד אגרת ט"צ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתק.
בייגעלעגטן בריוו: באנגלית. מתאריך "ערב י"ט כסלו, חג הגאולה ה'תש"ל — לידידי חב"ד ליובאוויטש ומתנה גן ישראל דיטרויט, משיגן, ה' עליהם יחיו".

צו אייך, אַלס פאַרזיצערין פון דעם אָוונט. דער אויבערשטער זאָל געבן, אַז איר זאָלט פאַרזעצן אייער גוטע אַרבעט אין אַ שטייגענדער מאָס, אין גוטן געזונד, מיט נחת און פאַרגעניגען לאורך ימים ושנים טובות.

מיט דער ברכה צו אַ ליכטיגען חנוכה און אַ ליכטיגען תמיד, ולבשורות טובות.

ט'תשצב

ב"ה, כ"א כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הנהלת גמילת חסדים
ע"י בית המדרש ליובאוויטש מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבם מיום ו' כסלו עם הדו"ח המצורף אליו.
ובהתאם לכתבם, אזכיר על הציון שיצליחו במפעלם הנעלה בהצלחה רבה ובאופן שתהא הפרנסה מצויה אצל אחינו בניי ויהי ענין הגמ"ח באופן דגמ"ח לעשירים, וכל המתעסקים בזה יוסיפו חיל בכל פעולותיהם הטובות ומתוך כך גם בכל עניניהם, כסיום וחזרתם חודש זה, אשר הכל הולך אחר החיתום, המה ימי חנוכה, שהלכה כבית הלל, דמוסיף והולך בנר ואור מיום ליום, נר מצוה ותורה אור.
בברכה להצלחה ולבשורות טובות ולימי חנוכה מאירים,

מ. שניאורסאהן

ט'תשצב

נרפסה בלקו"ש חכ"א ע' 473.
דגמ"ח לעשירים: ראה סוכה מט, ב.
הכל הולך אחר החיתום: ברכות יב, א.
שהלכה כבית הלל דמוסיף והולך: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ג. שו"ע
או"ח סתרע"א ס"ב.
נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה נר מצוה.

ט'תשצג

בי"ה, כ"א כסלו, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים יהודא שי

שלום וברכה!

בעתו מסר לי הרב חזקוני שי ע"ד קישור המכתבים ומה ששלח, וגם בקשת ברכה, והזכרתיו עה"צ וכן זוגי תחיי.

ולפלא שלא שמעתי ממנו, אף על פי שדרשתי עליו ע"י ידידינו שי.

ובבואנו מ"ט כסלו ולקראת ימי החנוכה המתקרבים ובאים, אחל למר שהכל יהיה כהוראת ימי חנוכה מוסיף וחולך מוסיף ואור, וכרצון אדמו"ר הזקן להראות ולהוציא בפועל שגי' אהבות — אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל — חד הוא. שהרי אם אוהבים יהודי צריך להשתדל שיהיה אוהב תורה ואוהב ה', ואם אוהבים אותו בפועל צריך להשתדל שיהיה אוהב ה' ואוהב התורה בפועל, עד שהנהגתו היומיומית בפועל תהי' בהתאם לזה. והקישור בין אהבת ה' ואהבת ישראל מבואר בפרק לב בתניא, וכמדובר כמה פעמים שהסדר בתניא ג"כ חשוב, והרמז שהעניין מובא בפרק "לב" הוא רב משמעות.

מוסג"פ לקוטי שיחות מהנדפס פה מזמן לזמן, ובזה ג"כ ענין

ט'תשצג

מר חיים יהודא: פלדי. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשח, ובהנסמן בהערות שם.

כהוראת ימי חנוכה מוסיף וחולך: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע אור"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ב.

שג' אהבות .. חד הוא: סה"ש קין הי"ש"ת ע' 2 ואילך. וראה לקו"ש ח"ב ע' 499. וראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תשא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתכד. ט'תתכה. ט'תתכו. ט'תתלה. ט'תתנו. ט'תתנט. ט'תתסא. ט'תתצח. ט'תתקנא.

וכמדובר כמה פעמים .. בפרק "לב": ראה בהנעתך ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים" (קה"ת, תשנ"ח) רפ"ב. רש"ג.

לקוטי שיחות .. ענין שדברנו: כנראה הכוונה ללקוטי שיחות שי"ל לקראת שבת פ' ויצא ה'תש"ל (נדפסה לאחר בלקו"ש ח"ה שיחה ב' לפ' ויצא), שבהערה בסופה (לקו"ש שם ע' 149) מאריך לבאר איך שמושלל לומר שכבר היתה "אתחלתא דגאולה". וראה גם לעיל אגרת ט'תריג, ובהנסמן בהערות שם.

שדברנו. וייער חילו של מר שלא התחשב עם אלה שרצו להשפיע עליו להפך, והדפיס ופירסם השקפה זו. וחבל מאד מאד שמקבלי השקפה זו, שמספרם הולך ומתרבה, לא הספיק לזה שכנוע בשכל, כי אם בעוה"ר עי"י מעשים בכל יום מהפצושים וכו' וכו'. וקשה להאריך בדבר המצער ועד לאחת (בלשון חכמינו ז"ל, מנחות יח, א', תוסי' ד"ה עד).

בברכה לימי חנוכה מאירים ולבשורות טובות.

ט'תשצד

ב"ה, יום א' דחנוכה, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלי' שי' עמיקם

שלום וברכה!

שמחתי לראות את מר בהתועדות (של ו' תשרי) וקויתי שתה"י הזדמנות לפגישה ושיחה פא"פ, בפרט ששמעתי שעשה איזה זמן בארה"ב. אבל כיון שלא היתה הזדמנות לדבר פא"פ, הרי ימים אלו ימי כושר הם גם לדברים שבכתב, ברוח ההתועדות שנתקיימה בימי הכתיבה וחתימה טובה, ובעיקר להביע איחולי שמנצל כל האפשריות שלו באותם הכיוונים שדברנו כאשר נפגשנו, ונשאר אצלי הרושם ששינו באנו לאותה מסקנה, אף על פי שלא הוברר לגמרי באיזה אופן יוציאה בפועל. אבל כיון שאמרו חכמינו ז"ל מעשה הוא העיקר, תקויתי שחיפש כל הדרכים, ולא רק במחשבה אלא גם במעשה, שהרי אין חכם כבעל הנסיון, וסוף סוף מוצאים הדרך הכי מועילה והמביאה לתוצאות במדה הכי גדולה.

מהפצושים כו': שב"מלחמת ההתשה".

ט'תשצד

מצילים האגרת.

מר אלי' עמיקם: אגרות נוספת אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט"שפה. ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתצ. ט'תתקעד.

שמחתי כו': ראה גם אלבום "הרבי שלוש שנות נשיאות" ח"א ע' 139. בהתועדות (של ו' תשרי): ראה גם לעיל חכ"ה שם.

שאמרו חכמינו ז"ל: אבות פ"א מ"ז.

אין חכם כבעל הנסיון: עקדה שער יד. מעבר יבוק שער ב.

ומובן שיהי' לי נחת רוח לשמוע ממנו, ובעיקר בשורה טובה
ומעודדת שהענינים נעשים בפועל.

ויהי רצון שכל הענינים, הכלליים והפרטיים, יתקדמו באופן
דמוסיף והולך מוסיף ואור, כהוראת ימי חנוכה אלו והנרות הללו שאנו
מדליקין בהוספה מיום ליום.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. אף על פי שבא בתור נ"ב, אינו אלא בשורות המכתב, אבל לא
בחיובות הענין, והוא שבתקותי האמורה נכלל ג"כ המשך פעולותיו
בהוצאת "תלמוד לעם", אף על פי שלא ראיתי חוברות חדשות לאחרונה.

ט'תשצה

בי"ה, א' דחנוכה, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... לכתבו אודות מדת הכעס כו' — יחקוק בזכרוננו מש"כ בתניא
רפמ"א אשר ה' **נצב עליו** ובוחן כליות ולב וכו', וכשיזכיר עצמו אפילו
בעת הכעס אשר **כפשוטו** — ה' נצב עליו ובוחן כו' ודאי שתיכף יעבור
הכעס וכו'.

דמוסיף והולך .. מיום ליום: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע אור"ח
הל' חנוכה סתרע"א ס"ב.

ט'תשצה

לכתבו .. הכעס: ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט'קלה, ובהנסמן בהערות שם.

רסא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תשצו

[גי' דחנוכה, ה'תשי"ל]

באם אין חשש כלל וכלל — שעי"ז יבוא מי מהשומעים לעבור על
הלאו דאל תפנו גוי' (יד הל' ע"ז ב, ב: שלא לקרות כו' **כלל!** ושם ב, ג
שיש בזה — קרוב לדאי — עוד לאו דלא תתורו גוי').
ולשתתף בדיאלאגן וכו' וכיו"ב. באם יש איזה חשש — למה
להכנס לכ"ז, ובפרט בענין שאפילו אביוריהו כו' ובתקופתנו וכו'.

ט'תשצו

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוהר"ל שי' פורסט
רב ראשי ברוטרדם

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת מכתבו מר"ח כסלו, אף כי נתקבל באיחור
זמן, ולאחרי זה נתקבלה גם התרומה לצדקה, שנמסרה כפי הוראתו.
ובודאי לדכותי דכת"ר ולחבריו שי' שעזרוהו במפעל זה למותר
לחסביר גודל הזכות דצדקה בכלל, ובפרט צדקה שצריכה להיות בחשאי
ועד לעילום שם ואפילו במכתב וד"ל. ובמיוחד המנהיגים הרוחניים
והעסקנים, העושים ומעשים, הרי זכותם גדול ביותר.

ט'תשצו

נכתבה על גליון המכתב מג' דחנוכה ה'תשי"ל.
באם אין חשש: מענה לשאלה — אם להסכים לדרוש בנושא אותו האיש על פי
הגמרא.

דאל תפנו: קדושים יט, ד.
דלא תתורו: שלח טו, לט.
ולשתתף בדיאלאגן וכו': ראה גם לקמן אגרת ט'תתסב. וראה גם "התקשרות" גליון
כג ע' 9 ואילך.

ט'תשצו

העושים ומעשים: ראה ב"ב ט, א. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"י ה"ו.

ויהי רצון שכל עניני הציבור, הכלל והפרט, יהיו באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, כהוראת ימי חנוכה אלו והנרות הללו, שיהי אור לכל בני ישראל בכל מושבותם, כפשוטו, ובנר מצוה ותורה אור, ובהדגשה דעל פתח ביתו מבחוץ, היינו שאין מסתפקים בדי אמות שלו אלא מאירים ומטיבים הנרות גם של הזולת בהתאם לכלל גדול שבתורה ואהבת לרעך כמוך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות ובפייש כל המשתתפים במגבית הנ"ל שי'.

ט'תשצח

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

ועד האירגון דכנס בוגרי ב"ס למלאכה בכפר תב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפרטי־כל מהכנס שנתקיים אור לט"ז חשוון.

ויהי רצון שימלאו כל החלטותיהם לטובה במילואן ובשלימותן, מתוך שמחה וטוב לבב, ובהתאם לכלל גדול שבתורה, ואהבת לרעך כמוך, ישפיעו שמהם יראו וכן יעשו, באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, כהוראת נר

דמוסיף והולך .. חנוכה: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע אור"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ב.
שיהי' .. מושבותם: ע"פ לשון הכתוב — בא יו"ד, כג.
ובנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה נר מצוה.

דעל פתח ביתו מבחוץ: שבת שם. רמב"ם שם ה"ז. טוש"ע שם ס"ה.
לכלל גדול .. כמוך: קדושים יט, ית. תו"כ ופרש"י עה"פ.

ט'תשצח

לכלל גדול .. כמוך: קדושים יט, ית. תו"כ ופרש"י עה"פ.
דמוסיף והולך .. נר חנוכה: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"א. שו"ע אור"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ב.

חנוכה, בנר מצוה ותורה אור, ויצליחו בכל עניניהם לטובה ולברכה,
בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכת הצלחה בכל הנייל.

ט'תשצט

ב"ה, זאת חנוכה, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעמדנו בסיום וחזות ימי חנוכה, יום בו מדליקין כל שמונת הנרות,

יה"ר שתומשך השפעת ימי חנוכה אלה בכל השנה כולה,

ועד לאופן שתראה ההשפעה (שאינה דומה (פעולת) ראי' (לפעולת)

שמיעה) ושלטא בה עינא,

זאת חנוכה: ראה ד"ה ברוך שעשה נסים — לאדמו"ר הצ"צ — סו"ס ד ומסיים
שיום ח' דחנוכה הוא ע"ד יום ח' דמילואים. ענייני.

שמונת הנרות: להעיר ממרז"ל כנור של מקדש של ז' נימין כו' ושל ימוה"מ
שמונה (ערכין יג, ב). שו"ת הרשב"א סו"ט. תו"א ד"ה תייר מצות נ"ח (לג, ד).

ימי חנוכה אלה: דמדליקין אל"ה נרות (ראה מהרי"ל. רוקח ועוד).

(שאינה דומה .. שמיעה): ראה מכילתא יתרו יט, ט. תו"א סד"ה מי כהוי

ובביאורו. ובכ"מ.

ושלטא בה עינא: בסוכה (ב, א) דלמעלה מכי אמה לא שלטא בה עינא ופירש"י

שאינו רואה.

ולכאורה קשה שהרי רואים שרואה גם למעלה מכי אמה.

וי"ל חכוונה: א) שאינו מטריח עצמו לראות בגבוה כ"כ (ועפ"ז יובן בפשטות

הקס"ד לחלק בזה בין הולך ליושב ומה שאמלתיא כשרה אף למעלה מכי (עירובין ג,

י) ובמאירי שם: אין הסכך נראה לו אלא א"כ משליך ראשו לאחוריו לישא עיניו

למעלה ואין אדם מצוי בכך, ואינו מרגיש שיושב בסוכה תחת סכך.

בנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה

נר מצוה.

ט'תשצט

כללי פרטי. מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ה ע' 456.

ד"ה ברוך שעשה נסים — לאדמו"ר הצ"צ: נדפס בקונטרס כפ"ע (קה"ת, תשי"א),

ולאח"ז באהוד"ת חנוכה כרך ה תתקנז, ב ואילך. — ראה שם חתקסב, א.

ותביא את כל אחד ואחת, בתוככי כאחבניי, שליטי"א, עליהם נאמר
והנשי קודש תהיון לי, לקיום התומ"צ בשלימות, קיום לשמה,
וכהוראת נרות חנוכה, אשר קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהן
אלא לראותן בלבד,

(א). ב. דאין כאן שלטא — ראי' חזקה (וכמו בברכות כ, סעי"א). ובתענית (ח, סעי"ב)
דקרי דאין העין שולטת — אף שרואה אלא שלא מדד] כי האויר מזיק לעינים (ב"י
סתרע"א ד"ה וכתב הר"י).

ולכאורה: (א) עפ"י הרואה נ"ח במישור אבל רחוק מכי אמה אסור לברך: (ב) נרות
משתקע החמה מסתכלים בהם יותר מאשר בצנור וכיור שבקורה (שו"ע או"ח סש"יג
סכ"ו). ולהעיר מבכורות (נד, ב) שיתסר מיל קא שלטא ב"י עינא דרועה (ובפי' רגמ"ה —
לשומרו).

כל אחד: וצ"ע בנוגע לעבד. וראה רמב"ם הל' מגילה וחנוכה פ"ג ה"ד וריש פ"א
ובצפ"ע (שם ולמג"א בסופה). העמק שאלה לשאלתא כו סוסיק כב.

ואחת: שבת כג, א. ועיין רש"י שם ותוד"ה שאף (מגילה ד, א).

והנשי קודש .. התומ"צ: משפטים כב, ל. סהמ"צ להרמב"ם שרש ד. ובברכת
המצוות: קדשנו במצותיו.

והנשי קודש: נשים מנין ת"ל תהיון לי (מכילתא דרשב"י במדרה"ג). וראה זח"ב
קכא, א. ירוש' קידושין פ"א ה"ז.

בשלימות, קיום לשמה: ראה רמב"ם סוף הל' תשובה.

קודש הם .. בלבד: ל' הנרות הללו — כפי נוסח אדה"ז בסידורו (וראה מס'
סופרים פ"ב ועוד). וצ"ע טעם השינוי הם — ל' זכר, משא"כ בהן, לראותן.

קודש הם: צ"ע משבת (כב, א) וכי נר קדושה יש בה. ולכן אפילו לפס"ד — יש

הוספה לאחר זמן:

שתראה ההשפעה: שהרי נ"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ואם הי' דר
בעלי, מניחו בחלון הסמוך לרה"ר (או"ח סתרע"א ס"ה). ולהעיר ממנהג רבותינו נשיאנו
שהיו מדליקין נ"ח על פתח אחד החדרים ולא על החלון. וראה סוכה (לב, ב) הואיל
ונפיק מפומי דרב כהנא כו'.

והנה כמה מאלו (הדרים בעלי) המדייקים להניח בחלון דוקא — יצא שכרם
בהפסידם. כי

(א) רוב העליות הם למעלה מכי אמה, והרי לכמה דיעות (ראה נ"יכ לאו"ח שם)
כשהחלון גבוה יותר מכי אמה מקרקע רה"ר — עדיף טפי להניח בפתח, כי לבני רה"ר
למעלה מכי ליכא הכירא ולבני הבית עדיף הכירא דידהו סמוך לפתח (מחש"ש שם).

(ב) גם כשהחלון הוא למטה מכי אמה, רוב המנורות שבימינו עשויים בדפנות
שמסתירים על הנרות, וממנ"פ: אם הנרות הם לצד רה"ר, הרי בני ביתו לא יראו את
הנרות; ובאם הנרות הם לצד הבית — הרי אינן נראים לבני רה"ר, ומכיון שבאופן זה,
גם כשמניח בחלון ליכא הכירא לבני רה"ר — הרי עדיף טפי שיניחם בפתח.

הוספה לאחר זמן: משיחת גר ה' דחנוכה שנה זו (שיחות קודש ה'תשל"ח ע' 307
ואיל"ך).

רסה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ויקויים היעוד: כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך ואם את משמרתי תשמור גוי הנני מביא את עבדי צמח,

כי יעשה ה' תשועה גדולה ופורקן לעמו ישראל ויבואו לדביר ביתו וידליקו נרות בחצרות קדשו ויודו ויהללו לשמו הגדול.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

* * *

נ.ב. זי"ע נתקבלה הרשימה של המשתתפים בחלוקת הש"ס – שליט"א ואזכירם עה"צ.

ט'תת

בי"ה, זאת חנוכה, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסקים בצ"צ
האחים שלמה יוסף, חיים, אברהם וגרשון, שיחי
ציפפעל

שלום וברכה!

בנועם קיבלתי פ"ש מהם על ידי הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים

מתירין תשמיש של קדושה (שו"ע ר"ס תרע"ג). ואולי י"ל הכוונה דקדוש הם לענין שאין מסתפקין משמנו – (ובזמן השיעור – לכו"ע) – וכיו"ב. ודוחק. ועיין אור התורה – להצ"צ – לחנוכה (שכו, א ואילך). שד"ח אסי"ד חנוכה סק"ט.
אלא לראותן בלבד: אולי בא לשלול דלא רק שימוש **דמלאכה** אסור (דלא כדעה ראשונה בפסיקתא דרי"כ ר"פ ב. וראה בפ"י זרע ישי). או גם תשמיש של קדושה (לדעת האוסרין).

כה אמר .. צמח: הפטורת שבת חנוכה.
תלך .. תשמור: י"ל: מ"ע, מל"ת (דכל מקום שנאמר השמר אינו אלא כלי"ת (עירובין צו, א)).

צמח: משיח (תרגום ומפרשים במקומו – זכרי' ג, ח).
יעשה ה' .. הגדול: כלי ועל הנסים. ופ"י באבודרהם וכו'.
לשמו הגדול: ראה תו"א סוף דרושי חנוכה ובכ"מ.

ד"ע כו': הוספה זו נכתבה על גליון המכתב שנשלח להמשתתפים בחלוקת הש"ס בישיבת תורת אמת, ירושלים.

וכו' מוה"ר גרשון מענדל שי' גאָרעליק, ובפרט שבא בהוספה לקבלת תרגום אגרת התשובה לאיטלקית, שביחד עם הפ"ש הביא לי בשליחותם פך של שמן זית מתוצרת שטח האדמה על יד הים שקנו ושלחם הוא.

ויהי רצון שתשרה הצלחה בקני' זו ובשאר ענייניהם, וכן בעסקנותם הציבורית להפצת היהדות האמתית וענייני' מוארים באור וחיות חסידותיים. וגדול זכותם להמשיך להם ברכת השם יתברך לראות נחת יהודי חסידותי מכל יוצאי חלציהם לאורך ימים ושנים טובות.

ובימי סגולה דחנוכה אלו ברכתי שלוחה להם שכל ענייניהם יתקדמו באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור כהוראת מצות הנרות הללו שאנו מדליקין הלך ומוסיף מיום ליום.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתא

ב"ה, ח' טבת, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ מו"ה יהונתן שי' גרינשפאן

שלום וברכה!

איך באשטעטיג די ערהאַלטונג פון אייער בריוו פון ז' חנוכה מיט דאָס בייגעלעגטע, ווי אויך דאָס וואָס איר האָט געשיקט סעפּאַראַט, די אויסשניטן פון די צייטונגען, בלעטלעך וכו' וואָס איר דערמאָנט אין אייער בריוו.

אַ האַרציגען יישר־כח פאַר צושיקן מיר די דערמאָנטע זאַכן, און ס'איז דאָך באַוואוסט דער מאמר פון אונזערע חכמים ז"ל מילתא אלבישייהו יקירא (שבת י, ב).

השם יתברך זאָל העלפן יעדן פון אונז בתוככי כלל ישראל, אַז אַלע ענינים כלליים און פרטיים, בפרט די ענינים וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט

ט'תת

תרגום אגרת התשובה לאיטלקית: ז"ל בהוצאת קה"ת, מילאן, איטאליא, ה'תש"ל.
דמוסיף והולך .. מיום ליום: שבת כא, ב. רמב"ם ה"ל חנוכה פ"ד ה"א. שר"ע אר"ח
ה"ל חנוכה סתרע"א ס"ב.

נר מצוה ותורה אור, זאָלן לייכטן און שטייגען, לויט דער אָנווייזונג און אָפּלערונג פון חנוכה — ווען אייער בריוו איז געשריבן געוואָרן — אַז מיזאָל מוסיף זיין מיט ליכטיקייט פון טאָג צו טאָג, אין גוטן געזונד ובשמחה וטוב לבב.

מיט אַ דאנק נאָכאַמאָל ובכבוד וברכה.

ט'תב

ב"ה, י"ג טבת, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יונה שי' כסה

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבו, בו כותב אודות הבחירות והאווירה ששרתה — ועוד יותר ששלטה — בהימים והשבועות שלפני זה.

ויהי רצון אשר גם בזה יתקיים הפתגם גם זו לטובה, וכפירוש הידוע — **גם זו** (הנראה בהשקפה ראשונה לענין בלתי רצוי וטוב יתהפך ויהי!) **לטובה**. כוונתי אשר ההתלהבות והמרץ שהשתמשו בהם המפלגות למלחמה זו בזו ובכל האחרות, ינוצלו מכאן ולהבא אך ורק לטובתם של כלל ישראל ושל פרט ישראל, טובה האמתית, ובסגנון חכמינו ז"ל טוב

ט'תחא

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. ושייך כמיוחד לנרות חנוכה — ראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשעט הערה ד"ה נר מצוה.
חנוכה .. מוסיף זיין .. פון טאָג צו טאָג: שבת כא, כ. רמב"ם ה"ל חנוכה פ"ד ה"א.
שו"ע אור"ח ה"ל חנוכה סתרע"א ס"ב.

ט'תב

מר יונה כסה: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתלה.

אודות הבחירות: בארץ הקודש. ראה גם לעיל אגרת ט'תשסז, ובהנסמן בהערות שם. גם זו לטובה: תענית כא, א. סנהדרין קח, סע"ב ואילך.

וכפירוש הידוע: ראה גם לעיל ח"י"ד אגרת ה"כ, ובהנסמן בהערות שם. ובארוכה — שיחת כ"ף מנחם"אב ה'תשי"א סכ"ט ואילך; ה'תשי"ב ס"כ"א (לקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך. תורת מנחם — התועדויות ח"ג ע' 267 ואילך; ח"ו ע' 126-7).
ובסגנון חכמינו ז"ל: קידושין מ, א.

לשמים וטוב לבריות גם יחד. וכיון שהשי"ת הוא כל יכול, הרי אף שלכאורה בדרך הטבע אין הדבר קל כלל וכלל, אבל הממנו יפלא דבר!

מובן אשר מזמן לזמן דורש אני מהנעשה את מר והניתנה לו כבר האפשריות לנצל הכוחות והכשרונות שחונן בהם, ניצול כפי האפשרי והדרוש, ומצערני שעד עתה לא נתגשם הענין. ותקותי שלמרות זה הרי מצדו יעשה כל התלוי בו למצוא אפשריות האמורה, והרי החברות בכנסת לאו דוקא כלל להשגת תכלית האמורה, ובפרט שכפי ההוראה שהורונו חכמינו ז"ל המעשה הוא העיקר, והרי חלק המעשי הוא דוקא מחוץ לתכלית הכנסת.

ומסיימים בטוב ובתודה אשר ממשיך ליעץ את אנ"ש שיחיו בענייניהם ולעזרם ככל יכלתו, ובודאי יעשה כן גם בעתיד.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור, כולל ניצול לטוב דהכשרונות שלו ויכלתו בזירה הציבורית.

בכבוד ובברכה.

ט'תתג

ב"ה, י"ג טבת, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת שרה תח"י זלמנוב

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה בו מבשרת אשר בההגרלה שנערכה בסמינר בית רבקה בכפר חב"ד לנסיעה לכאן, זכתה בגורל,

הממנו יפלא דבר: ע"פ וירא ית, יד.
שהורונו חכמינו ז"ל: אבות פ"א מ"ז.

ט'תתג

העתק ממכתב זה נשלח אל מו"ה שמואל חפר (נדפס ב"מקדש מלך" ח"ג ע' רח):
מצו"ב העתק מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א לשרה תח"י זלמנוב, הזוכה בגורל הנסיעה לכאן. ונשלח לכת"ר ש"י כדי שיוכל להוסיף ביאור באם יהי צורך בזה וגם להתבונן ולהציע להני"ל באיזה אופן למסור תוכן המכתב להמשתתפות בההגרלה. ות"ח מראש על ההודעה בזה.
בההגרלה: ראה גם לעיל אגרת ט'תשעא.

יהי רצון אשר השי"ת המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית
יברכה ויצליחה לנצל נסיעה זו ככל הדרוש ועוד יותר, לזכותה ולזכות כל
המשתתפות בההגרלה — תחיינה,

ובפרט אשר הנסיעה והביקור כאן קשורים במועד מלאות עשרים
שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, והקביעות זי"ד שבט
בשנה זו היא כמו שהיתה בשנת ההסתלקות — בשבת קודש.

ויתן השי"ת שתצליחנה — כל המשתתפות בההגרלה והיא בתוכן
— למלאות תפקידן בתור בנות ישראל עם קדוש, אשר כל אחת מהן היא
בת אמותינו שרה רבקה רחל ולאה, והוריהן ומוריהן שיחיו יראו מהן רב
נחת אמיתי יהודי חסידותי.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט'תד

ב"ה, י"ד טבת, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת שרה תחי' גנזבורג

ברכה ושלוש!

בעתו קבלתי מכתבה, ומפני סיבות נתעכב המענה עד עתה, בו
כותבת אודות פטירת אמה ע"ה, תבדל היא וכל הילדים ואבי' שיחיו
לחיים טובים ארוכים, וההרגשים והמחשבות בקשר עם זה.

והנה באמת אין אתנו יודע עד מה הנהגת השם יתברך ויתעלה,

עשרים שנה להסתלקות: ראה להלן אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.
עם קדוש: פ' ראה יד, ב.

ט'תד

נדפסה בלקו"ש חל"ה ע' 332 והושלמה ע"פ צילום האגרת. תורת מנחם — מנחם
ציון ח"ב ע' 541 ואילך.

אמה ע"ה: מרת ראשא. — נפטרה ט"ז תשרי שנה זו.

ואבי': הרה"ח ר' צבי הירש גנזבורג. — אגרת אליו בנדר"ד — להלן אגרת שלאח"ז.
אין אתנו יודע עד מה: תהלים עד, ט. וראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'שפא, ובהנסמן

בהערות שם.

אשר הוא בורא האדם ומנהיגו ומשגיח עליו בהשגחה פרטית. אבל בודאי ובודאי אשר הוא עצם הטוב, ובסגנון הידוע — מטבע הטוב להיטיב, ומה שלפעמים הנהגות השי"ת אינן מובנות כלל וכלל בשכל האדם, הרי אין זה פלא כלל, כי מה ערך ליצור מוגבל ומדוד וסופי לגבי בליגבול וסוף בכלל ולבליגבול ולאין־סוף האמיתי במיוחד, בכל זה הרי רצה השי"ת וגילה מקצת מחכמתו לבני אדם בשר ודם — בתורתו הקדושה הנקראת תורה אור ותורת חיים, זאת אומרת אשר היא המאירה דרך האדם בחייו באופן שיהי אור מושג גם לפי ערך כוחות המוגבלים של האדם. ועל פי המבואר בתורתנו שבכתב ושבעל פה, יש למצוא ביאור והבנה — קצת, עכ"פ — גם במאורע הנ"ל וכיוצא בו.

והביאור הוא בעצם שני פסקי־דינים בהלכה למעשה, אשר לכאורה בסתירה עומדים זה לזה, ולא עוד אלא שניהם באו באותו הסימן בשולחן ערוך (יו"ד סשצ"ד). בהתחלתו: אין מתקשין (בעניני אבלות וכיו) יותר מדאי (כפי הוראת חכמינו ז"ל) וכל המתקשה כו' עיי"ש. ובסוף סימן זה מובא: כל מי שאינו מתאבל כמו שציוו חכמים הרי זה אכזרי. והנה, ממה נפשך, באם במאורע מסוג זה טבעי להתאבל, מהו הרעש על המרבה להתאבל, ועד כדי כך שעונשו חמור על זה, כמבואר בשו"ע שם. ואם ענשו חמור עד כדי כך, הרי לכאורה אין זו אכזריות אם האבלות פחותה ממה שציוו חכמים.

וההסברה בזה — בסיום הסימן המבאר ענין האבלות, ובלשון השו"ע הועתק מהרמב"ם: "יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה".

מובן וגם פשוט שהנשמה נצחית היא, שהרי אין כל סברא לומר שבשביל חולי הבשר והדם וכיו' יוגרע חיות הנפש או שתבטל חיות הנפש והנשמה. ואין קלקול זה נוגע אלא רק להבשר ודם עצמם ולהקשר שביניהם לבין הנפש והנשמה. זאת אומרת, שיכול לבוא הפסק הקשר — מיתה, ר"ל — ובהפסק הקשר של הנפש עם הבשר הרי עולה הנפש ומשתחררת מכבלי הגוף והמדידה וההגבלה שלו, ועל ידי המעשים טובים

ובסגנון הידוע: ראה לקו"ש חכ"ד ע' 334 הערה ד"ה מספרי הח"ן. וש"נ.

תורה אור: משלי ו, כג.

תורת חיים: ראה אבות דר"ב ספל"ד.

כפי הוראת חכמינו ז"ל: מו"ק כז, ב.

מהרמב"ם: הל' אבל ספ"ג.

עולה הנפש ומשתחררת כו': ראה גם תניא אגה"ק ביאור לסימן ז"ך.

שעשתה במשך היותה בגוף עלי אדמות נתעלית למצב נעלה, נעלה עוד יותר מאשר היתה לפני ירידתה בגוף, ובלשון הידוע, שירידת הנפש (בתוך הגוף) היא ירידה צורך עלי, עלי למעלה מכפי שהיתה קודם הירידה.

מזה מובן שכל הקרוב לנפש זו וכל מי שהיתה יקרה לו צריך להכיר אשר הנפש עלתה למעלה אפילו ממדרגתה שהיתה לפני זה, אלא שבשביל החיים בעולמנו זה הרי זו אבידה. וכמו שכל הקרוב קרוב יותר, יותר יקר בעיניו עליית הנפש מדרגה לדרגה, הרי גם בפרט השני – גדול הכאב, כיון שגדול החסרון על ידי היפרדה מהגוף ומהחיים בעולם הזה.

ונוסף לזה גם כן, שלכאורה יכולה היתה הנפש לעלות למעלה עוד יותר דוקא בעולם הזה, וכלשון חכמינו ז"ל במשנתם יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

כיון שבמאורע כהאמור ישנם שני צדדים הפכיים האמורים – שחרור הנפש מכבלי הגוף ועלייתה לעולם נעלה, עולם האמת, ולאידך גם גרעון וחסרון האמורים, מזה התוצאות בשני פסקידינים האמורים: שמשך זמן הקצוב על ידי חכמינו ז"ל על פי תורת אמת צריכה להיות אבלות, וביחד עם זה אסור להתקשות יותר מדאי (להוסיף על הימים ובימים אלו עצמם – בתוכן האבלות). ולא עוד אלא שתוכן האבלות הוא – שזקוק החי להסברה למה מגיע לו החסרון והגרעון, שזהו עיקר הטעם שמאורע כהאמור הוא מסוג שמתאבלים עליו – שלכן יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה.

ונוסף עוד על ידי זה – שאז הרי מתקיים קשר בין החיים בעלמא דין עם הנשמה שעלתה למעלה, שהרי קיימת ונצחיית היא ורואה ומתבוננת בהנעשה עם הקשורים והקרובים אליי, וכל מעשה טוב הנעשה על ידם מוסיף לה נחת רוח, ובפרט הנעשה על ידי אלה שחינכה וגידלה אותם חינוך המביא לידי מעשים טובים האמורים, זאת אומרת שחלק לה במעשים אלה הנעשים על ידי החינוך שנתנה לילידי ומושפעי.

כיון שכל האמור הם הוראות תורתנו, שהיא חכמתו ורצונו של

ובלשון הידוע: ראה בהנסמן בספר המפתחות למאמרי אדה"ז (קה"ת, השמ"א) ערך נשמות, ירידה צורך עלי.

ובלשון חכמינו ז"ל במשנתם: אבות פ"ד מ"ד.

חכמתו ורצונו של הקב"ה: ראה גם תניא פ"ד.

הקב"ה, הרי קיום הוראות אלו עבודת ה' היא, עלי נאמר עבדו את הוי בשמחה. וכיון שהתורה ציוותה את כל אחד ואחת על זה, אשר ציווי התורה גם נתינת כח הוא, בודאי ובודאי יש בכח כל אחד ואחת לקיים זה, ולא עוד אלא ככתוב האמור, עבדו את ה' בשמחה.

כל האמור הרי הוא בנוגע לכל אחד ואחת מבני המשפחה, ובמידה יתירה ובנתינת כח גדול יותר וגם באחריות גדולה יותר הוא בנוגע לאלה שהם יכולים להשפיע על שאר בני המשפחה, שמהם ומהנהגתם יראו וכן יעשו ויתנהגו. שלכן לכל לראש ההכרח לקיים את האמור לעיל במילואו הוא על ראש המשפחה ועל הגדול שבילדים, כוונתי במקרה זה אלי ולאבי שיחי. וגם בזה הרי ההבטחה — יענת ומצאת.

בהאמור ג"כ מענה על שאלתה במה תוכל להקל וכו'. והמענה מובן מהאמור — על ידי הנהגה מתאימה לתוכן הכתוב לעיל, ומתוך בטחון חזק בה' שתצליח בזה.

ויהי רצון שתבשר טוב בכל האמור, בטוב הנראה והנגלה.

בברכה להצלחה בכל ענייני ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ט'תתה

ב"ה, י"ד טבת, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ מו"ה צבי הירש שי

שלום וברכה!

בודאי תראה לו בתו תחי' מכתבי מענה על מכתבה היא. וכמפורש

עלי נאמר: תהלים ק, ב.

ציווי התורה גם נתינת כח הוא: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא

יא. במדב"ד פ"ב, ג.

יגעת ומצאת: מגילה ו, ריש ע"ב.

ט'תתה

מו"ה צבי הירש: גנזבורג.

מכתבי: דלעיל אגרת שלפנ"ז.

רעג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שם הדברים מופנים גם אליו, ויתרה מזו, אולי ביותר אליו, שהרי הוא ראש המשפחה, ובפרט שזכה ולמד בשיבת תומכי תמימים, אשר להם ניתן התואר נרות להאיר.

ותקותי חזקה אשר יראה את הדרך ויאיר את הדרך בשביל עצמו ולכל בני ביתו שיחיו, מתאים לתוכן הכתוב, הלקוח מתורתנו הנקראת תורת חיים.

ויהי רצון שיגדל את כל יוצאי חלציו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, בטוב הנראה והנגלה.

בברכה.

ט'תנו

ב"ה, יום א' לסדר ואלה שמות בני ישראל, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין אַנבליק פון דעם יאַרצייט־הילולא פון דעם אַלטן רבי'ן, בעל
התניא והשולחן־ערוך, אין דער היינטיגער וואָך, איז אַ דבר בעתו
וויידער־אַמאָל צו דערמאָנען זיין באַקאַנטן וואָרט: "אַ איד דאַרף לעבן
מיט דער צייט" – מיט דער תורה־צייט וואָס איז אָנגעפילט מיט דעם
אינהאַלט און גייסט פון דער פרשת השבוע.

די סדרה שמות הויבט זיך אָן מיט דעם אונטערשטרייכן די נעמען
פון די קינדער פון ישראל וועלכע זיינען געקומען אין מצרים – **ואלה
שמות בני ישראל הבאים מצרימה**, גו'.

נרות להאיר: ראה גם חורת מנחם – התוועדויות ח"ד ריש ע' 228, ובהנמקן שם.

ט'תנו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 243 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ואלה .. מצרימה גו': שמות א, א.

באַקאַנטן וואָרט: ראה סה"ש ה'תש"ב ע' 29 ואילך. "היום יום" ב' חשון.

דערמיט לערנט אונז די תורה הק', אַז בשעת אידן קומען אַריין אין מצרים, אַ לאַנד וואו דער לעבנס־שטייגער און גאַנצע וועלט־אויפפאַסונג איז דער היפּוך פון דעם אידישן גייסט און אידישן דרך, דאָרף מען די ערשטע זאָך באַוואָרענען, אַז די קינדער זאָלן נישט פאַרגעסן ווער זיי זיינען, און ווער זייערע עלטערן זיינען געווען; זיי זאָלן שטענדיג וויסן און געדענקען, אַז זיי זיינען **בני ישראל**, אידישע קינדער, די קינדער פון אברהם יצחק און יעקב, שרה רבקה רחל און לאה (ווי דאָס איז אָנגעדייטעט אין וואָרט ישראל), וועלכע טראָגן מיט שטאַלץ זייערע אידישע נעמען, און פירן זיך אויף אין טאָג־טעגלעכן לעבן אַזוי אַז מ'קען באַלד דערקענען, אַז דאָס זיינען אידישע קינדער – ראובן, שמעון, לוי און יהודה אא"וו.

דאָס קען דערגרייכט ווערן נאָר ווען מ'גיט די קינדער אַ טיף־אינגעוואָרצלטן אידישן חינוך, וואָס גיט זיי די שטאַרקייט צו בלייבן אַ מציאות פאַר זיך, אַ פאָלק פאַר זיך, אונטער די שווערסטע נסיונות פון גלות מצרים, און דאָס איז די פאַרזיכערונג, אַז מ'וועט אַרויס פון מצרים מיט אַלע קינדער, זין און טעכטער, און גאַנצערהייט, גאַנצע און שטאַלצע אידן, ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה זאָגן, אַז מיט די זעלבע נעמען וואָס מ'איז אַריין אין מצרים, זיינען זיי אויך אַרויס פון מצרים.

און דאָס איז די נצחיות־דיגע הוראה פון דער נצחיות־דיגער תורה, וואָס איז גילטיג פאַר אַלע צייטן און אַלע לענדער, בפרט אין דער איצטיגער צייט און אין דעם דאָזיגען לאַנד, אַז דער קיום פון אידישן פאָלק און די גאַנצקייט פון דער אידישער היים און די פאַרזיכערונג אַז די אידישע קינדער וועלן בלייבן שטאַלצע און באַוואוסטזיניגע אידן, איז אינגאַנצן אָפהענגיק פון אַ דורכדרינגלעכן תורה־טרייען אידישן חינוך, אָן פשרות און אָן פאַרוואַסערונג.

די ישיבה תומכי־תמימים ליובאַוויטש, וועלכע האָט אַ לאַנג־יאָריגע טראַדיציע פון חינוך הכשר על טהרת הקודש, דורכגעדרונגען מיט אהבת השם און יראת השם און אהבת ישראל, און האָט ב"ה מצליח געווען

אָנגעדייטעט .. ישראל: ראה ס' מנחה כלולה (פ' וישלח). הובא במדרש תלפיות

ענף ישראל. ועוד.

אונזערע חכמים: ויק"ר פל"ב, ה. וש"ב.

נצחיות־דיגער תורה: ראה גם תניא רפ"ז. רבכ"מ.

ערה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אויפצושטעלן דורות שטאַלצע, באַוואוסטזיניגע אידן, מיט אַ געפיל פון
אחריות און מסירת נפש פאַר אַ צווייטן אידן – מאַכט איצט
צוגרייטונגען צו איר יערלעכע פייערונג.

איך וויל האָפֿן, אַז אַלע חובבי תורה, און בפרט די עסקנים און
פריינד פון דער ישיבה, וועלן מאַכן יעדע אָנשטרענגונג צו פאַרזיכערן דעם
דערפֿאַלג פון דער אונטערנעמונג, פינאַנציעל און גייסטיג.

בשכר זה וועט השי"ת זי און זייערע בני־בית שיחיו מצליח זיין אין
זייערע אייגענע ענינים, בפרט – אמת'ע אידישע נחת פון זייערע קינדער
און אייניקלעך שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תז

[י"ט טבת, ה'תש"ל]

כפי שמסרתי להרבנים שי' :

בודאי הנ"ל אינו נוגע בענינו (בהשייך להביהכ"ס וביהמ"ד) של
הרה"ח וכו' הר"א שי' הלוי פּאַפּאַק – שה"ז נמשך מזמן חיים חיותו
בעלמא דין דכ"ק מו"ח אדמו"ר.

ויהא כהנ"ל במכ' זה – בהצלחה ויהא ליובאַוויטש בליובאַוויטש
בית גדול עם כל הפי' דחז"ל (מגילה כז, א).

אזכיר עה"צ.

ט'תז

מהעתקה. נכתבה על גליון מכתב הנמענים מ"ט טבת ה'תש"ל.

כפי שמסרתי להרבנים: בקשר למינוי הגבאים החדשים לביהכ"ס וביהמ"ד
ליובאַוויטש שבליובאַוויטש 770. במכתבם: "הנה אחרי שרכני חב"ד שי' והועד המובהר
מאסיפת אנ"ש שי' צ"ד גבאי ביהמ"ד ליובאַוויטש הטילו עלינו ה"ה ר' שניאור זלמן
בלעסאַפסקי, רמ"פ כ"ץ, ר' יהושע פינסקאָן, ר' יעקב ליפסקער, כל הנהלת ביהמ"ד ועניניו
כפי שנסדר בעזה"ת בינינו, הננו מסכימים לקבל עלינו על משך זמן שנה, החל מיום כ"ד
טבת הבע"ל. ובזה הננו לבקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחת הענין ושיהי' כפי
רצון וחפץ של ביה"מ ליובאַוויטש שבליובאַוויטש".
הר"א הלוי פּאַפּאַק: גבאי בית־הכנסת ובית־המדרש עד אז.

ט'תתח

ב"ה, כ' טבת, תשי"ל
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... בנוגע ללימודי — מוכרת שתלמוד עניני יהדות אפילו באם
תלמוד לימודי חול, ולכן טוב שתסתדר בלונדון (או כיוצא בו) ששם יש
מוסד חינוך לבנות.

ט'תתט

[טבת, ה'תש"ל]

בודאי כהנ"ל הוא: א) מבלי לנגוע בסדרי הישיבה. ב) בל"נ.

ויה"ר שיהא כ"ז בשטומו"צ ובהצלחה לתוצאות — המשיך לאחר
זה.

ט'תתט

נעתק מצילום כתי"ק שנרפס ב"כפר חב"ד" גליון 842, ונכתב על גליון דו"ח
החלטות טובות שקיבלו על עצמם תל' התמימים ב"770 לקראת יו"ד שבט הבעל"ט, שנת
העשרים לנשיאות כ"ק אדמו"ר — וז"ל:
בקשר ליו"ד שבט הבעל"ט, שנת העשרים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, קבלו
חלמידי הישיבה ע"ע לקיים בל"נ הענינים דלהלן: א) להשתתף ב"קרן העשרים" בסך של
עשרים עד יו"ד שבט הבעל"ט. ב) ללמוד המשך באתי לגני ה'חש"י, ומאמרי יו"ד שבט
תשי"א-י"ג (המוגהים) עד יו"ד שבט הבעל"ט, ודשנות תשי"ד-תש"ל (שלא הוגהו עדיין)
עד י"א ניסן הבעל"ט. ג) ללמוד הל' תפילין (חוץ מסי' ל"ב) ס"ה עשרים סימנים, עד יו"ד
שבט הבעל"ט. ד) להשתדל להניח תפילין עם עשרים מכני ישראל שיתנו (עד יו"ד שבט
הבעל"ט, ולכל היותר) עד שלהי חודש שבט הבעל"ט. ה) להשתתף במשמורת שיקבעו
בלימוד, במשך כל המעלה, מתחיל מליל ה' ראש חודש שבט עד ליל ש"ק יו"ד שבט
הבעל"ט.

ט'תתי

בי"ה, ר"ח שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעמדנו בעשתי עשר חודש באחד לחודש,

אשר בעשירי בו הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר,

יום זכרון הוא (זמן כפרה ותשועת נפשם מיד שונא) להזכיר כאו"א את עצמו ואת כל סביבתו את נקודת עמלו (של בעל ההילולא) שעמלה נפשו בחייו חיותו בעלמא דין — מסירת נפש על הפצת היהדות, תורת אמת ותורת חיים ומצותי עליהן נאמר וחי בהם — מבלי להתפעל ואפילו לא להתרשם מכל מונע ומעכב, אויב ושונא,

ר"ח: (ולא תחלת החודש, כי) הוא ביחס לכל ימי החודש כמו ראש לאיברים, שחיותם כלול מתחלה בראש והראש — מנהיגם (מאמרי ר"ה תשי"א ועוד — לבעל ההילולא. לקו"ת דברים נח, ג. עט"ר בתחלתו).

בעשתי .. לחודש: דברים א, ג. ולהעיר מאוה"ת להצ"צ שם על הפסוק שלפניו אחד עשר יום.

יום ההילולא: בש"ק פ' בא בשעה שמונה בבוקר שנת ה'תשי"א.

זכרון .. שונא: תפלת מוסף ר"ח. ועיין אבודרהם הפ"י.

עמלו .. בחייו: להעיר מסנה' (צט, ב) עה"פ נפש עמל עמלה לו ועה"פ אדם לעמל יולד. ד"ה ארי"א אדם לעמל יולד, תרפ"ט.

שעמלה נפשו בחייו: אגה"ק ס"י כח.

וחי בהם: אחרי יח, ה. עיין רמב"ן שם. אור תורה להה"מ. לקו"ת שהי"ש סד"ה לסוסתי (הראשון). אוה"ת להצ"צ פ' אחרי.

ט'תתי

כללי פרטי. מצילום האגרת. נדפסה בלקר"ש ח"ו ע' 293.

מאוה"ת להצ"צ שם: דברים ע' טו ואילך.

בש"ק .. ה'תש"י: ראה רשימת כ"ק אדמו"ר בסה"מ באחי לגני ח"א ע' רסג.

יום זכרון .. מיד שונא: ראה גם שיחת ש"פ וארא, ג' שבט שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 359 ואילך).

נפש עמל .. לעמל יולד: משלי טו, כו. איוב ה, ד.

ד"ה .. תרפ"ט: סה"מ תרפ"ט ע' 218 ואילך.

אור תורה להה"מ: עה"פ (בהוצאת קה"ת — לח, ג"ד).

לקו"ת שה"ש: יא, ד.

אוה"ת להצ"צ פ' אחרי: ע' צט ואילך.

זכרון ע"מ שיבוא בפועל ובמעשה שהוא העיקר, ללכת בדרך זו אשר הורנו וסלל לפנינו להפיץ התוהמ"צ חדורים אהבת השם ויראת השם ובאופן דמוסיף והולך.

ותוקף מיוחד לתקופת יום ההילולא בשנה זו (עשרים שנה להסתלקות) אשר חקביעות היא כמו בשנת ההסתלקות — ביום השבת קודש ואשר קורים בו פרשת בא.

ויהי"ר שיהי הזכרון וההתעוררות שעל ידו והבפועל שלאח"י — ברי קיימא ויפעלו פעולתם במשך כל השנה כולה,

התוהמ"צ חדורים אהבת השם ויראת השם: שאז קיומן אמתי כו' (תניא רפ"ד. קונטרס העבודה סי"ב). וראת פירוש להרמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב. **ותוקף .. לתקופת:** להעיר מברכות (נט, ב) בתקופתה כו'.

עשרים שנה: להעיר מירוש' סוטה (פ"א, ה"ח) — בשמשון, שנקרא ע"ש של הקב"ה כו' שמש כו' חוי' (סוטה י, א) — כתוב אחד אומר כו' שהיו הפלשתים יראים ממנו כו'. וכיון שבכתוב נאמר (לנוסחת הירושלמי — תוד"ה מעבירם שבת נה, ב) וישפוט את ישראל, מובן שזהו העיקר, אלא שהי' אפשר עי"ז שהיו הפלשתים יראים כו'. ולהעיר מלקו"ת במדבר ד"ה מכן עשרים.

לההסתלקות: לביטוי **הסתלקות**, יש להעיר מהמאמר שניתן ליום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני פ"א), דמפרש מש"כ בזהר כד אתכפי' סט"א **אסתלק** יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דהיינו **שנמשך** יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין (אלא שהגילוי הוא בבחינת רוממות).

פרשת בא: אל פרעה. להעיר מזח"ב (לד, א) אדרין בתר אדרין כו', ופי' (בד"ה בא, העת"ר) שזהו לשבור עצמות קליפת פרעה וזהו בכחו של משה דוקא, ואני **הכבדתי** גו' נעשה עי"ז **ואכבדה** בפרעה גו'. ולהעיר מתורת הבעש"ט עה"פ כי תראה חמור שונאך רובץ גוי' (היום יום ע' כג), המשך זאת חנוכת המזבח, תרי"ם בתחלתו. — השייכות להסתלקות בפרט מובן מל"ת להאריז"ל (תהלים פד, ז).

ובמעשה שהוא העיקר: אכות פ"א מ"ז. להעיר מירושלמי: ראה גם שיחת ש"פ וארא, ג' שבט שנה זו (תורת מנחם — סה"מ שכט ע' רסא, ובהערות שם).

עשרים שנה לההסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתג. לקמן אגרת ט'תתיא. ט'תתטז. ט'תתיו. ט'תתיח. ט'תתכא. ט'תתכד. ט'תתכה. ט'תתל. ט'תתלא. ט'תתלד. ט'תתלה. ט'תתמב. ט'תתמט. ט'תתנו. ט'תתנח. ט'תתנט. ט'תתסא.

ד"ה באתי לגני: סה"מ ה'תש"י ע' 111 ואילך. בזהר: ראה זח"ב קכח, כ. שם סז, כ. קפד, א. ביום השבת קודש .. פרשת בא: ראה רשימת כ"ק אדמו"ר בסה"מ באתי לגני ח"א ע' רסג.

בא אל פרעה: ר"פ בא. בד"ה בא, העת"ר: המשך תער"ב ח"ב ע' תתמא.

רעט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ותהא השנה שנת אורה, שנת ברכה, שנת תורה
ושנת גאולה — בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו
ומביאת משיח לתחיית המתים והקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם.
בברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתיא

בי"ה, ראש חודש שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

אין אַנבליק פון דעם יאַרצייט־הילולא פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
ישראל אין דעם צענטען טאָג פון דעם חודש, וואָס די קביעות דעם יאָר
איז ווי דאָס איז געווען אין טאָג פון הסתלקות מיט 20 יאר צוריק, ביום
השבת קודש פ' בא —

איז זיכער איבעריג צו אונטערשטרייכן, אַז דער צוועק פון
דערמאָנען און אָפהיטן אַן אַנדענקונגס־טאָג באַ אידן איז צו ווערן
דורכגעדורנגען מיט דעם אינהאַלט און גייסט פון דעם טאָג, אַזוי אַז דאָס
זאָל זיך אָפּשפיגלען אַלע טעג פון יאָר, אין דער טאָג־טעגלעכער הנהגה
בפועל ממש.

לתחיים המתים: שכמה זמנים בזה וצדיקים גמורים יקומון כו' (זח"א קמ, א).
וראה תוד"ה אחד פסחים (קיד, ב) דכשיבנה המקדש משה ואהרן יהא עמנו (וראה ג"כ
יומא ה, ב), וברמב"ם ה"ל מלכים ספ"א פס"ד דבנין ביהמ"ק קודם לקיבוץ גלויות.
הקיצו .. עפר: כי טל אורות טלך גוי ישע"י (כו, יט). וראה כתובות (קיא, ב) כל
המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו.

ט'תתיא

נדפסה בלוק"ש ח"ו ע' 294 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מיט 20 יאָר צוריק: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.

אזוי אויך אין דעם פאל פון דעם יאָרצייט-הילולא, איז די כוונה דערפון צו ווערן באַגייסטערט מיט דער ליכטיקייט און השפעה פון בעל ההילולא, אַז דאָס זאָל דערוועקן אין יעדן איינעם און איינע פון אונז אַ פאַרשטאַרקונג אין די טעטיקייטן וועלכע ווערן אָנגעפירט אין זיין גייסט און אין האַלטן זיך פעסטער אין זיינע וועגן, ווי ער האָט אונז געלערנט און אָנגעוויזן מיט זיין אייגענעם מוסטערהאַפֿטן לעבן און זיינע אייגענע טעטיקייטן.

ספעציעל בנוגע אידישע פרויען און טעכטער בכלל, און נשי ובנות חב"ד בפרט, איז דאָך באַקאַנט ווי שטאַרק ער האָט זיך אינטערעסירט פאַר זייערטוועגן, צו באַלייכטן זייער לעבן און געבן זיי צו פאַרשטיין די טייערקייט פון זייער ראָלע אַלס **עקרת הבית** — ניט נאָר אַלס די זיילן פון אַ בית בישראל, זייער אייגענע אידישע היים, נאָר אויך אַלס די וועלכע בויען און פאַרזיכערן די צוקונפט פון כל בית ישראל, פון גאַנצן אידישן פאָלק, אויף די יסודות פון תורה און מצוות.

דערביי האָט ער אונטערשטראַכן די גרויסע אחריות און גרויסע זכות וואָס דאָס גיט זיי, ספעציעל אין אונזער צייט — ווי דאָס איז צו זען פון זיינע שיחות קודש און זיינע פעולות אין געביט פון חינוך הבנות וכו'.

נאָך מער: אָנווייזענדיג די ריכטונג ווי אויך די פליכטן וואָס מ'דאַרף דורכפירן אין לעבן, האָט ער אויך אונטערשטראַכן די נויטווענדיקייט, אַז די אַלע ענינים און טעטיקייטן זאָלן דורכגעפירט ווערן מיט לעבעדיקייט און שמחה, מיט חסידישער ליכטיקייט און וואַרעמקייט, וואָס דאָס גיט צו אַ גרעסערע מאָס הצלחה אין דער כמות און אין דער איכות פון די פעולות, סיי מצד די וועלכע טוען אין דעם און סיי מצד די פאַר וועמען זיי טוען, וואָרום דאָן ווערן אַלע ענינים געטאָן און אויפגענומען מיט האַרציקייט, לויט ווי אונזערע חכמים זאָגן: דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב — האַרציקע ווערטער האָבן אַ האַרציקן אָפּקלאַנג — און גייען ניט פאַרפאלן.

און נאָך אַ נקודה אין דעם, אַז די פעולות וועלכע ווערן געטאָן מיט וואַרעמקייט, לעבעדיקייט און פרייד, גיבן אַ גרעסערע מאָס אינערלעכע

אין זיינע וועגן כו': ראה תגיא אגרת הקודש סימן ז"ך.

עקרת הבית: ראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תשפו הערה ד"ה זה.

אונזערע חכמים זאָגן: ס'הישר לר"ת שער יג, הובא בשל"ה שער האותיות אות ל'

(סט, א).

באפרידיקונג צו די טוערס, און דאָס רופט ארויס באַ זיי אַ פאַרשטאַרקטן רצון צו גיין מחיל אל חיל און מאַכן אַלץ ליכטיקער און ליכטיקער.

דער אויבערשטער זאָל געבן, אַז דאָס אַלעס אויבערדערמאָנטע זאָל מקויים ווערן באַ אייך און יעדע איינע פון אייך, אין אַן אופן פון מוסיף והולך, אין אַ כסדר שטייגענדער מאָס, און דורכדעם וועלן אויך פאַרגרעסערט און אויסגעברייטערט ווערן די צנוורות און כלים צו באַקומען דעם אויבערשטניס ברכות אין אַלץ וואָס יעדערע פון אייך און אַלע אייערע נויטיגען זיך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מיט דער ברכה צו אַ גוטן און מוצלחידיגען חודש בכלל, און אין אַלעס אויבערדערמאָנטע בפרט, און צו בשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תתיב

[ד' שבט, ה'תש"ל]

המדובר בהתועדות — הוא לפרש פרש"י עה"ת (לבן חמש **למקרא**) שהגדירו בעצמו — שהוא לפרש פשוטו של מקרא — שזה שולל כל התירוצים: (1) פרש"י סומך אמש"כ במשנה וכו'. (2) פרש"י סומך על פרש"י שבש"ס או אפילו על פרש"י עה"ת שלאחרי פסוק זה. (3) פרש"י סומך על סברא — באם הסברא אינה פשוטה בהבנתו של בן חמש עד כ"כ פרש"י אינו צריך להזכירה בפירוש.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

ט'תתיב

מענה למו"ה משה דובער ריבקיין. ונכתבה על גליון המכתב מיום ד' שבט ה'תש"ל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א אגרת גיחא, ובהנמסר בהערות שם. המדובר בהתועדות: דש"פ וארא, ג' שבט שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 365), מה שאברהם אבינו לא מל את עצמו עד שנצטווה, בגלל האיסור "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש" (נח ט, ה). וע"ז כתב במכתבו: הנה כדברים האלה ממש כתב גם בהמקנה סוף קידושין על המשנה (פכ, א) דעשה א"א כה"ת עד שלא ניתנה, שכתב "ומה שלא קיים א"א מצות מילה עד שלא נצטווה, הוא משום דאיתא בהחובל (כ"ק צא, ב) דאין אדם רשאי לחבול בעצמו, והוא נצטווה אף לב"נ כדכתיב אך את דמכם לנפשותיכם כו' .. וגם מפורסם חירוק פשוט דרצה לקיים מצוה זו בתור מצווה ועושה כו'". פרש"י עה"ת (לבן חמש למקרא): ראה כללי רש"י (קה"ת, תנשא) פ"ג (ע' 81). וש"נ. על פרש"י עה"ת שלאחרי פסוק זה: ראה כללי רש"י הנ"ל פ"ז כלל 2 (ע' 104). וש"נ.

ולפעני"ד הנחות הנ"ל — מבוארות ומוכרחות בשכל הפשוט, באם נאמר שפרש"י עה"ת — הוא מה שרש"י עצמו מעיד עליו ומגדירו (בראשית ג, ח. ובכ"מ).

עפה"ל אין מקום לתי' שרש"י סומך (1) אמשי"כ .. בפי החובל! (2) על הסברא דגדול המצווה כו' — דאפילו בשכלו דבן טו לגמרא אינה פשוטה כלל, כ"א במחלוקת שנוי.

דרך אגב: נתי' כהנ"ל ובאריכות בפעם הא' שנדבר בפרש"י זה. ובמסקנא — שרש"י סומך אמשי"כ בפרש"י עה"ת לפני פ' המילה (נח ט, ה). ובמילא גם אין מקום לקושיא על פרש"י — מסוגיית החובל וכו'. ובטח נרשם ג"כ בהר"ד כ"ז.

בכל אופן ת"ח על ההערה והשקו"ט.

ט'תתיג

ב"ה, ח' שבט, תשי"ל
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים וכו'
מו"ה יהושע שי'

שלום וברכה!

... בגלילותינו — הדה"נ דנשים גם לפני הנישואין, וחיידוש חב"ד — שבגיל רך ביותר.

שרש"י עצמו מעיד עליו ומגדירו: וראה כללי רש"י הנ"ל פ"א (ע' 71 ואילך). וש"נ. הסברא דגדול המצווה כו': קידושין לא, סע"א. וש"נ. בפעם הא' שנדבר בפרש"י זה: שיחת ש"פ מקץ היחשכ"ח (לקו"ש ח"ה ע' 146).

ט'תתיג

מצילום האגרת.

מו"ה יהושע: מונדשיין. אגרת נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרצד. נכתב במענה לשאלה — באגרת אדר"ח תמוז ה'תשט"ו (לעיל ח"א ע' ר) מבואר כי כיסוי הראש באשה בא כעונש על חטא עץ הדעת, ולכאורה הוא רק בנשואות. ולכאורה תמוה: הרי גם הרלקת נש"ק ניתנה לנשים לחקן אח אשר קלקלו בחטא עה"ד (ראה שו"ע אדה"ז רסג, ה) ועפ"ז מדוע נהגו אנ"ש שגם נערות וילדות תדלקנה נש"ק. וע"ז בא הביאור שהקושיא היא לא על מנהג חב"ד, אלא על מנהג הגלילות בכלל. הדה"נ דנשים גם לפני הנישואין: ראה גם לקו"ש ח"א ע' 287 ואילך. חט"ו ע' 168 ואילך. ח"ז ע' 146 ואילך. ועוד.

רפג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתיד

[נוסח המברק לקראת יו"ד שבת, ה'תשי"ל]

שבת שלום, והתועדויות דתקופת העשרים פעילות ביותר, ובתוכן
המכתב דראש חודש, ובהצלחה רבה.

מנחם שניאורסאהן

ט'תתטו

ב"ה, מחרת יו"ד שבת, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

תלמידות "בית רבקה"
הי עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

בנועם קבלתי מכתביהן – ע"ד החלטותיהן הטובות – מראש
חודש שבת, ובלשון הכתוב – בעשתי עשר חודש באחד לחודש,

ויהי רצון שהשי"ת יצליח את כאו"א מהן להוציא לפועל את כל
ההחלטות הטובות במילואן, ותלכנה מחיל אל חיל להוסיף בהחלטות
טובות ובהוצאתן לפועל, באופן שבצדק יקרא על כאו"א מהן השם –
תלמידות "בית רבקה" – בית ספר וחינוך מיסודו של כ"ק מו"ח
אדמו"ר נשיא ישראל,

ומובן שהאמור כולל עיקר גדול – שתהא – כאו"א מהן – כח
השפעה על כל בנות ישראל, באופן ישר או בעקיפין, ע"י היותה דוגמא

ט'תתיד

נרפס בסה"מ באתי לגני ח"א ע' שעג.
המכתב דראש חודש: לעיל אגרת ט'תתי.

ט'תתטו

ובלשון הכתוב: דברים א, ג.
נחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שר"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה
ס"א. וש"נ.

חיי בהנהגה יום-יומית ועיי דברים היוצאים מן הלב שנכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, בהתאם להכלל גדול שבתורה — ואהבת לרעך כמוך.

וזכות הצדקה שתרמו, שהקבלות מצורפות בזה, תעמוד לכל אחת מהן בכל האמור, ובפרט אשר הובטחו עיי חכמינו ז"ל: הבא לטהר (ועל פי דיוק רבינו הזקן — (ליטהר ו) לטהר אחרים) מסייעין אותו.

ושייכות מיוחדת לכל זה עם בעל ההילולא, כידוע עד כמה התמסר לטובת בנות ישראל בכל מקום שהן, כמוזכר ג"כ במכתב הכללי לנשי ובנות חבי"ד מראש חודש זה.

בברכת הצלחה בכל עניניהן ובברכה לבשורות טובות בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ט'תתטז

בי"ה, י"ב שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד כללות אנשי שלומנו יצ"ו ובראשם חברי ההנהלה
ועסקני מוסדות התורה והחינוך ובתי כנסיות וכו' אשר
במעלבוירן והמדינה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מברק הברכה והאיחולים הלבביים בקשר עם מלאות

דברים... פועלתם: ס' הישר לר"ת שער יג. הובא בשל"ה שער האותיות אות ל' (נסט),
(א).

להכלל גדול... כחוד: קדושים יט, יח. תו"כ ופרש"י עה"פ.
הבא לטהר... מסייעין אותו: ראה שבת קד, סע"א. יומא לח, סע"ב.
דיוק רבינו הזקן: לקו"ת דרושים לשמע"צ ד"ה ה' לי בעוזרי פ"ה (פט, ד ואילך).
במכתב הכללי: לעיל אגרת ט'תתי.

ט'תתטז

מכתבים דומים (בתאריך זה או הסמוך אליו) נשלחו גם לכמה וכמה רבנים, עסקנים,
ומנהלי מוסדות.

תקופת עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ביו"ד שבט.

תקותי חזקה אשר ככל ימי זכרון בחיי עם ישראל, שהתכלית היא להמשיך מענייני דיומא בכל ימות השנה, במעשה בפועל, כי מעשה עיקר,

כן יום זכרון, יום סגולה, זה יעורר ויחזק בלב כל אחד ואחת מאתנו, בתוככי כלל ישראל, הרצון והמרץ ללכת בדרכיו של בעל ההילולא אשר חורנו ולהמשיך בפעולותיו בהחזקת התורה והיהדות בלי פשרות בחיי היום, ולקרב לבות אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים – בכלל, ובפרט על ידי ביסוס והחזקת והרחבת המוסדות אשר יסד והמתנהלים ברוחו.

ויחי רצון אשר כאו"א יעשה בזה מתוך ניצול מלא של כשרונותיו כוחותיו ויכלתו, באור וחיות חסידותיים, בשמחה ובטוב לבב, ובאופן דמוסיף והולך.

וזכות בעל ההילולא מסייעתם להצליח בכל האמור ולהמשיך ברכה והצלחה בכל המצטרך להם, הם ובני ביתם שיחיו, עד נוכח כולנו יחד לקבל פני משיח צדקנו בעגלא דידן.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה בכל האמור ולבשורות טובות.

ועשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם
כי מעשה עיקר: אבות פ"א מי"ז.
ללכת בדרכיו... אשר חורנו: ראה תניא אגרת הקודש סימן ו"ך.

ט'תתיז

ב"ה, י"ב שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

משפחת פייגלין הכבודה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם ובהוקרה רבה נתקבל מברק הברכה והאיחולים בשם כל בני משפחתם הענפה והכבודה שיחיו, בקשר עם יום השנה העשרים להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל.

יתברכו המברכים מאת ה' יתברך מקור הברכות, הם וכל אשר להם בכל המצטרך להם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מובן שנכללו במכתב לכללות אנ"ש ש"י אשר במלבוירן, ואדרבה בהוספה, כיון שזכו לקחת חלק בראש בביסוס והרחבת המוסדות והפעולות.

וזכות בעל החילולא תעמוד להם ללכת מחיל אל חיל בזה, הלוך ומוסיף, ועל ידי כך להרחיב גם הצנורות והכלים לקבל שפע ברכותיו גם בענייניהם הפרטיים, ובנקודה העיקרית נחת אמיתי, נחת יהודי חסידותי, מכל צאצאיהם שיחיו, מתוך בריאות הנכונה ומתוך הרחבה, בשמחה ובטוב לבב.

אף אני מתכוין כנגד סיום ברכתם שנוכה כולנו יחד לגאולה השלימה בקרוב ממש.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות.

ט'תתיז

משפחת פייגלין: אוסטרליא.

יום השנה העשרים להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם. במכתב לכללות אנ"ש... במלבוירן: לעיל אגרת שלפנ"ז.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. רש"י.

אף אני: באגרת בנוסח דומה מט"ו בשבט מסיים: "אף אני מתכוין כנגד המברכים שביניהם ובימינו תושע יהודא וישראל ישכון לבטח ונוכה כולנו יחד לקבל פני משיח צדקנו ב"ב".

ט'תתיח

בי"ה, י"ב שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב צבי ש"י שכטר
יו"ר ועידת הנשיאים של
ארגוני היהדות בארה"ב

שלום וברכה!

בזה הנני להודות למר עבור מכתבו מיום ח' שבט, ודברי הברכה
והאיחולים בקשר עם יו"ד שבט, יום השנה העשרים להסתלקות כ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל בדורנו.

ויהי רצון אשר יום זכרון זה ישמש לכל אחד ואחד מאתנו, בתוככי
כלל ישראל, בתור התעוררות והתעודדות מתמדת ללכת בדרכיו של בעל
ההילולא, אשר מסר נפשו בפועל ממש להחזקת היהדות ערכי ומוסדותי
מבלי חת בפני המעצרים והסכנות שהיו כרוכים בעבודתו זו במדינת
מולדתו והורה לכל בני ובנות ישראל, באשר הם שם, את הדרך אשר ילכו
בה והמעשה אשר יעשו, וכל אחד ואחד מאתנו יעשה כל התלוי בו
להמשיך בפעולותיו באופן דמוסיף והולך.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתיח

הרב צבי שכטר: אגרת נוספת אליו — לעיל חט"ו אגרת ה'שסב.
יום השנה העשרים להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנמקן בהערות שם.
ללכת בדרכיו של בעל ההילולא: ראה תניא אגרת הקודש סימן ז"ך.
את הדרך .. אשר יעשו: ע"פ לשון הכתוב — יתרו יח, כ.

ט'תתיט

ב"ה, י"ג שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה ש"י קצב
ראש המועצה קרית מלאכי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו וכן פ"ש על ידי רבי יהודה ש"י, ובודאי גם
ימסור למר פ"ש וברכה ממני בחזירתו.

בקורת רוח מיוחדת קראתי על דבר הנהגתו הטובה בדיוק הנחת
תפילין בכל יום, ומצוה גוררת מצוה. והרי כל חוספה בהנהגה טובה בדרך
התורה והמסורה בחיי היום יום של איש כללי היא ברכה והשראה
לרבים.

וזכות הרבים מסייעתו להצליח בתפקידו לטובת תושבי קרית
מלאכי בכלל ותושבי נחלת הר חב"ד בפרט, טובתם בגשמיות וברוחניות
גם יחד.

ויהי רצון שיעשה בזה מתוך ניצול מלא של כוחותיו ומדת השפעתו,
באופן דמוסיף וחולך, בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה ולבשורות טובות.

ט'תתיט

ומצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.
נחלת הר חב"ד: ראה גם לעיל אגרת ט'תתרנ"ד, ובהנסמן בהערות שם.

רפט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתכ

בי"ה, י"ג שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת חיי שרה תח"י אנדרוסיער

ברכה ושלוש!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען די ביישטייערונג פון די קינדער
ת"י פון דער מכינה פון בית רבקה, צוזאַמען מיט זייערע אונטערשריפטן,
אין צוזאַמענהאַנג מיט דער יאָרצייט־הילולא פון כ"ק מו"ח אדמו"ר יו"ד
שבט.

דער זכות פון דער צדקה זאָל זיי אַלעמען און יעדער איינער
באַזונדער ביישטיין זיי זאָלן אויסוואַקסן געראַטענע און טייערע אידישע
טעכטער, ווי עס פאַסט זיך פאַר טעכטער פון אונזערע מוטערס שרה
רבקה רחל ולאה, און זיי זאָלן זיין אַן אמת אידישער חסידישער נחת
פאַר זייערע עלטערן שי' און אונז אַלעמען.

בברכה להצלחה.

ט'תתכא

בי"ה, י"ג שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

תלמידות "בית חנה" ובראשן המחנוכים,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי תרומתם ל"קרן העשרים", בקשר עם יום השנה
העשרים להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט.

ט'תתכ

די ביישטייערונג: כפה"נ ל"קרן העשרים".
מכינה פון בית רבקה: דקדאון הייטס, ברוקלין.

ט'תתכא

יום השנה העשרים להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנמקן בהערות שם.

ויהי רצון שזכרון בעל ההילולא יעורר ויחזק בלב כל או"א מהם הרצון והמרץ ללכת בדרך אשר הורנו, שבנוגע לבנות ישראל בכלל, ותלמידות מוסד חינוך כ"בית חנה" בפרט, הוא ללכת מחיל אל חיל ביראת שמים ובהנהגה מתאימה לבנות ישראל שכל אחת מהן היא בת אמותינו שרה רבקה רחל ולאה, ולהיות דוגמא חי' ומשפיעה לחברות שלהן ולכל הסביבה.

וכיון שאחריות זו ותפקיד זה ניתנו להן מלמעלה, הרי ברור שניתנו להן גם הכוחות למלא אותם במילואם, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

וזכות הצדקה תעמוד לכאו"א מהן להצליח בהאמור באופן דמוסיף והולך.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תכב

בי"ה, י"ג שבט, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... **בזדאי מדייקים** אחיו שי' אשר בצבא ככל הדרוש בהנחת תפילין בכל יום חול. ובפרט שעל זה נאמר: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' (ופירשו חז"ל — אלו תפילין) נקרא עליך ויראו ממך.

ללכת בדרך אשר הורנו: ראה תניא אגרת הקודש סימן ז"ך.
מחיל אל זז"ל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.
הרי ברור: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא. כמדב"ר פ"ב, ג.

ט'תכב

נאמר: תבוא כת, יו"ד.
ופירשו חז"ל: ברכות ו, א.

ט'תכג

בי"ח, י"ג שבט, תשי"ל
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוינ עוסק בצ"צ כו'
הרב משה שי הכהן

שלום וברכה!

במה שהעיר כת"ר בחגיגה (ט, א) במש"כ מאי בינייהו חיגר ונתפשט, ולא נקט המאי בינייהו שבנוגע לפסח (פסחים צג, א) ובפרט שבאותה סוגיא עצמה בחגיגה — משה ומחלק בין זה לפסח.

ואמרתי בהשקפה ראשונה דלכאורה הביאור דבפסח החילוק בזמן בין פסח ראשון לשני הוא חודש ימים ואי אפשר שלא יהי' קטן שלא הגדיל בינתיים (ואולי רגיל ג"כ גר שנתגיייר), משא"כ בתשלומין דחג שזוהו מיום ליום — ואינו רגיל (כ"כ מבין אותם הנמצאים בירושלים קטן שיגדיל ויביא שתי שערות וכו' ועאכו"כ) גר שנתגיייר שצריך ב"ד וכו' בינתיים.

ומה לעכו"ם בירושלים ובפרט ברגלים. (ומילתא דלא שכיחא ביותר — שידחה העכו"ם גיורו מעיו"ט לחוה"מ!).

ולכן נקט המאי בינייהו דחיגר ונתפשט.

שוב התבוננתי דיש לבאר **במשטות** — דבחגיגה נקט חיגר שנתפשט, כי חידושא (חיגר שזוהו דין מיוחד בעלי' לרגל) עדיפא ל"י. ועו"ל דחידוש

ט'תכג

נרפסה בלקר"ש חכ"ג ע' 356 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרב משה הכהן: מוגק. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרכח, ובהנסמן כהערות שם.

במה שהעיר: במסכת חגיגה ט, א — פליגי אמוראי שם אי ימי תשלומי חגיגה הם תשלומין לראשון או תשלומין זה לזה, ואמרה הגמ' דאיכא בינייהו חיגר ביום ראשון ונתפשט לאחר מכן, ע"ש. והנה מחלוקת דומה אנו מוצאין בפסחים צג, ע"א לגבי פסח שני אם הוא תשלומין דפסח ראשון או רגל בפני עצמו, וקאמר דאיכא בייניהו גר שנתגיייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים, והקשה אמאי לא תירצה הגמ' בחגיגה אותו תירדן שבפסחים. — וראה גם שיחת ליל י"ב סיון ה'תשמ"ז (התועדויות תשמ"ז ח"ג ע' 487).

נוסף קמ"ל – לשלול קס"ד דחיגר לכל הדעות חייב בתשלומין, כי זהו רק אר"י הוא דרביע עלי, עירובין עח, ב, ולא שלילת חיוב בדבר כקטן וכגר. וק"ל.

בכבוד ובברכה.

ט'תתכד

ב"ה, ט"ו בשבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכללות אנ"ש אשר באנגלי יצ"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם ובת"ח הנני לאשר קבלת מברק הברכה והאיחולים הלבביים בקשר עם מלאות תקופת עשרים שנה להסתלקות הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל בדורנו, ביו"ד שבט.

תקותי חזקה אשר ככל ימי זכרון בחיי עם ישראל, אשר התכלית היא להמשיך מענינא דיומא בכל ימות השנה במעשה בפועל, כי מעשה עיקר,

כן יום זכרון וסגולה זה יעורר ויחזק בלב כל אחד ואחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל, הרצון והמרץ ללכת בדרכיו של בעל ההילולא כפי אשר הורנו, ולהמשיך בפעולותיו בחיזוק התורה והיהדות בלי פשרות בחיי היום יום, פעולות חזרות אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל שכולי חד, לקרב לבות אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים – בכלל, ובפרט על ידי ביסוס והרחבת המוסדות אשר יסד והמתנהלים ברוחו.

ויהי רצון אשר כל אחד ואחת יעשה בזה מתוך ניצול מלא של כל

ט'תתכד

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 238 ואילך.

עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.

כי מעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

ללכת בדרכיו... אשר הורנו: ראה תניא אגרת הקודש סימן ז"ך.

שכולי חד: ראה גם לעיל אגרת ט'תשצג, ובהנסמן בהערות שם.

רצג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

הכוחות והכשרונות והאפשרויות, באור וחיות חסידותיים, בשמחה ובטוב לבב, ובאופן דמוסיף והולך.

וזכות בעל ההילולא מסייעתם להצליח בכל האמור ולהמשיך ברכה והצלחה בכל המצטרף להם ולבני ביתם שיחיו, עד נזכה כולנו יחד לקבל פני משיח צדקנו בעגלא דידן.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט'תתכה

בי"ח, ט"ו בשבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' קלרמן

שלום וברכה!

בנועם וברחשי תודה הנני לאשר קבלת מברק הברכה והאיחולים בקשר עם מלאות תקופת עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט.

ויהי רצון שיום זכרון וסגולה זה יעורר ויחזק בלב כל אחד ואחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל, הרצון והמרץ להמשיך בפעולות בעל ההילולא, פעולות חדורות אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל שכולי חד, וכל או"א יעשה בזה מתוך ניצול מלא של כוחותיו ומדת השפעתו, באופן דמוסיף והולך, בשמחה ובטוב לבב.

וכאן מקום אתי להביע לכי רגשי תודה מיוחדת בעד התענינותו ועזרתו לאנשי כפר חב"ד ומוסדותיו, אשר ככל דבר טוב בודאי ימשיך בזה ובהוספה.

ט'תתכה

מכתב בנוסח דומה נשלח לכ"כ מחנכים ועסקנים ציבוריים באה"ק ת"ר.
עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנמקן בהערות שם.
שכולי חד: ראה גם לעיל אגרת ט'תשצג, ובהנמקן בהערות שם.

יתברך מאת ה' מקור הברכות בכל המצטרך לו ולכל אשר לו, וכמו
שנאמר ואברכה מברכך.
בכבוד ובברכה.

ט'תתכו

ב"ה, יום ד' לסדר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו אֶלֶּע אַנטוילנעמער אין דעם יערלעכען דינער פון
מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

צו דער געלעגנהייט פון דער יערלעכער חגיגה פון מרכז הישיבות
תומכי תמימים ליובאוויטש, שיק איך אַ באַגריסונג און ברכה צו די
געערטע געסט און אֶלֶּע אַנטוילנעמער און פריינט פון דער ישיבה.

אַזוי ווי די פייערונג קומט פֿאַר אויף מאַרגן נאָך שבת פ' יתרו, די
סדרה פון מתן־תורה און עשרת הדברות, איז כדאי צו באַמערקן אַ
ספעציעלע שייכות צווישן דער אונטערנעמונג און דעם אינהאַלט פון דער
סדרה.

די עשרת הדברות, אין וועלכע עס זיינען איינגעוואָרצלט די גאַנצע
תרי"ג מצוות פון דער תורה, הויבן זיך אָן מיט מצוות **שבין אדם למקום**
און ענדיגן זיך מיט מצוות **שבין אדם לחבירו**. דאָס אונטערשטרייכט,
אַז אפילו די סאַמע עלעמענטאַרסטע באַגריפן פון מאָראַל און עטיק
קענען האָבן אַ ווערט און אַ קיום נאָר דאָן, ווען זיי זיינען באַגרינדעט
אויף **אנכי ה' אלקיך** און **לא יהי' לך אלקים אחרים**.

ואברכה מברכך: לך לך יב, ג.

ט'תתכו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 313 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ואתם .. קדוש: יתרו יט, ה.

די עשרת הדברות כו': ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'שלח, ובהנמקן בהערות שם.
עשרת הדברות .. די גאנצע .. תורה: פרש"י משפטים כו', יב. וראה תורה שלמה
חט"ז מילואים ס"א (ע' רי ואילך). וש"נ.
אנכי .. אחרים: יתרו כ, ב"ג.

דער גאנג פון דער אָלגעמיינער געשיכטע פון דער מענטשהייט האָט כסדר באַוויזן, אַז מענטשן און פעלקער קענען ניט פּראָגרעסירן ווען די געזעצן פון מאָראַל און עטיק זיינען ניט באַגרינדעט אויף דעם יסוד פון אמונה אין בורא עולם, נאָר אויף דעם מענטשלעכן שכל אַליין, און קענען דערבער געענדערט און צוגעפּאָסט ווערן צו די אומגעצוימטע נייגונגען פון דער צייט. דער מצב פון דער היינטיגער וועלט איז דער בעסטער באַווייז אויף דעם.

אין אידישן לעבן, בפרט, קען ניט זיין אַן אָפּגעזונדערטקייט צווישן די מצוות פון בין אדם לחברו און די מצוות פון בין אדם למקום. די אחדות פון דער אידישער אמונה אין ה' אחד, און די אחדות פון אידישן פאָלק, גוי אחד בארץ, דאָרף דורכדרינגען יעדן אידן אין אַלע פרטים פון טאָג-טעגלעכן לעבן, אַזוי אַז עס ווערט געשאַפן אַ האַרמאָנישע אייניקייט צווישן די מאַטעריעלע און גייסטיגע ענינים אין דער טאָג-טעגלעכער הנהגה, וואו רוחניות און קדושה איז דער הערשנדער און דעצידירנדער פאַקטאָר.

און אַזוי ווי די דערציאונג פון אַ קינד אין דעם געביט פון בין אדם לחברו — צו האָבן גוטע באַציאונגען צו זיינע חברים, כבוד פאַר עלטערן און עלטערע, אד"ג — מוז זיך אָנהויבן פון קינדווייז אָן, וואָס אין דעם זיינען דאָך אַלע מודה, אַזוי מוז מען אַ אידיש קינד דערציען אין גייסט פון תורה און מצוות פון קינדווייז אָן, וואָס דאָן איז דאָס אן אמתער און גאַנצער חינוך, אַ תורה חינוך, אין איינקלאַנג מיט דער אָנווייזונג פון החכם מכל אדם: **חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה** — "דערצי דעם אינגל אויף זיין וועג, אפילו ווען ער וועט אַלט ווערן, וועט ער זיך ניט אָפקערן דערפון" (משלי כב, ו).

אַזאַ חינוך — אַ גאַנצן חינוך — ווערט באַצוועקט אין די חינוך מוסדות תומכית-תמימים ליובאוויטש, וועלכע האָבן שוין דערצויגען דורות פון גאַנצע אידן, **תמימים**, סיי בין אדם למקום און סיי בין אדם לחבירו; אַ חינוך וואָס איז דורכגעדרונגען מיט אהבת ה', אהבת התורה און אהבת ישראל, די דריי אהבות וועלכע ווערן פאַראייניגט און פאַראייניגט אין דער טאָג-טעגלעכער הנהגה.

ה' אחד: ראַתחנן ו, ד.

גוי אחד בארץ: שמואל"ב ז, כג. ועוד.

די דריי אהבות כו': ראה גם לעיל אגרת ט'תשצג, וכהנסמן בהערות שם.

דאָס איז אויך די טרייבס־קראַפט, וואָס גיט זיי אויך דעם כח פון מסירת נפש, צו פאַרשטאַרקען, פאַרשפּרייטן און אויפלעבן תורה־אידישקייט אין דעם לאַנד און אין אַלע אַנדערע טיילן פון דער וועלט.

דעם יאָר, נעמענדיג אין אַכט די גרויסע אונטערנעמונג פון דעם נייען בנין פון דער צענטראַלער ליובאַוויטשער ישיבה, איז צו האָפּן, אַז אַלע פריינד פון דער ישיבה וועלן מאַכן אַ ספּעציעלע אָנשטרענגונג צו דער געלעגנהייט פון דער יערלעכער חגיגה, צו שאַפן די נויטיגע הילף און שטיצע פאַר דער ישיבה, זי זאָל קענען אָנגיין מיט איר לעבנסוויכטיגער אַרבעט.

השם יתברך זאָל מצליח זיין יעדן איינעם פון אייך אין דער פולסטער מאָס, אין דער זאָך ווי אויך אין אַלע אייערע ענינים, כלליות'דיגע און פרטיות'דיגע, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תתכז

ב"ה, כ"ב שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"י בחור מעם ומורס מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

תקותי חזקה שכבר קבל פ"ש אישית ממני על ידי האורחים שי

נייען בנין: ראה גם לקמן אגרת ט'תתצז.

ט'תתכז

מצילום האגרת.

מו"ה שניאור זלמן: שזר, אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן בהערות שם.

קבל פ"ש כו': ראה גם התועדות יום ג', כ' שבט שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 473).

שבקרו כאן, ובמיוחד על ידי הרב עדין שי' שטינזלץ ובאירכח קבוצת האורחים שי'.

ובודאי גם קיימו שליחותי בקשר עם נחלת הר חב"ד, אשר כמו שהי' בנוגע לכפר חב"ד שכי' זכה, ובחיי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעלמא דין, להיות הכה הפועל ביסודו וביסוסו וכו', כן יהי' בנוגע לנחלת הר חב"ד, שהמתנחלים בה בעיקר אנשי חב"ד מיושבי ההר במדינה ההיא.

ואף על פי שמימון הפיתוח וכו' של נחלת הר חב"ד הוא בעיקרו על ידי המשרדים אשר באה"ק ת"ו, רצוני גם אני להשתתף בביסוסה והרחבתה, ובפרט שבטח יהי' צורך בהוצאות כספיות מיוחדות. שלכן הרשיתי לעצמי לשלוח ההמחאה ע"ס עשרים מאה שקל (בקשר עם שנת העשרים) כתובה על שמו של מר, ובודאי לא יקפיד על הטרחה שבזה, כדרך שהי' בנוגע להשתתפותי בעניני כפר חב"ד שגם כן הי' על ידי מר.

ויהי רצון שיתבססו ישובים האמורים בתוככי כל הכרכים ועיירות וישובים שבאה"ק ת"ו, ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, הלוח והתבסס והתפשט, ולכל לראש שיכון חב"ד אשר בירושלים עיר קדשנו קרית מלך רב, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ובקרוב נזכה לקיום היעוד שתתפשט ירושלים בכל ארץ ישראל וארץ ישראל תתפשט בכל הארצות.

בהוקרה ובכבוד ובברכה לאוי"ש טובות בכל ולבשו"ט בכל,

מ. שניאורסאהן

ת"ח מיוחדת בעד הקורת רוח והנחת רוח והכבוד על ידי שלחו לכאן בא כח האישי של מר, הוא הרב מר עדין שי', נוסף על ההזדמנות שהיתה לי על ידי כך להכירו מקרוב. ומצאתי בו מעלות הרבה יותר מאשר אמרו לי וכתבו לי ותארו אותו לפני. ויהי רצון שינצל במילואן,

על ידי .. שטינזלץ: ראה גם לקמן אגרת ט'תתסב.

נחלת הר חב"ד: ראה לעיל אגרת ט'תתנד, ובהנסמן בהערות שם.

מיושבי ההר .. במדינה ההיא: הכוונה להעולים מגרו"ח וההרים הסמוכות לה.

ארץ .. שנה: עקב יא, יב.

קרית מלך רב: תהלים מח, ג.

היעוד: ילקוט שמעוני ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב.

וענותנותו תסייע בזה ולא שתהי' ביתר על המדה, שכנראה — עד עתה גרמה עיכוב בניצול האפשרויות שלו ככל הדרוש.

ואף שקשה למצוא הדרך הממוצעת בין שני הקצוות, בפרט במדת העונה שצריכה להיות קרובה לקצה התחתון (ועל פי הביאור בארוכה בהלכות דעות להרמב"ם פ' ב' הלכה ג', ורבנו הזקן בשלחנו סי' קנ"ו סעיף ג'), בכל זה הרי מוכרח אדם, ובמיוחד זה שיש לו השפעה, למצוא מדה האמורה.

ומענין לענין, אף שדורש מכתב בפני עצמו, תודה מיוחדת בעד התשורה הכי יקרה — צילום ביכל דא"ח מעובונו של הרה"ח וכו' וכו' אברהם חיים רוזנבוים, מהחסידיים המפורסמים בשעתם, ובזכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר מדובר אודותיו בכמה מקומות, וכמדומה גם נדפס ס' השיחות — קיץ הש"ת (ע' 120). ומעיין אני בו לראות הנמצא בן] מאמרים כאלה שעדין לא הו"ל.

וכנעימה אישית מיוחדת פרשתי מה ששלח לי מר גם שני הספרים **צופיך צפת ונשיא וסופר**. וכמנהג גוברין יהודאין, מנהג עתיק יומין — לבוא בהערות, אעירה עכ"פ אחת, והיא התמיי אשר בהספר **נשיא וסופר** אין בו תמונות יותר ומלבד התמונה שבתחילת הספר, וכן לא פקסימיליא, וכן לא רשימת מה שהו"ל על ידו ספרים, מאמרים וכולי. ובודאי ימלאו כל זה בהוצאה הבאה בקרוב. ואולי מפני דוחק הזמן לא נכנס בקובץ זה.

ואף שקשה: ראה גם לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה 32, ובשוה"ג שם. שיחת ש"פ כמדבר ה'תשמ"ב (התועדויות ח"ג ע' 1511).

הרה"ח .. רוזנבוים: תולדותיו קורות חייו וכתביו נדפסו ב"תולדות אברהם חיים" (קה"ת, תשנ"ח).

נשיא וסופר: אודות הנשיא מר שניאור זלמן שור.

ט'תתכח

בי"ה, כ"ב שבט, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מנחם שי' בגין

שלום וברכה!

הרב חזקוני שי' מסר לי תוכן מכתבו של מר מ"ד שבט, בענין
הבחורים הרוצים לבא לכאן ללמוד תורה משך זמן, שזה תלוי ברשיון
מיוחד וכו'.

ולכל לראש — אביע תודתי הלבבית למר בעד התענינותו האישית
ותשומת לבו בזה.

ולעצם הענין, אף שככתבו, רשיון יציאה לבחורים בגיל זה אינו מן
הדברים הפשוטים, אבל הרי אין הדברים אמורים בבחורים שגויסו כבר
לצה"ל, אלא בבחורים שמשאת נפשם היא לבוא ללמוד תורה כאן משך
זמן, ואשר משוכנעים הם כי כאן יעשו חיל בלימודם והשקפת עולמם
וכולי. וידוע הכלל שהצלחה בלימוד גדולה יותר אם הוא במקום שלנו
חפץ.

עוד זאת, שההדרכה שהתלמידים מקבלים כאן היא בהדגשה
להכיר ולהוקיר האחריות המוטלת עליהם לנצל כוחותיהם לטובת
הרבים, אם בשדה החינוך או בתור מנהיגים בקהילות בישראל, ובהדגשה
יתרה שכתום תקופת לימודם וחיונם ישובו למקומם. ולמעשה, כל
התלמידים מסוג האמור שבאו לכאן מאה"ק ת"ו — שבו לאה"ק ת"ו
אחרי גמרם חוק לימודם, והיותם כאן הביאה ברכה לא רק להם, כי אם
גם לאה"ק ת"ו.

תועלת נוספת ע"י התלמידים הבאים מאה"ק ת"ו — שהתחברותם
עם התלמידים שבכאן משפיעה לטובה על חבריהם, וגם מחבבים עליהם
את הארץ ומעוררים בהם החשק לנסוע לאה"ק ללמוד על משך זמן.

ט'תתכח

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג אות קסה (ע' ריד ואילך).
מר מנחם בגין: שר הפנים בממשלת ארה"ק דאז, הממונה (גם) על הנפקת אשרות
יציאה מארה"ק. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרל"ו, ובהנסמן בהערות שם.
ידוע הכלל: עבודה זרה יט, א.

ואמנם זה משנים שקיימת אצלנו תכנית של חילוף תלמידים, מהתם להכא ומהכא להתם, וממילא חלק מהתלמידים מאה"ב הנוסעים לאה"ק ללמוד נשארים שם בקביעות.

"דרך אגב" כדאי לציין, אף שלא לפירסום, עוד נקודה, והיא אשר בטבע בני הנוער — שהם בעלי שאיפה ומרץ במדה עזה, ואם מפריעים להם לנצל כוחותיהם בכיוון הטוב, הרי לפעמים קרובות גורם זה שינצלו כוחותיהם בכיוון ובעניינים בלתי רצויים. וגם זה טעם נוסף שלא לעצור בפניהם למלא שאיפתם הטובה.

לאור האמור, דעתי ברורה שכשרואים שיש בחורים יושבי אוהל חדורי שאיפה רצינית לשקוד על התורה, ומאמינים הם שכאן יעשו חיל בלימודם ובחינוכם, ראויים הם לסיוע בזה. וכאמור, התועלת שבזה היא לא רק להם אלא לטובת העם כולו ולאח"ק ת"ו בפרט.

— אלא שצריכה הבקשה לבוא מהנהלת הישיבה באה"ק שתעיד עליהם וכו'.

ות"ח ת"ח מראש על הסיוע של מר בזה.

בכבוד ובברכה ובפ"ש,

מ. שניאורסאהן

ט'תתכט

ב"ה, כ"ו שבט, התש"ל

ברוקלין, נ.י.

לכבוד הד"ר מנשה שי' רוכורגר

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל באיחור רב, בו כותב בנוגע ... שי' שסובל מקצרת, ושואל אם יוכל להסתדר בברוקלין וכו', בפרט במקצוע שלו אלקטרוניקה.

אף על פי שזה לגמרי לא מקצוע שלי, אבל כמו ששמעתי מכמה מקרים דומים, הרי מזג האויר בברוקלין לא מתאים לאלו שסובלים מקצרת, ונוסעים לטעקסאס וכדומה. אגב, שם קשה מצד יהדות. ובנוגע להסתדרות במקצוע האלקטרוניקה, לדאבוני לא אוכל ליעץ בזה.

אבל עלי החובה להעיר, שעל פי התורה, תורת חיים, שהיא ההוראה

יהי רצון שתהא בשעה טובה ומוצלחת ובהוספה ועלי' על כל אלו דשנים שעברו — וכפי הציווי (שהוא גם נתינת כח): מעלין בקודש.

ויהי רצון שמכאן ולהבא תהיינה כל פעולות החברה — בחידוש החיות בהן והרצון והתענוג,

שהרי נכנסנו לעשרים שנה ומעלה מההסתלקות־הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

שלאחרי הסתלקות — בכלל "נקל מאד לתלמידיו (כולל כל ההולכים "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו") לקבל חלקם מבחי' רוח רבם העצמיות כו' ולא זיוון בלבד" "הואיל ואינה בתוך כלי ולא בבחי' מקום גשמי".

וכעבור עשרים שנה ומעלה — הרי אמחז"ל דמבן עשרים שנה מוכר בנכסי אביו (ואמחז"ל: התלמידים קרוים בנים והרב קרוי אב),

וע"פ ביאור רבינו הזקן במחז"ל זה — מובן אשר מאז מיתוסף בחיות וברצון ובתענוג ובפעולות הנמשכות עי"ז,

מעלין בקודש: ברכות (כח, א). וש"נ. ולהעיר ממחז"ל ת"ח כו' ילכו מחיל אל חיל (ברכות בסיומה).

לעשרים שנה: יו"ד שבט תשי"רתש"ל.

נקל מאד .. גשמי: אנה"ק לאדמו"ר הזקן בי' לסי' זך.

בדרך .. מדרכיו: שם סי' זך.

אמחז"ל .. מוכר: גיטין סה, א. ב"ב קנה, א.

ואמחז"ל התלמידים: ספרי ואתחנן ו, ז (הובא בפרש"י שם).

ביאור רבינו הזקן: לקו"ת במדבר (ב, א) ומבאר שם משי"כ בעי"ת שכי"ד (ראה דרושי הצלם בסופו). וראה ג"כ ביאורו"ז ואוה"ז ור"פ ח"ש בביאור "עשרים שנה".

ובלקו"ת שהי"ש (לה, ג): כי ר"ת כתר, וכן עשרים הוא גימט' כתר.

בחי' וברצון ובתענוג: ראה לקו"ת במדבר (שם) תחכמה תחי' ואח"כ ההעלאה לרצון העליון, חי' יחידה.

ובפעולות הנמשכות עי"ז: ראה שם: כל המסתעפים ממנו. ולהעיר אשר "יתכלית הציווי .. נתינת כח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא. במדכ"ר פ"ב, ג.

לעשרים שנה: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.

וכעבור עשרים שנה ומעלה: ראה גם אגרת שלאח"ז. וראה שיחת יו"ד שבט שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 412 ואילך).

ואמחז"ל: ראה שיחת יום ג' כי שבט שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 465 ואילך). וראה לקו"ש ח"ט ע' 33 ואילך.

שג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ועי"י כ"ז גם ממחרים קץ גלותינו ומקרבים את הגאולה, הגאולה
האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת הצלחה בכה"ל ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

מצו"ב השתתפותי, בל"נ.

ט'תלא

ב"ה, ל' לחודש שבט, הוא
ר"ח אדר ראשון,
ה'תש"ל. ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב.

בהתחלת התקופה דעשרים שנה ומעלה מעת ההסתלקות-הילולא
של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

הכוונה הוא שיהי הגילוי דחי החיים בהחיים דעולם" (המשך יו"ט שר"ה שחל להיות
בשבת ה'תש"י, סיום אות כ).

ממחרים .. הגאולה : ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ת ספ"ט. אגה"ק סו"ס כא.
ובכ"מ.

ל' לחדש .. ראשון : ראה טושו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו.

דעשרים שנה : יו"ד שבט תשי"תש"ל. להעיר מירוש' סוטה פ"א ה"ח.

ההסתלקות : לשון הקדמת — בני הגאון המחבר ז"ל — להשו"ע דאדמו"ר הזקן
בנוגע לפטירתו. ויל"פ עפמשי"כ (בתו"א ס"פ ויקהל) דהמשכה וגילוי בבחי' רוממות נק'
אסתלק. והרי עפמשי"כ באגה"ק (הובא בפנים) לאחר ההסתלקות מקבלים מבחי'
העצמות כו'. ועוד שם דיש עוד בחי' שאינה מתלבשת כו' רק כו'.
הילולא : ראה ד"ה להבין ענין לג בעומר (תו"ח ס' שמות). להבין ענין הילולא
דרשבי"ר, תרע"ח. ועוד.

ט'תלא

כללי פרטי. מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 296.

ה'תש"י: סה"מ ה'תש"י ע' 45.

בהתחלת התקופה דעשרים שנה: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.
תו"ח ס' שמות: רחצ, ב ואילך (בהוצאה החדשה — בשלח ח"א רז, ב ואילך).

ד"ה .. תרע"ח: סה"מ תרע"ח ע' רצא ואילך.

שלאחרי הסתלקות – בכלל "נקל מאד לתלמידיו (כולל כל ההולכים
 "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו") לקבל חלקם מבחי' רוח רבם העצמיות
 כו' ולא זיוום בלבד" "הואיל ואינה בתוך כלי ולא בבחי' מקום גשמי".
 וכעבור עשרים שנה ומעלה – הרי אמחז"ל דמבן עשרים שנה מוכר
 בנכסי אביו (ואמחז"ל: התלמידים קרוים בנים והרב קרוי אב),
 ועי"פ ביאור רבנו הזקן במחז"ל זה – מובן, אשר מאז מיתוסף
 בחיות וברצון ובתענוג ובמעשים טובים הבאים עי"ז,
 הי"ז דרישת השעה ושעת הכושר לעשות חשבון צדק מכל הפעולות
 במשך העשרים שנה מעת ההסתלקות, פעולות בהתאם לדרישות בעל
 ההילולא בחיים חיותו בעלמא דין, ובכל שלשת הקווין עליהם העולם
 – עולם כמשמעו ועולם קטן זה האדם –

נקל מאד .. גשמי: אנה"ק לאדמו"ר הזקן בי' לסי' זך.

בדרך .. מדרכיו: שם סי' זך.

אמחז"ל .. מוכר: גיטין סה, א. ב"ב קנה, א.

ואמחז"ל התלמידים: ספרי ואתחנן ו, ז (הובא בפרש"י שם).

ביאור רבינו הזקן: לקו"ת במדבר (ב, א) ומבאר שם מש"כ בעי"ח שכ"ד (ראה
 דרושי הצלם בסופו). וראה ג"כ ביאורו"ז ואוה"ת רי"פ ח"ש בביאור "עשרים שנה".
 ובלקו"ת שה"ש (לה, ג): כי ר"ת כתר, וכן עשרים הוא גימט' כתר.

בחיות וברצון ובתענוג: ראה לקו"ת (במדבר שם) תחכמה תחי' ואחי"כ ההעלאה
 לרצון העליון, ח"י יחידה.

ובמעשים טובים הבאים עי"ז: ראה שם: כל המסתעפים ממנו. ולהעיר אשר
 "תכלית הכוונה הוא שיהי הגילוי דחיי החיים בהחיים דעולם" (המשך יו"ט שרי"ה שחל
 להיות בשבת ה'תשי"ג, סיום אות כ).

חשבון צדק: נוסף על שבסיום כל תקופה צ"ל ממארי דחושבנא (בקשעהמ"ט –
 בסוף היום. לפני ר"ה – בסוף השנה ועוד) – י"ל דישנה שייכות מיוחדת כיון שקשור
 בהסתלקות כו' – עפמשי"כ ברמב"ם יפשפש במעשיו ויחזור בתשובה (הל' אבל ספיי"ג)
 – אלא שרשב"י ודכוותי' שרצו שיהי זה באופן ד"יוס שמחתי" (לי פעי"ח שכיב פ"ז)
 – הי"ז מתוך שמחה (ועי"ד תשרי"ע).

הקווין .. עומד: אבות פ"א, מ"ב. נתבאר בד"ה וירא ישראל, תרכ"ז. ובכ"מ.

ועולם קטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. תי"ז תסי"ט (ק, ב).

ה'תשי"ג: סה"מ ה'תשי"ג ע' 45.

שרשב"י ודכוותי' שרצו כו': ראה להלן אגרת ט'תצג הערה ד"ה יום שמחתו. הנסמן
 בתורת מנחם – סה"מ אייר ע' רפג הערה 101.

וני"ד תשרי"ט: שהיא בשמחה רבה – תניא אגה"ת פ"א (קא, רע"א).

בד"ה .. תרכ"ז: סה"מ תרכ"ז ע' רכד ואילך.

שה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

עומד: תורה ועבודה (— זו תפלה) וגמילות חסדים (מצוות),
על מנת — להשלים את החסר ולהוסיף ולהעלות בהם מכאן ולהבא,
מתחיל בעסק בתורה (נגלה וחסידות) — בהקדמת עבודת התפלה
— ומסיים במעשה המצוות, מעשים טובים ומאירים,
ובכל אלו — מתוך מסירת נפש (הוא הרצון) ומתוך שמחה וחיות
ואור חסידותיים.
ויהי רצון שיבוא כהנ"ל בפו"מ ובהצלחה רבה ועד שיראו במוחש
— בלשון בעל ההילולא:
אשרנו מה טוב חלקנו בעבודת הלב ומה נעים גורלנו בעבודת המוח
ומה יפה ירושתנו לראות ולהרגיש האלקות בכל דבר ולהשלים הכוונה
העליונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים.
בברכה,

מ. שניאורסאהן

* * *

מאשר הנני קבלת המכתב מאז, והמברק עתה, והזכרתיו היום
עה"צ...

בהקדמת עבודת התפלה: טושו"ע או"ח סקנ"ה. ועיין רש"י ד"ה סמוך ברכות (ה),
(ב) ולקו"ת ברכה (צו, ב). וראה קונטרס התפלה פ"ט. ובכ"מ.
מעשים טובים ומאירים: ראה תו"א (צ, ג).
מסירת נפש (הוא הרצון): תו"א (לו, ב) ובכ"מ. וידוע מאי של "הבעש"ט נ"ע
דבמקום שהוא הרצון של הנברא שם הוא כולו" (ד"ה רפאני, תרח"ץ. סי' הקונטרסים
[ח"ב] ע' 818).
שמחה וחיות ואור: בינה חכ' כתר — כידוע.
אשרנו .. בתחתונים: סד"ה אשרנו, היש"ת.
עבודת הלב .. המוח .. האלקות בכל דבר ולהשלים הכוונה: תפלה, תורה, מצוות
— ג' קווין — מסירת הרצון.
ולהשלים הכוונה: ראה אור תורה להח"מ פ' תרומה.
דירה בתחתונים: ראה תניא פל"ו.

ועבודה (— זו תפלה): ראה תענית ב, א. רמב"ם הל' תפלה בתחילתו. סה"צ מ"ע
ה. רבינו יונה באבות שם.
מאשר הנני .. ולבשו"ט בכהנ"ל: קטע זה למר"ה חיים יהודה פלדי. נדפס ב"היכל
מנחם" ח"א ע' קנ. אגרות נוספת אלי — לעיל אגרת ט"חשח, ובהנסמן בהערות שם.

בברכה לבריאות ולהצלחה בענייני (ובפרט — בפעילותו בשלילת הטועים האומרים לגלות מר וחשון ורווי קרבנות בניי הי"ד — אתחלתא דגאולה, ה' יצילנו מהם ומהמונס, ויכפר שגגתם ברחמיו המרובים, ומכאן ולהבא יאמרו לחושך חושך ועייז יזכו לראות ולאמר לאור — אור. והוא יבשיט גם בזה) ולבשויט בכהני"ל.

* * *

בכבוד ובברכת הצלחה רבה בהתרחבות ביהכני"ס-ביהמ"ד צ"צ בירות"ו בב"א בעגלא דידן.

* * *

בכל עניני החתונה בשטומוי"צ — כפי שיתדברו ביניהם.

ט'תתלב

בי"ה, א' אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו די עסקנים און פריינט פון די בית רבקה שולעס —
אין אלגעמיין, און צו די אַנטיילענעמער אין דער
יערלעכער מלוה מלכה — בפרט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די יערלעכע מלוה מלכה קומט הייַאָר פֿאַר אין מיטן פון חודש אדר ראשון, וואָס איז אַ צוגעגעבענער חודש אין דעם עיבור-יאר.

בשליית הסועים: ראה גם אגרת הנ"ל, ובהנסמן בהערות שם.
בכבוד .. דידן: קטע זה אל לומדי ומתפללי ביהכני"ס וביהמ"ד "צמת צדק" אשר בירושלים העתיקה תובב"א ע"י משיח צדקנו. וראה גם לעיל אגרת ט'תקפ, ובהנסמן בהערות שם.
בכל .. ביניהם: קטע זה למר"ה יעקב גנזבורג, אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ד אגרת ד'תתקלב, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תתלב

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 360 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
אדר ראשון .. צוגעגעבענער חודש: ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט'דפד, ובהנסמן בהערות שם.

דער ענין פון אן עיבור-יאר איז, ווי באקאנט, פארבונדן מיט דער איינשטעלונג פון אונזערע ימים-טובים אין זייער ריכטיגער צייט.

אונזער אידישער לוח איז איינגעשטעלט לויט דעם גאנג פון דער לבנה, אבער אזוי ווי דער לבנה-יאר בלייבט הינטערשטעליג לגבי דעם זון-יאר מיט אומגעפער עלף טעג, האבן מיר יעדע צוויי-דריי יאר אן עיבור-יאר, מיט א צוגעגעבענעם חודש, כדי משלים צו זיין די צייט, אזוי אן אונזערע ימים טובים זאלן אויספאלן אין זייער ריכטיגער צייט פון יאר (פסח אין פרילינג, סוכות אין הערבסט, אא"וו).

אבער ווי אלע ענינים אין אידישן לעבן, וואס אויסער זייער אייגענעם אינהאלט האבן זיי אויך אלגעמיינע אנווייזונגען פאר יעדן איינעם און איינע פון אונז אין טאג-טעגלעכן לעבן, אזוי אויך דער עיבור-יאר.

די אפערטונג פון עיבור-יאר איז: א איד קען אין איין יאר פארפולקאמען דאס וואס ער האט פארפעלט אין פריערדיגע יארן.

נאכמער: פונקט ווי דער עיבור-יאר איז אויך אן "איבער-יאר" דורכדעם וואס ער איז נישט נאך משלים די הינטערשטעליגע טעג, נאך ער גיט אויך "אדערויף" אויף פארויס – אזוי איז נישט גענוג בלויז צו פארפולקאמען דאס פארפעלטע; ס'איז נויטיג אויך צו געבן "אדערויף" אויף פארויס.

איך האף אז בא דער געלעגנהייט פון דער יערלעכער מלוה מלכה, ווען מ'וועט פארצייענען די דערגרייכונגען פון די בית רבקה שולעס אין די פארגאנגענע יארן, וועט מען אויך נעמען אין באטראכט, אז מיט א ביסל מער אנטרענגונג וואלט מען דאך געקענט אויפטאן א סך מער.

און זיכער וועלן אלע עסקנים און פריינט פון בית רבקה, וועלכע שאצן אפ די לעבנסוויכטיקייט פון די דאזיגע מוסדות חינוך על טהרת הקודש, אנטעמען די נויטיגע החלטות, במעשה בפועל, נישט נאך משלים צו זיין דאס וואס מ'האט געקענט אויפטאן אין די פארגאנגענע יארן, נאך טאקע מיט "אדערויף" און צוגאב אויף להבא, אזוי אז דער היינטיגער עיבור-יאר זאל זיין פאר בית-רבקה אן "איבער-יאר" ווי אויבנדערמאנט.

דער ענין פון אן עיבור יאר איז: בהבא להלן ראה רמב"ם הל' קידוש החודש פ"א ה"ב. וראה שם פ"ז ה"ד. פ"י ה"א. ובמפרשים שם. לקו"ש חל"ב ע' 217 ואילך, ובהנשמן בהערות שם.

שח

אגרות-קודש (ט'תתלג)

השם יתברך וועט זיכער ניט בלייבן הינטערשטעליג, ח"ו, און וועט
יעדן איינעם און איינע באגליקן מיט אַ צוגאָב ברכות אין אַלץ וואָס
מינוטיגט זיך מיט די בני-בית שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

לכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תתלג

ב"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר רחבעם ש"י זאבי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה ש"י מידנצ'יק,
שמסר לי גם מכתבו.

מובן שמדווחים לי על דבר היחסים והקשרים הידידותיים שבין
כפר חב"ד ופיקוד המרכז, ובודאי ככל דבר טוב ימשיכו בזה באופן דהולך
ומוסיף.

הנני מודה לו מקרב לב בעד דבריו הנלבבים, והשם יתברך מקור
הברכות יברך את כ' ואת כל אשר לו בכל המצטרף, ובמיוחד בהצלחה
רבה בתפקידיו ובמילוי משאלות לבבו לטובה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

קורת רוח מיוחדת ושמחה פנימית גרם לי כתבו ע"ד שלמות הארץ,

ט'תתלג

מצילים האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1016 ע' 25.
בארכיון המזכירות נמצאת חבילת מכתבים בנוסח דומה (לכו"כ שרי ממשלה, חברי
כנסת ואישי ציבור) בקשר עם יו"ד שבט, ואל"י מצורפת רשימת שמות, תוארים וכתובות,
שבראשה מופיע הכותרת "מכתבי ברכה יו"ד שבט ה'תש"ל ע"י מר שלמה מידנצ'יק".
מר רחבעם זאבי: אלוף, פיקוד מרכז. אגרת נוספת אליו — לקמן אגרת ט'תתקנז.

כי בטוחני שאף שהזכיר יהודא ושומרון כוונתו לכל ארץ ישראל לגבולותי כמסומן בתורתנו תורת חיים הנתונה מאלקי הארץ והשמים.

ותקותי חזקה, אשר בשאר רוח אשר למר ובהשפעתו יחדיר השקפה זו בחוגים שיגדלו ויתרחבו ועד שתקבע השקפה זו את הקו ואת המשא ומתן עם האומות — כי כל הקובעים את הקו יראו את המציאות כמו שהיא. כוונתי שנסיגה, חס ושלוש, מן הגבולות דעתה הרי זו הזמנה גלוי לפלישה ולהתקפה ולפעולות מחץ על כל נקודה בארץ, ערעור המצב הבטחוני ועד לסכנה ממש, רחמנא ליצלן.

ובודאי אשר מר וחבריו שי' מכירים את המצב בזה בטוב עוד יותר. ואתו הסליחה על האריכות שלי בזה.

ט'תתלד

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי' לנדאו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש מכי על ידי ידידנו מר שלמה שי' מידנצ'יק, יושב ראש ועד כפר חב"ד בביקורו כאן בקשר עם יום השנה העשרים להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט העבר.

כן סיפר לי ע"ד תפקידו בפיתוח של הנמצא מתחת לאדמה וכו'. ובודאי שמע כי הפתגם הידוע של רבנו הבעל שם טוב בביאור הכתוב "כי תהיו אתם ארץ חפץ", שכל אחד ואחת מבני ובנות ישראל נמשלו לארץ, אשר כל אוצרות וסגולות חפץ חבויים בה, אלא שצריך לגלות אותם על ידי חפירה ופיתוח, לפעמים על ידי הסרת שכבה קלה לפי ערך של עפר, ולפעמים על ידי חפירה בעומק. כן הוא בכל אחד ואחת מישראל שבנפשם

ט'תתלד

מצילום האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליץ 1064 ע' 79.

מר חיים לנדאו: שר הפיתוח.

יום השנה העשרים: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהסמן בהערות שם.

הפתגם הידוע: ראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סנ"ז. וש"נ.

הכתוב: מלאכי ג, יב.

ובנשמתם פנימה חבויים ושמורים אוצרות וסגולות ותכונות נפש שאין לשערם, אלא שצריך להוציאם מן הכח אל הפועל.

והרי זהו בעצם מיסודות תורת החסידות בכלל וחסידות חב"ד בפרט, לגלות את הטוב שבכל אחד ואחת מישראל, מתוך אהבת ישראל, וכמים הפנים לפנים. ואף זו מסגולות בני עם סגולה שלב ישראל ער הוא.

והנני מאחל למר הצלחה מרובה בתפקידו, תרתי משמע, ובפרט שעל פי הפ"ש שקבלתי לבו ער לבעיות דורנו, לא רק הכלכליים כי אם גם הרוחניים והמוסריים.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתלה

ב"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יונה שי כסה

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי מידנצ'יק, יושב ראש כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

והנני מודה לו מקרב לב בעד הברכות והאיחולים הטובים, ובמיוחד בעד דבריו הנלבבים וזכרונות ימי קדם, שכמובן גם חרותים בזכרוני.

תקותי חזקה, שככל ימי זכרון בחיי עם ישראל, שהתכלית היא להמשיך מתוכן הימים בכל ימות השנה, כן גם יום השנה, שנת העשרים להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר יעורר ויחזק בלב כל אחד ואחד מאתנו

וכמים הפנים לפנים: משלי כו, יט.
שלב ישראל ער הוא: ראה שהש"ר פ"ה, ב.

ט'תתלה

מצילום האגרת.

מר יונה כסה: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תתכ, ובהנסמן בהערות שם.
שנת העשרים להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.

שיא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

הרצון והמרץ להמשיך בפעולות בעל ההילולא בחיזוק התורה והמסורה בחיי היום יום, במעשה בפועל, פעולות חזירות אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל שכולי חד.

ויהי רצון שכל אחד ואחד יעשה בזה מתוך ניצול מלא של כוחותיו ומדת השפעתו, באופן דמוסיף והולך, בשמחה ובטוב לבב.

וברכה אשיבנו שיתברך מאת ה' מקור הברכות מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בכל המצטרך לו ולכל אשר לו ומילוי משאלות לבבו לטובה.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תתלו

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הד"ר הרצל שי' רוזנבלום

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי' מידנצ'יק,
יושב ראש כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

והנני מודה לו מקרב לב בעד האיחולים הטובים ודבריו הנלבבים.

וברכה אשיבנו, שיתברך מאת ה', מקור הברכות, וכמו שנאמר
ואברכה מברכך – והרי ברכתו של הקדוש ברוך הוא היא ברכה עד בלי
די – בכל המצטרך לו ולכל אשר לו. כולל, כמובן, ניצול המרץ

אהבת .. שכולי חד: ראה גם לעיל אגרת ט'תשצג, ובהנסמן בהערות שם.
מידו המלאה כר: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

ט'תתלו

מצילום האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליץ 829.
הד"ר הרצל רוזנבלום: עורך העיתון "ידיעות אחרונות".
שנאמר: לך לך יב, ג.

שיב

אגרות קודש (ט'תחלז)

והכשרונות בם חונן לטובת עם ישראל בשלימותו (גם אלה שבחז"ל)
ולארץ ישראל השלימה לגבולותיה.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

האומנם לדעת כי זקוק אני להסברה מיוחדת ולשכנוע אשר טוב
לבקר את ארצנו הקדושה ולראות חיי עמנו עם קדוש בארצו בימות החול
ובשבתות וכו' מקרוב גם בגשם?

ט'תחלז

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר ארי' שי אליאב

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי מידנצ'יק, יושב
ראש כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

והנני מודה לו מקרב לב על הברכה ובמיוחד על המגעים והיחסים
הידידותיים לאנשי הכפר, אשר ככל דבר טוב בודאי ימשיך להבא
ואדרבה במדה הולכת וגדלה.

וברכה אשיבנו, שיתברך מאת ה' מקור הברכות בכל המצטרף לו
ולרעייתו וליוצאי חלציהם שיחיו ומילוי משאלות לבנו לטובה.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות ע"ד ניצול המרץ
והכשרונות בם חונן לטובת עם ישראל השוכן בה, אשר לו
ניתנה לנחלת עולם.

ט'תחלז

מר ארי' אליאב: מזכיר כללי, מפלגת העבודה, אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב
אגרת ח'תקכב. ח'תקע. לקמן אגרת ט'תתפג.

שיג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתלח

ב"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי בר"לב

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי מידנציק, יושב
ראש כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו. ותודה לבבית על הברכה
והאיחולים הטובים.

וברכה אשיבנו, להתברך מה' מקור הברכות, וכמו שנאמר ואברכה
מברכך — והרי ברכתו של הקדוש ברוך הוא היא ברכה עד בלי די —
בכל המצטרך לו ולכל אשר לו, ובמיוחד שיצליח בתפקידו הכי אחראי.

ושומר ישראל יגן על עמו ישראל ועל ארצנו הקדושה, ארץ אשר
תמיד עיני ה' בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, וניתנה לנחלת עולם
לעם עולם, עם ישראל.

בכבוד ובברכת הצלחה רבה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתלח

מצילום האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1064 ע' 79.
מר חיים בר"לב: רמטכ"ל בצה"ל. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשמ"ה,
ובהנסמן בהערות שם.
וכמו שנאמר: לך לך יב, ג.
ארץ .. שנה: עקב יא, יב.

ט'תלט

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר גד שי' יעקבי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי' מידנציק, יושב
ראש ועד כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

מובן שקשה במכתב להביע כל אשר עם לבבי בנוגע הבעיות
העומדות על הפרק בפני עמנו בארצנו הק' ובתפוצות, בעיות בגשם וברוח
שהא בהא תליא, אף שבהזדמנויות שונות חוייתי דעתי בכמה וכמה
ענינים.

אבל — נכון לבי ובטוח שנצח ישראל לא ישקר ח"ו, אבל על פי
התורה הנקראת תורת חיים, משום שהיא הוראה בחיים ומקור חיים
ראויים לשמם, הרי על האדם לעשות כל התלוי בו בדרך הטבע ולשים
בה' מבטחו, וכבר הובטחנו וברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תלט

מצילום האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1064 ע' 79.
מר גד יעקבי: חכר הכנסת. אגרת נוספת אליו — לעיל אגרת ט'תנשא.
שנצח... יסקר: ע"פ לשון הכתוב — שמואל-א טו, כט.
תורת חיים... הוראה בחיים: ראה זח"ג נג, ב. וראה רד"ק לתהלים יט, ת. גוי"א ר"פ
בראשית בשם הרד"ק.
על האדם לעשות... בדרך הטבע כו': ראה גם לקו"ש חל"א ס"ע 172 ואילך. וש"נ.
וברכך... אשר תעשה: ע"פ לשון הכ' — פ' ראה טו, יח.

שטו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתמ

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק גציל שי פרסקי
תל אביב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי מידנצ'יק,
שמסר לי גם מכתבו.

והנני מודה לו מקרב לב על הברכה והאיחולים הטובים ודבריו
הנלבבים.

וברכה אשיבנו, שיתברך מאת ה' מקור הברכות, וכמו שנאמר
ואברכה מברכך – והרי ברכתו של הקדוש ברוך הוא היא ברכה עד בלי
די – בכל המצטרך לו ולכל בני ביתו ויוצאי חלציהם שיחיו, ומילוי
משאלות לבבו לטובה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

נעם לי להכיר את בנו שי אישית, ובמיוחד שמחתי להאפשריות
לדון אתו ע"ד כמה מהבעיות הרציניות העומדות ע"ס היום.
ויהי רצון שתהיינה תוצאות מתאימות משיחתנו זו.

ט'תתמ

מצילים האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1051 ע' 57.
שנאמר: לך לך יב, ג.
את בנו: מר שמעון פרס.

ט'תתמא

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת חנה שרה תחי' פרס

ברכה ושלוש!

הנני לאשר בזה קבלת מכתבה ותשואות חן עבור האיחולים הטובים.
יתברכו המברכים מאת ה' יתברך, מידו המלאה הפתוחה הקדושה
והרחבה בכל המצטרך להם, ביחד עם בעלה ויוצאי חלציהם שיחיו,
וימלאו משאלות לבבם לטובה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

נעמה לי הפגישה עם בעלה הדגול שיי' ובפרט שיחתנו רבת התוכן.
והשם יתברך יצליחו לנצל המרץ והכשרונות במ חונן לטובת ארצנו
הקדושה ועם ישראל אשר לו ניתנה הארץ לנחלת עולם.

ט'תתמב

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מ. סורקיס שיי'

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש מכי' על ידי ידידנו מר שלמה שיי' מידנצ'יק, יושב
ראש ועד כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

ט'תתמא

מצילום האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1051 ע' 57.
מידו המלאה כו': נוסח ברכה הג' דברכת המזון.
בעלה: מר שמעון פרס.

ט'תתמב

מר מ' סורקיס: חבר הכנסת. אגרת נוספת אליו — לעיל חט"ז אגרת ה'תתק.

והנני מודה לך מקרב לב בעד ברכתו ואיחוליו הטובים בקשר עם מלאות תקופת עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט העבר.

וכל המברך מתברך בברכתו של הקדוש ברוך הוא, שהיא ברכה עד בלי די, גם ברוך יהי בכל המצטרך לו ולבני ביתו שיחי, וכסיום מכתבו יהי רצון שנוכח כולנו יחד לראות בגאולה השלימה, על ידי משיח צדקנו ב"ב.

בכבוד ובברכה.

בודאי ידוע לך — שמלפני כשנתיים התחלתי לבקש ע"ד **חידוש** התנחלות חב"דית בחברון (למיעוטי ההצעה דבגבולותי דוקא — מעין הסכם והכשר השיטה ד"רצחת וגם ירשת" כפשוטו ממש) — כמובן, בלי תוצאות, אבל לא אמרתי נואש.

ט'תתמג

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דוד שיי אלעזר

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שיי מידנצ'יק, יושב ראש כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

והנני מודה לו מקרב לב בעד ברכתו ואיחוליו הטובים.

עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנמקן בהערות שם.
וכל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתור"ה ואברכה — חולין מט, א.
גם... יהי: לשון הכתוב — וישלח כו, לג.
שמלפני כשנתיים כו': ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקיד (ס"ע קעד).
דרצחת וגם ירשת: מלכיס"א כא, יט. כוונת הרכי כאן היא לפרעות תרפ"ט, שאז בטל הישוב היהודי בחברון.

ט'תתמג

מצילום האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1064 ע' 78.
מר דוד אלעזר: אלוף, ראש אג"מ, המטה הכללי.

וברכה אשיבנו, להתברך מאת ה' מקור הברכות, וכמו שנאמר
ואברכה מברכך, בכל המצטרך לו ולזוגי וליוצאי חלציהם שיחיו, ובפרט
בהצלחה רבה בתפקידו החדש והאחראי — לטובת עם ישראל אשר לו
ניתנה הארץ ארץ ישראל לגבולותיי לנחלת עולם.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתמד

ב"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אהרן שי' יריב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי' מידנצ'יק, יו"ר
ועד כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

והשם יתברך, מקור הברכות, יברך את כ' ואת כל אשר לו בכל
המצטרך להם, ובמיוחד בהצלחה רבה בתפקידו הכי אחראי, ומילוי
משאלות לבבו לטובה.

כוונתי בנקודות התורפה — היתה לאלו של החיים האזרחיים
והשקט בעורף וכו'. ובהזדמנות — אבוא בארוכה יותר.

בכבוד ובברכה להצליח בהגנה על שלימות ארצנו השלימה ועמנו לו
ניתנה הארץ לנחלת עולם,

מ. שניאורסאהן

וכמו שנאמר: לך לך יב, ג.
בתפקידו החדש: רמטכ"ל צה"ל.

ט'תתמד

מצילים האגרת. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 1064 ע' 83.
מר אהרן יריב: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשנו, ובהנסמן בהערות שם.

שיט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתמה

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הד"ר צ. דינשטיין שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו מר שלמה שי מידנצ'יק,
יושב ראש כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו. והנני מודה לך בעד איחוליו
הטובים.

והשם יתברך, מקור הברכות, יפתח לו את אוצרו הטוב וישפיע
ברכה והצלחה לך ולרעייתו ובנותיהם שיחיו בכל המצטרך, ובפרט
שיצליח בתפקידו האחראי, וימלאו משאלות לבבו לטובה.
בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ט'תתמו

בי"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר צבי שי גרשוני

שלום וברכה!

ידידנו מר שלמה שי מידנצ'יק, יושב ראש ועד כפר חב"ד, הביא לי
פ"ש מך וגם מסר לי מכתבו, שהי לי לעונג רב.

והנני מודה לו מקרב לב על הברכה והאיחולים הטובים בקשר עם
מלאות תקופת עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט.

ט'תתמה

הד"ר צ. דינשטיין: סגן שר האוצר.
יפתח .. הסוב: ע"פ לשון הכתוב — תבוא כת, יב.

ט'תתמו

מר צבי גרשוני: חבר הכנסת.
עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנמקן בהערות שם.

ביחוד נעם לי לשמוע שמקיים מגעים ויחסים ידידותיים עם אנשי
כפר חב"ד, ובודאי ימשיך בזה ואדרבה הלוך ומוסיף, ובפרט בשים לב
לגזע צור מחצבתו וחינוכו.

וה' יתברך מקור הברכות יברך את כ' ואת רעייתו וכל יוצאי חלציו
וצאצאיהם שיחיו בכל המצטרך ובמילוי משאלות לבבם לטובה,
בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתמז

ב"ה, ראש חודש אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אברהם שי' זילברברג

שלום וברכה!

לעונג הי' לי לקבל פ"ש מכי' על ידי ידידנו מר שלמה שי' מידנצ'יק,
יושב ראש ועד כפר חב"ד, שמסר לי גם מכתבו.

והנני מודה לו מקרב לב על האיחולים הטובים.

אף אני אשיב לו ברכה, שזכות אבותיו וצור מחצבתו יעמדו לו
להמשיך במסורת אבות ולהצליח בעבודתו לטובת הכלל והפרט, בטוב
האמיתי, ובנוסף חכמינו ז"ל טוב לשמים וטוב לבריות.

וה' יתברך מקור הברכות יברך את כ' ואת כל אשר לו בכל המצטרך
ובמילוי משאלות לבבו לטובה.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתמז

מר אברהם זילברברג: חבר הכנסת, סגן מזכיר תנועת המושבים.
ובנוסף חכמינו ז"ל: קידושין מ, א.

שכא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתמח

ב"ה, ראש חודש אדר א', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מר מאיר ש"י בסטומסקי

שלום וברכה!

על ידי ידידנו מר שלמה ש"י מידנצ'יק נתקבל מכתבו פ"נ, שייקרא
על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון.

וחשם יתברך מקור הברכות יברך את כל אחד ואחת בהמצטרך
ובמילוי משאלות לבבם לטובה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתמט

ב"ה, ה' אדר א', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הנהלת "מרכז לעניני חינוך" במילאן,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הברכות והאיחולים הטובים בקשר עם מלאות
תקופת עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ביו"ד
שבט. וכן הנני לאשר בתודה קבלת ספר התמונות.

ויהי רצון שמשנת עשרים ומעלה תהיינה כל הפעולות באופן
דמוסיף והולך למעלה מעלה, ומתאים לשמם — מרכז לעניני חינוך —
הרי ידוע בחינוך שאפילו הטבה הנראית קטנה בשעתה, נכפלת היא פי
כמה וכמה, בדוגמת הטבה בגרעין או בשתיל רך שכל טיפול והטבה נעשה
אחר כך שלא בערך באילן העושה פירות ופירי פירות.

ט'תתמט

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 370 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.
הרי ידוע: ראה גם לעיל אגרת ט'תרכו, ובהנסמן בהערות שם.

והשם יתברך יצליחם בעבודתם בקודש בהצלחה רבה ובמילוי כל התקוות, בפרט שזכות הרבים מסייעתם.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תתנ

בי"ח, ה' אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות רב פעלים
מוה"ר חיים יעקב שי שלאממע

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום א' דר"ח אדר"ר ...

בכלל מובן אשר יחיד ורבים הלכה כרבים, זאת אומרת שאין לסכן את הרבים בשביל הצלת יחיד.

אבל לאידך גיסא בודאי יש למצוא כמה דרכים שהיחיד לא יבוא לסכנה, כגון על ידי איזולאציי ביערר באופן שלא תהיי במגע קרוב עם התלמידות, או על ידי איכסונה בבית פרטי שיטפלו בה עד שיוטב מצבה, וכמובן בבית פרטי דתי וכולי. והרי כבר היו כמה מקרים דומים לזה במוסדות חינוך ועשו מעין ...

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

תקותי אשר כבר קבלו פ"ש ודו"ח מכאן מאלו שבקרו פה בהתעודיות דיו"ד שבט, לפני ולאחרי, ובפרט מהזכתה בגורל לאלו שהשתתפו בהגרלה והיתה באת־כוחן. ות"ח מראש על כתבו בפרטיות המתאימה גם עדי"ז.

בכבוד ובברכה.

ט'תתנ

מורה חיים יעקב שלאחמסע: מנהל ביי"ס למורות "בית רבקה" ביצ'רעס, צרפת. אגרת נוספת אליו — לעיל אגרת ט'תקצ, ובהנסמן בהערות שם.
יחיד .. כרבים: ברכות ט, א. וש"נ.

שכג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נ.ב. מצו"ב מכתב להנ"ל כדי שיוכל למסור לה בתוספת ביאור אם נצרך, ותי"ח.

ט'תנא

ב"ה, ה' אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

מכתבי נתקבלו, והשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית יברכה בכל המצטרף לה.

לכתבה בנוגע נדרים, בודאי להבא תחדל מלנדור. ובנוגע לאלו שבעבר תבקש התרה על הנדרים ויתירוה, ואין כל מקום לחשש או לדאגה ח"ו. והרב ר' חיים יעקב ש"י שלא ממע בודאי יוכל לסדר לה בענין הנדרים ותסיח דעתה מהם.

כיון שתורתנו אומרת "ורפא ירפא", בודאי ממלאה הוראות הרופא ככל אשר מצוה עלי. ויהי רצון שתהי' רפואתה שלימה וקרובה.
בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

מצו"ב מכתב להנ"ל: כנראה הוא המכתב הנדפס לאח"ו.

ט'תנא

והרב .. שלא ממע: מנהל ב"ס למורות "בית רבקה" בי"רעס, צרפת.
ורפא ירפא: משפטים כא, יט. וראה ב"ק פה, א. שו"ע יו"ד ר"ס שלו.

ט'תתנב

ב"ה, ז' אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו דער וועלט־צענטראַלע פון נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

באָ פאַרשידענע געלעגנהייטן האָב איך שוין אויפּמערקזאַם געמאַכט
וועגן דער נויטווענדיקייט צו פאַרשטאַרקן דעם ענין פון **צניעות**. אָבער
נעמענדיג אין אַכט דעם אַלגעמיינעם מצב אויף דעם געביט, געפין איך
פאַר נויטיג אַרויסצוקומען היינט מיט אַ העכסט דרינגנדע ווענדונג אין
דעם ענין.

פון שטאַנדפונקט פון תורה איז דאָך ניט נויטיג מאַריך צו זיין וועגן
דער וויכטיקייט פון צניעות. ס'איז גענוג בלויז צו באַמערקן, אַז אונזער
תורה הקדושה, וואָס ווערט אָנגערופן **תורת חיים**, וויל זי איז די אמת'ע
וועג־ווייזערין אין אַלע געביטן פון טאַג־טעגלעכן לעבן און פאַרזיכערט אַ
ווירדיגען און אמת־גליקלעכן לעבן, אונטערשטרייכט גאָר שטאַרק דעם
ענין פון צניעות, און אין געוויסע הינזיכטן נאָך מער ווי אין אַנדערע
געביטן פון טאַג־טעגלעכער הנהגה, אַזוי אַז צניעות איז איינע פון די
עקריות־דיגע יסודות פון אידישן לעבן, ווי עס שטייט אין פסוק: **והצנע
לכת עם אלקיך**.

שוין פון דעם שכל וואָס ווערט פאַרזיכערט אין תורה, אין גמרא
און אין זוהר, פאַר אָפּהיטן צניעות, און פון דעם וואָס אונזערע חכמים
זכרונם לברכה דערציילן ווי אַזוי אידישע פרויען אין פארשידענע דורות

ט'תתנב

באָ פאַרשידענע געלעגנהייטן: ראה גם לעיל אגרת ט'תרמ, ובהנשמך בהערות שם.
לקו"ש ח"א ע' 109. ח"ב ע' 319. ועד.
תורת חיים... וועג־ווייזערין: ראה זח"ג נג, ב. וראה רד"ק לתהלים יט, ח. גר"א ר"פ
בראשית בשם הרד"ק.
אין פסוק: מיכה ו, ח.
אין גמרא און אין זוהר: ראה יומא מז, א. מגילה י, ב; יג, ריש ע"ב. זוהר ח"א קטו,
סע"ב ואילך. ח"ג קכו, א. ועד.

האָבן זוכה געווען צו אויסערגעוויינלעכע גיטלעכע ברכות אין זכות פון צניעות, ברכות ניט נאָר פאַר זיך נאָר אויך פאַר דעם מאָן און קינדער און קינדסקינדער – איז לייכט צו פאַרשטיין ווי גרויס עס איז די וויכטיקייט און באַדייטונג פון צניעות'דיגער הנהגה.

פון דער אַנדער זייט, די שטרענגקייט און באַוואָרענישן וועגן די טרויעריגע קאָנסעקווענצן ח"ו פון ניט אָפהיטן צניעות (ווי דאָס ווערט אויסדריקלעך געשילדערט אין קאָפיטל ג' פון ישעי' וכו') לאָזן ניט איבער דעם מינדסטן ספק וועגן דער ערנסטקייט פון דער זאך.

פאַראַן אַזעלכע וואָס, צוליב זייער אונטערנעמיקייט אין תורה בכלל און אין דעם ענין פון צניעות בפרט, מיינען אַז די דינים, תקנות און מנהגים וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט צניעות, "באַשרענקען" די אידישע פרוי, באַרובן איר פון אירע געזעלשאַפטלעכע רעכט, אַדער רירן אָן איר כבוד, אד"ג.

דאָס איז דורכאויס אַ פאַלשע אויפפאַסונג. דער אמת איז פונקט פאַרקערט: די תורה הקדושה, און אונזערע חכמים זכרונם לברכה, אונטערשטרייכן אומצאָליגע מאָל דעם כבוד און פראַכט פון דער אידישער טאָכטער און פרוי, און פיל תקנות זיינען איינגעפירט געוואָרן ספּעציעל צו באַשיצן און פאַרהיטן זייער כבוד און ווירדיקייט. אין דעם צוזאַמענהאַנג ווערט אָפט ציטירט דער באַקאַנטער פסוק: **כל כבודה בת מלך פנימה** (תהלים מה, יד) – "דער גאַנצער פראַכט פון דער בת־מלכה איז אינערלעך". די תורה באַצייכנט די אידישע פרוי אַלס "פראַכטפולע" (**כבודה**) און "קעניגלעכע טאָכטער" (**בת מלך**), אָבער פאָדערט, אַז דאָס זאָל זיך אויסדריקן אין אַן אופן פון **פנימיות**, פון **צניעות**.

אָבער אפילו פון ריין־מענטשלעכן שטאַנדפונקט, זעט מען דאָך, ספּעציעל אין די לעצטע יאָרן, צו וואָס דער צוזאַמענברוך פון צניעות קען דערפירן. די אומפאַרשעמטע "מאָדעס" אין פרויען קליידונג, געציילט אַרויסצורופן די נידעריקסטע זיטן פון דער נפש הבהמית, ברענגט צום אויסדרוק די געפאָלנקייט פון דער "מאָדערנער" וועלט אין באַצוג צו די עלעמענטאַרסטע יסודות פון מאָראַלישקייט. די הפקות און פריצות ר"ל פון אַ גרויסער טייל פון דער היינטיגער יוגנט האָט געבראַכט צו דערשיטערנדיגע טראַגעדיעס אין פיל הייזער. עס איז זיכער, אַז ווען די

זעלבע יוגנט וואלט דערצויגען געוואָרן אויף די יסודות פון צניעות אין איינקלאַנג מיט אונזער תורה הק', וואָלטן פיל טראַגעדיעס אויסגעמיטן געוואָרן און פיל יונגע לעבנס ניט צעשטערט געוואָרן.

אין ליכט פון דאָס אויבנדערמאָנטע, האָלט איך אַז דער ענין פון צניעות דאָרף געשטעלט ווערן אַלס איינער פון די הויפט פונקטן אין סדר היום פון פאַראַנטוואָרטלעכע אידישע קרייזן.

ספעציעל אַלס צענטראַלע קערפערשאַפט פון אַלע אָפטיילונגען פון נשי ובנות חב"ד אין פאַרשידענע טיילן פון דער וועלט, איז אייער דרינגנדע פליכט אין דעם מאָמענט אויפצונעמען אַן אינטענסיווע אַקציע אויפצושטורמען די אידישע עפנטלעכקייט, ספעציעל אידישע פרויען אַרגאָניזאָציעס – וואָס זייער ספעציפישער צוועק זאָל ניט זיין – אַז די פראַגע פון צניעות זאָל ווערן איינגעלידערט אין זייערע פראַקטישע טעטיקייטן.

מידאָרף וואַכזאָם מאַכן אידישע מאַמעס צו דער געפאַר פון פאַרנאָכלעסיגן צניעות אין דער דערציאונג פון זייערע טעכטער.

מידאָרף אויפמערקזאָם מאַכן די הנהלות פון מוסדות חינוך פאַר מיידלעך, אין אַלע עלטער, מער מקפיד צו זיין אויף דעם ענין פון צניעות אין די מוסדות חינוך, און אויפקלערן די תלמידות, אַז צניעות איז די שענסטע מידה, די קרוין פון דער אידישע טאַכטער און פרוי.

מידאָרף זיך באַמיען צו איבערצייגן די אַלע וועלכע פאַרשטייען און היטן אָפ צניעות, אַז זיי האָבן אַ פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר זייערע שוועסטער און מוזן באַווירקן זיי, סיי דורך וואָרט און ספעציעל דורך מוסטערהאַפּטער הנהגה, אַז זיי זאָלן פאַרשטאַרקן דעם ענין פון צניעות אין זייער היים און קרייז.

סיאיז שוין די העכסטע צייט, אַז אידישע פרויען און טעכטער זאָלן אנערקענען זייער אידישן שטאַלץ און זייער אומאָפהענגיקייט פון די פאַלשע, פאַרפירערשע און דורכאויס פוסטע "מאָדעס" פון דער אַרומיגער סביבה, מאָדעס וועלכע האָבן קיין אינהאַלט ניט אויסער געלט־גייציקייט פון די וועלכע האָבן אַ פינאַנציעלן אינטערעס אין דעם.

און אין זכות פון פאַרשטאַרקן און פאַרשפרייטן דעם ענין פון צניעות אין אַלע געביטן פון טאַג־טעגלעכן לעבן, זאָל דער אויבערשטער געבן, אַז עס זאָלן מקוים ווערן די ברכות וואָס תורה זאָגט צו פאַר

שכז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אָפּהיטן צניעות בהידור, און מקויים ווערן אין דער פולסטער מאָס,
ספעציעל אין אמת'ע אידישע נחת פון קינדער און קינדסקינדער, מיט
געזונד און פֿרנסה בשפע, אין פֿיל פֿרייד צוזאַמען מיט דעם מאָן, לאריכות
ימים ושנים טובות.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתנג

בי"ה, ט' אד"ר, תשי"ל
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ובו בקשת ברכה פֿי"נ מיום ג' אד"ר,
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

ובדאי מדייק ככל הדרוש במצות תפילין. ובפרט שעלי נאמר וראו
כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ובמקומו וסביבתו עתה
בטח מוסיף ומשתדל **ככל** התלוי בו – שכל חבריו שליט"א יעשו ככה.
והרי זוהי טובת היחיד וטובת הרבים וטובת הכלל. ונאמר והי' מחנך
קדוש – אשר אז (ככתוב בתחילת הפסוק) ה' אלקיך מתהלך בקרב
מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך.

בברכה.

ט'תתנג

עלי' נאמר: חבוא כח, יו"ד. ברכות ו, א.
ובמקומו וסביבתו עתה: **כצבא**.
ומשתדל כו': ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות שם.
ונאמר: תצא כג, טו.

ט'תתנד

ב"ה, יו"ד אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי' ליפשיץ

ברכה ושלוש!

איך האָב ערשט ערהאַלטן אייער בריוו פון 22/1, און איך דאַנק
אייד זייער פאַר די גוטע וואונשן.

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען ידיעות וועגן אייער אמת'דיגע
הצלחה אין לאַנדאָן, בפרט אַז איך האָף, אַז אין צוזאַמענהאַנג און
פאַרזעצונג פון אונזער ריידן ווען איר זייט דאָ געווען, וועט אייער הצלחה
אויסגעניצט ווערן, דורך אייך און אַנדערע, צו דערנענטערן אידן צו
אידישקייט, אמת'ע אידישקייט, וואָס אין דעם הענגט אָפּ דער קיום און
די שטאַרקייט פון אידן, וואו זיי געפינען זיך און אונטער וועלכע
באַדינגונגען זיי געפינען זיך: צי דאָס זיינען באַדינגונגען פון אונטערדריקונג
און באַשרענקונגען פון דרויסן, צי מלחמה און קאָנפליקטן אינעווייניג.
אין דעם אַלעם דאַרפן אידן האָבן אויסערגעוויינלעכע כוחות צו קענען
שטעלן אַ ווידערשטאַנד און מצליח זיין.

ס'איז אַ זיכערע זאַך, ווי מיזעט פון דער עטלעכע-טויזנד-יעריגע
געשיכטע פון אונזער פאָלק, אַז סוף-כל-סוף פירן אידן אויס. ס'איז אָבער
אַ שאַדן די צייט, און אַ שאַדן די נפשות, רחמנא ליצלן, און אויך די
גופים, וואָס ליידן דורך דער אָפגעפרעמדקייט, אָדער ניט-גענוגענדער
נאָענטקייט און צוגעבונדקייט, פון אייניקע אידן מיט אייניקע טיילן פון
אידישקייט.

אין תוך גענומען, נאָך דער העכסטער וויכטיקייט פון אַ אידיש
האַרץ און אידישן געפיל, וואָס נעמען זיך ביידע פון דער אידישער נשמה,
מוז דאָס אָבער אויסגעדריקט ווערן אין פראַקטישע מעשים. און פונקט
ווי מ'דאַרף זיין לעבעדיק יעדן טאָג און אַ גאַנצן טאָג, אַזוי דאַרף אויך
אין טאָג-טעגלעכן לעבן זיין ניכר אין די מעשים פון דעם מענטשן, אַז
דאָס איז אַ איד, און אַז די מעשים ווערן געטאָן דורך אַ אידן, כדי צו
פאַרבינדן אים מיט זיין מקור: ער עסט אַנדערש ווי אַנדערע, פירט זיינע
מסחרים אַנדערש ווי אַנדערע, אַז"וו. ווער רעדט נאָך, אַז עס קומט אַ

שבת און אַ יום-טוב, וואָס דאָן איז דער גאנצער טאָג אַנדערש ווי אַנדערע טעג פון יאָר, און ניט ווי באַ אַנדערע פעלקער וואו דער אונטערשייד דריקט זיך אויס אין דעם וואָס דאָס איז אַן אַרבעטס-טאָג און דאָס איז אַ ר׳טאָג, נאָר ווי אידן רופן דאָס אָן: וואָכעדיגע טעג און שבת־דיגע און יום־טוב־דיגע טעג, דאָס הייסט, הייליגע טעג, אין קעגנזאץ צו וואָכעדיקייט, און רו איז נאָר אַ פרט און פאַלגע פון הייליקייט.

נאָכדעם וואָס איר זייט דורכגעגאַנגען, האָט איר דאָך אַליין געזען ווי אַזוי אַלע אַנדערע צוגאַנגען צו פאַרזיכערן דעם קיום פון אידישן פאָלק, האָבן באַנקראַטירט. דאָס איינציקע וואָס האַלט אויף איז בשעת מיפאַרבינדט אַ אידן מיט שמחת־תורה און מיט אַ בית־כנסת, וואָס דאָס האַלט אויף דעם אידן ביז עס קומט די מעגלעכקייט, אַז ער זאָל זיך קאַנען אויפפירן ווי אַ איד אין אַלע איינצלעייטן: לערנען תורה, איינפאך גערעדט – דעם שולחן־ערוך און מצוות און טאָן זיי אַפּענערהייט, וואָס דעמאָלט ערפילט דער שמחת תורה זיין אמת'ע פונקציע, אַז דער איד פרייט זיך מיט דער תורה, וואָס זי ווערט זיין תורה (פון וואָרט "הוראה" – אָנווייזונג) אַ גאַנץ יאָר, און די תורה פרייט זיך מיט עס, זעענדיק אַז זי איז באַ עס ניט אַ זאָך וואָס ער האַלט אין אַ מוזיי, נאָר אַ תורת חיים וואָס דרינגט דורך זיין לעבן.

איד האָף, אַז לויט ווי גערעדט ביים געזעגענען זיך, וועט איר נאָך פיל יאָרן אויסניצן אייערע מעגלעכקייטן צו דערוועקן באַ די מיט וועמען איר טרעפט זיך זייער פאַרבונד מיט אידישקייט, און – קענענדיג איצטער ריידן פריי – צוגעבן דערביי אויך דעם אינהאַלט און גייסט פון דאָס אויבנגעשריבענע, אַז זיי זאָלן אַרויסווייזן זייער אידישן שטאַלץ אויך אין גאָס, וואָס דער לאַגישער און איינציג־מעגלעכער אויספיר פון דעם איז דאָך פשוט: צו עסן אידיש (כשר), ריידן אידיש (אָן לשון־הרע אד"ג), און בכלל פירן זיך אין די וואָכעדיגע טעג און אין די שבת און יום־טוב־דיגע טעג ווי אויבנגעשריבן.

ט'תתנד

פאַלגע: = תוצאה.

תורה .. "הוראה": ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים שלו ערך ירה. גוי"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג גג, ב.

מיט אַ וואונש צו ווייטערדיגע הצלחה און גוטע בשורות.

פ.ס. זעלבסטפאַרשטענדלעך האָב איך געהאַט צער זעענדיג דעם פירסום וואָס מ'האַט געמאַכט וועגן דעם מצב און ענין פון אייערע גוטע פריינד דאָרטן. איך האָף אָבער, אַז אונזער ריידן וועגן דעם וועט ברענגען נוצן אין ווייטערדיגע פאַלן, אַז ווייניקסטענס בנוגע צו זיי וועט מען גיין אויף דעם ריכטיגען וועג, כדי עס זאָל פאַר זיי אַרויסקומען אַ טובה, ניט חס ושלום דאָס פאַרקערטע.

פ.ס. איך ערלויב מיר דאָ צו מאַכן אויך די פאַלגנדע באַמערקונג, וואָס איז זעלבסטפאַרשטענדלעך געווען אומבאַקוועם צו מאַכן ווען מיר האָבן זיך געטראפן, אין דער אָנוועזנהייט פון אַנדערע פערזאָנען. און דאָס איז, אַז איך האָף אַז איר טוט און באוואַרנט בנוגע דעם צושטאַנד און אינאַרדענונג פון מרת נחמה תחי' ליפשיץ (דאָס מיין איך טאָקע אייך אַליין), אַז כל זמן ס'איז נאָך שטאַרק דער ערשטער איינדרוק, קבלת־פנים, אד"י, דאָרפט איר פאַרזיכערן זיך אַ צוגעפאַסטע פאַר איינאַרדענונג, איינגעשלאָסן אויך, פשוט, איינאַרדענען זיך אויך בגשמיות, לויטן באַקאַנטן פאַלקסווערטל: שמיד דאָס אייזן בשעת ס'איז הייס.

ט'תתנה

ב"ה, י"א אד"ר, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח א"י"א נ"י עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' אד"ר בדבר ההצעה שבאה לפני המנהל דביה"ס דבתי"ס,

פ.ס. = נ.ב. (נכתב בצידו).

אייערע גוטע פריינד דאָרטן: חברית המועצות.

פ.ס. = נ.ב. שני.

ט'תתנה

מו"ה דוד: חנוין, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ב אגרת חירפא, ובהנסמן בהערות שם.

שלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אשר ירשו לאחת המפלגות לפעול בביה"ס וכו', הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לענות כדלקמן:

מופרך לגמרי. ולפלא גדול ספק כל שהוא בדבר (ומענתו — שכאילו צריך ישוב הדעת בזה). שמציעים (שע"ע לא הייתה כזאת) להפוך אופי חב"ד ולהכניסה למפלגתיות. ומחר ידרשו כזאת פואגו"י, עובד הדתי ועוד.

בברכת כט"ס,

הרב ח.מ.א. חדקוב

ט'תתנו

בי"ה, י"ב אדי"ר, תשי"ל
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

...ע"פ קטעי המכ"ע המצובמ"כ — הרי חונן בכשרון ספרותי ותקותי אשר מנצלו ככל האפשרי — להפצת דבר ה' ותורתו תורת אמת (היינו שאין שייך בזה פשרה וגם לא שינוי ממקום וזמן א' — לב'. וק"ל). והרי אף זוהי דרישת השעה. ובפרט בארץ הקודש ובתקופתנו רבת המבוכות.

מופרך לגמרי כו': ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ח'תתק. וככ"מ.
פואגו"י: פועלי אגודת ישראל.

ט'תתנו

מו"ה מרדכי: עובדי, חל אביב.
המכ"ע המצובמ"כ: המכתבי עת המצורפים במכתבו.

ט'תנז

בי"ה, פורים קטן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות ורב פעלים
עוסק בצרכי ציבור
מוה"ר שמואל טובי" שי שטרן

שלום וברכה!

בטח שמע כת"ר שביו"ד שבת העבר מלאה תקופה של עשרים שנה
להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל בדורנו.

והתקוה חזקה שככל ימי זכרון בישראל, שהתכלית היא להמשיך
מעניינא דיומא בכל ימות השנה, במעשה בפועל, כי מעשה עיקר, כן גם
יום זכרון זה יעורר בלב כל אחד ואחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל,
הרצון והמרץ להמשיך בפעולות בעל ההילולא בחיזוק התורה והיהדות
בחיי היום-יום, פעולות חדורות אהבת השם, אהבת התורה ואהבת
ישראל שכולי חד.

בנועם נודעתי שכת"ר מקבל ציון כבוד הקשור עם ירושלים עיר
הקודש, תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו. ובודאי
לדכוותי לא נצרך להדגיש מאמר חכמינו ז"ל שמא מילתא הוא, ובפרט
בהנוגע לירושלים, שהדיוק בזה הוא בכל שלימותו, והרי פירשו חכמינו
ז"ל (תוספות ד"ה הר, תענית טז, א, מיוסד על מדרש בראשית רבה פ'
נו) שנקרא על שם "יראה" שקרא אברהם ו"שלם" שקרא שם בן נח,
ומפרש אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע שהשם מורה על שלימות
היראה. וכיון שירושלים עיה"ק נקראת קרית מלך רב, הרי מובן

ט'תנז

מוה"ר שמואל טובי" שטרן: אגרת נוספת אליי — לעיל אגרת ט'תרפ.
עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנמקן בהערות שם.
כי מעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.
שכולי חד: ראה גם לעיל אגרת ט'תשצג, ובהנמקן בהערות שם.
מאמר חכמינו ז"ל: ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. ועוד. וראה גם לעיל ח"א אגרת
קנר. וש"נ.
ומפרש אדמו"ר הזקן: לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב. ובכ"מ.
קרית מלך רב: תהלים מח, ג.

ש"ק אדמו"ר זי"ע

שהשפעתה – ובלשון הכתוב, ודבר ה' מירושלים – צריכה להיות בשלימות יראת השם, וכן כל הפעולות הקשורות עם ירושלים.

ויהי רצון שכת"ר יעשה בכל האמור מתוך ניצול מלא של כוחותיו ומדת השפעתו, באופן דמוסיף והולך, בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תנח

בי"ה, פורים קטן, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יגאל שי' אלון

שלום וברכה!

בנועם וברחשי תודה הנני לאשר קבלת מכתבו מיום ג' באדר"ר, ברכה ואיחולים בקשר עם מלאות עשרים שנה להסתלקות מו"ח כ"ק אדמו"ר ביו"ד שבט.

בקורת רוח מיוחדת קראתי דברי הערכתו את פעולות אנשי חב"ד בהפצת התורה והיהדות בקרב המוני בית ישראל בקירוב הלבבות וכולי, ובמיוחד מצאתי עידוד בדבריו בנוגע למפעלי החינוך של חב"ד בארצנו הקדושה – שרואה אני בכל אלו הזדהות אישית ושיתוף פעולה גם בימים יבואו.

ואני תפילה אשר כל אחד ואחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל, ינצל מיטב כוחותיו וכשרונותיו לטובת אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, ועל אחת כמה וכמה בארצנו הק', ארץ אשר עיני ה'א בה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה, טובתם האמיתית, ובסגנון חכמינו ז"ל טוב לשמים וטוב לבריות, ויעשה בזה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, באופן דמוסיף והולך, בשמחה ובטוב לבב.

ובלשון הכתוב: ישע"י ב, ג.

ט'תנח

מר יגאל אלון: שר החינוך והתרבות וסגן ראש הממשלה.
עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.
ארץ .. שנה: עקב יא, יב.
ובסגנון חכמינו ז"ל: קידושין ט, א.

שלד

אגרות-קודש (ט'תננט)

יתברך המברך מאת ה' מקור הברכות בכל המצטרך לו ולכל אשר לו, וכמו שנאמר ואברכה מברכך.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה בכל האמור ולבשורות טובות.

ט'תננט

ב"ה, פורים קטן, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ מו"ה שמואל יעקב שי טרדלר

רח' ריינס 5, תל אביב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי דברי ברכתו ואיחוליו בקשר עם מלאות עשרים שנה להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט.

ותי"ח גם עבור תשומת לבו לשלוח לי מפרי עטו השיר בחרוזים.

ויהי רצון שככל ימי זכרון בחיי עם ישראל, שהתכלית היא להמשיך מעניינא דיומא בכל ימות השנה במעשה בפועל, כי מעשה עיקר, כן יום זכרון זה יעורר ויחזק בלב כל אחד ואחד מאתנו בתוככי כלל ישראל המרץ והרצון להמשיך בפעולות בעל ההילולא בחיזוק התורה והיהדות בחיי היום יום, פעולות חדורות אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל שכולי חד.

ויתן ויעזור השי"ת שכל אחד ואחד יעשה בזה מתוך ניצול מלא של כוחותיו וכשרונותיו שחונן בהם, באופן דמוסיף והולך, בשמחה ובטוב לבב.

יתברך המברך מאת ה' יתברך מקור הברכות בכל המצטרך לו ולכל אשר לו, וכמו שנאמר ואברכה מברכך.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

וכמו שנאמר: לך לך יב, ג.

ט'תננט

עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תחי, ובהנמקן בהערות שם.

כי מעשה עיקר: אבות פ"א מי"ז.

שכולי חד: ראה גם לעיל אגרת ט'תשצג, ובהנמקן בהערות שם.

וכמו שנאמר: לך לך יב, ג.

שלה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתס

בי"ה, י"ז אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו שנתקבל באיחור רב,

הנה בכללות ידוע מאמר חכמינו ז"ל אין הקדוש ברוך הוא מבקש
אלא לפי כוחו של כאו"א, ואינו בא בטרונני עם בריותיו. וזה מובן גם
בשכל, כיון שהוא ית' הבורא ויודע הכל, אין מקום שידרוש מיצור כפיו
איזה דבר שיהי מבלי תת לו הכוחות למלא הדרישה.

מזה מובן גם כן, שכשיש לאדם נסיונות, שלדעתו — או באמת —
גדולים הם יותר מאשר לשני, הרי זה גופא הוכחה כי ה' נתן לו כוחות
נעלים יותר להתגבר עליהם בשלימות, וכשיגלה וינצל כוחותיו הנעלים
במילואם, הרי על ידי כך מקבל עלי' גדולה יותר מאלה שלא הי' להם
נסיונות במידה זו.

ואם לכל אחד הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בנוגע לאברך
שצריך עוד להקים בית בישראל ולהסתדר בחיי משפחה וכי' המיוסדים
על הנסיונות בשנים שלפני זה.

בנוגע למה ששואל איך אפשר להשפיע על חבריו במוסד החינוך
שלו, הרי ידוע שיש שני דרכים בזה: הא' על ידי דברים היוצאים מן הלב,
שהובטחנו שנכנסים אל הלב ופועלים פעולתם. ועוד ועיקר, על ידי דוגמא
חי', שאינה דומה השפעת מי שנאה דורש למי שנאה דורש ונאה מקיים.
ואדרבה, מה שדורשים מהשני צריך להדר בזה בקיום בעצמו במדה
יתירה, שהרי מהמושפע מצפים תמיד פחות מאשר הוא במשפיע, לכן כדי
שיתקבל במדה ידועה אצל המושפע צריך שיהי' ההידור יותר מזה
במשפיע, ודי למבין.

ט'תתס

מאמר חכמינו ז"ל: במדב"ר פ"ב, ג. תנחומא נשא יא. ע"ז ג, א. וראה רמב"ם הל'
תשובה רפ"ה.

שהובטחנו: ספר הישר לר"ת שער יג, הובא בשל"ה שער האותיות אות ל' (סט, א).
מי שנאה דורש .. ונאה מקיים: ראה חגיגה יד, ב. יבמות סג, סע"ב. ועוד.

שלו

אגרות קודש (ט'תתסא)

לכתבו על דבר סדר בלימוד, הרי בכלל כשלומדים במוסד חינוך קשורים עם סדרי המוסד, ואשר לזמן הנשאר ברשותו יתיישב עם מחנכים המכירים אותו וכח התמדתו ותפיסתו וכו', שמזה תלוי איך לנצל באופן הכי טוב את הזמן העומד לרשותו כדי לעלות ביראת שמים וקיום המצוות וכו'.

בטח יודע ושומר ג' השיעורים השווים לכל נפש בכל יום, היינו שיעורי חתי' (חומש, תהלים ותנ"א).

ברכה להצלחה ללכת מחיל אל חיל ולבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תתסא

ב"ה, ח"י אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מעכ"ת הרה"ג וו"ח אי"א נוי"ח
מוהר"ר דוד נ"י שאומן, הרב הראשי,
ואתו עמו הו"ח אי"א עוסק בצ"צ
מר חיים וויטאלי שי"י ב"ר, פרנס ביהכ"נ המרכזי,
מילאנו

שלום וברכה!

בנועם וברחשי תודה הנני לאשר קבלת מכתבם מעש"ק פ' בא,
ברכה ואיחולים לבב"ם בקשר עם מלאות עשרים שנה להסתלקות כ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל בדורנו, ביו"ד שבט.
ויהי רצון שככל ימי זכרון בחיי עם ישראל, שהתכלית היא להמשיך

מחזיק אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופו. שו"ע אדה"ז או"ח טקני"ה
ס"א. וש"נ.

ט'תתסא

עשרים שנה להסתלקות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתי, ובהנסמן בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע שלז

מענינא דיומא בכל ימות השנה במעשה בפועל, כי מעשה עיקר, כן יום זכרון זה יעורר ויחזק בכל אחד ואחד מאתנו בתוככי כלל ישראל, הרצון והמרץ להמשיך בפעולות בעל ההילולא בחיזוק בתורה והיהדות המסורתית בחיי היום יום, פעולות חדורות אהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל שכולי חד.

ויתן ויעזור השם יתברך ויתעלה שכל אחד ואחד יעשה בזה מתוך ניצול מלא של כוחותיו ומדת השפעתו, באופן דמוסיף והולך, בשמחה ובטוב לבב.

יתברכו המברכים מאת ה' מקור הברכות בכל המצטרך להם ולכל אשר להם, וכמו שנאמר ואברכה מברכך.

וכאן מקום אתי להביע קורת רוח מיוחדת מפעולות אנשי חב"ד ומוסדות החינוך שמצאו כר נרחב ופורה במחנם הטי, אשר בודאי הי' בלתי אפשרי בלי שיתוף פעולה ועידוד מראשי העדה ופרנסי' ונדיבי', כולם יעמדו על הברכה, וילכו מחיל אל חיל בעבודת הקודש לטובת הקהילה והמדינה, טובתם האמיתית, ובסגנון חכמינו ז"ל טוב לשמים וטוב לבריות.

כבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות בכל האמור.

כי מעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

שכולי חד: ראה גם לעיל אגרת ט'חשצג, ובהנסמן בהערות שם.

וכמו שנאמר: לך לך יב, ג.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה

ס"א. וש"נ.

ובסגנון חכמינו ז"ל: קידושין מ, א.

ט'תתסב

בי"ח, כ"ד אדר א', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ
הרב עדין שי שטינזלץ

שלום וברכה!

ת"ח על הדו"ח — אף כי בקיצור נמרץ — ממסירת הפ"ש בר"פ ממני ומביקורו כאן בכלל. ובטח במשך הזמן יודיע ממסירת מאמרו של הצ"צ ואודות ההחלטה הסופית בנוגע לימודי החוג בעתיד, כיון שהי' לכת"ר איזו חששות וספיקות בזה.

לשאלתו אודות ההשתתפות בו"כ או בחילופי דברים בנוגע לנצרות וכולי, הנה בהביא בחשבון בלבול המוחות וטשטוש המבהיל של כל הערכים בתקופתנו זו, דעתי בשלילה מוחלטת.

ונימוקי עמי, שאפילו את"ל שהשתתפותו בפגישה זו אין בה חשש כלל מאיותה צד וענין שיהי', הרי בכל כגון דא אין נוגע כל כך כוונת המשתתפים בהפגישה, ועל אכ"כ שאין נוגע כוונת המרצה, כי אם תגובת הציבור, כולל לא רק הנוכחים בהפגישה, כי אם הציבור שישמע אודות הפגישה, תגובה מיידית, וכפי שראו בפועל גם בארה"ב, וסדנא דארעא חד הוא, שכדאי ונכון לסדר פגישות כאלו, וב'ל' דניאל יתבררו ויתלבנו ויצרפו הדברים גוי' (מבלי לשים לב כלל וכלל להמשך הכתוב והרשיעו רשעים ולא יבינו כל רשעים והמשכילים יבינו, וד"ל).

ותוצאה מיידית מזה יהי' שכל או"א יחשוב שראוי הוא לאותה איצטלא להתבונן בעניינים כאלה ולדון בהם וגם להחליט. הרי פתח פתוח

ט'תתסב

הרב עדין שטינזלץ: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפג, ובהנסמן בהערות שם.

מסירת הפ"ש: ראה גם לעיל אגרת ט'תתכז, ובהנסמן בהערות שם.
בר"פ = בראשי-פרקים.

ההשתתפות בו"כ: ראה בזה גם לעיל אגרת ט'תשצו.
וסדנא דארעא חד הוא: קידושין כז, ב. וש"נ.

וב'ל' דניאל: יב, יו"ד.

הדברים: דניאל שם: רבים. אבל כן הוא בכ"מ וכן שגור בפי כל.

הוא, ולא רק פתח אלא פירצה גדולה, פירצה תרתי משמע. אשר נוסף על העוסק בעניינים אלה שהוא עובר על לאו מפורש מן התורה (רמב"ם הל' ע"ז, פ"ב, ה"ב), הרי כפי שראיתי ונוכחתי, עסק זה בספרים ובהעניינים וכו' מביאה לבלבול הדיעות, ועד שמתוך העדר הידיעה באים לדיעות כוזבות ונפסדות ועד לדיעות של היפך האמונה, ולא חלה ולא מרגיש שלא רק שסר מן הדרך, אלא וסרתם וגו'.

הכתוב לעיל בתקפו הוא אפילו באם היתה תועלת מפגישות וויכוחים אלו, על אכו"כ שעד עתה לא ראיתי ולא מצאתי אף אחד או אחת שנתקרבו עי"ז יותר לענייני יהדות תורתנו ומצוותי, ועי"ש ברמב"ם ה"ג.

בודאי לדכוותי למותר להדגיש, אשר כיון שהמדובר הוא בנוגע לענין דאורייתא, ומג' דברים דיהרג ואל יעבור וכו', אפילו באם רק הי' אביזריהו וספק וכו' הרי זה לחומרא, על אכו"כ שראו במוחש מתוצאות הפגישות שעברו ויצאו מגדר ספק.

להקל על כת"ר העדר ההשתתפות בהאמור, להוי ידוע, ובודאי גם בלאו הכי ידוע, שלמרות כל ההצהרות שאין כוונת הפגישות להסתה וכולי, המציאות היא דוקא להיפך, אשר רובם של המארגנים פגישות אלו אין מטרתם למצוא האמת, כ"א כוונות צדדיות ולפעמים גם הפכיות לאמת, אלא שאין לדבר ולהאריך בנקודה שאינה במעלתן של ישראל.

המורם מכל האמור, שבאם רק ביכלתו למנוע גם אחרים מהשתתפות בפגישות אלו, ופשיטא בנוגע לעצמו, מה טוב לבטל פגישות האמורות בכלל, ותבוא עליו ברכה וזכות הרבים תלוי בו. וכנ"ל זהו ענין הנוגע בעקרי האמונה.

מהנ"ל מובן ג"כ יחסי בנוגע להשתתפות במכתבי"עתיים וירחונים שמטרתן פגישות כהנ"ל.

ולקושיא הידועה, מה יעשו נבוכי דורנו באם ישמעו רק טענות עובדי ע"ז ולא יישמע קולם של שלומי אמוני ישראל, המענה הוא פשוט: לזה אין צורך בויכוחים ופגישות, ובפרט פגישות עם כאלו שספק אם מותר על פי דין תורתנו להסתכל בפניהם; כי אם לערוך הרצאות, או

וסרתם וגו': עקב יא, טז. וראה צוואת הריב"ש (קה"ת, תשנ"ח) סימן עו, ובהנמקן בהערות וציונים שם (ע' קנז).

ומג' דברים דיהרג ואל יעבור: סנהדרין עד, א. רמב"ם הל' יסודות פ"ה ה"ב.

שטפן אם מותר... להסתכל בפניהם: דאסור להסתכל בפני רשע — ש"ך חו"מ הל' דיינים סימן י"ז סק"ג.

בסגנון שלומי אמוני ישראל לדבר בעיקרי אמונתנו יסודותי ופרטי ולבארם באר היטב ובתוקף המתאים לתורתנו, שהיא תורת אמת ותורת חיים, שלא ליבוש מפני המלעיגים (עיי' טור ושו"ע או"ח ריש סי' א'), ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, אלא שלא יבלבלו את השומע בהקדמות בלתי נכונות אפילו על מנת להפריכן.

ויהי רצון שינצל כשרונותיו וידיעותיו וכולי באופן הטוב האמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד, חדור אור וחיות חסידותיים, שנק' עץ החיים שאין שם תערובת רע ח"ו (עיי' אגה"ק סי' כו), ניצול כחותיו במילואם ומתוך שמחה וטוב לב.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

נ.ב. כיון שבשבוע הבע"ל יבוא לביקור באה"ק ת"ו הפרופסור זאב ש"י גרין, מה טוב אם יפגשו וישוחחו, ואולי גם נכון שישתתף בשיעור להמדענים שכת"ר נותן. ויוכל להתקשר עם הד"ר גרין על ידי הרש"י ש"י זוין שידע כתובתו.

ט'תתסג

ב"ה, כ"ד אדר א', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נ"י
עוסק בצ"צ צמ"ס וכו'
רש"י ש"י

שלום וברכה!

בשבוע הבא הבע"ל יבוא לביקור באה"ק ת"ו הפרופסור זאב ש"י גרין, ביחד עם זוגתו תח"י, אשר יד ושם לו במדע, ביחוד במקצוע

ודברים... פעולתם: ראה סי' הישר לר"ת ש"י.ג. הובא בשל"ה שער האותיות אות ל (סט, א).

טוב לשמים וטוב לבריות: קידושין מ, א.

כיון כו': ראה גם אגרת שלאח"ז.

הפרופסור זאב גרין: ראה גם לעיל חכ"ד ע' פז.

ט'תתסג

רש"י: זרין. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תריג, ובהנסמן בהערות שם.
בשבוע הבא... יבוא לביקור באה"ק וכו': ראה אגרת שלפנ"ז בסופה.

שמוא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

הבקטריאולוגי, ובפרט בנוגע לטיסה בחלל וכו'. וזה מזמן שהתקרבו לחב"ד ומנצלים השפעתם להפצת התורה והמצוה.

חושבני שידידנו שליט"א יהנה במאוד להפגש אתו ולראות איך הי' אצלו אתהפכא מן הקצה אל הקצה, מה שחשוב ביותר במקרה שלו כי יש לו עמדה חשובה במקצוע המדע כנ"ל. ולכן הצעתי לד"ר גרין להתקשר את כת"ר שי, שנוסף על ההנאה של כת"ר לדבר אתו, תקותי שיוכל לסדר בשבילו פגישה עם ידידנו שליט"א, ות"ח מראש.

בודאי קבל כת"ר פ"ש מפורטת מהמבקרים מאה"ק ת"ו שחזרו מכאן, ויהי רצון שביקורם יביא תוצאות טובות לימים יבואו, טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד, כמאמר חכמינו ז"ל.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. אף על פי שלהנ"ל כתבתי שאינני יודע אם יהי' לידידנו הרש"ז שליט"א פנאי לראותו, בכל זה חושבני שיהי' דבר טוב שיפגש עמו.

לא כתבתי להד"ר גרין ע"ד השתתפות בשיעור הנלמד על ידי הרב עדין שי שטינזלץ בחוג אנשי מדע וכו', מהחששא שלא ירצו לצאת ידי חובתו בזה תמורת ביקור פרטי אצל ידידנו שליט"א. אבל מובן ופשוט שכענין בפ"ע גם זה נכון במאד.

ט'תתסד

בי"ה, א' אדר שני, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו דער 28טער יערלעכער מסיבה פון די "נציבי הישיבה"
תומכי-תמימים ליובאוויטש אין מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מגלגלין זכות ליום זכאי — גוטע זאכן פאָסירן אין גוטע טעג. די

שידידנו שליט"א: מר"ה שניאור זלמן שור.
כמאמר חכמינו ז"ל: קידושין מ, א.
השתתפות בשיעור .. שטינזלץ: ראה גם אגרת שלפנ"ז בסופה.

ט'תתסד

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 313 ואילך.

יערלעכע מסיבה קומט הייאר פאר ט' אדר שני, אין דעם היסטארישן טאג ווען כ"ק מו"ח אדמו"ר — דער גרינדער פון ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל — איז געקומען אין אמעריקע מיט 30 יאר צוריק (אויך אין אן עיבור־יאר).

אין דעם צוזאמנהאנג איז כדאי צו דערמאנען די אומפארגעסלעכע ווערטער וואָס דער רבי דער שווער האָט געזאָגט גלייך ביים באַטרעטן דעם אמעריקאנער באַדן:

מיין קומען אָהער בעזרת השי"ת איז איך זאָל בחסדי השי"ת ממשיך זיין מיין אַרבעט בהרבצת התורה ויראת שמים ועבודה, און די התעסקות לטובת כלל אחינו בני ישראל, אויך דאָ אין לאַנד ... (צו שאַפן) אַ ברייטע התעוררות־אַקציע פאַר לימוד התורה, אַז תורה זאָל באַלייכטן די אידישע גאַס און הויז. (ספר השיחות ת"ש, ע' ה).

עס זיינען דאָן געווען פיל פראַמינענטע בעלי־ביתים, וועלכע האָבן אויסגעדריקט גרויסע ספיקות אויב די דאָזיגע אויפגאָבע וואָס דער מנהיג ישראל, נשיא הדור, האָט זיך געשטעלט מיט זיין קומען אָהער, קען פאַרווירקלעכט ווערן. דאָס האָט אָבער ניט אָפגעשוואַכט זיין אַנטשלאָסנקייט; פאַרקערט, דאָס האָט נאָר פאַרדאָפלט זיין מסירת־נפש.

זיין ענטפער אויף אַלע ספיקות איז געווען אַ פשוטער:

"אמעריקע איז ניט אַנדערש!" די תורה און מצוות וועלכע זיינען גילטיג פאַר אידן אומעטום, זיינען אויך גילטיג אין אמעריקע. און וויבאַלד אַז אויך אין אמעריקע דאַרפן אידן לעבן על־פי תורה און דערציען די קינדער בדרך התורה והמצוה, איז זיכער, אַז דער אויבערשטער האָט געגעבן די מעגלעכקייט דאָס דורכצופירן. עס האָט זיך בלויז געפאָדערט די ריכטיגע אַנטשלאָסנקייט, מיט דעם ריכטיגען, ערנסטן און האַרציגען צוגאַנג.

איצט, מיט 30 יאר שפּעטער, זעט מען קלאַר די אויסערגעוויינלעכע הצלחה בעזר השי"ת וואָס מ'קען דערגרייכן אויפן געביט פון הרבצת התורה ביראת שמים און חינוך הכשר — אויב מ'וויל נאָר מיט אַן אמת און מיטוט מיט מסירת־נפש.

מנגלדין... זכאי: תענית כט, א.

ט' אדר שני... מיט 30 יאר צוריק: ראה גם שיחת פורים שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 613 ואילך).

שמג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

און איינער פון די בעסטע באווייזן דערפון איז די ישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל, דער שטאָלץ פון קאָנאָדער אידנטום און איינע פון די גרעסטע פעסטונגען פון תורה און חינוך-על-טהרת-הקודש אויף דעם אַמעריקאַנער קאָנטינענט.

איך באַגריס די חשוב'ע עסקנים און פריינד פון דער ישיבה, וועלכע זיינען שותפים אין איר אַנטוויקלונג. איך האָף צו השי"ת, אַז די הצלחה אין די פאַרגאַנגענע יאָרן וועט פאַרשטאַרקן זייער אַנטשלאָסנקייט און פאַרדאַפלען זייער מיטהילף, צו העלפן דעם מוסד קדוש צו שטייגן מחיל אל חיל.

השם יתברך זאָל אַלעמען צוזאַמען און יעדן בפרט באַגליקן צו טאָן אין דעם מיט אַ ברייטקייט, בשמחה ובטוב לבב, מתוך הצלחה והרחבה אויך אין זייערע פערזענלעכע באַדערפענישן, בגשמייות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט'תתסה

[ר"ח אדר שני, ה'תש"ל]

במענה לשאלתה אודות הסתדרותה בשנה הבאה —

כיון שזכתה בעבודה קדושה, חינוך בנות ישראל בדרך תורתנו הקדושה — מובן שעלי להמשיך בזה ובמקום ובאופן שהצלחתה תהי' רבה יותר, היינו במוסד שהשפה בה מדברות התלמידות וטבען וחינוכן **וכו'** הם הן שהיו שלה בזמן היותה תלמידה כמותן,

שלכן קדימה לכל שאר אפשרויות — שתמשיך כמורה בסמינר בית רבקה בו למדה.

ללמוד איך על עקרת הבית לנהל ביתה, איפוא לגור — תתייעץ עם הנהלת הסמינר ובודאי אפשר יהי' לסדר כל זה.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ה. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

ט'תתסה

נכתבה על גליון המכתב מיום ר"ח אדר"ש ה'תש"ל.

בנוגע לנוי יאָרק וכו"ב — הרי (נוסף על האמור לעיל) אין כדאי להכניס את עצמה להנסיגות שמתחדשים כאן.

ט'תתסו

ב"ה, ג' אדר ב', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי ציבור רב פעלים וכו'
הרב משה שי מונק

שלום וברכה!

הנני לאשר, אף כי באיחור, קבלת מכתבו וכן החוברת "תורה עם דרך ארץ". ותי"ח על תשומת לבו לשלחה אלי.

לכתבו בנוגע למכון מדעי וכו', הנה לפי המצב שהוא עכשיו וכיון שקשור עם תכנית המשך לימודים באוירה שאינה מתאימה כלל, וכמו שדברנו בעת ביקורו בארוכה, ואיני רוצה להאריך בענין המצער ואינו לזכותו של ישראל, הרי לעת עתה איני יכול להשתתף בתכנית שסו"ס צריכה להביא להאמור, ואת כת"ר הסליחה.

ובדאי אפשר למצוא מוצא אחר יותר טוב לפתרון הבעי' ששוחחנו וגם נוגע בה במכתבו עכשיו.

ומענין לענין באותו ענין, איני יודע אם שייך לכת"ר, אבל כיון שיש לו היכרות עם הנהלת המכון למדע, מחובתי להעיר עוד נקודה עיקרית שדיברתי בזה בעל פה עם חברים שלהם וגם באי-כחם] במדינות אחרות, והיא: מוכרח באופן עקרוני לשלול באופן הדרוש שאין למכון שום שייכות לפסוק דינים ולהורות הלכה למעשה, שזהו בשיפוטם הבלעדי של רבנים בתור רבנים מורייהוראה, ולא בשיפוטם של אנז'ינר או ד"ר אפילו שיש להם סמיכות ברבנות אם פוסק ההלכה בתור מדעני במקצוע שלו.

נוסף על כמה וכמה טעמים בזה, יש גם טעם פשוט לגמרי שאין צריך לראיות מספרים, כי יש לזה ראיי ממעשה רב בפועל, שרואים שמכוונים כאלה שרצו להתעסק בפסקי הלכות, אע"פ שכוונת המייסדים היתה

ט'תתסו

הרב משה מונק: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרכה, ובהנסמן בהערות שם.

רצוני, אבל כעבור שנה פחות או יותר, שאינו חשוב, והנה ויקם מלך חדש, והתוצאות היו הרסניות. שלכן בטוח ופשוט, שאם המכון יקח עליו הסמכות הזאת, הרי זה ענין לדורות והתוצאות מזה סוג"ס בכ"י לדורות.

ידוע לי שהמכון יש לו מחלקה מיוחדת הנקראת "רבנית", אבל לדעתי שום מחלקה שלו, אפילו רבנית, אין לה סמכות לפסוק דין. ואין עצה לזה להודיע שזהו רק להלכה אבל למעשה ישאלו רב, כי בשעה שיגלו קולא באיזה ענין, שוב לא יעלה על דעת מישהו לשאול רב, כיון שפרופסור פלוני שהוא גם רב, נוטה לקולא הרי זה מספיק, ודי לחכימא ברמיזא.

מובן שאין כוונתי למעט חשיבות המכון, אלא להדגיש שעניני צריך להיות רק להבהיר צדדי החיוב והשלילה אבל לא להכריע איזה צדדים כבדי משקל יותר בין לחיוב בין לשלילה, ועד"ז בנוגע ההצעות; ובכל שאלה ושאלה להדגיש שאין באים לענות על השאלה, אלא אך ורק לברר כל הצדדים שבדבר, על דרך בית משפט, שהצדדים יכולים להציע כל מיני טענות, אבל הפסק דין שייך לשופט אשר יהי בימים ההם, ויפתח בדורו כשמואל בדורו, הוא הרב מורה הוראה שמקצוע שלו הוא רבנות, ולא זה שחושב שהבר סמכא הוא זה שמבין בטכניקה, וכלשון הידוע שכל החכמות הן "רקחות וטבחות" לתורה, ולא ח"ו להיפך.

וכאן מקום לכאורה להאריך בנושא החוברת שלו על תורה עם דרך ארץ, בפרט כמו שראיתי זה בברלין גופא, ברחוב ארטיילרריי 31, שזה כבר הי' המבצר של יראת שמים של שיטה זו, ואף על פי כן הכירו כולם בעצמם המצב והתחילו לשלוח הבנים לישיבות שכולן קודש ואין בהן לימודים חיצוניים כלל, למרות ההתנגדות לזה בתחילה, אבל סוף סוף נוכחו שאי אפשר בלאו הכי. ואין רצוני לערבב פרשה בפרשה.

בכבוד ובברכה.

נב. ארשה להוסיף להני"ל לי הסמ"ע שו"ע חו"מ סי' ג' ס"ק יג, הובא בנתיבות המשפט שם: "לא תשב אצל הקהל בשום דין, דידעתי שפסקי הבעל-בתיים ופסקי הלומדים הם שני הפכים".

ויקם מלך חדש: שמות א. ת.

לשופט אשר יהי בימים ההם: פ' שופטים יז, ט.

ויפתח בדורו כשמואל בדורו: ר"ה כה, ריש ע"ב.

וכלשון הידוע... "רקחות וטבחות" לתורה: ראה שמואל"א ח, יג, אגרת הרמב"ם (פאר הדור סמ"א). שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ד (ר"ה אמרת) — בשם הרמב"ם. מרכבת המשנה לאבות פ"ז מ"א.

והרי ברור שאין המדובר בבעי"ב עם הארץ או שאין לו סמיכה ואינו למדן, דאם כן מאי קא משמע לן, ובודאי שלא הי' זקוק מהרש" ז"ל לעצה בזה ולראיות להעצה; אלא המדובר הוא באופן שלולא העצה הרי לכאורה אין חשש לצרף בעל-בית זה, ועל זה באה האזהרה האמורה.

והרי הלשון ג"כ בודאי מדוייק, שאין זה ענין של הידור בעלמא וחשש של קולא וחומרא במקום המוטל בספק, כי אם כלשונו שהפסק יהי' היפך פסק הלומדים וק"ל.

ט'תתסז

ב"ה, ז' אדר ב', ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"י עוסק בצרכי ציבור וכו'
מו"ה יוסף שי' המכונה ד"ר בורג

שלום וברכה!

בעמדנו לפני ימי הפורים, הנני לוקח הזדמנות זו של משלוח איחולי פורים למר להביע גם תשואות חן עבור הפרסומים ששולח לי, ולאחרונה החוברת .6/16-19/69 Conference on Human Needs — Israel, Jerus.

כיון שהוא מנהג יהודי עתיק לבוא בהערה ובהצעה, ובסגנון עצה טובה קא משמע לן, הריני רוצה לצאת ידי חובת מנהג זה עכ"פ בהבעת תקוה שמפרסם מזמן לזמן עניני תורה, כזכרון ימי קדם ימי למדו בשיבה. ואף שהיותו עוסק בצרכי ציבור אינו מסייע ללימוד תורה ולעלי בה, הרי מחובתו וזכותו של כל אחד ואחד מישראל להתגבר על קושיים, ואדרבה לפום צערא אגרא.

ויהי רצון שיקויים בכל אחד ואחד מאתנו בתוככי כלל ישראל ענין

מהדש": תיבה זו אינה ברורה בהעתק שתח"י.

ט'תתסז

מו"ה יוסף .. ד"ר בורג: שר הסער באה"ק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ אגרת ז'תרנ"ט, ובהנסמך בהערות שם.
עצה טובה קא משמע לן: יבמות מד, א. רעוד.
לפום צערא אגרא: אבות פ"ה מכ"א.

שמו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

דימי הפורים אלו – ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אורה –
זו תורה כו' ויקר – אלו תפילין, ומתוך אורה ושמחה וששון ויקר
כפשוטו של הכתוב.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. זה מכבר שהי' בדעתי לכתוב למר ע"ד הענין הבא לקמן, ועוררו
אותי בזה כמה פעמים, ומפני כמה סיבות נתעכבה הכתיבה, אבל טוב
מאוחר מאשר כלום.

והענין הוא מוסד חינוך לילדים מפגרים וכו' מבתי דתיים. שאף
שכמדומה לי שיש מוסדות מסוג זה באה"ק ת"ו, אבל אינם דתיים, עכ"פ
לא במדה המתאימה. ואף שאיני בקי בתכנון של משרד הסעד, אבל
לכאורה הרי זה בשטח פעילותו של משרד זה.

חשיבות הדבר וערכו וכו' בודאי לדכוותי אינו דורש אריכות או
ביאור בכלל, ורק להזכיר מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזורזין,
והמעשה הוא העיקר.

כפי ששמעתי ישנם באה"ק ת"ו כמה רופאים ומחנכים דתיים שטיפול
וחינוך זה הוא המקצוע המיוחד שלהם, זאת אומרת שלא יהי' מחסור
במחנך ורופא, ואין הדבר תלוי אלא ביד שתארגן ובאמצעים הדרושים.
ויהי רצון שגם בזה יבשר ואתבשר טוב, ות"ח מראש.

ט'תתסח

[ט' אדר שני, ה'תשי"ל]

בהתחשב בחשיבות היום (עיין ז"ח בראשית טו, סע"ד: **דההוא**
יומא כו') – כדאי **שבאותו** היום יאמר ד"ת במעמד עשרה (עכ"פ)

ליהודים .. ויקר: אסתר ח, טז.

אורה .. תפילין: מגילה טז, ב.

מאמר חכמינו ז"ל: ראה מכות כג, א. ספרי נשא ה, ב. במדב"ר פ"ז, ו.

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"ב (פו, סע"א). ועוד.

ט'תתסח

נכתבה על גליון המכתב מיום ט' אדר שני ה'תש"ל. במענה לשאלה – לערוך את
תגינת חבר מצוה כמה ימים לאחר יום ההולדת.

בחשיבות היום: דבר מצוה.

כדאי שבאותו היום: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת חתשה, ובהנסמן בהערות שם.

מישראל. ואח"כ יברכוהו כו' ומתוך לגימה שמקרכת כו'. ואין זה סותר שאח"כ יסדר ג"כ כבאות ב'.

ובודאי (גם?) תניא.

יש פרטים שלא עניתי — כי לא שמיעא לי (כלומר לא סבירא לי כלל) לא הבחירה ביום א' לכל דבר שבקדושה וכיו"ב, וכן לא הקביעות דפלטריין של מלך — אהקתי' — כארץ של tourism ואשר המאדע לבקר בה [אף שכמובן שמעתי עוד כו"כ טעמים על ב' הני"ל].

— לא עניתי גם בשלילה, כי כנראה אין לו בחירה חפשית בהני"ל וכיו"ב.

ובמילא — יחליט בעצמו בזה וה' יצליח.

ט'תתסט

ב"ה, י"א אדר שני

תענית אסתר (נדחה), היתש"ל

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב...

אדר שני: להעיר מירושלמי מגילה (פ"א, ה"ה): אותה השנה (שנעשה בה הנס) הייתה מעוברת, אלא שדעת הבבלי משמע לא כן (מדלא הביאו בסוגיא זו להכריע הדין). ולהעיר משי הפסוקים להאריז"ל ר"פ ואתחנן.

תענית אסתר: צע"ק שנקרא ע"ש אסתר, שהרי אין הוא לזכר "וצומו" שאמרה

לגימה שמקרכת: ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך. שיחת ד' חשון ה'תשכ"א.

כבאות ב': כדלהלן בהמשך המענה.

ובודאי.. תניא: במכחכו כותב שלומר עם בנו שו"ע ה"ל תפלין.

הבחירה ביום א' לכל דבר שבקדושה: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ר'חשיב, ובהנסמן כהערות שם.

וכן לא כו': ראה גם לעיל ח"ד אגרת ט'שמב.

דפלטריין של מלך — אהקתי': ראה מגילה כז, רע"א. תנחומא חוקת ח. ועוד.

ט'תתסט

כללי פרטי. מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 371.

אדר שני: ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 349 ובהערה 66.

תענית אסתר: צע"ק שנקרא ע"ש אסתר כו': ראה גם שיחת פורים שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 641 ואילך).

ובעמדינו לפני ימי הפורים עליהם נאמר אשר לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם

יהי רצון אשר תמיד כל הימים כן תהי לנו אורה ושמחה וששון ויקר כאשר הי' לאבותינו בימים ההם בזמן הזה –

כדרשת רבותינו: אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפילין (והוקשה כל התורה כולה – המצוות – לתפילין)

אסתר שהי' שלשת ימים לילה ויום" ובי"ד ט"ז (או י"ג ט"ו) ניסן (וכמשי"כ באבדורה) סדר תפלות תעניות ופי'. וראה מסי' סופרים רפכ"א. בי"ז וב"ח לטאו"ח סתרפיו. ושי"נ. בי"ח לטאו"ח סתכ"ט ד"ה הי"ג והי"א. ומשי"כ בב"ח שם "וכן תענית" – אולי צ"ל "והן תענית", כ"א לפי שבו נקללו כו' (וגורו תענית – תנחומא בראשית ג. שאילנות סז ועוד. ובשאלות שם (וכ"מ בתנחומא וברא"ש) שהתענו גם בזמן שביהמ"ק הי' קיים; ובאו"ז ח"ב שס"ט (תלט) (מסי' המקצועות): וחייבנהו הקב"ה לישראל לענוי נפשיהו ביי"ג דאמר ר' שמואל כו' – ודלא כמשי"כ בכ"מ שהוא מדברי הגאונים (שעפ"ז מוכן מה שלא נזכר בגמרא – וראה מ"מ להל' תעניות פ"ה, הי"ה). וראה אורחות חיים (החדש) סתרפיו, וכמה מני"כ השו"ע שם. ושי"נ. ובבי"ז ובלבוש (סתרפיו) שכדי לא להכביד על הצבור אין מתענין ג' דאסתר (דברי הצומות גו' – שהוא ברמב"ם ועוד) – ובכ"ז (ובכמה מהני"ל) בנוגע ליי"ג אדר – מפורש שמו "תענית אסתר". ואכ"מ).

– ובכל אופן אינו דומה לזה דהמגילה נקראת (רק) ע"ש אסתר, כיון שהיא שבקשה כתבוננו לדורות (מגילה ז, א. וראה ירושי' שם).

לפני ימי הפורים: להעיר מהמשנה (ריש מגילה): מגילה נקראת בי"א כו', וראה סד"ה מגלה נקראת, תרכ"ט.

לא .. מזרעם: אסתר ט, כח.

זכרם לא יסוף: ברמב"ם סוף הל' מגילה משמע דאפילו זכרון הצרות דפורים לא יסוף. וצ"ע משמו"ר (פכ"ג, יא) דמונה "ומדי". ולהעיר מברכות ג, א. תו"א (צב, א) דאפילו ביום ההוא הסתר אסתר.

תמיד כל הימים: ראה מגילת סתרים (לבעהמ"ס חוות דעת) ע"פ וזכרם לא יסוף דע"י המצוות דפורים תמיד זכרונם לפני השי"ת.

אורה .. כדרשת רבותינו: אסתר ח, טז. מגילה טז, ב. וראה פי' אדה"ז (וסי' הבהיר סי' קמט) אדמו"ר האמצעי והצ"צ בזה (אוה"ת מג"א ע' בשמא ואילך. שערי אורה קרוב לסופו). ועוד.

תפילין: להעיר דתפילין הם כתר הי' (תוד"ה מי ברכות ו, א. ועיין ד"ה תפילין דמארי

שלשת ימים לילה ויום: אסתר ד, טז.

וברא"ש: מגילה פ"א ס"ח.

דהמגילה .. ע"ש אסתר: ראה בארוכה לקו"ש חט"ז שיחה א' לפורים (ע' 352 ואילך)

ובהערות שם.

סד"ה .. תרכ"ט: סה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ס"ע פו ואילך.

אוה"ת מג"א: בהוצאת תש"נ – ע' קמט ואילך.

ד"ה תפילין דמארי עלמא, תרנ"ג: סה"מ תרנ"ג ע' רלג ואילך.

וכמשמעו – שהרי אמתו"ל: אין מקרא יוצא מידי פשוטו – אורה
ושמחה וששון ויקר בגשמיות וברוחניות גם יחד.
בברכה.

מ. שניאורסאהן

* * *

אגה"ק בטה"ת דכ"ק אדני"ע ודכ"ק מו"ח אדמו"ר – יש למעט,
כיון שבלאה"כ יו"ל בעז"ה אוסף אגה"ק שלהם.

עלמא, תרנ"ג, ושי"נ לזהר וכו'. ומרדכי יצא גוי ועטרת גוי (נאסתר ח, טו). וראה שם
בתרגום.

והוקשה .. לתפלין: קדושין לה, א.
אין .. פשוטו: שבת סג, א. וי"ל שזהו ביתר שאת במג"א עפמשי"כ הראבי"ע
בתחילת פירושו: והנכון בעיני כו'.
בגשמיות וברוחניות: ראה ט"ז לאו"ח סתר"ע סק"ג. תו"א סד"ה וקבל: מסה"נ
על קדה"ש שהרי כו'. בארוכה יותר – סד"ה בלילה ההוא, הישית.
גם יחד: (להעיר מזה"ל ז, ב) כי עד דלא ידע בין כו' – ה"ז הדרגא דכחשיכה
(גשמיות) כאורה (רוחניות); ולמעלה מעשרים (ב' יודי"ן דווי"צ – דגו"ר – ראה אוה"ת
בראשית ע' תקט ואלך) אין אדם יודע כו' (סוכה בתחלתה. ונתבאר בכ"מ).

נעקב משלוח המכתב והתבוננתי ד"ל טעם השם "תענית אסתר" בפשטות: כיון
שזהו תענית שבו נקהלו לעמוד על נפשם – הרי כל הצריכים לעמוד על נפשם (מנער
ועד גוי ונשים) אין רשאים להתענות (בו ביום) שלא לשבר כחם (תוספתא תענית פ"ב,
יא) שו"ע או"ח סו"ס תקע"א. ולהעיר משמואל"א יד, ל) משא"כ אסתר (מג"א ד, יג.
ולהעיר מהשינוי בבקשות אסתר (שם ז, ג – ח, ו).

והוקשה כל התורה כולה – המצוות – לתפלין: ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 79 הערה
3. חכ"ו ע' 441 הערה ד"ה כולל אלע מצוות. לעיל אגרת ט"חשכא.
הראב"ע בתחילת פירושו: למגילת אסתר. וראה לקו"ש חכ"א ע' 201-202, ובהערות
שם.

סד"ה .. היש"ת: סה"מ היש"ת ע' 9. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 439 בהערות.
עד דלא ידע .. ה"ז הדרגא דכחשיכה .. כאורה: מגילה ז, ב. תהלים קלט, יב. וראה
ד"ה חייב איניש תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' קצד. ה'תש"ח ע' 121).
מנער ועד גוי ונשים: אסתר ג, יג.

אגה"ק בטה"ת כו' = אגרות הקודש בספרי התולדות. קטע זה למו"ה אברהם חנוך
גליצנשטיין, מר"ל ספרי התולדות דרבותינו נשיאנו. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ד
אגרת ט"קמו (ע' קמא), ובהגסמן בהערות שם.
י"ר בעדיה אוסף אגה"ק שלהם: יש לציין שהחל משנת ה'תשמ"ב עדי"תה יצאו
לאור חמשה כרכים מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע וארבעה עשר כרכים מכ"ק אדמו"ר
מהררי"צ נ"ע.

ט'תתע

בי"ה, י"א אדר ב', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"י"ח אי"א נוי"נ מו"ה שמואל שי' הכהן

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו, אף כי באיחור זמן, עם הפ"י שנקרא על
ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

והי"ח על מסרו פ"ש מכאן בכלל, ונקודות מהשיחה שלנו בפרט. ויהי
רצון שיבשר טוב גם מתוצאות הטובות מהאמור, ובסגנון חכמינו ז"ל טוב
אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד, שהרי בהעניינים שדברנו עליהם
מזוג בהם בין אדם למקום ובין אדם לחברו גם יחד. ויתן השי"ת שכל
אחד מאתנו יעשה בכל זה באופן דמוסיף וחולץ.

והרי סגולה מיוחדת לחודש אדר שבו מעברים השנה, שאז המרבין
בשמחה הוא בכפליים.

ויהי רצון שיקויים ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר,
כדרשת חכמינו ז"ל אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפילין, ועל פי הכלל
דאין מקרא יוצא מידי פשוטו — מתוך אורה ושמחה וששון ויקר
כפשוטו. והרי תקופה זו וימים אלו זקוקים במיוחד לכל זה.

בכבוד ובפ"ש גם שלום אחיו שיחיו ובברכה לימי פורים שמחים
ולבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתע

מו"ה שמואל הכהן: אבירור. עורך השבועון "פנים אל פנים". אגרת נוספת אליו —
לעיל חכ"ג אגרת ח'תתסח.

מהשיחה שלנו: בעת ביקורו אצל הרבי בקשר עם יו"ד שבת, שנת העשרים. — ראה
מאמרו ב"פנים אל פנים", מז' אדר א' ה'תש"ל (ספר "הרבי" — שלשים שנות נשיאות,
אה"ק ה'תש"מ, ס"ע 152 ואילך).

ובסגנון חכמינו ז"ל: קידושין מ, א.

ליהודים .. ויקר: אסתר ח, טז.

כדרשת חכמינו ז"ל: מגילה טז, ב.

הכלל: שבת סג, א. וש"י.

תקופה זו: דמלחמת ההתשה.

נ.ב. לכתבו אודות מה שנמסר לו על ידי ידידנו הרב אפרים שי
וואַלף, אין זה שייך למל"ח כי אם ענין מיוחד מקרן מיוחדת וחד פעמי.
ולכתבו ע"יד משלוח מכ"ע וכו', כמדומה כבר דברנו בזה לפני זמן
שאין זה אפשרי מפני כמה וכמה טעמים, מתחיל מטעם הישן נושן
דחכמינו ז"ל שלא לבייש כו' ועוד ועוד. ואתו הסליחה.

ט'תתעא

ב"ה, י"א אדר שני, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מחוי' מר אברהם שי

שלום וברכה!

נזדמן לי לפני ימים אחדים, והיום פעם שני', לקרוא על דבר יובל
השבעים שלו. ואצטרף לקהל מברכיו לאחל לו אריכות ימים ושנים
טובות. וכמנהג יהודי לצרף תיכף ומיד מאמר חכמינו ז"ל — טוב לשמים
וטוב לבריות גם יחד, שהוא הטוב האמיתי.

והרי חודש אדר ענינו לא שמחה סתם כי אם מרבין בשמחה, ועד
דלא ידעי.

ארשה לעצמי להביע עוד מאיחולי, ובטח בלאו הכי יחשדני בזה,
אשר יהי רצון שהתזוזה והתנועה של "שיבה אל המקור" תתבצר בחייו
במעשה בפועל, בחיים המעשיים כל יום. ובפרט אשר השפעה לו בכגון
זה בחוג מסויים שספק אם יקבלו השפעה ממישהו אחר, ופעולה מקורית
(תרתי משמע) ומפתיעה מצדו — בודאי שהרבה ממנו יראו וכן יעשו.

בתקופתנו זו, רבו הפירושים בכל ענין ודבר, ועד לפירושים סותרים

שלא לבייש כו': תענית כו', ב (במשנה). ועוד.

ט'תתעא

מצילום האגרת.

מר אברהם: שלי־אנסקי.

מאמר חכמינו ז"ל: קידושין מ, א.

חודש אדר .. מרבין בשמחה: תענית כט, סע"א. מג"א או"ח סו"ס תרפו.

ועד דלא ידעי: מגילה ז, ב.

ומשוניים. אבל כוונתי בהאמור היא בסגנון הידוע "לדעת זה התינוק", או במאמץ-לשון – גאָר פשוט. וכיון שבמשך כמה שנים ביקטרינוסלב היי מחפש דוקא זה שהוא נועז ונגד הזרם, אין לך נגד הזרם בחוג מעריציו – ממפנה ושינוי בכיוון האמור.

פשוט שאין מתחילים להדר בקיום מצוות מעשיות בכדי להראות שיכולים ללכת נגד הזרם וכו', אבל בתור מסייע הרי גם תכונת נפש זו פעילה היא.

ולהתמיי מה יום מיומיים, המענה (באם יש צורך בזה) – יובל שבעים שנה.

בכבוד, ובברכה לשנים טובות ומוצלחות ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מפני הנימוס צריך הייתי לחכות עד שאבחן בתגובת מר על מכתבי זה, ורק לאחר זה להביע תקותי שישלח לכאן מפרסומיו (נוסף על משלוח הא': ס' "שירים", שני כרכים). אבל כיון שהמכתבים שלי מתאחרים ביותר וביותר, זאת אומרת שבלאו הכי אין מגדירים אותי כאיש הנוהג על פי הנוהג וחוקי הפרוטוכול, הריני מצרף בקשתי זו בשולי מכתבי זה.

ט'תתעב

בי"ה, י"ז אדי"ש תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת שפרה יהודית ת"י

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום ר"ח אדי"ש והקודמיו,

בנוגע שתנהג בעצמה מכונית – הנה בכלל הנוהג להשתדל שלא להיות "יוצאת" מן הכלל"

בסגנון הידוע: שו"ת הריב"ש סקני"ז. הובא בסהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח.

ט'תתעב

מרת שפרה יהודית תח"י: מרוזב. אגרות נוספת אלי' – לעיל אגרת ט'תש, ובהנסמן בהערות שם.

וכיון שאין זה רגיל כלל באהקתי"ן שאשה יראת שמים תנהג מכונית — למה לה לעשות זה? ובפרט שהמאורעות בדרכים שם רבו וכו'.

מובן שהמכונית אפשרי שתהיי שלה לכל דבר אבל הנהיגה תהיי על ידי אחר.

בברכת הצלחה רבה בעבודתה הכי חשובה לעודד רוח אלמנות ויתומים שיי ולקרבם לאבינו שבשמים ולבשו"ט בכל ענייני.

בודאי הי' — במסגרת עבודה הנ"ל — פעולות מתאימות לימי פורים אלו.

ט'תתעג

בי"ה, חיי אדר הסמוך לניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הנכבד והנעלה איש המעלה נבון ומבין
מרא דעובדין טבין וכו' מוה"ר יעקב נ"ו קצין

שלום וברכה!

מסרו לי על ידי הרה"ח וו"ח איי"א נוי"מ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים וכו' מוה"ר אברהם שיי העכט שכת"ר נכנס לבדיקות וטיפול רפואי. והזכרתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון שיבשר טוב מרפואתו קרובה וגם שלימה, ושיהיי בנוסח המגילה, חלק מתורתנו הקי אשר נצחית היא בכל מקום וזמן — אורה ושמחה וששון ויקר, כדרשת חכמינו ז"ל ועל פי הפס"ד שאין מקרא יוצא מידי פשוטו — מתוך אורה ושמחה וששון ויקר כפשוטן. וזכות הרבים, חברי קהילת קדישא שלו מסייעתו.

בכבוד ובברכה.

ובפרט שהמאורעות: ראה גם לעיל חכ"ג אגרת ט"ט.

ט'תתעג

— מוה"ר יעקב קצין: רב הראשי וקהילת יוצאי סוריא בארה"ב. אגרות נוספות אליו לעיל ח"כ אגרת ז'תשכ"א.

אורה... ויקר: אסתר ח, טז.

כדרשת חכמינו ז"ל: מגילה טז, ב.

הפס"ד: שבת סג, א. וש"נ.

שנה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתעד

ב"ה, י"ט אדר ב', ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שניאור זלמן שי מסחרי

שלום וברכה!

כדרכו ובנוסח הידוע איש טוב מבשר טוב, הגיעני מכתבו מיום ט'
אדר ב' ושלאחריו. ותי"ח על הבשורות טובות שבהם.

ויהי רצון שיהי' בזה שלב נוסף להתפשטות חב"ד ועניני' באה"ק
ת"ו, ככתבו, וכמו שזכה עד עתה להיות מהפעילים בזה ילך בכוחו זה
באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור לאורך ימים ושנים טובות.

כן יבשר טוב ג"כ מכל בני ביתו שיחיו, וכיון שאחד מהם מזכיר
במכתבו, נכדו רזי שי' המתקרב לגיל הכנסו למצוות, והרי אין מוקדם
בברכה, מצורף בזה מכתב ברכה לנכדו, והשי"ת יזכה את כ' שיוכל לבשר
שנתקיימו הברכות שקבל כולל שלי.

לא מזכיר על דבר בריאות, משמע שבסדר, וגם בזה ילך הלך וטוב.

בכבוד ובברכה.

ט'תתעה

ב"ה, כ"ה אדר שני, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת ליובא תח"י רובינשטיין

ברכה ושלום!

מיגיס מיר איבער וועגן אייער געזונט צושטאַנד. איך ווינש אייך איר
זאָלט האָבן אַ רפואה און קאָנען אַליין אַנזאָגן גוטע בשורות וועגן דעם.

ט'תתעד

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרב, ובהנמקן
בהערות שם.

ובנוסח הידוע: ע"פ שמואל"ב יח, כו. וראה מצו"ד ירמ"י כ, טו.

נכדו רזי: ראה גם לקמן אגרת ט'תתקכד.

בפרט אז מיר דערנענטערן זיך צום געבענטש[טן] און גינסטיגען
חודש ניסן, וויל איך אייך ווינשן אויך אַ כשרין און פריילעכן פסח,
צוזאַמען מיטן מאָן שי, און אַ סך אמתיע אידישע נחת פון אייערע
טעכטער תחי'.

בברכה לבשורות טובות.

ט'תתעז

[אדר־שני, ה'תש"ל]

ושם יצליחו בהצלחה מופלגה.

ואשרי חלקם דכל המסייעים בעניני ביסוס נה"ח. ובודאי יתחרטו
בעוד מועד כל הנלחמים בזה — אף אַז זיי מיינען אַז זיי האָבן
אויסגענאַרט, ר"ל, דעם אויבערשטען שכוונתם לשמים. וד"ל.

ויהא בשטומו"צ בכל.

אזכיר עה"צ להנ"ל.

ט'תתעז

ב"ה, ב' ניסן, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

האברכים התלמידים שהשתתפו בהתועדות הו"ח
אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת שמים הרה"ח
מוה"ר יעקב משה שי לייזרסון
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש מהם על ידי הרה"ח הרי"מ שי, שמסר לי ג"כ
על דבר ההתועדות והשיחה בדברי תורה ויראת שמים וכו'.

ט'תתעז

מענה למר"ה שמואל גיטלין ונכתב על גליון המכתב מאדר־שני ה'תש"ל.
ביסוס נה"ח: = נחלת הר חב"ד. ראה גם לעיל אגרת ט'תרנ"ד, ובהנמקן בהערות
שם.

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידם יצליח להגדיל תורה ולהאדירה, הן בנוגע לעצמם והן בנוגע להפצת לימוד תורתנו הקדושה תורת חיים, הנגלה והפנימית, בכל מקום שיד כאו"א מהם מגעת.

והרי הענין והאופן דיגדיל תורה ויאדיר מברית מן הקצה אל הקצה, למן לימוד תינוקות של בית רבן (ב"ב כ"א, סעי"ב, על פי מש"כ ברמב"ם הלכות ת"ת, סוף פ"ב) ועד לאופן הכי נעלה (חולין סו, ב).

ובעמדנו לפני חג הפסח, זמן חירותינו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ברכתי שלוחה לכאו"א מהם לחג הפסח כשר ושמח, ולחירות אמיתית, חירות מכל עניינים המבלבלים לעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב,

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בכל ימות השנה.

בברכה לבשורות טובות.

ט'תתעה

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשי"ל

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אונזערע ימים-טובים — ווי אַלע זאכן פון תורה און מצוות —
האָבן אַלגעמיינע, געמיינזאַמע ענינים און אויך אייגנאַרטיגע ספּעציפישע
שטריכן. דער רייכער, אונזערשעפלעכער אינהאַלט פון די ימים-טובים
מאַכט מעגלעך אויסצוקלייבן געוויסע נקודות, וועלכע קענען דינען אַלס

ט'תתעז

חפץ ה' בידם יצליח: ע"פ לשון הכתוב — ישעי' נג, יו"ד.
דיגדיל תורה ויאדיר: ישעי' מב, כא. וראה גם לעיל ח"ג אגרת ד"שכח, ובהנסמך
בהערות שם.

ט'תתעה

נרפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ח"ב ע' תרכו (הוצאת תנש"א). תרגום
האגרת בלה"ק נרפסה ב"תורת מנחם — אגרות מלך" ח"ב ע' עא ואילך.

ספעציעל צוגעפאסטע אַנדייטונגען און אַנווייזונגען פאַר ספעציעלע אומשטענדן אין אַ באַשטימטער צייט און אַ באַשטימטן אָרט.

דאָס איז, פאַרשטייט זיך, אויך אַזוי אין צוזאַמענהאַנג מיט פסח, און אדרבא נאָך מיט מער קראַפט און באַדייטונג, נעמענדיג אין אַכט, אַז פסח איז "ראש לרגלים" (דער "קאָפּ" פון אַלע ימים טובים), און אַז דער יום טוב פון יציאת מצרים איז דער געבורטסטאָג פון אידישן פאָלק.

* * *

די ספעציעלע וויכטיקייט פון פסח קען מען זען אויך דערפון וואָס דאָס איז איינע פון (די מער ניט ווי) צוויי מצות־עשה, וואָס די שטראָף פאַר ניט מקיים זיין זיי איז כרת, חס ושלום. די דאָזיגע צוויי מצוות זיינען: **מילה** און **קרבן פסח**. ביידע זיינען אויך ענג פאַרבונדן צווישן זיך, וואָרום דער וואָס איז ניט געמילט קען ניט מקריב זיין דעם קרבן פסח. און פון די צוויי איז פסח האַרבער דערמיט – וואָס בנוגע מילה איז דאָ דער חיוב פון מל זיין אויך נאָך דער צייט, אָבער דעם קרבן פסח קען מען מקריב זיין נאָר אין זיין באַשטימטער צייט און ניט שפעטער.

אין אַ פרט איז אָבער דער קרבן פסח אינגאַנצן אויסגעטיילט פון אַלע אַנדערע מצוות און אויך קרבנות, און דאָס איז, אַז ניט נאָר דער פאָטער דאַרף זיין געמילט, נאָר אויך די קינדער זיינע מוזן זיין געמילט;

ראש לרגלים: ר"ה ד, א. ובפיח"מ ובר"ח שם.

דער געבורטסטאָג: יחזקאל טז. תו"א ר"פ וארא. ובכ"מ.

צוויי מצות־עשה: כריתות בתחלתה.

שטראָף .. כרת: להעיר מדחז"ל עה"פ בדמייך חיי גוי בדמייך חיי (יחזקאל טז,

ו) שהכוונה לדם מילה ולדם פסח (תרגום שם. ובתיביע בא (יב, ג). פדר"א פכ"ט וזח"ב (לה, ב) דגם מדם מילה נתנו לאות על הבתים).

דער וואָס .. פסח: בא יב, מח. וכיבמות (עד, א) דערלות בפסח כתיבא. וברש"י פסחים (סא, ב) ד"ה ערלה דאיסור אכילת ערל בקדשים ילפינן מפסח. וראה ירושי יבמות ר"פ הערל.

נאָך דער צייט: אבל "כל יום ויום שיעבור כו"ה מ"ה מבטל מ"ע" "ולא נתלה למשה רבנו עלי" אפי' שעה אחת אע"פ שהי' בדרך" (רמב"ם הל' מילה פ"א ה"ב וספ"ג). ובנוגע לכרת ראה רמב"ם שם פ"א ה"ב ובראב"ד וכו'.

אויך די קינדער: יבמות (ע, ב): מילת זכריו ועבדיו מעכבת (וכ"ה ברמב"ם הל' ק"פ פ"ה ח"ה, אבל ראה מכילתא בא (יב, מח)). אבל שאני מילת עבד דאינו מציאות בפ"ע וכו' (עיין צפתי' – להרגצובי – מהד"ת ע' 84 ואילך. נזיר סא, א. ועוד).

און אויב ער האָט אַ זון, וועמען ער האָט ניט מל געווען, ניט אַריינגענומען
אין דעם "יברית עולם" (אייביגען בונד) מיט דעם אויבערשטן, קען (אויך)
דער פּאָטער ניט ברענגען דעם קרבן פסח!

* * *

א זון: ובת — כמאן דמהילא דמיא (ע"ז כו, א). ועפ"ז יש להסביר הא דטבילת
אמהותיו מעכבתו כו' שהטבילה לשפחות כמילה לעבדים (רמב"ם הל' ק"פ שם. וראה
מכילתא שם: שפחותי).

ניט ברענגען: ואם חייב כרת על שלא מלם ובמילא לא הביא קרבן פסח — ראה
צפעי"נ על הרמב"ם ריש הל' מילה.

ועפ"ז יש להסביר הא דטבילת אמהותיו מעכבתו כו': במענה על השאלה:
ואם טבילת עבדיו מעכבתו כיון שצריך מילה וטבילה, איתא במג"ח מצוה י"ז דאין
מעכב, דלא מצינו בחוריה שמצוה עליו להטבילו. וטבילת שפחותיו עכצ"ל דגוה"כ הוא,
כמבואר ברמב"ם, וד"ז מפי הקבלה שהטבילה לשפחות כמילה לעבדים. (ובצפעי"נ ריש
הל' מילה דמחלוקת הר"מ והראב"ד אם טבילת אמהותיו מעכבתו מלאכול בפסח תלי'
בוה אם מותר לקיים שפחה שלא טבלה. ובשג"א סי' נ"ג מפלפל ג"כ עד"ז).

ולפי המבואר כאן שזה יש להסביר (ובר"מ הל' ודבר זה מפי הקבלה), א"כ לכאור'
גם טבילת עבדיו מעכבתו.

ובח"י על הפסוק (בא יב, מד) ומלתה אותו הל' ותגזור יתי' ותטבילני' (אך בתרו"ש
מפורש שזה למ"ד או יאכל בו העבד, ואפ"ל גם למ"ד אז יאכל בו רבו), אבל מהרמב"ם
לא משמע כן לכאור'.

ואפשר לשיטת הרשב"א ועוד ראשונים יבמות ע"א (דלא כהתוס' מ"ז ע"ב ד"ה כי
פליגא) דמילתו לשם יהדות אעפ"י שלא נגמר גירותו מ"מ כבר התחיל ונכנס קצת בדת
יהדות שאינו צריך אלא טבילה, אפ"ל דמשו"ז אינו מעכב אלא מילתו ולא טבילתו,
משא"כ בשפחה.

ואם אפשר לומר דכמאן דמהילא דמיא היא רק לאחר הטבילה.

— השיב כ"ק אדמו"ר: כי בעכו"ם אין גדר (מצות) מילה ובמילא אין בנשים
עכו"ם גדר דכמהילא דמיא.

ורק ע"י טבילה — שנכנסת לסוג עבדות — נעשה במילא כמהילא. וזהו הכוונה
שהטבילה לשפחות כמילה לעבדים, היינו שטבילה מצ"ע אינה מעכבת כו'.
וראה תכילתא שם: שפחותי': במענה להשאלה: לכאור' המכילתא שם לענין טבילה
לשם בת חורין — השיב כ"ק אדמו"ר: כפי המובא ביבמות (דניתוסף הגירות, במקום
שפחות' — עבדי', לא נזכר כלל הענין דפסח) — רק בנוגע לגירות. משא"כ במכילתא
מסתבר דגם בנוגע: (1) לפסח קמ"ל, (2) לשפחות במיוחד — קמ"ל, שעפ"י מובנים כל
ג' השינויים.

קען (אויך) דער פּאָטער ניט ברענגען דעם קרבן פסח: במענה על השאלה:
בצפעי"נ עה"ת פ' בא על פסוקים אלה (וכל ערל לא יאכל בו וכו') שבאם נימול
הבן אבל אח"כ משך ערלתו, הרי אעפ"י שהבן נקרא ערל וצריך מילה עוה"פ, אין זה
מעכב את האב מלהביא קרבנו.

— השיב כ"ק אדמו"ר: א"כ האב כבר עשה המוטל עליו למולו.

כאָטש דער ענין פון קרבנות, אַריינגערעכנט אויך דעם קרבן פסח, איז שייך נאָר אין דער צייט פון בית המקדש, און וועט ערשט באַנייט ווערן ווען דער בית המקדש וועט ווידער אויפגעבויט ווערן דורך משיח צדקנו, איז דאָך אַבער באַוואוסט, אַז אַלע ענינים אין תורה, וואָס זי איז אַ נצחיות־דיגע, פאַרמאָגן אין זיך און האָבן קלאַרע און פראַקטישע אַנווייזונגען אין טאָג־טעגלעכן לעבן — אין אַלע צייטן און אין אַלע ערטער.

* * *

דער יום טוב פסח, וואָס ווערט אַזוי גערופן אויפן נאָמען פון קרבן פסח, אונטערשטרייכט די העכסטע וויכטיקייט פון חינוך — דערציאונג

קרבן פסח .. נאָר .. בית המקדש: ידועה השקו"ט בזה מתחיל מס' כפתור ופרח פ"ו. שו"ת חת"ס חיו"ד סרליו. שו"ת בנין ציון ועוד. ולהעיר מברכת אשר גאלנו: שמחים בבנין עירך כו' ונאכל שם כו' הפסחים (פסחים קטז, ב).
דורך משיח צדקנו: רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
אויפן נאָמען פון קרבן פסח: כשאר המועדים שנקראו ע"ש הנעשה בהם (ולא ע"ש שבעת יצי"מ פסח ג').

(*) א) פשוט שהכוונה ב"בנין עירך" הוא לבנין ירושלים שיהי' בזמן הגאולה — שלזה מתכוונים בתפלת י"ח ג"פ בכל יום: ולירושלים עירך ברחמים תשוב כו' ובנה אותה ב"ב בנין עולם וחיותמים ברוך אתה ה' בונה ירושלים. ונכלל במשי"כ הרמב"ם (הל' מלכים ספ"א) "משיח .. ובנה מקדשי". (ומ"ש הרמב"ם "ובנה מקדשי" — כי דוקא בנין מקדש במקומו מהסימנים על "משיח בודאי"). ובכתוב (תהלים קמז, ב) — "בונה ירושלים ה'". וראה מכתב כ"ק אדמו"ר (מהורשי"ב) נ"ע (הוי"ל בקובץ מכתבים (מיומיוגרף) קובץ ראשון מכתב ט) בביאור דחו"ל (ברכות מט, א. זח"א קלד, א. מהני"ע בזהר שם קלט, א. וראה ירושלמי מע"ש פ"ה ה"ב) בכתוב זה וסיומו נדחי ישראל יכנס.
 ב) מובן שההערה באה רק להעיר, כי אין בנוסח הברכה הכרעה בנוגע להשקו"ט דאפשריות הקרבת ק"פ בזמנה"ז — שהרי הברכה וסיומה הן בנוגע לגאולה, אלא שמפרש שאז נאכל וכו'.

(משיחת שבת־הגדול היתש"ל)

ידועה השקו"ט: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקטו, ובהנמנן בהערות שם.
 כי דוקא בנין כו': ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט'שרד, ובהנמנן בהערות שם.
 מכתב: אג"ק שלו ח"א אגרת קל.
 אויפן נאָמען פון קרבן פסח: במכ"י לחה"פ קודם [ה'תשכ"ז] — לעיל חכ"ד אגרת ט'קכב] — (כמדומה) צויין בזה לתשא לך, כה ובת"א (משא"כ לתיבי"ע).
 אויפן נאָמען .. ולא ע"ש .. פסח ג'. שאלה: א) בהגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים

פון אידישע קינדער. אייגענטלעך איז איינער פון די גרונדשטריכען פון דעם גאנצן סדר-שליסס דער חינוך פון קינדער, פון יעדן קינד, פון אלע קינדער — ווי דאָס ווערט אַרױסגעבראַכט אויך אין דער הגדה (כאן הבן שואל, כנגד **ארבעה** בנים דברה תורה, והגדת לבנך וכו'). אָבער דער ענין פון **קרנן פסח** אונטערשטרייכט אין אַ גאָר בולטן אופן ווי ווייט אידישע דערציאונג פון קינדער רירט אָן נישט נאָר די קינדער, נאָר אויך די עלטערן: אויב די עלטערן האָבן נישט דערפילט זייער פליכט צו זייער קינד און האָבן אים נישט אַריינגעפירט אין דעם אייביגען בונד מיט דעם אויבערשטן, און אין אַן אופן וואָס בלייבט איינגעקריצט נישט נאָר אין דער נשמה נאָר אויך אין גוף (והיתה ברית **בשרכם** לברית עולם), דאָן איז נישט נאָר וואָס זיי

העכטע וויכטיקייט פון חינוך: להעיר מ"הכרזת אאמו"ר (הוא אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) באחת ההתועדות: אָט אזוי ווי הנחת תפלין בכל יום איז אַ מצוה דאורייתא אויף יעדען אידן, אָהן אַ חילוק צי אַ גדול בתורה, צי אַ איש פשוט, אזוי איז אַ חוב גמור אויף יעדען אידען, צו טראכטען יעדען טאָג אַ האַלבע שעה וועגען דעם חינוך פון קינדער, און טאָן אַלץ, וואָס עס איז בכוחו צו טאָן און יתר מכפי כחו, זעהן פועל זיין ביי די קינדער, אַז זיי זאָלן געהן אין דעם דרך וואָס מען איז זיי מדרוך" (היום יום כב טבת).

אין דער הגדה: וראה פסחים קטו, א. ועוד.
כאן הבן שואל: הבן העליון וכו' הי' פרעה הרשע כופר כו' הבן הנעים לקיים מצות כי ישאלך בנך (סי' האר"ל).
והגדת לבנך: בא יג, ח. וראה אוה"ת להצ"צ שם ע' שך.

הנ"ל ע' ט כתוב שהיום טוב נקרא בשם חג **המצות**, כי כן נקרא בכל התורה. תשובה: **ועדיין** [למרות שהובא לעיל מקור לכך שהיום טוב נקרא חג הפסח] **קשה שרק פ"א נק' חה"פ, משא"כ חהמ"צ. והתירוץ:** "כן נקרא בכל התורה, ואנו קורין אותו פסח — כי .. אנו מספרים שבחו של השי"ת אשר פסח גו".

ב) במכתב זה נחבאר שהיום טוב נקרא על-שם **קרנן פסח**, ולא על-שם שכעת יציאת מצרים "פסח ה' על הפתח", ואילו בהגש"פ שם: "יום חג המצות" — "כן נקרא בכל התורה, ואנו קורין אותו פסח — כי .. אנו מספרים שבחו של השי"ת אשר פסח גו". תשובה: "שק"פ [שקרנן פסח] נק' ע"ש זה".

ג) על מ"ש בהגש"פ שם: וי"א שהנהיגו השם חה"פ — זכר למקדש, הוסיף: "ה"ז הענין דק"פ".

ד) במכתב ישנה הוראה לאלה שעדיין לא מלו את בניהם. מהי ההוראה לאלה שכבר מלו את בניהם? תשובה: "**מצד הוכח תוכיח** גו' [קדושים יט, יז] **ואהבת לרעך** גו' [שם, יח] **כל ישראל עריבים זבי"ו וכו'** [שבועות לט, סע"א. וש"נ] — **צ"ל בזה** שכאוי"א **יקיים זה, וערבותם** גדולה".

ה) מהי ההוראה לנשי ישראל, שהרי האם פטורה מלמול את בנה, וכ"ק אדמו"ר הוסיף: "**ומלחנכו (בתור מצות חינוך)**. והשיב: **אבל מחוייבת בהוכח וכו', וכנ"ל** [נראה בארוכה שיחת אחש"פ שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"ב ע' 59 ואילך)].
 והיתה .. שולט: לך לך יז, יג.

בארויבן ר"ל זייער קינד פון דעם ברית עולם מיט דעם אויבערשטן און פון די ברכות וועלכע זיינען פארבונדן מיט דעם ברית עולם (און מיט דעם קרבן פסח), נאָר אויך די עלטערן פארלירן די מעגלעכקייט צו ברענגען דעם קרבן פסח מיט אַלע ענינים און ברכות וועלכע זיינען פארבונדן דערמיט. ובפרט די דערמאָנונג און דערוועקונג פון "פסח הוא לה' .. ופסחתי עליכם" — אַז דער אויבערשטער האָט רחמנות אויף אייך און אפילו ווען אין וועלט פאָסירן אומגעוואונשענע זאַכן — סיי בגשמיות סיי ברוחניות — "שפּרינגט" דאָס אייך אַריבער.

* * *

ווען די אידן זיינען געווען אין מצרים, האָט דער קרבן פסח באַוואָרענט, אַז דער "משחית" (מגיפה) זאָל ניט אַריינטרעטן אין אַ אידישע הויז צו זוכן קרבנות. עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגן באַשיצן די בכורים.

אין אונזער צייט, ווען אידן **אומעטום**, געפינען זיך אין גלות, אַ גלות בגשמיות און אַ גלות ברוחניות — האָבן אַ טייל עלטערן לידער פאַרנאָכלעסיגט דעם ענין פון קרבן פסח, ווי ערקלערט אין תורה דער אינהאַלט פון דעם קרבן: משכו וקחו לכם צאן — משכו ידיכם מעבודה זרה והדבקו במצוה (גייט אַוועק פון די פרעמדע געטער (אידעאלן) און באַהעפטיגט זיך אין מצוות) און דער משחית געפינט אַן אָפּגען טיר צו די דאָזיגע הייזער און זעט אַראָפּצופירן פון ריכטיגען וועג, ר"ל, אַן אונטערשייד צי דאָס זיינען בכורים אָדער ניט, אינגלעך אָדער מיידלעך. די מגיפה האָט זיך אויסגעשפּרייט אין פיל אידישע הייזער ר"ל.

און דאָס איז אַ פּועל־יוצא דערפון וואָס אַ טייל עלטערן זיינען נאָך אַליין ניט אַוועקגעגאַנגען פון די פרעמדע (און פיינטליכע צו אמת'ר אידישקייט) אידעאלן און אַ טייל פון די וואָס זיי אַליין זיינען מקיים דעם "משכו וקחו" — האָבן זיי אָבער אַראָפּגעוואָרפן פון זיך דעם יאָך און אחריות צו זען אַז זייערע קינדער זאָלן פון קינדווייז אויף דערצויגן

פסח הוא .. רחמנות .. "שפּרינגט": בא יב, יא"ג. במכילתא, ובפרש"י שם. וראה "בכללות הענין דפסח שהוא בחי' הדילוג" בתו"ח לאדמו"ר האמצעי לשמות (קצא ואילך).

משכו .. במצוה: בא יב, כא. ובמכילתא שם.

דער "משחית" .. אידישע הויז: בא שם, יג.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שסג

ווערן אין דעם דרך פון אמת'ר אידישקייט, דער דרך פון תורה און מצוות. די טרויעריגע און טראגישע פאלגען פון אזא צוגאנג דארף מען היינט ווייט ניט זוכן, טרויעריגע און טראגישע פאלגען ניט נאר פאר די פארנאכלעסיגטע קינדער, נאר אויך פאר די עלטערן וואס האבן זיי פארנאכלעסיגט.

דער יום טוב פסח, און ספעציעל דער ענין פון קרבן פסח, דערמאנט מיט דער גרעסטער הדגשה, אז אויב אידן ווילן אז זיי און זייערע קינדער זאלן געניסן פון דעם "ופסחתי עליכם" און, אין אלגעמיין, פון "זמן חירותנו" – צו באפרייען זיך פון אלע אומגעוואונשענע און שעדלעכע זאכן, אינערלעכע (נאטירלעכע נייגונגען וכו') און נאך מער – פון די שעדלעכע השפעות פון דרויסן, אין א צייט ווען דער משחית דרייט זיך ארום אין גאס און אפילו אין ערציאונגס אַנשטאַלטן – איז דאָס מעגלעך צו באַוואַרענען נאָר אויב זיי וועלן אליין אַפּוואַרפּן אלע "עבודה זרה'ס" און באַהעפּטיקן זיך מיט אמת'ר אידישקייט און געבן זייערע קינדער אַ גרינטלעכע, תורה'טרייע דערציאונג פון קינדווייז אָן, אין אַן אופן וואָס זאָל אײַנגעקריצט ווערן אין זייער גוף און אין זייער נשמה, דורך מקיים זיין תורה און מצות אין **טאָג-טעגלעכן לעבן, במעשה בפועל**. דאָן קען מען האָפּן און זיין זיכער, אז די עלטערן מיט די קינדער, **אַלע קינדער**, וועלן זיין צוזאַמען ביים סדר-טיש און פּראָווען פסח, דעם יום טוב פון זמן חירותנו – באַפּרייאונג אין אַלע הינזיכטן,

און דאָס וועט אויך מקרב זיין און צו איילן דעם חירות האמיתי – די גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

פון "זמן חירותנו": להעיר אשר קרבן פסח נאכל על השובע (פסחים ע, א. וראה שו"ע אדה"ז ר"ס תע"ז) וכו' – רק חירות, משא"כ מצה שיש בה גם הענין דלחם עוני. ולהעיר מענין מצות (חסר ומלא) מצה דקודם חצות ולאחר חצות בלקו"ת צו ד"ה ששת ימים, ובכ"מ, ומהם ד"ה מצה זו, תר"ם. סד"ה אור ליידי היש"ת.

פראַווען פסח: שנקודת החג ובפרט דקרבן פסח היא "שיזכרו היהודים לעולם הנסים הגדולים שעשה להם השי"ת ביצי"מ" (חינוך מצוה ח').

דאָס וועט .. צו איילן: ראה מדרש תהלים (ע, א): אמר דוד כו' אני מזכיר והצילני

מדרש תהלים (ע, א): עה"פ למנצח לדוד להזכיר אלהים להצילני ה' לעזרתי חושה. ד"ה .. תר"מ: המשך מצה זו – תר"מ בתחלתו.

סד"ה .. היש"ת: סה"מ היש"ת ע' 43.

בברכת חג הפסח כשר ושמח וחירות אמתית,

מנחם שניאורסאהן

ט'תתעט

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נוי"נ בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,
הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות מדאגות
בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא
בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך
דעהו.

בהוקרה ובכבוד ובברכת החג ולאיוש"ט,

מ. שניאורסאהן

כ"ו, למעלה מן הפרשה (תהלים סט, לר"ל) כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, הרי
הדיר בנוי, וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה, הרי הצאן
מכונסות.

תהלים סט: הקאפיטל שמתחילים לומר ב"א ניסן השתא, ע"פ המנהג המקובל
מהבעש"ט לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו — ראה בארוכה סה"מ
י"א ניסן ח"א ע' I ואילך. וש"נ.

ט'תתעט

מצילום האגרת.

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמך
בהערת שם.

וכמו שנאמר: משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע אור"ח סר"א.

בנועם מיוחד קבלתי הידיעה שנדרז מר ומסר תרומתו הנעלית להוצאה לאור ולהדפסת מאמרי וכו' אדמו"ר הזקן, מאלה אשר ברובם ככולם עדין לא נתפרסמו. ובודאי ובודאי אשר לדכוותי דמר אין צורך כלל בתיאור גודל הענין וחשיבותו לתועלת היחיד ולתועלת הרבים. והרי גם הזריזות במסירת הכסף (עיין לקו"א לאדה"ז ר"פ נו"ן; כסף הקדשים מל' נכסוף נכספתה לבית אביך). וכמדומה כבר העירותי מאז בדברי אדה"ז באגה"ק שלו סי' כ"א, בגודל מעלת הזריזות כו'.

ולמרות טרדות החג, תקותי שעוד ימים אלו יתחילו בחיפוש בכתבי היד להשוות מאמרים וכו' הנ"ל מביכל לביכל, ובפרט אשר חלק מהמאמרים לקוחים מביכלעך שלא היו באוצר הכתי"י של כ"ק מוהרש"ב וכ"ק מו"ח אדמו"ר, כי אם בא לידי אחר כך, על כן הכרחית עוד יותר ההשוואה עם הנמצא בהביכלעך שבאוצר כת"י של רבותינו נשיאינו.

ותפלתי ותקויתי אשר זכות הרבים תעמוד להו"ל — שיהי דבר מתוקן, דברי אלקים חיים ומחיים את כל אלו שיגיעו לידם להחיותם באופן שיהיו מקור חיים אמיתיים עפ"י תורתנו תו"ח בד' אמות שלהם ובכל סביבתם, ובאופן — כל' הידוע — הפצת המעיינות חוצה.

ותעמוד הזכות למר ולכל אשר לו לחיים ארוכים וטובים בכל המובנים, וזכות הרבים מסייעתו.

ומסר תרומתו: ראה גם אגרת הנ"ל. וראה גם תורת מנחם — מנחם ציון ח"ב ע' 377. וש"נ.

מאמרי וכו' אדמו"ר הזקן: ראה גם לעיל אגרת ט'תשעז.

נכסוף .. אביד: ויצא לא, ל.

העירותי מאז: ראה לעיל חכ"ב אגרת ח'תמו, ובהנמקן בהערות שם.

תו"ח: תורת חיים.

ט'תתפ

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי' לנדאו

שלום וברכה!

לקראת חג הפסח, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה,

הנני מאחל למר ולכל אשר לו, בתוככי כלל ישראל, חג הפסח כשר
ושמח, וחירות אמיתית, חירות מכל עניינים המבלבלים בגוף ובנפש,
ומחירות הפרט לחירות הכלל, שינצל תפקידו האחראי לטובת גוי
קדוש היושב בארץ הקודש להגשמת ענין דיציאת מצרים בימינו, יציאה
וחירות ממצרים (צ' קמוצה) ולחצים מבית ומחוץ, עדי יקויים היעוד
כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות בביאת גואל צדק בב"א.

בכבוד ובברכה.

ט'תתפ"א

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' גבע

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו, ומרוב הטרדות לא אושר עד כה, ואת כ'
הסליחה.

ט'תתפ"ב

מכתב בתוכן דומה — למר שלום לוי, חבר הכנסת; מר צבי גרשוני, חבר הכנסת;
מר יצחק בנגל, קצין הכנסת; מר מרדכי סורקיס, חבר הכנסת.
מר חיים לנדאו: שר הפיתוח.
היעוד: מיכה ז, טו.

ובתוכן מכתבו, הרי נכנסנו לחודש הגאולה ועינינו נשואות לגואל ישראל שישלח גאולה האמיתית לכל אחינו בני ישראל באשר הם שם, ובפרט לאחינו הנתונים בצרה ובשב"י, ויוציאם מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה.

בנועם קראתי על דבר התענינותו של מר באנשי חב"ד אשר בכפר חב"ד, בלוד ובנחלת הר חב"ד, ובדאי גם להבא יהיו ניכרים אותות התענינותו ועזרתו להם ובאופן דמוסיף והולך.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני לאחל למר ולכל אשר אתו חג הפסח כשר ושמח וחירות אמיתית, חירות מכל ענינים המבלבלים בגשם וברוח.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתפב

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אהרן שי' יריב

שלום וברכה!

לקראת חג הפסח, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

הנני מאחל למר ולכל הנלויים אליו, בתוככי כלל ישראל, חג הפסח כשר ושמח, וחירות אמיתית, חירות מכל ענינים המבלבלים בגוף ובנפש, ומחירות הפרט לחירות הכלל, שינצל תפקידו האחראי לטובת גוי

ט'תתפא

לחודש הגאולה: שמו"ר פט"ו, יא. וראה ר"ה יא, רע"א.
ויוציאם .. לגאולה: ע"פ פסחים קטז, כ (במשנה).

ט'תתפב

מכתב דומה — למר אבנר בן סימון (צה"ל); מר יעקב ליב סגל (צה"ל), חיפה; מר חיים בר-לב, אלוף, ראש המטה הכללי; מר משה אלי' זעירא, נספח צבאי לארה"ב וקנדה, צהלה, ת"א; מר דוד אלעזר, אלוף, ראש אג"מ, המטה הכללי.
מר אהרן יריב: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשנו, וכהנמקן בהערות שם.

קדוש היושב בארץ הקודש להגשמת ענין דיציאת מצרים בימינו, יציאה וחירות ממצרים (צ' קמוצה) ולחצים מבית ומבחוץ, עדי יקויים היעוד ונתתי שלום בארץ, שלום אמיתי, ובלשון הכתוב וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש גוי עם נושע בה' גוי ואתה על במותימו תדרוך (ברכה [לג] כח־כט).

בכבוד ובברכה.

ג.ב. בודאי למותר להדגיש החשיבות המיוחדת שאני מיחס לביקורו של מר, בצירוף נתינת תודה שעייכב נסיעתו בשביל פגישה זו. תקותי חזקה, על פי מה ששמעתי כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכששני יהודים נפגשים יש התקוה ועליהם להשתדל שתהי' מזה תועלת לעוד יהודי.

התענינות מר בהענינים אודותם דברנו בודאי שלא הי' בזה משום חידוש אצלי. אבל הרי גם בהתענינות כמה דרגות, ונתרשמתי ביחוד מעומק ההתענינות וכו' ובודאי אשר מתבטאת היא במעשה בפועל. ותודתי רבה ונתונה מראש באם בהזדמנות מתאימה יודיעני ע"ד ההמשך בענינים והבעיות אודותם דברנו.

— חבל שכנראה אפשריות התעמולה וכו' בעורף המצרי הולכת וכבדה (מפני פלישת אנשי הסובייטים לשם), והלואי שעל כל פנים במדה זו ינצלוה. וכן בנוגע ליחסי הקורדים וממשלת אירק כל זמן שהשלום הנעשה ביניהם אך זה עתה רופף הוא ביותר. ואת מר הסליחה על הערותי אלה.

ט'תתפג

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר ארי' שיי אליאב

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה

היעוד: בחוקתי כו, ו.
ששמעתי: ראה גם לעיל חכ"ב אגרת ח'שפור, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תתפג

מר ארי' אליאב: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תתלז, ובהנסמן בהערות שם.

שסט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולברכה, הנני לאחל למר ולרעיתו וילידיהם שיחיו, בתוככי כלל ישראל,
חג הפסח כשר ושמח, וחירות אמיתית, חירות מכל ענינים המבלבלים
בגוף ובנפש גם יחד.

ומחירות הפרט לחירות הכלל, חירות ממצרים (צ' קמוצה) ולחצים
מבית ומחוץ, ועד לחירות עולם לעם עולם.

בכבוד ובברכה.

ט'תתפד

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר שלמה ארי' שי' גוראל

שלום וברכה!

לקראת חג הפסח, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה,

הנני שולח בזה איחולי למר ולכל אשר לו, בתוככי כלל ישראל, לחג
הפסח כשר ושמח, ולחירות אמיתית, חירות מכל ענינים המבלבלים בגוף
ובנפש גם יחד,

וביחד עם זוגי שתחיי ירוו רב נחת אמיתי מכל יוצאי חלציהם שי'
מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ט'תתפד

מכתב בתוכן דומה — למר יוסף דוד שרון, מנכ"ל משרד השיכון.
מר שלמה ארי' גוראל: מנכ"ל משרד העבודה.

ט'תתפה

[י"א ניסן, ה'תש"ל]

...מצוי"ב קוני' שהו"ל ז"ע, ומהנכון **ביותר וביותר** שימלא וישלים
הר"ד שבסופו, שהרי הי' באותו מעמד, וזכות הרבים תלוי בו.

ט'תתפו

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף שי' אלמוגי

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה,

הנני שולח בזה איחולי למר ולבני ביתו שיחיו, בתוככי כלל ישראל,
לחג הפסח כשר ושמח, וחירות אמיתית, חירות מכל עניינים המבלבלים
בגוף ובנפש.

ומחירות הפרט לחירות הכלל, שינצל תפקידו האחראי לטובת גוי
קדוש היושב בארץ הקודש ובהגשמת ענין דיציאת מצרים בימינו, יציאה

ט'תתפה

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ב ע' 273.
האגרת היא להגה"ח כו' מו"ה יעקב לנדא. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת
ט'תתטו (ע' קסו), ובהנסמן בהערות שם.

קוני' שהו"ל ז"ע: קונטרס הכולל ג' המאמרים: זכור גוי' עמלק, והי' כאשר ירים משה,
ראשית גוים עמלק — פר"ת, שתאריך הופעתו הוא כ"ה אדר"ש ה'תש"ל, ובהוספה אליו
נדפס: א) קטע ממכתב (מאחד החסידים שהי' נוכח אז) המתאר סדר ואופן התועדות פורים
הנ"ל, ב) רשימה קצרה (מא' השומעים) משיחות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ג"ע בהתועדות
הנ"ל (מס' השיחות — תורת שלום).

זכות הרבים תלוי בו: אבות פ"ה מי"ח.

ט'תתפו

מר יוסף אלמוגי: אגרת נוספת אליו — לעיל אגרת ט'תשנ, ובהנסמן בהערות שם.

שעא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וחירות מִמְצָרִים (צ' קמוצה) ולחצים מבית ומחוץ, ועד לחירות עולם לעם
עולם, אשר לו ניתנה הארץ לנחלת עולם.
בכבוד ובברכה.

ט'תתפז

בי"ה, י"ד ניסן, ה'תש"ל

[נוסח המברק לירות"ו לקראת חג הפסח, ה'תש"ל]

כולל, תורת אמת, צמח צדק, צעירי,
נשי, אנ"ש, שיכון חב"ד ירושלים.

חג הפסח כשר ושמח.

ויקיים בקרוב ממש ההבטחה שאלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה
וישבו שם וירשוה, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

/מקום החתימה/

ט'תתפח

בי"ה, כ"ד ניסן, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

בי"ד מרת זעלדא שתליט"א

נבהלתי להדיעה על דבר פטירת הו"ח אי"א נוי"מ, הגבר אשר
ייסרו י"ה כו' חיים ארי' ע"ה. וכמובן התקשרו טלפונית עם אה"ק ת"ו
לברר הפרטים וכו'.

ט'תתפז

ההבטחה: תהלים סט, לו. וראה לעיל אגרת ט'תתעז הערה ד"ה תהלים סט.
וכימי .. אראנו נפלאות: מיכה ז, טו.

ט'תתפח

ב"ד: = בת דודי.

מרת זעלדא: משקובסקי-שניאורסאהן. אגרות נוספות אלי' — לעיל אגרת ט'תרל,
ובהנמקן בהערות שם.

ויהי רצון שהשי"ת, הכל יכול ועצם הטוב, שמטבע הטוב להטיב, ישפיע עליי רב חסד ורחמים, אשר מכאן ולהבא לא תדע מכל צער ודאגה חייו, ואך טוב, בטוב הנראה והנגלה, ימצאה תמיד כל הימים. ואדון עולמים, הכל יכול, הרי ממנו לא יבצר כל דבר, אף כי גדול הכאב וכו'. ובסגנון המסור ומקובל ומקודש — המקום ינחם אותה וכל המתאבלים שליט"א בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. בברכה לאריכות ימים ושנים טובות ולבשו"ט מכאן ולהבא, בי"ד המאחל כ"ט.

ט'תתפ"ט

בי"ה, כ"ה ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ"י.

מר אורי צבי שי גרינברג

שלום וברכה!

זה זמן רב שלא שמעתי מך, אף שכמובן שדורש אני עליו, ובפרט על ידי ידידנו מר הלל שי זיידמן, שמסר לי גם כן, ובפרט בימים אלו, שבנו שי עדין בצה"ל במחלקת הצנחנים. ויהי רצון שיקויים בו, בתוך כל יוצאי צבא בישראל, המקרא מלא שדיבר הכתוב והי' מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר גוי כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך (כי תצא כג, טו, בשינוי הסדר). לאחריו בקשת סליחת מר על הבא להלך, הרי לדעתי אין ברירה בידי כי אם לכתוב את זה, והענין:

שמטבע הטוב להטיב: ראה לקר"ש חכ"ד ע' 334. רש"י.
ובסגנון המסור .. המקום ינחם: ראה לעיל אגרת ט'תרפ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תתפ"ט

מצילום האגרת.
מר אורי צבי גרינברג: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשכ"ג, ובהנסמן בהערות שם.
שבנו .. בצה"ל: חיים אליעזר — ראה לעיל אגרת ט'תשכ"ב.

הן ידוע למר פרטי הבעי בקשר עם החוק ד"מיהו יהודי", וחשתלשלות הענינים. וגודל רציניות הענין בודאי לדכוותי דמר אין צורך באריכות, ובפרט בהמצב דעתה. שלכן רציניות המצב מחייבת את כל אחד ואחד, אפילו החלש יאמר גבור אני, ועל אחת כמה וכמה הגבור וביחוד הגבור בהשפעה על אחרים, לפרסם דעתו ובאותיות בולטות המתארות את הענין בכל החומרה והרציניות והחיוניות שלו. ובדורנו, דור יתום ועקבטא דמשיחא, שהחושך כפול ומכופל, מוכרח שתיכף לתיאור – תבוא המסקנה, שאי אפשר שהענין יבוא על תיקונו אלא אם כן יוגדר במפורש ובהדגשה בניסוח החוק שיהי על פי **ההלכה**; שהרי מפורסם לכל שהי' דין ודברים בנוגע להכנסת תיבה זו ושללו אותה בכדי שלא תהי' "דיקטטורה" כביכול של ההלכה, וק"ל.

דברתי על דבר זה בכמה הזדמנויות, ותקותי שגם למר הגיעו על כל פנים הדים מדברים אלו. ואף שכאמור שלדכוותי – אין צורך בהסברה, אבל במלים קצרות סיכום הענין הוא, שניסוח החוק כמו שהוא עכשו פותח פתח פרץ רחב וללא כל הגבלות שמשמעו – ר"ל והי' לא תהי' – הכרזה פומבית בשם עמנו ישראל היושב בארץ ישראל, שמכאן ולהבא מפקירין ונותנין ח"ו את ארץ ישראל לכל עמי הארץ הרוצים לבא ולקחתה, היפך תורת ישראל!

תקותי חזקה, אשר באם כבר אמר מר מלתו בענין, לא יסתפק בזה, אלא יקיים דברי חכמינו ז"ל "הוכח תוכיח" – אפילו מאה פעמים", מאה לא בדרך פתח וזמא; וכהדגשה בכמה מקומות שתורתנו תורת אמת מלמדת אותנו דעה בזה אשר אפילו כשהוכיח 99 פעמים ממש, וח"ו לא הועיל, עדין המצוה בתקפה עומדת – שעליו להוכיח ובאותו התוקף פעם

החוק ד"מיהו יהודי": בי"א ארר שנה זו נרשם ב"ספר החוקים" של ארץ ישראל בענינו של "חוק השבות": דלענין חוק זה, "יהודי" הוא "מי שנולד לאם יהודי" או שנתגייר, כאשר המילה "כהלכה" לענין גיור, נמחק בכוונה (ראה גם לעיל ח"י"ח אגרת ו'תרנ"ד, ובהנסמן בהערות שם).

וראה לקמן אגרת שלאח"ז. אגרת ט'תתקפ"ה. ט'תתקפ"ו. ט'תתקפ"ז. ט'תתקפ"ח. ט'תתקפ"ט. ט'תתקצ"א. ט'תתקצ"ב. ט'תתקצ"ג.

החלש יאמר גבור אני: יואל ד, י.

דברתי... הודמנויות: ראה שיחת פורים (לקו"ש חכ"א ע' 404 ואילך). ש"פ צו. ש"פ מצורע. ליל ב' דחה"פ. אחש"פ. ש"פ אחרי – שנה זו. ועוד.

דברי חכמינו: ב"מ לא, א. וראה גם לקמן אגרת ט'תתקצ"ט.

הוכח תוכיח: קדושים יט, יז.

המאה. ובפרט אשר סוף סוף לב ישראל ער הוא, ובודאי לא יצטרכו ח"ו להוכחה כמה וכמה פעמים, ובלבד שישמעו דברי ההוכחה מהראוי להשמיע דברים כאלו ובתוקף המתאים, ולא להישמע לדעת המפתים המסיתים ומדיחים שגם האמור הוא בגדר דתפסת מרובה לא תפסת.

בפ"ש מר, ודורשים בשלום אשה ע"י בעלה, בפ"ש זוג' תחי', ובאיחולים לקיץ בריא ושמח בגשם וברוח גם יחד ובכבוד — המצפה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. שולח אני מכתב זה מהיר דחוף, כיון שכבר חידשו "טענה" נוספת בבעי' האמורה וכיו"ב — שכבר הענין בבחינת ... סטטוס קוו! שהרי כבר עברו עליו כמה שבועות ואין פוצה פה ומצפצף. ולטענתי, הרי תורתנו יש לה סטטוס קוו של שלשת אלפי שנה וחצי, ענוני שחיים תודה לא-ל ... בדור מודרני, וישן מפני חדש תוציאו. ואין להאריך בענינים שאינם מדברים בטובתם ובגאונם של ישראל.

ט'תתצ

ב"ה, כ"ה ניסן, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלי' ש"י עמיקם

שלום וברכה!

אתו רב הסליחה שלא אישרתי קבלת מכתבו בעתו. ובודאי לא יחשדני במה שאין בי, כי אם אך ורק בסיבת רב הטרדות, ובעיקר אשר לעתים קרובות אינן טרדות של שמחה אלא אדרבה. והנה נתוספה טרדה עיקרית והכי רצינית בחדשים האחרונים, וכדלהלן.

דתפסת מרובה לא תפסת: ראש השנה ד', סע"ב. וש"נ.
ודורשים ע"י בעלה: ב"מ פז, א. שו"ע אהע"ז סכ"א ס"ו.
וישן מפני חדש תוציאו: לשון הכתוב — בחוקותי כו, י.

ט'תתצ

מר אלי' עמיקם: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשצד, ובהנמך בהערות שם.

שעה כ"ק אדמו"ר זי"ע

ופותחין בברכה, שתקותי שהי' לו חג הפסח כשר ושמח, ויהי רצון שהשפעת החג תהי' ניכרת בכל ימות השנה כולה, ובנקודתו הפנימית שהי' זמן חרותנו, חרות מכל עניינים המבלבלים.

כוונתי בטרדה הרצינית הנ"ל הרי היא בקשר עם השתלשלות העניינים מסביב לפרשה מי הוא יהודי, ניסוח החוק וכולי. ובודאי לדכוותי דמר אין צורך באריכות בנוגע לגודל רציניות הענין והמצב, שזה מחייב את כל אחד ואחד...

בפ"ש ובאיחולים לקיץ בריא ושמח בגשם וברוח גם יחד, ובכבוד ובברכה.

ט'תצא

ב"ה, ראש חודש אייר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אַנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער
פאַר דעם מוסד חינוך "אהלי תורה"
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער חודש אייר – וואָס אין דעם עלפטן טאָג פון דעם חודש קומט
פאַר די יערלעכע מסיבה פאַר דעם מוסד חינוך על טהרת הקודש "אהלי
תורה" – צייכנט זיך אויס פון אַלע אַנדערע חדשים דערמיט וואָס יעדער
טאָג פון דעם חודש האָט די מצוה פון **ספירת העומר**.

דער ענין פון ספירת העומר, ווי אונזערע חכמים ז"ל דערציילן, האָט
זיך אָנגעפאַנגען באַ יציאת־מצרים. די כוונה און דער תכלית פון

מי הוא יהודי: ראה גם אגרת שלפנ"ז, ובהנמך בהערות שם.
כל אחד ואחד כו': נוסח האגרת שלפנ"ז.

ט'תצא

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 239.
חודש אייר... צייכנט זיך אויס וכו': ראה גם לקו"ש ח"א ע' 263 ואילך.
חכמים ז"ל דערציילן: ראה ר"ן סוף פסחים. וראה הנמך בלקו"ש חכ"ב ע' 114
הערה 2.

יצאת־מצרים איז דאָך געווען צו באַקומען די תורה אויף דעם באַרג סיני (בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה). איז ווען משה רבינו האָט דערציילט די אידן אין מצרים וואָס דער תכלית פון זייער באַפרייאונג איז, האָבן זיי תיכף נאָך זייער אַרויסגיין פון מצרים אָנגעהויבן ציילן די טעג און די וואָכן צו קבלת־התורה. צוזעענדיג מיט וואָס פאַראַ תשוקה אידן ציילן די טעג צו קבלת התורה, האָט דער אויבערשטער אונז געגעבן די מצוה פון ספירת העומר.

ווי אַלע סיפורים פון אונזערע חכמים ז"ל, האָט אויך דער סיפור וועגן ספירת העומר אַ וויכטיגע און שטענדיגע באַדייטונג פאַר אַלע אידן, אין אַלע צייטן, און אין אַלע ערטער. און דאָס איז: ווי טייער אַ איד דאַרף שעצן די תורה, און מיט וואָס פאַראַ תשוקה, התמדה, און שקידה דאַרפן אידן לערנען תורה און מקיים זיין איהרע מצוות.

און דאָס איז דאָך די אויפגאַבע פון "אהלי תורה": איינצופלאַנצן אין די קינדער די דערמאָנטע תשוקה, התמדה, און שקידה פאַר תורה און מצוות, וואָס זאָל זיך אויסדריקן אין זייער הנהגה אין טאַג־טעגלעכן לעבן.

מיר געפינען זיך איצט אין די טעג פון צוגרייטונג צו קבלת התורה, ווען יעדער איד, מאַן און פרוי, דאַרף יעדן טאַג שעפן אַ פאַרגרעסערטע מאָס פון דעם קוואַל פון אהבת התורה והמצוות וואָס ציט זיך צו אונז בירושה פון אונזערע אבות, און אויסניצן דאָס בנוגע זיך און ספעציעל בנוגע די קינדער — אייגענע קינדער און אויך אַלע קינדער, לויטן פירוש פון אונזערע חכמים: **ושננתם לבניך — אלו התלמידים** (ניט דוקא תלמידים), די תלמידים פון חדרים און ישיבות. און ווען עס האַנדלט זיך וועגן קינדער איז דאָך די נאָטור פון אַ מענטשן צו זען, אַז די קינדער זאָלן באַקומען דאָס בעסטע און אין דער מאַקסימאַלסטער מאָס.

דעריבער איז צו האַפן, אַז אין די דאָזיגע סגולה־טעג וועט זיך יעדער איינער און איינע אַפּרופן און קומען צו הילף דעם מוסד "אהלי תורה" אין דער פולסטער מאָס, אין איינקלאַנג מיט דער מצוה פון

בהוציאך... ההר הזה: שמות ג, יב. וראה פרש"י עה"פ (משמור"ר פ"ג, ד).
ושננתם... התלמידים: ואתחנן ו, ז. פרש"י עה"פ.
ניט דוקא תלמידים: ראה ה"ל ת"ת להרמב"ם פ"א ה"ב, לאדה"ז ה"ח.

שעז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וספרתם לכם, וואָס דורכדעם ברענגט מען אַריין ליכטיקייט און לויטערקייט אין אייגענעם לעבן, אין אַלע בני־בית שיחיו, און כלל ישראל, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

ט'תתצב

ב"ה, ז' אייר, תשי"ל

ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום ד' אייר בו כותבת אודות מצב רוחה וכו'

— בכל כגון זה הבטיחונו חכמינו ז"ל **יגעת — ומצאת,** ובפרט בענינה, אשר ודאי הדבר שהבלבולים באים אך ורק מהיצר הרע אשר הוא (רוצה להיות) מלך (בה בשעה שהוא) זקן וכסיל. ומי זה פתי ישמע לכסיל!?

ותשמור על כל סדרי הסמינר בית רבקה בצרפת ועד שתהי' דוגמא חיי' לשאר התלמידות תי', והשם יצליחה.

בברכה.

וספרתם לכם: אמור כג, טו. וראה לקו"ת אמור לה, ב. ובכ"מ.

ט'תתצב

הבטיחונו חכמינו ז"ל: מגילה ו, ריש ע"ב.

מהיצר הרע .. מלך .. זקן וכסיל: קהלת ט, יג. קה"ר עה"פ פ"ד, יג. פרש"י עה"פ.

זח"א קעט, ב. ועוד.

ט'תצג

ב"ה, י"ג אייר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכל התלמידים והתלמידות המשתתפים
בפעולות יום הסגולה ל"ג בעומר
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר הפעולות הנערכות בקשר עם יום
הסגולה ל"ג בעומר הבא עלינו לטובה. ויהי רצון שתהיינה בהצלחה רבה.
והצלחה בזה, פירושה אשר פעולות אלו תכניסנה חיות וכוחות נוספים
בהליכה מחיל אל חיל בלימוד תורתנו, תורת חיים, שהיא הוראה בחיים
— חיי היום-יום — בדרך חיים ראויים לשמם; לימוד המביא לידי
מעשה, קיום המצות בהידור, עליהן נאמר וחי בהם.

לכל התלמידים והתלמידות: כולל גם עפמשי"נ: וכל בניך לימודי ה' — תלמידי
ה' (ישעי נד, יג ובמצויצ שם). וראה ד"ה וכל בניך, תרפי"ט הביאור ע"ד החסידות.
התלמידים והתלמידות: וע"פ הוראת חכז"ל: איזהו חכם **הלומד** מכל אדם (אבות
רפ"ד. ולהעיר מתורת הבעש"ט בזה — נדפסה בסו"ס הזכרונות ח"א ע' שד"מ).
יום הסגולה: להעיר ממלאכי (ג, יז): ליום אשר אני עושה סגולה וחמלתי עליהם
כאשר יחמול איש על בנו. ובשמו"ר (פ"ח, ז).

ל"ג בעומר: ענינו וטעמיו **מפורשים במוסקים** ע"ד הגלה (טשו"ע או"ח סתצ"ג
ובשו"ע אדמו"ר הזקן שם), וכן ע"ד הסוד (פעי"ח שכ"ב, פ"ז. ועוד). ע"ד החסידות (דרושי
ל"ג בעומר). ועוד.

חיות וכוחות: להעיר אשר לדעת מדרש ל"ג בעומר ח"י אייר הוא יום בו התחיל
המן (שו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ג. אבל מסיים שם דהוא דלא כהש"ס פרי"ע. וראה קידושין
לח, א. תוספתא סוטה פ"א, ב. ועוד).

בהליכה .. בלימוד תורתנו .. מעשה, קיום המצות: להעיר אשר רשביי וחבריו
תורתן אומנותן (שבת יא, א) וביחד עם זה למעשה מפסיקין (ירוש' ברכות פ"א ה"ב).

ט'תצג

מצילים האגרת. נדפסה בלקר"ש ח"ז ע' 341.

ד"ה .. תרפי"ט: סה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך. סה"מ תרפי"ט ע' 71 ואילך.

לימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

עליהן נאמר: אחרי יח, ה.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שעט

ידוע סיפור הגמרא בנוגע ללי"ג בעומר, אשר תלמידי רבי עקיבא מתו משום שלא נהגו כבוד זה לזה, וביום הלי"ג בעומר פסקו מלמות.

ככל סיפורי התורה, שגם הם תורה ותכליתם הוראה, יש בסיפור האמור על דבר תלמידי רבי עקיבא הוראה לכל אחד ואחת מבני ישראל, ובפרט התלמידים והתלמידות – שליטי"א, ובהקדמה:

כיון שהגמרא מעידה שהם "תלמידי רבי עקיבא", הרי מובן שהיו ראויים לתואר זה, היינו שלמדו באופן שהורה להם התנא הגדול והחכם הדגול, בהתמדה ושקידה וקיימו מצוותי במסירת-נפש.

מזה מובן שמה שלא נהגו כבוד זה לזה, לא הי' זה מחמת דברים של מה בכך, חיו, אלא הי' להם יסוד וטעם בזה בהתאם לערך "תלמידי רבי עקיבא".

והביאור בזה הוא על פי מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה שאין דיעותיהם של בני אדם שוות, שמזה מובן שגם בעבודת השם יתברך, בלימוד התורה וקיום המצוות, אינם שווים: אצל האחד כל זה בא בעיקר מתוך אהבת השם, אצל השני הוא בעיקר מתוך יראת השם, ואצל השלישי הוא בעיקר מתוך קבלת עול, וכו'. – אף שכמובן ופשוט בנוגע למעשה אין חילוק ביניהם וקיימו התומ"צ במילואם ובשלמותם. –

סיפור הגמרא: יבמות (סב, ב) וראה ג"כ ב"ר פסי"א, ג. קה"ר פיי"א. אוצה"ג ליבמות שם. ובהמאירי שם: קבלה ביד הגאונים ז"ל כו'.

סיפורי התורה .. הוראה: ראה זח"ג (קנב, א): ר"ש אמר כו'.
התנא הגדול והחכם הדגול: ראה סנהדרין (פז, א) וכולהו אליב" דרע"ק, ספרי ברכה (לד, ט), מנחות (כט, ב).

בהתמדה .. במסירת-נפש: ראה כתובות (סב, סע"ב. אדר"נ פי"ו, ב. ועוד). ברכות (סא, ב) כל ימי כו'. ד"ה וירח, ש"ת (ועי' המבואר שם ענין מסיין זו שהיא עי"פ השכל כו' מובן שלמדה לתלמידיו).

שאין דיעותיהם: ובתנחומא (פנחס ט): כאוי"א יש לו דעת בפ"ע. וראה סנהדרין לח, א.

שגם בעבודת השם כו': ראה לקו"ת ר"פ בהעלתך. ובקה"ר (שם) "שהייתה עיניהם צרה בתורה זה לזה". וראה ג"כ חדא"ג מהרשי"א ליבמות (שם): ולא חש כי"א מהם על כבוד התורה של חברו דאין כבוד אלא תורה (הובא ונתבאר באוה"ת – להצ"צ – ויקרא ע' קפז).

אהבת .. יראת .. עול: ראה אגח"ק סי' זך וביאורו. הרחי"ו (אוה"ח לזח"א רכו, ב).

ד"ה וירח, ש"ת: סה"מ הי"ש"ע ע' ו.

והביאור בזה: ראה גם לקו"ש חל"ב ע' 149 ואילך. וש"נ.

ובהיותם תלמידי רבי עקיבא, הרי בודאי שהיו אנשי אמת, שעבודתם היתה באמיתיות ובפנימיות שהחדירה כל תוך-תוכם, באופן שדוקא דרכם נראתה להם הנכונה באמת, ומי שלא הגיע למדריגה זו הרי, לפי דעתם, חסר הוא בשלימות. והיות שהיו תלמידי ר' עקיבא שאמר "ואהבת לרעך כמוך" — זה כלל גדול בתורה", לא הסתפקו בזה שכל אחד בעצמו הלך מחיל אל חיל בדרכו העולה בית אל, אלא השתדלו גם כן להשפיע על חבריהם שגם הם יעבדו את השם באופן זה דוקא, ואלה שלא קיבלו הדבר — לא יכלו לנהוג בהם כבוד ככל הדרוש מתלמידי רבי עקיבא.

מהאמור מובן שסיפור הגמרא בנוגע ל"יג בעומר מלמדנו איך צריכה להיות הנהגת כל אחד ואחד מאתנו, וההוראה היא בשלשה ענינים:

א) עבודת השם, לימוד התורה וקיום המצוות, מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו, צריכה להיות עבודה תמה ואמיתית ובחיות המחיי את כל האדם והנהגתו היום-יומית.

ב) זה כולל כמובן ופשוט מצות ואהבת לרעך כמוך, שגם אותה צריך לקיים בחיות ובשלימות הכי גדולה.

ג) ויחד עם האמור צריך וחייב אדם להביט בעין יפה על כל שומר תורה ומצוה ולנהוג בו כבוד גדול, אם אפילו דרכו היא לא דרכו הוא; כיון שעובד ה' הוא וההפרש הוא רק — שזה עובד מצד אהבת השם וזה מצד יראת השם, וכ"י.

ועוד לימוד כלול בסיפור האמור, שאפילו כשפוגשים מישהו שעדיין לא הגיע לעבודת השם כדבעי, צריך לנהוג כבוד גם בו, בהתאם להוראת

אנשי אמת: להעיר אשר רע"ק גלגול (ואותיות) יעקב (ראה שער הגלגולים הקדמה לו) ואביר יעקב אותיות רבי עקיבא (ל"ת להארז"ל פי' ויחי), ומן **שית** מילי **איעתר** (נדרים נ, א) וה"י דורש ווי"ן (יבמות סח, ב. וראה שם תנוד"ה כמאן בסופו). (כוונות הארז"ל **וכי** — הובאו בלקוט ראובני פי' וישב. **וש"ג**). ויעקב מדתו אמת, ואות ו — אות אמת (וחי"ג ב, א).

שאמר ואהבת לו: ספרא קדושים (יט, יח) הובא בפרש"י שם. וראה תניא פי' לב. **עבודה תמה:** שאין צורך לעוד עבודה לאח"י (יומא כד, א), ועיין תניא ספרי"ג, ספטי"ו.

מחיל אל ז"ל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומ"ק בסופו. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ה ס"א. רש"נ.

חכמינו ז"ל במשנתם יוהוי דן את כל האדם לכף זכות, ובפרט שאפשר שסיבת החסרון לא תלוי בו, אלא שלא היתה לו אפשריות להתחנך על ברכי התורה והמצוה מצד סיבות בלתי תלויות בו לגמרי. ואדרבה, הרחמנות עליו גדולה יותר, וצריך להשתדל ביותר לעזור לו לעלות ביהדות, בתורה ומצוות, והעזר צריך להיות באופן הכי טוב, באהבה וכבוד ובדרכי נועם.

ויהי לנו לדוגמא התנא הגדול רבי שמעון בן יוחאי, של"ג בעומר הוא יום שמחתו, שאמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין (סוכה מה, ב), שרצה לתת כל הזכויות שלו לטובתם של כל אלו שאין להם זכות משלהם, של כל העולם כולו — כולל אלה שלא ראם מימיו ומקומם בקצה העולם; על אחת כמה וכמה בנוגע לקרובים, חברים וידידים.

ויהי רצון שכל אחד ואחת מכם, בתוככי כלל ישראל, יעשה בכל זה במדה הכי גדולה ומתוך שמחה וטוב לבב. ותלכו מחיל אל חיל בכל עניינכם,

והו... זכות: אבות (פי"א, מ"ו).

התנא הגדול: ראה ירושלמי סנהדרין (פי"א ה"ב): סמיכות כו' שאני ובוראך מכירין כחך. וראה לקו"ט אמור (כח, א).

יום שמחתו: במשנת חסידים מסיי אייר פי"א מ"ו: ביום ל"ג בעומר... מצוה לשמוח שמחת רשבי"ג. והמייח לא העתיק רק דברי האריז"ל (דברי אדמו"ר חזקן — הובאו בפס"ד לאדמו"ר הצי"צ לוי"ד סקט"ז). וראה פני"ח שער ספרי"ע פ"ז (הובא בעט"ז לשו"ע או"ח סתצ"ג).

ולעזר שעפי"ז מפורש ג"כ ענין השמחה (ולא רק מניעת אבלות) וטעמה "שמחת רשבי"ג" (ענין זח"ג רפז, ב. רצא, סעי"א). ומה מענה להשקוי"ט בזה בשו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ג. שו"ת שם ארי' חאו"ח סי"ד ועוד. וראה ג"כ נ"כ שו"ע או"ח סתצ"ג.

ומה שהקשו דהא אדרבא בהסתלקותן של צדיקים מתענין, י"ל — ע"פ נגלה — דשאני ל"ג בעומר **דרשבי"ג צוה** לשמוח בו (ענין בפע"ח שם), ועפ"ש"כ במהרי"ו (הובא בשו"ד יו"ד סש"מ"ד סק"ט) הדין דשומעין לו. ואכמ"ל.

כל העולם כולו: כפל — דמצינו הרבה פעמים רובו ככולו וקמ"ל כאן כולו ממש (ע"ד — ט"ז בשו"ע או"ח סתקפ"ב סק"ג).

סוכה: וראה ג"כ ירוש' ברכות (פ"ט, ה"ב). זח"א רכה, רע"א.

ואחת מכם... בכל זה: ראה ה"ל ת"ת לאדה"ז ספי"א: הנשים חייבות ללמוד כל כו'.

ומתוך שמחה וטוב לבב: ראה זח"ג (קכח, א) חדי ר"ש ואמר כו' אנו בחביבותא תליא מילתא דכתיב ואהבת את ה' אלקיך וכתיב מאהבת ה' אתכם וכתיב אהבתי אתכם אמר ה'.

דכתיב: ואתחנן ו, ה.

וכתיב: שם ז, ח.

וכתיב: מלאכי א, ב.

עדי יקויים הכתוב בפרשת השבוע דל"ג בעומר: ואשבור מוטות
עולכם ואולך אתכם קוממיות — בגאולה האמיתית והשלימה על ידי
משיח צדקנו.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

ט'תצד

בי"ה, י"ג אייר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ בחור מעם ומורס מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל ספרו "התקוה לשנת ה'ת"ק" שנדפס בעתו.

ולתעיר ג"כ מסדר המעלות בתהלים (סט, בסופו): כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי
יודא וישבו שם **וירשוה** (דשייך לכארי"א מבני"ל) וזרע עבדיו (לויים) ינחלהו **ואוהבי** שמו
(כהנים) — ונקט מעלתם דוקא בענין **האהבה** ישכנו בה.
ואולך אתכם קוממיות: ר"ש אומר כו' (תוי"כ עה"פ. וכ"ה בביר פ"יב, ו. במדב"ר
פ"יג, יב. תנחומא עקב ז' (ולכן נראית דעת האומרים שגם בתנחומא בראשית ו' צ"ל כו').
ובסנה' (ק, א) בשם ר' מאיר. ונתבאר באוה"ת — להצ"צ — [בחוקותי כרך ב] ע' תערב).
בגאולה האמיתית והשלימה: להעיר ממגילה (כט, א): רשבי"י אומר כו' —
ובהוספות בזה בירוש' תענית (פ"א, ה"א) — ומסיים: ושב ה"א את שבותך כו' הקב"ה
שב עמהן.

והשלימה: שאין אחרי' גלות. וראה שמו"ר (ספרי"ח) "נס עובר אבל לעת"ל כו"
ושם (פ"יט, וא"ו) "לשעבר כו' אבל לעת"ל אני לבדי כו"י" (נתבאר באוה"ת בא ע' רחץ).
וי"ל שזוהי ג"כ ההדגשה: כי **אלקים** יושיע ציון ויבנה ערי יודא וישבו שם **וירשוה** וזרע
עבדיו ינחלהו ואוהבי שמו **ישכנו** בה.

ואשבור .. קוממיות: בחוקותי כו, יג.

ט'תצד

מצילום האגרת.

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

ולכל לראש, לאחר תודתי הלבבית בעד התשורה, יש לציין לשבח של מר ופרי עטו – שנתפרסם ענין שכתב לפני עשרות שנים ואף על פי כן נקרא בטוב טעם ובהתענינות. ומובטחני שכן הוא גם בנוגע ענינים אחרים שכמותו.

וכאן המקום להזכיר מה שמובא בשם הגאון הרש"ז מלובלין בעל "תורת חסד", שכששאלו אותו בנוגע הקריאה דזכר עמלק, אם צריך לקרא זָכָר (ז' צרוי') או זָכָר (ז' סגולה), הנה לאחר אריכות השקו"ט בזה סיים "זָכָר (סגולה) – זָכָר (צרוי'), אבי גוט אָפּמעקן".

אף אנו נאמר בנוגע לחשבון הקץ: אם באופן כך או באופן אחר, אבל יהי רצון – שיבוא הקץ בפועל, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בהזדמנות זו חובתי נעימה להביע למר ת"ח במיוחד בעד השתדלותו בנוגע ל...

בהוקרה ובכבוד ובברכה לל"ג בעומר מוצלח ביותר, וכהוראת ופס"ד התורה בפרשת יום זה – ועד להיעוד שבסיומו וחיתומו: ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות,

מ. שניאורסאהן

שמובא בשם .. בעל "תורת חסד": בס' קצות השולחן בהערות שבסוף ח"ד. וראה גם לעיל ח"י"ח אגרת ר'תתקפה הערה 9 (בסופה).
ואשבור .. קוממיות: בחוקתי כו, יג.

ט'תתצה

ב"ה, פסח שני, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' צ'חנובר
נוה רסקו 112/1
רמת השרון

שלום וברכה!

מכתבו הגיעני באיחור קצת. ואף שלא מזכיר דבר בהמשך לתוכן שיחתנו, הנני מניח שבטח הי' לזה המשך טוב, אלא שאפשר שבעניינים כגון אלה אין האריכות בכתב מתאימה להם. אף על פי כן תקותי שבהזדמנות מתאימה אשמע ממנו בהמשך לעניינים שדברנו ות"ח מראש.

מאז נפגשנו נשתנו כמה עניינים, אבל כמדומה לי שבעניינים שדברנו לא רק שלא ארע משהו שיביא שינוי בדעתי, אלא אדרבה רואני בהם אישור.

ויהי רצון, שכשם שנכתב מכתבו בחול המועד פסח, זמן חרותנו, יהי' לכל אחד ואחד בתוככי כלל ישראל חרות אמיתית מכל עניינים המבלבלים.

בהזדמנות זו אבקשו למסור פ"ש משמי לידידנו ומכרינו.

בכבוד ובברכה.

ט'תתצה

מר יוסף צ'חנובר: ראש משלחת הרכש של משרד הבטחון, בארה"ב. אגרות נוספות אליו — לקמן אגרת ט'תתקסד.

שפה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תצו

[מייד אייר, ה'תשי"ל]

תי"ח על הדו"ח בזה, כן יוסיפו לדו"ח מהתקדמות דכהנ"ל —
התקדמות ע"פ מחז"ל מי שיש לו מנה כו' מאתיים **רצה** כו' שהרי נאמר
רצון יראיו יעשה, ובפרט בכיו"ב — שזכות הרבים מסייעת וזכות יום
שמחתו דרשב"י.

אזכיר עוה"פ עה"צ.

ט'תצז

ב"ה, ט"ז אייר, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מצוי"ב מכתבי ליום הסגולה — לל"ג בעומר,

שהרי תוכנו, לדעתי, לכאוי"א שייך הוא,

ובפרט על פי דברי ישעי' בנבואתו ע"ד הגאולה וההכנה אלי'
בתקופת סיום הגלות המר והחושך כפול ומכופל בו אנחנו נמצאים, אשר

כל בנך — כאוי"א מבניי — הם תלמידי הוי',

תלמידי הוי': מצוי"צ שם (נד, יג). וראה ד"ה וכל בנך, תרפי"ט הביאור ע"ד
החסידות.

ט'תצו

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 329.

תי"ח על הדו"ח: בנוגע לה"פאראד" דל"ג בעומר שנה זו.

מחז"ל: ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

נאמר: תהלים קמה, יט.

ט'תצז

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 344.

מצוי"ב מכתבי: לעיל אגרת ט'תצג.

ד"ה .. תרפ"ט: סה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 71 ואילך.

ובסגנון הידוע: יהי רצון שיפעלו הדברים בי ובהקוראים,
ובאופן שהורה רשב"י (אשר ל"ג בעומר הוא יום שמחתו) בחביבותא
כו' וכתוב אהבתי אתכם אמר ה'.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתצח

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

צו אֵלֶּע אַנטיילנעמער אין דער חנוכת הבית פייערונג פון
מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש,
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מגלגלין זכות ליום זכאי — עס איז זיכער א צוגעפֿאַסטער טאָג צו

יום שמחתו: במשנת חסידים מסי' אייר פ"א מ"ו: ביום ל"ג בעומר .. מצוה
לשמוח שמחת רשב"י. והמ"ח לא העתיק רק דברי האריז"ל (דברי אדמו"ר חזקן —
הובאו בפס"ד לאדמו"ר הצי"צ ליו"ד סקט"ז). וראה פני"ח שער ספה"ע פ"ז.
ולעזיר שעפ"ז מפורש ג"כ ענין השמחה (ולא רק מניעת אבלות) וטעמה "שמחת
רשב"י" (עין זח"ג רפז, ב. רצא, סע"א). ומזה מענה להשקו"ט בזה בשו"ת חת"ס חיו"ד
סר"ג: שו"ת שם ארי' חאו"ח סי"ד ועוד. וראה ג"כ נ"כ שו"ע או"ח סתצ"ג.
ומה שהקשו דחא אדרבא בהסתלקותן של צדיקים מתענין, י"ל — ע"פ גלגל —
דשאני ל"ג בעומר **דרשב"י צוה** לשמוח בו (עין בפני"ח שם), ועפ"ש"כ במהרי"ו (הובא
בשו"ת יו"ד שש"מ סק"ט) הדין דשומעין לו. ואכמ"ל.
בחביבותא .. אהבתי: ולהעיר ג"כ מסדר המעלות בתהלים (סט, בסופו): כי
אלקים יושע ציון ויבנה ערי יודא וישבו שם **וירשנה** (דשי"ד לכאו"א מבני"ן) וזרע עבדי
(לוי"ם) ינחלוה **ואוהבי** שמו (כהנים) — ונקט מעלתם דוקא בענין **האהבה** ישכנו בה.

ובסגנון הידוע: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תמה, ובהנסמן בהערות שם.
הורה רשב"י: זח"ג קכח, א.
וכתיב: מלאכי א, ב.

ט'תתצח

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 320.
מגלגלין .. זכאי: תענית כט, א. ור"נ.

פיעערן די חנוכת הבית פונם נייען בנין פון דער צענטראלער ליובאוויטשער ישיבה אין דעם ערשטן טאָג פון די שלשת ימי הגבלה ערב דעם יום טוב פון מתן־תורה.

שבועות איז דאָך דער יום־טוב ווען עס איז דערפילט געוואָרן דער ג־טלעכער צוזאָג: **בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה**. כאָטש בכללות איז דאָך דאָס דער אָנזאָג וועגן מתן־תורה, ליגט אָבער אין די ווערטער "תעבדון את האלקים" אַ קלאָרע אַנדייטונג, אַז **קבלת התורה** איז פאַרבונדן מיט **עבדות ה'**, און לימוד התורה און קיום המצוות דאַרפן זיין מיט יראת־שמים און קבלת־עול.

און דאָס איז אויך די באַדייטונג פון דער חנוכת הבית פון דעם נייען בנין פון דער צענטראלער ליובאוויטשער ישיבה, אַז דאָ ווערט אויפגעשטעלט און געהייליקט אַ בנין וואָס זיין צוועק איז צו דינען אַלס מרכז פאַר לימוד התורה מיט יראת שמים, אָנגעפילט מיט תלמידים, כן ירב, וועלכע לערנען תורה מיט אהבת ה' און יראת ה', לימוד המביא לידי מעשה, קיום המצוות בהידור, וועמענס חינוך און הנהגה איז איינגעפונדעוועט אויף די דריי יסודות פון תורת החסידות, אהבת ה', אהבת התורה און אהבת ישראל שכולי חד, אין דעם פולן זין פון "תומכי־תמימים", לויט דער כוונה פון דעם ערשטן מייסד פון דער ישיבה, כ"ק אדמו"ר הרש"ב, און זיין זון און נאָכפאָלגער, כ"ק מו"ח אדמו"ר, דער מנהל פועל פון דער ערשטער ליובאוויטשער ישיבה וואָס האָט איבערגעפלאַנצט די ישיבה אויף דעם אַמעריקאַנער באַדן.

גרויס איז דער זכות פון די אַלע וועלכע האָבן געהאָלפן פאַרווירקלעכן די גרויסע אונטערנעמונג פון דעם נייעם בנין. זיכער וועלן זיי ניט נאָר פאַרזעצן זייער שטיצע נאָר אדרבה — אין אַ פאַרגרעסערטע מאָס, כדי צו דערמעגלעכן דער ישיבה אָנפירן איר אַרבעט און דורכפירן איר תפקיד אין דער פולסטער מאָס. ומהם יראו וכן יעשו, אַז די וועלכע האָבן נאָך דערווילע ניט איינגעשאַפט זיך אַ חלק אין דעם נייעם בנין,

פונם נייען בנין: על רחוב אַשען פאַרקוויי, בשכונת פלעטבוש אשר בברוקלין.
שלשת ימי הגבלה: ראה בארוכה שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס תצד. נתבאר בלקו"ש ח"י"ח ע' 18 ואילך.

בהוציאך... ההו הזה: שמות ג, יב. וראה פרש"י עה"פ (משמור"ר פ"ג, ד).

לימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

שכולי חד: ראה לעיל אגרת ט'תשצג, ובהנמנן בהערות שם.

וועלן דאָס איצט טאָן און ווערן אַקטיווע שותפים אין דעם מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאַוויטש.

בזכות זה זאָל השם יתברך אַלעמען און זייערע בני־בית שי'
באַגליקן במילוי משאלות לבבם לטובה ולברכה, און — דאָס וועט
פאַרשנעלען די דערפילונג פון דעם צוואַג פון חכמינו ז"ל: עתידין בתי
כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (כולל אַלע גלויות) שיקבעו בארץ ישראל
(מגילה כט, א), אַז די שולן און ישיבות וועלן איבערגעפלאַנצט ווערן פון
די גלות לענדער אין ארץ ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי
משיח צדקנו.

בברכה להצלחה מופלגה בכל האמור ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט'תתצט

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו דער פופצנטער יערלעכער קאָנווענשאָן
פון נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

אויפן יסוד פון דעם טיפן וואָרט פון אַלטן רבי'ן, דער באַגרינדער
פון חב"ד, אַז "א איד דאַרף לעבן מיט דער צייט" — דאָס מיינט, מיט
דער צייט פון דער פרשת השבוע אין דער תורה, **תורת חיים**, די
"וועג־ווייזערין" (מלשון "הוראה") אין טאַג־טעגלעכן לעבן, אַזוי אַז
יעדער טאַג פון דער וואָך ווערט באַלעבט פון דער פרשה פון דער וואָך —
איז כדאי זיך אַפצושטעלן אויף די פסוקים אין דער סדרה פון דעם

ט'תתצט

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 360 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
וואָרט פון אַלטן רבי'ן: ראה "היום יום" ב' חשון. ס' השיחות ה'תש"ב ע' 29 ואילך.
מלשון "הוראה": ראה רר"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים שלו ערך ירה. גו"א ר"פ
בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, ב.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שפט

שבת פון דער קאָנווענשאַן, וואו עס ווערן אויסגערעכנט די גיטלעכע ברכות אלס שכר פאר "בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו".

דער הויכפונקט פון די ברכות איז: **ונתתי משכני בתוכם .. והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם** — "איך וועל מאַכן מיין משכן ("דירה") צווישן אייך .. איך וועל אַרומגיין צווישן אייך און וועל זיין אייער גיט און איר וועט זיין מיין פאָלק". און כאַטש אויך די ברכה איז פאַרבונדן מיט דער אַלגעמיינער אָפהייטונג פון תורה און מצוות, לויט דעם אָנהויב פון דער סדרה, ווי אויבן דערמאָנט, ווערט אָבער דורך דעם סיום פון די ברכות ספּעציעל אונטערשטראַכן די וויכטיקייט פון **קדושה**, **טהרה** און **צניעות**, וואָרום זיי זיינען די יסודות פאַר דעם גיטלעכן משכן און שכינה אינצווישן די אידן בכלל און אין יעדן אידן, מאַן און פרוי, בפרט.

דאָס ווערט דייטלעך אונטערשטראַכן אויך אין אַן אַנדער אָרט אין דער תורה: **והי' מחדך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך** — "דיין מחנה (אין דער היים און אין דרויסן) זאָל זיין הייליג, ער (דער אויבערשטער) זאָל נישט זען באַ דיר קיין אויסגעלאָסענע זאָך און אָפקערן זיך פון דיר" (תצא כג, טו).

אונזערע חכמים דערקלערן דייטלעך, אַז צניעות און קדושה דאַרפן אָפּגעהיט ווערן אין אַלע ענינים, סיי בדיבור און על אחת כמה וכמה אין קליידונג און הנהגה.

בא פאַרשידענע געלעגנהייטן איז שוין דערמאָנט געוואָרן, אַז אידישע פרויען און טעכטער "שטעלן דעם טאָן" אין געוויסע געביטן פון אידישן לעבן, ווי מ'זעט דאָס במוחש. ספּעציעל און באַזונדערס איז דאָס אַזוי אין געביט פון צניעות, ווי עס ווערט געבראַכט פיל מאל אין די רייד

בחוקותי .. תשמרו: בחוקותי כו, ג.

ונתתי .. לעם: שם, יא"ב.

צניעות: ענין הצניעות הי' הנושא המרכזי של הכנס, כדלהלן. וראה בארוכה בהשיחה שנאמרה בהכינוס (ביום א' פ' במדבר, כ"ה אייר שנה זו), נדפסה בהוספות ללקו"ש ח"ח ס"ע 217 ואילך.

אונזערע חכמים דערקלערן: ראה ראב"ע ותיב"ע עה"פ.

צניעות .. הנהגה: ראה גם לעיל אגרת ט'תרמ, ובהנסמן בהערות שם.

ווי עס ווערט געבראַכט .. ביז עס ווערט געוואָקס: ראה לעיל אגרת ט'תתנב, ובהנסמן בהערות שם.

פון אונזערע חכמים, ביז עס ווערט געזאגט, אז דער העכסטער נחת פון קינדער, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות, איז פארבונדן מיט דער צניעות'דיקער הנהגה פון דער מוטער.

דער אויבערשטער זאל העלפן, אז די קאנווענשאן — וואָס איר הויפט טעמע איז **צניעות** — זאל אַרויסברענגען בפועל די אמת'ע אידעאלן פון דער אידישער פרוי און פארווירקלעכן זיי אין לעבן, אין **מעשה** און **דיבור**, וועלכע זיינען פארבונדן מיט צניעות פון **מחשבה**.

און אזוי ווי בנוגע אלע גוטע פעולות, פאָדערט חסידות דאָס זאל דערגרייכן אויך **חוצה**, איז צו האָפן, אז די שטימע, און דער עיקר די פעולות, פון דער קאנווענשאן וועלן דערגרייכן אויך גאָר ווייטע קרייזן, וועלכע זיינען נאָך דערוויילע "חוצה", און די שטארקסטע השפעה איז דאָך דורך ווייזן אַ לעבעדיגן ביישפיל. דער זכות הרבים וועט אייך זיכער העלפן און ברענגען דעם אויבערשטנס הילף און הצלחה.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט'תתק

בי"ה, ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי' שייווער

ברכה ושלוש!

אין צוגאב צום איבערגעבן מיינע וואונשן דורך אונזער חשוב'ן פריינט הרב שלמה אהרן שליט"א קאָזאַרנאָוסקי, וויל איך אויך שריפטלעך איבערשיקן מיינע וואונשן פאַר אייער הצלחה'דיגער נסיעה און באַזוך בארצנו הקדושה. און זייענדיג זיכער, אז ווי אלע מאָל איז דאָס פאַרבונדן מיט כלליות'דיגע ענינים, אויסער די פריוואַטע

ט'תתק

מרת נחמה שייווער: ממקימי בתי ספר למלאכה בכפר חב"ד ועוד. אגרות נוספות אלי' — לעיל אגרת ט'תשצא, ובהנסמן בהערות שם.

אָנגעלעגנהייטן, זאָל דער אויבערשטער אייך מצליח זיין אין די ביידע געביטן.

איך בין געווען ספעציעל צופרידן וואָס עס איז דערביי געווען אַ געלעגנהייט בהשגחה פרטית בעטן אייך מיטנעמען אַ ווענדונג צו דער אידישער יוגנט איבעראַל, און בפרט אַז איר האָט אַ ספעציעלע שייכות צו אַ טייל פון זיי וואָס געפינען זיך בארצנו הקדושה און לערנען אין די בתי ספר למלאכה אין כפר חב"ד, וואָס איר מיט אייער חשוב'ער משפחה שליט"א האָבן אויפגעשטעלט און גייען אָן ווייטער אין דעם.

עס האָט מיר באַזונדערס געפרייט אַז דורך דעם איז געווען די מעגלעכקייט, אַז עס זאָל אָנקומען באַצייטנס אין ארץ-ישראל, און ווי כ'האָב נאָך פאַר שבת ערהאַלטן אַ טעלעפאָנישע ידיעה פון דאָרטן האָט מען שוין דעם בריוו ערהאַלטן און אָפּגעדרוקט און פאַנאָדערגעשיקט, אַזוי אַז דאָס זאָל אָנקומען צו ל"ג בעומר צו די באַטרעפנדע.

ויהי רצון אַז אויך אין דעם זאָל זיין הצלחה, און דאָס וועט אויך מוסיף זיין אין אייער זכות, האָבנדיק אַן איינטייל אין דעם. און צווישן אַלע ברכות זאָלט איר אויך געבענטשט זיין צו האָבן פיל געלעגנהייטן צו טאָן גוטעס פאַר אונזער יוגנט און פאַר אידן בכלל, מתוך מנוחה וטוב לבב.

כבוד, און מיט אַ וואונש צו גוטע בשורות אין אַלעס אויבנגעשריבע און אויך אין די אַלע ענינים וועגן וועלכע מיר האָבן גערעדט דאָ באַ אונזער פערזענלעכן טרעפן זיך.

ט'תקא

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

כבוד הו"ח אי"א נ"י בחור מעם ומורם מעם ודורש
טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה
שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

לא נעים לי להטריח את מר בהבא לקמן, אבל כיון שהענין בא לידי
מבלי משים, בהשגחה פרטית, חושבני שאין לי רשות להתעלם ממנו,
ואפילו אם הי' נוגע ליחיד הרי נפש אחת בישראל עולם מלא, על אחת
כו"כ בנידון דידן שהוא בעל משפחה, שגורלו נוגע לאשתו ולילדיו וכו'.

המדובר הוא במר... שכפי שכותב פנה למר בתאריך 3.5.70 בבקשת
חנינה, ושהמליצו עליו כמה אנשים חשובים בארה"ק, ועכשיו פנו גם אלי
לתמוך בבקשתו.

ולהעיר שאלה שפנו ג"כ אלי בענין זה אינם קרובי האיש וכו', אלא
אנשים בעלי אמנה שאין להם שייכות לשום נטיות פרטיות ובכלל אינם
בעלי פשרות וכו'.

אשר לענין גופא, הנה על פי ההעתקה שקבלתי כבר פנו למר
בארוכה ובפרטיות, ולא אקח מזמנו לחזור על הענינים עוה"פ. ובפרט
שהמדובר כאן הרי זה ע"ד חנינה, משורש חן, והרי חן הוא למעלה
מהסברה וכו', ובפרט שעל פי ההעתקות ששלחו לי יש גם הסברה ויסוד
לחנינה.

מגלגלין זכות ליום זכאי, לכתוב מכתב זה ביום סגולה, ל"ג בעומר,

ט'תקא

מו"ה שניאור זלמן: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

נפש... מלא: ראה סנהדרין ל', א (במשנה).

והרי חן הוא כו': ראה גם סה"מ תרע"ה ע' ריא ואילך. תו"מ סה"מ אדר ע' מט
ואילך. ספר השיחות ה'תש"נ ח"א ע' 77. וש"נ.

מגלגלין זכות ליום זכאי: תענית כט, א. וש"נ.

שצג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכפי שסיימתי מכתבי הכללי ליום זה, שהוא יום שמחתו של הרשב"י,
שגולת הכותרת שלו בנוגע לכל העולם כולו היא הצהרתו בתורת אמת
לפני אלקים אמת שיכול לפטור כל העולם כולו מן הדין.

בהוקרה בכבוד ובברכה.

נ.ב. בטח נתקבל מכתבי מייג אייר.

ט'תקב

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תשי"ל

ברוקלין, נ.י.

מרת סאסיא תחי' גארדאן

ברכה ושלוש!

איך האָב באַקומען אייער בריוו, בקשת ברכה־פ"ג פאַר ... און וועל
אים מזכיר זיין אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתאם צו אייער
בקשה.

ויחי רצון אַז איר זאָלט אינגיכן אַנואַגן אַ גוטע בשורה אין דעם.

זיכער איז איבעריג צו אונטערשטרייכן די נויטווענדיקייט צו
פאַרשטאַרקען די טעגלעכע הנהגה אין איינקלאנג מיט דער תורה און
מצוות. וואָרום אין צוגאַב צו דעם עיקר, וואָס דאָס איז דאָך דער רצון
פון אויבערשטן, איז יעדע הוספה אין ענינים פון תורה און מצוות ברענגט
דאָס אַ הוספה אין דעם אויבערשטנס ברכות אין אַלץ וואָס מינויטיגט

מכתבי הכללי: דלעיל אגרת ט'תצג.

הצהרתו: סוכה מה, ב.

מכתבי: לעיל אגרת ט'תצד.

ט'תקב

העתק ממכתב זה נשלח אל הרב יעקב בגין:

מצוי"ב מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א למרת סאסיא תחי' גארדאן ותי"ח על הטרחה
למסרו לה. ובדאי אם נצרך תוספת ביאור או הסברה בתוכן המכתב ימצא האותיות
המתאימות לבד.

בקשתו על דבר מכתב ברכה בקשר עם חנוכה מחנה הקיץ נתקבל באיחור ולא היי
בכדי שיעשו. והתקווה שהיי בהצלחה מרובה ותי"ח על בשורות טובות בזה.

שצד

אגרות-קודש (ט'תתקג)

זיך. און ס'איז דאָך שטענדיג דאָ אַרט מוסיף צו זיין אין ענינים פון טוב
וקדושה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ט'תתקג

ב"ה, למחרת ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

תלמידות בנות כתר ח'
בית רבקה כפר חב"ד
ח' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

מאשר אני קבלת מכתבן מיום ד' באייר, בקשר עם סיום שנת
הלימודים.

וה' ימלא משאלות לבבן לטובה ולברכה, להמשיך בדרכי התורה
והחסידות באופן דמוסיף והולך, ולהצליח בלימודיהן בשנה הבאה, לימוד
המביא לידי מעשה, קיום המצוות בהידור, כיאות לבנות ישראל, שכל
אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה אשר בנו את בית ישראל.

מצו"ב מכתב הכללי ל"ג בעומר, אשר בודאי תקראנה אותו
בשימת לב המתאימה ותעשינה התלוי בהן שתהיי השפעתו ניכרת
בהנהגתן משך כל השנה כולה.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות.

ט'תתקג

לימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.
מכתב הכללי ל"ג בעומר: דלעיל אגרת ט'תתצג.

שצה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקד

בי"ה, למחרת ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם שי פייגלן

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתביו עם המצורף אליהם. ואזכירו למילוי
משאלות לבבו לטובה ולברכה בכל הענינים שכותב.

מצוי"ב העתק מכתב הכללי לל"ג בעומר, שאף שנכתב במיוחד ליום
סגולה זה ולתלמידים המשתתפים בפעולות דיום זה, אבל מובן שיש
לתוכנו שייכות לי ולו ולכל היהודים, כי כולם בכלל "בניך", בניס למקום,
וכלשון הכתוב וכל בניך למודי ה'. ובודאי לדכוותי לא נצרך לאריכות.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

ט'תתקה

בי"ה, למחרת ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים יהודא שי פלדי

שלום וברכה!

לפלא וגם מדאיג קצת העדר הידיעות ממר זה זמן רב, והרי אינני

ט'תתקד

מכתבי הכללי לל"ג בעומר: דלעיל אגרת ט'תתצג.
בנים למקום: אבות פ"ג מי"ד.
וכלשון הכתוב: ישעי' נד, יג.

ט'תתקה

מצילום האגרת.

מו"ה חיים יהודא פלדי: אגרות נוספת אליו — לעיל אגרת ט'תשח, ובהנסמן
בהערות שם.

חושד בו כלל שנוהג עמי מדה כנגד מדה, שמכיון שאין ממני מכתבים (מרוב הטרדות וכו') הרי גם הוא נוהג עמדי באותה המדה. והטעם שאיני חושד בו הוא שבדאי דן אותי לכף זכות שהעדר המכתבים ממני הוא מסיבה האמורה, ובפרט שזהו האמת.

בקשתי, כשמסרתי כמה דברים ע"י הטלפון, לברר גם אודות מר ושלום, ועל אתר אמרו לי שהשתתף בשמחתו של הרשב"י ביום שמחתו במירון, ולאחר זה גם שדברו עמו וכו'. ות"ח על הבשורה הטובה. ויהי רצון שבעצמו יבשר טוב, וכמדובר כמה פעמים, באופן דמוסיף והולך.

כמדומה כבר הבעתי ת"ח ושביעת רצון מרובה ממאמרו שהדפיס ע"ד הטעות המצערת והמבהילה אשר קוראים לגלות מר וחושך כפול ומכופל בשם אתחלתא דגאולה וכו'. וכמדובר כמה פעמים, ובפרט כשרואים התוצאות מזה וכו'. וזכות הרבים מסייעת לכל אחד המוחה נגד זה. וכמובן אין מקום לנפילת רוח שהמחאה אינה מתקבלת באופן שצריכה להתקבל, אף שתקויות שבכל אופן עושה רושם, ומי עמד בסוד הוי' לידע התוצאות. וכמובן שאין זה פוטר מלמחות עוה"פ ועוה"פ, ובפרט על פי המדובר ומבואר כמה פעמים אודות רציניות הענין וההיזק וכו' וכו'. ואין להאריך בדבר המצער.

בידעי התענינותו דמר, בודאי קרא בשימת לב המתאימה גם הנדפס מההתוועדות דימי הפורים, ותקויות שיגיעו אליו גם קיצור דברים עכ"פ מהמדובר ביום הלי"ג בעומר, כנ"ל יום שמחתו של הרשב"י, המפורסם ביחסו לחסד לאומים, וכמסופר מחכמינו ז"ל (שבת לג, ב) לצורך עצמם תיקנו, ובפרט לאומים בדורנו זה וכו'. וביחד עם זה הצהיר יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, שבדאי ובודאי לא היתה בזה כוונתו לפרסם

דן אותי לכף זכות: ראה אבות פ"א מ"ו.

ביום שמחתו: ראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תתצג הערה ד"ה יום שמחתו.
כמדומה כבר הבעתי ת"ח כו': ראה לעיל אגרת ט'תתלא (ע' שה), ובהנסמן בהערות

שם.

וכמדובר כמה פעמים: ראה לעיל אגרת ט'תריג, ובהנסמן בהערות שם.
הנדפס מההתוועדות דימי הפורים: אודות החוק ד"מיהו יהודי". נדפס לאח"ז בלקו"ש חכ"א ע' 404 ואילך. וראה גם לעיל אגרת ט'תתפט, ובהנסמן בהערות שם.
מהמדובר ביום הלי"ג בעומר: נדפס ב"הפרדס" — חשרי היתשל"א. לקו"ש חל"ט בהוספות ע' 256.

הצהיר: סוכה מה, ב.

שצז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

חשיבותו וערך עצמו חייו, כי אם להקל את הדין ועד לביטולו. ומדייק
— "כל העולם כולו", כולל אלו הטועים בחסד לאומים וכו' ואלה
שלמטה מהם וכו'.

בברכת הצלחה בכל עניינו ומתוך בריאות הנכונה ושמחה וטוב לבב,

מ. שניאורסאהן

נב. בהמשך להנ"ל מצו"ב העתק מכתבי הכללי דל"ג בעומר.

ט'תתקו

ב"ה, למחרת ל"ג בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ"י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צמ"ס כו'
הרב אברהם שי'

שלום וברכה!

על ראשון ראשון, לכל לראש ת"ח על מילוי השליחות והטרחה של
כת"ר שביקר את המקומות והאנשים שבקשתיו לבקר, ובדאי תהיינה
תוצאות טובות מזה.

ב) זה עתה קבלתי הספר "תוספות חכמי אנגליא", ות"ח על שימת
לבבו לשלחו אלי, שלא דומה ראית עליהגה' לספר מוגמר ונשלם ונדפס.
ויהי רצון שיקויים בו מאמר חכמינו ז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתים,
מאתים רוצה ד' מאות, שתגדל תשוקתו להוציא לאור דברי ראשונים
כמלאכים, וימלא השי"ת תשוקתו זו בפועל, וכנ"ל באופן דמוסיף והולך.
ג) עוד נקודה, ומשום זה נשלח המכתב דחוף מהיר, בהמשך למה

ומדייק: ראה גם לעיל אגרת ט'תתצג ובהערה שם ד"ה כל העולם כולו.
מכתבי הכללי דל"ג בעומר: דלעיל אגרת הנ"ל.

ט'תתקו

הרב אברהם: סופר [שרייבער]. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תכב,
ובהנמקן בהערות שם.

מאמר חכמינו: ראה קה"ר פ"א, יג.
ראשונים כמלאכים: ראה שכת קיב, כ. וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14. וש"נ.

שדברתי עם כתי"ר ע"ד ביקור באוניברסיטה בבולוניה אשר באיטליא, שחל בזה שינוי, (א) נתברר שרובם ככולם של הסטודנטים שרוצים להשפיע עליהם הם (מהארצות) דוברי עברית או אנגלית, (ב) אחד מצעירי עסקני חב"ד יבקר שם על פי התכנית שלו בשבועות הקרובים, ואולי גם על מנת לשהות שם זמן ארוך וכו'. אשר על פי האמור אין צורך להטריח את כתי"ר לבקר שם. ואם בהתאם לביקור העסקן הנ"ל שם יהיו שינויים, יודיעו למר.

ובחתימה מעין הפתיחה, ת"ח על כתבו ע"ד ההתרשמות שלו מהערב החבד"י בירושלים עיה"ק, ובפרט שככותבו הרי זה כפי שדברנו בלא כחל ובלא שקר ויעלת חן.

בכבוד ובברכה להצלחה בהאמור ולבשורות טובות מתוך בריאות ושמחה.

נ.ב. כיון שבא מכתבי בסמיכות ליום ה"ג בעומר, מצו"ב העתק מכתב כללי שתקותי שיענין את מר.

ט'תתקז

בי"ה, ל"ז בעומר, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

התי' דבורה תחי' שטיינמעטץ

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מכ"א אייר, בו שואלת בנוגע לימוד גמרא לנערות, מועתק בזה לשון אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה (סוף פ' א'):
גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן, כמו דיני נדה וטבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהם, וכל

בלא .. חן: ראה כתובות יז, א.
מכתב כללי: דלעיל אגרת ט'תתצג.

ט'תתקז

כמאמר חכמינו ז"ל: אבות פ"א מ"ז.
לימוד גמרא לנערות: ראה גם לעיל ח"ז אגרת ב'קז*. ח"י"ח אגרת ר'תתקמה.

שצט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מצוות-עשה שאין הזמן גרמה וכל מצוות לא-תעשה של תורה ושל דברי סופרים שהן מוזהרות בהן כאנשים.

בהתאם לפסק הלכה הני"ל הרי יש לערות לימוד גדול שאפשר בגמרא ובעיקר בשולחן ערוך וקצור שולחן ערוך, לימוד המביא לידי מעשה, כמאמר חכמינו ז"ל, מעשה הוא העיקר.

על פי סגנון מכתבה תקותי שלומדת באופן האמור על פי סגנון הגמרא גדול לימוד המביא לידי מעשה, קיום המצוות, מתאים לבת ישראל, שכל אחת נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה, אשר בנו את בית ישראל. ונכלל בהאמור להיות דוגמא חי' להשפיע על כל חברותי שהרי מצות ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מצו"ב העתק המכתב ללי"ג בעומר וכן העתק המכתב לנשי ובנות חב"ד, שתכנס שידך לכל אחד ואחת מבני ישראל, ותמצא בהם כמה ענינים השייכים לה.

ט'תתקח

בי"ה, כ"ב אייר, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

ארגון הבוגרים בי"ס למלאכה כפר חב"ד
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת הפרטיכל והמצורף אליו.

והשיי"ת ימלא משאלות לבכם לטובה ולברכה בכל הענינים שכותבים, להוציא לפועל טוב כל ההחלטות והמטרות, ובאופן דמוסיף והולך.

על פי סגנון הגמרא: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.
ואהבת .. בתורה: קדושים יט, יח. תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ.
המכתב ללי"ג בעומר: דלעיל אגרת ט'תתצג.
המכתב לנשי ובנות חב"ד: דלעיל אגרת ט'תתצט.

מצוי"ב העתק מכתב הכללי בקשר עם ל"ג בעומר, שבדאי יקראו אותו בשימת לב המתאימה ויעשו התלוי בהם שתהיי השפעתו ניכרת במשך כל השנה בהנהגתן היומיומית, ובהשפעתם הם – בדיבור ובעיקר עי"י דוגמא חי' – על כל סביבתם.

בברכה להצלחה בכל ענייניהם ולבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתקט

בי"ה, כ"ח אייר, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' יקותיאל שי'

שלום וברכה!

.. כדאי להשתדל וכו' – ע"מ לקבל סמיכה לרבנות.

ג' החוברות (פס"ד וכו' לתל' ביסל"מ) נתקבלו, ות"ח. ויישר חילי.

ט'תתקח

מכתב הכללי בקשר עם ל"ג בעומר: דלעיל אגרת ט'תתצג.

ט'תתקט

נרפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' שר.

יקותיאל: גרין, כפר חב"ד.

ביסל"מ: בית ספר למלאכה, בכפר חב"ד.

ט'תתקי

[ערי"ח סיון, ה'תש"ל]

לכבוד הרב הראשי
הרב אונטרמן שליט"א
רחוב קרן היסוד 25, ירושלים.

שלום וברכה!

במענה למכתב כבוד הדרי"ג, דעתי בהעניינים מבוארת בְּדַבְּרִי בפורים
ובל"ג בעומר, ומאז החששות וכו' נתבססו ביותר.

הניסוח הקיים דחוקים אלו מתפרש ע"י רבים, ובפרט הנוער,
לאמיתתו – היינו: כביטול, ר"ל, ולא רק במציאות אלא גם באופן רשמי
וחוקי דהבדלת ה' יתברך בתורתנו הקדושה בין ישראל לעמים, **והיא
סכנה היל"ת** לעצם קיום אומתנו בתפוצות ובארץ.

כל בא"כח דתינו היושב עתה בממשלה מוסיף עוד לכל זה גושפנקא
דתית – היפך דין תורת אמת! ואי אפשר לחזק הביטחון והמוראל דעם
ישראל ע"י היפך האמת, ואדרבא.

ויהי רצון מאלקי הצבאות שהצבא המגין במסירת נפש ממש על
ארצנו הקדושה ועמנו היושב בה **ינצח ובקרוֹב ובנצחון גמור ובלי קרבנות,**
ח"ו, ויבוא השלום בארץ "ושכבתם ואין מחריד".

והצבא דהעסקנים הדתיים שעליו לשמור על קדשי עמנו והרבנים
בראשו יאמרו דעתם גלוי וברורה בחוקים הנ"ל עם כל המסקנות מזה.

וסוף סוף גם אלה שאינם מכירים לעת עתה בסכנה האיומה

ט'תתקי

נרפסה בלקו"ש חכ"א ע' 416 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרב אונטרמן: איסור יהודה. אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ג אגרת ח'תתסה.
לקמן אגרת ט'תתקעב.

דעות: אודות החוק ד"מיהו יהודי". וראה גם לעיל אגרת ט'תתפט, ובהנסמן
בהערות שם.

בדברי פוריות: נרפסו בלקו"ש חכ"א ע' 404 ואילך.
ובל"ג בעומר: נרפסו ב"הפרדס" – תשרי ה'תשל"א. לקו"ש חל"ט בהוספות ע'

256.

ושכבתם .. מחריד: בחוקתי כו, ו.

שבהחוקים, יצטרפו אליהם ויתקנו הפרצה, כי לב כל אחד ואחת בישראל ער הוא להשם ולתורתו אמת.

בכבוד ובאיחול לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, המצפה לבשורות טובות,

מנחם שניאורסאהן

ט'תתקיא

ב"ה, ראש חודש סיון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו די באטייליגטע אין דער יערלעכער אונטערנעמונג פון
נ.י. קאָמיטע פאַר דעם סעמינאַר למורות ובתי ספר
לנערות אין כפר חב"ד בארצנו הקדושה ת"י
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעפאַרשטייענדער אונטערנעמונג ביום
א' הבע"ל, אין דעם ערשטן טאָג פון די שלושת ימי הגבלה — די הכנה
טעג צו קבלת התורה —

יהי רצון אז די אונטערנעמונג זאָל דורכגעפירט ווערן בהצלחה און
זאָל פאַרווירקלעכן אַלע ערוואַרטונגען און נאָך מער.

ראש-חודש סיון — ווען דער דאָזיגער בריוו ווערט געשריבן — איז
דער טאָג ווען אידן זיינען געקומען צום באָרג סיני, אַלע פאַראייניגט און
פאַראיינציגט מיט איין געדאַנק און איין געפיל צו מקבל זיין די תורה
הקדושה, ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן דעם פסוק אין

לב .. ער: שה"ש ה, ב. וראה שהש"ר עה"פ.

ט'תתקיא

שלושת ימי הגבלה: ראה בארוכה שו"ע אדה"ז או"ח סר"ס תצד. נתבאר בלקו"ש
חי"ח ע' 18 ואילך.

ראש חודש סיון .. איז דער טאג כו': פרש"י עה"פ יתרו יט, א, משבת פו, ב. מכילתא
עה"פ.

אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן דעם פסוק: יתרו שם, ב. מכילתא ופרש"י

דער תורה: **ויחן שם ישראל** (כולם כאיש אחד בלב אחד) **נגד ההר**.
וואָרום די איינציגע זאך וואָס פאַרבינדט און פאַראייניגט און באַלעבט
אַלע אידן, אומעטום און אין אַלע צייטן, איז די תורה הקדושה, **תורת**
חיים, און אירע מצוות, וואָס אויף זיי שטייט **וחי בהם**.

און דאָס איז אויך דער אינהאַלט און צוועק פון אייער
אונטערנעמונג, וואָס פאַראייניגט די פרויען דאָ מיט זייערע שוועסטער
אין ארצנו הקדושה, שאַפנדיג די מיטלען צו העלפן וואָס מער אידישע
טעכטער צו באַקומען אַן אמת'ן תורה-חינוך, צו מקבל זיין די תורה און
צו פאַרשטאַרקן און פאַרשפּרייטן תורה און מצוות, וואָס, כידוע, האָבן
אידישע פרויען און טעכטער אין דעם אַ צענטראַלע און לעבנס-וויכטיגע
אויפגאַבע און אויפטו.

דער גרויסער זכות פון דער דאָזיגער אַרבעט זאָל אייך אַלעמען
ביישטיין געבענטשט צו ווערן צוזאַמען מיט אייערע בני-בית שיחיו אין
אַלץ וואָס מינוטיגט זיך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות און אַ פריילעכן יום-טוב פון
קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ט'תתקיב

ב"ה, ראש חודש סיון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר שניאור זלמן שי' מסחרי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו בקשר עם הפעולות ביחד עם ידידי חב"ד ואנשי כפר
חב"ד וכו'.

עה"פ. ריק"ד פ"ט, ט. דא"ז פ' השלום. וראה גם תנחומא באַבער יתרו ט. וראה לקו"ש
חכ"א שיהא א' וב' לפ' יתרו (ע' 100 ואילך).
כאיש אחד בלב אחד: פרש"י עה"פ שם. וראה מכילתא שם.
וחי בהם: אחרי יח, ה.

ט'תתקיב

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרכ, ובהנסמן
בהערות שם.

והנה בריחוק מקום קשה לתת מכאן הוראות בנוגע לאופן הפעולות, שהרי זה תלוי בכמה וכמה פרטים ובשינויים החלים מזמן לזמן. והעיקר שסומך אני על מר ועל עסקני חב"ד וצעירי אגודת חב"ד להתדבר ולהתייעץ ביניהם כיצד לכלכל הדברים על הצד היותר טוב והיותר מועיל, ויהי רצון שיקויים בהם ותשועה ברוב יועץ.

ואחרון אחרון חביב, כיון שנכנסנו לחודש השלישי, ועומדים ערב חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הנני בזה לאחל למר ולכל הנלויים אליו, בנוסח המסורתי, קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בכבוד ובברכה לאריכות ימים ושנים טובות וללכת מחיל אל חיל בפעולותיו לביסוס היהדות המסורתית ולחב"ד בפרט ובברכת החג.

ט'תתקיג

ב"ה, ימי ההגבלה, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח הרב, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ותשועה... יועץ: משלי יא, יד. כד, ו.
ואחרון אחרון חביב: פרש"י וישלח לג, ב (מב"ר פע"ח, ח).
מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופו. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנה
ס"א. רש"י.

ט'תתקיג

מצילים האגרת.

מריה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

תה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בברכת החג ובכבוד ובהוקרה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. כיון שכנראה יגיע מכתבי לאחר ערב חג השבועות, שלחתי גם כן מברק, ומצוטט בזה:

איחולי חג שמח וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולקיום ההבטחה וישבתם לבטח בארצכם ונפלו אויביכם לפניכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם.

בכבוד ובהוקרה ובברכה —

וטובים השנים מן האחד.

ט'תתקיד

בי"ח, ימי ההגבלה, היתש"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו'
מוהרש"ז שי שרגאי

שלום וברכה!

... לתוכן מכתבו, תמהתי בקראי מכתב כ', כיון שעל פי הידיעות ממקור שעד עתה הי' נאמן, הולכת ומתגברת בין קובעי הקו בזה בארץ ישראל הדיעה להחזיר ח"יו את חברון וסביבותי, אלא שמחפשים צורה חיצונית מתאימה, וד"ל.

ההבטחה: בחוקתי כו, ה. שם, ז. יכ.
וטובים השנים מן האחד: קהלת ד, ט.

ט'תתקיד

מוהרש"ז שרגאי: אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'שפד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתקלט.
להחזיר .. חברון: ראה גם לעיל אגרת ט'תקפו. ט'תריג. ט'תריח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת ט'תתקכו.

ט'תקטו

בי"ה, ימי ההגבלה, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אהרן שי' יריב

שלום וברכה!

הנני מאשר מכתבו מכ"ב אייר עם המצורף אליו, ותודה למר.
ותודה כפולה על שימת לבו לצרף הקטע בהמשך לשיחתנו.
ובמיוחד על כתבו שבענין הכי יכול להניח דעתי, שמפרש אני הסתמיות
במדה הכי טובה.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הנני בזה להביע ברכתי
בנוסח המסורתי —

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג.

נ.ב. בהמשך להכתוב בפנים מכתבי, ומענין לענין דומה, חבל על
אשר נדלפה לעתונים הידיעה ע"ד ההתערבות בסודאן.

לכתבו על דבר להתעקש בנוגע לקו התעלה וכולי, אף שאינני
סטרטאג גדול וכיו"ב הרי גם בשכל הפשוט אין ברירה בזה, שהרי אי
אפשר לעשות גבול באמצע שטח מבלי אחיזה כלשהי בתנאי השטח
במקום, זאת אומרת שאם ח"ו לא תעלת סואץ הרי זה נסיגה לגבול
מלאכותי שאפשר לשנותו משעה לשעה, ומה שחשוב עוד יותר שאי אפשר
להגן עליו כי אם במאמצים הכי גדולים, ובדרך הטבע הרי אי אפשר
להיות בטוח שאפילו מאמץ כזה יועיל. במלים אחרות, קביעת גבול כזה
הרי זה "הזמנה" לדיונים וסכסוכים ותיגרות וכו' בכל עת מצוא.

עוד להוסיף בזה, שכנראה ההתאמצות מצד אלה שהתחילו

ט'תקטו

מר אהרן יריב: אגרות נוספות אלי — לעיל אגרת ט'תשנ"ו, ובהנסמן בהערות שם.
להתעקש בנוגע לקו התעלה: ראה גם לקמן אגרת ט'תתקמ"ה. ט'תתקנ"ג. וראה גם
שיחת שי"פ מטו"מ; ש"פ ראה שנה זו. ועוד. וראה גם ספר "שלום שלום ואין שלום"
(ארה"ק, תשמ"ב) ע' 41 ואילך.

להתערב בהענין אך לאחרונה היא לא כל כך בשביל כיבוש נוסף, כי אם בשביל האפשריות להשתמש בהתעלה להאינטרסים שלהם. שמוזה מובן שבאם הצד שכנגד יבוא לידי החלטה שהשימוש בהתעלה אי אפשרי מפני שנהרס ונחרב, ואפילו לאחר השתדלות רבה לא תהי' מסוגלה כי אם לספינה הכי קטנה וכולי, סיכויים חשובים שחשבון זה ישפיע עליהם עכ"פ למעט ההתערבות שלהם. ובהמשך לשיחתי עם מר בענין דומה לזה, הרי השתדלות בכיוון האמור אינה דורשת מאמץ כל כך כמו ההפצצות וכולי, ואפשר לעשות הדבר באופן שלא להתגרות במי שאין כדאי להתגרות בו, ולא עוד [אלא ש]אפשר שיעשה על ידי "אחרים".

אסיים בהודעה על דבר עוד נחת רוח שגרמה לי שמועה בשבוע העבר שעל פי הנוהג עד עתה היו כאלה שרצו לארגן הפגנה רבתי ודוקא בפירסום הכי גדול וברעש הכי גדול להפעיל לחץ על הממשלה כאן, הממשלה אודותה דברנו, אלא ששאלו את השגריר ואסר זה עליהם. ויהי רצון שיהי' זה **מפנה** בגישה לענין ההפגנות וכולי, וכפי שדברנו בביקורו של מר כאן.

ותודה מראש למר על אישור מכתבי זה ובעיקר תגובתו גלוי' על כל הכתוב בו.

ט'תתקטז

ב"ה, ד' סיון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ז אייר נתקבל.

לארגן הפגנה רבתי: בתקופה זו ארגנו גורמים שונים בכר"כ מקומות הפגנות נגד הממשלה הרוסית בעד יציאתם של יהודי רוס', כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא בקריאה נגד עריכת הפגנות אלו. ראה שיחת ש"פ צו שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 856 ואילך). ועוד.

ט'תתקטז

מצילום האגרת. נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ס"ע שכו ואילך.

כמוכן כדאי לפרסם במכ"ע, אפילו באם זקוקים לעיבוד קצת –
ובלבד שיביא ליר"ש וכו'.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח הרב, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג,

מ. שניאורסאהן

ט'תקיד

[נוסח המברק הכללי לקראת חג השבועות, ה'תש"ל]

יומא טבא וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

מנחם שניאורסאהן

ט'תקיה

[נוסח המברק לאה"ק לקראת חג השבועות, ה'תש"ל]

יומא טבא וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ולקיום ההבטחה וישבתם לבטח בארצכם ונפלו אויביכם לפניכם
והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם.

מנחם שניאורסאהן

כדאי לפרסם כו': כנראה הכוונה לשיחות כ"ק אדמו"ר.

ט'תקיה

ההבטחה: בחוקותי כו', ה. שם, ז. יב.

תט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקיט

בי"ה, י"ט סיון, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ובו בקשת ברכה פ"נ מיום י"ד סיון,
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

ובמענה לשאלתו — כיון שאשתו תי' נמצאת כבר יותר מחמש שנים
בטפול רפואי, למה זה פתאום לנתח? ובכל אופן יתייעצו ויעשו כדעה
אחידה דשלשה רופאים מומחים.

מהנכון לבדוק התפילין שלו וכן המזוזות בדירתם שתהיינה כולם
כשירות כדין.

והעיקר — התחזקות בהנהגה בחיי היום יומים שתהא מתאימה
להוראות תורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם,
שנוסף על העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה הרי זה גם הדרך לקבלת הברכה
במצטרף להאדם.

בברכה.

ט'תתקכ

[כ"ף סיון, ה'תשי"ל]

נכון — שכאו"א מהמסיימות תי' — תפריש ביום ההוא לצדקה
פרוטה בבוקר — לפני הסיום ופרוטה — לאחריו.

ט'תתקיט

נאמר: אחרי יח, ה.

ט'תתקכ

מענה למורות Pre 1-A רבית רבקה בברוקלין, על הודעתן ע"ד חג הסיום שלהן ביום
כ"א סיון. ונכתבה על גליון המכתב מיום כ"ף סיון.

המורות תי' תבארנה להן — לפי ערכן — המאמר (היום יום —
 דיום הני"ל) י"א איד .. מאלקות".
 אזכירן עה"צ לתוכן הפ"נ, ותבשי"ט.

ט'תתקכא

ב"ה, כ"ה סיון, ה'תש"ל
 ברוקלין, נ.י.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ, משכיל על דבר טוב,
 עוסק בצרכי ציבור, רב פעלים ובעל מדות
 מוהר"י שי גרונפלד

שלום וברכה!

הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכי' מוהר"ר חיים מרדכי
 אייזיק שי' חדקוב מסר לי תוכן השיחה וגם בקשת ברכה פ"נ, שייקרא
 על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל הענינים.

ותיתי לי' זכות פעולותיו לביטול הגזירה האיומה דמיהו יהודי,
 אשר מעת היות ישראל לעם לא הי' כזה לתת לגויים תעודה שהם
 יהודים, תעודה חתומה בגושפנקא וכי' וכי', וכפי המצב עתה גם
 בגושפנקא דתית. ודעת לנבון נקל שלולא טשטוש הבעי' כאילו זהו ענין
 של מפלגה או עימות כוחות ויוקרה וכי', הרי כל אחד ואחת ישר הולך
 לא הי' זקוק לביאור ושידול בזה. ובודאי לדכוותי דמר האריכות בזה
 אין בה צורך כלל.

בטוחני שכת"ר ימשיך בזה ביתר שאת וביתר עז, ויהי רצון שיבוטל
 הדבר בקרוב ממש, ומתוך קירוב לבבות אמיתי של בני ישראל מן הקצה
 אל הקצה. וזכות הרבים בענין חיוני זה מסייעתו להצלחת בזה ולהוסיף
 ברכת השי"ת בכל המצטרך לו ולבני ביתו שי' בגשם וברוח.

בכבוד ובברכת הצלחה בהאמור ולבשורות טובות.

המאמר: א' איד ניש ער וויל און ניש ער קאן זיין ח"ו א' נפרד מאלקות.

ט'תתקכא

הגזירה האיומה דמיהו יהודי: ראה גם לעיל אגרת ט'תתפט, ובהנסמן בהערות שם.

תיא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תקכב

ב"ה, כ"ה סיון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד די"ר מנחם שי' זהרי
ת.ד. 7111 ירושלים

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"י"ג סיון,

ידוע ומפורסם שאינני משתתף בסימפוזיונים, קובצים או מאספים
וכדומה. וכרשום בזכרוני הי' זה גם כן תוכן שיחתנו עם ידידנו מר שמחה
שי' רז.

בתודה על מחשבתו הרצוי' ובכבוד ובברכה.

ט'תקכג

ב"ה, כ"ה סיון, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ירחמיאל שי' בריקס

שלום וברכה!

איך באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בוך "על קידוש השם",
מיט דעם באגלייט־בריוו, אין וועלכן איר שרייבט בשורות וועגן אייערע
קינדער שיחיו, צווישן אנדערעס — און דאָס איז פאַרשטייט זיך דער
עיקר — אַז זיי פירן אַן אידישן אַרט לעבן, לויט די אָנווייזונגען פון דער
תורה הקדושה; וואָס זי ווערט אָנגערופן תורת־חיים — אַ תורה
(=הוראה) וואָס ווייזט ווי אַ איד דאַרף לעבן.

ט'תקכב

שאינני משתתף בו': ראה גם לעיל אגרת ט'תשעז, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תקכג

מר ירחמיאל בריקס: אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ג אגרת ח'תתיח.
תורה (=הוראה): ראה רד"ק לתהלים יט, ת. ספר השרשים שלו ערך ירה. גו"א ר"פ
בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, כ.

דער אויבערשטער זאָל העלפֿן, אַז איר און אייער פרוי תח"י זאָלן
האַבן אמת אידישע נחת פון זיי.

צו אייער שרייבן וועגן סיכסוך וואָס איר האָט מיט אייער שותף,
איז כדאי זיך דורכרעדן מיט אַ רב וועגן אייערע אויסזיכטן צו מצליח
זיין אין אַ דין־תורה באַ רבנים, און טאָן לויט דער עצה פון דעם רב.

איך פערזענלעך קען ניט אייער שותף. און בכלל געהערן אַזעלכע
ענינים צו אַ רב מורה־הוראה בפועל, ווי עס פירט זיך באַ אידן.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. בייגעלעגט איז אַ טשעק צו דעקן די הוצאה פון איבערשיקן
דעם בוך.

ט'תתקכד

ב"ה, ערש"ק מברכים תמוז, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שניאור זלמן ש"י מסחרי

שלום וברכה!

בודאי קבל מכתבי הקודמים, ועתה באתי לאשר בתודה מכתבו מ"י
סיון, בו כותב על דבר ההכנות לבר־מצוה קולקטיבי ב"ב תמוז הבע"ל,
בהמשך למה שכותב ע"ד הבר־מצוה של נכדו רזי ש"י, ופעולות אגודת
ידידי חב"ד וצעירי חב"ד.

ותקותי שיהי' לכל זה המשך טוב, והעיקר שהבר־מצוה קולקטיבי
יהי' בהצלחה רבה בכל המובנים. והרי זכות הרבים מסייעת את כל אלה
המשתדלים בזה. ועוד ועיקר שיקויימו כל הברכות שמברכים את

ט'תתקכד

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תרב, ובהנסמן
בהערות שם.

לבר־מצוה קולקטיבי: עבור יתומי המלחמות והחבלנות בארה"ק. ראה גם להלן
אגרת ט'תתקכט.

הבר־מצוה של נכדו רזי: ראה גם לעיל אגרת ט'תתעד.

כ"ק אדמו"ר זי"ע תיג

הברימצוה, ברכות בגשם וברכות ברוח, שיגדלו כל אחד ואחד מהם וישאו בצדק ובגאון השם המסורתי "בן אברהם יצחק ויעקב".
בכבוד ובברכה.

ט'תקכה

ב"ה, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, פי קרח, היתש"ל
ברוקליו, נ"י.

תלמידי ישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש לחג הסיום,
מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה לחידועה על דבר חגיגת הסיום, יהי רצון שתהי' בשעה טובה
ומוצלחת.

ועל פי מאמר הידוע של רבנו הזקן, בעל התניא (פוסק בפנימיות
התורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) – "מידאָרף לעבן מיט דער
צי"ט", פירושו – על פי תוכן פרשת השבוע, בודאי תהי' החגיגה מוארה
וחדורה באור וחיות פרשת שבוע זה, שנקודתה סיפור ענין המחלוקת
דקרח ועדתו נגד משה אשר אמת ותורתו אמת.

והענין הוא – על פי מה שהעידו חכמינו ז"ל אשר קרח פקח הי',

שהוכפל .. טוב: טוב לשמים וטוב לבריות (ראה קידושין (מ, א). אוה"ת בראשית
(לד, א)).

חגיגת הסיום: להעיר ממחז"ל שעושין סעודה לגמרה של תורה (קהלת רבה
בתחלתו).

מאמר הידוע: קונטרס ביקור שיקאגא ע' 7 (סי השיחות תשי"ב ע' 29).
פקח הי': במדב"ר פי"ח, ח.

ט'תקכה

נרפסה בלקו"ש ח"ח ע' 323 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
יום ג' שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).
אוה"ח בראשית: וראה גם בהגמון בלקו"ש חל"ו ע' 253.
קהלת רבה בתחלתו: וראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 229 הערה 6. וש"נ.
משה .. אמת: ב"ב עד, א. ועוד. הגמון בלקו"ש ח"ח ע' 103 הערה 10.

זאת אומרת אשר הטענות שלו הן טענות שכליות ולא עוד אלא שיש קא סלקא דעתך שיש להן מקום בשכל דתורה. שעל פי זה מובן — שזקוקים היו לנס ובריאה אשר יברא הו' ויוכיח אמתית תורת אמת.

ואחד הביאורים בזה מיוסד בסיפור רבותינו ז"ל אשר התחלת הטענה של קרח היתה: טלית שכולה תכלת תהא פטורה מציצית, ואם כן כיון שכל העדה כולם קדושים אין זקוקים לכהונת אהרן, ובלשון הכתוב — מדוע תתנשאו.

נקודת הטענה בנוגע לעבודת האדם את קונו ה' יתברך ויתעלה היא, אשר כשענין הקדושה הוא באופן מקיף כדוגמת טלית המקיפה את האדם ראשו ורובו, גם זה מספיק ואין זקוקים לציצית, חוטין הקשורים על כנפי הבגד שזהו דוגמא להמשיך מהמקיף ולבוש בפנימיות האדם, ומכאן לכהונת אהרן, אשר כיון שכל העדה כולם קדושים, אף על פי שכמה שעות ביום עסוקים בעניני פרנסה, עסק על פי תורה, וכמו שנאמר וברכך ה' בכל אשר תעשה, ולאחרי זה — בכמה עניני רשות, כמו אכילה ושתי וכו', שגם זה הוא על פי תורה אלא שצריכה להיות בזה הנהגה דכל מעשיך לשם שמים — הנה די בזה.

ומענת משה רבנו ה' אשר מוכרחת ההשפעה גם בפנימיות, ואשר צריך להיות כהן וכהן גדול עליו נאמר ומן המקדש לא יצא, זאת אומרת אשר כל עניניו הם בקודש ובמקדש בגלוי, ואדרבה דוקא באופן כזה נמשכת הקדושה בפנימיות גם בשעות היום שעסוקים בדברי הרשות, לא לבד שכל המעשים הם לשם שמים, אלא עוד יתירה מזו, בכל דרכיך דעהו

בסיפור רבותינו: פרש"י ר"פ קרח (וראה מדרש רבה ותנחומא שם).

נקודת הטענה: ראה לקו"ש ר"פ קרח. שם שלח (מו, ג) ועוד.

אשר תעשה: ראה קונטרס ומעין מ"ז ואילך.

לשם שמים .. דעהו: ראה טוש"ע או"ח סרלי"א.

ובריאה אשר יברא הו': קרח טז, ל.

ואחד הביאורים בזה: ראה גם לקו"ש שם ע' 102 ואילך. וש"נ.

ובלשון הכתוב: שם, ג.

טלית המקיפה .. ראשו ורובו: ראה שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת סימן ש"א סל"ה,

ובקו"א שם ריש ס"ק ח'. וש"נ.

וברכך .. אשר תעשה: פ' ראה טז, יח.

דכל מעשיך לשם שמים: אבות פ"ב מ"ב.

עליו נאמר: אמר כא, יב.

בכל .. דעהו: משלי ג, ה.

ועד — ללימוד התורה וקיום המצוות בפועל במשך רוב היום ככולו. ואז גם הטלית יש בה קדושה וקדושת כל העדה היא בגלוי, וכמבואר בארוכה בדרושי רבותינו נשיאינו.

על פי האמור מובן אשר תפקיד קדוש על תלמיד ישיבה בכלל ותלמידי ישיבת תומכי־תמימים בפרט, שעליהם להראות התמימות והשלימות בכל הענינים, שתלמיד ישיבה צריכה להיות תורתו אומנתו, ועל ידי זה מתוספת קדושה בכל השייכים להישיבה והתומכים בהישיבה עליהם נאמר ותומכי מאושר, נוסף על אשר על ידי זה הקדושה שבכל אחד ואחד מהם עומדת בגלוי ובפועל.

ויהי רצון אשר כל אחד ואחד מהמסיימים, בתוככי כל תלמידי תומכי־תמימים בכל מקום שהם, ימלא התפקיד האמור, כתקות מייסדי הישיבה רבותינו נשיאינו, ויהיו לתפארת ההורים, הרמייים והמשפיעים והמנחלים — שליט"א.

וההוספה בהידור בלימוד התורה הנגלית והפנימית ביראת שמים, לימוד המביא לידי מעשה קיום המצוות בפועל, תמהר קץ גלותנו ותביא הגאולה האמיתית והשלמה, אשר אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יודא וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

שתלמיד .. אומנתו: להעיר מהלי ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ה: אבל אם כו' חייב לעסוק בתורה יומם ולילה ממש בכל ענין. ועיין קונטרס עץ החיים סכ"ב ואילך בנוגע ללימוד החסידות.

אלקים .. בה: תהלים סט, לר"ל.

וירשוה .. עבדיו .. ואוהבי: תורה (מורשה קהלת יעקב — סנה' נט, א), עבודה, גמילות חסדים (שפנימיותם — אהבה (אגה"ק סט"ו — קכג, א)).

עליהם נאמר: משלי שם, יח. וראה זח"ג נג, ב.

לימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

תהלים סט: ראה לעיל אגרת ט'תתעצ הערה ד"ה תהלים סט.

מורשה קהלת יעקב: ברכה לג, ד.

ט'תתקכו

בי"ה, יום שלישי, שלישי בתמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב ...

ובימים שלפני ימי חג הגאולה יביג תמוז, ובפרט ומתחיל מיום השלישי בחודש זה, אשר אז (בשנת המאסר והגאולה — שנת ה'תש"ז) "פנה (כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל הגאולה) אל קהל העומדים שם ללותו ויאמר (בתוך שאר העניינים):

... "נא אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבען אין גלות ושעבוד מלכיות, אָבער אונזערע נשמות האָט מען אין גלות ניט פאַר טריבען און אין שעבוד מלכיות ניט איבערגעגעבען, מיר דאָרפן זאָגען גלוי לעין כל, אַז וואָס עס איז נוגע צו אונזער דת, תורה ומצות ומנהגי ישראל, האָבען מיר אידען אויף זיך ניט קיין דעה זאָגער".

יהי רצון שיתעורר כל אחד ואחת מאתנו, בתוככי כל ישראל, להתחזק ולהוסיף בכל עניני דתנו, תורה ומצות ומנהגי ישראל

יום שלישי, שלישי: שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות (קדושין מ, א. אוה"ת בראשית לד, א).
שלישי בתמוז: תחילת גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה קונטרס יד — יביג תמוז תרצ"א).

פנה .. זאָגער: רשימה בתחלת קונטרס הנ"ל.
נאָר אונזערע גופים כו': ראה ויק"ר ספ"ג: במסים וארנוניות כו' את מלך עלינו אבל לדבר הזה כו' את אחד כלב שוין (ובבחי ר"פ מטות — דכן הוא לכל התומ"צ). ועי"פ משי"כ בפנים מובן זה דמשווה לכלב דוקא, כי הוא חצוף (שמו"ר פמ"ב, ט) — לצוות מה שאין ברשותו. וראה סנהדרין קה, סע"א (וכן ע"ז מו, רע"א ותמורה כח, ב — שצ"ל בשניהם: פני מלך כו' — ראה סי' חסרונות הש"ס).

ט'תתקכו

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 342 והושלמה ע"פ צילום האגרת. שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). אוה"ת בראשית: וראה גם בהנסמן בלקו"ש חל"ו ע' 253. קונטרס יד: נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א (קעה, א ואילך). סה"מ תרפ"ז ס"ע קעה ואילך (ורשימת המאסר והחופש — שם בהוספות ע' רצב). רשימה .. הנ"ל: סה"מ קונטרסים שם קעה, ב. תרפ"ז שם ע' קצו.

— המתחלקים בשלשת הסוגים, שלשה הדברים עליהם העולם
(בכלל והאדם — בפרט) עומד: תורה ועבודה (תפלה) וגמילות חסדים
(כולל כל המצוות),

וימשיך ההתעוררות בפועל ובמעשה שהוא העיקר — בחיי יום יום,
שיהי' עוסק "בתורה ועבודה שבלב זו תפלה, ומקיים את המצוות באמונה
טהורה בקבלת עומ"ש, ואינו מתפעל כלל משום מניעה ועיכוב",

וזה גם יקרב וימהר קיום היעוד: כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי
יודא וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

בברכה

מ. שניאורסאהן

* * *

ההצעה דבנחלת הר חב"ד נכונה וטובה היא ותהא בהצלחה.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

שלשה .. חסדים: אבות פ"א מ"ב.
והאדם: הנקרא עולם קטן (תנחומא פקודי ג).
תפלה: שבמקום קרבנות תקנוה (ברכות כו, סע"א. זח"ב כ, ב. רמב"ם ה"ל תפלה
פ"א, ה"ה).
כולל כל המצוות: דכולם נקראים צדקה (לקו"ת שלח מט, ב. אמור לד, ב).
בתורה .. ועיכוב: רד"ה ברוך הגומל — הראשון — דייג תמוז תרפ"ז.
וזה גם יקרב .. היעוד: ע"ד מדה כנגד מדה (משנה ספ"א דסוטה, דרמ"צ ד"ה
לרוקע): **ירשוה** — תורה, מורשה קהלת יעקב (סנה' נט, א), **עבדיו** — עבודה, **ואהבי**
— פנימיות החסד (אגה"ק סט"ו).
היעוד: תהלים סט, לר"ל.

דכולם נקראים צדקה: ראה גם בהנסמן בלקו"ש חב"ד ע' 418 הערה ד"ה גמילות
חסדים (מצוות).

ובמעשה שהוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.
רד"ה .. תרפ"ז: סה"מ קונטרסים שם קפג, סע"א. תרפ"ז שם ריש ע' רט.
ועבודה .. תפלה: תענית ב, א.
דרמ"צ ד"ה לרוקע: קנט, סע"ב ואילך.
מורשה קהלת יעקב: ברכה לג, ד.
תהלים סט: ראה לעיל אגרת ט'תתענז הערה ד"ה תהלים סט.
ההצעה דבנחלת הר חב"ד .. בכהנ"ל: קטע זה — להור"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יוסף ש"י הרטמן על שאלתו באם להתיישב בנה"ח, שהוקם ז"ע (ראה לעיל אגרת
ט'תרנ"ד, ובהנסמן בהערות שם). אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ אגרת ז'תשמג.

ט'תתקכז

ב"ה, ג' תמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אליעזר ש"י לבנה

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו.

ולנקודה העקרית אשר בו, בנוגע לחברון והתנחלות בה, לפלא קצת אשר אף שנמצא מר על אתר כנראה לא ידוע לו אשר מראש ולכתחילה לא הסכימו ע"ז ולא נתקבל ענין האמור אצל חלק חשוב מאותם הקובעים ענינים אלו בארצנו, ואלה התומכים בהם הלכו ורבו, ולאחרונה כנראה ידם על העליונה והולכת ומתגברת.

במלים אחרות, כנראה שכל הענין איננו מעשי כלל, אלא שבעקבות המצב והיחסים בין המפלגות ובתוך המפלגות לא ברור באיזה סגנון ובאיזה אופן יבטלו הדבר. אבל כאמור אין זה אלא בנוגע לצורה החיצונית של הביטול ולא בנוגע לענין עצמו.

אין כוונתי לפרסם דברים אלו, שהרי א) אין עניני להלחם בממשלת ישראל בדברים כאלו אפילו באם היו סיכויים טובים לתוצאות; ב) בדרך הטבע ובהמצב הפוליטי בארץ ישראל כעת, אינני רואה כל סיכויים שתכנית ההתנחלות בחברון תבוא בפועל, על כל פנים בעתיד הקרוב, והלואי שאתבדה.

מובן כאב הלב וצער העמוק על הני"ל, שבטוחני שזהו צערם של רוב מנין ורוב בנין של עמנו בני ישראל בכל מקום שהם. אבל למרבה הצער לא זהו הקובע כמה וכמה ענינים חשובים. ועד כדי כך שנעשו בזה דברים שלא הי' בהם כל צורך כלל וכלל ונוגעים בכבוד עם ישראל ועוד יותר וכו'.

ט'תתקכז

מר אליעזר לבנה: ממייסדי התנועה למען ארץ ישראל השלימה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ח אגרת ר'תשסה, ובהנסמן בהערות שם.
בנוגע לחברון: ראה גם לעיל אגרת ט'תתקכ"ד, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם שיחת ש"פ עקב שנה זו (שיחות קודש ה'תש"ל ח"ב ע' 460 ואילך). "דעת תורה בעניני המצב בארץ הקודש" פרק יג.

ולדוגמא בענין חברון עצמו:

עד עתה לא קבלתי ביאור, על כל פנים קצת ביאור, מה הי' ההכרח **להחליט בפומבי בשיבת הממשלה ולפרסמה** וכולי כשדובר ע"ד חברון, אשר ירשו בעוד זמן בנין דירות בשטח **הסמוך** לחברון; במלים אחרות הכרזה בשם כל העם היושב בציון אשר בחברון עצמה אסורה דירת בן ישראל! ומוכן הטעם – כי שייכת היא לאלה היושבים בה עתה, ובסגנון התנכ"י "רצחת וגם ירשת", שהרי על ידי רציחה כפשוטה גורשו בני ישראל מעיר האבות. וה"נחמה" שבהחלטה האמורה, כפי שהביאו לי הבשורה ע"ד הנצחון הגדול בהחלטה זו, שהחליטו סוף סוף ליישב יהודים מחוץ לחברון, הרי מלכתחילה ידעו שגם בזה זקוקים יהיו לקבל אישור מכמה מעצמות, ובעיקר מוואשינגטון והסטייט דפארטמנט (משרד החוץ), אשר מנהגו הוא שכל הויתורים מצד ישראל מתקבלים תיכף ומיד ואין שייך בזה חזרה וחרטה, מה שאין כן תביעות ישראל דנים בהן בשקוי"ט ארוכה וכו' וכו'. והרי יכלו לעשות זה בחשאי – וכמו בירושלים – ולא **לקבוע ולפרסם** האיסור שבחברון ומטעם כל השרים! שאלתי שאלה האמורה לפני כמה וכמה שבועות, וכנ"ל עד עתה לא קבלתי **שום** הסברה. ואין להאריך בדבר המצער.

כאמור לעיל, מכתבי זה הוא בשביל מר ובשביל אלו שיראה בעיניו שיש תועלת שידעו מתוכנו, אבל לא לפרסום בעתונות, כי אין כוונתי בזה למלחמה נגד הממשלה.

אשתמש בהזדמנות זו, ובהפתעה הנעימה לקבל מכתב ממר לאחר ההפסק הכי ארוך מעת ביקורו כאן, למלא חובה נעימה **להביע תודתי** על אשר הגין עלי מהמאמר הראשי שנדפס ב"הארץ", ובפרט שכבודי אין נוגע בזה כל כך, שהרי הורגלתי "בתגובות" כאלו נגדי ובחריפות יותר עוד מנעורי כשגרת במדינת מועצות הברית והייתי בן הבכור להרב הראשי בעיר מחוזי, וכיון שהיו לי מכירים בין הסטודנטים וכו' הרי מוכן שבעת ויכוחים וכו' התקיפו "גם" אותי, ואדרבה כיון שהיו לי ידיעות גם

מה הי' ההכרח כו': ראה גם שיחת ש"פ נח ה'תשל"א (שיחות קודש ה'תשל"א ח"א ע' 184).

"רצחת וגם ירשת": מלכים"א כא, יט. וראה גם לעיל אגרת ט'תתמב, ובהנמקן בהערה שם.

שהרי הורגלתי כו': ראה גם שיחת כ"ף מנחם-אב ה'תשל"ט (שיחות קודש ה'תשל"ט ח"ג ע' 565).

בשטחים בהם למדו סטודנטים האמורים, ומהם יעווסקים, קומוניסטים וכולי.

אלא מה שנוגע לי הוא ענין הפצת היהדות, ולכל לראש מבצע תפילין, שזכיתי שדברי התעוררות שלי בזה מתקבלים בין כמה חוגים, וכיון שהתקיפו אותי בעתון וכו' הרי יש כאלה שבאים למסקנה מזה שאין להניח תפילין ח"ו שהרי יוזם הפעולה נכתב עליו ככה וככה בעתון פלוני ועודנו עומד ומדבר ומעודד שיניחו תפילין.

התקוה שבזה לא תזיק ההתקפה כיון שאין כל הקשר שכלי וש"יכות בין שני הענינים] — שאפילו באם היתה ההתקפה צודקת על מאה אחוז, מהי הש"יכות לקיום מצות תפילין הכתובה בתורתנו, תורת חיים ותורת אמת, בארבע מקומות בתורה שבכתב ובריבוי מקומות בתורה שבעל פה וכו' וכו'] — ברם לצערנו חיים אנו בדור תהפוכות, שלא כל הענינים נחתכים דוקא על פי שכל והגיון מדויק. ובדאי לדכוותי דמר אין צורך להאריך בזה.

בכבוד ובברכה.

ט'תתקכח

ב"ה, ט' תמוז, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מעש"ק, ואזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר למילוי משאלות לבבו לטובה בענינים שכותב.

ולדכוותי בודאי למותר להדגיש שהפצת היהדות המסורתית בכל מקום שידו מגעת, נוסף על העיקר קיום מצות ואהבת לרעך כמוך שהוא כלל גדול בתורה, הרי זה גם כן הדרך להרבות בברכת ה' בהמצטרך לו,

מבצע תפילין: ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנמקן בהערות שם.
בארבע מקומות: בא יג, ט. שם, טז. דאתחנן ו, ח. עקב יא, יח.

ט'תתקכח

ואהבת .. כלל גדול בתורה: קדושים יט, יח. תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ.

תכא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ובנוסח חכמינו ז"ל: נפשו של עני (כולל גם עני בדעת) [היתה מפרכסת לצאת מן הרעב ו]נתת לו פרנסה והחיית אותו (כולל פרנסה רוחנית) חייד שאני מחזיר לך כולי (תנחומא פ' משפטים עה"פ אם כסף תלוה).

ויהי רצון שיבשר בשורות טובות בכל האמור, מתוך בריאות הנכונה — ולהעיר מדברי המורה הגדול הרמב"ם: היות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא (הלכות דיעות ריש פ"ד) —

ובשמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ט'תקכט

ב"ה, י' תמוז, תש"ל
ברוקלין.

אל הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק היום בקשר לחגיגת הבר מצוה:

ב"ה.

לכל אחד ואחד מהברי מצוה
יתומי המלחמות והתבלנות בארצנו הקדושה שליט"א.

שלום רב וברכה!

ביום זה הבהיר, יום הולדת וגאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר מסר נפשו על התורה ומצוותי וטובת בני ישראל הגשמיית והרוחניית, אביע השתתפותי הנפשית בשמחתך לרגל הגיעך לעונת בר מצוה,

עני בדעת: ראה נדרים מא, א. כתובות סח, א. זח"ג רעג, ב.
תנחומא פ' משפטים: סימן טו.
עה"פ: משפטים כב, כד.

ויהי רצון שתקבל עליך עול תורתנו תורת חיים ומצוותי בשמחה ותקיימם מתוך בריאות ומנוחה, כי יתן ה' שלום בארץ, וגדול זכות התורה והמצוות להגן על הארץ ועמנו בכל מקום שהם ולהפיל אימתה ופחד על כל אויב וצר, וסגולה מיוחדת במצות תפילין אשר כהודעת חז"ל כל עמי הארץ יראו ממך ומביאה נצחון לאנשי המלחמה, ובכל זה תגרום נחת רוח לאביך ה' יקום דמו, אשר מעולם האמת בו הוא נמצא משגיח בהנעשה את ילדיו, מתענג עונג רב בהנהגתם הטובה ושמח שמחה גדולה בראותו אשר הולכים הם מחיל אל חיל בתורתנו ותורת אמת ומצוותי.

ועיי כל זה גם מקרבים קיום היעוד כי אלקים יושיע ציון ויבנה עיר יודא וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

בברכת מזל טוב ולכל המשפחה שליט"א,

מנחם שניאורסאהן

בברכת חג הגאולה,

מזכיר

ט'תתקכט

כי יתן ה' שלום בארץ: ע"פ לשון הכתוב — בחוקתי כו, ו. ולהפיל אימתה ופחד: ע"פ לשון הכתוב — בשלח טו, טז. כהודעת חז"ל: ברכות ו, א. כל עמי הארץ יראו ממך: ע"פ לשון הכתוב — תבוא כח, י. ומביאה נצחון: ראה ה' קטנות להרא"ש — ה' תפילין סט"ו. מחזיק אל חיל: תהלים פד, ה. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

היעוד: תהלים סט, לר"ז. וראה לעיל אגרת ט'תתעז הערה ד"ה תהלים סט.

תכג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקל

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ל
ברוקלין.

אל בוגרי בית ספר למלאכה אשר בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבriק להם היום
במענה למברקם:

תהא מסיבתם בהצלחה ובפרט בביסוס חייהם על יסודי התורה
והמצוות חדורים אור החסידות מתאים לתקוות בעל הגאולה.

/מקום החתימה/

בטח יודיעו ע"ד הנעשה בהנ"ל, וכן יאשרו קבלת המברק. ותי"ח מראש.

בברכת חג הגאולה,

ש. מ. סימפסון — מזכיר

ט'תתקלא

ב"ה, ערב ימי חג הגאולה
יב"ג תמוז, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"י בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

לקראת ימי הגאולה, יב"ג תמוז, ה'תשי"ל, שלוחה בזה איחולי

ט'תתקל

נרפסה כ"מקדש מלך" ח"ג ע' רצא ואילך.

ט'תתקלא

מו"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנשמך
בהערות שם.

תכד

אגרות־קודש (ט'תתקלב)

לבביים לחג הגאולה, ולקיום בקרוב ממש דהיעוד דאלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

בהוקרה ובכבוד ובברכת החג.

נ.ב. באשר רצוני אשר עוד בימי הגאולה תגיע אליו ברכתי, הברכתי כדלהלן:

איחולי לבביים לחג הגאולה ולקיום בקרוב ממש דהיעוד דאלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה. חתימתי.

ט'תתקלב

[נוסח המברק לקראת חג הגאולה י"ב־י"ג תמוז, ה'תשי"ל]

התוועדות פעילות ולהמשיכן בכל השנה, ובברכת חג הגאולה, ולקיום בקרוב ממש דהיעוד דאלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

מנחם שניאורסאהן

דהיעוד: תהלים סט, לר"ז. וראה לעיל אגרת ט'תתע"ח הערה ד"ה תהלים סט.

ט'תתקלב

דהיעוד: תהלים סט, לר"ז. וראה לעיל אגרת ט'תתע"ח הערה ד"ה תהלים סט.

תכה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקלג

בי"ה, ט"ו תמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר שמעון מנחם שי
מושב אביבים, מרום הגליל

שלום וברכה!

קבלתי מכתבך מאסרו חג השבועות, זמן מתן תורתנו.

ואתחיל באיחולים לבנייך לך ולכל שאר התושבים שליט"א, תושבי
המקום מושב אביבים בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על
ידי משיח צדקנו.

ולאחרי המאורע המבהיל שקרה לא עתה ולא עלינו (וה' יקום דמי
הנרצחים וכו' ותהא נשמתם צרורה בצרור החיים),

ט'תתקלג

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 397. וב"בטאון חב"ד" אלול תש"ל, גליון
לא (12) ע' 57.

העתק ממכתב זה נשלח אל הנהלת צעירי אגודת חב"ד, כפר חב"ד:

מצורף בזה העתק מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א למר שמעון מנחם שי ממושב
אביבים.

ובקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א שבשליחותו יבקרו שם ויביאו מזוזות בדוקות לכל
הדורש, ובהדגשה שהוא בשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל הדורש. והרי ידועה סגולת
מצות מזוזה השומרת על הבית ועל הנמצאים בבית.

נכון שיביאו אתם גם כן תפלין בדוקים, וכל הדורש אותם ימכרו לו במחירים
מינימאליים.

ועוד ועיקר שבשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א מצוי"ב המחאה להשתתפות בריפוי
הפצועים שליט"א במאורע לי"ע ולי"ע, בברכה שיהי רצון שתהי רפואתם קרובה וגם
שלימה.

ידועה סגולת מצות מזוזה: ראה ע"ז יא, א. מנחות לג, ריש ע"ב. ירושלמי פאה פ"א
ה"א. זהר ח"ב לו, רע"א. ח"ג רסג, ב. שם רסו, א. ועוד. טור יו"ד סרפ"ה (וראה דרכי
משה (ורמ"א) שם). ובארוכה בלקו"ש ח"ט שיחה ה' לפ' עקב (ע' 121 ואילך), ובהערות
שם.

המאורע המבהיל: התקפת מחבלים מרצחים ביום ט"ז אייר שנה זו, בה נרצחו 12
ילדים ומבוגרים של המושב, הי"ד.

ותהא נשמתם צרורה בצרור החיים: ע"פ שמואל"א כה, כט.

יקויים בכל אחד ואחת, ובפרט ההורים, בתוככי כל התושבים, מאמר קדושי עליון צדיקי עם בני ישראל בדורות שלפנינו, אשר התפללו לשלום כל אחד ואחת מישראל בכל מקום שהם, וזכותם מגינה גם עתה, ובפרט זכות פעולותיהם באהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל,

אשר מי שמדת הדין פגעה בו רחמנא ליצלן, הנה לאחרי זה מתעוררת מדת הרחמים, רחמיו של הקדוש ברוך הוא, שהיא בלי גבול, ובלשון הכתוב נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה, להשפיע להם ברכה ישועה והצלחה בהמצטרך להם ולבני ביתם שיחיו,

וביחוד בנוגע לתושבי ארצנו הקדושה, אשר זכות ארץ הקודש מגינה ומצילה.

במטותא למסור איחולי וברכתי לכל תושבי אביבים שיחיו, ויהי רצון שכל אחד ואחת יבשרו אך טוב.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בעת רצון אזכירך ואת זוגתך תחי' בתפילה מתאים לתוכן ומתבדך. ומהנכון שעל כל דלתות ביתכם תהיינה מזוזות בדוקות ותהדרו בהנחת תפילין שגם הם תהיינה בדוקות. וסגולה מיוחדת בדיוק מצוות אלו כמבואר בתורתנו הקדושה.

מאמר קדושי עליון: ראה גם לעיל אגרת ט'תשטו, ובהנסמן בהערות שם.
 ובלשון הכתוב: ישעי' נח, יד. שבת קיח, סע"א.
 וסגולה מיוחדת בדיוק מצוות אלו: ראה מנחות מג, ב. רמב"ם הל' מזוזה פ"ו ה"ג (הובא ונתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ט שיחה ב' לפ' עקב — ע' 61 ואילך).
 בנוגע למזוזה כפרט — ראה בהנסמן לעיל (ע' תכה) הערה ד"ה ידועה סגולת מצות מזוזה. בנוגע לתפילין כפרט — ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תתקלד

ב"ה, ט"ז תמוז, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מר משה ש"י לוי

שלום וברכה!

על ידי ידידנו מר שלמה ש"י מידנצ'יק קבלתי בקשת ברכה עבורו
להטבת הבריאות ולרפואה, ואזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ויהי רצון שכשם שקבלתי הבקשה כן אקבל בשורות טובות בהאמור.

ופעילותו להגנת עם קדוש היושב בארץ הקודש תעמוד לו למהר
רפואתו שתהי' קרובה וגם שלימה, ויבורך בכל טוב בהמצטרך לו ולבני
ביתו ש"י.

ואם המגין על נפש אחת מישראל הרי זה כמגין על עולם מלא, על
אחת כמה אלה אשר החשגחה העליונה מסרה להם התפקיד האחראי
להגן על רבבות אלפי ישראל.

ארשה לעצמי להוסיף שורות אחדות, ותקותי אשר יקבל הדברים
בסבר פנים יפות ובלבביות, כפי שנאמרו.

כבר מלתי אמורה בכמה הזדמנויות על דבר גודל ענין מצות
התפילין. ואף שכל מצוה ומצוה גדולה וחשובה ובעלת ערך הכי נעלה,
ציוויו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר בחסדו הגדול
ובטובו האינסופי נתן לישראל עם קרובו את התורה ומצוותי, והודיע
אשר מתענג הוא כאשר בן ובת ישראל מקיימים רצונו,

הרי רצה הקב"ה, מצוה המצוות, וחילק אותן לכמה סוגים, והודיע
בתורתנו הנקראת תורה אור, המאירה לאדם דרכו בחיים, סגולות
מיוחדות אשר בכל מצוה ומצוה.

ט'תתקלד

המגין עולם מלא: ראה סנהדרין לו, א (כמשנה).
כבר מלתי אמורה: ראה גם לעיל אגרת ט'תולה, ובהנסמן בהערות שם.
והודיע: ראה תוי"ב ופרש"י עה"פ ויקרא א, ט. ספרי (ופרש"י) עה"פ פינחס כח, ח.
ועוד.

תורה אור: משלי ו, כג. וראה זח"ג נג, ב.

ומסגולות מצות תפילין הרי גם זו אשר – בלשון הכתוב – "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ועוד סגולה, אשר בזכות התפילין שמניחים על היד ועל הראש, באה הברכה "וטרף זרוע אף קדקוד".

כיון שכל ישראל חברים, בני משפחה אחת, ועוד יותר אשר כל ישראל קומה אחת שלימה, הרי זה כדוגמת אברים של גוף אחד, שהטבה לאבר אחד מוסיפה הטבה לכל שאר האברים, זאת אומרת טובת יהודי אחד היא טובת כל עם ישראל.

על אחת כמה וכמה כשהמדובר הוא באנשי הצבא עצמם, ועוד יותר בהעומדים בראשם ומנהיגים אותם, הרי קיום מצוה זו על ידם מגדילה ביותר האימה ופחד על כל אויב וצר, עד שלפעמים רבות לא נותרה בו רוח לעשות מלחמה, ואפילו כשבאים לידי מלחמה, אז מתקיימת הברכה וטרף זרוע אף קדקוד ומנצחים אותו.

ואם בתכסיסי מלחמה משתמשים בכל נשק האפשרי, אפילו אם התועלת מוטלת בספק, ואפילו אם יביא תועלת רק לקבוצה קטנה או אפילו לאישים בודדים, ולא עוד אלא שמשתדלים להשיגו ואין חסים על טורח וממון וכו', ובלבד להפעיל גם נשק כזה, על אחת כמה וכמה בנוגע ל"נשק" האמור, קיום מצות תפילין, אשר התועלת האמורה מעידים עלי רבותינו זכרונם לברכה מדורי דורות, ומעידים גם על ההיקף שלה, כוונתי שהיא לטובתם של המניח תפילין וסביבתו הקרובה וגם הרחוקה, ועד לכל עם ישראל כולו בכל מקום שנמצא שם.

וגדול זכותם של כל המקיימים מצוה זו, ובפרט מתוך שמחה וחיות, וגדול לאין ערוך זכותם של אלה המזכים גם אחרים בקיום מצוה זו. והרי יכולת מיוחדת להמפקדים והקצינים והמנהיגים וכולי, שבטבע

בלשון הכתוב: תבוא כח, י. וראה ברכות ו, א.

בזכות התפילין... וטרף זרוע אף קדקוד: ברכה לג, כ. ה' קטנות להראש – ה' תפילין ס"ו.

שכל ישראל חברים: ראה ס' שופטים כ, יא. אגה"ק סכ"ב (קלה, ב).

כל ישראל קומה אחת שלימה: ראה לקו"ת ר"פ נצבים. סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל פ"א.

כדוגמת אברים: אגה"ק שם. וראה ירושלמי גדרים פ"ט ה"ד. סהמ"צ להצ"צ הנ"ל. האימה ופחד: ע"פ בשלח טו, טז.

תכט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

האדם שהוא מתרשם מהעומד על גביו אפילו בשטח שלכאורה אין לו כל שייכות ליחסים השגתיים שביניהם.

בכבוד ובהוקרה,

בברכה לרפואה קרובה ובשורות טובות בכל האמור ובברכת ה' בכל המצטרך למר ולבני ביתו שי'.

ט'תתקלה

ב"ה, ט"ז תמוז, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מר .. מסר בקשתו לברכה, ואזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

והשם יתברך ימלא משאלות לבבו לטובה ולברכה.

וכיון שתפקידו נוגע ושייך לכמה וכמה מבני ישראל, יהי רצון שיוכל בברכה האמורה גם מילוי תפקידו על צד היותר טוב לטובת הפרט ולטובת הכלל גם יחד, מתוך בריאות הנכונה בגשם וברוח גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ט'תתקלו

ב"ה, כ' תמוז, ה'תש"ל

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר פ. זומר שי'

מנהל המחלקה לחינוך ולנוער

רמת גן

שלום וברכה!

בהוספה לאישור הרשמי של קבלת מכתבו באיחור זמן רב, רצוני להשתמש בהזדמנות זו להביע תקותי חזקה שמנצל כל האפשרויות שלו בתור מנהל המחלקה לחינוך ולנוער, שכל או"א מהם נקראים בן אברהם יצחק ויעקב ובת שרה רבקה רחל ולאה, לעידוד וביסוס הנהגתם היום-יומית באופן שישאו בגאון ויצדיקו התואר האמור וישמשו דוגמא

תל

אגרות-קודש (ט'תתקלז)

חיי בסביבתם ולא רק בעירם אלא בכל מקום שיהיו שם. ובפרט
שהמדובר בנוער שזכה ולומד בארצנו הק' ארץ אשר עיני ה'א בה
מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ואשרי חלקו של כאו"א שעושה בזה, וכל המוסיף מוסיפים לו.
ובודאי לדכותי דמר לא נצרך באריכות.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתקלז

בי"ה, כ"ה תמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"מ, בעל מדות ורב פעלים,
משכיל על דבר טוב
מו"ה יצחק רפאל שי' הלוי עציון
רח' צפני 30, ירושלים ת"ו

שלום וברכה!

הנני לאשר בזה קבלת החוברות והמאמרים שהו"ל, ותודה רבה על
המשלוח ועל שימת לבבו להזדרז בזה תיכף בקבלת הפ"ש.

ובהזדמנות זו אחזור עוה"פ מה שמסרתי על ידי כלתו תח"י, בקשת
סליחה רבה שלא אושרה קבלת הכתבים שהו"ל בעבר, שהוא אך ורק
מפני רוב הטרדות.

בכבוד ובברכה אשר בקרוב ממש ובעגלא דידן נזכה לקיום היעוד
שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

ט'תתקלו

ארץ... שנה: עקב יא, יב.

ט'תתקלז

היעוד: ראה זכרי' ת, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופו.

תלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקלח

ב"ה, כ"ה תמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב אליהו ש"י קופציובסקי
מילאנו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפ"ש על ידי הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נר"מ עוסק
בצ"צ כ"י הרב גרשון מנדל ש"י גרליק, וביחד עם זה הספרים ששלח.
ותודה רבה למר בעד שימת לבו לשלוח הספרים, ובפרט שהספרי
שלנו היא לתועלת הרבים.

ודבר בעתו מה טוב, שנתקבלו לחגיגת י"ב י"ג תמוז, שבדאי ידועה
לכ"י פרשת ימי גאולה אלה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

וכמו כל עניני זכרון בחיי עמנו בני ישראל, שהכוונה והתכלית היא
שהענינים יהיו נזכרים ונעשים, כן גם חגיגת ימי הגאולה האלה שהכוונה
בזה שתביא להתעוררות והוספה במעשים בפועל ברוח בעל הגאולה,
שמסר נפשו בפועל ממש על החזקת והפצת התורה והמצוה בלי פשרות,
למרות כל התחבולות של ממשלת זדון במדינה ההיא ובימים ההם. קל
וחומר לכל אחד ואחד הנמצא בארצות הרווחה וכו', והאריכות אד
למותר.

בכבוד ובברכה להצלחה לביסוס היהדות המסורתית במחנה ה'ט'
ולבשורות טובות.

ט'תתקלח

ודבר בעתו מה טוב: משלי ט, כג.

ט'תתקלט

ב"ה, כ"ה תמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו'
מוהרש"ז שי שרגאי

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי שני ספריו **בסוגיות הדור וזמנים**. ות"ח עבור שימת לבו לשלחם, ומסתם גם בעתיד יעשה כן, ובפרט שהספרי' שלנו היא לתועלת הרבים.

ויהי רצון שרבות בשנים לאריכות ימים ושנים טובות ירבה חילו באורייתא בהפצת התורה תורת אמת, אשר אמת שוללת כל פשרה. שאם תמיד הי' הכרח להדגיש זה, על אחת כמה וכמה בדורנו דור נבוכים ותהפוכים וטשטוש הערכים באופן מבהיל, וביותר בזמן הזה דעקבתא דמשיחא, וכמו שנאמר על דרך הצחות שיש מהדרים בהסימנים דעקבתא דמשיחא ביתר שאת וביתר עז.

מכתבי מענה על מכתב כ' בודאי נתקבל מאז. ולצערי הרב ההתפתחויות בהשבועות מאז מחזקות השמועה והחשש שכתבתי אז.

ויהי רצון שעל כל פנים לא יהי' צורך בפלפול והגנה מאחב"י עצמם על ירושלים עיה"ק, ותהי' — בסגנון כ' בשער הספר — "ירושלים המשוחררת", שחרור וחירות אמיתיים, ובאופן שתקיים יעודה הנבואי ודבר ה' מירושלים.

באיחולי ברכה מענין יומין אילין שיהפכו לששון ולשמחה ובקרוב ממש, ולבשורות טובות.

ט'תתקלט

מוהרש"ז שרגאי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תתקיד, ובהנסמן בהערות שם.

מכתבי: דלעיל אגרת הנ"ל.

ההתפתחויות: כנראה הכוונה בענין התיישבות יהודית בעיה"ק ירושלים, ששוחררה במלחמת ששת הימים, בשנת ה'תשכ"ז.

יעודה הנבואי: ישעי' ב, ג.

שיהפכו לששון ולשמחה: ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

ט'תתקמ

ב"ה, כ"ז תמוז, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ צמ"ס וכו'
מוה"ר אברהם מרדכי שי' הרשברג

שלום וברכה!

במענה למכתב כת"ר שהגיעני באיחור זמן רב, ובו גם ענין שבסגנונו
"ענין פרטי" הוא, אבל לאחר בקשת סליחתו זהו דוקא ענין כללי ביותר,
והוא בנוגע למשרת רב ראשי דהפדוצי' בלונדון וכולי.

והנה ידוע הכלל יחיד ורבים הלכה כרבים, שמזה לכאורה מובן שכלל
זה חל גם בנוגע לתועלת היחיד ותועלת הרבים. ועל פי זה לדעתי אין כל
ספק שנחיצת העבודה בהפצת היהדות המסורתית, ובפרט בשטח החינוך
הכשר, במדינות אמריקה הדרומית, כולל גם מדינת מקסיקו והסמוכות
לה, היא לאין ערוך מאשר בלונדון, אפילו אם תמצא לומר שישנה
אפשרויות גדולה בכמות ובאיכות לפעול בזה בלונדון, ובפרט שהאפשרויות
שם מצומצמות מפני כמה סיבות שבדאי גם לכת"ר ידועות הן.

ועוד להוסיף, וגם זה עיקר, שבנידון דידן גם תועלת היחיד, זאת
אומרת דכת"ר, היא שלא בערך גדולה יותר במקומו עתה — באם ינצל
האפשרויות ככל הדרוש, והאפשרויות הן בלתי מוגבלות. ואשר להתנגדות
לחינוך הכשר והפצת היהדות המסורתית, הרי לעת עתה איננה מאורגנת,
ובכמה שטחים ובכמה מובנים בכל השטחים, כל הקודם זכה. והרי
תפקידו העיקרי של רב הוא לנהג את בני ישראל בדרך התורה והמצוה,
ובדורנו זה נוסף לעורר בהם הרצון והחשק להיות מונהגים על ידי הרב.

אינני יודע כמה עוזרים מן המוכן ימצא על אתר, כוונתי באמריקה
הדרומית כו', אבל עוזרים בכח ישנם כמה וכמה, אלא שגם הם אינם

ט'תתקמ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 444 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר אברהם מרדכי הרשברג: רב הראשי במקסיקו. אגרות נוספות אליו — לעיל
ח"ב אגרת קפו. רנד.
הככל: ברכות ט, א. וש"נ.
לדעתי כו': ראה גם לעיל אגרת ט'תשסט, ובהנסמן בהערות שם.

תלד

אגרות קודש (ט'תקמא)

מאורגנים, ואולי גם אין אחד יודע מהשני, או שאפילו אינו יודע גם אודות (כחות) עצמו ויכלתו שלו.

אפשר שבנוגע למנוחה — לונדון מקום מתאים יותר, אבל לדעתי לא זו היא התכלית והמטרה של רב, ואפילו לא של כל אחד ואחת — יהי מי שיהי — מישראל בכל מקום שהם. והתקוה שלדכותי אין האמור זקוק לאריכות ואפילו לא לביאור.

בהזדמנות זו ובהמשך למה ששמעתי מכת"ר במוצאי חג השבועות אשר במשך הזמן הו"ל כעשרים חוברות מהקובץ "קול ירושלים", כיון שבספריי שלי נמצאות רק ב' או ג' חוברות הראשונות, תודתי נתונה מראש באם ירצה ויצוה לעושי רצונו לשלוח מהכפולים להספריי, וכנ"ל ת"ח מראש.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בפ"ע בקשתי לשלוח לכת"ר מהמו"ל כאן על ידי קה"ת.

ט'תקמא

ב"ה, ראש חודש מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

כנס בוגרי בתי ספר חב"דיים בארצנו הקדושה
תבנה ותכוון על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בחודש זה, חודש של בכי מסטרא דא וחדוה מסטרא דא,
זכרון למאורעות החורבן וביחד עם זה חודש המיועד לנחמה בכפלים,
וכשמו **מנחם** אב,

ט'תקמא

נרפסה בלקו"ש ח"ח ע' 362 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
בכ"י מסטרא דא כו': זח"ג עה, א.
לנחמה בכפלים: איכ"ר ספ"א.
וכשמו מנחם אב: ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 214 ואילך. וש"נ.

תלה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

מובן שענין הזכרון הוא – שישפיע ויביא למעשים בפועל בתוכן זכרון זה, הוא ענין החורבן וסיבתו, שהם כמפורש בכמה מקומות בתנ"ך ובלשון חכמינו ז"ל: מפני חטאינו – גלינו מארצנו וכו'.

שמוזה המסקנא שצריך לעשות ולפעול בחלישות וגרעון הסיבה (חטאינו) שעל ידי כך מחלישים וגורעים את המסובב (גלינו כו') ומקרבים את הגאולה, גאולה השלימה והאמיתית על ידי משיח צדקנו.

ובזה תפקיד מיוחד לנוער, ובפרט נוער הבוגר מבית ספר, אפילו עובר לבית ספר אחר, שהרי עצם הענין שהוא בוגר – מראה שהוא מבוגר ועומד על דעתו במדה מסויימת, ביחד עם תכונת הנוער שבטבע שולל ענין של פשרה והשלמה עם המצב והזרם וכו'. ובפרט אלו הבוגרים בתי ספר חב"דיים, שחב"ד ענינו הוא תפיסת כל דבר בפנימיות וחיות מוארים באור תורתנו תורת חיים, הנגלית והפנימית.

והתפקיד המיוחד של הנוער הוא מובן ופשוט, לכל לראש שיהיו בעצמם דוגמא חי' בהנהגתם בחיי היום יום, בהידור בשמירת התורה והמצוות, וגם בהשפעה ותעמולה בסביבתם בכיוון וברוח האמור. והובטחנו הבא לטהר (וכדיק רבינו הזקן: ליטהר ולטהר, עצמו ואחרים) מסייעין אותו.

ועל ידי זה גם יעשה כל או"א התלוי בו למהר קץ גלותנו ולקרב ביאת משיח צדקנו וגאולתנו, ונזכה לקיום היעוד אשר יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בברכה להצלחה מופלגה בכל עניניהם ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ובלשון חכמינו ז"ל: נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
והובטחנו .. מסייעין אותו: שבת קד, סע"א. וש"נ.
וכדיק רבינו הזקן: לקרית דרושים לשמע"צ ד"ה ה' לי בעזרי פ"ה (פט, ד ואילך).
היעוד: ראה זכרי' ת, יט. רמב"ם הלי' תעניות בסופן.

ט'תקמב

ב"ה, ראש חודש מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

כנס ארצי של נשי ובנות חב"ד בכפר חב"ד בארצנו
הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה
בימינו
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר הכנס, ויהי רצון שיהי בהצלחה רבה.
ובתוכן חודש זה, זכרון למאורעות החורבן והגלות וביחד עם זה
חודש הנחמה, וכשמו **מנחם** אב,
והרי ענינו של זכרון הוא שיביא למעשים בפועל, מעשים מתאימים
לתוכן הענינים הנזכרים,

ובנידון חודש זה, שראשיתו מצער, הרי תוכן הענין הוא ברור ופשוט
מנוסח התפלה המקובל והמסורתי: "ומפני חטאינו גלינו מארצנו".
שמה מובן שהתיקון והנחמה הוא בחלישת וגרעון ועד לביטול הסיבה
(חטאינו), בסור מרע ועשה טוב, בהתחזקות בשמירת התורה והמצוות
בחיי היום-יום.

ובהקבץ נשי ובנות חב"ד בכינוסן השנתי — בודאי ינצלו במילואה
הזדמנויות זו להדגיש התפקיד הכי חשוב של האשה הישראלית בכל
הענינים הרציניים והחיוניים בדברי ימי עמנו, מתחיל בנשים צדקניות
שבזכותן נגאלו אבותינו ממצרים — גלות הראשון והכללי, ואשר אליהן

ט'תקמב

נדפסה ב"בטאון חב"ד אלול תש"ל, גליון לא (12) ע' 58.
ובתוכן חודש זה: ראה גם אגרת שלפני.

וכשמו מנחם אב: ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 214 ואילך. וש"נ.
מנוסח התפלה: במוסף דיו"ט.

בסוד .. טוב: תהלים לד, טו.

בנשים .. מצדדים: סוטה יא, ריש ע"ב. שמור"ר פ"א, יב. וראה במדבר"ר פ"ג, ו.

גלות .. והכללי: ראה לקו"ש חט"ז ע' 91. וש"נ.

בא הדיבור תחילה בנתינת התורה ("בית יעקב" תחילה ואחר כך "בני ישראל"), וכן מזמן לזמן חזרה ונתחדשה צדקתן ומעלתן של נשי ובנות ישראל בכמה מאורעות חשובים וגורליים בדברי ימי עמנו.

ובנוגע לחודש זה בפרט – הורונו חכמינו זכרונם לברכה במשנתם, אשר "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו' שבהן בנות ישראל (ירושלים) יוצאות כו' ומה היו אומרות כו' (אשר יסוד משפחה ובית בישראל שיהי' בנין עדי עד – הוא כשמיוסדים על התורה והמצוה בכלל, ובעיקר –) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל".

וגם להגירסא בנות **ירושלים**, הרי ירושלים היא עיר הבירה של כל ארץ ישראל ושל כל עם ישראל בכל מקום שהם, וביחוד – בהוראת דרך חיים ודוגמא חי', ומקרא מלא דיבר הכתוב: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

ויהי רצון שהכנס יצליח למלא תפקידו במילואו, במעשה בפועל, לביסוס בית ישראל בחיים מיוסדים על יראת ה' ואהבת ה', ובהבלטה – מתאים לדרישת השעה – בשטח הצניעות בפרט.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

"בית יעקב" .. "בני ישראל": יתרו יט, ג. וראה מכילתא ופרש"י עה"פ.

הורונו .. במשנתם: תענית כו, ב.

שקר החן: משלי לא, ל.

להגירסא: ראה שינויי נוסחאות למשניות תענית שם. רש"י. וראה גם לקר"ש חכ"ט ע' 255 הערה 45.

הכתוב: ישעי' ב, ג.

בשטח הצניעות בפרט: ראה גם לעיל אגרת ט'תרמ, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תקמג

ב"ה, ראש חודש מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אורי צבי שי' גרינברג

שלום וברכה!

בטח קבל מכתבי הקודם בעתו ובזמנו, ועתה באתי בנקודה שבמכתבי הקודם, בשאלת מיהו יהודי, ואתו רב הסליחה שעד שקבלתי אישור ומענה כותבני עוד הפעם. אלא שגודל רציניות הענין מאלצני, ובפרט שעל יסוד ההיכרות שלנו בטוחני שמה שלא ענה עדיין הוא רק מסיבות צדדיות ואין ספק שגם כי רואה גודל רציניות הדבר ושצריך לעשות בזה וכו'. וכיון שהורונו חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, רצוני לעורר עוד הפעם, שהרי רואים גודל המבוכה שהמצב הביא בארץ הקודש ובפרט בחו"ל, ובדאי אין צורך לחזור על הטעמים והנימוקים שגם במכתב הקודם מיותרים היו כי ידועים לכי. שלכן מוכרח לדעתי ומוטל על כאו"א לעשות בזה ובמרץ, ויפה שעה אחת קודם.

ויהי רצון שימים אלו שיהפכו לששון ולשמחה, ייהפכו גם בענין זה לששון ולשמחה, שמחה גלויה שתאחד כל חוגי עמנו בני ישראל. וכיון שלב ישראל ער הוא, ואפילו מי שחטא ישראל הוא, בטוחני אשר גם יוזמי הגזירה האיומה יהיו שבעי רצון מהשינוי לטוב, ועל ידי ההפיכה לששון ולשמחה בכמה וכמה ענינים תבוא הגאולה האמיתית והשלימה לכלל בני ישראל מגלות הפנימי וגלות החיצוני, ועד שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה כפשוטו של מקרא.

ט'תקמג

מר אורי צבי גרינברג: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשכג, ובהנסמן בהערות שם.

מכתבי הקודם: דלעיל אגרת ט'תתפס.

בשאלות מיהו יהודי: ראה אגרת הנ"ל, ובהנסמן בהערות שם.

שהורונו חכמינו ז"ל: ראה מכות כג, א. ספרי נשא ה, ב. במדבר פ"ז, ו.

שייהפכו לששון ולשמחה: ראה זכרי' ת, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

שלב ישראל ער הוא: ראה שה"ש ה, ב, ובשהש"ר עה"פ.

מי שחטא ישראל הוא: סנהדרין מד, א.

תלט כ"ק אדמו"ר זי"ע

בכבוד ובהוקרה, המצפה לבשורות טובות בהנ"ל ובנוגע לב"ב שי.
ג.ב. עוד מהסיבות שעוררו אותי לכתוב למר עוה"פ בלי לחכות
לאישור מכתבי הקודם הוא שהגיעתי שמועה אשר יוזמי הגזירה
האמורה נפלו על המציאה להשתיק דעת הקהל על ידי שתיקה כללית
בבעי' זו, ז"א להשפיע על העתונים שיפסיקו הדיון בהאמור ושלא לענות
על פניות ושאלות בזה וכולי, ובפרט שעתה ימי הקיץ וימי החופש ומנוחה
מכל דבר רציני. ולאחרי הקיץ הרי כבר יהי הענין בבחינת ישן נושן,
והנסיון בעבר הוכיח שהסרת ענין מסדר היום הצליח להשתיק התגובה,
והי' לא תהי' בענין איום זה ח"ו.

ויהי רצון שמכאן ולהבא אך טוב יבשר איש לרעהו.

ט'תקמד

בי"ה, ראש חודש מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר שמשון יעקב שי' גינסבורג
רח' עמינדב 5, ירושלים

שלום וברכה!

בהמשך לביקורו של מר ושיחתנו, זה עתה קבלתי מכתבו מכ"ז
בתמוז.

והנני מודה לו מאד על נכונותו לבוא לעזר המורים שיפנו אליו
להדריכם ולעזור להם באופן האפשרי וכו'. אלא שעלי להעיר במה שכותב
בענין הבגרות שאמנם דרושה זאת, שלדעתי **הכל** מודים שזהו לא מצד
הענינים עצמם, כי אם מפני חוק – והרי הכל מודים גם בזה שהחוקים
צריכים להסתגל ולהשתנות בהתאם לדרישת המצב **בהווה** ולא המצב
בהתאם לחוקים, שזהו היסוד והתכלית של חוקי בני אדם.

ובעמדנו בימי "בין המצרים", יהי רצון שייהפכו לששון ולשמחה
בגאולת כל עם ישראל כולו, גאולת הכלל והפרט גם יחד, כולל הענינים

ט'תקמד

שייהפכו לששון ולשמחה: ראה זכר'י ת, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

שדברנו אודותם, ועד לקיום היעוד "ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות" בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה.

ט'תקמה

ב"ה, ראש חודש מנחם אב, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אהרן שי' יריב

שלום וברכה!

בתודה הנני מאשר קבלת מכתבו, ות"ח בעד שימת לבבו לענות על מכתבי שלי.

והנה באמת לא ידעתי האם להמשיך באותו הענין, שהרי לא ברור ממכתב מר אם כבר לאחר ההחלטה בנוגע לאופן התגובה והלחימה בשטח זה וכולי. והרי אין עניני כלל וכלל להתערב ללא ששאלוני, על אחת כמה וכמה לחפש קשי' וכיו"ב. ובפרט שמה שכתבתי הרי פשוט הוא, ובודאי לא נעלם מאלה הנמצאים במקום. וכיון שלא עשו זה בודאי טעמם ונימוקם עמם.

בכל זה כיון שהכל הוא בהשגחה פרטית, והרי הדבר הוא רציני ביותר וחשוב ביותר ועוד ועוד, לכאורה אסור עלי לא להגיב אפילו על הספק וספק ספיקא, על כל פנים בקצרה, והוא:

בנוגע לאופן הביצוע שלא יהי' אפשר להשתמש בתעלה למשך זמן ארוך על כל פנים, הרי כל זמן אשר טסים ממעל לשטח זה מדי יום ביומו, בודאי ובודאי שישנן כמה הזדמנויות לבצע הדבר, אם בכוונה גלויה או כאילו שלא בכוונה, עד לקילקול התעלה באופן יסודי, ובפרט שארכה נמשך למאה ק"מ ויותר, שבאם תתקלקל במקום אחד או שנים או שלשה הרי זה בדרך ממילא מבטל אפשריות השימוש בכל התעלה.

היעוד: בחוקתי כו, יג.

ט'תקמה

מר אהרן יריב: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשנז, וכהנסמן בהערות שם.
מכתבי שלי: דלעיל אגרת ט'תתקטו.

כנראה שהקו עד עתה הי' שלא לעשות צד דראסטי ביותר כדי שלא להכעיס את הדוב יותר מדי –

וזוהי ההסברה הבלעדית שמצאתי למה שלפני איזה שנים לא קלקלו את השטח בסביבות אסוואן באופן שלא יוכלו לבנות שם הסכר. אבל במצב ההוה כמדומה שאין כבר מה להפסיד, ובפרט שהתקוה שיוכלו לפוצץ מדי יום ביומו ובמשך כמה וכמה חודשים קלושה היא ביותר.

ואם תמצא לומר יש ללמוד גם מענין דאסוואן שכדאי הי' להרגיז אז, ובלבד שלא יבוא המצב דעתה, שנמצא שם שטח חזק ומבוצר וסגור בפני כל העולם כולו; ובאם רוצה הדוב להעמיד שם מרכז לתעשי' אטומית, ולא רק לשם הגנה אלא גם להתקפה, לכל פרטי' ומבלי לסכן את תושבי מדינתו הוא, ובמקום שיהי' שטח לנסיון וכולי – הרי אין לך מקום מתאים יותר מהשטח של סכר אסוואן.

ובפרט באם תתקבל ההצעה להפסקת האש למשך שלשה חודשים או בערך זה. ומובן שההבטחות שלא ינצלו הזמן לעיני ביסוס וביצור השטח המערבי וכי' אין בהן ממש, שהרי אין ביד אדם להבטיח זה, אפילו באם לא הי' כבר נסיון שלש פעמים בעבר, וגם לאחרונה. ובפרט שמשתמשים בהחילוק דמגן והתקפה, שהכל מותר להגנה כביכול. ובנידון זה עוד אפשר להוסיף שחוזרים ומשכנים את הערים החרבות שעל השפה המערבית.

ומאידך גיסא, כיון שהתועלת להדוב מפתיחת התעלה גדולה היא ביותר, בודאי שלא יוותר על הזדמנות זו, כל זמן שלא ישללו האפשרויות דפתיחת התעלה מסיבות טכניות שלא ניתנות לתיקון במשך זמן ארוך וכולי.

כפי קצב העניינים עתה אפשר שרק במשך זמן קצר ביותר עדיין תהי' אפשרויות למר לטוס בשטח זה מבלי התחייבות או מבלי השגחה וכולי. הרי גם ההחלטה בהאמור גם היא תכופה, ואת מר הסליחה על אשר איש ציווילי שלעולם לא הי' בצבא ובכל זה מביע דעה בהענין כהאמור.

דרך אגב, ואולי גם זה בהמשך להנ"ל, הרי כל התנאי שיהי' הפסק אש החלטי ביחד עם התחלת שקלא וטריא על דבר שלום – אין לשני ענינים אלו כל הקשר הגיוני ולא בטחוני ולא כלכלי וכולי. וראי מוכחת,

שהרי זה שלש שנים שמנסים לדבר על דבר שלום ביחד עם הפצצות וכו' וכו'. וההסבר היחידי הוא שהצד שכנגד רוצה לנצל זמן זה של הפסקת האש לבנין הנהרסות ולביצור וכולי.

חפשתי למצוא הסברה באיזה מקום שהוא על דבר הקשר בשני העניינים, ולתמהוני לא רק שלא מצאתי כל הסבר, אלא שלא מצאתי מי שישאל גלוי: אם באמת לא ינצלו הזמן לביצור וכולי, מהו ההדגשה והתנאי שאי אפשר בלעדו שצריך להיות הפסקת אש?

מובן שראיתי ההסבר שזוהי דרישת הצד שכנגד. והרי ממה נפשך: באם אין כל הסברה אחרת, אזי זוהי הצהרה ברורה מהצד שכנגד שיבצרו השטח וכולי ועוד יותר משהי' קודם. שהרי כל הדרוש לזה מוכן הוא, מקצתו בלבד ומקצתו בספינות הנמצאות בסמיכות מקום, וגם אנשי הידע או שכבר נמצאים במקום או שבמשך שעות ספורות יוכלו להגיע לשם.

ובודאי שאין איש מקוה אשר לאחר שיתחילו במשא ומתן על דבר שלום אזי יוותר הצד שכנגד על אפשריות הביצור וכו'. ובאם יימצא איש תמים (נאיבי) כזה הרי בסגנון דיפלומטי אינו מן הישוב כלל.

לכאורה הארכתני יותר מדי, אבל בודאי גם מר ירגיש שהתאפקתי לא רק בהביטויים אלא גם בההסברה ואפילו בהתוכן, שיש להוסיף עליו כהנה וכהנה.

ידועה הדוגמה משטח הרפואי, שכאשר זקוקים ר"ל לעשות ניתוח רציני וגדול, אפשריות לכאורה שתי גישות: לעשות הניתוח בבת אחת, או לעשותו לסירוגין במשך כמה ימים או חדשים וכולי, ובהסברה שכיון שניתוח גדול ורציני הוא, יש לחלקו לחלקים. והתוצאה מזה, שתמורת הגישה הא' לעשותו בבת אחת בעת שהחולה עדין במצב טוב לפי ערך ובתנאים הידועים בכל הפרטים, כך שאפשר להכין תרופה לכל שינוי ושינוי — הרי עצם הניתוח בכמה הפסקות מתיש כוחו של החולה ומצבו נעשה גרוע יותר ויותר, ולפעמים ישנן קומפלקציות בלתי צפויות מראש המבלבלות את החשבון איך להמשיך בניתוח זה, ובפרט שנפגשים במצב של חירום (עמרדזינסי) שאין זמן להכנה כדבעי. ומה שהיו רוצים להרויח שלא להחליש את החולה או להרגיז את קרוביו, אין מנוס מזה, ואדרבה מרגיזים אותם כמה פעמים תמורת שהי' אפשר בפעם אחת. והנמשל בעניינו הרי פשוט הוא.

תמג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בהמצאנו בימים אלו "בין המצרים" ובהתאם לסגולת ימים אלו שהובטחנו, בלשון הנביא, ש"ייהפכו לששון ולשמחה", יהי רצון שיהי' כן גם בנידון תוכן מכתב זה, שייחפך המצב לששון ולשמחה "וישראל עושה חיל".

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תקמו

[ני מניא, היתשייל]

ע"פ כהני"ל, [מסכת פסחים].

ויהא בהצלחה רבה.

ולמהר עוד יותר קיום היעוד ונאכל שם מהזו"מ הפסחים, ודכימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות.

שהובטחנו: ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.
וישראל עושה חיל: בלק כד, יח.

ט'תקמו

מצילום גוכתי"ק, והוא מענה אל ראש הישיבה הג"ר מרדכי מענטליק, אודות לימוד המסכת בשיבות חב"ד בעולם. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט'תקלח, ובהנסמן בהערות שם.

ע"פ כהני"ל: במכתבו מ' מנ"א מודיע הרמ"מ לכ"ק אדמו"ר, שהנהלות ישיבת תורת"ל במאנטרעאל, צרפת, אוטרלי' והמרכזית מסכימים על מסכת פסחים. בכפר חב"ד ובתורת אמת חשבו תחילה ללמוד מס' אחרות, אבל למעשה יצטרפו להחלטת ההנהלה המרכזית.

היעוד: פסחים קטז, ב (במשנה).

מהזו"מ: = מן הזבחים ומן.

ודכימי צאתך גר: מיכה ז, טו.

ט'תתקמז

ב"ה, י"א מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

התלמידה לאה רחל תחי' לובה

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום ג' מנ"א,

יהי רצון שבואה לארצנו הקדושה יהי' כנוסח הרגיל — שלזה יסוד
בתורה וכלשון רש"י ארץ ישראל גבוה' מכל הארצות — עלי' ברוחניות
— בלימוד היהדות ובשמירת המצוות.

ואם בכל מדינה צריך לקבל רשיון כניסה, על אחת כמה וכמה בארץ
אשר עיני ח"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, פלטין של מלך מלכי
המלכים הקב"ה. שה"רשיון" לארץ הקודש הוא הכנה והוספה בשמירת
רצון הקב"ה עוד קודם הנסיעה, ועל אחת כמה וכמה בהגיע לארץ. ואין
לך דבר העומד בפני הרצון.

ויהי רצון שתהי' דוגמא חי' לכל הנוסעות לארץ ישראל, אפילו
לביקור קצר, ואין צריך לומר לזמן ארוך יותר.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט'תתקמז

וכלשון רש"י: ויגש מה, ט. תשא לג, א. דברים א, כה. ועוד.
ואם בכל מדינה כו': ראה גם לעיל ח"י"ט אגרת ו'עט. ועוד.
בארץ .. שנה: עקב יא, יב.
פלטין של מלך: ראה מגילה כו, רע"א. תנחומא חוקת ח. ועוד.
ואין .. הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

תמה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תקמח

בי"ה, ערב שבת נחמו, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

כבוד הו"ח אי"א נ"י בחור מעם ומורס מעם ודורש
טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות מו"ה
שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

כיון שזכיתי להי"ל מכתבי אדמו"ר זי"ל, הנה זה יצא ראשונה —
הערות שלו לספר התניא.

ועל יסוד היחסים שבינינו בכלל, ובפרט בענינים כגון אלו, הנני
מצרף בזה אחד הטופסים הראשונים, שבטוחני שיעניין את כ' מכמה
טעמים, ובפרט אשר הרשימה הנדפסת בתור הקדמה בראש הספר
מסרתי לכ' מיד אל יד בעת ביקורו כאן, הרשום בזכרוני לפרטיו, כולל
האמור.

ובבואנו מימים שהובטחנו שיהפכו לששון ולשמחה, יהי רצון שיהי
זה בקרוב ממש, מתוך שמחה אמיתית וטוב לבב.

בהוקרה בכבוד ובברכה לניצול מלא דשהות כ' על "מי מנוחות"
(ע"פ מש"כ אדמו"ר הצ"צ עה"פ תהלים כג, ב) ומתוך שמחה וטי"ל.

ט'תקמח

מ"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.

מכתבי אדמו"ר .. לספר התניא: י"ל ר"ח מנחם אב, ה'תש"ל.
בעת ביקורו כאן: במוצ"ש נחמו, י"א מנחם-אב ה'תשכ"ו.
שהובטחנו: ראה זכר' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות כטו"פ.
מש"כ אדמו"ר הצ"צ: יהל אור ס"ע פה ואילך.

ט'תקמט

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

חברי ועד כפר חב"ד, מיסודו של כ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא דורנו, בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי משיח
צדקנו – ב"ב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבם מיו"ד מנחם אב, בו כותבים שנבחרו
בבחירות כחברי ועד הכפר ומסיימים בבקשת ברכה וכולי.

בעת רצון ייזכרו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, בתוככי כללות תושבי
כפר חב"ד מנער ועד זקן טף ונשים – שליטי"א למילוי משאלות לבבם
לטובה בכל העניינים אודותם כותבים ובכל ענייני כפר חב"ד בכלל ובפרט.

ויהי רצון שככתבם יוכו לבשר בשורות טובות מזמן לזמן בכל הני"ל
ובאופן דמוסיף והולך.

ידוע מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לברכה, שהלשון הרגיל בקשר
עם זה הוא "גשמי ברכה". זאת אומרת שברכה בכלל היא בדוגמת הגשם
היורד על הארץ להולידה ולהצמיחה, אבל קודם צריכה להיות חרישה
וזריעה ולאחר הגשם ג"כ צריך טיפול וכולי, שכל זה הוא כלי לפעולת
הגשם והברכה התלוי בו ועד כדי – כמה פעמים ככה. והנמשל מובן.

ויתן השם יתברך שגם בזה תחול ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר שיעשה
כל אחד מהם, וכן כל אחד ואחת מתושבי הכפר, כל התלוי בהם לטובת
הכפר ביסוסו והתפתחותו בגשמיות וברוחניות גם יחד, ועד להתאמצות
ומרץ באופן, כביטוי חכמינו ז"ל, ד"יגעתי, ותקויים גם ההבטחה
"ומצאתי" – הצלחה שלא בערך ועד לבחינת מציאה,

ט'תקמט

ידוע מאמר: ראה גם לעיל חכ"א אגרת ד'תתצח, ובהנסמן בהערות שם.
הגשם .. ולהצמיחה: ע"פ ישעי' נה, י.
כביטוי חכמינו ז"ל: מגילה י, ב.

ובחודש זה – מנחם אב – שהובטחנו שייהפך כולו לששון ולשמחה – תתחיל ההצלחה בכל האמור, ובאופן דמילין בקודש, ובפרט בארץ הקודש, וביחוד בנקודה שמכפר חב"ד יפוצו המעיינות חוצה, הן בעניינים הגשמיים והן בעניינים הרוחניים, ויצליחו בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב, קירוב הלבבות של כל תושבי הכפר ואיחוד הכוחות ושיתוף הפעולה, והובטחנו: ברכנו אבינו (שהרי) כולנו כאחד.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשורות טובות בכל מכל כל.

ט'תקנ

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מר שלמה זלמן שי גנדלר
רח' המלכים 53
נוה-מגן

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל באיחור זמן רב ביותר, מסיבות בלתי תלויות בי, וכיון שכך אינני יודע אם שאלתו במכתבו עדיין יש לה מקום. ובכל אופן, יהי רצון שכיון שכמו שכותב מתייעץ עם רופאים מומחים, ייעצו לו טוב והטיפול הי' בהצלחה. וינעם לי להתבשר טוב מהטבת הבריאות, ותודה מראש.

וזכות שרותו בתפקיד אחראי בהגנה על ישראל תעמוד לו בהאמור ובשאר ענייניו.

ובודאי למותר להוסיף אשר גם זה מתנאי ההגנה שיהיו כל אנשי צה"ל בריאים, כפשוטו בריאים בגופם, וגם בריאים בנשמתם, ומקרא

שהובטחנו: ראה זכר' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

דמילין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

והובטחנו: גוסס תפלת העמידה בברכת שים שלום. וראה תניא פל"ב.

בכל מכל כל: סיום ברכת הטוב והמטיב בברכת המזון. וראה גם ברכות טז, סע"ב

ואילך.

מלא דבר הכתוב: ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך והי' מחנך קדוש.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתקנא

ב"ה, חמשה עשר באב, התש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר נחום שי'
המכונה ד"ר רקובר

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר קבלת שתי החוברות בסדרת המחקרים (חוברת ג' וחוברת ה'), ותודה רבה עבורך. וכמדובר כאן בודאי גם להבא יעשה כן ותודתי נתונה למפרע.

ובעמדנו בחודש שהפטרה ראשונה שלו סיומה "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה" – ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, משפט כפשוטו, יהי רצון שיצליח כל העוסק להשיב הדת על מכונה, ובפרט בשטח המשפטי שיהי' בדוקא על פי משפט תורתנו תורת חיים, וכהוראת חכמינו ז"ל: ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם – לפניהם ולא לפני אומות העולם; לפניהם ולא לפני הדיוטות (גיטין פ"ח, ב). ולהעיר גם כן ממדרש תנחומא, הובא בפירש"י על התורה, ריש פרשת משפטים,

ט'תתקנ

ומקרא מלא דבר הכתוב: תצא כג, טו.

ט'תתקנא

נחום .. רקובר: ממייסדי העמותה "מורשת המשפט בישראל", ועורך סדרת ספרים בעניני חוקי המשפט העברי בארץ ישראל.
ציון .. בצדקה: ישעי' א, כז.
ואין .. פשוטו: שבת סג, א. וש"ב.
ואלה .. לפניהם: ר"פ משפטים.

תמט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ובקרוב ממש נזכה לקיום היעוד ואשיבה שופטיך כבראשונה גוי
אחרי כן יקרא לך עיר הצדק גוי.
בכבוד ובברכה.

ט'תקנב

ב"ה, ט"ז מנחם אב, התש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר ישראל יהושע שי
המכונה די"ר מזור

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מי"א מנחם אב, ותודה רבה על הבשורה
הטובה מהולדת הנכד שנקרא שמו בישראל יורם שליט"א.

ויהי רצון שהוריו יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ומר וכל
בני המשפחה ירוו ממנו ומכל בניהם ובנותיהם רב נחת אמיתי, נחת יהודי
מסורתי.

תודה על שימת לבו לבשרני טוב, ובבקשה לפרוש גיני בשלום הורי
הנכד בצירוף ברכתי הלבבית האמורה,

ויעמוד לחתנו ולכל אחד ואחת מבני המשפחה זכות פעולתו בהגנה
על עם ישראל גוי קדוש היושב בארץ ישראל ארץ הקודש, ויהי רצון
שבקרוב יקויים היעוד: ונתתי שלום בארץ גוי ואשבור מוטות עולכם
ואולץ אתכם קוממיות.

בברכת מזל טוב ובכבוד.

היעוד: ישע"י שם, כו.

ט'תקנב

היעוד: בחוקתי כו, ו. שם, יג.

ט'תתקנ"ג

ב"ה, י"ח מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר ארי' שי' שרון

שלום וברכה!

בתודה הנני מאשר קבלת מכתבו מה־16 לאוגוסט, ומפני חשיבות הענין ודחיפותו ממחר אני לענות עליו ובפרט לסיום מכתבו.

כפי שיחתנו כאן, לדעתי מקומו של כ' הוא בצה"ל ושם בעזר ה' מצליח ויצליח, וכמובן שזהו נוסף לתועלת הרבים, כוונתי לעם בני ישראל עם הקודש היושב בארץ ישראל ארץ הקודש, אשר ברכו ה' והצליחו להגן עליהם על ידי כשרונותיו יגיעתו ומרצו וכו'.

שלכן וכפי שדברתי עם מר בהיותו כאן, בודאי ובודאי שעליו להמשיך במשרתו ובתפקידו הכי אחראי. ותקותי חזקה אשר באם אפילו נמצא מישהו שיחסיו עם מר צריכים שיפור ותיקון מאיזה סיבות שתהיינה, סוף סוף גם זה יודה על הרציניות של מר, רגש האחיות שלו והתמסרותו לתפקידו ועד שחי בו.

על פי האמור מובנת דעתי גם כן שאין כל סברה ח"ו שיפרוש מר לענין אחר, ועל אחת כמה וכמה לא בזירה הפוליטית, כולל משרת שר וכיוצא בזה, שאין זה תפקידו ולא בזה ינצל הכשרון והידע שלו, ואדרבה ואדרבה.

בהמשך לזה הלואי שגם מר עזר שי' ויצמן לא הי' פורש מהצבא, ואף שעל פי השמועה גרמו לו עלבון ולא קיימו הבטחה וכולי וכולי, הרי אין טעם להסברה אשר כיון שמישהו עשה עולה נגדו לכן יזיק את עצמו. והרי פרישתו מהצבא גרמה היזק לעצמו, נוסף על החסרון שכנראה נגרם להצבא על ידי אי־ניצול ידיעותיו וכשרונותיו. הדברים אמורים אפילו

ט'תתקנ"ג

מר ארי' שרון: אלוף בצה"ל. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקצב, ובהנסמן בהערות שם.
כפי שיחתנו כאן: בעת ביקורו אצל הרב, ביום ה', כ"ב סיון ה'תש"ל.

באם היי נשאר בממשלה, ועל אחת כמה וכמה כפי שהתפתחו העניינים לאחר זה.

אין ענייני להתערב בסדרי הצבא וכיו"ב, אבל בכלל מוזר הדבר אשר באם ירצה חייל פשוט, שהשקיעו בו חינוך צבאי של חדשים אחדים, לעזוב את הצבא, הרי זה נחשב ובצדק לפשע חמור; ודוקא אלוף וכיו"ב שהשקיעו בו חינוך בדרגה הכי גבוה ומרץ וכסף וכו', אם הוא רוצה לעזוב הצבא הרי מניחים זה לשיקולו הפרטי, אפילו באם אומר בפירוש שטעמיו הם פרטיים, ואפילו כשברור שעל ידי זה יפסיד הצבא ובמילא גם המצב הבטחוני בכלל!

האמור הוא בתור מאמר המוסגר. אבל בנוגע למר, ככתוב לעיל, אין לי כל ספק וספק ספיקא שתפקידו והצלחתו הוא דוקא בצבא, ובפרט עתה שנמצא בדרג גבוה וחיוני בנוגע למצב בכל הארץ, ובמה נחשב הוא באם קשור זה באיזו אי-נעימות או חכוכים וכולי לגבי תועלת הרבים והגנה על הרבים.

כל הנ"ל הוא אפילו במצב העכשווי. אבל אף שאינני פסימיסטי בכלל, הרי אין להתעלם מהמציאות שבאם ח"ו ימשיכו העניינים באופן טבעי, הרי מתחזק ומתבצר המצב של צד השני מעבר לתעלת סואץ, אשר בודאי למרות כל המחאות באופן רשמי מנצל האויב כל יום להגברת הכח, הבאת נשק הכי יעיל וכולי, שהרי אין כל ספק אשר ארצות הברית לא תנסה למלחמה עם מועצת הברית בשביל זה. ואשר לתביעה והצעה היתכן שלא עמדה בהבטחתה (שמלכתחילה איש לא האמין שלא ינצלו הפסקת האש לביצור מעמדם ומצבם, וכדברי האלוף מר חיים שי' הרצוג גם בפומבי בראיון לעתון, ז"א שבא לידי הוכחה שאי אפשר כבר לרמות אפילו את הטפשים אם היו כאלה שהאמינו שלא ינצלו הפסקת האש, על אחת כמה וכמה שלא האמינו בזה חברי הממשלה בא"י או בארה"ב, או בבריה"מ וכולי, וכפי שהי לפני שלש שנים, ולפני י"ד שנה, ולפני זה כמה פעמים) — ימשיכו וינסו) חבו הטענות ככל האפשר, ואחרי כן יחליטו סטאטוס קווא כפי שהוא בסוף הדין ודברים. שמזה מובן שבכל המשא ומתן ע"ד תנאי שלום — לאחר שהצד השני התבצר וכולי — הרי הצד הישראלי תהי אז ידו על התחתונה, כיון שהמצב הבטחוני השתנה מן

לפני שלש שנים, ולפני י"ד שנה: לפני מלחמת ששת הימים ולפני מבצע סיני.

הקצה אל הקצה מיום הפסק האש ליום סיום המשא ומתן ע"ד התביעות והתנאים וכולי.

וחוששני לומר – ואפשר אין זה חשש אלא אדרבה מעין תקוה – אשר כפי שהי' בתחילת מלחמת ששת הימים יעשה הצד השני צעד טפשי שיכריח לבטל הפסק האש, ויעשה ה' עוד הפעם נסים ונפלאות שבמשך זמן הכי קצר לאחר ביטול ההפסק וחידוש ההגנה – שהדרך היחידה לזה היא התקפה – יפעילו כל הכחות לא באופן חצי־חצי כפי שהי' עד עתה, כי אם הגנה אמיתית, ואז יש תקוה אשר תופסק האש באופן של קיימא ויבואו סוף סוף לידי שלום; ולא כמו במצב העכשוי אשר כאמור לעיל היא הדרך המובילה ישר לחידוש מלחמה ר"ל, אלא שבתנאים גרועים בהרבה ובהרבה מאשר התנאים ביום הפסק האש.

הארכתי בהכתוב בקשר למה שמר כותב אשר מה שכתבתי ע"ד התעלה וכולי כבר עבר זמנו, כי חוששני לומר שבעוד זמן לא ארוך יהי' ענין האמור עוד הפעם אַקטואלי, וחלואי שלא אהי' צודק בהערכתי זו ואתבדה, אף שלדעתי לפי מהלך הרוחות עתה בדרך הטבע אין זה נראה.

נעם לי להוודע מיידנו מר ש.מ. שיי אשר השלום למשפחת מר והשלום לו, ויהי רצון אשר סוף סוף נתבשר על דבר שלום אמיתי בארץ, שבודאי אין הדרך לזה על ידי גילוי סימני חלישות ונכונות לפשרות וויתורים מרחיקי לכת, כפי הנוסח שמדברים עתה ועד שמתפרסם זה בכל העתונות; כי אם אדרבה, כפתגם הידוע, שבאם רוצים באמת בשלום צריכים להראות שמוכנים גם להיפך בכל התוקף ובתנאים טובים.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

נ.ב. לא רציתי להזכיר זה בשיחתנו עם מר בביקורו כאן, אבל לאידך איני רואה רשות שלא להזכיר על כל פנים עתה, אשר תקותי חזקה שמדייק מר בהנחת תפילין בכל יום חול, שבנידון שלו אין זה רק קיום מצוה פרטית על ידי איש פרטי כי אם גם ענין הנוגע לתועלת הרבים. ואף שידועות טרדותיו הרבות הקשורות במצב הבטחוני וכולי, הרי אדרבה הטרדות והמצב וכולי טעם נוסף לדייק ככל הדרוש בקיום מצוה זו, תפילין של יד ותפילין של ראש. ואתו הסליחה על כתבי את האמור.

ע"ד התעלה: ראה לעיל אגרת ט'תתקטו, ובהנסמן בהערות שם.

ש.מ.: שלמה מיידנציק.

בהנחות תפילין... לתועלת הרבים: ראה גם לעיל חכ"ה ע' ד.

ט'תתקנז

בי"ה, י"ח מנחם אב, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אברהם שי' מאַחער־אָווסקי
אַרובא

שלום וברכה!

איך דאַנק אייך פאַר אייער בריוו פון ערב שבת נחמו מיט דאָס
בייגעלייגטע קאַפּיע פון דער טעלעגראַמע פון אייער אידישער געמיינדע.
דער אויבערשטער זאָל העלפּן, אַז סוף כל סוף זאָלן ווירקן די מערערע
ווענדונגען אין דעם ענין, און עס זאָל בטל ווערן דער גרעסטער בזיון וואָס
איין איד קען טאָן אַ צווייטן אידן, און אין דעם פאַל ניט נאָר אַ צווייטן
אידן נאָר דעם גאַנצן אידישן פּאָלק, מיט חילול השם און חילול פון כבוד
פון אידישן פּאָלק. וואָרום אַלע זעען דעם גרעסטן שקר אין פּראָקלאַמירן
פאַר דער גאַנצער וועלט, אַז אַ גוי וואָס באַצאָלט 25 דאָלער צו דעם
ראַבבי וואָס זיצט אין קאָליפּאָרניע, וואָס מיווייט זיין נאָמען און אַדרעס,
שיקט ער אַרויס זיין באַשטעטיקונג און סערטיפיקאַט אַז ער
פּראָקלאַמירט דעם גוי פאַר אַ אידן, און ער ווערט אָנערקענט אין ארץ
ישראל אַלס איד מיט אַלע רעכט וואָס די רעגירונג גיט פאַר אידן; און
זעלבסטפאַרשטענדלעך אַז מ'גיט דעם דאָזיגען גוי אַרויס אַ פאַספּאָרט,
אַז ער איז אַ איד, אָן קיינע באַמערקונגען דערבײַ. וואָס אַזאַ שוידערלעכע
זאָך האָט דער אידישער פּאָלק ניט געהאַט במשך פון טויזנטער יאָרן,
אפילו ניט פון זיינע גרעסטע שונאים; און דוקא אין אונזער דור האָט
דאָס פאַסירט.

עס איז ניט כּדאי — בפרט דערנענטערנדיק זיך צו חודש אלול —
צו שרייבן זאַכן וואָס גיבן ניט צו כבוד צו אידן, ואדרבה וכו'.

ט'תתקנז

מר אברהם מאַחער־אָווסקי: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשפ"א, ובהנסמן
בהערות שם.
פון דער טעלעגראַמע: ששלחו כו"כ רבנים ראשי קהילות ואנשי קהילות לארץ
ישראל במחאה על הסכנה שבחוק "מיהו יהודי" והתביעה לתקנו תיכף ומיד על ידי הוספת
המלה "כהלכה".

דער אויבערשטער זאָל בענטשן און מצליח זיין — אין איינקלאַנג מיט דעם דאָטום פון אייער שרייבן ערב שבת נחמו — אַז עס זאָל זיין די אמת'ע נחמה פון בטל ווערן פון דעם דערמאָנטן געזעץ ר"ל ובקרוב ממש; און אידן וועלן זיין שטאַלץ אויף זייער אידישקייט, באמת שטאַלץ, און ניט בוקן זיך פאַר יעדן גוי און וועלן עס חנפיענען און יוצא זיין פאַר עס, איינשמועסנדיק זיך אַז דורך דעם וועט דער גוי ווערן אַמאָל אַ גוטער פריינט; פאַרגעסנדיק וואָס האָט פאַסירט אין אונזער דור פון נאָלויפן גויים און וואָס עס האָט פאַסירט אין פריערדיקע דורות; און פון איצט אָן וועלן אידן אַליין אויפהערן מבזה זיין דעם אידישן אַמאָל און מחלל זיין כבוד ישראל, וואָס דאָס איז דער איינציקער וועג אַז אויך דער גוי וועט וויסן אַז מ'דאַרף זיך רעכענען מיט אַ אידן.

בברכה אַז איר זאָלט קענען אָנזאָגן גוטע בשורות אין די אַלע ענינים וועגן וועלכע איר שרייבט אין אייער בריוו ובקרוב.

ט'תתקנה

ב"ה, כ"א מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

ב"ד מרת שיינא זלדה תחי'

ברכה ושלוש!

זה מזמן קבלתי מכתבה, ומטעמים מובנים הי' קשה לענות עליו, שהרי קשה למצוא האותיות המתאימות והענינים המתאימים. אבל למחרת היאָרצייט של אאמו"ר ז"ל ובקשר עם המחשבות דיום היא"צ, הרי הזמן והרגש מוכשרים יותר למענה על מכתבה ולהביע אי-איו מחשבות בהמשך ליום אתמול, ומהן:

בודאי אשר ה' הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להטיב, שלכן בודאי

ט'תתקנה

מצילום האגרת.

מרת שיינא זלדה: משקובסקי-שניאורסאהן. אגרות נוספות אלי' — לעיל אגרת ט'תרל, ובהנסמן בהערות שם.
בודאי וכו': בהבא להלן ראה גם לעיל אגרת ט'תתר, ובהנסמן בהערות שם.
ומטבע הטוב להטיב: ראה לקו"ש חכ"ד ע' 334. וש"נ.

ובודאי שבכל דבר ענין ומאורע – ישנו טוב, ולא רק בנוגע לחיי עולם הבא, אלא גם בעולמנו זה, אשר בו ניתנה התורה ומצוותי, ואדרבה עיקר ענינה הוא בעולם הזה, וכמו שנאמר לא בשמים היא.

נקודה נוספת, שהיא אחת מהוראות היסודיות של חיי עם ישראל, הן של הכלל, והן של הפרט, היא אשר המעשה הוא העיקר. והרי בכל דבר נמצא העיקר.

על פי האמור מובן שגם במאורע מסוג זה שארע לה, היינו אשר נשמת אדם קרוב, וקרוב ביותר וכו', עלתה השמימה, בודאי אשר למרות רגש האבדה וכולי וכולי יש לחפש את הטוב גם בהאמור, ולתרגמו בשטח המעשי בחיים מעשיים ועד לחיי יום-יום.

אחת הנקודות בזה, אשר כיון שהמדובר הוא בעליית נשמת אדם קרוב השמימה, הרי על הקרובים אליו להמשיך בפעולות בהן ה' עוסק הנפטר בחיי חיותו בעולם זה, וכאמור – במעשה בפועל; נוסף על חלקו של כל אחד ואחת להיות פעיל ואקטיבי בעולם הזה ככל יכלתו לצאת ידי חובת עצמו.

ומאחר שעל פי ההשגחה העליונה הוטל על החי עלי אדמות תפקיד נוסף ופעילות נוספת, בודאי אשר מקודם לכן ניתנו לו הכוחות הדרושים למלא התפקיד ככל הדרוש. וככל תפקיד המוטל על ידי ההשגחה העליונה, הרי צריך הדבר להיעשות במרץ ובחיות, וכל מחשבה או ענין המבלבלים או גורעים בזה, צריך לגרשם בשתי ידיים, שהרי מבלבלים הם גם את החי ולהבדיל בין החיים וכו' גם את נשמת הנפטר, שפעילות האמורה גורמת לה נחת רוח ועלי, שהרי בהמצאה בעולם האמת יודעת היא האמת אשר פעילות זו קשורה ונעשית לזכותה וכאילו בתור שליחות.

מהאמור מובן אשר אין כל מקום למסקנה אודות בדידות וכולי, שהרי אדרבה – דוקא מאורע כהאמור צריך להביא לפעילות בתוך בני אדם ובמרץ מוגבר ובהקף מוגדל. וכמדובר בכמה מקומות, וגם שכל הפשוט מבין זה – בלי ספק, אשר אין כל מקום לומר שמחלת הגוף,

וכמו שנאמר: נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

במאורע... שאירע לה: ראה גם לעיל אגרת ט'תתפח.

בודאי... ניתנו לו הכוחות: ראה במדב"ר פ"יב, ג. תנחומא נשא יא. ע"ז ג, א.

איזו שתהי', פוגעת בנשמה, בחיות שלה או בנצחיות שלה. זאת אומרת אשר השינוי הוא רק בקישור הנשמה בגוף, קישור המביא גם להגבלות מסוימות בנשמה, וכשמבטל הקשר — מתבטלות גם ההגבלות. ופעילות באיזה מקום שיהי נודעת תיכף ומיד לנשמה, שהרי עתה אינה מוגבלת במקום ובזמן ובכלי הראי' וכלי השמיעה וכולי.

ואסיים באיחולי אשר תסדר חיי' באופן שתוכל לנצל הכשרונות אשר חוננה בהם ולתועלת הרבים, נוסף על תועלת היחיד או יחידים, ומתוך מרץ וחיות, והי' יברכה באורך ימים ושנים טובות ובהסתדרות טובה בטוב הנראה והנגלה בכל הפרטים.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ובקרוב,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בודאי שיעניין אותי כל פרט באופן הסתדרותה מכאן ולהבא, כולל וגם זה עיקר — בנוגע למצב הכספי, ובודאי תכתוב על דבר כל זה דברים כמו שהם — מיוסד על הקורבה המשפחתית וכולי, ובפרט שרק אחרים נשאר משרידי משפחתנו בדורנו.

ט'תתקנו

ב"ה, כ"ב מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מחוי' הרבנית מרת פייגא תחי'

ברכה ושלוש!

באיחור זמן רב נתקבל מכתבה, אף שמסרו לי ביתנים על דבר אייבהנה שהי' כאן שלכן לא יצאה הפגישה פנים אל פנים. והיי' איכפת לי במיוחד להכיר את כי' אישית אחרי שבתה רחל תחי' ביקרה אצלי. והעיקר רצייתי בהזדמנות להודות לה אישית בעד הביכלעץ של חסידות שהמשיכה ומסרה כמה מהם, שחלק חשוב כבר נדפס ויש לה חלק גדול בזכות הרבים שבזה.

מתבטלות גם ההגבלות: ראה גם תגיא אגה"ק ביאור לסימן ז"ך.

ט'תתקנו

מחוי' הרבנית מרת פייגא: שניאורסאהן.

תנז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ואף על פי שהוא ענין של מצוה, ובפרט מצוה דרבים, שלא נצרך תודה מבשר ודם, אף על פי כן הרי גרמה לי קורת רוח ביותר. ועל כל פנים רצוני להביע זה עכשיו בכתב.

בעת רצון אזכירה על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר למילוי משאלות לבבה לטובה בכל הענינים שכותבת.

והשי"ת יברכה באורך ימים ושנים טובות ורב נחת אמיתי מילידי וצאצאי, נחת ברוח המסורה של המשפחה, נחת חסידות.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

ט'תקנז

ב"ה, כ"ה מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד אלוף רחבעם זאבי שי, מפקד פיקוד המרכז

שלום וברכה!

בצער רב ועמוק קבלתי הידיעה אשר ישנם איזה קושיים במסירת איחולים וברכה לכמה פלוגות מאחינו בני ישראל שי' המגינים על עם ישראל בארץ ישראל במסירת נפש, אף שאינני יודע בבירור הטעם לזה.

וכיון שאיני יודע הטעם ברור אין בידי להשיב עליו, כי אם לכתוב שורותי הבאות בכללות, ובהקדמה אשר אולי תהי' מוזרה בעיני כ', אבל כיון שמביעה היא רגשות לבבי תקותי חזקה שלא יקפיד על שלוקח אני מזמנו לקרוא גם ההקדמה, והיא:

מאמין אני באמונה שלימה, מיוסדת על מה שראיתי משך חיי כמה

ט'תקנז

אלוף רחבעם זאבי: אגרת נוספת אליו — לעיל אגרת ט'תחלג.

בהמשך לתוכן אגרת זו — ראה גם ב' האגרות שלאח"ז.

במסירת איחולים וברכה: של כ"ק אדמו"ר אל אחב"י אשר כצה"ל, שנמסרים להם על ידי נציגי חב"ד באה"ק המבקרים אותם ומעוררים אותם גם על סגולת מצות תפילין. כפה"נ שמפני המאבק שהתחיל כ"ק אדמו"ר לנהל נגד הגזירה האיומה ד"מיהו יהודי", הוחלט להערים קשיים על הביקורים הנ"ל. ועל זה נסוב המכתב שלפנינו, וכן כי המכתבים שלאחריו.

פעמים, ומה שאולי חשוב עוד יותר על מה ששמעתי מאחרים בעלי סמכא בזה, ובעיקר שהיא מיוסדת על המדובר בזה בהחלטיות ובפירוש בתורתנו תורת חיים (הוראה בחיים), אשר ברכה נאמנה ולבבית מאיש לרעהו יש לה תוקף ופועלת היא – פעמים במילואה ופעמים בחלקה, פעמים תיכף ופעמים לאחר זמן; נוסף על הענין הפסיכולוגי שבזה, שמקרב את הלבבות, מעודד את הרוח וכולי וכולי.

כן מאמין אני באמונה שלימה כנ"ל בנוגע לסגולת מצות תפילין בפרט לאנשי צבא.

מובן שאין זה מחייב את מישהו להיות חזק באותה אמונה שאני מאמין, אבל כיון שלכאורה אין מקום לחשוד אותי שמתכוון אני לפני עצמית וכולי, הרי על כל פנים בטח צריך לעורר בו ספק שמא יש תוכן ותועלת בענין, ועוד וגם זה עיקר אשר כיון שאת הרושם הפסיכולוגי ועידוד הרוח רואים במוחש לעיני כל, הרי בודאי ובודאי שהענין קרוב לריווח ורחוק מהפסד ח"ו.

כאמור לעיל, כיון שאינני יודע הטעם לקושי כו' – אפילו אם תמצא לומר שישנו טעם לרוגז וכולי וטעם מבוסס וחזק, הרי הרוגז אפשר שהיה עלי ועל איזה אנשים שבסביבתי או שבארץ ישראל, אבל אין לזה קשר וסיבה שיוגרם קושי בהבאת ברכה ואיחולים וכולי, ובפרט כשהמדובר בחיילים ואנשי צבא שעידוד שלהם אין זה רק עידוד איש פרטי אלא נוגע לסביבה ומצב רוח בכלל וכולי, והלואי שכל מי שיכולת בידו לעודדם ולחזק רוחם וכולי הי' עושה ככל שיש בידו לעשות בזה.

בשורות האחרונות כוונתי לענות על טעם שאפשר שגם הוא הי' בחשבון, אשר באם יתנו רשיון להביא ברכה ואיחולים האמורים, יבוא מחר או מחרתיים מישהו אחר ויבקש רשיון גם הוא. וכאמור, באם יש תקוה שעל ידי זה יתחזק המורל והבטחון עצמי והרוח וכולי של אנשי צה"ל, אדרבה ואדרבה יבוא גם הוא. ובודאי יש ביד מר וחבריו לסדר הדברים באופן שלא תהי' בזה הפרעה כלשהי בהסדר ותהליך החיים וכולי שצריך להיות בשטחים האמורים.

בודאי מבין מר אשר כוונת מכתבי הוא לא לעורר ח"ו קשי' ולשאול

תורת חיים (הוראה בחיים): ראה זח"ג נג, ב. וראה רד"ק לתהלים יט, ח. גר"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק.
 לסגולת מצות תפילין: ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

תנט

שאלות וכולי, כי אם אך ורק לבקש את מר עוד הפעם ועוד הפעם אשר לא רק שיעשה כל התלוי בו שיוכלו שולחי לדבר עם העומדים תחת פיקודו ע"ד הברכות של כמה וכמה מאחינו בני ישראל אליהם (אשר אני מדבר בתור שלוחם) ולספר להם אשר חשים [אנו] במאמצם, ואפילו אלה הנמצאים בריחוק מקום מחשבתם עליהם ועל מצבם ועל מסירת נפשם וכולי; וכן לדבר אליהם ולספר להם על דבר אמונתם החזקה של כמה וכמה מבני ישראל אודות סגולת מצות תפילין, ואשר מוכנים לעזור להם גם בזה על ידי המצאת זוג תפילין וכולי וכולי.

אלא שגם יעשה את התלוי בו להצלחת המפעל – למרות הטעם האמור וטרדותיו וכו'.

על פי מה ששמעתי אודות מר ופעילותו ומסירותו למילוי תפקידו הכי אחראי והכי חשוב, בטוחני שאין צריך להאריך עוד בענין האמור. ויהי רצון אשר שורותי אלו אף כי מעטות בכמות ובפרט בערך הענין וחשיבותו, יקבל אותן בסבר פנים יפות ולא יחדני במה שאין בי באיזו פני' פרטית שתהי', ויעשה מר כל התלוי בו להצלחת מבצע השליחות שבקשתי, וגם על חבריו שליט"א ישפיע בהאמור ובהצלחה.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור. וה' המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית יצליחו במילוי תפקידו, הגנה על עם הקודש בארץ הקודש, הגנה בהצלחה בכל המובנים, עד כי במו עינינו ובקרוב נראה קיום ההבטחה "ונתתי שלום בארץ גוי' וחרב לא תעבור בארצכם, ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות".

בכבוד ובברכה.

ההבטחה: בחוקתי כו, ו, שם, יג.

ט'תתקנח

ב"ה, ערב ראש חודש אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר יורם ש"י חמי

שלום וברכה!

בנועם רב קבלתי הידיעה על דבר העזר שלו להשלוחים אשר בקשתי אותם להביא ברכות ואיחולים מכמה וכמה מאחינו בני ישראל, אשר מדבר אני כשלוחם, אל אחינו בני ישראל אשר בצה"ל, המגינים על עם הקודש בארץ הקודש. והשלוחים הנ"ל הרבו בשבחו של מר אשר נהגם ועשה כל מאמץ להקל עליהם במילוי השליחות והצלחתה, ובלשון שכותבים אלי – "מעל ומעבר אשר הוטל עליו".

ואף שמצוה אינה צריכה לנתינת תודה, שהרי זהו ציווי ה' יתברך, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה מצות אהבת ישראל, עידוד רוחם של בני ישראל המוסרים נפשם על הגנת עם בני ישראל, על כל פנים עלי חובה נעימה להביע קורת רוחי ושמחתי הלבבית אשר הענין מצא הד נפשי אצל מר ותרגמו למעשה בפועל להצלחת השליחות, אשר בודאי על ידי זה נתוסף בעידוד רוח של עוד אחד וכמה וכמה מבני ישראל הן בכמות והן באיכות.

ויהי רצון אשר תמיד כל הימים יצל אפשריות שלו ויכלתו בעניני אהבת ישראל וכיוצא בזה, מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ט'תתקנח

העתק מב' המכתבים דלהלן נשלחו אל האברך טובי' פלס:
מצוי"ב מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א למר יורם ש"י חמי ולמר אבשלום ש"י לנגר, בהתאם לדו"ח ע"ד השליחות בצפון. ובודאי יתייעץ עם חבריו שנסעו אתו באיזה אופן למסור להם המכתבים.
ועוד, וכמובן שזוהו עיקר, שיהיי באופן שלא יפגע בכבוד אחרים שנראה לו שגם להם צריך לכתוב אלא מובן שאי אפשר לכתוב לכולם ורק לאלו שהשתתפו בפועל. אבל אם יש עוד רק **אחדים** כאלו יכתבו גם להם בלי"נ אם יודיע שמותם וכו'.
ותי"ח מראש על טרחתו במסירת המכתבים ועל הודעתו מזה לכאן.

תסא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תקנט

ב"ה, ערב ראש חודש אלול, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אבשלום שיי' לנגר, קצין דת

שלום וברכה!

בנועם רב קבלתי הידיעה על דבר העזר שלו להשלוחים אשר בקשתי
ותם להביא ברכות ואיחולים מכמה וכמה מאחינו בני ישראל, אשר
דבר אני כשלוחם, אל אחינו בני ישראל אשר בצה"ל, המגינים על [עם]
החדש בארץ הקודש. וכפי שכתבו לי פעל ועזר להם מר במילוי השליחות
והצלחתה, ועשה זה ברצון ובשמחה וכולי.

ואף שמצוה אינה צריכה לנתינת תודה, שהרי זהו ציווי ה' יתברך,
מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה מצות אהבת
ישראל עידוד רוח של בני ישראל המוסרים נפשם על הגנת עם בני
ישראל על כל פנים עלי חובה נעימה להביע קורת רוחי ושמחתי הלבבית
אשר נתן מצא הד נפשי אצל מר ותרגמו למעשה בפועל להצלחת
השליחות אשר בודאי על ידי זה נתוסף בעידוד רוח של עוד אחד וכמה
וכמה מבני ישראל הן בכמות והן באיכות.

ויהי נכון אשר תמיד כל הימים ינצל אפשריות שלו ויכלתו בעניני
אהבת ישראל, ובפרט בענין מצות תפילין, אשר בשים לב לתפקידו
החשוב והאחריות בודאי לא נצרך אריכות בשטח מצוות המעשיות בכלל
ובסגולת מצות תפילין במיוחד, כמבואר בכמה וכמה מקומות בתורתנו
תורת חיים, והנה זה מתוך שמחה וטוב לבב, והשי"ת יצליחו.

בכבוד ובאהבה.

ט'תקנט

ראה בהמצויין באגרת הקודמת.

בענין מצות ... ובסגולת מצות תפילין: ראה גם לעיל אגרת ט'תרלה, ובהנסמן בהערות
שם.

כמבואר בכמה וכמה מקומות ראה בהנסמן לעיל אגרת ט'תתקלג הערה ד"ה וסגולה
מיוחדת בדיוק מצוות אלו.

ט'תתקס

ב"ה, ערב ראש חודש אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר אליעזר ש"י יערי

שלום וברכה!

על ידי ידידנו הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ ורב פעלים וכו' הרב
אפרים ש"י וואַלף נתקבלה בקשת ברכה בעדו, ואזכירו על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר למילוי משאלות לבבו לטובה, בפרט לרפואה ולהטבת הבריאות.

וזכות פעילותו בשיכון בני ישראל עם הקודש בארץ הקודש תעמוד
לו בזה ובהמצטרך לו ולכל אשר לו בכלל.

בכבוד ובברכה לרפואה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתקס"א

ב"ה, ב' אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הרב, נעם לי לקבל מכתבו מכ"ד מנ"א, ולפלא שהגיע
אך זה עתה. וכבקשתו עונה אני על שאלתו שלא בתור, והיא אודות הצעת
נכבדות עבור בתו הבכירה תחי', אשר היא וכנראה גם מר אינס שבעים
רצון ממשרתו בקהל ועבודתו הציבורית וכו'.

ולדעתי באם רק זה הטעם לספק, וככתבו — בחייו הפרטיים
המדובר ש"י הוא ירא שמים ושומר תורה ומצוה, שמזה המסקנה שבתו
תוכל לנהל הבית וחיייהם על יסודי התורה, תורת אמת (ז"א שלילת
פשרות), ומצוותי, כדאי שתעניין בההצעה.

ט'תתקס

מצילום האגרת. נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ס"ע רעו ואילך.

תסג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ויהי רצון מהשי"ת המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית,
שאיך שיחליטו יהי בהצלחה ובטוב.

בודאי בהתאם לשיחתו בעת שהתראינו פנים אל פנים גם אני בין
הרשומים ששולח אליהם פרסומיו, אף על פי שלפלא קצת שזה זמן ארוך
ביותר שלא הגיע אלי מהמו"ל על ידו, ועל פי החזקה בודאי שבמשך הזמן
שעבר מעת קבלתי ספרו הדפיס והו"ל עוד כמה וכמה.
בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ט'תתקסב

ב"ה, ח' אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"י עוסק בצ"צ כו'
מו"ה שלום מענדל שי

שלום וברכה:

נמסרו לי תוכן דבריו ע"י הטלפון ואחרי כן גם הפרטים שבקשתי
ע"י הרה"ח וכו' וכי' מרדכי שי' בלינוב. וגם לאחר כל זה לא ברור כלל
מה הן האפשרויות של אנ"ש שי' על אתר, שהרי בודאי כל הענין הוא על
אחריותם המלאה והבלעדית של אנ"ש אשר על אתר. וכידוע דברי רבותינו
נשיאינו צוקללה"ה נבג"מ זי"ע על דבר חובתם וזכותם של אנ"ש בכל
מקום בואם, על אחת כו"כ במקום שדרים שם כמה וכמה שנים.

לאידך גיסא הרי אמרו חכמינו ז"ל אינו מבקש אלא לפי כוחם,
ובפרט כשנוגע לגורלו של מוסד חינוך בקהלא קדישא ואחריות של כמה
וכמה מבני ישראל, בודאי שמקום להחלטות כאלו שאחרי כן יקיימו
אותן בפועל ממש. שהרי השיטה של גם לי גם לך לא יהי היא היפך
התורה וכו'.

ט'תתקסב

מו"ה שלום מענדל: קלמנסון, פאריז, מנהל מוסד חינוך "שניאור" בצרפת. אגרות
נוספות אליו — לעיל חכ"א אגרת ז'תתה, ובהנסמן בהערות שם.
אמרו חכמינו ז"ל: ראה במדכ"ד פ"ב, ג. תנחומא נשא יא.
גם לי גם לך לא יהי: מלכיס"א ג, כו.

וכפי שמסרתי על ידי הרר"מ בלינוב שי' ועיי' הר"ש שי' הכהן
פשטה, הצעתי ותקותי חזקה שיתאצו עסקני אנ"ש וידונו בכל הענין
בכבוד ראש.

ומצוי"ב גם העתק מכתבי למר ג' ש. שי'.
בברכה לבשורות טובות ולכתיוה וחתימה טובה.

ט'תר קסג

ב"ה, חי' אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר שניאור זלמן ז"י מסחרי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל וכתבו, בהוספה לפ"ש שמקבל אני
מאנ"ש המבקרים אותו שאני דורש בשלומם על ידם.

ויהי רצון שבקרוב יבשר בעצמנו במכתבו הבא שמצב בריאותו הולך
וטוב. וזכות פעולותיו לביסוס היה זה בכלל ובעניני חב"ד באה"ק ת"ו
במיוחד תעמוד לו להטבת הבריאות ולמילוי משאלות לבבו לטובה.

ובפרט שנמצאים אנו בחודש הרחמים, אשר תוכנו מבואר על ידי
רבינו הזקן על פי משל ממלך שיוזם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר
לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז "שאלו כל מי שרוצה לצאת להקביל
פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם
כו'. והנמשל מובן.

בברכה לבשורות טובות ולכתיבה וחתימה טובה.

ט'תתקסג

מר שניאור זלמן מסחרי: אגרות נזכרות אליו — לעיל אגרת ט'תר, ובהנסמן
בהערות שם.
רבינו הזקן: בלקרי"ת פ' ראה לב, א. ב.

ט'תקסד

בי"ה, י"ג אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף שי' צ'חנובר

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז' באלול, ובהתאם לסגנון מכתבו הנני עונה למר
שלא בתור, ובפרט שלדעתי השאלה אינה רק אישית בלבד, ככתבו, אלא
גם ענין הנוגע לרבים.

והיא, הימשיך בתפקידו ומשרתו במקומו עתה, או שיקבל תפקיד
המוצא לו בחברה להשקעות וכו'.

והנה מבלי להכנס לפרטי ההצעה לתפקיד חדש, הרי משרתו עתה
היא בשטח הבטחוני, ובדאי אין הזמן גרמא כלל לעשות משהו שאפשר
שיגע ויגרע בשטח זה.

ואפילו אם תמצא לומר שימצאו ממלא מקום וכו', הרי אינו דומה
מי שיש לו ותק וידע בשטח זה מכמה זמן, לפנים חדשות, שתמיד ישנם
סיבוכי קליטה והתאמה בין עובד חדש להמנגנון, ובפרט להעומדים על
גביו.

בטח הי' יחסי לשאלה האמורה אותו שהוא עכשיו — גם לפני כמה
וכמה שבועות, אבל עכשיו — ביתר שאת, ועל אחת כמה וכמה שכן היא
דעתי בהחלט בקשר עם המצב בהוה, שדרוש ביותר שלא יהי' כל זיעזוע,
אפילו זיעזוע קל, במסגרת המנגנון הבטחוני. ובפרט כפי שסיפר לי מר
בביקורו כאן ומרמז על זה גם במכתבו זה, שעומד הוא בקשר הדוק עם
העומדים בראש. ואם בעבר הלואי והיו אותזים בקו תקיף יותר ולא היו
מקבלים דעת הפשרנים והמוותרים, הרי בודאי שכן הי' צריך להיות עתה
שכבר נוכחו בזה אפילו (על כל פנים חלק מ)הפשרנים, ולמרות זה ניכרת
גם עתה נטי' מכמה אנשים שיש להם השפעה להמשיך בויתורים
ובתחנונים וכו' (אף על פי שנוכחו שכל הצעה של פשרה מתפרשת בכל
קצוי תבל כסימן מובהק לחולשה, ותיכף ומיד מביאה להתקפה עוד

ט'תקסד

מר יוסף צ'חנובר : אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תצד.

יותר), אי לזאת הרי מוכרחת עוד יותר נוכחות כל אלה התומכים בקו האמור בתפקידים שיש להם השפעה בשטח זה, ובפרט אלה שיש להם השפעה ישירה. והרי תקותי אשר מר הוא מאלה שתומכים בלבב שלם בסמכות עם ישראל שכדאי הוא לבטוח עליו, על אחת כמה וכמה צור ישראל הוא ה' יתברך ויתעלה, אשר בסגנון הכתוב עיניו בארץ הקודש (ובעם קדוש בכל מקום שהם) "מראשית השנה ועד אחרית שנה", ומתהלך בקרב מחנה ישראל להצילם ולתת אויביהם לפנייהם. ובודאי אשר לדכותי דמר אין כל צורך בביאור נוסף לעמדותי בהאמור.

והנני מאחל למר אשר יצליח לנצל הכשרונות והאפשרויות שלו במילואן לביסוס כל עניני בטחון מתוך בטחון באלקי ישראל ובעם ישראל, מתחיל בימים אלו ימי חודש אלול, אשר מנהג בני ישראל הוא לומר בו פעמיים בכל יום ה' אורי וישעי ממי אירא, ה' מעוז חיי ממי אפחד. אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי גוי ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי גוי קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתקסה

ב"ה, ט"ו אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב...

ובעמדנו בחודש אלול, חודש המיוחד בכל חדשי השנה

בסגנון הכתוב: עקב יא, יב.

ומתהלך... לפנייהם: ע"פ תצא כג, טו.

מנהג בני ישראל: סידור הארז"ל להר"ש מרשקוב סדר כוונת ר"ח אלול. סידור קול

יעקב וסידור אדה"ז אחר שיר של יום. מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ו.

ה' אורי וגוי: תהלים מזמור כז.

ט'תתקסה

כללי פרטי. נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 143 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

לתוכנה — ראה גם ב' האגרות שלאח"ז. לקר"ש ח"ט ע' 172 ואילך.

— שהרי הוא חודש החשבון של שנה החולפת ועוברת וחודש
ההכנה לראש השנה ולכל השנה הבאה —

מתבטא יחודו גם בזה אשר בכל יום מימי חודש זה אומרים
פעמים מזמור המתחיל: לדוד הוי' אורי וישעי גוי הוי' מעוז חיי,
אשר — בפשוטו של דבר — יש לבאר תוכן שלשת תוארים כלליים
אלה:

כיון אשר שתי דרכים לפני האדם דרך החיים והטוב והדרך
ההפכית,

הוי' אורי — לראות איזוהי דרך החיים והטוב;

כיון אשר כמה מכשולים ונסיונות בדרכו של אדם ואחז"ל אשר בכל
יום יצרו של אדם מתגבר עליו,

חודש החשבון .. ההכנה : ראה לקוטי מהרי"ל במקומו. ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא
ע"פ ובכתה גוי ירח ימים. טווא"ח ר"ס תקפ"א. לקו"ת ד"ה אני לדודי (וכן בסידור וכו'
ד"ה זה). ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פי אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על
כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לכתולה (אלול שמולו בתולה) י"ב חודש.
אומרים .. הוי' אורי : כי בו מאירים י"ג מדות הרחמים (רשימות הצ"צ לתהלים
ע"פ. ובפנים יפות שם: שמעתי הטעם מפני שיש בו י"ג שמות הוי' כנגד יג"מ שאומרים
באלול. וראה שער הכולל פי"א ס"ק כח).

מזמור : תהלים כז. וראה פנים יפות שם פי' כל המזמור על אלול ר"ה יוה"כ"פ
וחה"ס.

בפשוטו של דבר : אבל עיין רשימות הצ"צ לתהלים. פנים יפות ועוד.
יש לבאר : ולהעיר מפני הראב"ע ע"פ שיש אומרים כו'. ראה ג"כ רד"ה לדוד הוי'
אורי וסד"ה אשרי העם, תשי"ח (סה"מ תשי"ח ע' 279 וע' 290).

תוארים כלליים : מתאים להני"ל שהחודש — כללי.
שתי דרכים : ובהתאם לזה שני דרכים אחת של ג"ע ואחת כו' (ברכות כח, ב).
ולהעיר מקידושין ב, ב).

החיים והטוב כו' : נצבים ל, טו. ולהעיר מפני הבעש"ט ע"פ (בצוואת הריב"ש).
איזוהי דרך : ראה לקו"ת ואתחנן ד"ה שמע ישראל.
ואחז"ל אשר בכל יום .. הקב"ה עוזרו : סוכה נב, סע"א ושם.

לקו"ת: ראה לב, א ואילך.
בסידור: שער האלול — רכה, סע"ג ואילך.
בכל יום .. אומרים .. לדוד הוי' אורי: ראה גם בהנסמן לעיל אגרת שלפנ"ז הערה
ד"ה מנהג.

רשימות הצ"צ לתהלים: יהל אור ע' צו ואילך.
בצוואת הריב"ש: סימן קל (בהוצאת קה"ת חשנ"ח — ע' סא).

הוי' . . ישעי – הקב"ה עוזרו לנצח במלחמת היצר, להתגבר על כל המכשולים ולעמוד בכל הנסיונות;

כיון ששלימות עבודת האדם בעולמו זה הרי היא ללכת מחיל אל חיל – משוב אל הטוב יותר ומחיים אל חיים שהם בחיות (לעבדו) יותר, הוי' מעוז חיי – נותן עוז בחיות אשר בחיי האדם ואז מתחיל מחדש – אבל בתוספת חיות ובדרגה נעלית יותר – הסדר של אורי, ישעי, מעוז חיי;

אשר כ"ז נרמז גם בתקיעת שופר, שגם בזה מתבטא יחודו של חודש זה אשר בכל יום בו (מלבד ש"ק וער"ה – מטעם מיוחד בהם) תוקעין בשופר כו' שנאמר עלה אלקים בתרועה גו' ונאמר אם יתקע שופר בעיר גו'. וביאר הרמב"ם הרמז אשר בתק"ש: עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם (שאינו דומה כלל החיות אשר בישן ונרדם לגבי האדם הער) וחפשו במעשיכם (להבחין בין אלו שמצד החיים והטוב ואלו כו') וחזרו בתשובה (שמנצח יצרו ויודע תעלומות מעיד עליו שלא ישוב עוד לכסלה) וזכרו בראכם (שהוא אורי וישעי ומעוז חיי – שעייז מתעורר משנתו וכו') –

ששלימות כו' בעולמו כו' ללכת: ראה ברכות בסופה. תוי"א ס"פ וישב. ובאה"ת להצ"צ בראשית (כד, ב): וזהו (עירובין נד, א) תאי עלמא דאזלין מיני כו' עיי' עוה"ז דוקא.

ומחיים אל חיים: להעיר ממחז"ל עשרה נקראו חיים (אדרי"ג ספלי"ד). **ובדרגה נעלית יותר:** שלכן נאמר בזה הוי' עוה"פ. וראה לקו"ת חוקת (נו, ג). וראה תוד"ה שלש (ר"ה יז, ב). **בכל יום כו' בעיר:** טושי"ע או"ח ר"ס תקפ"א. וראה ד"ה ענין תקיעת שופר ברי"ח אלול (אוה"ת להצ"צ נצבים ע' ארפ). **וביאר הרמב"ם:** הלי תשובה פ"ג ה"ד. וראה המשך תרס"ו בתחלתו. **החיות אשר בישן ונרדם:** להעיר ממרז"ל שינה אחד כו' (ברכות נו, ב). וראה ג"כ זח"א רז, רע"א). ובב"ר (פי"ז, ה) ג' תרדמות הן כו'. **וחפשו:** להעיר מפסחים (ז, ב) וחפוש מחפוש כו' חופש כל חדרי בטן. **ויודע . . לכסלה:** ראה רמב"ם הלי תשובה פ"ב ה"ב. אגה"ת פ"א (צא, רע"א). **מעיד עליו:** ראה יל"ש הושע רמז תקלב בסופו. אוה"ת להצ"צ לשבת שובה (ע' איתקן).

מחז"ל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.
שנאמר: תהלים מז, ו.
ונאמר: עמוס ג, ו.

יהי רצון שיעשה כל אחד ואחת את התלוי בו בכל האמור ויראה
אשר "הוי" אורי וישעי ומעוז חיי"י וממלא כל אשר שואל ומבקש לטובה
ועד לקיום היעוד "ואזבחה באהלו זבחי תרועה" — בבית מקדשנו
השלישי אשר יבנה במקומו ע"י משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה
בקרוב ממש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתקסו

ב"ה, ערב שבת קודש תבוא, חיי"י אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

צו אֶלע אַנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער
פון ישיבת אחי"תמימים אין נוארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דער ידיעה וועגן דער בעפֿאַרשטייענדער מסיבה,
דער יערלעכער דינער פון דער ישיבה, דעם קומענדיקען כ"ב אלול —

דער חודש אלול איז אַ ספּעציעלער חודש צווישן אַלע חדשים פון
יאָר דורכדעם וואָס ער איז דער חודש פון חשבון הנפש פֿאַר דעם
פֿאַרגאַנגענעם יאָר, און צוגרייטונג צום נייעם יאָר.

דער אינהאַלט פון דעם חודש דריקט זיך אויס אויך אין דעם וואָס

יבנה במקומו כו': ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

ה'יעוד: תהלים כז, ו.

ט'תתקסו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 491.

לתוכנה — ראה גם אגרות שלפנ"ז ושלפנ"ח. לקו"ש ח"ט ע' 172 ואילך.

דער חודש פון חשבון הנפש: ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. תרח"ץ ס"ע סו.
סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129. ובכ"מ. וראה תו"מ סה"מ תשרי ע' קטז, ובהנסמן שם
הערה 65.

פון ראש חודש אלול הויבט מען אָן צו זאָגן קאַפּ' כ"ז פון תהלים: **לדוד**
ה' אורי וישעי גוי מעוז חיי — "דער אויבערשטער איז מיין ליכטיקייט
און מיין רעטונג .. די שטאַרקייט פון מיין לעבן".

די דערקלערונג פון די דריי דערמאָנטע באַגריפן — ליכטיקייט,
רעטונג, שטאַרקייט — איז:

אַ מענטש האָט דאָך פאַר זיך צוויי וועגן אין לעבן, דער וועג פון טוב
און דער וועג פון דאָס פאַרקערטע, און דאָרף אויסקלייבן צווישן זיי. מוז
ער דעריבער אָנקומען צום אויבערשטן צו **באַלייכטן** דעם ריכטיגן וועג.

אין דעם וועג זיינען אָבער פאַראַן שטרויכלונגען און שוועריקייטן;
דעריבער דאָרף מען אויך אָנקומען צום אויבערשטן'ס הילף און **ישועה**
אויסצומיידן שטרויכלונגען און בייקומען שוועריקייטן.

און אזוי ווי שלימות פאָדערט אַז מ'זאָל גיין אויף דעם גוטן וועג
מחיל אל מחיל און שטייגן אין אַלע גוטע זאַכן, פון גוט צו בעסער און פון
שמחה און לעבעדיקייט צו מער שמחה און לעבעדיקייט — דאָרף מען
ערשט אָנקומען צום אויבערשטן **מעוז חיי**.

אין ליכט פון די דאָזיגע געדאַנקען וועגן חודש אלול און אין גייסט
פון דעם חודש, ווי אויבנדערקלערט, האָף איך אַז די יערלעכע
אונטערנעמונג וועט דורכגעפירט ווערן מיט גרויס הצלחה, כדי צו העלפן
די ישיבה פאַרשטאַרקן און אויסברייטערן איר חינוך טעטיקייט; אַ חינוך
על־טהרת־הקודש, באַגרינדעט אויף דעם "אלול־דיגן" צוגאַנג, צו דערציען
די תלמידים צו אמת'ער שלימות אויף די דערמאָנטע דריי יסודות: **ה'**
אורי, ישעי, מעוז חיי.

מיט באַגריסונג צו דער הנהלה פון דער ישיבה, די חשוב'ע געסט און
אַלע אַנטיילנעמער און פריינט, וועלכע האָבן דעם גרויסן זכות צו שטיצן
די ישיבה זי זאָל בליען און וואַקסן און אַרויסגעבן גוטע פירות,

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות ולכתיבה וחתימה טובה,

מ. שניאורסאהן

פון ראש חודש אלול .. לדוד ה' אורי: ראה גם בהנסמן לעיל אגרת ט'תתקסד הערה
ד"ה מנהג.
מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופו. שו"ע אדה"ו או"ח סקנ"ה
ס"א. וש"נ.

העכערע מדריגה לגבי פאָריגן יאָר, גיין מחיל אל חיל אין אַלע ענינים פון גוט און הייליקייט.

* * *

אויף ווי ווייט נויטווענדיג עס איז צו מאַכן אַ חשבון-צדק ביים איבערגיין פון איין יאָר צום צווייטן — איז צו זען אויך דערפון וואָס עס זיינען אויף דעם געגעבן געוואָרן מערערע געלעגנהייטן, צייטן, צום אָפּשלוס פון יאָר:

— דער חודש אלול, ווי אויבנגעזאָגט;

— די צוועלף טעג, פון ח'י אלול ביז ראש-השנה, וואָס ווי באַוואוסט זיינען זיי אַנטקעגן די חדשים פון יאָר, יום לחודש — צו מתקן זיין יעדן חודש;

— ראש-השנה גופא, וואָס איר ספּעציעלע מצוה איז תקיעת-שופר, וואָס דער רמז און ענין פון תקיעת שופר איז, ווי עס לערנט אונז המורה הגדול דער רמב"ם, צו וועקן אידן צו אַ חשבון-הנפש;

גיין **מחיל אל חיל**: ראה ברכות בסופה. תו"א ס"פ וישב. ובאורה"ת להצ"צ בראשית (כד, ב): וזהו (עירובין נד, א) האי עלמא **דאזלינן** מיני כו' עיי' עוה"ז דוקא. **מערערע געלעגנהייטן**: בנוגע ימי הסליחות — הרי כמה מנהגים בזה (ראה בטור סתקפ"א. ובאבדרהם: והגו **כל ישראל** להקדים מט"י יום באלול כו' **ויש מקומות** כו' מר"ח אלול). ולנוהגין לאומרים כל חודש אלול או בעשיית ה"ז הענין דאלול ועשיית. ולהאומרים מר"ח אלול עד לאחר עשיית (ס' הכוונות דרושי ר"ה — וי"ל דזהו היסוד למשי"כ בלקו"ת עקב (יד, א) **בפשטות** דמר"ח אלול ואילך אומרים סליחות, אף שאין מנהגינו כן) ה"ז צד השווה דכל זמנים אלה. וראה קובץ מכתבים — תהלים ע' 204 (תהלים אהל יוסף יצחק הקצר).

ווי באַוואוסט: ראה ס' השיחות היתשי"ג ע' 177 בסופו.

דער רמב"ם: ה"ל תשובה פ"ג ה"ד: וחפשו במעשיכם כו'. וראה גם "ענין הבי"

מערערע געלעגנהייטן: במענה על השאלה: למה לא נתפרט במכתב ביחוד ימי הסליחות (וציין כ"ק אדמו"ר בחצ"ע"ג: **בלקו"ת**: **שזה חודש אלול**). — ענה כ"ק אדמו"ר: **בכלל א"א לכתוב זה במכ' כללי כיון שע"פ חסידות כאו"א צריך לנהוג במנהגו וכו"כ מנהגים בזמני אמירת סליחות (משא"כ הענין דמח"י אלול נתגלה בחסידות אבל כנראה שייך לכל).**

קובץ מכתבים: ראה גם אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד אגרת תתקמ.

איר ספּעציעלע מצוה איז תקיעת שופר: דמצות היום בשופר — ר"ה כו, ב. רמב"ם ה"ל שופר פ"א ה"ב.

— די עשרת־ימיתשובה בכלל, און בפרט די זיבן טעג צווישן ראש־השנה און יום־כיפור, אַנטקעגן די זיבן טעג פון דער וואָך: דער זונטאָג פון די זיבן טעג — אַ תיקון (לויט דעם חשבון) פון אַלע זונטאָגס פון יאָר; מאָנטאָג — פון די אַלע מאָנטאָגס, אא"וו; ביז עס ווערט דערגרייכט דער הויכפונקט אין דעם — יום הקדוש, יום־כיפור.

* * *

ווי געזאָגט, דאָרף דער חשבון־הנפש ברענגען צו אַ ריכטיגע אָפּשאַצונג פון אַלע אָפּגעטאָנענע מעשים און פון די פאַרפעלטע. דער מענטש איז אָבער אַ נוגע בדבר; ער איז דאָך פערזענלעך אַריינגעמישט אין דעם און דערפאַר צו סוביעקטיוו צו אורטיילן וועגן זיך אַליין און דערביי קיינמאָל ניט מאַכן אַ טעות; עס מישט זיך דאָך אַריין דער אייגענער שכל, דער געפיל פון אהבת עצמו, וואָס דאָס שאַפט אַ נטי (נייגונג) צו אַ ניט־ריכטיגע אָפּשאַצונג.

נאָכמער: בכלל איז דער מענטשלעכער שכל — וואָס איז דאָך באַגרענעצט — ניט אַלעמאָל פאַרלעסלעך צו אורטיילן וואָס איז גוט און וואָס איז פאַרקערט. האָט דער אויבערשטער, דער באַשעפער פון דער

בתק"ש (הרס"ג הובא באבודרהם). התעוררות לתשובה (בשו"ע להאריז"ל כוונות לר"ה). ועיינייך המשך וככה תרלי"ז פי"ע משל הבעש"ט ז"ל ומשל מהרלי"ץ ז"ל מבאָרדיטשוב. **בפרט די זיבן .. וואָך:** בס"י האריז"ל מסיים בזה: וזה ודאי בלי ספק.

דער הויכפונקט: בנוגע לדי ימים שבין יוחי"פ לחי"ס (שאז יש ג"כ ענין התשובה — ראה לקו"ש ח"ט שיחה אי לפי האזינו נ"ע 206 ואילך) הערה 16, 72, ושי"ט ועד שמע"צ — חתימת ונתינת הפתקין (זח"א רכ, א. ח"יב קמב, סע"א. ח"יג לב, א) שעד שמע"צ אומרים לדוד אורי — צ"ע אם גם אז הענין דחשבון הנפש (והרי אין מתודין אז, וגם לא בלחש; כן — לכל הדעות אין אומרים אז סליחות).

יום־כיפור: ובו עצמו פעם אחר פעם עד להודי"י בעת החתימה — בתפלת נעילה. ועיין שו"ע אדה"ז ר"ס תרי"ז.

שכל כו' גוט כו' פאַרקערט: וכידוע הדוגמא בזה אשר שאול שהי משיח ה' וכבן שנה שלא טעם חטא (יומא כב, ב) אמר **הקימותי** (יותר מ"עשיתי" בלבד) את דבר

עשרת ימי תשובה .. בפרט די זיבן טעג .. יום־כיפור: ראה בארוכה לקו"ש חכ"ט שיחה ליום הכיפורים (ע' 203 ואילך).

בס"י האריז"ל: עש"ת.

יום הקדוש, יום־כיפור: ראה בהגספן בלקו"ש חכ"ט ע' 523 הערה ד"ה יום־הכיפורים.

וכידוע הדוגמא בזה: ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 913 ואילך.

וועלט און פון דעם מענטשן, וואָס ווייס די מענטשלעכע הגבלות (באַגרענעצונגען) און שוועריקייטן, געגעבן אונז די תורה, וואָס ווערט אָנגערופן **תורה אור** — צו באַלייכטן אונזער וועג אין לעבן. ווען אַ איד נעמט אָן תורה ומצוות מיט קבלת-עול (אָן דער אַריינמישונג פונם מענטשלעכן שכל), פאַראיינציגט ער זיך מיט דעם **ג-טלעכן** שכל פון **תורה אור**, און עס ווערט אים ליכטיג און קלאַר, וואָס ער דאַרף טאָן און וואָס ער דאַרף ניט טאָן.

דאָס איז דער אינהאַלט פון די ווערטער **ה' אורי** ("ג-ט איז מיין ליכטיקייט") אין דעם אָנהויב פון מזמור כ"ז פון תהלים, וואָס מ'הויבט אָן זאָגן צוויי מאָל טעגלעך פון ראש-חודש אלול.

אַבער אפילו מ'ווייס קלאַר וואָס ס'איז גוט און וואָס ניט, איז ניט אַלעמאָל לייכט צו טאָן בפועל די גוטע און ריכטיגע זאַך אין דער פולסטער מאָס, בפרט אַז דאָס פאָדערט אַמאָל אַ האַנדלונג קעגן אייגענעם (באַגרענעצטן) שכל, אָדער קעגן אייגענעם שטאַרקן רצון און תאוה. עס זיינען דאָ, אָדער עס **ווייזט זיך אויס** אַז עס זיינען דאָ, פאַרשידענע שוועריקייטן און נסיונות — וואָס דעריבער בעט דאָך יעדער

ה' ושמאל אמר **ותעש** גו' ה' (יותר מהעדר עשיית הטוב) וביאר כי "**שמוע'**" ו"**להקשיב**" — הם העיקר (ש"א טו, יג'כב).

פאַראיינציגט ער זיך: ראה תניא פ"ה. וע"פ המבואר שם מ"ל שע"י התמדה בלימוד התורה נעשה שכלו — שכל דתורה (ע"ד הרגל נעשה **טבע**) ויש לסמוך עליו. אלא שמצד שכל דתורה — אפ"ל כמה סברות ואלו ואלו דא"ח (עירובין יג, ב), ואדרבא מעלת התורה שלא ניתנה חתוכה (ירוש' סנה' פ"ד ה"ב); ולבוא לפס"ד — ה"ז ע"י **והוי'** עמו (סנה' צג, ב). וראה אוה"ת להצ"צ יתרו ע' תתצ ואילך.

צוויי מאָל טעגלעך: להעיר ממחז"ל דשנים ליום (התמידים) — מכפרים שאין עון (במדב"ר כא, כא. תנחומא שם). וי"ל דמזה סמך למנהגנו לומר בשני בתפלת המנחה (ראה שער הכולל פ"יא ס"ק כח).

עס ווייזט זיך אויס: להעיר מסוכה (נב, א) נדמה להם כהר גבוה. וצ"ע ששם נאמר זה בצדיקים.

תורה אור: משלי ו, כג. וראה זח"ג נג, ב.
הרגל נעשה טבע: תניא פמ"ד (סג, ב). וראה גם שם ספ"ד. פט"ו (כא, א). שבילי אמונה תתיב ד שער ב. שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו.
וואָס מ'הויבט אָן זאָגן .. פון ראש-חודש אלול: ראה גם בהגסמן לעיל אגרת ט'תתקסז הערה ד"ה מנהג.
תנחומא שם: פנחס יג.

איד, אפילו אַ צדיק, יעדן אינדערפרי ביים אָנהויב פון טאָג: **אל תביאנו לידו נסיון** וכו'. אויך אין דעם קומט דער אויבערשטער צו הילף — אויב מינעמט אָן אַ פעסטע החלטה בייצושטיין דעם נסיון.

און דאָס איז דער אינהאַלט פון ... **וישעי** ("ג"ט איז מיין הילף"), דער המשך נאָך ה' **אורי** אין דעם דערמאָנטן פסוק.

דאָס אַריבערגיין פון איין יאָר צום צווייטן איז דאָך ניט סתם אַ "קאַלענדאַרישע" געשעעניש: מען האָט אַ יאָר מערער. די כוונה און תכלית זיינען דאָך צו האָבן מער אין טוב וקדושה, זיך דערהויבן צו אַ "**מערערע**" און אַ העכערע מדריגה, אַז עס זאָל צוקומען אין ענינים פון תורה ומצוות, און אין אַן אַלץ שטייגענדער מאָס. וואָרום ווי גוט עס איז געווען פריער — אפילו באַ גרויסע מענטשן און צדיקים — איז דאָס ניט גוט גענוג אויב מ'שטייט אויף אַן אַרט; נאָר מ'מוז זיך אָנשטרענגען צו גיין **מחיל אל חיל**, אַלץ העכער און העכער. אין דעם דאָרף מען ווידער אָנקומען צום אויבערשטן, ער זאָל העלפן און געבן די נויטיגע שטאַרקייט צו שטיין אין טאָג־טעגלעכן לעבן, אַז דער היינט זאָל זיין בעסער ווי דער נעכטן, און דער מאָרגן זאָל זיין בעסער ווי דער היינט.

און דאָס איז די באַדייטונג פון די ווערטער ... **ה' מעה חיי** ("ג"ט איז די שטאַרקייט פון מיין לעבן") — דער המשך אין דעם דערמאָנטן פסוק.

* * *

דער אויבערשטער זאָל העלפן, אַז קומענדיג פון דעם ליכטיגן טאָג **ח"י אלול** דער געבורטסטאָג פון די **שני המאורות הגדולים**, גדולי ישראל אין זייערע דורות און אין די קומענדיגע דורות — דער בעל־שם־טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, און דער אַלטער רבי בעל התניא

אפילו אַ צדיק: וכידוע הדוגמא כשאמר דוד בחנני ה' ונסני (נסנה קז, א. זח"א פב, א).

דער אויבערשטער צו הילף — **אויב מ'נעמט כו'**: וכמחז"ל שהקב"ה עוזרו; הבא לטהר מסייעין אותו (סוכה נב, ב. יומא לח, סע"ב).

אַ העכערע מדריגה: ראה אנה"ק סי"ד: ובכל שנה ושנה יורד כו' אור חדש כו' שלא הי מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה כו' גילוי תלוי במעשה התחנותים כו'. **ח"י אלול .. הגדולים**: ראה סי' השיחות ה'תשי"ג ע' 141.

ח"י אלול .. שני המאורות הגדולים: ראה לקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם.

והשולחן-ערוך — וועלכע האָבן געווינדמעט זייער לעבן צו פאַרשטאַרקן דעם ענין פון **אהבת השם, אהבת התורה, און אהבת ישראל**, וואָס איז כולל אפילו אַ "פרעמדן" אידן וועמען מ'האָט קיינמאָל נישט געטראָפן, אַז אױך צו אים זאָל די אהבת ישראל, דער "ואהבת לרעך", זיין "כמוך", ווי צו זיך אַליין —

זאָל יעדער איינער און איינע טאָן אין די אויבנדערמאָנטע ענינים, סיי לטובת זיך און סיי לטובת דעם צווייטן, אין אַ שטייגענדער מאָס, און דאָס וועט זיכר אַרויסרופן און ממשיך זיין במדתו של הקדוש ברוך הוא וואָס איז מדה כנגד מדה (אַבער פיל גרעסער און מערער — מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה),

עס זאָל מקוויים ווערן בפועל ממש **ה' אורי וישעי גוי' ה' מעוז חיי** און מ'זאָל דורכפירן אַלע ענינים מתוך הרחבה בשמחה ובטוב לבב,

און דאָס וועט אױך צואיילען די ערפילונג פון דער ג'טלעכער הבטחה (ווי דער המשך אין דעם מזמור): לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו .. ואזבחה באהלו זבחי תרועה —

אין דעם בית המקדש וואָס וועט געבויט ווערן במקומו דורך דעם מלך מבית דוד — משיח צדקנו בגאולתנו האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

מדה כנגד מדה: סוטה ט, ב. ובכ"מ. וידוע פי' הבעש"ט עה"פ ה' צלך (קדושת לוי עה"ת — קדושה שני' קרוב לסופה). ובאור תורה להח"מ רמזי תהלים עה"פ ה' צלך ע"י ימינך שזהו "ע"י אהבה לבנים (בני ישראל) וזהו ע"י ימינך והוא ע"י אברהם אהבני". **גרעסער און מערער**: היינו באיכות ובכמות. ולהעיר ממחז"ל דמדה טובה מרובה כו' ת"ק פעמים (תוספתא סוטה רפ"ד). אגה"ק ס"ח: דלכאורה זו אינה מן המדה כו'. **במקומו** .. **דוד**: רמב"ם הל' מלכים ספ"א ומסיים: שיקבץ "נדחי ישראל כו' ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד". ובסיום הפרק שלאחריו (והוא גם סיום ספרו יד החזקה): ובאותו הזמן כו' יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים כו' כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

אהבת ישראל .. אפילו אַ "פרעמדן" אידן: היום יום ג' אדר א (בשם אדה"ז). טו כסלו (בשם הבעש"ט). סה"מ ה'תשי"א ע' 152 (בשם הבעש"ט). וראה ספר הערכים — חב"ד (כך א) ערך אהבת ישראל ס"ה אות ג' (ס"ע תרכג ואילך). וש"נ. ואהבת .. כמוך: קדושים יט, יח. פ"י הבעש"ט: ראה גם כתר שם טוב (הוצאת השנ"ט) בהוספות סע"ה. וש"נ. ובאור תורה: בהוצאת קה"ת — פ, ג (סימן רסד).

תעז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בכבוד ובברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד,

מנחם שניאורסאהן

ט'תתקסח

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... ב' הספרים נתקבלו ות"ח ת"ח. וכן — מפת הלח"מ. וע"פ שו"ע
חוי"מ סו"ס רמ"ט — מצו"ב תמורתה.

ט'תתקסט

ב"ה, כ"א אלול, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מוה"ר שמחה ש"י הכהן קוק
נתני

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיי"ב אלול עם המצורף אליו, בו כותב ע"ד
הקושיים להחדיר ההכרה של הודעת חכמינו ז"ל: בראשית — בשביל
התורה שנקראת ראשית כ"י ובשביל ישראל שנקראים ראשית, ושואל
דעתי בזה.

והנה בודאי אשר דברי חכמינו ז"ל אינם צריכים ראיות והוכחות

ט'תתקסח

מפת הלח"מ: = מפת (כיסוי) הלחם משנה (בשבת ויו"ט).
וע"פ שו"ע חו"מ סו"ס רמ"ט: ח"ל שם: מדת חסידות שלא לקבל מתנה אלא לבטוח
בהשם שיתן לו די מחסורו שנאמר שונא מתנות יח"י.

ט'תתקסט

הודעת חכמינו ז"ל: פרש"י ר"פ בראשית.

וכו', ובפרט בענין עיקרי כהאמור. ובודאי גם הם – חכז"ל – העריכו התנגדות העולם כולו לקבלת מימרא כהאמורה, ובפרט על פי הכתוב כי אתם המעט מכל העמים, וישראל דוויים וסחופים וכו'. ובכל זה פרסמו את האמור ובהחלטיות, ועד כדי כך אשר רש"י בפירושו על התורה העתיק מאמר האמור. והרי קו רש"י בזה הוא לפרש פשוטו של מקרא כהודעתו בכמה מקומות "ואני לא באתי אלא לפרש פשוטו של מקרא". שמזה מובן שאפילו כשרש"י מביא דרש או מדרש הרי גם זה שייך ומוכרח לפשוטו של מקרא, אלא שאינו בפשטות לגמרי. וכיון שבתחילת פירושו על התורה העתיק מאמר רבותינו ז"ל האמור, זאת אומרת שאפילו בן חמש למקרא יש להודיעו על דבר זה, הרי מובן שאפשר גם להסבירו אפילו על פי דרכו.

והרי ראינו במשך הדורות של עמנו בני ישראל בגלותם, גלות במובן הפשוט וגלות הרוחני, שכל ההשתדלויות לכסות על האמת שבתורתנו תורת אמת, בשביל שתהי' התורה מתקבלת יותר לחוג פלוני ולמהלך הנפש של פלוני, כרגיל הלשון בזה – שיטת האפולוגיטיקה, הנה לא רק שלא הביאה תועלת בת קיימא, אלא עוד הזיקה, אם בקירוב זמן או לאחר משך זמן, נוסף על הנקודה שכל פשרה עם האמת הרי זו נטי' מן האמת, במלים אחרות – היפך האמת, שהרי פשרה ואמת הפכיים הם.

איני יודע עד כמה השפעת כת"ר מגעת, אף שגם על ענין זה קאי מאמר החכם קבל את האמת ממי שאמרה, על אחת כמה וכמה שבא מרב מורה הוראה בישראל ובחינוך וכו'. אבל באם אי אפשר מאיזו סיבה שתהי' שתתקבל ההנחה האמורה, על כל פנים יש להשתדל להבליט את הנקודה אשר דברי ימי ישראל הרי הם למעלה מדרך הטבע, ומצויינים הם בהשגחה פרטית וכו', ובפרט על פי ביאור המאורעות בדברי ימי חייהם של שאר העמים להדגיש את ההשלכות בנוגע לעמנו בני"י וחיוו וההרפתקאות שעברו עליו וכו'.

כי .. העמים: ואתחנן ז, ד.

וישראל דוויים וסחופים וכו': יבמות מז, א. רמב"ם הל' איסור"ב רפ"ד. טוש"ע יו"ד

סרס"ח ס"ב.

בהודעתו בכמה מקומות: בפירושו עה"פ בראשית ג, ח. שם, כר. ועוד.

שמחה מובן: ראה ס' כללי רש"י פ"א כלל 2. שם פ"ה. וש"נ.

בן חמש למקרא: אבות ספ"ה.

מאמר החכם: הובא בהקדמת הרמב"ם לשמונה פרקים שלו.

תעט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצליח לנצל השפעתו במישרין ובעקיפין להחדיר יראת הוי' טהורה, אשר חד היא עם אה[ב]ת הוי', בחיי היום-יום של כל אלה שיכול להשפיע עליהם, והקו בזה הריהו כמו שנאמר בכל דרכיך דעהו, בכל הדרכים והאופנים וכו', על אחת כמה בנוגע ספרי לימוד וחינוך בכלל.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה ובשורות טובות בכל האמור וזכות הרבים מסייעתו.

ט'תתקע

ב"ה, כ"א אלול, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

קבוצת התלמידות בהדרכת הרב א.ב. מצגר שי
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

בעתו נתקבל מכתבן, בצירוף תרומתן למבצע תפילין ועזרת אחים, והקבלות מצורפות בזה.

וזכות הצדקה, נוסף על התחזקותן בהנהגה טובה בדרך התורה והמצוות, חדורות אור וחיות חסידותיים, יעמוד לכל אחת ואחת מהן למילוי משאלות לבבן לטובה ולברכה.

מסיבה נתעכב המענה למכתבן עד עתה, וכל עכבה לטובה, ובפרט שנמצאים אנו בחודש הרחמים, חודש אלול. ובודאי ידוע להן ביאור רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, בענינו וחשיבותו של חודש זה על פי המשל למלך שקודם בואו לעיר יוצאים אנשי העיר לקראתו ומקבלים פניו בשדה ואז רשאים כל מי שירצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. והנמשל מובן.

ויהי רצון שיהי כן אצל כל אחת ואחת מהן.

כמו שנאמר: משלי ג, ז.

ט'תתקע

ביאור רבינו הזקן: בלקו"ת פ' ראה לב, איב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות גם יחד ולבשורות טובות בכל האמור.

ט'תתקעא

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום י"ד אלול,
כיון שיש סברה והנחה לקבל משרה מלאה — אין ענין ליכנס לכולל
(שמיועד לאלה שנפשם **חשקה** בזה דוקא).
בשאר שאלותיו — בהתייעצות עם ידידים שעל אתר.
בברכת כוח"ט.

ט'תתקעב

ב"ה, כ"ז אלול, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יהודא שי' מקאגון

שלום וברכה!

על ידי מרת רחל תחי' זמיר מקבל אני ידיעות על דבר פעולותיו
בשטח החינוך במקומו, וגם מה שהבטיח לה בנוגע להגן שהשקיעה בו כל
כך הרבה מרץ וכוחות.

ובודאי אין צורך להדגיש לאיש אשר כמוהו גודל ענין החינוך, שהוא
כדוגמת גרעין או שתיל רך, אשר כל הטבה וטיפול יתר מביאים תוצאות

ט'תתקעא

כיון שיש כו': ראה גם שידוכים ונישואין — הרצאת חשני"ח — ע' 213.

ט'תתקעב

מצילים האגרת.

שהוא כדוגמת: ראה גם לעיל אגרת ט'תרכו, ובהנסמן בהערות שם.

תפא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

באין ערוך כאשר הגרעין או השתיל נעשה אילן נושא פירות, (והוא הדין בצד השלילי, ח"ו).

ולא באתי אלא על יסוד מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזורזין, וחרי אין גבול להטוב והישר שמקורם בהאין-סוף ברוך הוא.

ויהי רצון שזכות פעולותיו בחינוך בני עם קדוש בארץ הקודש יעמוד לו למילוי משאלות לבבו לטובה בכל עניניו הפרטיים, נוסף על הצלחתו בפעילותו הציבורית.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני מאחל לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט'תתקעג

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תש"ל
ברוקלין, נ"י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מז"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

מאמר חכמינו ז"ל: ראה מכות כג, א. ספרי נשא ה, ב. במדב"ר פ"ז, ו.

ט'תתקעג

מצילים האגרת.

מז"ה שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תריג, ובהנסמן בהערות שם.

אגרת בנוסח דומה ל"הרב הגאון המפורסם הור"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ חו"ב בעל מדות תרומיות וכו' מזה"ר איסר יהודה [אונטערמאן] שליט"א, רב ראשי" דאה"ק. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תתקי, ובהנסמן בהערות שם.

המכ' והפ"נ נתקבלו.

בכבוד ובברכה לרפואה ולהצלחה ולבשוי"ט,

מ. שניאורסאהן

תקותי חזקה שינצלו תקי"ש דר"ה — לעורר עי"ד שופרו דמ"ת (כהתחלת ברי' שופרות), שמאז הובדלו בניי מכל או"ה, ותורה זו לא תהא מוחלפת כו'.

והמתחיל במצוה אי"ל (המשך ו)גמור. ובפרט שהצליח בהתחלה:
המכ' להמפד"ל ובעיקר — בהשתדלותו באסיפת הרבי"ר כו'.

ט'תקעד

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלי' שי' עמיקם

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכת הצלחה להחדיר היהדות האמיתית בכ"מ שידו
מגיע.

שינצלו תקי"ש דר"ה: ראה גם שיחת ש"פ נצוי" שנה זו (לקו"ש חכ"ד ע' 553).
שופרו דמ"ת: ראה גם אגרת שלאח"ז.
ותורה זו לא תהא מוחלפת: עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה רמב"ם הל' יסודות
רפ"ט. הל' מלכים פי"א סוף ה"ג. פיה"מ טנהדרין פרק חלק יסוד התשיעי.
והמתחיל במצוה .. גמור: פרש"י עה"פ עקב ח, א. מתנחומא שם ו. וראה לקו"ש
חי"ט ע' 100 ואילך.
הרב"ד: הרבנות ראשית בקשר עם חוק "מיהו יהודי". — וראה גם לעיל אגרת
ט'תתפט, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תקעד

מר אלי' עמיקם: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשצד, ובהנסמן בהערות
שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

תנפ

ג.ב. נתעכב המשלוח, וזה עתה נתקבל מכתב כ' מכ"ז אלול. ותיח על הברכות, ויהי רצון מהשי"ת בורא עולם ומנהיגו שימלא כל הברכות אשר בני ישראל מברכים איש לרעהו בשלימותן, ובנקודה הפנימית אשר מכאן ולהבא יהי תוכן המכתבים והידיעות אך טוב, ובסגנון הידוע בטוב הנראה והנגלה.

ואף שלכאורה בדרך הטבע אין זה ענין להיום או מחר בבוקר, אבל הרי תשועת ה' כהרף עין. ובפרט אשר דוקא בשנים הכי אחרונות כבר הורגלנו בנסים, ועד לנסים גלויים. אלא שכואב הלב שהנסים הגלויים לא מבטלים האפשרויות לעשות מעשים בלתי רצויים או גרוע מזה, בה בשעה שזה מכבר בא הזמן להבין שלילת המעשים הבלתי רצויים ובפרט שנוגע לרבים, ובמיוחד אשר הגויים אומרים פה אחד שהשיטה והפעולה בלתי רצויות הן ודוקא עם אחדים מאחינו בני ישראל צריך להתפלפל ולהביא ראיות אשר לא זו הדרך, ואשר התוצאות באופן טבעי תהיינה הפוכות לאלו אשר להן הם מקוים. וכל השקלא וטריא אינה מן(ו)עילה עד שבאה המציאות וטופחת על פניהם, ולמחרתו חוזר חלילה כל הענין.

ואין להאריך בדבר המכאיב, אלא שאתאפק לא אוכל לכתוב על כל פנים שורות אחדות בהענין המבהיל דגזירת "מיהו יהודי" על פי החוק הקיים עכשיו. והרי גם תקיעת שופר בראש השנה מדגישה עוד הפעם ועוד הפעם ענין יחודו ואחדותו של עמנו בני ישראל, וכדברי רבנו סעדי גאון, אשר לחם בשעתו נגד אלו שאחזו בתנ"ך ושללו דברי חכמינו ז"ל בטענה הידועה אשר נשתנו העתים ונשתנו השכלים ונשתנה הטבע, כולל טבע עם ישראל, והרס"ג כותב בסידורו שמעניי תקיעת שופר בראש השנה להזכיר לכל אחד ואחד על קול השופר שנשמע קודם מתן תורה ועל התורה ומעמד הר סיני, אשר הנקודה בזה היא, בסגנון התפילה, ובנו בחרת מכל עם ולשון.

ויהי רצון אשר על כל פנים מכאן ולהבא לא ירוץ בן הגבירה – בני שרה – אחרי בן האמה – בני הגר, וכהבטחות ה' לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע", ותקויים תפלת ראש השנה "תקע בשופר גדול

תשועת ה' כהרף עין: ראה בהמצוין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג ע' מב; נא: סו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"י) ע' 27-8.
דגזירת "מיהו יהודי": ראה גם לעיל אגרת ט'תתפט, ובהנסמן בהערות שם.
וכדברי רבנו סעדי גאון: הובאו באבודרהם בטעמי התקיעות – הענין השלישי.
וכהבטחות ה' לאברהם: וירא כא, יב.

לחרותנו (חרות מגלות הפנימי ועי"ז גם חרות מגלות מבחוץ) ושא נס לקבץ גלויותינו כו', בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

ט'תתקעה

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נוי"נ בחור מעם ומורם מעם
ודורש טוב לעמו בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי, לך ולכל אשר לך, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בהוקרה בכבוד ובברכה.

ועידת הרמז — המכ"מ מערב (גם מל' עריבות ומתיקות) ח"י אלול
נתקבל, ות"ח.

ומצו"ב ס' לקלוי"צ (לאאמו"ר) על זח"א שבטח גם בו ימצא כ' ענין.
ובמיוחד אשר כפי שסיפרו לי הי' לך חלק רב ועיקרי בזה שלא עיכבו
הס' בהספרי' בירושלים וס"ס הגיע לכאן ועתה מו"ל גם לזכות הרבים.
ות"ח מקול"ע גם ע"ז. ועוה"פ.

ט'תתקעה

מ"ה שניאור זלמן: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תקפא, ובהנסמן
בהערות שם.
לקלוי"צ (לאאמו"ר) על זח"א: י"ל ר"ח מנחם אב, ה'תש"ל.

תפה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקעו

ב"ה, ימי הסליחות, היתש"ל
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים כו' כו'
מוח"ר יצחק שי

שלום וברכה!

לתשובתו הרמתה — ישיבה דד"א של הלכה — ולהתל' עם ביתו
שי,

ויה"ר שיקוים בזה הודו לה' גו', ולדידן דמברכין גם על נסיעה
באווירון ע"ג הים — הרי כל די הענינים היו בזה.

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי, לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה
טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.
בכבוד ובברכה.

ז"ע הגיעני המכ' ות"ח — אבל גדול זכות הרבים ו"ברבים היו
עמדו".

ומענין המאורע (ובנוגע ל"יבכך" ולמעשה):

אמחז"ל (ב"ר פ"ל, ח) דישנס מאורעות אשר לאחריהם "ראה עולם

ט'תתקעו

האגרת שלפנינו נכתבה בקשר עם חטיפת המטוס ע"י מחבלים בזרקא שבירדן,
בחודש אלול שנה זו, שמוהר"י הוטנר הי' בין החטופים (ראה גם שיחת ש"פ תבוא שנה
זו (שיחות קודש היתש"ל ח"ב ע' 495 ואילך)).
מוה"ר יצחק: הוטנר, אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ה אגרת ט"שצד, ובהנסמן
בהערות שם.

לתשובתו הרמתה: ע"פ שמואל-א ז, יו.

דד"א של הלכה: ראה ברכות ח, א.

הודו לה' גו': תהלים מזמור קו, ש"זה המזמור נאמר על ארבעה שיצאו מצרה
לרווחה צריכים להודות לה' וכו'" — לשון הכותרת להמזמור. וראה ברכות נד, כ. טושו"ע
או"ח רסר"ט. לוח ברכת הנהנין לאדה"ז פ"ב ס"ח. וש"נ.

ולדידן דמברכין כו': ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 152.

"וברבים היו עמדו": ע"פ לשון הכתוב — תהלים נה, יט.

חדש־י. ומדכליל (שם) נח עם השאר ועד לאיוב — מסתבר לומר דאינו לצדיקים אלא דגם נח עצמו הי' חדש ולמעליותא (ע"ד דאיוב) ואיוב ראה את העולם — עולם חדש (ע"ד דנח).

ואף שצ"ל מאורע גדול כהנ"ל, שלכן אמרו שם שרק חמשה הן (ובזה מובן שבנוגע לאיוב אינו מביא קראי דתחלת הספר המפורטים, כ"א ישפוך לארץ גוי, דרך זהו מעשה נסים (חולין מג, א ובתוד"ה יפלת)) — הרי בכונ"כ ענינים מצינו א' מששים בהם (ובפעולתם).

וכיון שבנדו"ד השתתפות רבים היתה בזה — ה"ז לכאורה מעורר הסברא דהחדוש יהי' בנוגע לאמירה לרבים כו' — וכפי הנדבר בזה בעת פגישתנו האחרונה.

ולהעיר דגם יומא קאגרים כי בר"ה מתחדש כל העולם (גדול וקטן) כולו (ודברים נפלאים בזה באגה"ק לאדמו"ר הזקן סי"ד).

ט'תתקעז

ב"ה, ימי הסליחות, היתשי"ל
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"ה נו"נ כו' מו"ה יונה שי' כהן

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ישפוך לארץ גוי: איוב טז, יג.
העולם .. וקטן: זה האדם — תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב, קא, א).

ט'תתקעז

מצילום האגרת.

נ.ב.

ז"ע נתקבלו המכ' וכן הסי' חבוריו: להסביר ולפעיל; חכם גרשון* מנחלת שמעון; מלחמת המגן והישועה. ות"ח על שימת לבו לשלוח זה, ובטח גם להבא ימשיך בזה. ות"ח מראש.

ט'תקעח

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אהרן שי' יריב

שלום וברכה!

בתודה הנני מאשר קבלת מכתבו.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה לאחל למר ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ויהי רצון שינצל כל האפשרויות שניתנו לו בקשר עם תפקידו הכי חשוב והכי אחראי לטובת עמנו בני ישראל אשר בארץ ישראל ובכל מקום, טובת הכלל וטובת הפרט.

בכבוד ובברכה.

לתוכן מכתבו, אשר כתבי בנוגע למצב הבטחוני והחששות וכו' מקשר זה כי בזה שהמשטר הוא דמוקרטי וכו', אבל מה ענין דמוקרטי להחלטה בשאלה האמורה? בשטח מסויים ובפרט בשטח חיוני כמו שטח הבטחוני, בודאי ובודאי רק מומחים בזה יכולים לחוות דעת ועל אחת כמה וכמה להכריע.

(*) ומחז"ל במשנתם (עדות ב, ט) האב זוכה כו' — מחייב ובעיקר — כלשונם — מזכה.

חכם גרשון: תולדות אבי המחבר, וע"ז באה הערת רבינו בשוה"ג.

ט'תקעח

מר אהרן יריב: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשנו, ובהנסמן בהערות שם.
כתבי: לעיל אגרת ט'תקמה.

ומשל למה הדבר דומה לחולה הזקוק לטיפול רפואי, שבדאי ההחלטה בזה הרי היא ביד הרופאים, ואין לידידים אפילו הקרובים ביותר, לחוות דעה בזה באם אין להם ידיעה בחכמת הרפואה.

דרך אגב, בקשר לשינוי המצב במצרים שמחתי להוודע אשר נעשה משהו בכיוון אודותיו דברנו בנוגע להשפעה במצרים בעת ביקורו של מר כאן, אף שמצער שלפי הידיעות שלי הפעולה היא מצומצמת ואולי למטה מזה.

ויהי רצון אשר כאמור לעיל תהי' השנה החדשה שנה טובה ומבורכת בכל המובנים, ולכל לראש הרי הוא השלום, שלום אמיתי ובן קיימא.

ט'תתקעט

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אורי צבי שי' גרינברג

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי למר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בעתו קבלתי מכתבו מענה על מכתבי שלי. ולאחרי בקשת שליחתו רבה — מוכרחני לומר אשר לא למענה זה קויתי וצפיתי. שהרי אפילו אם תמצא לומר אשר צדק מר בנימוקיו וטעמיו על המנעו מלכתוב ולהתריע בקול צעקה גדולה בענין החוק "מיהו יהודי", וכתוכן מכתבו אשר אין שומע וכו' וכו', הרי מה שודאי הוא — שעל ידי שתיקה והעברה

ט'תתקעט

מר אורי צבי גרינברג: אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת ט'תשכג, ובהנסמן בהערות שם.

מכתבי שלי: דלעיל אגרת ט'תתקמג.

בענין החוק כו': ראה גם אגרת הנ"ל, ובהנסמן בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

תפט

בדומי, אפילו כשהדומי היא מתוך צער רב ויגון, נשאר זה בתחומו של היחיד המצטער ואין לזה השפעה מחוצה לו. מה שאין כן כשמגיבים, ובפרט תגובה בסגנונו של מר בניצול הכשרונות שניתנו לו וההשפעה שיש לו, יש לקוות להשפעה הכי עמוקה בשעת מעשה וגם לאחר זמן. שהרי דבר הנדפס – יש לו השפעה לאו דוקא בשעת הנדפסה ובפעם הראשונה.

ומוכרחני להוסיף עוד טעם, שלדעתי הוא העיקרי, אשר הטענה האמורה ובסגנון חכמינו ז"ל גלוי וידוע שאם מיחו בהם לא יקבלו – אין לה מקום בתקופתנו זו, תקופה בה תערובת אור וחושך מר ומתוק ועד – מן הקצה אל הקצה. ואם יהי מי שישתדל לשכנע אותם, אפילו בדברים הכי פשוטים ומובנים, הרי בודאי ובודאי שיש כאלה שהיו מקבלים שיכנוע ולא עוד אלא ששמחים לשכנוע צודק וטוב, ויתרה מזה – מצפים לו, מצפים שישכנעו אותם.

ואם בכל בעי הדברים האמורים בתקפם, על אחת כמה וכמה בענין הנוגע לעצם קיומו של עמנו בני ישראל בכל מקום שהם, בארץ הקודש ובחוץ לארץ.

כמדומה שכבר העירתי למר על דברי חכמינו (בי"מ לא, א) שסגנונם מדויק בתכלית, והרי הוראתם ברורה: הוכח תוכיח – אפילו מאה פעמים. זאת אומרת שאפילו אם הוכיח מוכיח הראוי לשמו וידוע אומנתו **תשעים ותשע** פעמים ולא הועיל, מצווה הוא בתורתנו תורת חיים להוכיח בפעם המאה, ולא עוד אלא שהציווי בפעם המאה נכלל ביחד עם הציווי להוכיח בפעם הראשונה, היינו באותו התוקף ובאותו החיות ובאותו הבטחון, אשר אפילו בתקופה בה האמת נעדרת וכי סוף סוף אמת מארץ תצמח.

אין רצוני להאריך עוד בזה, שהרי בודאי ובודאי אשר הכתוב לעיל לא חדש הוא בעיני מר, ולא באתי אלא לעורר ולחזק את מחשבת מר בזה מיוסד על האמור דמזרזין למזרזין.

ובסגנון חכמינו ז"ל: שבת נה, א.

כמדומה שכבר העירתי: לעיל אגרת ט'תתפס.

הוכח תוכיח: קדושים יט, יז.

האמת נעדרת: מס' סוטה בסופה.

אמת מארץ תצמח: תהלים פה, יב.

האמור: ראה מכות כג, א. ספרי נשא ה, ב. במדב"ר פ"ז, ו.

ולסיים במה ששמעתי אומרים למה נקרא שמו של אביו זקנו "שרף" (כמדומה שאמר לי מר שהוא אביו זקנו) — כי היי נשרף בתפלתו. והרי בכל זה בא לתפלה שלאחריי ועוה"פ באותה ההתלהבות כמו בתפלה שלפני זו, ואולי עוד יותר.

ויהי רצון שבסגנונו של מר שלפעמים כותב באש על גבי אש, שיצליח לשרוף כל ענין בלתי רצוי ולאחר זה להלהיב את הקוראים באש ההתלהבות לכל דבר טוב וקדוש, ובנקודת תוכן מכתב זה — להכריז גלוי לכל העמים, כולל גם, להבדיל, עמנו בני ישראל, אשר יהודי הוא הכופר בעבודה זרה (מגילה יג, א), עבודה (וענין) שהוא זר לו, זרה לתורת עם ישראל ולתרי"ג מצוותי, ועל אחת כמה וכמה כפשוטו — עבודה זרה, ובפרט עבודה זרה דתקופתנו זו, שיעבוד וביטול לפני עובדי עבודה זרה, אומות העולם.

תקוטי אשר ראה מר מה שפורסם מהמדובר כאן בכמה הזדמנויות בבעי' האמורה, על כל פנים מה שנדפס בזה בארץ ישראל.

ט'תתקפ

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

הור"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מר יעקב שי רזנטל

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי למר ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.
בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

אביו זקנו: האדמו"ר הרב אורי, ה"שרף" מסטרעליסק וצ"ל.
עבודה .. זר לו: ראה ב"ב קי, א.

ט'תתקפ

מצילום האגרת.

נ.ב. אף כי באיחור זמן, מאשר אני קבלת שני מכתבי מר עם המצורף אליהם, במ נוכחתי אשר ידידנו מר אברהם שי' פרשן לא הוסיף כלל על המציאות בתיארו לפני את מר ועניניו, ואדרבה אמר רק מקצת שבחו אף שהי' שלא בפני מר.

ועל פי האמור, תקותי חזקה שלא יקפיד כי כלל על אשר לא אישרתי קבלת מכתביו עד עתה, ולא עוד אלא שתהי' מחילתו וסליחתו שלימה.

טעם האיחור במענה שלי הוא לא רק מפני ריבוי הטרדות, שהרי בראש הטרדות היא גם הבעי' בה דן במכתביו, כי אם ובעיקר אשר קויתי וצפיתי שאולי סוף סוף יבוא הרגע ותבוטל כל הגזירה האיומה, גזירה שלא היתה כמוה בדברי עמנו בני ישראל הרוויים דם ואש ותמרות עשן, גזירות שונות ומשונות, ובכל זה לא העיז בכל עמי הארץ איש או אישה לבוא לבטל את עצם קיום עם ישראל על ידי הכרזה שכל המביא פסת נייר בה כתוב שיהודי הוא, הרי הוא יהודי.

[מספרים שלפנים היו אגודות של מחזירים על הפתחים ובכדי להתקבל לחבר האגודה גם כן היו הגבלות ודרישות, ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול. והנה זכינו בדורנו זה הנאור אשר העמיד את היטלר ופמליא שלו וכיו"ב, לחידוש נאור ודמוקרטי ביותר, אשר מובדל עמנו בני ישראל מכל העמים אשר על פני כל הארץ בזה שאין כל גדר ומחיצה והגבלה וכיו' וניתנה רשות, ובצורת חוק, שכל הרוצה להכנס ולצאת, הדרישה היחידה היא, כנ"ל, להביא פסת נייר עלי' כתוב שיהודי הוא. שהרי בודאי ובודאי אפילו אלו שהתלהבו ללחום בעד החוק בניסוחו עתה, ידעו ברור מהו הפירוש של "גיוור" בלי ההגדרה "כהלכה"].

אינני יודע אם לאחר הכתוב לעיל יש ענין להכנס בפרטיות בתוכן הנימוקים והטעמים שכתב מר במכתבו. ובל"נ עוד אכתוב בזה, ובכל אופן רצוני להוסיף נקודה, שכפי ידיעותי מקובלת היא בכל בתי משפט ובכל המדינות ואצל כל העמים, אשר בטרם ניגש שופט לדון בבעי' איזו שהיא ולהוציא דין ומשפט, עליו לבחון בעצמו האם הענין בסמכות שלו, והאם אינו משוחד בבעי' האמורה, וכיו' וכיו'.

מקצת שבחו: ראה עירובין י"ח, ב.
הגזירה האיומה: ד"מיהו יהודי" — ראה גם לעיל אגרת ט'תתפט, ובהגסמן בהערות שם.
ולא... יטול: ברכות טז, ב (כמשנה).

על פי האמור, לכאורה קשה הוא, אשר כשבא הדיון בחוק האמור לפני הכנסת, ראוי הי' לחברי הכנסת הנוצרים והמוסלמים וכל אלו שאינם מאמינים בקיומו ויעודו של העם היהודי להמנע מהצבעה והשתתפות בויכוח בנושא זה, ולא עוד אלא גם להודיע הטעם בזה, שכשהמדובר הוא בנוגע ליהודי אין לנוצרי ולמוסלמי לחוות דעה בזה, ואין לאלו שהם מנגדים לעצם קיומו של העם ועל אחת כמה ליחודו לחוות דעה, והוא הדבר לעוד כמה מסוג זה בין חברי הכנסת, לאחר בקשת הסליחה, וכבודם במקומו מונח.

ועל דרך זה בנוגע לשופטים, המכריזים אשר חוקי תורת ישראל הם חוקים נאציים ואכזרים, עליהם להודיע שאין הם המתאימים לדון בדבר, ועל אחת כמה וכמה שאין הם המתאימים להשתתף בכינוס בין־לאומי להגן על דת ישראל והרדיפות עלי'.

לצערנו לא רק שלא נהגו כך, אלא שלא מצאתי באיזה מקום שהוא, עתון או חוברת או פרטי־כל וכו' שמישהו יעורר השאלה האמורה, האם פלוני רשאי הי' — מנקודה מוסרית, מצפונית, ואפילו חוקית — להשתתף ולהצביע בדיון מעין זה[*].

מובן שאפשר לנקוט בגישה בסגנון הידוע — "על יסוד הדמוקרטיזם", והרי דמוקרטי' היא בניגוד להפלי' איזו שתהי'; אלא שאז אין מקום לעשות חצי דבר, כי אם צריכים לבטל ההפלי' למי יש חלק בשטח הנקרא ארץ־ישראל ולמי אין חלק בו, וכן לבטל ההפלי' שהמגייר צריך להיות דוקא בן ישראל, שהרי מה שנוגע הוא שכוונת ה"מתגייר" כנה היא להיות יהודי וזה מספיק, שלזה מתאים יותר שהמגייר יהי פסיכולוג מאיזו אומה ודת שיהי' ובלבד שיהי' איש נאמן ובר סמכא במקצועו שלאחרי שיחה של כמה רגעים עם הרוצה לקבל פסת הנייר שהוא יהודי, יוכח בכח חכמתו שהכוונה אמיתית ורחמנא לבא בעי ודי ומספיק בזה לתת לו תעודה — תעודת פסיכולוג מוסמך — שהוא יהודי!

קשה לי להאריך בנידון זה, ובפרט בימים שבהם מלמדים זכות על כל אחד ואחת מבני ישראל. וגם זה שכתבתי לעיל הוא על פי המובא

(*) [אלא] שמצאתי עתה בקטע שצירף מר למכתבו — שערור עדי"ז בכנסת (כמובן ללא כל תוצאות).

ורחמנא לבא בעי: ראה סנהדרין קו, ב.

בנוגע לימים אלו, ש"כשיש דין למטה אין דין למעלה", ולמטה הרי די ומספיק דין ודברים, ויהי רצון שאצא ידי חובתי בכתיבה זו, וזוכה לנצחון האמת ולביטול השקר, ובפרט שקר בולט כזה, שמרמים את הגוי ואומרים לו שנעשה יהודי ו"אחינו אתה", מרמים את הסביבה והצבור שיש כאן "הישג" בה בשעה שזהו חורבן והרס, וסוף סוף מרמים גם את עצמו, בסגנון חכמינו ז"ל שישו בני מעי, שהדמוקרטי נצחה ובטלה ההפלי' ונתקרבו הלבבות ובטלה המחיצה בין ישראל לעמים ונפרצו כל החומות שהגינו על עמנו בני ישראל במשך כמה אלפים שנה, עשו שונאי ישראל להפקר לחיות השדה וכו'.

ומסיימים בטוב, בנוסח תפלת ראש השנה: ובכן תן **כבוד** הוי' לעמך כוי שמחה **לארצך** וששון **לעירך** (ותיכף לזה) עריכת נר לבן ישי משיחך, יבוא ויגאל כל אחד ואחת מבני ישראל בכל מקום שהם מגלות הפנימי (של היצר) ומהגלות כפשוטו. ויהי רצון שיהי זה בעגלא דידך.

ט'תקפא

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ראובן שי ברקת

שלום וברכה!

בנועם קבלתי איחוליו לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל
לטובה ולברכה.

וברך לקחתי ואשיבנו שיתברכו הוא ורעייתו וכל בני ביתם ואשר
להם שי בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות גם יחד.

המובא בנוגע לימים אלו: שו"ע אדה"ז אר"ח הל' ד"ה סתר"ב ס"ה. וש"נ.
כשיש דין למטה אין דין למעלה: ראה דב"ר פ"ה, ה. תנחומא משפטים ה. ועוד.
ו"אחינו אתה": לשון חז"ל — סוטה מא, א (במשנה). ועוד.
בסגנון חכמינו ד"ל: ב"מ פג, ב.

ט'תקפא

ראובן ברקת: יושב ראש הכנסת.
וברך לקחתי ואשיבנו: ע"פ בלק כג, כ.

ויהי רצון שינצל כל האפשרויות שניתנו לו בקשר עם תפקידו ומעמדו ומצבו לטובת עמנו בני ישראל אשר בארץ ישראל ובכל מקום, טובת הכלל וטובת הפרט.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ט'תקפב

[היתש"ל]

(א) ע"ד ענין זמן הספירה — (כותבי הזכרונות אומרים)!! — ראה יבמות סב, ב. ובכ"מ **מפורש** זה **בפוסקים**.

בדוגמא שבבין המצרים יש גם ימי שבת ור"ח.

ובנדו"ד בלאה"כ אין קשה כ"כ כבה"ל, ע"פ מחז"ל שהטעם על שלא נהגו כבוד זל"ז (יבמות שם) ופשיטא (ע"פ **טבע** בני"א) שבימי שמתה — העדר הכבוד מועט יותר.

(ב) ע"ד גיהנם וכו'. עייג"כ רמב"ם הל' תשובה (פ"ח ה"ה ואילך) ושם "אין שום דרך בעוה"ז להשיגה" (השכר וזוה מובן בנוגע להפכו — העונש. עיי"ש).

ע"ד ההתראה — גם כשההתראה למיתה כפשוטה — אינו ידוע מהות ואיכות צער מיתה **בפועל**, אלא שאומרים לו [ש]הצער הוא שלא בערך וכו' וזה מספיק.

(ג) באיזה ספרים ללמוד — ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א סוסי"ד שמשם מובן המענה לשאלתו.

ט'תקפב

חלקה נדפסה בלקו"ש חכ"ז ע' 333, וחלקה בלקו"ש חל"ו ע' 241, והושלמה ע"פ העתקה.

ע"ד... הספירה: מענה לשאלה על "כותבי זכרונות" שאומרים שבימי הספירה אירעו כמה עניני פורעניות, והלא יש בהם שבתות וימי ר"ח.

ובכ"מ מפורש זה בפוסקים: ראה מג"א או"ח סרפ"ד סק"ח, ובמחה"ש שם. שו"ע אדה"ז שם סי"ד. שו"ת חת"ס ח"א או"ח סקנ"ט (ד"ה ואחר שעלו).

ע"ד גיהנם: מענה לשאלה: איך אפשר להיות התראה על העונש דגיהנם, והרי אי אפשר להסביר ענין הגיהנם.

תצה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ע"ד קראון הייטס – וכיון שע"פ המדובר באחש"פ תשכ"ט זהו פס"ד תוה"ק ותועלת הרבים – בודאי שע"ז יתוסף בברכות השי"ת בהמצטרף. והרי כאו"א זקוק לברכת השם.

אזכיר על הציון.

להשאר בקראון הייטס – שתקבל משרה פה בקראון הייטס.

ט'תקפג

[היתש"ל]

הטעם – בקיצור עכ"פ. ממש אותו הטעם שממשלת ישראל משלמת במטבע זר (המוכרז על אתר) ובסכומים מבהילים ומשתדלת בכל האמצעים שיקבלו הכסף ממנה – לקניית נשק בארצה"ב ובאשכנז וכו', ואינה מסתפקת בהרובים וכיו"ב שהיא מייצרת בארץ ישראל עצמה. ואין פוצה פה ומצפצף. ואדרבא.

והטעם כי כשרוצים להגן על עם ישראל – צ"ל נשק ומצוות כדבעי. וא"א להחליף פענטאם – ולהבדיל, אתרוג שיש בו מסורת אבות – ב"עוזי"י ולהבדיל אתרוג בלי מסורה וכו'. והרוצה להחליף כו' וד"ל.

כנראה לא מסרו הסיוס (במענה לא): יתרה מהנ"ל: בכל צבא ישנן כמה מחלקות וסוגים: רגלי, אלה ברכב ואלה גוי, ולכאו"א נשק המיוחד לו ורק בנשק המיוחד לו יצליח, והרוצה להכריח שסוג אחד יהי מזויין בנשק השייך לסוג אחר (מצוות הקשורות ותלויות במסורת אבות) – ה"ז מעמיד בסכנה כל ענין ההגנה וכו'. וד"ל.

המדובר באחש"פ תשכ"ט: נדפס בלקו"ש ח"ו ע' 350 ואילך. וראה גם לעיל אגרת ט'תרפ.

ט'תקפג

הטעם: למה מדייקים לקחת כה"ס אתרוגים מקלאכריא ולא מארץ הקודש. ראה גם ס' המנהגים חב"ד ע' 65. וש"נ. לעיל ח"ו אגרת ררצג, ובהנסמן בהערות שם. כנראה לא כו': הוספת כ"ק אדמו"ר לאחרי שמסרו המענה דלעיל לנמען. אלה ברכב גוי: תהלים כ, יח.

ט'תתקפד

[ה'תש"ל]

לכתבו שהעדר המענה שלי (לפעמים) על שאלות בחסידות וכו' מפרשו כביטוש כו' – פשוט שאין לזה כל יסוד. ולפלא גדול למה לא יקיים גם בנוגע אלי פס"ד המשנה לדון לכף זכות. והנ"ל הוא מפני הטרדות המקיפות וכו'. ופשוט.

הפ"י בותן שכר טוב כו' – יעויין כמה פי' במפרשי הסידור. ובמכתב כ"ק אדני"ע ע"ד פי' בתניא (התמים חנ"ג) עי' [סב].

פי' "כביכול" – ראה תו"ט סנה' פ"ו מ"ה. רש"י יומא (ג, ב). מגילה (כא, א). הפ"י כביכול הובא בתשבי ודוחהו.

ט'תתקפה

[ה'תש"ל]

ידוע מאמר הרמב"ם דיש צד השווה בין חולי הגוף וחולי הנפש (רפ"ג משמונה פרקים. הלי דעות פ"ב) וכמו גוף שנחלש ע"י רעב (ובפרט רעב ממושך) – יוקשה עליו ביותר הבנת חכמה ומדע, כולל גם המדע המבאר חשיבות והכרח אכז"ש דמאכלים מסויימים – ובפרט אם לא הורגל בלימוד מדע זה – כן הם כהנ"ל בנוגע לנשמה שנחלשה ע"י חסרון בקיום תומ"צ שהם מזונה וכו'.

ט'תתקפו

[ה'תש"ל]

תתייעץ בהנ"ל עם גי' רופאים: ב' מהם מומחים בשטח רפואי זה,

ט'תתקפד

פס"ד המשנה: אבות פ"א מ"ו.

מפני הטרדות: ראה גם לעיל אגרת ט'תתצ. ט'תתקה. ט'תתקלו. ט'תתקפ.

ובמכתב: נדפס לאח"ז באג"ק שלו ח"ב אגרת שפג (ע' תשכ).

פי' "כביכול": ראה גם "מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא רפ"ב (ס"ע לח ואילך).

וש"ב.

תצו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ואחד רופא-ידיד, ולאחרי זה או שתחליט בעצמה או (באם שתהיי בספק)
תשאל רב מורה הוראה **בפועל** — הוראתו ע"פ שו"ע.

ט'תקפז

[היתש"ל]

רבים שחיייהם היו דומים (בנוגע לסבל וכו') לחיי — נושעו עי"ז
שהקדישו ממרצם וזמנם ושימת לבם לעזור לבני"א הנמצאים במצוקה
או במבוכה וכו"ב, והתעסקו בזה באופן קבוע וכחלק מסדר החיים היום
יומי שלהם.

ועי"ז גם ראו "והעריכו" את החיים שלהם באופן אחר לגמרי
[נתוסף בשמחת החיים שלהם, בבטחון העצמי, מצאו תוכן חדש בחיים
וכו'].

ט'תקפח

[היתש"ל]

אזכיר עה"צ לתוכן הפ"נ

וזכות השתדלותו בכל התוקף לבטל התקלה האיומה שהשמיטו
התיבה "כהלכה" בנוגע לגיור

— איומה לבניי שבגולה ושבאה"ק גם יחד —

ובאם ח"ו לא יעלה זה בידו אזי מוכרח שכל השרים הדתיים יצאו
מהממשלה (כי נוכח[ו]תם בה — ה"ז הסכם ברור על השמטה הנייל כבאי
כח דת ישראל, ר"ל. ובפרט שאמרו בפומבי שנוסח זה ה"ז הישג ונצחון
לדת)

— יעשה בזה ככל יכלתו ויותר יעמוד לו בכל המצטרף.

ט'תקפח

התקלה האיומה: ראה גם לעיל אגרת ט'תתפט, ובהנסמן בהערות שם.

ט'תתקפ"ט

[ה'תש"ל]

כיון: 1) שיציאה מאה"ק לחו"ל מותרת בשביל (הוספה על מה שהי' בארה"ק בנוגע ל)לימוד התורה ובאם לאו — אסורה, ודבר אסור ע"פ תורה — הי"ז לא יועיל ליר"ש ולתומ"צ.

2) שככתבו — יש לו כאן חברים שהשפיעו היפך התומ"צ — הרי עליו (אפילו לא הייתה החלטת הנהלת הישיבה בזה) לחזור ולעלות לאה"ק וליכנס שם תומ"י לתו"ת וללמוד נגלה וחסידות בהתמדה ובחיות. ובאם ירצה זה באמת — הנני מבטיחו שיצלח ויהי חי"ל ויבש"ט בזה.

ועליו לעשות ולהפוך את הנסיעה לאה"ק (שלא יהי "גירוש" ככתבו, כ"א) עלי, וכנ"ל.

אזכיר עה"צ להצלחתו בהנ"ל.

ט'תתקצ

[ה'תש"ל]

הפליגו חז"ל בגודל הענין דשלוש בית ושללו בתכלית ענין דגט ח"ו.

ובנדו"ד הרי ברכם השני"ת בילדים שי' שבודאי זקוקים לבית וכו'. ולכן תמשיך ותהא עקרת הבית, וה' יצליחה.

מובן — שכנוהג בישראל — תוכל ביחד עם בעלה שי' להציע מצבם לפני רב ולבקשו שיתווך ביניהם וכו'.

השמות (וגם דבעלה) ואזכיר עה"צ.

ט'תתקפ"ט

שיציאה מאה"ק לחו"ל מותרת בשביל כו': ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ט. חז"ל: חסיד, ירא שמים ולמדן.

תצט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ט'תתקצא

[היתש"ל]

- 1) עליו להשתדל — **במרץ** (אבל בדרך צניעות, כמובן) בנוגע לשידוך (עם בחורה דתית — כמובן).
- 2) התחזקות בהנהגה יום יומית ע"פ התומ"צ (כולל — בטחון בהשם, שזהו **יסוד** בתורה).
- וה"ז נתן עוז ו**מנוה"נ** לאדם הישראלי (ובפרט — הבטחון והידיעה דהשגח"פ).
- 3) באם רואה נחיצות בזה — יבקר אצל רופא.
- 4) תהלים חדשי.
- 5) השמות ואזכיר עה"צ.

ט'תתקצב

[היתש"ל]

הרי **כו"כ** היו במצב דומה להני"ל, וכיון שלא התייאשו ח"ו ועשו בדרך הטבע — כל התלוי בהם הצליחם השי"ת ועתה חזרו למעמדם וכו'.
ובודאי גם אצלו יהי' כן. ויתיעץ עם ידידים סוחרים מה עליו לעשות וכו' וכן יעשה, מתוך בטחון חזק בה' המשגיח על כאו"א בהשגח"פ.
בדהתפוחהמ"ז באם ל"נ ביב"ח. קביעות עתים בכל יום בתורה. סענט אחדים לצדקה לפני תפלות החול. תהלים חדשי. ומהעיקרים — בטחון **חזק** בה'.
אזכיר עה"צ.

ט'תתקצא

ומנוה"נ: ומנוחת הנפש.

ט'תתקצב

בדהתפוחהמ"ז באם ל"נ ביב"ח: בדיקת התפילין והמזוזות באם לא נבדקו בי"ב חודש.

ט'תקצג

[היתש"ל]

מגיל שש שנים או קודם מנהג נכון להדליק, כשהגיעה לחינוך
(והבנה) בענין זה (ע"פ שו"ע אדה"ז סי' שמג ס"ג).

ט'תקצג

מגיל שש שנים או קודם: מענה על שאלה מאיזה גיל צריכות הבנות להדליק נרות
שבת קודש. וראה גם לעיל אגרת ט'תתיג, ובהנסמן בהערות שם.

מפתחות

מפתח ענינים

א

אב ובן:

תפז (האב זוכה לבנו כו').
ע"ע רב ותלמיד.

אבילות:

רלו (מזכרת ונחת רוח לנשמה לעשות ציון
בעניני תורה). ער (הביאור בשני הפס"ד
(שלכאור' סותרים הם): א) אין מתקשין
באבילות יותר מדאי וכל המתקשה כו' —
שיתרור הנפש מכבלי הגוף ועלייתה לעולם
נעלה; ב) כל מי שאינו מתאבל כמו שציוו
חכמים ה"ז אכזרי — גודל הכאב מהחסרון
ע"י היפרדה מהגוף בעוה"ז). רעא (עליית
הנשמה ע"י המעש"ט שנעשים ע"י הקשורים
והקרובים אליו — ובפרט ע"י ראש
המשפחה והגדול שבילדים כו'). רעג (בענין
הנ"ל). תנה (בענין הנ"ל — רעא).

אדם:

דיג (תכלית הבריאה). רצה (התקדמות האדם
בכל עניניו צ"ל מיוסדת על יסודי האמונה
בבורא עולם ולא על השכל לבד, שבו ישנם
שינויים).
ע"ע ישראל. שיר, שירה. שכל.

אדר:

צג (מרבין בשמחה). ק (כנ"ל). שו (אדר
ראשון הוא החודש הנוסף). שנא (בו מעבירים
את השנה, שאז המרבין בשמחה הוא
בכפלים).

ט' אדרשני:

שמב (יום בו הגיע כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
לאַמעריקע).

אהבת ה', התורה וישראל:

כב. קט. שלר. שלו. שפז. תעו.

אהבת ישראל, אחדות ישראל:

כב (מעלתה — כלל גדול כתורה). קח
(קירוב הלבבות של כל בני, ועד לאיחודם

— איין גרויסע אידישע הארץ). קט (אחדות
אמיתית ובר קיימא — רק כשמיסוד בתורת
חיים). רנה (הרמו שהענין מובא בפרק "לב"
בתניא). חב (בענין הנ"ל — קט). תעו (אפי'
ליהודי שלא ראהו מעולם).
ע"ע הודי. חסידות חב"ד. עקיבא, דבי.
פתגמים, כ"ק אדה"ז.

אויב:

יט (מאויב תחכמני).

אוריון:

פד (דפורים — אין כדאי בשנה זו). תצה
(פענטאָם).
ע"ע הודי.

אומות העולם:

קכה (שלילת רגש נפילת הרוח כפני הגוים).
ע"ע בחירה. חינוך. מוסדות. שבת. שופר,
תקיעת שופר. שמעון, רשכ"י.

אור וחושך:

קסד (שהחושך עצמו נהפך לאור).
ע"ע שמחה.

אותיות:

ע"ע חינוך.

אחדות ה':

ע"ע ישראל.

אייר:

שעה (בכל יום בו המצוה דספח"ע).

ח"י אייר:

שעת (בו התחיל המן).
ע"ע ל"ג בעומר.

אירוסין:

קמ (שלילת אמירת או כתיבת "אירוסין" —
עד שיהיו אירוסין).

איש ואשה:

קנה (עזר וסיוע האשה בשלוה פנימית
והרמוני ואושר דהאיש וכו').

תקג

איש ציבורי:

ג (ניצול השפעתו הוא מעיקרי תפקידו).
ע"ע עסקן ציבורי.

אכילה ושתי':

תצו (תשיבות והכרח אכ"ש דמאכלים מסוריימים).
ע"ע ישראל.

אלול:

קפג (חודש הרחמים והסליחות, משל אדה"ז ממלך בשדה). קפו (המבואר באחרונים שיש להרבות בעניני תפלה, אפילו אלו שעיקר ענינם בכל השנה הוא לימוד התורה). קצא (בענין הנ"ל — קפג). קצו (כנ"ל). רא (כנ"ל). רג (שליטת הדיבור בגנותם של ישראל). תנג (כנ"ל). תסד (כנ"ל — קפג). תסו (אמירת פעמיים בכ"י "הוי אורי וישעי ממי אירא גו"). תסז (חודש החשבון על השנה החולפת והכנה לשנה הבאה. ביאור בג' התוארים שבפסוק "לדוד ה' אורי וישעי גר ה' מעוז חיי". מולו בתולה. תק"ש בכל יום). תסט (כנ"ל). תצא (חשבון הנפש — חשבון צדק, לא רק להאדם כ"א לכל הברואה). תעב (י"ב ימים האחרונים כנגד י"ב חדשי השנה). תעד (כנ"ל — תסו). תעט הביאור בג' התוארים כנ"ל — תסז). תעט (כנ"ל — קפג). תצב (כנ"ל — רג). ע"ע תורה ותפלה.

ח"י אלול:

קצח (יום הולדת שני המאורות הגדולים). תעה (כנ"ל).

אלקטרוניקה:

ע"ע עסק.

אמונה:

סז (בכחה להפוך הבלתי רצוי שיביא לתוצאות טובות). קנח (גודל כח האמונה לביסוס שלוח הנפשית של האדם ולהמעטת הקונפליקטים הפנימיים בו, במקרה של אישיות הזקוקה לטיפול עצבים וכיו"ב). קעט (האמונה הר"ע טבעי, יסודי ועצמי בו). ע"ע אדם. פחד.

אמת:

כא (שוללת כל עניני פשרה). מז (מאמר

החכם: קבל את האמת ממי שאמרה). נט (כנ"ל — כא). תלב (כנ"ל). תעח (כנ"ל — כא. מז).

אפולוגטיקה:

תעה.

אתחלתא דגאולה:

ע"ע גאולה. שיחות, כ"ק אדמו"ר.

אתרוג:

קפד (בנידון איחסון אתרוגים אשר הקדימו או איחרו להכשיל למועד התג). תצה (הטעם שמנהגו לדייק לקחת אתרוגי קלאבריא דוקא ולא אתרוגי א").

ב

בגרות:

תלט (בענין דרישת הכגרות — החוקים צריכים להשתנות בהתאם למצב בהוה, ולא המצב בהתאם להחוקים).

בורא ונברא:

יח (מציאות הנברא היא מציאות אמיתית אלא שתלוי במציאותו של הבורא). ער (אין זה פלא כלל שהנברא המוגבל אינו מבין את הבורא הבלתי מוגבל). שלה (אין מקום שהבורא ידרוש מיצור כפיו איזה דבר מבלי לתת לו הכחות למלא הדרישה).

בחירה:

יח (והשגח"פ). נב (בישראל ולא באוה"ע).

בחירות:

פח (ע"ד השאלה דהקמת חזית דתית טכנית באה"ק ת"ו). פט (כנ"ל). קלב (למועצה של עמק לוד). רכח (לכנסת). רסז (לנצל ההתלהבות והמרץ שהשתמשו בהם בבחירות — לטובה כו').

בטחון:

ט (כפשוטו). סו. צו. תצט.

ע"ע פחד.

בין המצרים:

תלט (שייהפכו לששון ולשמחה). תמג (כנ"ל).

בית הכנסת:

יג (שיין ליהודים הנמצאים בכל מקום). לא

חנח (ברכה נאמנה ולבבית מאיש לרעהו יש לה תוקף ופועלת היא — פעמים במילואה ופעמים בחלקה, פעמים תיכף ופעמים לאחר זמן, נוסף על ענין הפסיכולוגי שבוה).

ברכת הגומל:

ע"ע הודי".

ג

גאולה:

מה (שלילת הרעה דעתה "אתחלאת דגאולה", והסכנה שבוה, ע"פ פס"ד ברור ברמב"ם, אף שגם הרמב"ם ידע כל מדרשי חכמינו ז"ל שמהם מביאים ראיות כו'). קסד (ענינה ותוכנה שבא אחרי מאסר וגלות). קסה (מסמך גאולה לגאולה — גאולת נפשו לגאולת הכלל). רנט (בענין הנ"ל — מה). שו (כנ"ל). שפכ (גאולה האמיתית והשלימה). שצו (כנ"ל). ע"ע בית המקדש. נשים.

גבאים:

ט (צ"ל גידול הזקן, בפרט בביהכ"נ של הצ"צ). ע"ע בית הכנסת. בית הכנסת צמח צדק.

גוף ונפש:

קטו. קכט (מעלת הגוף). קסה (להוציא את הנשמה ולהעלותה ממאסר הגוף). רטז (העיקר היא הנשמה). תצו (הצד השווה בין חולי הגוף וחולי הנפש המבואר ברמב"ם — כן הם בנוגע לנשמה שנחלשה ע"י חסרון בקיום תומ"צ שהם מזונה וכו'). ע"ע נשמה. שלום.

גט:

תצח (שלילתו).

גיהנם:

תצד (אין שום דרך בכוה"ז להשיגה, ואעפ"כ אפשר להיות ענין ההתראה, שאומרים לו שהצער הוא שלא בערך וכו', וזה מספיק).

גלות:

קכה (להשתחרר מגלות ועול גלות בחייו הפנימיים).

גמילות חסדים:

צח (מעלתו, בין לעניים בין לעשירים. יש

(שלילת כנס בתי כנסיות שנעשה בירושלים). קגד (הרחבתו באופן כזה שלעתיד יוכלו להרחיבו יותר בהוצאות מועטות). רמג (ע"י ביכ"נ חדש מיתוסף קדושה אצל כנ"י). רמד (ביהכ"נ לתפלה וביהמ"ד לתורה). רמה (מקדש מעט). ערה (הגבאות בביהכ"נ ליובאוויטש שבליובאוויטש). ע"ע ביהכ"נ צמח צדק. חנוכה הבית. ישראל.

בית המקדש:

רמה (חנוכתו בימי חנוכה). רעט (בנינו קודם לקיבוץ גליות). שס (בענין הנ"ל).

בני חיי ומזוני:

פג (בג' הקרן — דעת חכמה ובינה).

בעה"ב:

שמה (דעת בעלי בתים היפך דעת תורה).

בעל-חי:

ריד (אף שיש לו שכל, אבל כל מציאותו הוא רק לשרת את צרכיו הטבעיים).

בעלי תשובה:

ע"ע צדיקים ובעלי תשובה.

בקשריאלווי:

שמא.

בר-מצוה:

מג. קצח (מברק לכאור"א מהכ"מ יחומי המלחמות והחבלנות). רל. רמו (לא לבזבז כסף על נסיעה לאהקת"ו, ולעשותה דוקא כאן, ובאותו יום יבקר עה"צ כו'). רגג. שמו (בהתחשב בחשיבות היום — כדאי שבאותו היום יאמר ד"ת במעמד עשרה, אף שחגיגת הב"מ ייעשה כמה ימים לאחר"ו). שנה. תיב (בר-מצוה קולקטיבי). תכא (כנ"ל — קצח).

בריאות:

טז (התיקון בלשון הרמב"ם ה' דעות רפ"ד "היות הגוף בריא ושלם מרכי עבודת השם"). צט"ק. קב. קיא. קכט. רכו. שנה. תכו. תמו (בגוף ובנשמה).

ברכה:

מא (ואברכה מברכין, ברכתו של הקב"ה תוספתו מרובה על העיקר). תמו (גשמי ברכה — בדוגמת הגשם שצ"ל חרישה וזריעה).

פעולות ר"אחבת ישראל". תפה (ברכת הודי)
על נסיעה באוירן ע"ג הים כו'.

החלטות טובות:

ע"ע פתגמים, כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ.

הלוואה:

ע"ע גמילות חסדים.

הלכה:

מו (פס"ד הלכה למעשה הוא בספרי הפוסקים
— ולא מדרשי חז"ל, אפי' לא בסוגיות
חמורות שבש"ס). קצ (בתקופתו זו לימוד
זה הכרח השעה). שד"ם (לפסוק הלכות שייך
רק לרבנים ומורי הוראה, ולא לשיפוטם של
אנשינו או ד"ר אפילו באם יש להם סמיכות
ברבנות — אם פוסק ההלכה בתור מדעני
במקצוע שלו).

הסתלקות:

פא (רועי ישראל ומנהיגיהם האמיתיים אף
לאחר ההסתלקות שלהם עומדים ומשמים
כו'). רעח (לביטוי ההסתלקות — יש להעיד
מהל' "אסתלק יקרא דקוב"ה"). שג (בענין
הג"ל).

ע"ע חשבון צדק. ספרים, כ"ק אדה"ז.

הפלה:

קסח (תעמולה נגד הפלות).

הפצת היהדות והמעיינות:

קכח (בימינו חובה על כאו"א). תכ (הפצת
היהדות המסורתית בכל מקום שידו מגעת —
ה"ז ג"כ הדרך להרבות בברכת ה' המצטרף
לו).

ע"ע כתיבה וספרות. ספרים, כ"ק אדה"ז.
עסק.

השגחה פרטית:

יח (ובחירה). קעח. תצט.
ע"ע צבא.

התועדות:

יד (מעלחה). כו (משקה מהתועדות דש"פ
חיי שרה תשכ"ט). רנט (ו' תשרי תשל"ו).
שכב (יוד"ד שבט תשל"ו).

התראה:

ע"ע גיהנם. מיתה.

בצדקה מה שאין כגמ"ח דהלוואה כו'. רנו
(בענין הנ"ל). שא (מ"ע להלוות).

גשמייות, רוחניות:

נ (אצל בני"ק קשורים ותלויים הם זכ"ו). סא
(כל העלאה גשמית קשורה בהעלאה רוחנית).
שיר (הא בהא תליא). שנ (גו"ר גם יחד).
ע"ע שלום.

ד

דביקות:

צו (לדבקה בו — כו"כ אופנים, עד לתכלית
הדביקות. וצ"ע. ואכ"מ).

דצח"מ:

ריד (בכמות יש יותר דומם מצומח כו', ואילו
באיכות עיקר המעלה הוא במדבר כו').

דין, דינים:

קסה (פירוש רבותינו נשיאנו שלאחרי
מאורע של דין מתעוררת מרת הרחמים). תכו
(כנ"ל).

דירה:

רמט (אין הדעת נוחה ממה שמבזבזים
סכומים עצומים בשביל לדור דוקא במקומות
מסוימים באה"ק).
ע"ע חתונה. כפר חב"ד. מוסדות.

דמוקרטי':

ע"ע מיהו יהודי. שלימות הארץ.

דפוס:

רמא (הכנת הכת"י ממאמרי אדה"ז להדפסה).
שסה (כנ"ל).
ע"ע זקן.

דת ישראל:

רכז (ב' נקודות: א) מקפת את חיי האדם
במשך כל ימי חייו. ב) שהיא דת מעשית).

ה

הדפסה:

ע"ע דפוס.

הודי':

קעד (ביטוי ההודי' (לרפואת בנו) — ע"י

חיות:

ע"ע שמחה.

חינוך:

יו (המשך החינוך הדתי לכל אלו מהעולים שקיבלו חינוך זה עד עתה כו'). כט (חשיבות מוסדות חינוך על טהרת הקודש עתה, כאשר כל החינוך מקבל הילד כמוסד, ולא בבית ומהסביבה כבזמנים עברו). לח (גודל חשיבות ההשתדלות בחינוך הנוער באה"ק). נט (מעלת חינוך על טהרת הקודש, אשר כל השפעה טובה בגיל הצעיר והחינוך מוגדלת פי כמה לכשיגדל, כידוע הדוגמא מהטבה קטנה בגרעין ובשתל, לכשיגדל הגרעין ירהי לאילן נושא פירות). קט (קלח (בענין הנ"ל). קצא (רל (חינוך יהודי מתחיל כשהילד קטן ואינו עדיין בר דעת, משא"כ אצל אוה"ע). רלג (כנ"ל). רלד (אופן לימוד אוניות הא"ב לילדים בשיטה המסורתית). רמו (בענין הנ"ל — כט). רנא (הדגשת אדה"ו בנוגע לחינוך הכנות). רפ (השתדלות מן הלב, ארמ"ר מוהרי"צ בחינוך הכנות). רצה (ההכרח לחנך בגיל קטן לתומ"צ כמו לענינים שבין אדם לחבירו, חנוך לעיר ע"פ דרכו גו'). שכא (כנ"ל — נט). שלה (הדרך להשפיע בחינוך: א) ע"י דברים היוצאים מן הלב, ב) ע"י דוגמא חי'). תפ (כנ"ל — נט). ע"ע חסידות חב"ד. מצרים, גלות וציאת מצרים. פסח, חג הפסח. קרבן פסח. רכנים.

חכם:

רנט (אין חכם כבעל הגסיון).

חב"ד:

ע"ע חסידות חב"ד.

חלוקת הש"ס:

רסה.

חן:

שצב (למעלה מהסברה כו').

חנוכה:

נו (מוסיף והולך באור נר מצוה ותורה אור). נח (כנ"ל). נט (כנ"ל). ס (הוראה מנר חנוכה שבלילה השניה א"א להסתפק עם נר א' שהדליקו בלילה הראשונה). סג (כנ"ל —

ו

ויכוחים:

ע"ע נצרות.

ז

זכרון:

קנא (פי' הארז"ל ב"נוכחים ונעשים").

זמן:

קיד (כל דגע הוא התחלה להעמיד והמשך להעבר, מלבד הרגע הראשון — שאין שם עבר, והאחרון — שאין שם עתיד. ואכ"מ).

זקן:

ט (פס"ד הצ"צ ע"ד גידול הזקן). קא (הדפסת קוני' בענין הנ"ל — שייך להחלטת זקני אנ"ש על אחר) קנו (גידול הזקן, "לכושו של הקב"ה", צלם אלקים, מבלי להתפעל ולהתבייש מפני המלעיגים. חילוקי הדעות בזה והשיטות בפוסקים. סגולה מיוחדת להמשיך ברכת ה'). קפו (בענין הנ"ל — ט, י"ג תיקוני הזקן ממשיכים י"ג תיקוני ריקנא). ע"ע גבאים.

זריזות:

פכ (אין מזרזין אלא למוזרזין). רו (כנ"ל). ריח (כנ"ל) שמו (כנ"ל). שסה (מעלתו). תלח (כנ"ל — פכ). תפא (כנ"ל). תפט (כנ"ל).

ח

חגיגה:

רצא (הפלוגתא אי ימי תשלומי חגיגה הם תשלומין לראשון או תשלומין זל"ז — מאי בינייהו חגור ונתפשט כו').

חובות:

עו (פרעון חוב קודם לנתינת צדקה). קע (שלילת נסיעת ביקור כי די להם בהחובות שיש להם ככר).

חת"ת:

ח. פה. שלו.

חושך:

ע"ע אור וחושך.

(לא לדחות זמנה. צ"ל במקום הכלה. לימוד
בכולל לאחר החתונה). תלו.
ע"ע חתן וכלה. ספר-תורה.

חתן וכלה:

רכב (אין עינים לנהל המו"מ בנוגע לסידורי
החתונה, שייך רק למחותנים כו').

ט

טבת:

כ"ד טבת:

עא (יום ההילולא של אדה"ז).

טוב:

יד (לשמים ולבריות). קסד (כל מה דעביד
רחמנא לטב עביד, גם זו לטובה). קצד (כנ"ל
— יד). רלד. רמא (כנ"ל). שכ (כנ"ל). שלו
(כנ"ל). שנא (כנ"ל). שוב (כנ"ל). תנר (כענין
הנ"ל — קסד).

טלביזיו:

ע"ע מחאות והפגנות.

טלית:

תיד (שלילת הטענה "טלית שכולה תכלת
תהא פטורה מציצית", שכאשר הקדושה
מקיפה את האדם ראשו ורובו בדוגמת טלית,
א"צ לחוטי הציצית, היינו להמשיך מהמקיף
ולבוש לפנימיות האדם).

יאוש:

ד (שלילתו). סט (כנ"ל). תצט (כנ"ל — ד).

יארציט:

קפת (הצלחה במסיבה — המשכת ההשפעה
גם בימים הבאים לאח"ז).
ע"ע יום הילולא.

יגדיל תורה ויאדיר:

שנו (מן הקצה אל הקצה — מלימוד תשב"ר
עד לאופן הכי נעלה).

יגיעה:

תמו (יגעת ומצאת — הצלחה שלא בערך,
באופן של מציאה).
ע"ע תורה.

נו). סה (כנ"ל). רמד (כנ"ל). רמו (כנ"ל). רנו
(כנ"ל). רנח (כנ"ל). רסב (כנ"ל). רסג
(מדליקין אליה נרות. זאת חנוכה. צ"ל
שתנראה ההשפעה ושלטא בה עינא). רסד
(שקר"ט בהנהגת רבותינו נשיאינו שהיו
מדליקין על פתח א' החדרים ולא על החלקן
כו'). רסה (נרות חנוכה קודש הם — היש
קדושה בהם). רסו (כנ"ל — נו). רסז (כנ"ל).
ע"ע נשים.

חנוכה הבית:

ז (בית שזר בכפ"ח). כ (ביהכ"נ במאדריד).
כח (כנ"ל — ז). כט (מוסד אהלי יוסף יצחק
ס. פאולא, ברזיל). לב (כנ"ל — ז). רמג
(ביהכ"נ וביהמ"ד "אוהב שלום" במיאמי).
רמה (ישיבת אחי תמימים "בית חיים שאול"
בראשלי"צ). שפו (ישיבת תורת"ל המרכזית).

חנינה:

שצב (בקשת חנינה על איש מסויים. חנינה
משורש חן כו').

חסידות חב"ד:

כט (הדגשת החינוך בחסידות חב"ד). עב
(שיטת חב"ד — מוח שליט על הלב). צ
(שיטת חב"ד — להאיר ולהחדיר חיי היום
יום של כאו"א בתור נחלת כל העם כולו). ר
(תורת הבעש"ט נתבארה באופן המובן
והמושג גם בשכל האנושי בתורת חב"ד). שי
(מסודות חסידות חב"ד — לגלות את הטוב
שבכאו"א, מתוך אהבת ישראל). שלא
(מופך לגמרי להפוך אופי חב"ד ולהכניסה
למפלגותיות). תלה (חב"ד ענינה תפיסת כל
דבר בפנימיות וחיות כו').
ע"ע תורה, פנימיות התורה.

חשבון צדק:

דש (צ"ל בסיום כל תקופה, ובפרט בקשר
להסתלקות כו').
ע"ע אלול.

חתונה:

מא (ברכות בצירוף תרומה לצדקה, לימוד
ענין בתורה וכו' — בקשר לתקופת הארבעים
שנה לחתונת כ"ק אדמו"ר). נג (מקום הדירה
לאחר החתונה). פו (לימוד שעה"ק בראשית
חכמה, ואגה"ת לאדה"ז, לפני החתונה). צב
(חזרת מאמר דא"ח ביום החתונה). קכו. רכא

יום הולדת:

א (מנהגי אנ"ש). טז. כב. פה. קמ. קפט.
רלח"ט (התחלת אמירת מזמור פ"א — ע"פ
המנהג לומר הקאפיטל תהלים המתאים
למספר שנותיו). שנב (יובל השבעים).

יום הילולא:

רעז (יום זכרון להזכיר את כל עמלו שעמל
נפשו בחייו חיותו בעלמא דין — זכרון ע"מ
שיבוא במעשה בפועל). רעט (כנ"ל). רפה
(כנ"ל). רפז (כנ"ל). רצב (כנ"ל). רצג (כנ"ל).
שג (כנ"ל). שלב (כנ"ל). שלו (כנ"ל).
ע"ע יאָרצייט.

יום הכיפורים:

תעג (יום הקדוש).

יום זכרון:

ע"ע יום הילולא.

יום ראשון:

שמח (לא טבירא לי כלל הבחירה ביום א'
לכל דבר שבקדושה וכיו"ב).

יחיד ורבים:

קבג (השפעת היחיד על הרבים, בדוגמת
ספינה המטלטלת בים שכל הנוקב חור בתאו
מסכן את הרבים). שכב (אין לסכן הרבים
בשביל הצלת היחיד). חלג (תועלת היחיד
ותועלת הרבים).

ילודה:

קמה (בנידון דיכוי הילודה באה"ק).

יצר טוב, יצר הרע:

קסה (להגיוצ יצ"ט על יצה"ר, בכל לבבך
בשני יצדיך). שעז (בלבולי היצר — מלך
זקן וכסיל).

ירושא:

קי (אין לה הפסק. בראוי לירושא אפילו אמר
בלשון מתנה). קסז (כנ"ל).

ישראל:

לח (בכאור"א ישנם אוצרות טבעיים ונעלמים,
וצריך לחפור בשביל לגלותם). נה (כל
ישראל חברים). עג (ענינים "גוי אחד בארץ"
— להמשיך אחדות ה' בעולם). צח (לב
ישראל ער הוא לתומ"צ). קלט (כל ישראל
במדרגת כהנים — למרות התחלקותם לכהנים

ליום וישראלים שנוגע לכמה דינים ומצוות).
קעב (קרוים אדם). קעג (כנ"ל — צח). קצא
(ערכים זל"ז). רד (אור לכל העמים). ריו
(המעט מכל העמים, ובפרט שומרי תומ"צ,
אבל העיקר הוא האיכות ולא הכמות כר). רל
(קיום עם ישראל למעלה מדרך הטבע). ערד
(רמו בשם ישראל — ג' אבות וד' אמהות).
רצה (בענין הג"ל — עג). שי (כנ"ל — צח).
שכח (קיום עם ישראל במשך אלפי שנים רק
ע"י הקשר לתומ"צ, ולקשר יהודי עם שמח"ת
וביהכ"ג, וכל שאר הגישות להבטחת קיום
העם פשטו את הרגל. נשמתו פועלת על הגוף
בחיי היום יום, שניכר באכור"ש שלו ובמסחרו
שהוא יהודי). שער (כנ"ל — צח). תכו (עולם
מלא). תכח (כנ"ל — נה). ישראל קומה אחת
שלימה). תלח (כנ"ל — צח). אע"פ שחטא
ישראל הוא). תעח (כנ"ל — רל).
ע"ע אהבת ואחדות ישראל. בחירה. פורים.
פתגמים, בעש"ט. שבת. שופר. חקיעת שופר.
תורה.

כ

כביכול:

תצו (פירושו).

כהן, כהן גדול:

רנה (ענינים ותפקידים — יורו משפטיך גו').
תיד (מן המקדש לא יצא — כל עניניו הם
בקודש ובמקדש בגלוי).
ע"ע ישראל.

כולל:

תפ (כאם יש סברה והנחה לקבל משרה מלאה
— אין ענין ליכנס לכולל, שמיעד לאלה
שנפשם חשקה בזה דוקא).
ע"ע חתונה.

כותל המערבי:

ר (הצחת שריפה על ידי אינרייהודי).
ע"ע ספרים.

כיבוד אב ואם:

ע"ע תורה.

כמות ואיכות:

רטז (העיקר היא האיכות ולא הכמות).
ע"ע דצח"מ.

כסלו:

רמו (חורש הגאולה).

י"ד כסלו:

כט (יום הגאולה של אדהאמ"צ).

י"ד כסלו:

ל (שניהם קשורים עם הפסוק פדה בשלום גר'). לר (ימי סגולה. הגאולה בזכות הצדקה). מב (כנ"ל — ל).

י"ט כסלו:

לח (גאולת כ"ק ארה"י, שענינו גם כן גאולת תורת הבעש"ט כר'). מח"מט (מברקים להתוודעויות י"ט כסלו)

כעס:

רס (עצה למדת הכעס — לחקוק בזכרונ רפמ"א בתניא).

כשרות:

ד. שכח.

כתבי-יד:

ע"ע רפוס.

כתבי-עת:

רסו. שלא. שגב. תו. תח. תיט ("הארץ"). ע"ע נצרות.

כתיבה וספרות:

רנה (לנצל כשרונותיו שחננו ה' בעט סופר). שלא (בענין הנ"ל — לנצלו להפצת היהדות). ע"ע עסק.

ל

לב:

ע"ע חסידות. תפילין.

לבנה:

סב (לימוד והוראה מהנהירות שנקטו לקראת הטיסה ללבנה). ע"ע שנת העיבור.

ל"ג בעומר:

שעה (ענינו וטעמיו מפורשים בפוסקים ע"ד הגלגה וע"ד הסוד וע"ד החסידות). שעת (ביאור הסיפור אודות תלמידי רע"ק שמתו משום שלא נהגו כבוד זכ"ז, ובל"ג בעומר פסקו מלמות — שכיון שאין דעותיהן שוות

והיו אנשי אמת, לא יכלו לכבד זא"ז; וההוראה: שחייב להביט בעין יפה עכא"א, אפילו אם דרכו היא לא דרכו הוא). שפא (יום שמחתו של רשב"י). שפה (דו"ח אודות ה"פאראד"). שפו (כנ"ל — שפא).

לימודי קודש:

קי (חשיבותם). קלב (כנ"ל). רעו (בענין הנ"ל). שמה (כנ"ל).

לשונות:

ע"ע שפות.

מ

מאמרים:

כ"ק אדמו"ר הזקן: רמא (ד"ה להבין ענין הברכות — בתוספת הערות והגהות ומ"מ וקיצורים מהצ"צ). ע"ע דפוס.

כ"ק אדמו"ר האמצעי:

יח (ד"ה בוקע ים).

כ"ק אדמו"ר מהר"ש:

צו (ד"ה אם כסף תלוה דשנת תרכ"ט).

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב:

שע (קוני הכולל ג' מאמרים: זכור גוי עמלק, והי' כאשר ירים משה, ראשית גוים עמלק — פר"ת).

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ:

רעח (ד"ה באתי לגני תש"י — המאמר שניתן ליום ההסתלקות). שה (סד"ה אשרינו ה'ש"ת).

מדע:

תצו.

ע"ע בקטריאלוגי. הלכה.

מוסדות:

לה (אין נכון לשנות מורה או מדריך באמצע שנת הלימודים). סג (שלילת הטלת תפקיד בענין של חינוך — בדרך גזירה וציווי הבא מעבר לים). קכה (שלילת המנהג המהור בארה"ב להזמין למסיבה אינדיהודי לשבת בשולחן הראשי ולחלק לו תוארי כבוד כר'). קמח (ההצלחה כאשר אחד אינו נכנס בתחומו

ע"י שתיקה כללית בעיתונים). חגג (חילול ה') וחילול כבוד עם ישראל). תפג. תפג (להתריע בקול צעקה גדולה). תצא (גזירה שלא הייתה כמוה בדברי עמינו בני ישראל הרויים דם ואש ותמרות עשן, גזירות שונות ומשונות). תצב (אין מקום שנוצרי ומוסלמי וכיו"ב יחזו דעתם בזה. ואין זה שייך לדמוקרטיה). תצו (תקלה איומה. מוכרת שהשרים הדתיים יצאו מהמשלה).

ע"ע שופר, תקיעת שופר.

מילה:

קיג (מיד ביום השמיני בהתחלת החיים נעשה הקשר עם הקב"ה). קטו (הסרת הערלה — סוד מרע, שהוא מהול — עשה טוב). שנח (עונש כרת). שנט (בת כמאן דמהילא דמיא, טבילה דשפחה כמילה בעבדים).

ע"ע קרבן פסח. שיחות, כ"ק אדמו"ר.

מיתה:

תצד (ההתראה לעונש מיתה אף שאין ידוע מהות ואיכות צער מיתה בפועל, אלא שאומרים לו שהצער הוא שלא בערך וכו', וזה מספיק).

מכונות:

ע"ע נשים.

מכתבים:

כ"ק אדמו"ר האמצעי:

נב (אגה"ק בענין חברון ע"ה"ק).

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב:

שם (מכתבו בסדר הגאולה).

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ:

קח (מכתבו שכתב כעת שלחו ספר-תורה

לכפ"ח). קסד (מכתבו להציגת י"ב תמו

הראשונה).

כ"ק אדמו"ר:

שעד (עיכוב מענה המכ' מרוב הטרדות).

שצו (כנ"ל). תצו (בענין הנ"ל).

מלעיגים:

קנו (שלא יתבייש מהם).

מנהגים:

ע"ע אחרוג. חנוכה. יום הולדת. סליחות.

תפלה.

של חבירו). קנו (שלילת העברת (דירה ל)מורים ומורות למקום מרכזי, ששם הטיכויים קטנים ביותר לאישור עבודה גם לאשה). קפ (שלילת עזיבת ביי"ס הקשור לרבותינו נשיאנו). ריח (תודה לבית על עזרה להרחבת המוסדות). רנב (בענין הנ"ל). רצב (ביסוס והרחבת המוסדות כו'). שכב (לכודד ילד ע"י איכסונו בבית פרטי שיטפלו בו עד שיוטב מצבו שלא יסכן את הרבים כו'). שלו (כשולומדים במוסד חינוך קשורים עם סדרי המוסד). שמג (הצלחה יתירה — כשעבודת ההוראה היא במוסד בו חונכה). שמו (מוסד חינוך לילדים מפגרים וכו' מבחים דתיים — חשיבות הדבר וערכו). תלט (לבוא לעזר המורים ולהדריכם באופן האפשרי וכו'). ע"ע צניעות. רבנים.

מוסיקה:

קיא.

מוזה:

ב (בדיקתן). סד (כנ"ל). סז (כנ"ל). קמט (כנ"ל). תט (כנ"ל). תכה (סגולתה — שמירה). תכו (כנ"ל — ב). תצט (כנ"ל).

מח:

ע"ע חסידות. תפליין.

מחאות והפגנות:

רמח (מחאות נגד ענינים שנעשים באה"ק היפך התורה, בקשר עם פרשת ניתוחי מתים, טלביז' בשבת וכו'). תז (שלילת אידגון הפגנות נגד הממשלה הרוסית בעד יציאתם של יהודי רוסיה).

ע"ע מיהו יהודי. תוכחה.

מחיצה:

ע (כעת שיעורי תורה).

מחלוקת:

קמח (שלילתה).

מיהו יהודי:

שעג (רצינויות המצב מחייב לפרסם חומרת החוק דמיהו יהודי). שעה (הטרדה הרצינית בסיבת פרשת מיהו יהודי). תא (סכנה איומה היל"ת לעצם קיום אומתנו). תי. תלח (גזירה האיומה). תלט (הנסיגן להשתיק דעת הקהל

מנחם-אב:

תלד (חודש זכרון למאורעות החורבן, וביחוד עם זה חודש המיועד לנחמה בכפליים). תלו (כנ"ל).
ע"ע נשים.

חמשה עשר באב:

תלו (לא היו ימים טובים לישראל כו').

מסימות:

תט (שכאו"א מהמסימות הפריש ביום ההוא לצדקה כו', והמורות תבארנה להן המאמר "א" איד ניט ער וויל כו' נפרד מאלקות").

מסירת נפש:

קה. קנא (מסירת הרצון). שה (כנ"ל).

מספרים:

רעח (עשרים שנה). שכ (כנ"ל). שד (כנ"ל).

מעות חטים:

קו.

מצה:

שסג (לחם עוני. דקודם חצות ולאחר חצות).

מצוות:

נד (כמה סוגים במצוות, אשר לכל א' מהם סגולות מיוחדות). קעב (הצריכות חיזוק). רצד (שכין אדם למקום ושכין אדם לחבירו — צ"ל מיוסדים על אנכי ה' אלקיך). תכו (כנ"ל — נד). תיו (נקראים צדקה).
ע"ע תורה ומצוות.

מצרים, גלות ויציאת מצרים:

קטו (בעבודת כל יום). רלט (דיוק הכתוב "המעלך מארץ מצרים" ולא "הוצאתי מארץ מצרים"). עדר (ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה — שגם בהיותם בארץ מצרים היו גאים בשמותיהם היהודיים וכך חינוכו את ילדיהם).

משיח:

מו (משיח שקר). שס (משיח בודאי).

משכן:

רמה (מלאכתו נגמרה בכ"ה כסלו).
ע"ע נשים.

משפט:

תמח (שהי' ע"פ משפט תורתנו).

מתימטיקה:

קד (לאחרי הבנה השגה וההעמקה בחכמתה, שהיא היסוד לשאר החכמות, אומרים שעתה "מתחיל הנעלם הידוע רק לנעלם על כל נעלם" — והוא כמ"ש הרמב"ם "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע כו' אין כח בדעת האדם כו' להשיג אמיתות").

מתן תורה:

שפז (תעבדון את האלקים על ההר הזה — שקבלת התורה קשורה עם עבודת הוי', כי לימוד התורה וקיום המצוות צ"ל ביר"ש וקב"ע).
ע"ע נשים. ספירת העומר.

נ

נברא:

ע"ע בורא ונברא.

נדרים:

שכג (לבקש התרה על הנדרים, ובנוגע להבא לחדול מלנדר).

נוער:

עב ואלך (חיוני ביותר לחזק אצלם האחרות והרמוניא בין השכל והרגש, ומח שליט על הלב). קעז (מתכונות נפש הנוער שלא להתרשם מקושיות ולעג של הסביבה). קצג (מעלת לימוד התורה בזמן הנוער בגלל שני טעמים: א) המוח מסוגל לקלוט או יותר, ב) הלימוד הוא הכנה להצליח בהזמן שלאח"ו). ש (כשמפריעים להם לנצל כחותיהם בכיוון הטוב, ה"ז גורם שינעלו כחותיהם בענינים בלתי רצויים). תלה (מהתכונות שלו שולל ענין של פשרה והשלמה עם המצב והזרם וכו').
ע"ע עלי'.

ניחום אבלים:

קלא (ביאור בנוסח הניחום שמקשרים עם נחמת ציון וירושלים). קסב. שעא.

ניסן:

י"א ניסן:

קח.

נישואין:

ע"ע חתונה.

ניתוח:

רמח (ניתוחי מהים). תמב (הדוגמא מעשיית
ניתוח רציני וגדול — שצריך לעשותו בבת
אחת ולא לסירוגין במשך כמה ימים כו').
ע"ע מהאות והפגנות. רפואה.

נסיונות:

שלה (כשיש לאדם נסיונות ה"ז הוכחה שה'
נתן לו כחות להתגבר עליהם). תעה (אפי'
צדיק אומר בהתחלת כ"י אל תביאנו לידי
נסיין).

נסים:

תפג (דוקא בשנים הכי אחרונות הורגלנו
בנסים גלויים).
ע"ע שואה.

נפש:

ע"ע גוף ונפש.

נצרות:

רסא (ללמד אודות אותו האיש ע"פ חז"ל,
ולהשתתף בדיאלוג וכו') — רק באם אין
חשש כלל שיבואו לעבור על הלאו ראל תפנו
גר). שלח (בענין הנ"ל — טעמים ונימוקים
לשלילה מוחלטת להשתתף בפגישות וויכוחים
בנוגע לנצרות וכו', ועד"ז השתתפות במכ"ע
וירחונים שמטרתן פגישות כהנ"ל).

נרות שבת-קודש:

סד (נתינת צדקה לפני הדח"ג). סז (כנ"ל).
רפב (גם לפני הנשואין, וחידוש חב"ד —
בגיל רך ביותר). תק (בענין הנ"ל).

נרות שעה:

רח.

נשים:

נו (שייכותן לחנוכה). סד (כנ"ל). פ (כל
כבודה בת מלך פנימה, עקרת הבית). ק
(שייכותן לפורים). קו (כנ"ל). קלד (שייכותן
לר"ח, ולר"ח סיון בפרט, קדמו במתן תורה
ובעשיית המשכן). קמג (בענין הנ"ל). קסא
(מס"נ כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בנוגע לנשים,
עד שצויה להו"ל משיחותיו בהעתקה המובנת
להן, נוסף על השיחות המופנות במיוחד
להן). רנא (המסופר בזכרונות כ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ ע"ד לימוד הנשים במשפחת כ"ק
אדמו"ר. עקרת הבית). רנד (כנ"ל). שייכותן

לחנוכה). רפ (בענין הנ"ל — קסא, עקרת
הבית). רפד (כנ"ל). שגג (אין זה רגיל כלל
באה"ק שאשה יר"ש תנהג מכונית). שצח
(בנוגע לימוד גמרא לנערות). תלרז (צדקתן
ומעלתן בכמה מאורעות חשובים וגורליים
בדברי ימי עמנו, מתחיל מענין הגאולה
שבזכותן נגאלו. שייכותן לחודש מנחם אב).
ע"ע חינוך. צניעות.

נשמה:

ער (נצחיותה, ואין חולי הבשר והדם כו'
גורע מחיות הנפש והנשמה). רעא (ידידה
לצורך עלי'. הקשר בין החיים בעלמא דין עם
הנשמה שעלתה למעלה — שרואה ומתכוונת
בהנעשה עם הקשורים והקרוכים אלי' וכל
מעשה טוב שנעשה על ידם מוסיף לה נח"ר).
ע"ע אבילות. גוף ונפש. תפגמים, כ"ק
אדמו"ר.

נשק:

תצה (קניית נשק: תוצרת חרץ; לכל חיל סוג
הנשק הדרוש לו).
ע"ע צבא.

ס**סוכה:**

רסג (למעלה מכ' לא שלטא בה עינא,
ובפרש"י שאינו רואה, ובמאירי שאין הסכך
נראה לו אא"כ משליך ראשו לאחוריו כו'
ואינו מרגיש שיושב בסוכה תחת סכך).

סיום:

ע"ע מסיימות.

סיון:

ראש חודש סיון:

תב (ביום הזה באו מדבר סיני "ירחן שם
ישראל נגד ההר").
ע"ע נשים.

ב' סיון:

קלט (ביום הזה אמר הקב"ה לבני"ו "ואתם
תהיו לי ממלכת כהנים גר").

סליחות:

סח (רב לסלוח, ועד לסליחה שלימה כפי
יכולת ה'). תעב (כמה מנהגים בזמן אמירתם).

שפג (פתגם ה"תורת חסד": זָכַר או זָכָר — אָבִי גוֹט אָפֶמֶקֶן). שפּוֹ ("יהי רצון שיפעלו הדברים כי ובהקוראים").

בעל שם טוב:

לח (ע"ה"פ כי תהיו אתם ארץ חפץ גו' — בכא"א מבני נמצאים אצרות גדולים תעלמים וכו'). קסה (הצרה עצמה נעשה צהר). רכח (מכל רכר יש ללמוד הוראה בעבורת האדם לבוראו וקונו). רעח (ע"ה"פ כי תראה חמור שונאך גו'). שה (במקום שהוא הרצון שם הוא כולו). שט (כ"ל — לח).

כ"ק אדמו"ר הזקן:

יד (וואס א חסידישער פאַרבריינגען קען אויפטאן כו'). כב (אהבת ישראל ואהבת ה' קשורים ותלויים זה בזה). לו (דער אויבערשטער גיט אידן גשמיות כו'). מז (לפני נשמות גבוהות כמו רש"י לא נחרב הבית כלל). נ (כ"ל — לו). נח (הבא לטהר מסייעין אותו, לטהר תרתי משמע — לטהר עצמו ולטהר אחרים). עא (תפילין שבראש ולא שעל הראש). רנח (כ"ל — כב). רעג (א איד דאָרף לעבן מיט דער צייט). שפח (כ"ל). תיג (כ"ל). תלה (כ"ל — נח).

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב:

קכט (זע דעם ענין פון גוף אָז צוליב דעם האָט מען געגאַסן אַוויפֿיל תומ"צ). שטא (אָט אָזוי ווי הנחת תפילין בכל יום אי א מצוה דאורייתא ארץ יעדן אידן כו').

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ:

פ (אָמעריקע איז נישט אָנדערש). רלב (כשהיה מחליט בתוקף לעשות דבר טוב נותנים לו כחות מיוחדים מלמעלה להוציא ההחלטה לפועל). שמב (כ"ל — פ). שסח (כששני יהודים נפגשים עליהם להשתדל שתהיה מזה תועלת לעזר יהודי). תטז ("נאָר אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבן אין גלות ושיעבוד מלכיות וכו'). תמו (גשמי ברכה — ברוגמת הגשם שצ"ל חרישה ווריעה וכו').

צ

צבא:

צח (יסודר במשמעות וקבלת עול, "נעשה קודם לנשמה", ואין היחיד יכול לטעון כי

הנהגתו הר"ע שלו ואינו נוגע לאחרים כו', ורואים שם השגח"פ בעיני בשר באופן גלוי). קעו (כענין הנ"ל). קצא (כ"ל — צח). רכו (כ"ל). הוראה מענין הצנחנות: שמנצלים את נח המעצור של האויר להאיט היירדה, ואדרכה מנצלים אותו להיות נח מסייע כו'). שעב. תכח (מטכסיס המלחמה שמשתמשים בכל נשק האפשרי, אפילו אם התועלת מוטלת בספק — ומוה לימוד, ועאכו"כ, בנוגע ל"נשק" של מצות תפילין, אשר התועלת שבו מעירים חו"ל מרורי דורות כו'). תמו (צ"ל בריאים). תנא (שלילת הפרישה מהצבא בנוגע לאלוף וכי"כ לאחר שהשקיעו בו חינוך בדרגה הכי גבוה, ומרץ וכסף וכו'). תנח (נחיצות עידוד החיילים ואנשי הצבא). חס (כ"ל). חסא (כ"ל). חסה (שלילת עזיבת משרתו בשטח הבטחוני שיש לו שם השפעה שינקטו בקו תקיף כו'). ע"ע תפילין.

צדיקים:

קסא (דברי צדיקים קיימים לעד). קסג (כ"ל). ע"ע נסיונות.

צדיקים ובעלי תשובה:

קיד (עבורת הצדיק בעיקר עם דברים והישגים חדשים, ועבורת הבעלי תשובה בעיקר עם תיקון העבר). קטז (סור מרע ועשה טוב). ע"ע קרבן פסח.

צדקה:

א. ת (שקולה כו' ומקרכת את הגאולה). לד (גודל זכותה). מב (מעשה הצדקה מוסיף עילוי בכל מעשי המצוות ות"ת כנגד כולן). מג (הזהירות במעות רמב"ע"ג). נ (ע"י הצדקה עושים מהממון הגשמי ענין רוחני). רסא (כ"ל — לד). רפט (כ"ל. תרומה ל"קדן העשרים"). תכא (החייט נפש העני). תצט (לפני התפלה). ע"ע גמילות חסדים. חובות. מסימות. מצוות. נרות ש"ק.

צינן:

ע"ע בר"מ צוה.

ציור, ציורים:

קיא (לנצל כשרון הציור בלי לנגוע בדיני התורה. ההתרשמות של אדמו"ר מוהרש"ב

כשראה ציורים מעשה ידי אמן בהיותו בפאריז).

צנחנות:

ע"ע צבא.

צניעות:

פ (שלילת ההליכה אחרי האופנה, שאינה בהתאם לצניעות). שכר (לחזק ענין הצניעות. מעיקרי יסודות החיים היהודיים כמ"ש הצנע לכת גוי, כמובן מגודל השכר ע"ז בחז"ל. שלילת הטעות שע"י הצניעות מגבילים את האשה כו' — כל כבודה בת מלך פנימה, ורואים במוחש לאיזה התדרדרות ואסונות בבתים הביאה אי הצניעות. לעורר הנהלת המוסדות חינוך להקפיד יותר בענין הצניעות. שפט (גודל השכר בענין הצניעות (בדיכור, בלבוש ובחנהגה) בנחת מהילדים כגו"ר). חלוז (דרישת השעה). ע"ע נשים.

צרה:

ב (צרת רבים חצי נחמה). ע"ע פתגמים, בעש"ט.

קרוב פסח:

ק"ב (תנאי בו שיהי' מהול, הקשר הפנימי בין ק"פ למצות מילה — עבודת צדיקים ועבודת בע"ת). שנח (תנאי בו שיהי' מהול, וגם מילת בנו מעכבת בו). שס (השקו"ט אם אפשר להקריב בזה"י). שסב (הקרוב פסח שמירה שה"משחית" (מגיפה) לא יכנס לבתי היהודים — וההוראה בנוגע למשחית ומגיפה דומנינו, שהשמירה היא ע"י משכו וקחו לכם צאן — משכו ידיכם מע"ז והדבקו במצוות, וברוח זו לחנך הילדים). ע"ע פסח, חג הפסח.

קרבנות:

שס (אפשר ללמוד הוראה מהקרבנות גם לזמנינו כשחורב ביהמ"ק). ע"ע חגיגה.

קרי וכתוב:

קפה (שקו"ט בנוגע להכתוב (משלי כו, כ) "שאלו ואבדה ואבדון גו"ר").

ך

ראי':

רסג (שליטת העין למעלה וממרחק כ' אמה כו').

ראש השנה:

ריג (זה היום תחלת מעשיך כו'). תעב (מצותה — תק"ש).

ראש חודש:

קח (ראש ולא תחלה, כמו ראש לאיברי הגוף). רעז (כנ"ל). ע"ע נשים.

רב החובל:

ע"ע רבנים.

רב ותלמיד:

שב (התלמידים קרוים בנים והרב קרוי אב). דש (כנ"ל).

רבתינו נשיאינו:

ע"ע חנוכה.

רבים:

ע"ע יחיד ורבים.

ק

קבלת עול:

ע"ע צבא. שכל.

קו התאריך:

ע"ע ספירת העומר.

קובצים:

רמב (אי"ז מן הנוהג להשתתף בקובצים וכדומה). תיא (בענין הג"ל).

קטנים:

סח (טבעם להרגיש בזעזוע היחסים שחל בין ההורים). שעו (טבע האדם לדאוג לצרכי הילדים שיהיו באופן הכי טוב).

קיבוץ גלויות:

ע"ע בית המקדש.

קץ:

שפג (בנוגע לחשבון הקץ: אם באופן כך או באופן אחר, אבל יה"ר — שיבוא בפועל).

קצרת:

ע"ע רפואה.

רבנים:

יא (המד"א) הוא הפוסק האחרון בכל עניני הקהילה, עאכ"כ בשטח החינוך (כו'). כז (הלימוד מהנהגת רב אשי שהי' המד"א דעירו, והי' מתייעץ עם קצבי העיר כו'). לא (שלילת ההשתתפות באסיפת הרבנים באירופה כו'). סז (בענין הנ"ל). רלא (שלא לעזוב ולהפקיר קהילות, דוגמא מרב החובל של ספינה הנמצאת בלב ים וזעף וגועש — שהוא האחרון לעזיבת הספינה). חלג (בענין הנ"ל). ע"ע הלכה.

רוחניות:

ע"ע גשמיות, רוחניות.

רחמים:

ע"ע דין.

רפואה:

ב (אי אפשר להגיד עתירות שהסיכויים בלתי טובים, כי מתנהל מחקר אינטנסיבי בנוגע אופני הטיפול והריפוי בזה וכו'). כדאי לעמוד בקישור עם המתעסקים במחקר זה ולשאלם מוזמן לזמן מה תתחדש בשטח זה). ג (הוספה בתומ"צ מוסיפה בברכת ה' רופא כל בשר כו'). סד (לשמוע בעצת הרופאים כיון שניתנת רשות לרופא לרפאות). סז (כנ"ל). קג (שלילת ניתוח כשאפשר לרפאות ע"י דיאטא מתאימה). ש (לטובל מקצרת מזג האויר בברוקלין אינו מתאים, ונוסעים לטעקסאס וכדומה). שג (בענין הנ"ל — סד). חט (בענין הנ"ל — קג). תפח (ההחלטה בנוגע לטיפול רפואי היא ביד הרופאים ואין לידידים אפילו הקרובים ביותר לחוות דעה בזה). תצו (להתייעץ עם ג' רופאים: ב' מהם מומחים בשטח רפואי זה, וא' רופא יריד כו'). תצו (ע"י ההתעסקות בעור לבנ"א שבמצוקה או במבוכה וכיו"ב — יחוסף בשמחת החיים ובבטחון העצמי שלהם עצמם). ע"ע אמונה. גוף ונפש.

ש

שבועות, חג השבועות:

קמא (מברק לחג השבועות). תח (כנ"ל). ע"ע מתן תורה.

שבט:

ראש חודש שבט:

פא. רעז. רפג.

יו"ד שבט:

פב (יום ההילולא של אדמו"ר מוהרי"צ). פו (מברק ליו"ד שבט). רלג (הגרלה לנטיעה לכאן). רטח (בענין הנ"ל). רסט (מלאת עשרים שנה להסתלקות). רעז (החלטות התלמידים בקשר עם שנת העשרים). רעח (כנ"ל — רסט). רפג (כנ"ל — פו). רפה (כנ"ל — רסט). רפו (כנ"ל). רפז (כנ"ל). רפט (כנ"ל). רצב (כנ"ל). רצג (כנ"ל). שכ (כנ"ל). שג (כנ"ל). שט (כנ"ל). שי (כנ"ל). שיו (כנ"ל). שיט (כנ"ל). שכא (כנ"ל). שלב (כנ"ל). שלג (כנ"ל). שלד (כנ"ל). שלו (כנ"ל). ע"ע צדקה.

שבת:

פב (ערב שבת — שיך לתשובה). קכב (ועידה הארצית השני' למען השבת, גודל חשיבות שמירת שבת, וסגולה מיוחדת לשמירה והגנה בימינו אלה). שכט (אצל יהודי הוא יום קדוש ומובדל משאר הימים, משא"כ אצל אוח"ע הוא רק יום מנוחה כו'). ע"ע מחאות והפגנות.

שואה:

טו (תיאור חלקם של היהודים שומרי תומ"צ בזמן השואה — היפך האמת בספרות "המאירה"...). מז (ניצולי השואה שראו נסים גלויים).

שופר, תקיעת שופר:

ריז (הכרתת הקב"ה למלך על כל העולם. הרס"ג והרמב"ם ב"ענין" ו"רמז" תק"ש). תטח (ביאור בל' הרמב"ם בהרמז שבתק"ש: עורר ישינים משנתכנס וכו' וזכרו בוראכם). תפב (לנצל תק"ש דר"ה — לעורר ע"ד שופר דמ"ח, שמאז הובדלו בני" מכל אוה"ע כו'). תפג (בענין הנ"ל). ע"ע אלול. ראש השנה.

שידוכים:

ח (כשא' מהצדדים מחליט להתענין בשידוך רק כעבור שנה — אין כדאי ל"חייב" ולהגביל את א' הצדדים כלל וכלל). פה. קכז.

שלום:

זה ואילך (בקשר להשלום הצפוי עם השכנים הערבים — שלום אמיתי יכול להיות רק אם הוא מבוסס על הרצון הטוב של שני הצדדים, ואין סיבה וטעם שירצו הערבים שלום אמיתי). קג (שלום אמיתי בין גשמיים לרוחניים, בין גוף לנפש, בין גפש האלקית לנפש הבהמית, בין צורה לחומר). קעה. רמד (בענין הנ"ל — ע"י התורה).

שלום בית:

קגב ואילך (חשיבותו). תצח (כנ"ל).

שליחות:

רה (לימוד ענינים בנגלה ובחסידות להנוסעים בשליחות המל"ח).

שלימות הארץ:

מד (השקו"ט בנוגע לחברון, השקו"ט בנוגע להחזרת השטחים כו'). נב (בענין הנ"ל). קסט. שת. שסח. תא. תו (להתעקש אודות הגבול כהעלת סואץ. השימוש בה). תיח (בענין הנ"ל — מד). חמ (לא להפסיד ההודמנות לקלקל תעלת סואץ. האויב מנצל הפסקת האש לביצור וביטוס). תנא (בענין הנ"ל). תפו (מה ענין דמוקרטי להחלטה בנוגע למצב הבטחוני).

ע"ע ארץ ישראל. חברון. ירושלים. שלום.

שמות:

עט (אין לעשות משמות הקדושים נושא לעבודת דוקטורט). ע"ע מצרים, גלות ורציאת מצרים.

שמחה:

רמג. רעב. רפ (מוסיפה בהצלחת הפעולות). שה (שמחה וחיות ואור — בינה חכ' כתר).

שמחת תורה:

ה (מבדק להמשתתפים בהקפות שניות בירושלים עיה"ק). רכ (כנ"ל). ע"ע ישראל.

שמן זית:

רסו.

שנת העיבור:

שו (השתוות שנת הלבנה עם שנת החמה. ענינה לא רק להשלים את הזמן שלפניו, אלא

קכח (שירדך האחות הצעירה לפני הבכירה). קצא. רכג (בקשר עם הגיל — לברר מדוע לא נישאה עד כה). תסב (להתענין בהצעה כשהמדובר ש"י הוא יר"ש ושומר תומ"צ, אף שאינם שבעים צרון ממשרתו בקהל ועבודתו הציבורית כו'). תצט (להשתדל כמרץ, אבל בדרך הצניעות). ע"ע אירוסין.

שיחות:**כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ:**

שמב (בתחילת בואו לאמערקע: תפקיד ביאתי להמשיך עבודתי בהרצת התורה ויר"ש ועבודה כו'). תטז (שיחת ג' תמוז פרו"ת: נאך אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבען אין גלות ושיעבוד מלכות כו'). ע"ע נשים.

כ"ק אדמו"ר:

כד (שיחת ש"פ חיי שרה תשכ"ט — הוראה מפרשת השבוע בהשקו"ט דאברהם ובני חת בנוגע להמצב בחברון וירושלים כו'). קכד (שיחת אחש"פ תשכ"ט — בנוגע לעזיבת שכונות יהודיות כו'). רג (השיחה בענין העובר את קו התאריך). רנח (לקו"ש ויצא תש"ל — בענין שלילת הדעה דעתה אתחלתא דגאולה). רפא (שיחות ש"פ מקץ תשכ"ח וש"פ וארא תש"ל — בענין מה שאאע"ה לא מל א"ע עד שלא נצטווה). שצו (שיחות פורים ול"ג בעומר תש"ל — אודות החוק דמיהו יהודי). תא (כנ"ל). תח (לפרסם במכ"צ, אפי' באם זקוקים לעיבוד קצת — ובלבד שיביא ליר"ש וכו'). תצח (כנ"ל — קכד).

שיר, שירה:

פו (חיי האדם שירה). שלר.

שכונה:

קכד (שלילת עזיבת שכונות יהודיות).

שכל:

רטו (שלימות האדם כשהשכל מביאו להכרה שיש ענין שלמעלה מהשכל והוא בטל אליו). תעג (השכל כשלעצמו א"א לסמוך עליו אלא צ"ל מיוסד על קב"ע). ע"ע אדם. בעל-חי.

תורה, תושב"כ:

ע"ע קרי וכתיב.

תורה ומצוות:

ג (תמיד יש מקום להוספה בהם, כיון שקשורים באין סוף ב"ה). יד (כנ"ל). ו (בכדי להצליח בהם — צ"ל במקום שלבו חפץ). שצג (בענין הג"ל — ג).

תורה ותפלה:

קפח (מ' ימים הראשונים — ענינם תורה, מ' ימים האחרונים — ענינם תפלה, מ' ימים האחרונים — ענינם תפלה). קצ (כנ"ל).

תחיית המתים:

רעט (כמה זמנים בזה).

תלמידים:

רצט (בענין השגת רשיון מיוחד לבחורים הרוצים לבוא לכאן ללמוד משך זמן, והתועלת שבה).

ע"ע זקן. שבט, יו"ד שבט.

תמוז:

קנד (חודש הגאולה). קסא (כנ"ל).

ג' תמוז:

קג (התחלת הגאולה של אדמו"ר מוהרי"צ). ע"ע שיחות, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ.

י"ב י"ג תמוז:

קס. קסב (מברק ל"ב י"ג תמוז). תכר (כנ"ל). ע"ע מכתבים, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ.

תמונות:

שכא (ספר התמונות ממילאן).

ע"ע ספרים.

תענית אסתר:

שמוח (שקו"ט בטעם השם "תענית אסתר").

תפילין:

ב (בדיקתן). ד (הנחתן בכל יום). נד (סגולתה המיוחדת להביא שלום והארמוניא בין השכל שבמוח והרגש שבלב). סז (כנ"ל — ב). עא (סגולתה המיוחדת — להטיל פחד, ויראו ממך. דיוק אדה"ו בלשון "תפילין שבראש", ולא "שעל הראש"). צח (כנ"ל — ד). קלב (שינוי קשר התפילין לתמיד). קמט (כנ"ל — ב). קע (לפרסם בין אנשי המלחמה: מפני

גם מקדמה אלהבא). שמוח (אותה שנה (שבה הנס דפורים) מעוברת היתה). ע"ע אדר.

שפות:

ד (במזכירות לא כותבים צרפתית אבל יכול לכתוב גם להבא בצרפתית, ויודיע אם לענות בלה"ק או באידיש או באנגלית). רנו (יכול לכתוב ג"כ באנגלית, אע"פ שמעריך אני במיוחד מכתב שקשור ב"ט כסלו בלה"ק דוקא). ע"ע ספרים, ארה"ז.

ת**תהלים:**

ע"ע יום הולדת.

תוכחה:

שסא. שצג (אפי' כשהוכיח 99 פעמים ממש וח"ו לא הועיל עדיין המצוה בתקפה עומדת — שעליו להוכיח פעם המאה). תפט (כנ"ל).

תורה:

ד (מלשון הוראה). ז (כל עניני האדם והבריאה מקודם תורה, שהיא דרפחראות ופנקסאות וכו'). כז (הוראות נצחיות). לו (לימוד בהתמדה ושקידה ויגיעה, תבלין לביטול היצירה). לח (תורת אמת ותורת חיים). מב (תורה וישראל — כדוגמת דגים במים). קיג (נצחיותה). קלא (בענין הג"ל). קעח (למה יגרע ענין של "תורה שלמה שלנו משיחה בטלה שלהם"). קפט (עולה של תורה). רח (כנ"ל — כז). רלו (לימוד במקום שלבו חפץ בניגוד לרצת ההורים — מובא בשו"ע בהל' כיבור אור"א ולא בהל' ת"ת). תכו (תורה אור — שמאירה את החיים כו'). תעד (כנ"ל). ע"ע אהבת ואחדות ישראל. יגדיל תורה ויאדיר. מתן תורה. ספרים, כ"ק אדה"ו. נוער. שלום.

תורה, פנימיות התורה:

טז (הכרח לימודה). צב (קביעות עתים בדא"ח — קביעות בנפש). קפז (כנ"ל — טז). ע"ע סידות חב"ד.

שהחילוק בכמות ואיכות כו'. קפו (תנאי והקדמה בעבודת התפלה כדרוש היא התבוננות בגדלות הבורא ושפלות האדם). קצג (טעם האיסור לא לעשות שום דבר לפני התפלה). רלב (מנהגי חברי התפלה — לברר אצל זקני אנ"ש). ע"ע אלול. צדקה.

תקיעת שופר:

ע"ע שופר.

תשובה:

סט (אין לך דבר שעומד בפני התשובה. חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא). פג (תשובה ומעש"ט — טובים ומאירים, תשו"ע). קטו. קפת. קפט (עולה של תשובה). רא (תשו"ע). ע"ע שבת.

תשלומין:

ע"ע חגיגה. קרבן פסח.

תשרי:

רכה (משובע וממולא כל טוב). רכו (כנ"ל).

קיום מצות תפילין כו' וטרף זרוע אף קדקד. קעג (כנ"ל). הוקשה כל התורה כולה לתפילין — הכוונה לכל המצוות. תשי"י מוסיפה בתש"ר, וגם תש"ר בפ"ע דיים לפעול ויראו ממך. קעה (בענין הנ"ל — עא). קעח (כנ"ל). קצב (כנ"ל). קצח (כנ"ל). רפח (כנ"ל — ד). רצ (כנ"ל — עא). שכו (כנ"ל). שמט (כנ"ל — קעג). תט (כנ"ל — כ). תכ (כתובה ד' פעמים בתושב"כ וריבוי פעמים בתושב"ע"פ). תכב (בענין הנ"ל — עא). תכו (כנ"ל — ב). סגולה מיוחדת. תכח (בענין הנ"ל — עא). תנב (כנ"ל — ד). תנו (בענין הנ"ל — עא). תסא (כנ"ל — תכו). תצט (כנ"ל — ב). ע"ע צבא.

מבצע תפילין:

ע. פד (ועד מיוחד למבצע תפילין). ק. קעב (השתדלות מיוחדת בכל התוקף ובכל החוגים). תכ (נחקבל בין כמה חוגים). תעט (תרומה למבצע תפילין).

תפלה:

לב (כ"א שייך לעבודת התפלה, אלא

מפתח מוסדות וארגונים

ביהכנ"ס "עטרת צבי" אטלאנטיק סיטי:
לג (הרחבתו בכמות ובאיכות).

ביהכנ"ס צמח צדק בירושלים העתיקה:
ו (הנוסח, מנהגים, גבאות, בניי וכר) — רק
הועד הוא הקובע ומחליט (כר). ט (כנ"ל). יג
(בענין הנ"ל). כג (חגיגת יום הולדת שור.
שעור בנינים ברחוב חב"ד יצטרפו ויתוספו
לביהכנ"ס צ"צ). כו. מז. מח. קסב. רמ. רמא.
שו (הרחבתו). שעא.

בית חנה:
רפט.

בית ספר למלאכה (כפר חב"ד):
רסב (כנס בוגרים). שצ"ש. שצט. ת. תכג.

בית רבקה:
עט (מייסדה — כ"ק מו"ח אדמו"ר). פ
(נתייסדה בכדי להתחיל במסורת כר). קלו
(תלמידות המסיימות). רנב (תפקידו להכשיר
ולהכין הבנות להיות "עקרת הבית" ויסודו).
רפג (כנ"ל — עט). רפט. שו. שמג. חט.

בית רבקה (יערעס, צרפת):
יז. קס. שכב. שעז.

בית רבקה (כפר חב"ד):
רא-רב (קבלת תלמידות חדשות במספר
חשוב כר). רלב (קבלת פנים לבנות שחזרו
מביקורן כאן והחלטותיהן הטובות של
התלמידות כתות יבייג"ד של המדרשה
למורות). רלג (ענינו השתלמות בשטח
החינוך). רסח. שצד (סיום שנה"ל דכתה ח').

בית רבקה (מאנטרעאל):
רנא (ה"באנקעט" השנתי שלהם).

בתי ספר חב"דיים (כנס בוגרים):
חלד.

בתי ספר ממלכתיים דתיים:
חלד.

א

אגוד תלמידי הישיבות, כפר חב"ד:
קא.

אגודת חסידי חב"ד (באה"ק):
יד.

אהלי יוסף יצחק:

ארה"ק (רשת):

מג (צ"ל התייעצות על אתר ולא מעבר לים
כר). סג. קנח. קפ (נקי ע"ש כ"ק מו"ח
אדמו"ר ושמא מילתא הוא). שלא (מופרך
לגמרי להרשות לא' המפלגות לפעול
בביה"ס).

ס. פאולא, ברזיל:

כט (חנוכת הבית של ב' בנינים דמחנה קיץ).

אהלי תורה:

קלח-קלט (הדינר השנתי. חינוך על טהרת
הקודש כר). שעה (כנ"ל).

אחי תמימים (נוארק):

רכט. חסט.

אחי תמימים (ראשל"צ):

רמה (חנוכת הבית "בית חיים שאול". התקוה
שרוח המס"נ של המייסד תשפיע על הלומדים
בבית זה).

ב

בית הדין האזורי דרחובות:
קנב. קנד.

ביהכנ"ס מרכז חב"ד תל אביב:
צה.

**בית הכנסת ובית המדרש ליובאוויטש
שבליובאוויטש — 770:**

ערה (מינוי הגבאים החדשים. שיהא בית
גדול עם כל הפי' דחז"ל).

תקכב

כ

כולל חב"ד:
מח. שעא.

כנסת:

רסח (ניצול הכוחות והכשרונות — הוא דוקא מחוץ לכתלי הכנסת). שח. שכ. שסו.

כפר הנוער — באר יעקב:
צה.

ל

לשכה לעזרת הפליטים באירופה:
ד.

מ

מועצה הדתית רמלה:

ע (מבצע תפלין בעירם, ומהם ידאו וגם יעשו כר').

מועצה המקומית קרית מלאכי:
רה"ר.

מועצה קרית-גת:
ריח.

מזכירות:
ד. קמב.

מחלקה לחינוך ולנוער (רמת גן):
תכט.

מכון וולקני לחקר החקלאות:
קפד.

מרכז הועידה למען השבת:
קכב (ברכה לוועידה הארצית השני').

מרכז לנוער — בית שזר:
ז. כח. לב.

מרכז לענייני חינוך (מל"ח):
רה. שנב.

מרכז לענייני חינוך (מילאן):
שכא.

משרד הבטחון:
שפד.

ג

גמ"ח ביהכנ"ס מרכז חב"ד בת"א:
צה.

גמ"ח ביהמ"ד ליובאוויטש מאנטרעאל:
רנו.

גמ"ח שומרי שבת:
צה (האסיפה השנתית ומלווה מלכה). שא (כנ"ל).

גן ישראל (ארה"ק):
קפה (להמשיך ההשפעה מהקיטנה בכל ימות השנה).

גן ישראל (דיטרויט):
רנו.

ד

דז'וינט:
קמז.

ו

ועד הרבנים דק"ק דיטרויט:
רמח.

ועד כפר חב"ד:
מט. רי. תמו.

ועידת הנשיאים של ארגוני היהדות בארה"ב:
רפז.

ועידת השילומים והפיצויים:
טז.

י

יד לאחים:
טז.

יד שאול, כולל:
קפט.

ישראל הצעיר:
פח"פט (לנצל כל השפעתם להגשמת הרעיון דחזית דתית טכנית).

צעירי אגודת חב"ד (ירושלים):
קמא. שעא.

צעירי אגודת חב"ד (נ.י.):
מא.

משרד החינוך:
רלד.

נ

ניו יארק קאמיטע לסמינר למורות ובתי
ספר לנערות בכפר חב"ד:
קלו. חב.

נשי ובנות חב"ד:

קלד (הועידה השנתית הי"ד). רצט. שכד
ואילך (חזקו והתעוררות ע"ד ענין הצניעות).
שפח (הועידה השנתית הט"ו).

נשי ובנות חב"ד (באה"ק):

יד. מח. קצ. רנג. תלו (כנס ארצי).

נשי חב"ד, ירושלים:

קמא. קסב. שעא.

נשי חב"ד, כפר חב"ד:

קסא. קעב. רו (הכנס הששי שלהן). רח
(קבלת נרות השעוה).

נשי חב"ד, מאנטרעאל:

קי.

ק

קהילת יוצאי סוריא בארה"ב:
שנד.

קה"ת:
תלד.

ש

שיכון חב"ד (ירות'ו):

מח. קמא. קסב. שעא.

שיכוני חב"ד (לוד):

רנב.

שניאור (צרפת):

תסג.

ת

תומכי תמימים:

מט (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ה" המנהל פועל
שלה מיום הוסדה). נא (מבצר של תורה
וחסידות). עג (מחנכת את תלמידי בתורה
ויראת שמים כו' שאח"כ בצאתם לעולם,
יעזרו לאחרים להגיע לזה). רכד. רעג (נרות
להאיר). עדר (הצליחה להעמיד דורות של
יהודים עם רגש של אחריות ומס"ע כו'). חטו
(תפקיד תלמידי תנ"ת להראות התמימות
והשלמות בכל הענינים, ועי"ז מתוספת
קדושה בהשייכים להשיבה והתומכים בה).

תומכי תמימים (ארה"ב):

מט (נעתקה לארה"ב לפני 29 שנה, ובעזרה
פרחה ונסתעפה באופן בלתי רגיל). נא. עא
(הדינר השנתי). רה. רער. רצד (כנ"ל — עא).
רצה (חיכו דורות של יהודים שלמים
ותמימים כו'). רצו (הבנין החדש). רצט. שפו
(תגיגת חנוכת הבית דהבנין החדש). תמג
(לימוד מס' פסחים בהישיבות). תצח.
ע"ע תלמידים.

ס

ספריית ליובאוויטש:

כט (היא לתועלת הרבים וזכות הרבים בזה).
קג. תלא (כנ"ל). תלב (כנ"ל). תלד. תפד.

צ

צבא הגנה לישראל (צה"ל):

צו. קעה. קצא. רכו. רצט. שח (היחסים
והקשרים הירידתיים שבין כפר חב"ד
ופיקוד המרכז). שיג. שיח. שסז. שעב. תא.
תכו. תמו. תנ. תנו (פעילות חב"ד בצה"ל).
תס.
ע"ע צבא.

צעירי אגודת חב"ד (באה"ק):

יד. מח. פו. קמו (מבצע דהאלמנות
והיתומים). קמח-קמט (סידור עבודת ניהול
צא"ח). קצח (הברי מצוה יתומי המלחמה
והחבלנות). תד. חיב. תכא (המברק להג"ל).

גדולים של תורה וחינוך עטה"ק ביבשת
אמריקה). תיג (חגיגת הסיום). תמג.

תומכי תמימים (כפר חב"ד):
תמג.

תורת אמת (ירוש"ו):

מח. קלב. קמא. קסב. רסה (חלוקת הש"ס
בתו"א). שצא. תמג.

תנועת המושבים:
שכ.

תומכי תמימים (מאנטרעאל):

קד (הבאנקעט השנתי של "נציבי הישיבה").
קו (תפקידה לחנך התלמידים ברוח של מס"נ
כר'). קג (חגיגת הסיום). רכד. שמא. שמג
(הגאווה של יהדות קנדה וא' המבצרים הכי

מפתח אנשים

איוב:	א	אביגדור, הרב:
תפו.		קפו.
איוונך, אברהם:		אבידור, שמואל הכהן:
קא.		שנא.
איונהאור, נשיא ארה"ב:		אברהם אבינו:
ק'ח.		כד (הוראה בנוגע לשלימות הארץ מאריכות הסיפור והשקו"ט דאברהם ובני חת). רח (ה')
איונער, לוי יצחק:		אברהם מהלך בארם נהרים ובארם נחור, ראה אותן אוכלים ושותים ופוחזים, אמר הלואי לא יהא לי חלק בארץ הזאת כו').
לג.		אברהם ושרה:
איצקוביץ, משה:		רכטירל (ההורים היהודיים הראשונים). תפג (כנ"ל).
רג.		אברך, ישעי':
איצקוביץ, צבי:		רמב.
לה. רנב.		אדם הראשון:
אלון, יגאל:		רטו (אמירתו בואו נשתחוה ונכרעה ג').
שלג.		אדם וחווה:
אלטהויז, בנימין:		כד (קבורים במערת המכפלה).
קל.		אונטרמן, איסר יהודה (הרב הראשי):
אלטהויז, זלאטע:		תא (ע"ד מיהו יהודי). תפא.
קל (פטירת נכדה יורם הי"ד).		אוסטרמן, דוב:
אליאב, ארי':		ע (מוזכיר כללי המועצה הדתית רמלה).
פז. שיב. שסח.		אורי, הרה"ק מסטרעליסק:
אלמוגי, יוסף:		תצ (נק' שמו "שרף" כי ה' נשרף בתפילתו. רבכ"ז בא בתפלה שלאחר' לאותה התלהבות).
רח. שע.		אזולאי, מאיר:
אלעזר, דוד:		קצא.
שיו. שסז.		אטינגר, ברוך מרדכי:
אלעזר, הקליר:		מו (גילוי המצבה שלו). צ (כנ"ל. מגדולי תלמידיו של רבינו הוקן. מסנ"פ על שיטת חב"ד ותורת חב"ד). צא (השקפת עולמו).
כא (חשיבות פיוטיו ע"פ האר"ז ז"ל החי).		אטינגר, דב:
אלפרט, יהושפט:		צ. צא (איני מכירו אישית).
מג.		
אנדרוסיער, חי' שרה:		
רפט.		
אסתר המלכה:		
צו. קא (המגילה ע"ש אסתר). קד (כנ"ל).		
שמח.		

תקכו

מפתח אנשים

תקכו

אשי, רב: כו (ה') החותם את כל התלמוד בבלי.
נהגתו שהי' "מכניף ומיייתי להו לכולהו
טבחי דמתא מחתיא אמר כי היכי דלימטיין
שיבא מכשורא".

בריקס, ירחמיאל: תיא.
ברקת, ראובן: תצג.

ב

בבלי, רחלה: פה-פו (יום הולדתה. שירתה).

בגין, יעקב: שצג.

בגין, מנחם: עד. רצט.

בורג, ד"ר יוסף:

שמו (התקנה שמפרסם מזמן לזמן עניני
תורה, כזכרון ימי קדם ימי למדו בישיבה).

ביאלר, יורם: קל.

ביו, חיים וויטאלי: שלו.

בלינוב, מרדכי: תסג.

בלעסאפסקי, שניאור זלמן:

ערה (גבאי ביהכ"נ ליובאוויטש
שבליובאוויטש — 770).

בן נחום, משה: קכב (מרכז הוצידה למען השבת).

בן סימון, אבנר: שסז.

בנגל, יצחק: שסו.

בנטון, יוסף: נד"נה.

בסטומסקי, מאיר: שכא.

בר"ל, חיים: רד. שיג. שסז.

ברוק, חיים שאול:

רמה (מייסד ישיבת אחי תמימים בראשל"צ,
שמסר נפשו על לימוד התורה ביראת שמים).

ג

גאלדבערג, כנציון: ס.

גאלדפארב, ב.: כט.

גאסקא, יואל: כט.

גאָרדאָן, סאסיא: שצג.

גבע, יוסף: שסו.

גוטליב, עקיבא משה:

סז (ועדה המארגנת כנס רבנים — ירוח"ו).

גוראל, שלמה: שסט.

גורארי, חיים שמרי': פה.

גורארי, הרב שמרי' (חרב"נ): קפכ.

גורודצקי, בנימין אלי':

צד (ביקורו באה"ק). קמו. רה.

גורעוויטש, ישכר דוב הלוי: קס.

גיטלין, שמואל: שנו.

גינזבורג, רוממ': רמז.

גינסבורג, שמשון יעקב: תלט.

גלאזער, חיים יצחק:

עה (מורה ומחנך ומנהל כפר הנוער — באר
יעקב).

גליצנשטיין, אברהם חנוך: צט. שנ.

מפתח אנשים

תקכח

ד

- גנדלר, שלמה זלמן: תמו.
גנזבורג, יעקב: שו.
גנזבורג, צבי הירש: רסט. ערב (זכה ולמד בתו"ת).
גנזבורג, שרה: רסט (ההרגשים והמחשבות בקשר עם פטירת אמה וכו').
גניחובסקי, אלי' משה: רלו.
גרונפלד, י.: תי (פעולותיו לביטול הגזירה האיומה דמיהו יהודי').
גרונר, דבורה: נו.
גרזון, ברוך: יט.
גרין, פרוץ זאב: שמ (ביקורו באה"ק עם ווג'. יד ושם לו כמדע. התקברו לחב"ד ומנצלים השפעתם להפצת התומ"צ).
גרין, יקותיאל: ת (להשתדל לקבל סמיכה).
גרינברג, אורי צבי: קעה. קעה. קעט. קעט. שעב. תלח. תפת.
גרינברג, דוד: רמט.
גרינברג, חיים אליעזר: קעה.
גרינוולד, צבי: סג.
גרינשפאן, יהונתן: רסו.
גרליק, גרשון מענדל: קפג. רסו. תלא.
גרליק, שניאור זלמן: קגז. קצו (זקן רבני אנ"ש והתמימים אשר באה"ק ת"ו).
גרשוני, צבי: שייט (גזע צור מחצבתו וחינוכו). שסו.
- דובאוו, יצחק: מג.
דובער, הרב המגיד ממעזריטש: תעו.
דובער, כ"ק אדמו"ר האמצעי: ל. לדי. מב. נב. רמב.
דוד, המלך: פו (נעים זמירות ישראל). קט.
דוידוביץ, דוד צבי: קלב. קלג. רב.
דינשטיין, ד"ר צ.: שיט.
דניאל, מר: רכו.
דרורי, אסתר יהודית: ריא.

ה

- הוטנר, יצחק: תפה (ה' בין החטופים במטוס).
היטלר ימ"ש: תצא.
הלר, מר: קמו-קמו.
המן: קד.
העכט, אברהם: שנר.
הרטמן, יוסף: תיו.
הרצוג, חיים: תנא.
הרשברג, אברהם מרדכי: תלג.

ו

- וואגנער, יצחק אייזיק: נה (ביקורו באה"ק).

מפתח אנשים

תקכט

ח

חברוני, ד"ר פסח:	וואַגעל, נתן:
קג (מגזע חב"ד).	קמז.
חדקוב, חיים מרדכי אייוויק:	וואַלף, אפרים:
רנח. תי.	פר. קמורקמז. קפג. קצז. רמט. רנב. שנב.
חמי, יורם:	חסב.
חס.	ווילנסקי, מר:
חן, דובער:	קפב.
א.	וועבערמאן, פנחס אהרן:
חן, דוד צבי:	רמג.
סה (המקום בו נטמן, הקמת המצבה כו').	ווילמובסקי, זוסיא:
חנין, דוד:	רלז.
של.	ריצמן, עזר:
חפר, שמואל:	תג (הלואי שלא הי' פורש מהצבא).
קמג. רסח.	ורחפטיג, זרח:
	קפא.

ט

טואף, הרב ד"ר אליהו:
קפג.
טייכטל, חיים מנחם:
קמ.
טלושקין, ניסן:
קכט.
טרדלר, שמואל יעקב:
שלד.

ז

זאבי, רחבעם:
שח. תגז.
זבולון, ראב"ד בית הדין האזורי דרחובות:
קנב.
זהרי, מנחם:
תיא.
זוין, שלמה יוסף:
מר. פר. צא"צב. שמ. תפא.
זומר, פ.:
תכט.

י

יעקב אבינו:
קסה (מדתו מדת הרחמים).
יעקבוביץ, הרב ד"ר:
לא (הרב הראשי למדינת בריטניה).
יעקובי, גד:
רט. שיד.
יערי, אליעזר:
חסב.
יפה, משה אברהם:
ה. צב. קפב. רכ.
זיידמן, הלל:
קעח. שעב.
זילברברג, אברהם:
שכ (זכות אבותיו וצור מחצבתו).
זלמנוב, שרה:
רסח (זוכה בגורל הנסיעה לכאן).
זמיר, רחל:
תפ.
זעירא, משה אלי':
שסז.

- יצחק אבינו: רל (שונה מישמעאל — לידתו באופן נסי, נכנס לבית ביום הח', וחניוכו במצב של קושיים ונסיונות, ודוקא בו "יקרא לך זרע", וע"י נבנה העם היהודי).
- יצחקי, שניאור זלמן: קפח (מסיבת ההילולא ויום הזכרון של הוריו ושל דודו).
- יריב, אהרן: ריב. שיח. שסז. תו. תמ. תפו.
- ירמי הנביא: קסד.
- ישמעאל: רל.
- ישראל, רבי ישראל בעל שם טוב: לח. קסה. קצח (הבעש"ט ואדה"ו, שני המאורות הגדולים). ר. רכח. רלט. רעח. שט. תנע. תעה (יום הולדתו בח"י אלול. מייסד תורת החסידות הכללית. מסר חייו על הענין דאהבת ה', התורה וישראל).
- ע"ע פתגמים, בעש"ט.

ל

- לבנה, אליעזר: תית (הגנתו על מבצע תפילין מהמאמר הראשי שנרפס ב"הארץ").
- לובה, לאה רחל: תמד.
- לובצקי: יח.
- לוי יצחק, הרב מבארדיטשוב: תעג.
- לוי, משה: תכו.
- לויטין, שמואל: רה.
- לויין, שלום: שסו.
- לוינר, מ.: מו. נא.
- לוריא, רבי יצחק (האריז"ל): כא. קנא.
- לחיאני, אברהם: ריח.
- לייזרסון, יעקב משה: שנו.
- ליפסקר, בנציון: קע.
- כהן, אלכסנדר: קפד.
- כהן, גאולה: קמג. קמה (נמנית על אלו האומרים אשר ארץ ישראל היא של עם ישראל. העלתה הנידון דריבוי הילודה). קסח (ניהלה תעמולה נגד מגיפת ההפלות).
- כהן, יונה: תפו.
- כהן, יעקב: קב.
- כהן, מנחם: כ.
- כהן, מרדכי: כ.
- כהן, שאר ישוב: כח.

מנחם, שמעון:	ליפסקר, חיים צבי:
תכה	קז.
מסחרי, שניאור זלמן:	ליפסקר, יעקב:
לב. פא. קב. קמא. קמב. רכה. שנה (זכה להיות מהפעילים בהתפשטות חב"ד ועניני באה"ק). תג. תיב. תסד.	ערה (גבאי ביהכ"נ ליובאוויטש שבליובאוויטש — 770).
מעדאליע, דובער:	ליפשיץ, נחמה:
טו.	שכח.
מעדאליע, הלל:	ליפשיץ, שלום דובער:
טו. לב.	טז.
מעהל, ברוך מרדכי:	לנגר, אבשלום:
רלג.	תס. תסא.
מעטוף, חנה:	לנדא, יעקב:
קכח.	קסו. שע.
מעטוף, שושנה:	לנדא, חיים:
קכח.	שט. שסו.
מענטליק, מרדכי:	
תמג.	מ
מצגר, א.ב.:	מאזעס, משה:
תעט.	לז.
מקאגון, יהודה:	מאחעראָווסקי, אברהם גר:
תפ.	רמו. תנג.
מרוזב, שפרה יהודית:	מאיר, ארי':
קמז. שג (עבודתה הכי חשובה לעודד רוח אלמנות כו').	ריח.
מרדכי היהודי:	מונרשיין, יהושע:
קא. קה. קז.	קמ. רפכ.
משה רבינו:	מונק, ד"ר משה:
רעח (בכחו דוקא לשבור עצמות קליפת פרעה).	סב"סג. שרמ.
ע"ע קרח.	מונק, הרב משה הכהן:
משה, רבי משה בן מימון, הרמב"ם:	דצא.
סט (רופא הגוף והנפש). צז. קד (המורה לבוכים שבכל הדורות).	מזור, ד"ר ישראל יהושע:
משקובסקי-שניאורסאהן, שיינא זלדה:	תמט.
סד. שעא. תנד. תנו (הקורבה המשפחתית וכולי, ובפרט שרק אחרים נשארו משרידי משפחתנו בדורנו).	מיידנציק, שלמה:
	קי. קצו. שח — שכא. תנב.
	מייש, מרדכי:
	ריא.
	מינדל, ניסן:
	צב. רנה.
	מנדלסון, מרדכי:
	קא.

מפתח אנשים

תקלב

נ

[ואותיות] יעקב, ואביר יעקב אותיות רבי
עקיבא, ומן שית מילי איעתר והי דורש
ווי"ן).

נדיבי, צבי:
לו.

נח:
תפו.

נעמאנאוו, ניסן:
פד.

פ

פאפאק, ר"א הלוי:
ערה (גבאי ביהכ"נ ליובאוויטש
שבליובאוויטש — 770).

פורסט, ר"ל (רב ראשי רוטרדם):
רסא.

פייגלין, אברהם:
שצה.

פייגלין, משפחת:
רפו (זכר לקחת חלק בראש בביסוס והרחבת
המוסדות והפעולות במעלבוירן).

פינסאן, יהושע:
ערה (גבאי ביהכ"נ ליובאוויטש
שבליובאוויטש — 770).

פלדי, חיים יהודא:
קנט. רנח. שהרשו. שצה.

פלס, טובי:
חס.

פראדקין, שניאור זלמן (בעל ה"תורת חסד"
מלובלין):
שפג.

ע"ע פתגמים.
פרנקל, ד"ר (וינה):
קנח.

פרנקל, ד"ר מ.:
ע (י"ר המועצה הדתית רמלה).

פרנקל תאומים, ש. י.:
קב.

פרס, חנה שרה:
שטז.

פרס, שמעון:
שטז.

פרסקי, יצחק גציל:
שטז.

פשטה, ש. הכהן:
חסד.

ס

סגל, יעקב ליב:
שסז.

סגל, משה צבי הלוי:
יג. טז.

סופר [שרייבער], אברהם:
שצז.

סורקיס, מרדכי:
שטז. שסז.

סלונים, עזריאל זליג:
כו. מח. רכת.

סעדי, גאון:
חפג (לחם נגר אלו שאחזו בתנ"ך ושללו
דברי חז"ל).

ע

עבודי, דוד אלכב:
רז.

עובדי, מרדכי:
שלא (חונן בכשרון ספרותי).

עלינסון, י.:
מד.

עמיקם, אלי:
רנט. שער. חפב.

עמלק:
שפג.

עציון, יצחק רפאל הלוי:
תל.

עקיבא, רבי:

שעט (תלמידיו מתו משום שלא נהגו כבוד
זב"ז. כולוהו אליבי דר"ע. ר"ע גלגול

צ

צוקער, בנימין:
כט.

צורי, חיים:
רלד.

צ'חנובר, יוסף:
שפר. תסה (שלילת פרישתו מעבודתו בשטח
הבטחוני).

ציפפעל, אברהם:
רסה.

ציפפעל, גרשון:
רסה.

ציפפעל, חיים:
רסה.

ציפפעל, שלמה יוסף:
רסה.

ק

קאהען, אהרן גרשון:
רכר (הכנסת ס"ח לחו"ת מאנטרעאל בקשר
עם יום הנישואין ה-50 שלו).

קאזארגאוסקי, שלמה אהרן:
שצ.

קרוינט, אליהו:
יט.

קופציובסקי, אליהו:
תלא.

קוק, שמחה הכהן:
תעז.

קלארמאן, יוסף:
טז. עד. רצג.

קלינג, הרב י':
נט.

קלמנסון, שלום מענדל:
תסג.

קצב, משה:

רפח (חשיבות הנחתו תפילין, שממנו יראו
כר').

קצין, יעקב:
שנר.

קרח:

חיג ואילך (פקח הי'. ביאור טענתו בעבודה:
טלית שכולה תכלת כר').

קשתי, משה:
רט.

ר

רובינשטיין, ליובא:
שנה.

רובשוב, יהודא ליב:
צג (פטירתו).

רוזנבוים, אברהם חיים:
רחצ (מהחסידיים המפורסמים).

רוזנבלום, ד"ר הרצל:
שיא.

רוזנטל, יעקב:
תצ.

רוזנפלד, עלקא:
רלד.

רוכורגר, ד"ר מנשה:
ש.

רו, שמחה:
תיא.

רטנר, רות:
קיא.

ריבלין, פרופ' ד"ר יוסף יואל:
קג.

ריבקין, משה דובער:
רפא.

ריבקין, שלום:
קפה.

רייטשיק, לאה:
לד.

רייטשיק, מנחם שמואל דוד הלוי:
לד.

רקובר, ד"ר נחום:
תמח.

ש

שאל (המלך):

תנע (משיח ה', לא טעם טעם חטא).

שאוּמן, דוד (רב ראשי איטליא):
שלו.שוויי, גאלדא:
קו.שוּחט, עזרא בנימין:
מב. רנ.

שזר, שניאור זלמן:

ז (חנוכת הבית בכפ"ח ע"ש). ח (נבחר מרבים). כב (יום הולדתו). כג (זכה ונפל בחלקו יסוד כפ"ח כו'). כו (התפלה בבית הכנסת צ"צ, ומשקה עבור התועדות לאחרית התפלה — בקשר ליום הולדתו). לב. צג (פטירת בן אחיו). קיז. קיח (ביקורו בארה"ב). קכא. קכו. קסח (הי' חב"די עוד קודם שנולדתו). קסט (שבועתו שנשבע "אמונים למדינת ישראל", ימשיך להשתמש בבלגן וגליון כמו ע"ע כו'). קע (ימשיך בכהנתו). רלח (כנ"ל — רמ (כנ"ל — כג. קבלת חשודה מתושבי כפ"ח). רצו (כנ"ל — כג בנוגע לנה"ח). רחצ. שמא. שסד. שפכ. שצב. תד. תכג. תמה (ביקורו כאן). תפד.

שטיינזליץ, עדין:

ט. רמא (מאמרו בקובץ הק"ן). רצו (בא כח האיש של מר שזר. מעלותיו כו' ענותותו כו'). שלח. שמא.

שטיינמאן, אליעזר:

צט (ספריו בתורת החסידות).

שטיינמעטץ, דבורה:
שצח.

שטערן, שמואל טובי:

קכד. שלב (קבלת ציון כבוד הקשור עם ירושלים).

שטרן-מירז, ש. ד"ר:
קנו.שטרנבוך, יהודית:
רלו.

שייווער, נחמה:

רנו. שצ (נסיעתה לאה"ק).

שכטר, צבי:
רפז.שלאַממע, חיים יעקב:
יז. שכב. שכג.

שליאַנסקי, אברהם:

שנב (יובל השבעים שלו, הנהגתו ביקטוריוסלב שהי' נגד הורס — תבצר בחייו עתה התוודו והתנועה של "שיבת אל המקור").

שמואל (הנביא):

תעד (ביאור כי "שמוע" ו"להקשיב" — הם העיקר).

שמעון, רבי שמעון בן יוחאי:

שעח ואילך (תורתו אומנתו. התנא הגדול. אגו ובוראך מכירין כחך. יכול לפטור את כה"ע כולו מן הדין. אגן חביביותא תליא מילתא וכו'). שצו (יחסו לחסד לאומים. יכול לפטור את כה"ע כולו מן הדין — כולל אלו הטועים בחסד לאומים כו'). ע"ע ל"ג בעומר.

שמשון:

רעח (נקי ע"ש של הקב"ה. יראים ממנו כו').

שניאור זלמן, כ"ק אדמו"ר הזקן:

י. יד. כב. כד. כט"ל. לד. לו. מב. מג (מאד עמקו מחשבותיו וכדו' כו'). מז. נ. נב. נח. נא. עג. פז. צו. קפג. קצא. קצו. קצח (אדה"ז והבעש"ט — שני המאורות הגדולים). ר. רא. רלט. רמא. רנא. רנד. רנח. רעג (יום ההילולא שלו). שב. דש. שסה. שפח (מייסד חסידות חב"ד). שצח. תיג (בעל התניא — פוסק בפנימיות התורה, והשו"ע — פוסק בגולה דתורה). תלה. תסד. תעה (יום הולדתו בח"י אלול. בעל התניא והשו"ע. מסר חייו על הענין דאהבת ה', התורה וישראל).

ע"ע דפוס. חינוך. נשים. ספרים. כ"ק אדה"ז. פתגמים, כ"ק אדה"ז. תפילין.

שניאורסאהן, ברוך שמעון:

קמ.

מפתח אנשים

תקלה

כיקר באה"ק. סא (אין עניני להיות מגיד).
פט. ק (אין קאך זיך במבצע תפילין ובלמוד
אנה"ת). קסו (טענות וכו' סטמאר עלי כר').
קסז. קסט. קע (הייתי בין אלו שהשתדלו
שיבחרו בשזר כר'). קעז. קפ. קפד (בכלל אין
מעניני לפסוק שאלות). קעז. קצט (נוהג
לקחת מזמן לזמן פרוטה מקופת כ"ק
אדמו"ר מוהריי"צ). ריח. רמב. שייב (בענין
הנ"ל — מו). שמה (ראיתי בברלין כר'). שנ.
שנג (אין מגדירים אותי כאיש הנוהג ע"פ
הנוהג וחוקי הפרוטוקול). שעד. שפו. שצו.
תא. תו (אף שאיני סטראטג גדול וביד"ב).
תיא. תיח (אין עניני להלחם בממשלת
ישראל). תיט (כבודי אין גוגע כ"כ, שהרי
הורגלתי "בתגובות" כאלו כר' עוד מנעורי
כשגרתי במדינת מועצות הברית והייתי בין
הבכור כר', וכיון שהיו לי מכירים בין
הסטודנטים וכו' הרי מובן שבעת ויכוחים
וכו' התקיפו "גם" אותי, ואדרבה כיון שהיו
לי ידיעות גם בשטחים בהם למדו
הסטודנטים כר'). תכב. תמה (זכיתי להור"ל
מכתבי אדמו"ר ז"ל). תנא (אין עניני
להתערב בסדרי הצבא. אף שאיני פסימיסטי
בכלל כר'). תנו. תנח.
ע"ע מכתבים, כ"ק אדמו"ר. קובצים.
שיחות, כ"ק אדמו"ר.

שניאורסאהן, פייגא:

תנו (הי' איכפת לי במיוחד להכיר את כ'
אישית).

שניאורסאהן, שלום דובער (כ"ק אדמו"ר
נ"ע):

פג. קיא (בהיותו בפאריס הקדיש כמה שעות
לביקור בלואור כר' סיפר לבנו ענינים
בחסידות שניצנצו ברעיונו בהסתכלו בציורים).
קכט. שס. שפז (מייסד ישיבת תו"ת).
ע"ע מכתבים, כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב.
פתגמים, כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב.

שניאורסאהן, שלום שלמה:

סה (המקום בו נטמן, הזקמת המצבה כר').

שניאורסאהן, שמואל (כ"ק אדמו"ר מהר"ש):
ע"ע מאמרים, כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל:

א. נו.

שניאורסאהן, חי' מושקא (הרבנית הצדקנית
נ"ע זי"ע):

מא (מלאות ארבעים שנה לנישואיה).

שניאורסאהן, יוסף יצחק (כ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ):

כד. ל. מט (מנהל פועל דרישיבת תו"ת). עט
(מייסד בית רבקה. שליחותו האלקית בארה"ב
לעשותה מקום תורה ויר"ש). פ. פא (מסנ"פ
כפועל). פכ (יום ההילולא שלו). פג. קיא.
קיה. קכט. קנ (כנ"ל — פא). קנד. קסא
(כנ"ל). קסג (כנ"ל). קסד (גאולתו גאולה
כאור"א מישראל). קצט (הנטל פרוטה מקופתו
כר' מתברך). רלב. רלט. רמ. רמו. רנא. רנד.
רסט. ערה. רעז (כנ"ל — פא). רפ. רפג. רפד.
רפה. רפז (כנ"ל). רפט. רצב. רצג. שב. שג.
שה. שט. שי. שכא. שלב. שלד. שמב (מייסד
ישיבת תו"ת במאנטרעאל. ביאתו לאמריקה
בט' אדר שני ודבריו הבלתי נשכחים בדרכו
על אדמת אמריקה. הספקות שהטילו בע"ב
חשובים אז, לא החלישו נחישותו). שפז
(כנ"ל). תטז. תלא (כנ"ל — פא). תמו.
מכתבים, כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ. נשים.
פתגמים, כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ. שיחות,
כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ. תמוז, ג' תמוז;
י"ב י"ג תמוז.

שניאורסאהן, יצחק: קסב (פטירתו).

שניאורסאהן, כ"ק הרה"ק המקובל וכו' ר'
לוי יצחק (אביו של כ"ק אדמו"ר):

תיט (הרב הראשי בעיר מחזי). תמה
(הערותיו לס' התניא). תנד (היאצייט שלו).
תפד (הערותיו לס' הזהר).

שניאורסאהן, מנחם מענדל (כ"ק אדמו"ר
הצמח צדק):

ב. ו. ט. כג (במאמרו איחוד נגלה ונסתר).
מג (מ"ש בשורת שלו אדות אדה"ז שמאר
עמקו מחשבותיו וכקדה"ק כר'). צג. ק. קא.
קנד. קסד. קפז (פוסק בנגלה דתורה ופוסק
בפנימיות התורה). רמ. רמא. תמה.
ע"ע ביהכ"נ צמח צדק. זקן. ספרים, כ"ק
אדמו"ר הצי"צ.

שניאורסאהן, מנחם מענדל (כ"ק אדמו"ר):
מא (מלאות ארבעים שנה לנישואיו). מו (לא

תקלו

מפתח אנשים

שניאורסאהן, שניאור זלמן (מסטאראדוב):	שרגאי, שניאור זלמן:
קסב (פטירת בנו יצחק).	תה. תלב.
שפירא, חיים משה:	שרון, אריאל:
מר.	יט. תנ (שלילת פרישתו מצה"ל). תנב
שפרן, אברהם:	(חשיבות הנחתו תפילין, שממנו יראו כו').
תצא.	שרון, יוסף דוד:
	שסט.

•

מפתח מקומות

א

ארצות הברית (אמריקה):
מט. פ. קכה. רלא. רפז. שנד. שסז. שפד.
חצה. חצח.
ע"ע מוסדות. פתגמים, כ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ.
אשכנז:
חצה.

אביבים:
תכה (המאורע המבהיל שקרה שם).
אוסטריא:
רפד. רפז.
איטליא:
ע"ע בולוניא. מילאנו.

אירק:
שסח.

אנגלי:
רצב. שצז.

אנטווערפן:
טו.

ארוכא:
תנג.

ארץ ישראל:

יט (ההגנה עלי). לו (בנין בית חדש באה"ק).
מ. מד ואילך. נד (אפי' עמי הארץ קוראים
אותה ארץ הקודש). נה. סג. עד. עח (במשך
כל ההיסטוריה הי' שטח א"י מקום של
תסיסה ומריבה). פח. פט. צא (חב"ד באה"ק
ת"ו). צד. צח. קיח (פלטין של מלך). קכא.
קכו. קלג (בענין הנ"ל — נד). קמג (בתואר
"מדינת ישראל" שנתחדש בחש"ח). קסרקע
(כנ"ל). קפא. קפד. קפה. קצה. קצו. רב. רג
(בענין הנ"ל — קמג). רו. רמח. רמט. רצז.
רצט"ש. שא (שלילת היציאה מא"י). שיב.
שטז (נחלת עולם). שלא. שלג. שמח (שלילת
הקביעות דפלטין של מלך כארץ של
תיירות). שסח. תח. תיב. תכא. תלו. תמר
(גבוה) מכל הארצות — ברוחניות). תסד.
חסו. חצה. חצח (בענין הנ"ל — שא).
ע"ע אתחלתא דגאולה. בחירות. בר"מצה.
דירה. חינוך. ילודה. מחאות והפגנות. עלי.
שלימות הארץ.

ב

בולוניא, איטליא:
שצח (ביקור א' מצעירי עסקני חב"ד שם).
כוענאס איירעס:
רלג.
בני ברק:
קסו.
ברוקלין, נ.י.:

מא. ש (מוג האויר שם).
ברלין:
שמה (רחוב ארטילעריי 31).
בתי"ם:
של.

ד

דיטרויט, משיגן:
רנו.

ח

חברון:

יג (הגבלת ההתנחלות בחברון). כד (מערת
המכפלה). נב (בענין הנ"ל — יג). צא (חב"ד
בחברון). שיו (חידוש התנחלות חב"דית
בחברון). תה (בענין הנ"ל — יג). תיח (כנ"ל).
ע"ע שיחות, כ"ק אדמו"ר. שלימות הארץ.

תקלז

מפתח מקומות

תקלח

ר.י. רמ. רמא. רצג. רצו. שח. שכ. שסו. ת. תג.
תלו. תמו (כנ"ל — קלג). תמו (כנ"ל — קט).
ע"ע שור.

חיפה:

שסו.

חיפה-כרמל:

קנו.

ל

לכנון:

קסט.

לוד:

לה (הנחת אבן הפינה ליסוד בנין רביעי)
דשיכון חב"ד בלוד. רנב. שסו.

לונדון:

תלג.

ליובאוויטש:

מט.

מ

מאדריד:

יט"כ (התקדמות עניני הקהילה וחנוכת ביהמ"ד
חדש כו').

מאנטרעאל:

קד. קי. שמא ואילך.

מיאמי ביטש:

רמג (חנוכת הבית של ביהמ"ד וביהמ"ד
דקהילת "אוהב שלום").

מילאנו:

סז. שכא. שלו-שלו. תלא.

מעלבויין:

רפד. רפו.

מערות המכפלה:

ע"ע חברון.

מצרים:

קסט. שסח.

מקסיקו:

תלג.

נ

נחלת הר חב"ד:

צד (ההצעה להקמת שכונת נה"ח בקריית
מלאכי, ושחלק דאברכי הכולל דכפ"ח
יחיישבו שם). קב (מברק לעולים החדשים

ט

טעקסאס:

ש (מוג האויר שם. מצב היהדות שם).

י

יערעס, צרפת:

יז.

יקטרינוסלב:

שנג.

ירדן:

קסט.

ירושלים:

ה (לא נתחלקה לשבטים). יד. כג (עיר
שחוכרה לה יחדיו. דירות לאנשי חב"ד
ומוסדות ברובע היהודי עד שבשם "רובע
חב"ד" ייקרא). לא. צא (חב"ד בירושלים).
קנו. קפא (העתיקה וה"חדשה", כולל הר
ציון ומקומות הקדושים אשר בה). רכ (כנ"ל
— ה). רלב. רצו (קריית מלך רב). שלב (ע"ש
"יראה" ו"שלום"). שס. שצח. תלב. תלו (עיר
הבירה של כל א").

כ

כפר חב"ד:

א. ז. יג. כג (יסוד כפ"ח שני ולאחריו שלישי
וכולי). כח. לב (ציון מלאות עשרים שנה
ליסוד כפ"ח). מ. מט. נה (בית הרפוס של
כפ"ח). נה. צ (הנחת אבן פינה לביהמ"ד
בכפר). צג. קח (הנחת אבן הפנה לכפ"ח
ב'. התקוה שבמשך הזמן יקום עוד כפר ג'
ד' כו'). קט (מבוסס על האהבה המשולשת,
ומכפ"ח יפוצו מעינות דא"ח חוצה). קכ
(התחלת בנין כפ"ח שני כו'). קלג (מיסודו
והנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר). קנג
(הרחבתו). קנד (בענין הנ"ל — קט). קסא.
קעא (שם ציוה הש"ת את הברכה). רא. רב.

קנדה:	ולחברי הכולל המתיישבים בנה"ח). קיח (ב' הס"ת שנשלחו מכאן). קכ. קכו. קמ. קמב. קצה (הרמו בשמה: "נחלת הר חב"ד"). קצו. קצו. רו. רמט. רפח. רצו (השתתפות בביסוסה והרחבתה כו'). שנו (אשרי חלקם רכל המסייעים בענייני ביסוס נה"ח ובודאי יתחרטו בעוד מועד כל הנלחמים בזה). שסז. תיז.
שגג. שסז.	גיו יארק:
קראון-הייטס:	יז. שדמ.
קכר (אדות ההנהגה המוזרה ומצערה ומבהילה דמכירת הבתים בשכונות אלו כדי לעבור לשכונות אחרות). תצה.	נתני':
קרית אונו:	תעז.
קכ (בנין תלמוד תורה וכו').	
קרית גת:	
קנו. ריח.	
קרית מלאכי:	
רו (קרי' נאמנה ועיר ואם בישראל). רמט.	
רפח.	
	ס
	ס. פאולא, ברזיל:
	כט.
	סוריא:
	שנד.
	פ
	פריז:
רוסיא:	קיא (ביקור בלואוור). קסב. תסג (מקום שדרים שם אנ"ש כמה וכמה שנים).
מ (שילוח מסמכי בקשה ליציאה כו'). רמט.	פתח תקוה:
של. שסז. שסח. תז. תלא.	של.
ע"ע מחאות והפגנות.	
רחובות:	
קנב.	
רמלה:	
ע.	
	ק
ת	קליפורניא:
תל אביב:	תנג.
שטו. שלא.	
תעלת סואץ:	
ע"ע שלימות הארץ.	

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו

קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאָלדמאַן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה,

ובתם רחל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראַסבוים,

ובנותיהם חי' מושקא וחנה מרים

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא,

ובנם מנחם מענדל

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית,

ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

